L'OPINIÓ

EL DIARI DE LA REVOLUCIÓ REPUBLICANA (1931-1934)

JAUME GUILLAMET LLOVERAS

«*I no us dic res d'aquells xicotets que no pugen tres pams de terra i, mig esparracats, morats de fred i morts de son amb un grapat de diaris entre els braços, mig balbs, a les dues de la matinada, pels llocs més cèntrics, entre badall i badall, baladregen: "Ciero"! "La Noche"!*».

Marta Mas. «Comunisme no, fraternitat»
L'Opinió, 26 de juny de 1932, p. 2.

26 d'abril de 1932
Un vailet venent *L'Opinió* a viva veu.
GABRIEL CASAS I GALOBARDES / ANC

L'OPINIÓ

EL DIARI DE LA REVOLUCIÓ REPUBLICANA (1931-1934)

L'OPINIÓ

EL DIARI DE LA REVOLUCIÓ REPUBLICANA (1931-1934)

JAUME GUILLAMET LLOVERAS

FUNDACIÓ IRLA

BARCELONA, DESEMBRE DE 2025

«*Apleguem-nos els homes liberals entorn de les nostres banderes de victòria i, tots junts, avancem pel camí de la nostra Revolució, única en la història de les nacions*».

L'Opinió, 4 de juny de 1931

«*Si un dia, cosa ben improbable, s'intentés un moviment reaccionari, hom trobaria els catalans en peu de guerra, disposats a anihilar-lo*».

L'Opinió, 6 de juny de 1931.

«*Com que acceptem la responsabilitat de la Revolució, no pararem fins que la tinguem a terme*».

L'Opinió, 17 de juny de 1931.

FUNDACIÓ JOSEP IRLA
historia@irla.cat

EDITOR
JOSEP VALL

EQUIP EDITORIAL
JOAN ALMACELLAS
ALFONS CODINA
CARLA GENÍS
LOURDES MASDEU
CARME PUJOL

CORRECCIÓ LINGÜÍSTICA
ANNA SIMÓ

DISSENY ORIGINAL
JORDI VINYETS

IMPRESSIÓ
CEVAGRAF

ISBN
978-84-09-78349-6

DIPÒSIT LEGAL
B 20151-2025

Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment i suport, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic, la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec comercial, la inclusió total o parcial en bases de dades i la consulta a través de la xarxa telemàtica o d'internet. Les infraccions d'aquests drets estan sotmeses a les sancions establertes per les lleis.

BIBLIOTECA DE CATALUNYA - DADES CIP

Guillamet Lloveras, Jaume, autor

L'Opinió, el diari de la revolució republicana (1931-1934)
Bibliografia. Índex
ISBN 9788409783496
I. Fundació Josep Irla. II. Títol
1. Esquerra Republicana de Catalunya - Història - S. XX. 2. Opinió (Barcelona, Catalunya : 1928) - Història 3. Premsa política - Catalunya - Història - S. XX.
070.489:329.23(460.23)"19"
329.23(460.23)"19"

Sumari

Presentació. Un relat detalladíssim de l'experiència republicana 11
Joan Manuel Tresserras

L'OPINIÓ
EL DIARI DE LA REVOLUCIÓ REPUBLICANA (1931-1934)
Jaume Guillamet Lloveras

Introducció. El periòdic que dona nom a un grup polític 13

1. El setmanari de la nova democràcia catalana 17
1.1. Als homes liberals i als amics de les nostres lletres 19
1.2. A la joventut i a les classes econòmicament més necessitades 25
1.3. Intel·ligència Republicana, intel·ligència d'esquerres 29
1.4. El diari electoral d'Esquerra Republicana de Catalunya 41

2. El diari d'un projecte polític 45
2.1. Primera etapa, diari d'Esquerra Republicana 51
2.2. Segona etapa, crítica lleial i franca 63
2.3. Tercera etapa, el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra 75
2.4. Quarta etapa, el Govern d'esquerres 77
2.5. Polítics i periodistes 85
2.6. Política, joventut i innovació 89

L'OPINIO

3. La revolució republicana 91
3.1. De la revolució a la Constitució. 91
3.2. Per l'Estatut del plebiscit 127
3.3. La batalla de l'Estatut. 143
3.4. Les eleccions al Parlament de Catalunya 159
3.5. Govern, delegació de funcions i crisi. 171
3.6. Crítica interna i expulsió. 195
3.7. El Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra 227
3.8. La República, en perill 249
3.9. El Govern d'esquerres 261

Epíleg. La línia política de *L'Opinió* 323

Annex. Els 113 principals col·laboradors 330

Fons documentals i gràfics 371

Bibliografia 373

Índex de publicacions 377

Índex onomàstic 381

4 de juny de 1932
Portada del número
commemoratiu
del primer any del diari *L'Opinió*.
amb un collage fet amb portades
i el primer cartell de propaganda
del periòdic, obra d'Helios Gómez.
AHCB

PRESENTACIÓ

Un relat detalladíssim de l'experiència republicana

JOAN MANUEL TRESSERRAS
PROFESSOR DE COMUNICACIÓ DE LA UAB

El 2021 la Fundació Irla publicava la monografia de Jaume Guillamet *El setmanari L'Opinió i la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya (1928-1931)*, una aproximació, rigorosa i completa, a la publicació impulsora del partit polític que portaria la República i la Generalitat el 1931, que transformaria, en poques setmanes, la llarga i diversa tradició republicana del país i una incerta majoria popular —recurrentment reprimida— en un poder electoral efectiu, capaç de foragitar la monarquia i d'instaurar un nou ordre polític.

Ara, en lògica continuació, Guillamet ens presenta *L'Opinió. El diari de la revolució republicana (1931-1934),* en què hi trobem el periòdic —esdevingut ja el quotidià d'ERC— convertit en un pilar de l'edifici republicà i banc de quadres de les noves institucions. *L'Opinió* com a caixa de ressonància unes vegades, com a consciència crítica unes altres, de la posada en marxa de tot l'assaig republicà; amb les seves il·lusions, tensions i contradiccions.

Guillamet s'apropa al diari amb ulls d'historiador de la premsa, però també com a analista prudent d'un context històric excepcionalment ric. Entra a fons en el dipòsit inexhaurible de la memòria d'aquells dies; i en descabdella els fils principals, n'assenyala els temes i els debats, subratlla les claus dels consensos i de les dissensions i descriu com les fronteres entre la política i el periodisme es desdibuixen per moments. Perquè el diari fa explícit seu caràcter intencionadament polític i organitzatiu, sempre intervenint, sovint mobilitzant. Assumint i reclamant el seu intens i permanent protagonisme.

El coneixement profund de Guillamet del marc històric —periodístic i polític— en què es va moure *L'Opinió*, en fan l'autor precís que l'estudi requeria. Per això ha pogut sistemàticament esprémer el significat de cada peça informativa, de cada titular. Passegem per les pàgines del diari i Guillamet ens en va proporcionant no només una biografia completa, contextualitzada i interpretada, sinó que des de la mirada del periòdic ens transcriu el relat detalladíssim de l'experiència republicana. Així, la història de *L'Opinió* esdevé, al mateix temps, el dietari que registra minuciosament l'esforç col·lectiu de les classes populars catalanes en l'intent més reeixit de revolució democràtica que es va produir a Europa entre les dues guerres mundials del segle XX. *L'Opinió* va ser, pròpiament, el diari al servei d'aquella revolució democràtica.

Juny de 1933

«*L'alta inspiració del diari*»: Pere Comas, Joan Casanelles i Joaquim Ventalló, vistos per Marcel·lí Porta, en una caricatura publicada en el número commemoratiu del segon aniversari de *L'Opinió*.

AHCB

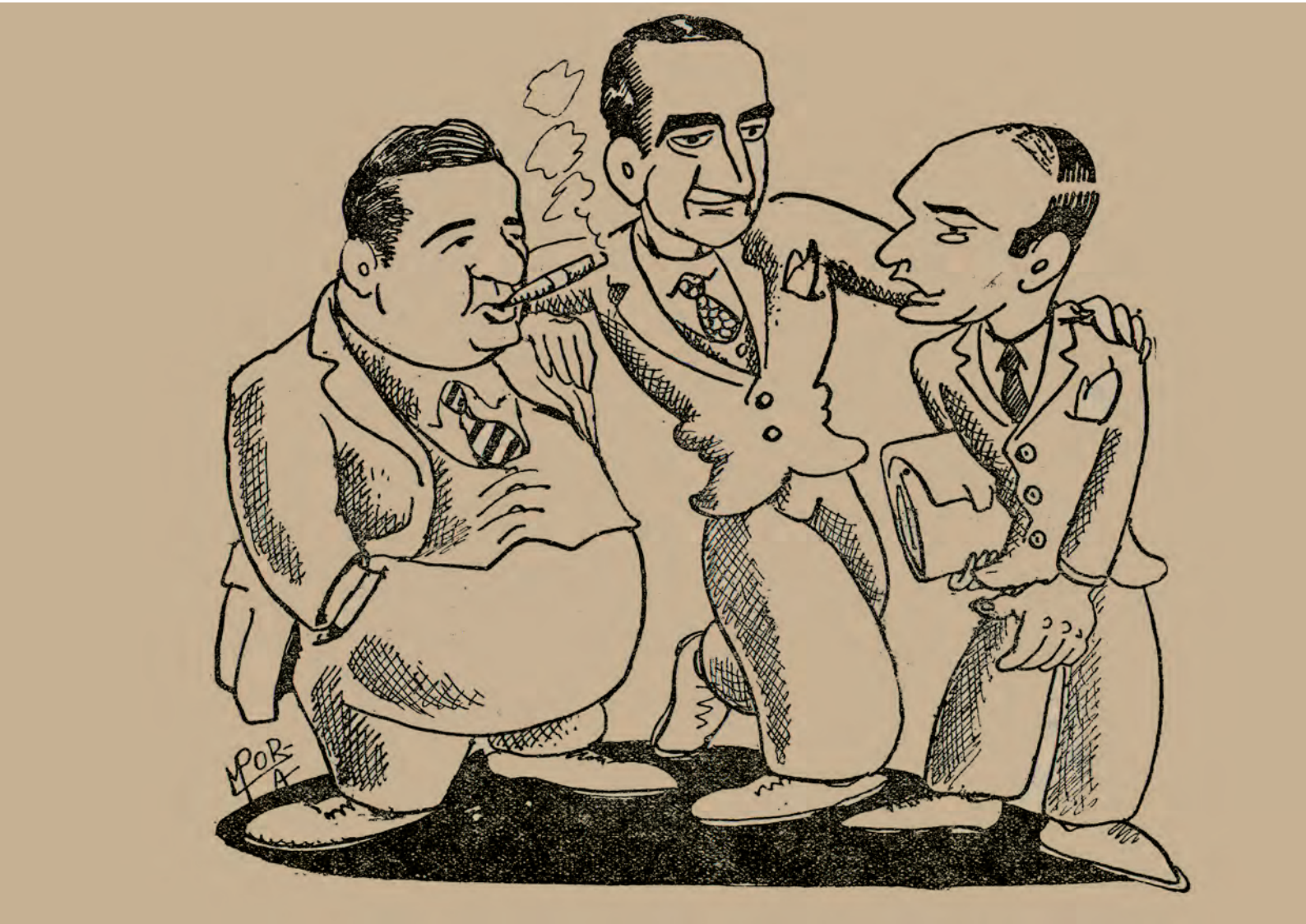

INTRODUCCIÓ

El periòdic que dona nom a un grup polític

El fet que un periòdic doni nom a un grup polític no és gens freqüent. L'anomenat Grup de *L'Opinió* és una referència constant en la política catalana de la Segona República. El nom prové del setmanari editat a Barcelona entre 1928 i 1931, que promou la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya i n'és el primer òrgan diari d'expressió.

El diari *L'Opinió*, nascut el 4 de juny de 1931, és el primer òrgan del partit creat el 19 de març i guanyador de les successives eleccions: municipals del 12 d'abril de 1931; a Corts Constituents del 28 de juny del 1931; i al Parlament de Catalunya del 20 de novembre de 1932. Els membres fundadors del Grup de *L'Opinió* —Joan Casanelles, Pere Comas, Joan Lluhí i Antoni Xirau, tots quatre advocats de formació i professió— ocupen càrrecs importants a l'Ajuntament de Barcelona, al Govern provisional i estatutari de la Generalitat, a les Corts Constituents i al Parlament de Catalunya. El periodista Joaquim Ventalló, director del diari i regidor de Cultura, n'és l'altre membre important. Josep Tarradellas —procedent de la Joventut Nacionalista La Falç, antic secretari particular del president Francesc Macià, diputat i conseller de Governació— es suma al grup, en coincidir en el primer Govern estatutari amb Lluhí, Comas i Xirau.

En aquest moment de màxima responsabilitat, gener de 1933, es produeix un desacord sobre les funcions executives del president de la Generalitat, que n'ha fet delegació en el conseller Lluhí. Contra el criteri d'aquest, Macià rebutja la proposta del Govern de la República que el conseller de Governació Tarradellas es faci càrrec provisionalment del Govern Civil de Barcelona, per accelerar el traspàs de l'ordre públic. La dimissió dels quatre consellers obre una etapa crítica del diari en relació amb el Govern i amb Esquerra, que acaba nou mesos més tard en la seva expulsió del partit que havien contribuït a fundar.

En menys de dos anys, *L'Opinió* passa de ser el diari fundacional i òrgan principal d'Esquerra Republicana al portaveu dels expulsats i del nou Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, que es reclama hereu de l'esperit fundacional. Després de la mort sobtada de Macià, el dia de Nadal de 1933, el segon president de la Generalitat, Lluís Companys, crida Lluhí a formar part del Govern que es constitueix el 3 de gener de 1934. El partit i el diari, que han combatut Esquerra en les eleccions a Corts de 19 novembre de 1933, donen suport a l'ampli Govern d'es-

Circa 1931

Vinyeta inèdita d'Anicet Font per a *L'Opinió*.

ARF

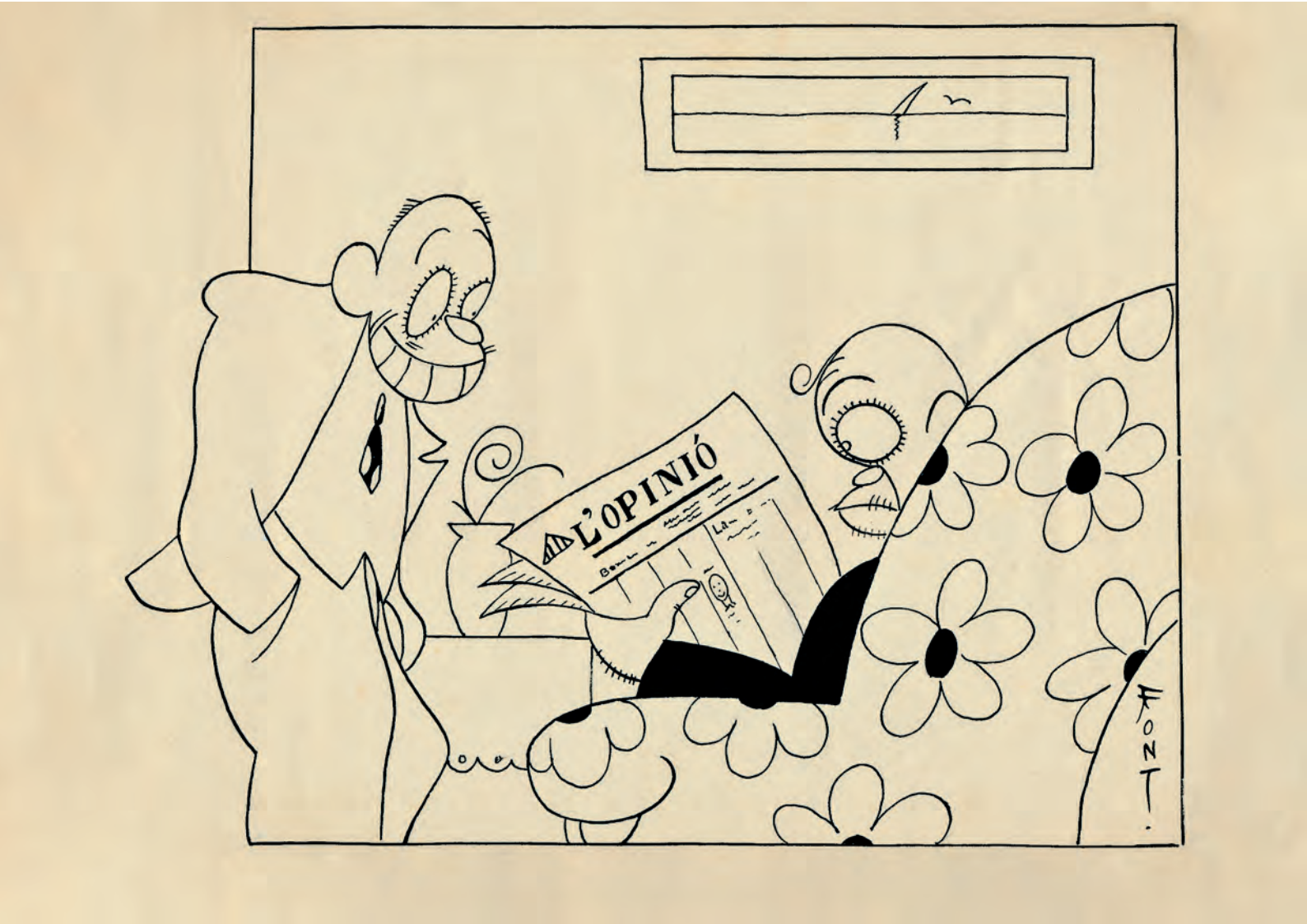

querres, fins als Fets del Sis d'Octubre de 1934. Després de la suspensió temporal dictada pel Govern de la República, *L'Opinió* no torna a publicar-se.

El projecte polític de *L'Opinió* és fer la revolució liberal republicana, amb un partit que no es pot dir Socialista Republicà per la reticència dels nuclis tradicionals de comarques que hi participen, amb Lluís Companys i el Partit Republicà Català. Només en el darrer moment s'hi ajunta l'Estat Català de Francesc Macià que, pel seu carisma personal, acaba dominant un partit que creix de pressa i improvisant, tot fent-se càrrec de les responsabilitats de la República, de la Generalitat i dels ajuntaments. Tot i el seu paper determinant en la fundació i l'ideari d'Esquerra Republicana de Catalunya, en els governs i els parlaments, sobretot en l'elaboració de l'Estatut, els homes de *L'Opinió* no poden desplegar el programa de govern ambiciós i responsable per a la construcció de la Catalunya autònoma en la República que haurien volgut federal.

Hi ha una observació de Joan B. Culla que resumeix l'arrel del problema. Pels vells republicans i catalanistes que seguien Macià i Companys, l'Estatut és l'objectiu final de la seva política, «*l'Estatut era el triomf, l'exaltació..., i una renda inexhaurible d'entusiasme i d'adhesió populars*». Pel grup de *L'Opinió* i altres elements joves del partit, l'Estatut és un començament ple de possibilitats per al futur de Catalunya que exigeix una acció de govern responsable i seriosa: «*governamentalisme i selecció*» [del personal polític].[1]

L'obra de Culla, de la qual han begut els treballs posteriors d'Anna Sallés[2] i de Maria Dolors Ivern,[3] continua sent la referència principal sobre el pensament i l'acció política del Grup de *L'Opinió*, amb les memòries de Joan Casanelles,[4] la biografia de Joan Lluhí —d'Arnau Gonzàlez Vilalta i Enric Ucelay-Da Cal—,[5] i la doble biografia de Companys i de Lluhí, de Mercè Morales.[6] L'obra d'Ivern continua sent la referència més completa sobre la història inicial d'Esquerra Republicana. A totes elles poden adreçar-se els lectors per aprofundir en els principals episodis al·ludits en aquest llibre.

La premissa d'aquest llibre és que l'estudi del comportament polític del diari en el dia a dia de la Catalunya republicana pot aportar més dades i idees sobre el Grup de *L'Opinió* i dels seus homes, així com sobre els fets i el desenvolupament polític d'aquests anys. És una investigació pendent, també, per altres partits i diaris d'aquests anys. Aquesta obra, que continua un treball anterior sobre el setmanari,[7] és l'estudi biogràfic d'un diari que, a més d'encarnar un projecte polític, arriba a ser el més important en llengua catalana i el tercer en difusió entre els vint-i-vuit diaris publicats a Barcelona.[8] Així s'afirma en el segon aniversari i es pot acceptar a la vista del seu comportament polític i periodístic.

La investigació s'ha cenyit al comportament polític de *L'Opinió* al llarg dels seus tres anys i quatre mesos de vida. Deixa moltes portes obertes a investigacions més concretes de fets, de temes i de les relacions entre partits i diaris, entre els quals importa molt *La Humanitat*, el segon diari d'Esquerra que durant 1933 esdevé un contrincant polític.

El llibre té un enfocament narratiu en la introducció sobre el setmanari, en la història del diari i en la part més extensa del seu comportament periodístic i polític. D'aquesta part, se'n dedueix un relat dels primers tres anys i mig de la República a Catalunya, el relat subjectiu que resulta de l'acció d'uns dels seus protagonistes més destacats: el diari, els seus periodistes i polítics i els partits que contribueixen a fundar.

1 Joan B. CULLA (1977). *El catalanisme d'esquerra (1928-1936)*.

2 Anna SALLÉS (1986). *Quan Catalunya era d'Esquerra.*

3 Maria Dolors IVERN (1988-1989). *Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936).*

4 *Joan Casanelles i Ibarz (1904-1986). Memòries i biografia* (1991).

5 Arnau GONZÀLEZ VILALTA; Enric UCELAY-DA CAL (2017). *Joan Lluhí i Vallescà, l'home que va portar la República.*

6 Mercè MORALES (2021). *Combats per la República. Lluís Companys i Joan Lluhí i Vallescà.*

7 Jaume GUILLAMET (2021). *El setmanari L'Opinió i la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya (1928-1931).*

8 Les característiques del diari *L'Opinió* han estat apuntades per TORRENT I TASIS (1966), SOLÀ I DACHS (1978) i HUERTAS (1995).

Any 1 París 5 Maig 1927 Núm. 1

EL FUET

Els que signaren el manifest d'amor a Espanya...

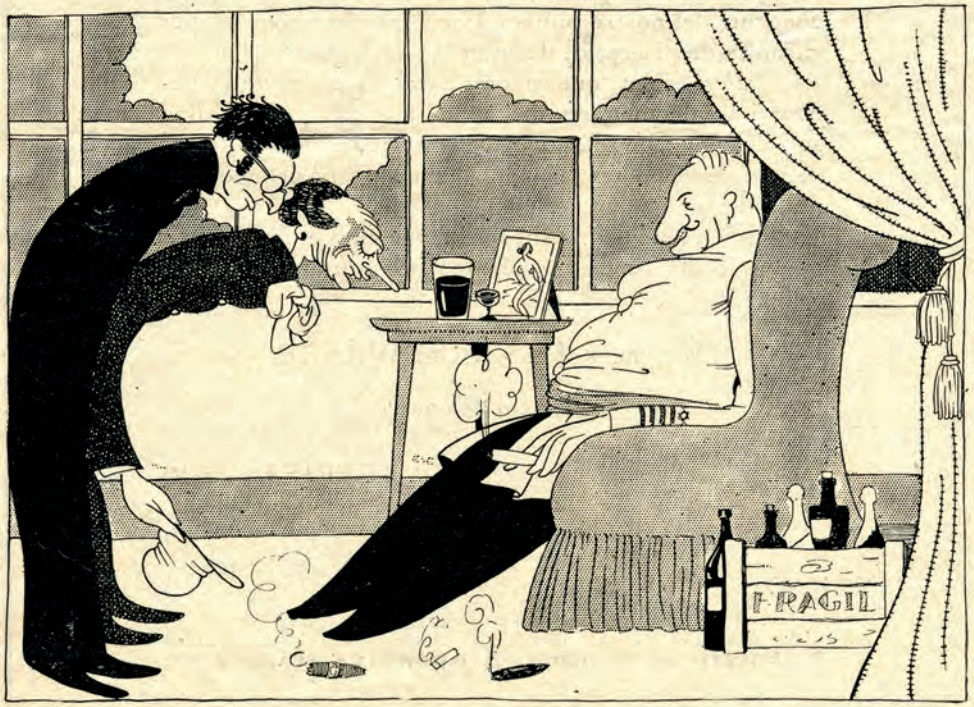

—Nosaltres som dels intel·lectuals catalans que ens hem venut al Directori per cinquanta pessetes. Doncs bé. Per deu rals més li portarem la dona i les filles!

5 de maig de 1927
El Fuet,
publicació satírica
que efímerament
edità a l'exili el grup
de republicans catalans
que un any després
impulsaria
el setmanari *L'Opinió*.
BC

El setmanari de la nova democràcia catalana

1

L'Opinió neix com a setmanari, el 18 de febrer de 1928, amb la pretensió de ser «el periòdic de la nova democràcia catalana». I ho aconsegueix. En surt el partit que proclama la República, que obté l'Estatut i que governa la Catalunya autònoma, però el seu llegat és més ampli. És el periòdic que sacseja les aigües estancades del catalanisme sota la dictadura de Primo de Rivera, que remou la vida apagada dels vells centres republicans i federals, que anima el debat sindical després dels anys del pistolerisme patronal i que dona tribuna als grupets comunistes incipients. És el periòdic liberal d'esquerres que es proposa despertar l'opinió catalana.[9] Surt cada dissabte amb un format gran de 496 x 350 milímetres i vuit pàgines a quatre columnes.

Els fundadors són quatre advocats joves que s'estrenen en la política. La idea és de Pere Comas i Calvet (Barcelona, 1892) i els diners els posa Joan Casanelles i Ibarz (Barcelona, 1904), fill d'un comerciant majorista de cereals, enriquit durant la Primera Guerra Mundial, amb inversions immobiliàries i financeres. Es coneixen al bufet de Joaquim Lluhí i Rissech, un dels fundadors de l'antiga Unió Federal Nacionalista Republicana, també amb el fill Joan Lluhí i Vallescà (Barcelona, 1897). Completa el grup Antoni Xirau i Palau (Figueres, 1898), membre d'una tertúlia republicana de l'Ateneu Barcelonès, com el periodista Joaquim Ventalló i Vergés (Terrassa, 1899), secretari de redacció de *La Publicitat*, sovint considerat el cinquè del grup de *L'Opinió*. Comas és en la trentena, però els altres tot just s'hi acosten, llevat de Casanelles, que és el més petit.

Tot comença a París. Hi va Casanelles per ampliar estudis de dret i Comas li presenta Francesc Macià, després dels Fets de Prats de Molló de primers de novembre de 1926. El visiten a la presó de La Santé, li porten un xec de Barcelona i n'hi porten un altre abans del judici, el gener de 1927. A París, Casanelles ja finança *El Fuet*, un periòdic escrit per exiliats de la dictadura, que surt el 5 de maig de 1927 i és suspès al cap de cinc números per les autoritats franceses.

9 Una història detallada del periòdic es pot trobar a: Jaume GUILLAMET LLOVERAS (2021): *El setmanari L'Opinió i la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya (1928-1931)*.

L'OPINIÓ

SURT CADA DISSABTE — — 25 CÈNTIMS

BARCELONA, 18 DE FEBRER DE 1928
ANY I - N.º 1
Redacció i Administració: ARIBAU, 75 - TELÈFON G. 1440

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
BARCELONA: TRIMESTRE, 3,00 PESSETES; SEMESTRE 6,00
FORA: TRIMESTRU, 3,50 PESSETES; SEMESTRE, 6,50
ESTRANGER: SEMESTRE, 9,00 PESSETES

Les nostres primeres paraules

Un pas endavant

L'APARICIÓ entre nosaltres de noves fulles periòdiques reflecteix un procés de creixença. Per un costat sentim, amb la intensitat que ens permet el nostre nivell cultural, el fenomen universal del desenrotllament de la premsa, la seva progressiva utilitat i el seu perfeccionament; per l'altre assistim a un fet d'adaptació, som testimonis d'un moment interessantíssim de la nostra vida col·lectiva, com és el de recobrar el seu verb autèntic com expressió d'una manera íntima d'existir.

La nostra literatura renascuda ha passat l'edat de les impulsions infantils, l'idioma va prenent aptituds i es va fent madur i dúctil, gràcies a l'obra dels nostres poetes, filòlegs, narradors i periodistes. La nostra bibliografia ofereix avui un camp extens i vari, que va des del llibre popular fins a l'edició especialitzada i de bibliòfil. La premsa ha realitzat en aquests darrers temps un remarcable avenç de qualitat i difusió. Només cal observar com són fets els diaris informatius, les revistes literàries, els magazines, les publicacions dels escriptors neòfits, les dels avantguardistes, etc., etc. Cadascú a casa seva i a la seva parcel.la fa la feina que li pertoca, mirant tots el mateix horitzó.

Però si parlem de les coses realitzades ha d'ésser per pensar en les que hem negligit i oblidat: per guanyar per a les coses essencials i necessàries el temps que la nostra vanitat ens ha fet perdre en feines brillants i inútils.

Nosaltres venim per tant a treballar no pas per cap esnobisme ni per cap lluïment, sinó per un fi que creiem útil i d'interès general. Respectant doncs el que hagin realitzat altres, ens fem la il.lusió de contribuir a donar un pas cap endavant.

Construir, rectificar

Ja s'haurà comprès que la nostra intenció és purament i simplement constructiva.

En aquesta hora de concentració sobre Construir però, afirmar tota l'estructura d'una moral social, en un país que ha viscut durant molts anys aletargat, oblidat d'ell mateix, és una feina que únicament fiant-nos d'aparences i simulacions, ha pogut semblar-nos fàcil.
el nostre veritable fons i de retrobament de la nostra humanitat, cal que reconeguem i ens sapiguem despendre d'allò que és simple incident, gratuït, i inútilment pesat. Construir, vol dir també rectificar.

L'esperit europeu

S'ha parlat molt de l'esperit assimilista dels catalans. Nosaltres ens hi hem il.lusionat exageradament, sense reparar que l'adopció de les fórmules alienes, tant podia motivar-la una gran sensibilitat (la nostra pintura moderna) com l'absència de caràcter propi (la nostra literatura noucentista).

Les literatures europees han entrat fàcilment però lleugerament a casa nostra. La cosa millor que n'hem tret és el nostre interès per la cultura general. Ens han passat però gairebé desapercebuts els valors morals i polítics. El nostre temperament de meridionals fatxendes ens ha portat a submergir-nos a l'aigua de roses de l'estètica i ens hi hem ofegat.

Per aquesta raó el pensament europeu continuem mantenint gairebé intacte el que podria donar un cert ordre a les coses no té cap jerarquia entre nosaltres, que nostre esperit provincià.

El nostre liberalisme

El nostre principi liberal radica en el respecte que mereixen les coses vives, i deriva del nostre amor a la veritat i a la justícia.

Però aquest respecte no s'ha de reclamar únicament per les coses pròpies, sinó que també cal atorgar-lo a les coses dels altres i en nom també de la veritat és lògic que cal primer reclamar i atorgar el respecte a l'home abans que a la societat. Per aquesta raó posem per damunt de tot els drets individuals i després com una conseqüència els drets de la col.lectivitat.

A casa nostra més aviat s'han invertit els termes i tot demanant unes llibertats n'hem oblidat unes altres.

Nosaltres som gent d'esquerra, tenint en compte el factor econòmic i el concepte de la propietat com a línia divisòria de la societat en dos sectors: dret i esquerre. En un país que en formes més o menys exclusives i amb sistemes variats sempre ha estat dominat per gent de dreta o per les castes dels seus servidors; en un país on la classe burgesa, malgrat tots els lirismes de solidaritat "pairal", ha abandonat literalment els seus conciutadans treballadors, no veiem altra possible actitud liberal que la de situar-se a l'esquerra, que és on els drets individuals necessiten més defensa.

Qualsevol altra posició més o menys centrista en aquests moments pot convertir-se en una mena de passiva neutralitat favorable al sector privilegiat i preponderant.

La posició de l'home liberal creiem que ha d'estar a la mateixa distància de la neutralitat que del sectarisme.

Doctrina i literatura

La significació dels homes que hem' invitat perquè col.laboressin en aquestes pàgines—els uns prou coneguts i els altres massa oblidats—assenyalen el caràcter que desitgem que tingui *"L'Opinió"*. Esperem, d'ells més que de nosaltres mateixos, la definitiva cristal.lització de les inquietuds que animen la nostra iniciativa.

Amb tot, ens proposem en principi que *"L'Opinió"* tingui un doble interès doctrinal i literari. Dedicarem una paral.lela atenció al món de les idees, en tant que tenen una aplicació en la marxa de la societat i per altra a les manifestacions literàries i artístiques.

Deixarem doncs un ample marge del nostre periòdic per a la informació de la vida literària, que vindrà a ésser una mena de correu de les lletres, amb certes analogies amb els periòdics literaris que d'uns quants anys ençà han sorgit en diversos idiomes europeus. Donarem preferència a la literatura d'idees per a distingir-la d'aquella altra que obeeix a la fórmula de "l'art per l'art" i que radica en la simple abstracció estètica, que tants innombrables intèrprets i repetidors té a casa nostra. Acceptem, per tant, el concepte d'avantguarda literària, però d'avantguarda útil. Voldríem estalviar les paraules que no portessin una idea clara a la intel.ligència dels nostres amics.

Amb això ja es compendrà el nostre desig que l'exposició doctrinal i l'expressió literària es complementin en una mateixa empresa.

Als nostres lectors

Creiem ara que amb aquestes paraules preliminars i amb el que han escrit els nostres companys en aquest primer número de *"L'Opinió"* els nostres lectors ja es faran càrrec dels nostres propòsits. Endevinem per endavant que no tots aquests lectors catalans estaran d'acord amb nosaltres. Es perfectament natural. Potser ja era hora que tots plegats deixéssim el costum de pendre els acords per aclamació, a canvi de fer concessions i de silencis pregats.

Potser si ens decidim a parlar clar i cadascú a la seva manera ens entendrem millor i quedarem més convençuts. En tot cas si les nostres paraules serveixen per interpretar el pensament d'alguns amics que no han trobat entre la nostra premsa el seu òrgan adequat, ja podrem dir que complim algun objecte. I si solidaritzem en l'obra de tots algun esperit o algun estament social fins ara allunyat, haurem aconseguit molt més.

Sabem també que en tant que el nostre periòdic signifiqui una innovació, significarà també un risc. Preferim però córrer l'aventura i lligar la integritat dels nostres desitjos amb l'exigència del lector que no pas deure'ns a la seva il.limitada condescendència.

Això vol dir que si, malgrat les nostres previsions d'ordre econòmic, que per al sosteniment del nostre setmanari hem pogut establir, gràcies a alguns estimats amics, el lector no trobés interès en les nostres pàgines, no el cansaríem pas pidolant ni suplicant. Ens separaríem senzillament, sense fer apel.lacions ni a la bondat de les nostres persones ni als sagrats interessos de la col.letivitat.

I ara, a tots els homes liberals i a tots els amics de les nostres lletres, Salut.

L'OPINIÓ.

El diari íntim de Mossèn Cinto

per Josep Pijoan

Quan Mossèn Cinto va estar desdonat dels metges se'l van emportar a una torre de Vallvidrera. Allí estava sol, perquè Mossèn Cinto no tenia cap parent carnal i com que era a l'hivern no hi havia ningú en aquella torre. El cuidava, o millor dit l'ajudava a ben morir, el famós Roura Barrios, metge que també feia de polític, ateneista empedernit la veu del qual es sentia des de baix el carrer de la Canuda. A l'Ateneu deien maliciosament: "Mossèn Cinto s'ha escapat del Bisbe Morgades, s'ha escapat d'En Comillas, s'ha escapat de tothom... però d'En Roura i Barrios no se n'escaparà."

I el pitjor era que Mossèn Cinto tenia altres mals que els que li donava, o volia curar, En Roura i Barrios, amb les seves medicines. Va tenir una agonia llarga de turberculós, que va durar més d'una setmana. De dia i de nit se'l disputaven els amics de la dreta i de l'esquerra, i allò semblaba la baralla del dimoni al Sant Miquel, feta de viu en viu amb assistència del pobre agonitzant. De dia hi anaven els de la dreta, que li volien donar una bona fi, i que eren En Viada i Lluch, don Ricardo Permanyer i no sé qui més. De nit, hi apareixien els de l'esquerra que pel cas eren el doctor Turró, En Joan Moles i l'Eusebi Corominas, sense comptar alguna visita de donya Deseada i de l'Amparo i dels altres de la família que s'havien afillat a Mossèn Cinto.

Tots li volien bé, tots tenien raons per fer-li fer testaments, codicils i retractacions, així és que Mossèn Cinto canviava de parer a cada visita i desfeia amb el cap el que havia fet amb la mà. Però com que Mossèn Cinto no tenia cap diner—ni un cèntim—ni béns de cap classe, els de l'esquerra, que no badaven, per si o per no se'n van emportar una nit el bagul on Mossèn Cinto tenia els seus papers, en la més espantable barreja.

Quan Mossèn Cinto va ser mort i enterrat, el doctor Turró, En Moles i l'Eusebi Coromines van encarregar a l'Eduard Marquina que mirés de veure si entre aquell paperam hi havia alguna cosa aprofitable. En Marquina ja tenia aleshores un peu a Madrid i em va traspassar l'encàrrec a mi, amb consentiment dels que l'hi havien encomanat. Jo era un entrant i sortint de can Moles, i allí vaig fer coneixença del doctor Turró, que encara no havia aconseguit la reputació de savi que després va tenir i tan justificada. Vivia aleshores el doctor Turró en un entresol del carrer d'En Dou, molt fosc, a on van tenir llargues sentades. De seguida ens vàrem fer grans amics: jo era molt noi, a penes havia fet vint anys, i ell era ja un home de barba curta, grisenca i tirant a gras, però quina força tenia encara! Ah, si els catalans no ens donéssim vergonya d'usar per fins de bé, la passió i la ràbia que usem sols per barallar-nos. Però així com no ens ofèn que un de nosaltres tingui caràcter per fer mal a l'engròs, ens espanta de seguida el veure algú que sigui massa sincer, massa romàntic, o massa pur.

En Turró era un home així, parlava amb una força que semblava que us anés a mossegar, tenia odis i amors que el feien plorar a les seves velleses. El que En Turró morís sent reconegut per tot el que valia, ha estat sempre per mi un misteri. Potser és que ha canviat una mica Barcelona... Però aleshores no hi havia lloc a casa nostra per un home com En Turró. Noi encara, s'havia escapat de casa seva per anar-se'n amb les partides anticarlistes, després el seu pare l'havia enviat a Barcelona, a estudiar medicina i Mossèn Cinto s'havia encarregat de vigilar-lo com estudiant. Que En Turró devia haver donat molts disgustos a Mossèn Cinto, ni cal dir-ho, però tampoc cal dir que un home com En Turró devia que-

L'Angel de la Pau s'entreté a engegar al blanc, ara que tothom està distret

18 de febrer de 1928
Portada
del primer número
del setmanari *L'Opinió*.
amb una il·lustració
de Feliu Elias «Apa».
AHCB

A diferència de *Le Courrier Catalan*, periòdic informatiu en francès finançat per Francesc Cambó, *El Fuet* té un contingut nacionalista i republicà que no passaria la censura de la dictadura. És enviat per correu a un públic català i, ben aviat, descobert per la policia espanyola. La seu és a la cambra d'hotel de Casanelles i el director és Domènec de Bellmunt [Domènec Pallerola], corresponsal de *La Publicitat*. Hi escriuen Joan Casanovas, exdiputat de la Mancomunitat i membre del Partit Republicà Català de Lluís Companys; Josep Pla, enviat de *La Publicitat* i perseguit per un article a *El Día* de Palma de Mallorca; Carles Esplà, secretari del novellista valencià Vicente Blasco Ibàñez i corresponsal de diaris madrilenys; i el mestre Ramon Xuriguera, becat de la Junta de Ampliación de Estudios. Hi fan caliu els habituals de la penya del Café Les Deux Magots, exiliats, periodistes i artistes, entre els quals hi ha Marcellí Domingo, Apel·les Fenosa, Enric i Josep Fontbernat, Víctor Hurtado, Alfons Maseras, Joaquim Maurin, Jaume Miravitlles i Xavier Regàs.

L'Opinió neix amb una doble redacció a Barcelona —on Casanelles torna a primers de 1928— i a París, on dominen els exiliats pels complots de Garraf, de 1925, i de Prats de Molló: Josep Fontbernat, Ramon Fabregat, Emili Granier-Barrera, Jaume Miravitlles, Abelard Tona i el comunista Jordi Arquer. Casanelles i Comas n'han informat Francesc Macià i Ventura Gassol, que ara són a Brusel·les. Lluhí i Vallescà n'és el director[10] i Comas, el seu principal suport a la redacció. En el nucli fundador hi ha Ignasi Armengou, de la revista socialista *Justícia Social*, Just Cabot, redactor en cap de *La Nova Revista*, i Amadeu Bernadó, tipògraf procedent d'Estat Català, fundador del Partit Comunista Català. El primer administrador és Víctor Hurtado, amic personal de Casanelles, fill d'Amadeu Hurtado, exdiputat de Solidaritat Catalana i proper a Acció Catalana.

L'amplitud de mires del projecte es veu en els noms dels col·laboradors que s'anuncien en un prospecte de presentació sense data. Hi destaquen Carles Capdevila, Pere Coromines, Manuel Fontdevila, Amadeu Hurtado, Josep Pous i Pagès, Joan Puig i Ferreter i Eugeni Xammar, que no arriben a escriure a *L'Opinió*. Sí que hi escriuen i hi dibuixen Manuel Brunet, Valentí Castanys, Feliu Elias [Apa, pel dibuix; Joan Sacs, pels articles], Rossend Llates, Josep Pla, Alexandre Plana, Josep Maria Planes, Xavier Regàs, Josep Maria de Sagarra i Carles Soldevila. La majoria estan vinculats al diari *La Publicitat* i, al cap d'un any, participen en la creació del setmanari *Mirador*, fundat per Hurtado. A remarcar, la participació de Josep Pijoan, ara professor a Chicago, que havia estat amic de Joan Maragall i col·laborador d'Enric Prat de la Riba a la Diputació de Barcelona.

1.1. Als homes liberals i als amics de les nostres lletres

L'Opinió saluda «*a tots els homes liberals i a tots els amics de les nostres lletres*».[11] Ja ha avisat que no pretén assenyalar un programa definit i concret, sinó el restabliment d'uns valors vells que «*pot significar una sòlida posició d'avantguarda*»: recuperar les paraules democràcia, república, liberalisme, internacionalisme, socialisme, «*l'essència de les quals no ha assimilat prou bé encara el nostre cos social*».[12] Aspira, també, a impregnar d'esperit europeu les lletres catalanes, en favor d'una literatura d'idees i d'una «*avantguarda útil*». N'elogia la maduració i reconeix l'obra de poetes, filòlegs, narradors i periodistes, l'avenç en qualitat i difusió de diaris, revistes, magazines, neòfits i avantguardistes, alhora que s'ofereix als qui no han trobat encara acollida en un periòdic.

No hi ha cap mot de benvinguda des de *La Veu de Catalunya*, només breus salutacions de *La Publicitat* i *La Nau*, el diari personal d'Antoni Rovira i Virgili de quatre mesos ençà. Paraules amables i benèvoles del popular republicà *El Diluvio* i de Màrius Aguilar, director d'*El Día Gráfico* i *La Noche*. Cordialitat de Francesc

10 Enlloc no consta el nom del director en els periòdics de l'època, però en tenim coneixement per CULLA (1977) i CASANELLES (1991), que és la font directa més extensa sobre *L'Opinió*.

11 «Les nostres primeres paraules», *L'Opinió*, 1, 18 de febrer de 1928, p. 1.

12 *L'Opinió*, prospecte de quatre pàgines, sense data.

Madrid, des de la veterana *L'Esquella de la Torratxa*, i entusiasme d'Humbert Torres, des del setmanari *Lleida*, de *La Veu de Balaguer* i de *Pla i Muntanya* de Joan Sauret.[13]

Pijoan, Apa, Joan Sacs, Soldevila, Cabot, Sagarra i Planes donen la nota literària dominant del primer número. Sota la vigilància estricta de la censura governativa, els dos únics articles polítics són d'Ángel Samblancat, republicà simpatitzant de l'anarquisme, que convida el liberalisme espanyol a mirar-se en el mirall de l'anglès, del francès o del mexicà, i de Joan Lluhí, que glossa la figura de Francesc Pi i Margall. Com a fulletó a peu de pàgina, la traducció al català de *Deu dies que trontollaren el món*, l'obra del periodista nordamericà John Reed, publicada el 1919, avança l'interès per la revolució soviètica i les seves conseqüències.

Liberalisme és una posició doctrinal que *L'Opinió* sosté des d'una definició ben altra que la vigent a la política espanyola de la Restauració. És posar «*per damunt de tot els drets individuals i, després, com una conseqüència, els drets de la col·lectivitat*», uns drets que a Catalunya més aviat s'han invertit, «*i tot demanant unes llibertats n'hem oblidat unes altres*». És una al·lusió a la Lliga, que és més clara quan s'autodefineixen com a gent d'esquerra: «*En un país on la classe burgesa, malgrat tots els lirismes de solidaritat "pairal", ha abandonat literalment els seus conciutadans treballadors, no veiem altra possible actitud liberal que la de situar-se a l'esquerra, que és on els drets individuals necessiten més defensa*».

L'Opinió, que assumeix el risc que la innovació pugui ser poc compartida, es troba de seguida amb un petit escàndol: la publicació avançada de «Les pedres de Girona», un capítol del llibre *All i salobre*, on Josep Maria de Sagarra al·ludeix al sexe de les dones de la vella ciutat levítica, on aixeca veus d'indignació.[14] Josep Pla, que s'estrena en el mateix número 3 com a cronista principal, assumeix el valor estimulant de la crítica política i social «*orientada netament cap a l'esquerra*».[15] Discuteix amb Antoni Rovira i Virgili, amb qui ja havia divergit a *La Publicitat*, que es dona per al·ludit sobre els articles al seu propi diari *La Nau*, i intenta prohibir que els articulistes del diari d'Acció Catalana escriguin també a *L'Opinió*, amb l'oposició ferma de Carles Soldevila.[16] Les firmes de Manuel Brunet, Rossend Llates, Joaquim Ventalló, Jaume Aiguader, Alexandre Plana i Cèsar August Jordana s'han anat sumant al setmanari, com els dibuixants Castanys, Siau [Manuel Font] i Shum [Alfons Vila].

Durant tres mesos, Pla és la ploma principal de *L'Opinió*. És un crític implacable del conservadorisme social i religiós, de l'Església catòlica —«*aquesta llosa de plom produeix un veritable col·lapse en la virilitat ciutadana, cívica i insatisfeta del país*»—,[17] del Vaticà i les seves relacions amb el feixisme italià, del militarisme —amb la prudència obligada per la censura— i d'una classe política inactiva, com la Lliga de Cambó, als qui reclama la defensa dels drets individuals, en línia amb la concepció de *L'Opinió* sobre el periodisme.

Pla critica els diaris on ha plegat d'escriure —«*una premsa prehistòrica, feta a estones perdudes, pobríssima, omplerta amb informacions estranyes i amb solos de clarinet a primera plana*»—[18] i rebutja, per redundant, la publicació del diari catòlic que, al cap d'un any, serà *El Matí*. Defensa Sagarra, Prudenci Bertrana, Alfons Maseras —que havia estat excomunicat pel bisbe vint anys abans per un article a *El Poble Català*— i Feliu Elias dels atacs persecutoris de la revista *Catalunya Social*, que titlla el cronista de «*periodista groller*» i *L'Opinió* de periòdic escrit amb «*urc i verí*». Pla es val d'una expressió marxista per dir que Espanya reuneix

13 Pere COMAS I CALVET. «Cinc anys de treball dintre *L'Opinió*», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 1.

14 J.M. de SAGARRA. «Les pedres de Girona», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928, p. 5. Vegeu Lluís PERMANYER. *Sagarra, vist pels seus íntims*, p. 54-55; Jaume GUILLAMET. *L'Empordà dels escriptors*, p. 72-73.

15 Josep PLA. «Resum de la setmana», *L'Opinió*, 6, 24 de març de 1928, p. 3 i 4.

16 Cristina BADOSA. *Josep Pla, biografia del solitari*, p. 162-163; Josep PLA. *Cartes a Pere*, p. 182-185.

17 Josep PLA. «Resum de la setmana: Una enquesta sobre les dones», *L'Opinió*, 4, 10 de març de 1928, p. 3.

18 Josep PLA. «Resum de la setmana», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928, p. 1 i 2.

les «*condicions objectives*» per a la dictadura que pateix, ja que no hi ha oposició i tot es fia a l'atzar.[19]

Pla aprecia el paper de Rússia en la fallida conferència sobre desarmament de la Societat de Nacions a Ginebra[20] i els avenços del règim comunista, en línia amb els reportatges a *La Publicitat* i el llibre escrits després del seu llarg viatge de tres anys abans, de la mà d'Andreu Nin.[21] Pondera la formació i la independència de criteri del fundador de la USC, Manuel Serra i Moret, al qui considera un coneixedor imparcial de Rússia.[22] Critica la posició dominant dels Estats Units al continent americà[23] i denuncia l'espantall del fantasma soviètic, usat pel tabloide *Daily Mail*, «*feixistitzant i ultraconservador*», per atacar el nou Govern laborista britànic.[24]

En la darrera crònica, Pla elogia *L'Opinió*, que ha aconseguit que es parli de política, més que no pas en els quatre anys anteriors de dictadura, amb un retret als «*ultra-esquerristes*» que en criticaren l'aparició. «*Haver arribat a aquest resultat és un gran triomf. Això sol justifica de sobres l'existència de L'Opinió*».[25] És un comiat tàcit i elegant, que sembla degut a qüestions econòmiques.[26] Sis setmanes abans, havia defensat el pagament dels articles, perquè «*l'intel·lectual també ha de menjar de tant en tant*». I deixava ben assentat: «*Aquest principi el considerem tan necessari que si L'Opinió, com tantes altres publicacions, hagués tractat d'articular-se a base de demanar sacrificis als intel·lectuals, hauria considerat que el més moral era plegar abans de començar*».[27] És ell qui plega.

Al cap de dos mesos, salta la sorpresa que Pla s'ha posat al servei de Francesc Cambó, de qui publica el primer volum d'una biografia política.[28] El gir polític del periodista[29] suscita un disgust doble, per l'atribució que fa de tots els mèrits i virtuts del catalanisme polític al líder de la Lliga, bescantant els nacionalistes republicans escindits el 1903. En resposta, *L'Opinió* contraposa Cambó amb Ildefons Sunyol, figura que vindica juntament amb les de Jaume Carner, Joaquim Lluhí i Rissech, Gabriel Alomar i Jaume Brossa. Aquests representen la línia «*liberal, humana, occidentalista*» del Centre Nacionalista Republicà, davant «*tota la rebrotada carlina, antiliberal i ultramuntana d'en Prat, En Puig i Cadafalch, En Duran i Ventosa i En Cambó*».[30] Amb tot, el desaparegut president de la Mancomunitat, Enric Prat de la Riba, és una figura respectada. En un article posterior, Lluhí reconeix que la seva obra «*ha passat a integrar el patrimoni col·lectiu i constituirà sempre un honor a reivindicar per al nostre poble*».[31] Al cap d'un any, en publicar-se el segon volum de la biografia de Cambó, *L'Opinió* parla de «*la mercenària ploma de Josep Pla*».[32]

19 (sense firma, aparentment per error): «Resum de la setmana: Les condicions objectives de la dictadura», *L'Opinió*, 4, 10 de març de 1928, p. 3.

20 Josep PLA. «Resum de la setmana: El desarmament de Rússia», *L'Opinió*, 7, 31 de març de 1928, p. 3-4.

21 Josep PLA. *Rússia. Notícies de l'URSS. Una enquesta periodística*. Segons el mateix Pla (*Obra Completa, 5. El Nord*, p. 453-633), se'n feren cinc edicions de 5.000 exemplars en un espai molt curt de temps.

22 Josep PLA. «Resum de la setmana. Serra i Moret, conferenciant», *L'Opinió*, 9, 14 d'abril de 1928, p. 3.

23 Josep PLA. «Resum de la setmana. La Conferència de L'Havana», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928, p. 1-2.

24 Josep PLA. «Resum de la setmana. El document Zinovieff», *L'Opinió*, 6, 24 de març de 1928, p. 3-4.

25 Josep PLA. «Resum de la setmana: Necessitat de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 12, 5 de maig de 1928, p. 3.

26 Xavier PLA (2024: 452-453) sosté que Josep Pla deixa *L'Opinió* «per discrepàncies ideològiques», que no es detecten en els articles ni en el comiat.

27 Josep PLA. «Resum de la setmana: *L'Opinió*», *L'Opinió*, 6, 24 de març de 1928, p. 3.

28 Josep PLA. Cambó, materials per a una historia d'aquests anys, 3 volums.

29 Jaume GUILLAMET LLOVERAS. «El gir polític de Josep Pla», *L'Avenç*, 466, març de 2020, p. 44-47. Jaume GUILLAMET. «Un Josep Pla d'esquerres», *L'Avenç*, 471, setembre de 2020, p. 46-51.

30 Editorial: «Ildefons Sunyol i Francesc Cambó», *L'Opinió*, 24, 28 de juliol de 1928, p. 1.

31 J. LLUHÍ I VALLESCÀ: «Enric Prat de la Riba», *L'Opinió*, 26, 11 d'agost de 1928, p. 1.

32 Editorial: «L'apoteosi d'En Cambó», *L'Opinió*, 71, 22 de juny

Potser també per raons econòmiques, han anat disminuint les col·laboracions, poc intenses, de Manuel Brunet, Just Cabot, Rossend Llates i Xavier Regàs. Alexandre Plana aguanta fins el juliol; Josep Maria Planes i Carles Soldevila, fins l'agost; Josep Maria de Sagarra i Apa, fins el setembre i Joan Sacs, fins l'octubre. Han anat apareixent altres dibuixants com Grapa [Gustau Vila], J. Maimó (que havia il·lustrat el prospecte), així com Dani, En Joan, Francesc Domingo i Jep, dels quals en tenim poques referències.

El periòdic manté un suport ampli quan es fa una crida «Als amics de *L'Opinió*», en demanda de suport econòmic que permeti passar de 4.000 a 8.000 exemplars de tiratge. Firmen la crida, per ordre alfabètic, Jaume Aiguader, Domènec de Bellmunt, Joan Casanelles, Joan Casanovas, Pere Comas, Josep Fontbernat, Emili Granier-Barrera, Víctor Hurtado, Josep Maria Imbert, Joan Lluhí i Vallescà, Jaume Miravitlles, Joan Lluís Pujol i Font, Xavier Regàs, Joan Sacs, Josep Maria de Sagarra, Carles Soldevila, Abelard Tona, Joaquim Ventalló, Martí Vilanova i Ramon Xuriguera.[33]

El «Resum de la setmana» continua sent la secció principal, ara sense signatura, que li dona el to d'una posició de *L'Opinió*, que no publica regularment article editorial. És probable que l'autor sigui Pere Comas, que fins al moment ha signat articles propis i en una ocasió hi posa les inicials P.C. Joan Lluhí desplega en una sèrie d'articles[34] l'actitud política del periòdic, que s'acaba recapitulant com a «*republicana*», «*obrerista*» i «*oberta a tota discussió*». És a dir, «*una actitud liberal que en res no es troba en contradicció amb la doctrina socialista que és la més afecta a nosaltres*».[35]

Federalisme i socialisme són les idees principals que es posen a debat, inspirant-se en Pi i Margall. El segon president de la Primera República espanyola, vindicat des del primer número, coincident amb el 55è aniversari, també és reivindicat per Joan Casanovas[36] i Gabriel Alomar[37] davant el bescantament del llibre de Pla, i en un número complet dedicat al seu ideari, que Manuel Serra i Moret veu proper al socialisme.[38] Sobre federalisme i socialisme hi ha també un debat amb Antoni Rovira i Virgili,[39] que porta *L'Opinió* a distingir entre regionalisme i federalisme, com «*una Constitució atorgada per un Rei al seu poble i una Constitució que un poble es dona a si mateix*».[40]

Un debat paral·lel s'estableix entre sindicalistes, socialistes, comunistes i anarquistes, a partir d'un article del comunista Joaquim Maurín[41] al que respon de seguida el sindicalista Joan Peiró[42] i s'hi van afegint l'anarquista Joan López, els socialistes Antoni Martí, Jaume Aiguader i Josep Massip, els comunistes Antoni Amador, Joan Farré, Martí Vilanova i Andreu Nin.[43]

---

de 1929, p. 1.

33 «Als amics de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 33, 29 de setembre de 1928, p. 1. El nom de Gabriel Alomar, que surt a la llista inicial en comptes de Carles Soldevila, és corregit a *L'Opinió*, 34, 6 d'octubre de 1928, p. 7.

34 J[oan] LL[UHÍ] I V[ALLESCÀ]. «Liberalisme i socialisme», *L'Opinió*, 3, 3 de març de 1928, p. 3; Joan LLUHÍ. «Els obrers i la política», «Les llegendes sobre Mèxic», «Al marge del debat» i «La paraula de demà», *L'Opinió*, 5, 14, 15 i 17, 17 de març, 19 i 26 de maig i 9 de juny de 1928, p. 1; 1; 1 i 2; i 8.

35 «Resum de la setmana. La nostra actitud», *L'Opinió*, 17, 9 de setembre de 1928, p. 3.

36 J. CASANOVAS. «Al marge del llibre "Cambó"», *L'Opinió*, 31, 32 i 33, 15, 22 i 29 de setembre de 1928, p. 1; 5; i 1.

37 Gabriel ALOMAR. «El cabdillatge pòstum de Pi i Margall», *L'Opinió*, 32, 22 de setembre de 1928, p. 1. Traduit al català del diari madrileny *La Libertad*.

38 «Les idees de Pi i Margall», número monogràfic, *L'Opinió*, 43, 8 de desembre de 1928. Francesc PI I MARGALL. «La revolució»; Manuel SERRA I MORET. «Pi i Margall i el socialisme»; Joan VILA. «Pi i Margall, símbol»; Humbert TORRES. «Lleial dissentiment»; sense firma: «Pi i Margall i els treballadors»; Emili GRANIER-BARRERA. «La prosa de Pi i Margall»; i Sebastià CHALER. «Pi i Margall i l'esperanto»:

39 Editorials: «El dejuni polític d'En Rovira i Virgili» i «Dúplica», *L'Opinió*, 12 i 13, 5 i 12 de maig de 1928, p. 1.

40 Editorial: «Els nostre federalisme», *L'Opinió*, 17, 18 d'agost de 1928, p. 1.

41 Joaquim MAURÍN. «Socialisme i anarquisme. Pau Iglesias i Anselmo Lorenzo», *L'Opinió*, 10, 14 d'abril de 1928, p. 7.

42 Joan PEIRÓ. «En Maurín fent de Maurín», *L'Opinió*, 12, 5 de maig de 1928, p 7-8.

43 Vegeu els números 14, 16, 17, 18, 20, 21, 23, 25, 27, 28, 31, 32,

Maurín escriu des de l'exili de París i Nin des de Moscou com a dirigent de la Internacional Comunista i la Internacional Sindical Roja, lligat a Lev Trotski, que aquest estiu és apartat de la direcció del Partit Comunista de la Unió Soviètica. Ambdós havien coincidit a la CNT abans no s'hi imposessin les tesis anarquistes. Maurín forma part de la Federació Comunista Catalano-Balear, adherida al Partit Comunista d'Espanya. Nin, que havia treballat de periodista, inicia una secció titulada «De Rússia estant», en la qual no s'està de qüestionar l'orientació de *L'Opinió*, «*confusa, indeterminada*», ja que no es decideix «*a tallar el cordó umbilical que els lliga amb la burgesia i amb la seva ideologia*».[44]

L'Opinió presumeix de ser una tribuna oberta, però se sent en la necessitat de justificar la publicació de l'article inicial de Maurín i de la primera resposta de Peiró, així com de precisar alguns conceptes que puguin no estar a l'abast de tots els lectors: sindicalisme, les organitzacions obreres i la política, la intervenció directa en la política, forma de les organitzacions obreres i obrers i ciutadans. L'explicació no deixa d'expressar criteris propis sobre cada un d'aquests conceptes.[45]

Amb el bagatge de nou mesos de publicació, *L'Opinió* emprèn, durant el darrer trimestre de l'any, una enquesta política que ocupa l'espai principal del setmanari durant onze setmanes, entre els números 35 i 45, del 13 d'octubre al 22 de desembre. Són sis preguntes llançades a polítics, periodistes i sindicalistes de tot l'espectre polític, que resumim en breus enunciats: I. Monarquia, República o indiferència?; II. Vigència de les idees de Pi i Margall?; III. Col·laboració amb els partidaris espanyols de les idees de Pi i Margall de reconeixement de drets individuals i personalitats col·lectives?; IV. Separació Església i Estat i escola neutra?; V. Socialisme, com «*posar a les mans de la col·lectivitat els mitjans de producció i de canvi*», compatible o contradictori amb el liberalisme polític?; VI. «*Creieu en el triomf del socialisme?*».

Responen divuit dels convidats, per aquest ordre: Gabriel Alomar, Ferran Valls i Taberner, Feliu Elias, Rafael Campalans, Antoni Xirau, Antoni Rovira i Virgili, Humbert Torres, Carles Soldevila, Joan Peiró, Manuel Serra i Moret, Joaquim Maurín, Miquel Santaló, Ángel Pestaña, Jaume Bofill i Mates, Lluís Nicolau d'Olwer, Ramon Noguer i Comet, Ángel Samblancat, Andreu Nin, Joan Casanovas i Alfred Perenya. Només Valls respon dels sis convidats de la Lliga, que s'excusen: Francesc Cambó, Lluís Duran i Ventosa, Josep Puig i Cadafalch, Joan Ventosa i Calvell i Raimon d'Abadal.

Valls i Taberner rebutja el socialisme, la separació Església-Estat i l'escola neutra, defuig la dicotomia monarquia-república, en favor del sufragi popular, i abona l'interès del federalisme de Pi i Margall. Bofill i Mates, que defensa l'estat confessional, matisa molt sobre el socialisme, com Nicolau d'Olwer, Noguer i Comet, Rovira i Virgili i Soldevila. A l'altre extrem, la república és vista com un mer instrument per Peiró, Samblancat i Maurín que, com Nin, veuen també el socialisme de formes diferents. Josep Pijoan respon més tard, des dels Estats Units, amb identificació plena amb el plantejament de *L'Opinió.*[46]

És un balanç breu i superficial, que permet al periòdic subratllar una creença majoritària en el triomf d'un socialisme compatible amb el liberalisme i augurar-ne un futur a Catalunya: «*Quant al Socialisme, tampoc no hi ha dubte que amb els homes que se n'han declarat partidaris, representatius amb els seus amics polítics de la flor de les esquerres catalanes, n'hi ha prous per forjar l'instrument adequat per aconseguir el seu triomf a casa nostra. Quan aquests homes i les forces que comparteixen la seva ideologia coordinin i estructurin en un partit polític de bon tremp la seva actual coincidència, l'hora del Socialisme a Catalunya no podrà ésser llunyana*».[47]

Lluhí, que defensa la singularitat de la Revolució soviètica, amb la figura de Lenin, critica que els seus successors vulguin fer permanent «*la dictadura transitò-*

34, 36 i 38.

44 Andreu NIN. «De Rússia estant: un cop d'ull a la premsa catalana», *L'Opinió*, 46, 29 de desembre de 1928, p. 1 i 2.

45 *L'Opinió*, 21, 7 de juliol de 1928, p. 8.

46 «Unes paraules de Pijoan», *L'Opinió*, 55, 2 de març de 1929, p. 1.

47 «Balanç de la nostra enquesta», *L'Opinió*, 47, 12 de gener de 1929, p. 1.

BARCELONA, 26 DE GENER DE 1926 ANY II -- Núm. 50

L'OPINIÓ

Surt cada dissabte 15 cèntims

EDITORIAL

El cinquè aniversari de la mort de Lenin

Vladimir Ilitx va morir el 21 de gener de 1924, als cinquanta-dos anys. Dotat d'una fe ardent, havia prestat, de molt jove, la seva adhesió a les organitzacions revolucionàries russes, i dedicat tota l'existència a preparar el cop de 1917. Va fer-ho amb tanta de precisió, amb tant de detall, que ara, cinc anys després de mort, l'obra és encara sòlida i ferma.

En 1902 imaginà la creació de l'arma que, manejada amb mà vigorosa i dirigida per una clara intel.ligència, havia d'enderrocar el règim tsarista, recolzat damunt fonaments vells com la mateixa Rússia. Aquesta arma fou el partit que avui la governa. Al principi un petit grup de persones convençudes, quatre "sectaris", deien els enemics. La colla anà creixent, i en 1905 representa ja el seu paper. A l'any 17 són trenta mil i hom els troba arreu, a la fàbrica, a l'exèrcit, a la flota. Són els únics que en el caos produït per la caiguda del Tsar tenen idees precises, disciplina, mots d'ordre concrets, i per això triomfen arrossegant cent cinquanta milions d'homes.

Lenin parlava poc de Revolució; la pensava, la vivia i la preparava, i no deixava passar un sol dia sense fer algun acte que l'apropés. Era, segons deia, el seu ofici. Ni les circumstàncies més adverses, presó, exili o misèria, no li feien perdre de vista el seu objectiu.

Arribà així a crear un Estat nou, basat transitòriament en la dictadura del proletariat, i fixament en la federació lliure de cent pobles i en l'aliança de l'obrer amb el pagès.

Cal també recordar la seva obra teòrica compresa en vint volums considerables, on ha examinat i criticat les diferents filosofies, les ciències i llurs aplicacions a la realitat. Enciclopedista a la manera dels francesos del segle divuit, l'esperit audaciós i clar dels quals admirava, es lligà amb les teories de Marx i d'Engels, esdevenint-ne el millor comentarista, l'interpretador perfecte. Sabé aplicar el mètode marxista a l'estudi dels nous fets ocasionats pel progrés del capitalisme, ben diferent del que Marx pogué conèixer. Lenin entrà en el terreny verge de la concentració, dels trusts, de la fusió del capital financier amb l'industrial, de l'imperialisme, traient-ne llums i directrius per al proletariat universal.

Aquesta vida de lluitador en pro dels treballadors l'esgotà i se l'endugué quan encara podia donar els millors fruits.

Aquest número ha passat per la censura

L'estadista ideal

per MARCELI DOMINGO

Són pocs els països del món que puguin oferir, per a l'exercici del poder públic, un nucli d'homes selectes com el que compta França. Cinquanta anys de vida política intensa i neta i de cultura mantinguda i ferma han produït aquests exemplars egregis d'estadistes. Es l'obra de la República parlamentària: elevar per mitjà del llibre i de la llibertat el nivell de l'home mitjà, constituint així una democràcia conscient de la seva sobirania; i, obrint via lliure a la intel.ligència, permetre la formació en aquesta democràcia d'una rica, fecunda, dilatada i inextingible aristocràcia espiritual. Quina exigència no serà la de les circumstàncies excepcionals d'aquesta hora històrica, que França tremola pensant si aquests homes selectes, superiors als governants de tots els altres països, seran inferiors a les circumstàncies?

Mai no han hagut de preocupar-se tant els pobles per les qualitats de llurs governants. Perquè aquest no és un moment estàtic de la història; és, contràriament, un moment de convulsiva dinamicitat. No és un moment en què els pobles puguin adormir-se sobre l'herència del passat i és, per contra, un moment en què ha de constituir-se, amb l'obra renovadora sobre el present, l'herència de l'esdevenidor. Es permès en un moment d'aquesta mena que cap home es tanqui en ell mateix i es desentengui dels altres? Aquest gest egoista no és permès a cap home, molt menys a cap nació i menys encara a cap continent. El món necessita d'una unitat i en l'aspiració d'aquesta unitat, tot home, tota nació i tot continent tenen una responsabilitat universal. Els governants contrauen especialment una responsabilitat universal. No és amb els ulls girats cap a aquesta responsabilitat que França exposa les seves temences sobre la congruència dels seus estadistes i els imperatius que s'imposen a l'Estat Francès? França té Poincaré, l'estadista que ha sabut ordenar les finances; i Herriot, l'estadista que ha sabut allargar la mà a Alemanya; i Briand, l'estadista que ha sabut encarrilar la diplomàcia europea; i Caillaux, l'estadista de les grans concepcions fiscals; i Painlevé, l'estadista reorganitzador de l'exèrcit; i Blum, i Tardieu, i Loucheur, i Buisson, i Auriol, i Paul-Boncour, i Dumesnil, i cent més encara, tots actius i tots en un lloc des del qual sigui possible portar a l'obra que França ha de realitzar la col.laboració més complida. Com obren les circumstàncies actuals i com serà en elles l'aportació dels pobles, quan pot témer-se que siguin inferiors aquests homes superiors? I és que els ideals mai no havien estat tan ambiciosos ni les necessitats havien apretat tant com en aquesta hora en què la postguerra equival a una Revolució que es va prometre, que es sent, que es desenrotlla i que s'imposa per a entrar en la nova normalitat de la nova època i que no acaba de complir-se totalment.

Com ha d'ésser l'estadista del temps que vivim? Hauria d'ésser un home el llenguatge del qual no sigui rastrer, sinó que s'enlairi, que no es confini en localismes, sinó que sigui un llenguatge que pugui ésser parlat i entès en les cents contrades del món; un home sobre el qual no pesi la classe social o professional a què pertanyi; un home que pugui rebre col.laboracions de les oposicions més oposades, que sàpiga deduir assistències de les critiques més furients, i que tingui prou geni per crear una harmonia fecunda de l'aiguabarreig de les veus

Dibuix de Shum

26 de gener de 1929
Portada del número 50 de *L'Opinió*, després d'un canvi a un format més petit, amb un article de Marcel·lí Domingo i un dibuix d'Alfons Vila «Shum».
AHCB

ria del proletariat» i assegura que el socialisme liberal és el moviment ascendent i més fort a Europa, el remei veritable per a Catalunya.[48] Així ho veu també Joan Sardà que, als divuit anys, debuta a *L'Opinió* amb articles d'economia.[49]

1.2. A la joventut i a les classes econòmicament més necessitades

En arribar al número 50, el 26 de gener de 1929, *L'Opinió* fa un canvi, amb el desig de «*fer assequible el periòdic a la joventut i a les classes econòmicament més necessitades*».[50] Canvia d'impremta —de L'Estampa del carrer d'Aribau, 75, a M. Galve del carrer del Carme, 20— redueix el format i també el preu, de 25 cèntims a 15 cèntims el número. A finals de desembre havia fet una crida a «*la gran família liberal i sincerament esquerrana del país a fer-se «protectors de L'Opinió*», amb quotes d' 1, 2, 3, 4 o 5 pessetes al mes, que compensin la baixada de preu. Amb aquests fons també s'ha de poder enfortir el setmanari i eixamplar-ne «*el camp d'acció amb una forta tasca cultural*».[51] En les crides a augmentar el nombre de subscriptors s'ofereix el regal d'«*una ploma estilogràfica automàtica d'or*» a qui porti cinc subscripcions anuals o deu semestrals.[52]

Els periodistes i escriptors del primer any s'han passat a *Mirador*,[53] el «*setmanari preferentment literari*» i «*presentat amb molt de luxe i bon gust*», fundat per Amadeu Hurtado, que *L'Opinió* rep cordialment.[54] Casanelles reconeixerà amb els anys que s'emportaren part de la clientela i minvà la venda, però hi veurà, a la llarga, «*la causa del nostre èxit*». La política predominaria sobre la literatura i s'acabarien els confusionismes, «*no haguérem de cedir ni transigir més perquè tots teníem una unitat de criteri*».[55] La direcció política seria sempre col·legiada del grup fundador.[56]

El balanç del primer any és positiu, perquè *L'Opinió* s'ha constituït en una tribuna lliure d'idees avançades, pel seu «*caràcter específicament socialista*», pel seu «*caràcter lliurepensador*» i per ser independent de «*tot partit polític constituït, fins ara*». Sense partidismes de cap mena, s'han introduït a la premsa catalana les ideologies predominants a les democràcies europees i s'han fet públiques les orientacions de la futura democràcia catalana, «*obrint els braços als intellectuals per estrènyer amb una abraçada de germanor tots els treballadors*». Es tracta de fer impossible que tornin els mateixos homes amb les mateixes banderes d'abans, «*com si res no hagués passat*» en aquest parèntesi de la política catalana.

Un cop retirats els periodistes i escriptors professionals del que seria un sector centrista, la pluralitat dels col·laboradors és classificada per Culla[57] en tres orientacions polítiques: republicans «*amb poca vinculació catalanista*» (Marcel·lí Domingo, Humbert Torres i Joan Casanovas); separatistes d'Estat Català (Jaume Aiguader i Josep Fontbernat); socialistes (Emili Granier-Barrera, Manuel Serra i Moret i Josep Xirau); federalistes d'esquerra (Ángel Samblancat); comunistes heterodoxes (Joaquim Maurín i Andreu Nin); anarcosindicalistes (Joan Peiró, Joan López i Ángel Pestaña); i, sobretot, membres del Partit Comunista Català,

48 J. LLUHÍ I VALLESCÀ. «Lenin», «Les lliçons d'Europa» i «Catalunya i el socialisme», *L'Opinió*, 35, 39 i 42, 13 d'octubre, 10 de noviembre i 1 de desembre de 1928, p. 4; 8; i 1 i 2.

49 Joan SARDÀ DEXEUS. «Consideracions referents al socialismo», *L'Opinió*, 37, 27 d'octubre de 1928, p. 5.

50 Editorial: «Davant del número 50 de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 19 de gener de 1929, p. 1.

51 «Els Protectors de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 45, 22 de desembre de 1928, p. 1.

52 Anunci publicat a *L'Opinió*, 63, 27 d'abril de 1929, p. 8.

53 *Mirador* neix a Barcelona el 31 de gener de 1929. Carles SINGLA: *«Mirador» (1929-1937). Un model de periòdic al servei d'una idea de país*. Carles GELI i Josep Maria HUERTAS: *«Mirador», la Catalunya impossible.*

54 «Resum de la setmana: *Mirador*», *L'Opinió*, 52, 9 de febrer de 1929, p. 3.

55 *Joan Casanelles i Ibarz...*, p. 51.

56 *Joan Casanelles i Ibarz...*, p. 48-49.

57 CULLA. (1977:. 17-19).

París, 1930

Quatre col·laboradors del setmanari *L'Opinió*, al Restaurant Barcelona de la capital francesa, amb d'altres republicans catalans exiliats.

D'esquerra a dreta: x, x, Jaume Gascon, Jaume Miravitlles, Joan Casanovas, Ramon Xuriguera, x, x i x.

PJXS

(Jordi Arquer, Jaume Miravitlles, Joan Farré, Abelard Tona, Joan Baptista Xuriguera, Jordi Pinyol, Joan Vila, Llibert Estartús, Víctor Colomer i Martí Vilanova).

Aquesta presència comunista, a més de l'atenció a la política soviètica i l'elogi a l'obra política i teòrica de Lenin, en el cinquè aniversari de la seva mort,[58] fa que des d'alguns sectors s'acusi el periòdic de comunista. Casanelles ha de reiterar la vocació de tribuna lliure a totes les figures dels grups esquerrans, perquè amb la unió és l'única manera de vèncer la dreta, sempre unida.[59] *L'Opinió*, escriu Joaquim Ventalló, és l'únic periòdic que s'ha arriscat a proclamar la necessitat de propagar els ideals democràtics.[60]

En aquesta etapa de declarada vocació política, *L'Opinió* estableix una línia de conducta des de l'editorial, que ara es publica a la primera columna de cada número, amb una atenció preferent als moviments socialistes europeus. El socialisme que interessa és el que progressa a la Gran Bretanya i França, o també a Dinamarca on «*la política obrera assenyada dels governs*» els dona més força electoral.[61] Un socialisme propi d'un liberalisme polític inspirat en la Revolució francesa i contrari a l'escola econòmica liberal.[62]

Hi ha poques referències a la política espanyola de la dictadura, sotmesa a la censura, però Lluhí ha anat a la presó per la conspiració inspirada per l'antic cap de govern José Sánchez Guerra, el gener de 1929.[63] S'aprofita el projecte constitucional elaborat per l'Assemblea Nacional consultiva per fer veure la diferència respecte de l'elaboració de la Constitució de 1869, caiguda la reina Isabel II, o per insinuar les oportunitats que ofereix una bona organització, com quan, seixanta anys enrere, van aprofitar Joan Prim i Manuel Ruiz Zorrilla, el pronunciament de l'almirall Juan Bautista Topete.[64]

Sí que es pronuncia *L'Opinió* sobre la creació del Partit Republicà Radical Socialista, en què participen els amics Gabriel Alomar i Marcel·lí Domingo. Li augura poca viabilitat, «*llevat que sigui més socialista que radical i més radical que els actuals socialistes*». A diferència d'Espanya, sí que veu espai per a un partit republicà d'esquerres a Catalunya, on hi ha «*una classe mitjana forta i una terra molt repartida*». Hauria de ser una prioritat,[65] que *L'Opinió* treballa amb una relació creixent amb els centres republicans i nacionalistes de tot Catalunya, on es desplacen a fer conferències Lluhí, Casanelles, Comas i altres amics. Des del número de 28 de maig de 1928, «Els amics de *L'Opinió*» és el títol d'un apartat destinat a crear una xarxa de relacions per a l'enfortiment de l'acció política del periòdic.

El polític més atacat en els editorials és Francesc Cambó, arran de la publicació del segon llibre de Pla i de *Les Dictadures* del mateix líder de la Lliga. En «*l'avinentesa de pujar al poder no transigeix en allò que sigui indispensable per tal de poder de vestir la casaca de botons daurats*» [uniforme dels ministres de la monarquia].[66]

L'Opinió s'adreça els treballadors del món anarcosindicalista amb el propòsit d'atreure'ls cap a una acció política més eficaç que l'acció directa allunyada del parlamentarisme que preconitza «*l'amic Peiró*».[67]

58 Editorial: «El cinquè aniversari de la mort de Lenin», *L'Opinió*, 50, 26 de gener de 1929, p. 1.

59 Joan CASANELLES. «*L'Opinió* i les qüestions socials», *L'Opinió*, 54, 23 de febrer de 1929, p. 4.

60 J. VENTALLÓ. «*L'Opinió* i els ideals de la democràcia», *L'Opinió*, 54, 23 de febrer de 1929, p. 1-2,

61 Editorials: «L'Anglaterra es torna socialista», «Un triomf socialista» i «Els efectes contraproduents», *L'Opinió*, 64, 69 i 91, 4 de maig, 8 de juny i 9 de novembre de 1929, p. 1, 1, 1.

62 Editorial: «El nostre liberalisme», *L'Opinió*, 72, 29 de juny de 1929, p. 1.

63 Sobre la participació del grup de *L'Opinió* en les conspiracions republicanes d'aquests anys, vegeu *Joan Casanelles i Ibarz*, p. 48-57 i 66-70, i Enric UCELAY-DA CAL i Arnau GONZÁLEZ I VILALTA: *Joan Lluhí i Vallescà...*, p. 68-84 i 97-105.

64 Editorials: «Fa seixanta anys» i «Experiència històrica», *L'Opinió*, 74 i 96, 13 de juliol i 14 de setembre de 1929, p. 1 i 1.

65 Editorial: «La dissolució de l'Aliança Republicana», «Republicans, però també socialistes» i «Partit únic o coordinació d'agrupaments?», *L'Opinió*, 76, 77 i 89, 27 de juliol, 3 d'agost i 26 d'octubre de 1929, p. 1, 1 i 1.

66 Editorials: «L'apoteosi d'En Cambó» i «Les Dictadures de Cambó», *L'Opinió*, 71 i 89, 22 de juny i 19 d'octubre de 1929, p. 1 i 1.

67 Editorials: «Crítica, i què més?» i «Precisant els conceptes»,

L'OPINIÓ

EDITORIALS

NOVA ETAPA

La fonda crisi ideològica i l'atuïment de les voluntats que planava sobre la nostra terra als inicis de l'any 1928 (Vè. de la Dictadura), ens mouueren a publicar L'OPINIÓ com a periòdic socialista obert a tota manifestació democràtica. El gallardet de la colla duia unes paraules ben clares: «No tenim enemics a l'esquerra.» Així visquérem, aplegats en un fort nucli, durant noranta-sis setmanes, llançats a la contínua brega contra tota llei de reaccionaris i mals patriotes. Gairebé era la nostra l'única veu ferma que s'escoltava arreu de Catalunya, sobretot pel proletariat. Aquella massa important d'idealistes d'abans de 1923, aquells grups guiats per notabilitats de la nostra política, aquelles entitats de milers de socis o s'havien marcit de mica en mica per l'alè de la tirania o romanien estacats amb les cadenes del gran pallasso Persones que en els bons temps s'emocionaven amb una cançó, amb un verset o una tenora ens negaven l'aigua i el foc. La classe mitjana tan pairal com estrident sentava plaça, llevat d'honorables excepcions, de prudència i de mesura, entregant-se a l'herbeta bosquetana o a la cria de la cucala.

L'OPINIÓ despertà energies adormides per cinc anys d'enviliment, i la vibració de les seves notes obrà el miracle de crear nuclis, organitzar conferències, mítings, aplegar afins, agermanar dispersos i esvair rancúnies. Quatre outlaw, sense llei i sense partit, com en els temps de Joan Senseterra, mantenien preparat el terreny per la tornada de Ricard Cor de Lleó.

Una virada del primer responsable, que no, per dissort, la puntada de peu del ciutadà, va canviar la cara del país. Llavors pensàrem, per un moment, que l'avinentesa de la conmoció i de la impaciència faria l'obra definitiva. I res d'això no passa. Se'ns esmuny el bon moment i ens llisca de les mans untades de xafonada i cofoisme. Rebrota l'espiga al trau mentre el camp es marceix. Es refà el llacet tot deslligant-se l'amarra que ens uneix amb els companys de causa.

Tot això ha fet indispensable la nostra tornada. Ara venim a mantenir abans que tot la nostra afirmació inserida en el número 77: «Republicans, sí; però també socialistes», perquè qualsevol partit o comunió que no faci seves les reivindicacions del proletariat

contingudes en qualsevol programa de qualsevol formació socialista, comportarà inevitablement la separació dels treballadors de la nova organització i amb ella el seu fracàs absolut. Immediatament d'això aixequem l'estendard de l'Intelligència Republicana, aquesta entesa concertada entre tots els homes liberals de Catalunya per tal de fer triomfar el programa previ, el primer article del qual comporta el canvi de règim, que a judici nostre obstaculitza tradicionalment la marxa avant de la terra volguda. Amb aquests dos estels com a guia emprenem la nova etapa del viatge. Els que vulguin acompanyar-nos ja ho saben.

NECESSITAT D'INTEL·LIGENCIA REPUBLICANA

El manifest d'intelligència Republicana, signat per homes de tots els diferents i nombrosos matisos de l'esquerra catalana, ha trobat l'adhesió y aprovació unànime del nostre poble d'esquerra.

Aquest manifest demanant la unió en els punts bàsics sobre els quals coincideixen tots els homes d'esquerra i necessaris a tot poble lliure, ha expressat el sentiment general del país.

La infinitat de capelletes, grups i grupets en què està dividida l'esquerra catalana, degut al caràcter independent i individualista de la gent de la nostra terra i a les ambicions personals d'alguns elements; les lluites sostingudes entre aquests partits, defensant programes màxims, de vegades gairebé iguals o bé diferenciats solament per petits detalls, en fi, la desunió y desorganització, són les causes del fracàs dels partits esquerrans i del triomf fàcil de les dretes, sempre unides.

Mentre continuïn aquesta desunió i lluites interiors, Dictadures semblants a la que aquests darrers anys hem sofert, continuaran governant i privant el nostre poble de tota llibertat.

Cal, doncs, que Intelligència Republicana no sigui solament un manifest més. Tots els catalans d'esquerra deuen adherir-s'hi i procurar que sigui una realitat.

Cal unir-se, organitzar-se, i lluitar amb tots els nostres mitjans per la consecució immediata d'aquest programa mínim que asseguri la llibertat del poble i faci impossible l'adveniment de noves tiranies.

2 de maig de 1930
Portada
del primer número
de *L'Opinió*.
en la seva segona etapa,
durant la qual duria
com a subtítol
«Setmanari socialista», a
la manxeta de la pàgina 2.
FI

Promou algunes subscripcions econòmiques en favor d'obrers empresonats, com la que es fa per David Rey, indultat de tres condemnes a mort, per qui es recullen 760,85 pessetes.[68] Se suma a una campanya a favor de l'indult d'Alfons Vila, el dibuixant Shum, amb una condemna a mort, commutada a cadena perpètua, per haver participat en la preparació d'un atemptat, d'on resulta ferit a les mans per l'esclat d'una bomba. L'associació de la premsa de Santander promou la petició d'indult per la seva bona conducta a la presó càntabra de Dueso i *L'Opinió* el posa com un exemple de regeneració humana: «*Mutilat de les dues mans, en el presidi s'ha fet un gran artista*» i «*s'ha curat del tot*».[69] Altres subscripcions són per la mare de l'escriptor i dibuixant Cristòfol de Domènech, mort dos anys abans, per qui es recullen 1.000 pessetes, i per un homenatge a Pompeu Fabra, en fer seixanta anys, que té pocs resultats. En paral·lel a l'homenatge literari al filòleg, organitzat per un grup d'escriptors que encapçalen Lluís Nicolau d'Olwer i Joan Estelrich, *L'Opinió* proposa un homenatge col·lectiu com el que el diari madrileny *El Sol* ha ofert a l'escriptor i periodista salmantí Luis Bello, a qui s'ha regalat una casa i uns diners per assegurar-li un retir segur.

L'objectiu és recollir 250.000 pessetes per oferir-les a Fabra. Hi ha una primera llista que en suma 62.800, a partir d'aportacions entre les 250 i les 2.500 pessetes i les excepcions de 10.000 pessetes de Cambó i de Rafel Patxot. Des de febrer fins a novembre, no deixen de sortir referències al setmanari,[70] que convida també els treballadors a afegir-s'hi, amb aportacions mínimes de 25 cèntims (10 cèntims més del preu del setmanari). Lluhí, Casanelles i Comas encapçalen una llista amb 25 pessetes cada un. *L'Opinió* argumenta que els pobres també tenen un deute amb Fabra: «*perquè en posar-nos a l'abast de les nostres intel·ligències, amb la fixació del català, les idees i les doctrines dels escriptors d'arreu del món, ens ha donat una arma poderosa d'emancipació*».[71]

Sense cap avís previ, *L'Opinió* deixa de publicar-se després del número del 14 de desembre de 1929. Són dificultats econòmiques, visibles en la substitució progressiva dels dibuixants per caricatures obtingudes de publicacions estrangeres, entre les quals el parisenc *Le Canard Enchaîné*.

1.3. Intel·ligència Republicana, intel·ligència d'esquerres

El 2 de maig de 1930, *L'Opinió* reapareix, reforçat de recursos i col·laboradors, definint-se com a «*setmanari socialista*», a la manxeta de la segona pàgina, i proposant la formació d'una intel·ligència republicana a favor de l'adveniment d'una República Federal. El dictador Primo de Rivera ha dimitit el 28 de gener i ha mort a París el 16 de març. L'anomenada «dictablanda» del general Dámaso Berenguer, que Alfons XIII ha fet cap del govern, intenta encarrilar amb dificultats el futur de la monarquia.

El grup de *L'Opinió* s'ha mantingut viu en la tertúlia de l'Ateneu Barcelonès, atent a les conspiracions successives dels republicans espanyols, per mitjà de Lluhí, que és detingut almenys en tres ocasions: el mateix maig, en ocasió d'una visita règia, i dues vegades més a la tardor. Un consell de redacció informal, on també hi ha Ventalló, Bellmunt, Granier-Barrera, Pujol i Font, Bernadó i el dibuixant Picó, decideix cada setmana per unanimitat els articles editorials, els grans temes de les pàgines centrals i les campanyes a emprendre. L'ara director Pere Comas fa la majoria d'editorials i comentaris anònims, mentre que Lluhí continua afermant la línia política del grup amb els seus articles. L'administrador

L'Opinió, 77 i 89, 21 de setembre i 5 d'octubre de 1929, p. 1i 1.

68 «Subscripció per David Rey», *L'Opinió*, 51, 2 de febrer de 1929, p. 8. Continua en els números 53, 56 i 57, fins que és posat en llibertat.

69 Editorial: «L'indult de Shum», *L'Opinió*, 66 i 70, 18 de maig i 15 de juny de 1929, p. 1 i 1. Se'n parla també als números 70, 71 i 72.

70 «Una iniciativa de *L'Opinió* sobre Pompeu Fabra», *L'Opinió*, 54, 23 de febrer de 1929, p. 3. La campanya continua als números 66, 67, 71, 75, 80 i 93.

71 «Ja heu contribuït en l'homenatge a Pompeu Fabra?» i «Tothom deu contribuir a l'homenatge a Pompeu Fabra», *L'Opinió*, 76 i 87, 27 de juliol i 12 d'octubre de 1929, p. 4 i 2.

INTEL·LIGENCIA REPUBLICANA

L'actual descomposició del règim, confessada cruament per la figura de més alt prestigi dins les forces conservadores, planteja avui als homes d'esquerra, polítics i apolítics, de Catalunya i de tota Espanya, una qüestió de la màxima gravetat.

Ningú no sap encara com es clourà el període constituent obert amb el cop d'Estat del 13 de setembre. Però l'angoixant incògnita que plana sobre el poble, ha transcendit ja a la consciència internacional, i tots veiem l'absoluta impotència de les mesures governamentals davant de la catastròfica traducció del fet en la progressiva desvalorització de la nostra unitat monetària.

Heu-vos ací el llegat de la Dictadura: el desordre moral i el desballestament econòmic, indissolublement aparellats.

En l'actual estat de coses, tots els mitjans que s'intenti posar en joc per a prolongar la precària subvivència d'allò que tots sabem condemnat a desaparèixer—com exponent d'un grau d'evolució política superat ja en la generalitat dels pobles cultes—servirà només que per agreujar la crisi més aguda a cada hora que passa i per a acréixer els perills del desenllaç.

Només hi ha un camí per a incorporar-nos a la normalitat: el restabliment de l'ordre jurídic, amb la consagració definitiva de la sobirania popular, i l'exigència de responsabilitats als seus conculcadors.

Els que això no veuen, o no volen veure, recolzen llur sofística argumentació assignant al poble una tràgica incapacitat històrica i augurant tota mena de convulsions sagnants i calamitats espaventables, com si pogués haver-n'hi cap de major que l'enviliment collectiu i el lent agonitzar dels ressorts vitals del país.

I bé; si no fos prou el mateix fet de la caiguda de la Dictadura, anunciada ahir com el presagi d'un cataclisme i esdevinguda després com el simple desinflament d'una ficció ridícula, nosaltres, amb la significació que ens és coneguda, ens adrecem a l'opinió de tots els homes d'idees honrades per tal d'esvair d'una vegada aquest espantall rebregat, aquesta pueril amenaça d'imaginaris perills mediats amb què es pretén debades cohonestar el màxim perill de l'inestabilitat present.

Davant l'urgència de definir les posicions, per damunt dels partits i de les organitzacions—segurs, però, de no ésser desmentits ni pels fets ni pels homes—avantposant avui la nostra condició de ciutadans a tota altra adjectivació específica i amb plena consciència del valor del nostre compromís, declarem que estem disposats a treballar prèviament per a assegurar un nou ordre polític que, instaurat sobre la condició suprema de la justícia, impedeixi definitivament tota subversió de poders i porti el país per les vies jurídiques indispensables al progrés dels pobles.

Aquest nou ordre polític, la República Federal, pot definir-se sintèticament amb els següents punts bàsics:

I.—Separació de poders.

II.—Reconeixement a tots els ciutadans de l'igualtat de llurs drets individuals i socials.

III.—Reconeixement als grups federats, per llur expressa voluntat collectiva, la plena llibertat a l'ús de l'idioma i al desenrotllament de la pròpia cultura.

IV.—Llibertat de pensament i de consciència. Separació de l'Estat i de l'Església.

V.—Reforma agrària, amb parcellació de latifundis.

VI.—Reformes socials al nivell dels Estats capitalistes més avançats.

Que no vegi ningú en la solemne declaració de la nostra coincidència en aquests punts bàsics cap afebliment dels nostres ideals particulars. Es la dura experiència d'aquests anys darrers la que ens dicta avui el nostre deure, com un imperatiu abassegador, dolorosament convençuts de la inanitat de plantejar tot programa màxim sense la prèvia incorporació d'Espanya al corrent dels pobles lliures, car sols la nova legalitat pot fer compatible el civil desenrotllament de les lluites polítiques amb el constant acreixement de la cultura i la riquesa públiques.

Conscients del nostre deure històric, fem, doncs, una fervorosa crida als homes de bona voluntat de Catalunya i de tota Espanya, perquè facin coincidir el seu esforç cap a la instauració de la República Democràtica.

Aquesta és ara la nostra paraula, condicionada només per la urgència de les circumstàncies. Si la nostra veu no trobés el ressò cordial que aspirem a concitar, ens sentiríem deslligats del nostre compromís. Però la responsabilitat dels esdeveniments futurs cauria damunt dels altres.

Barcelona, març de 1930.

J. Aleu, J. Aiguader i Miró, Gabriel Alomar, J. Alsamora, Amadeu Aragay, Martí Barrera, Domènec de Bellmunt, Amadeu Bernadó, E. B. de Quirós, A. Borràs, Vicens Botella, R. Caballeria, R. Campalans, Joan Casanelles, Joan Casanoves, F. Cases i Sala, C. Comeron, P. Comes i Calvet, Lluís Companys, Pere Foix, J. Fronjosà, Eladi Gardó, L. Gelabert, E. Granier-Barrera, Conrad Guardiola, Ot Hurtado, Edmon Iglésies, J. Jover, E. Layret, J. Lluhí i Vallescà, Marfull, L. Martínez, Josep Maria Massip, J. Mateu, J. Miés, A. Moles i Caubet, A. Montaner, F. Muntanyà, J. Murtra, J. Mussoles, L. Nicolau d'Olwer, Joan Ors, J. Peiró, J. L. Pujol i Font, A. Roca, Cosme Rofes, A. Rovira i Virgili, Angel Samblancat, M. Serra i Moret, Carles Soldevila, D. Trilles, T. Tusó, J. Valentí i Camp,

L'OPINIO

SETMARI SOCIALISTA

Any III — 2 de maig de 1930 — N.º 97

Redacció, administració i tallers:

Aragó, 158 - Telèfon 33565

BARCELONA

Abel Velilla, J. Ventalló, J. Viadiu, S. Vidal, J. Viladomat, A. Vilalta Vidal, Joan B. Vives, Josep Xirau.

***

Els anterior signants es poden classificar com a pertanyents a les següents organitzacions o agrupaments:

A la Unió Socialista de Catalunya: J. Aiguader i Miró, J. Aleu, Gabriel Alomar, R. Campalans, J. Fronjosà, F. Muntanyà, J. Mussoles, J. Mateu, J. M. Massip, E. Granier-Barrera, J. Xirau, Cosme Rofes, M. Serra i Moret, J. Viladomat.

Republicans radicals: J. Alsamora, Amadeu Aragay, R. Caballeria, Eladi Gardó, A. Montaner.

Republicans: F. Cases i Sala, Lluís Companys, Ot Hurtado, E. B. de Quirós, J. L. Pujol i Font, E. Layret, Angel Samblancat, Joan Ors, A. Rovira i Virgili, A. Roca, J. Mies, A. Moles i Caubet, J. Valentí i Camp, A. Vilalta i Vidal, Abel Velilla, J. B. Vives, Edmon Iglésies.

Sindicalistes o de la Confederació: A. Borràs, Martí Barrera, Conrad Guardiola, J. Murtra, D. Trilles, J. Peiró.

Obreristes: Vicens Botella, J. Viadiu, T. Tusó, A. Bernadó.

L'Opinió: Joan Casanelles, Joan Casanoves, P. Comes i Calvet, J. Lluhí i Vallescà.

De la Unió General de Treballadors: J. Jover.

D'Acció Catalana: Carles Soldevila, L. Nicolau D'Olwer, Domènec de Bellmunt, J. Ventalló, S. Vidal.

***

Les adhesions poden adreçar-se a qualsevol dels signants o directament a Antoni Moles i Caubet, Consell de Cent, 282, pral., i a Joan Casanelles i Ibars, Diagonal, 512, Barcelona.

***

Després de fet públic aquest manifest, que ha circulat profusament i ha estat reproduït en la major part de la premsa, s'ha prosseguit activament el treball per al nomenament del Comitè que ha de regir la intel·ligència.

Dificultats sorgides, fan difícil, per no dir impossible, la convocatòria—de moment—de gran nombre d'adherits per tal de designar les persones que han de dirigir l'organisme. Mentre tots els sectors de dreta i reaccionaris poden actuar lliurement, ja és sabut que la propaganda republicana topa amb constants impediments. Per aquest motiu ha calgut canviar de mètode, però dintre de poc el Comitè existirà.

2 de maig de 1930

El Manifest d'Intel·ligència Republicana, signat per cinquanta-cinc personalitats.

FI

Armand Otero és el director oficial davant la censura, les citacions judicials i, fins i tot, l'empresonament.

Casanelles continua al front de la propietat i la llibreria Ariel, que ha obert al carrer dels Boters, és l'altre lloc de trobada i de conspiració. L'adreça de la redacció i l'administració és la mateixa de la nova impremta, Funes, al carrer d'Aragó, 158. El setmanari ara surt els divendres, amb un format més petit —325 x 220 mil·límetres—, dotze pàgines en comptes de vuit, més dibuixos, gravats i fotografies i l'ús cridaner d'efectes gràfics i del color roig a la portada, les pàgines centrals i la contraportada. S'hi noten les mans dels dibuixants Helios Gómez i Josep Picó, al costat dels compaginadors Granier-Barrera i Bernadó. Hi ha una disminució de la col·laboració pagada i el suport econòmic dels antics diputats Salvador Albert i Jaume Carner, i de l'antic alcalde de Sant Feliu de Guíxols i diputat provincial de Girona, Josep Irla, entre altres, fins i tot de l'empresari taurí Pere Balañá.[72]

«*No tenim enemics a l'esquerra*», ha proclamat *L'Opinió* en la salutació d'aquesta nova etapa, insistint a convidar també anarquistes i comunistes a la Intel·ligència Republicana que proposa un moviment unitari que concep com a «*entesa concertada entre tots els homes liberals de Catalunya*» per a fer caure el règim monàrquic.[73] Hi ha un increment notable de col·laboradors, de tot aquest àmbit extens que comença en l'espai d'Acció Catalana i arriba fins als comunistes i la CNT.

Feliu Elias manté la col·laboració amb els seus pseudònims Apa i Joan Sacs, com Rossend Llates i Ángel Samblancat. També els dibuixants Grapa i Siau. Joaquim Ventalló i Cèsar August Jordana també escriuen més sovint, el primer amb unes pàgines fixes titulades «Jazz», en les que no deixa de parlar de política, i amb pàgines centrals combatives que signa amb les inicials G.P.U. per les que es coneix la policia secreta soviètica. Nous col·laboradors assidus són Roc Boronat i Josep Maria de Sucre i sobretot Àngel Pons i Joan Lluís Pujol i Font.

Jaume Aiguader, que en l'etapa anterior representava la Unió Socialista de Catalunya, ara parla en nom d'Estat Català i de Macià. Del servei de premsa de la Unió Socialista arriben al setmanari articles de Manuel Serra i Moret i altres. Augmenten els dels comunistes Arquer, Estartús i, sobretot, de Miravitlles, que s'especialitza en política estrangera, mentre que Martí Vilanova ha mort de malaltia a França. Baixa la freqüència de Bellmunt, Casanovas, Domingo, Peiró i Sagarra. Hi ha articles ocasionals de Josep Vicenç Foix, Octavi Saltor, Domènec Guansé, Ventura Gassol, Lluís Companys, Lluís Capdevila, Josep Maria Massip i Josep Maria Lladó. Maria Teresa Gibert és la primera col·laboradora estable, amb secció pròpia —«Kodak»—, després d'alguns articles de Mercè Rovira, Maria Gispert, Hermínia de Riu i Concepció Pinart. Hi ha nous dibuixants com Opisso, Niu, Maimó, F. Serra, Vinyes, Sunyol i Mars.

La proposta d'una intel·ligència republicana, també dita intel·ligència d'esquerres, per a la instauració d'una república democràtica i federal és un programa comú basat en sis punts: I. Separació de poders; II. Igualtat de drets individuals i socials de tots els ciutadans; III. Plena llibertat a l'ús de l'idioma i de la pròpia cultura; IV. Llibertat de pensament i consciència, separació de l'Estat i l'Església; V. Reforma agrària amb parcel·lació de latifundis; VI. Reformes socials al nivell dels estats capitalistes més avançats.[74]

Entre els primers cinquanta-cinc signants del manifest hi ha nombrosos col·laboradors del periòdic. Casanelles, Casanovas, Comas i Lluhí ho fan en nom de *L'Opinió*, però d'altres ho fan en nom de partits i organitzacions: Aiguader, Alomar, Granier-Barrera, Josep Xirau i Serra Moret, per Unió Socialista de Catalunya, bé que el primer també és d'Estat Català; Pujol i Font, Samblancat i Ors, com a republicans; Peiró, sindicalista; Soldevila, Bellmunt i Ventalló, per Acció Catalana.[75]

72 *Joan Casanelles i Ibarz*...., p. 82-83.

73 Editorial: «Nova etapa», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 1.

74 Per una versió més àmplia, GUILLAMET: *El setmanari L'Opinió*.... p. 49-63. Per una anàlisi més detallada CULLA: *El catalanisme d'esquerra*..., p. 34-47; IVERN, *Esquerra Republicana de Catalunya*..., vol. 1, p. 22-34; UCELAY-DA CAL i GONZÀLEZ VILALTA. *Joan Lluhí i Vallescà*..., p. 86-97.

75 «Intel·ligència republicana», *L'Opinió*, 2 de maig de 1930, p. 2.

Barcelona, 11 d'octubre - 7 de novembre de 1930

Grup de presos polítics republicans —alguns dels quals signants del manifest d'Intel·ligència Republicana, col·laboradors i impulsors de *L'Opinió*— a la Model durant la Dictadura, detinguts preventivament per ordre del general Emilio Mola, director general de Seguretat de l'Estat, amb l'excusa d'un suposat intent de vaga revolucionària.

D'esquerra a dreta: Emili Granier-Barrera, Ricard Escrig, Jaume Vallverdú, Víctor Font, Josep Alamarcha, Helios Gómez (rere seu, amagat, Sebastià Clara) agafant per l'espatlla Lluís Companys, Pere Foix, Joaquim Bassons (rere seu, amagat, Ángel Pestaña), Joan Lluhí, Tomàs Tusó, Joaquim Pijoan i Adrià Correa.

GABRIEL CASAS / ANC-FONS GABRIEL CASAS

Les adhesions aniran arribant als domicilis de Casanelles, d'Antoni Moles i del Círcol Republicà, també a la Unió de Joventuts d'Esquerra, que es promou de manera paral·lela, però hi ha matisos en els articles d'alguns dels adherits. Josep Maria de Sagarra es compromet amb la República i Catalunya «*fins les últimes conseqüències*»,[76] Peiró hauria preferit una «*intel·ligència revolucionària*», però comparteix l'enderrocament del règim pel qual, diu, no n'hi haurà prou amb unes eleccions.[77]

La presència del Partit Republicà Radical i del Partit Republicà Radical Socialista crea algunes tensions. La diversitat dels signants i el paper dels partits entrebanquen l'organització i en constituir-se el Comitè de la Intel·ligència d'Esquerres es retiren els homes d'Acció Catalana, d'Acció Republicana i d'un sector del Partit Republicà Català. Companys en forma part, de costat amb homes del Partit Polític Obrer i Camperol [nom usat pel Partit Comunista Català], del Partit Republicà Democràtic Federal (PRDF), dels radicals, d'Acció Republicana, de la Unió Socialista, del PSOE, de la CNT, amb Aiguader, a títol personal per Estat Català, i Pere Comas per la Unió de Joventuts d'Esquerra, que representa el grup de *L'Opinió*. La prohibició d'un míting en què s'ha previst la intervenció de Nicolau d'Olwer, Rovira i Virgili, Aiguader, Bayarte, Bernadó, Companys, Gardó, Jover, Lluhí i Serra i Moret, marca el final d'aquest intent, a finals de juny. *L'Opinió* no desisteix de convocar una gran assemblea «*verament republicana de la qual sortirà, amb l'eliminació dels paràsits, l'òrgan dirigent de la democràcia catalana*».[78] El setmanari comunista *Treball* i els sindicalistes Peiró i Pere Foix també es retiren.[79]

«*Massa seny i massa prudència*», retreu *L'Opinió* a Acció Catalana i Acció Republicana, en fer el balanç d'aquesta operació unitària fallida.[80] El disgust perquè no s'hagin sumat a la proposta porta el periòdic a incloure els seus dirigents en un concurs adreçat als lectors per determinar «*els cinc homes que hom considera més nefastos per Catalunya i per la República*». Queda en primer lloc un enigmàtic Llapissera, un dels malnoms pels que es coneix popularment Alfons XIII, a més de Cametes, seguit de Francesc Cambó, l'antic governador i ministre de Governació Severiano Martínez Anido, Alejandro Lerroux i Josep Puig i Cadafalch. Per minories, simulant unes eleccions, guanyen Antoni Rovira i Virgili i Jaume Bofill.[81]

Lluhí dedica una sèrie de quatre articles a l'anàlisi de les perspectives de la política espanyola, en què rebutja qualsevol forma de perpetuar la dictadura sota la direcció del general Dámaso Berenguer.[82] *L'Opinió* propugna directament la instauració de la república democràtica i repudia reiteradament els partits que, com la Lliga Regionalista i Acció Catalana, accepten de participar en uns consistoris municipals i provincials nomenats per reial ordre, formats per grans contribuents i els regidors més votats en les últimes eleccions, dels quals en demana la dimissió.[83] Mentre Cambó dona suport a la monarquia, *L'Opinió* crida a preparar-se per a «*l'incendi necessari*» i a «*lluitar fins a la mort pel triomf de la sobirania nacional i el restabliment del principi constitucional violat i escarnit*».[84]

El retret a Acció Catalana i Acció Republicana es repeteix arran de la seva participació en el Pacte de Sant Sebastià, el 17 d'agost, representades per Manuel Car-

76 Josep Maria de SAGARRA. «Literatura i política», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 6.

77 J. PEIRÓ. «Intel·ligència revolucionària», *L'Opinió*, 97, 2 de maig de 1930, p. 6.

78 Editorial: «El que passa entre els republicans», *L'Opinió*, 109, 25 de juliol de 1930, p. 1.

79 SALLÉS. (1986: 32).

80 «La veritat sobre la intel·ligència d'esquerres», *L'Opinió*, 109 i 110, 25 de juliol i 1 d'agost de 1930, p. 2 i 2.

81 «Gran Concurs de *L'Opinió*» i «Resultat del nostre Gran Concurs», *L'Opinió*, 108 i 111, 18 de juliol i 8 d'agost de 1930, p. 5 i 16.

82 J. LLUHÍ I VALLESCÀ. «Política espanyola: El Grup Constitucional», *L'Opinió*, 98, 9 de maig de 1930, p. 6-7. Tres articles més amb al mateixa rúbrica surten als números 103, 104 i 105 (13, 20 i 27 de juny).

83 Editorial: «La dignitat dels diputats i regidors», *L'Opinió*, 104, 20 de juny de 1930, p. 1.

84 Editorial: «L'incendi necessari», *L'Opinió*, 4 de juliol de 1930, p. 1.

Gener de 1931

El primer cartell propagandístic de *L'Opinió,* obra d'Helios Gómez, mostrava com «*un obrer tremolava una bandera d'emancipació*» amb el nom del setmanari.

UB-BPR

rasco i Formiguera i Macià Mallol —també hi anà Jaume Aiguader en nom d'Estat Català. La fórmula acceptada de deixar en mans d'unes Corts Constituents el reconeixement de l'autonomia de Catalunya és inferior a la propugnada per la Intel·ligència d'Esquerres, de la qual es reclamen autors «*un nucli de joves i amb una brillant representació dels diferents matisos del proletariat català*». Una fórmula, aquesta, que concreta la llibertat de l'idioma i de la cultura catalanes com les reivindicacions més essencials de la personalitat nacional. El pacte espanyol està mancat d'un programa mínim de coincidència de les esquerres i, sense la presència dels sindicats en representació de la classe obrera, «*l'establiment d'una República democràtica no és possible*».[85]

A mitjan octubre, *L'Opinió* dona un altre pas endavant: la convocatòria d'una Conferència d'Esquerres Catalanes, sense que hi hagi la firma entre els promotors de cap dels seus homes ni de cap organització ni partit. Convoquen, a títol personal, Lluís Companys, Ramon Noguer i Comet, Antoni Moles, Josep Ricart, Edmond Iglésies, Antoni Vilalta, Salvador Vallverdú i Ernest Ventós, però reapareixen els recels. Ara també dels centres comarcals del republicanisme tradicional, d'Estat Català i d'entitats del nacionalisme radical. Entre les que sí que s'hi adhereixen hi ha la Joventut Nacionalista La Falç, encapçalada per Josep Tarradellas, que coneix Antoni Xirau del servei militar a l'Àfrica, així com alguns periòdics de ciutats mitjanes.[86]

El setmanari se sent fort, malgrat la persecució governativa, les multes i els processaments.[87] Amb to combatiu, denuncia la gestió d'Heraclio Iglesias, el director de la presó Model,[88] on creix el nombre de detinguts polítics. Hi passen dies Companys, Lluhí, Casanovas, Granier-Barrera, Pere Foix i altres, «*els segrestats de la Model*», i *L'Opinió* publica fins a onze articles escrits entre reixes en un sol número, il·lustrat amb un gravat i el poema «Revolta» d'Helios Gómez.[89] També hi han estat Gassol i Arquer. Maurín i Miravitlles han estat detinguts en tornar de París,[90] Llates i Granier-Barrera són deportats. Es saluda la tornada de Nin de Rússia.[91] Una de les multes al setmanari és per haver posat a la portada les quatre barres amb l'estrella independentista. La caiguda de la monarquia s'anuncia sense embuts.[92]

L'Opinió edita un primer cartell propagandístic de Helios Gómez que presenta un obrer tremolant una bandera.[93] Els grans reportatges destacats amb color vermell, gravats i dibuixos, evoquen episodis de la revolució russa, les revoltes barcelonines, el final de les monarquies, la violència política la repressió dels darrers anys, la misèria actual de la ciutat, glorifiquen les víctimes com l'assassinat Francesc Layret[94] i l'executat Fermín Galán[95] i enalteixen la figura de Francesc Macià.

Macià ha quedat exclòs de l'indult atorgat el 3 d'abril als condemnats pel complot de Garraf, per haver estat declarat en rebel·lia, com també ho són el dibuixant Shum, un anarquista condemnat per un intent d'assas-

85 Editorials: «El moment polític actual» i «El compromís de San Sebastián», *L'Opinió*, 114 i 115, 29 d'agost i 5 de setembre de 1930, p. 1-2 i 1-2.

86 «Conferència d'esquerres catalanes», *L'Opinió*, 17 d'octubre de 1930, p. 11 i 14. *Joan Casanelles i Ibarz...*, p. 92-93.

87 «Persecució contra nosaltres», *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930, p. 2; Editorial: «La persecució de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 124, 7 de novembre de 1930, p. 1.

88 Editorial: «Barcelona no vol cap Bastilla», *L'Opinió*, 111, 8 d'agost de 1930, p. 1.

89 Articles de J. LLUHÍ I VALLESCÀ, Lluís COMPANYS, Tomàs TUSÓ, Emili GRANIER-BARRERA, ESCRIG GONZALVO, J. CASANOVAS, Ángel PESTAÑA, Adrià CORREA, Joaquim BASSONS, Sebastià CLARA i Pere FOIX, *L'Opinió*, 122, 24 d'octubre de 1930.

90 «Resum de la setmana», *L'Opinió*, 103 i 125, 13 de juny i 14 de novembre de 1930, p. 4-5 i 3.

91 «Andreu Nin», *L'Opinió*, 118, 26 de setembre de 1930, p. 2.

92 Editorials: «Com es defensa un règim» i «El sentiment de l'honor», *L'Opinió*, 121 i 122, 17 i 24 d'octubre de 1930, p. 1 i 1.

93 «Ajudeu-nos comprant el cartell de *L'Opinió*», 134, 23 de gener de 1931, p. 11.

94 Editorial: «Cal recordar Francesc Layret» i Jordi ARQUER: «L'ombra de Francesc Layret», *L'Opinió*, 127, 28 de novembre de 1930, p. 1-2 i 5.

95 «Fermín Galán, mort per amor de la llibertat», *L'Opinió*, 137, 13 de febrer de 1931, p. 8-9.

Lleida, 8 de març de 1931

Dues setmanes després del seu retorn definitiu de l'exili,
Francesc Macià és rebut multitudinàriament a la capital de la Terra Ferma,
on hi havia estat destinat molts anys com a coronel d'enginyers
i hi havia conegut la seva dona Eugènia Lamarca.

JOSEP PORTA I MESALLES / IEI

sinat de Primo de Rivera i els presos socials. *L'Opinió* s'acosta a Macià i, tot i la distància ideològica, enlaira la figura de l'Avi, «*Cavaller de l'Ideal fet Dignitat de Catalunya*».[96] Quan, a finals de setembre, torna sense autorització a Barcelona i la policia el treu per la frontera, *L'Opinió* proclama «*Avi Macià, torneu tot seguit!*», en una portada decorada amb les quatre barres i l'estrella independentista.[97] Els homes de *L'Opinió* han arribat a casa del seu gendre, minuts després que la policia se l'endugués, i el segueixen cap a Perpinyà en el Talbot vermell esportiu de Casanelles, que en trobar-lo li torna a oferir ajut econòmic. Lluhí, que coneix Macià en aquesta ocasió, escriu l'extens relat del viatge com un reporter anònim, amanit amb fotografies i dibuixos de Picó al llarg de quatre pàgines centrals.[98]

Per boca d'Aiguader, Estat Català es resisteix a dissoldre's com a partit dins la Conferència d'Esquerres Catalanes, però es compromet a entendre's políticament.[99] N'hauria de formar part amb els federals, el Partit Republicà Català, Unió Socialista i, fins i tot, Acció Republicana, com explica Joan Lluís Pujol i Font, secretari de l'organització.[100] Són els agrupaments pròpiament d'esquerra que comparteixen els mateixos principis, amb divergències de matís: «*reconeixement de la personalitat catalana, la democràcia i la República com a sistemes i forma de govern, la llibertat de consciència i la reducció del clericalisme en matèria religiosa i la justícia social com a condició de la llibertat i de la igualtat*». Tampoc la Unió Socialista vol ser-hi, però accepta que els seus dirigents hi participin individualment i es compromet també a l'entesa. Acció Republicana ofereix de trobar-se en el si de la seva assemblea, però acaba fusionant-se amb Acció Catalana en el Partit Catalanista Republicà. Antoni Rovira i Virgili, que havia fundat el primer d'aquests partits el gener de 1930, es retroba amb aquell del qual havia estat fundador i dirigent fins l'estiu de 1928.

La Conferència reuneix les forces més importats en el camp de les esquerres, remarca Pujol i Font, amb els nuclis republicans més organitzats de Terrassa, Vilanova i la Geltrú, Mataró, Granollers, Manresa, Badalona, l'Hospitalet de Llobregat, Tarragona, Reus, Tortosa, El Vendrell, Lleida, Cervera, Tàrrega, Balaguer, Girona, Figueres, La Bisbal, Llançà...., segons la llista que fa. «*.... què quedarà fora de la Conferència amb força provada, tradició lleial, i arrels esquerranes de Catalunya? No significarà la Conferència un veritable Congrés de la política d'Esquerra Catalana? No seran els acords que prenguin, d'una alta i viva ressonància de l'esperit liberal, republicà, justicier de Catalunya?*». El partit que en surti ha de tenir democràcia en el funcionament intern, ja que la seva manca en els partits ha afeblit la resistència davant la dictadura i ha afavorit l'apoliticisme obrer dels sindicats lligats a la CNT, escriu Lluhí.[101]

Els esdeveniments d'aquest hivern accentuen la sensació de fi de règim de la monarquia, amb l'afusellament immediat implacable dels capitans de la guarnició de Jaca, Fermín Galán i Ángel García Hernández, el 15 de desembre, després del fracàs, tres dies abans, de l'aixecament promogut pel Govern provisional de la República sorgit del Pacte de Sant Sebastià, sis membres del qual són empresonats i els altres van a l'exili. Lluhí fuig a París, per acordar amb els republicans espanyols de boicotejar unes eleccions a Corts convocades per Berenguer. N'ha parlat a Brussel·les amb Macià i ho ha ratificat a Barcelona amb Companys i la Unió Socialista. Entre el 29 de gener i el 9 de febrer hi ha una successió de declaracions de retraïment electoral, anunciat immediatament per *L'Opinió,* que solemnitza la seva posició en una declaració conjunta, el 6 de febrer, amb el Partit Republicà Català, la Unió Socialis-

96 «Els 71 anys de Macià», *L'Opinió*, 118, 26 de setembre de 1930, p. 2.

97 Editorial: «Avi Macià, torneu tot seguit», *L'Opinió*, 119, 3 d'octubre de 1930, p. 1.

98 «*L'Opinió* al servei de la veritat i de la justicia (Seguint la ruta de Macià)», *L'Opinió*, 119, 3 d'octubre de 1930, p. 8-11.

99 J. AIGUADER I MIRÓ. «La Conferència de les Esquerres Catalanes» i «Sí, republicans, uniu-vos», *L'Opinió*, 126 i 129, 21 de novembre i 12 de desembre de 1930, p. 3 i 10.

100 Joan M. PUJOL I FONT. «La conferència d'esquerres catalanes», *L'Opinió*, 128, 5 de desembre de 1930, p. 2. Entenem que hi ha un error en la M de la signatura i que es tracta de Joan Lluís Pujol i Font.

101 Joan LLUHÍ. «Un partit democràtic», *L'Opinió*, 124, 14 de novembre de 1930, p. 6.

Barcelona, 18 de març de 1931

Mesa de la Conferència d'Esquerres Catalanes, celebrada al Foment Republicà de Sants, en el marc de la qual es fundà Esquerra Republicana de Catalunya.
A la mesa, d'esquerra a dreta: x, x, Miquel Santaló, Ernest Ventós, Francesc Macià, Joan Casanovas, Ricard Palacín, Josep Andreu i Abelló i Joan Lluís Pujol i Font.
Darrere, dempeus, s'hi reconeixen: Joan Ventosa i Roig i Antoni Vilalta.
GABRIEL CASAS / ANC

ta de Catalunya i Estat Català, mentre Acció Catalana i Acció Republicana són les últimes forces a sumar-s'hi.

Alfons XII fa plegar Berenguer, el 18 de febrer, i el substitueix per l'almirall Juan Bautista Aznar-Cabañas, amb un Govern que té Joan Ventosa i Calvell de ministre d'Hisenda. La Lliga aconsegueix que el primer Consell de Ministres proposi donar una «*adecuada solución al problema de Cataluña*» basada en una ponència extraparlamentària de 1919 que va presidir Antoni Maura, mentre Cambó promou el partit espanyol Centro Constitucional per concórrer al cicle electoral complet que el Govern Aznar es proposa dur a terme.[102]

El 20 de febrer els membres del Govern provisional són alliberats, després d'una condemna simbòlica a sis mesos i un dia de presó. Dues setmanes després, *L'Opinió* els dedica les pàgines centrals, amb els retrats i els ministeris corresponents.[103] El dia 22, Macià pot tornar a Barcelona, al cap de set anys d'exili, i presidir una assemblea d'Estat Català que aprova participar en la Conferència d'Esquerres Catalanes. «*És una quinzena històrica*», celebra *L'Opinió*, que la setmana abans no s'ha pogut publicar i ara gosa proclamar «*Mori.... Visca la Rep...*».[104] Macià signa un extens manifest explicant el programa polític d'Estat Català i la seva disposició «*a col·laborar en l'organització de la democràcia catalana*», que *L'Opinió* publica a doble pàgina la setmana abans de la celebració de la Conferència d'Esquerres.[105]

Mentrestant, *L'Opinió* ha recuperat un manifest que la censura havia prohibit el juliol, en què Macià retreia la participació de la Lliga i Acció Catalana en els ajuntaments i diputacions de reial ordre.[106] El periòdic accentua la dedicació al seu projecte polític, mentre els comunistes Miravitlles i Arquer desplacen els seus articles al setmanari *L'Hora* del seu nou partit, el Bloc Obrer i Camperol. Un darrer acostament a Acció Catalana per formar un bloc republicà antidinàstic a les eleccions municipals, anunciades pel 12 d'abril, tampoc no reïx.[107] El termini per a la presentació de candidatures acaba dimecres 22 de març, el mateix dia que es constitueix el nou Partit Catalanista Republicà de les dues Acció, tres dies després de la celebració de la Conferència d'Esquerres.

La Conferència es fa la setmana anterior, 17, 18 i 19 de març, prèvia consulta de la comissió organitzadora amb Macià i Companys, que està perseguit i no pot ser-hi. La comissió, formada per cinc homes de *L'Opinió* —Lluhí, Pujol i Font, Vilalta, Ventós i Casanelles—, ha consultat també els representants comarcals Josep Andreu i Abelló, Nicolau Juncosa, Josep Irla, Ricard Palacín, Josep Petchamé, Miquel Santaló i Joan Ventosa i Roig.[108]

L'assemblea es duu a terme «*sense gaire commoció*», de manera que s'uneixen en un sol partit l'Estat Català de Macià, el PRC de Companys, «*nuclis federals històrics, les velles concentracions republicanes comarcals i les noves promocions de republicans socialistes o socialitzants*». Són tres grans sectors —Macià, Estat Català i grups separatistes; una esquerra socialista entorn de *L'Opinió*; i els republicans tradicionals— el darrer dels quals representa unes generacions de gent més gran. Els promotors de la Conferència han hagut de renunciar al nom proposat de Partit Repu-

102 SALLÉS. (1986: 49-53).

103 «El Govern de la República», *L'Opinió*, 6 de març de 1931, p. 8-9. «Niceto Alcalá Zamora, president del Govern provisional (a la presó); Alejandro Lerroux, ministre d'Estat (a l'exili); Lluís Nicolau d'Olwer, ministre d'Economia (a l'exili); Marcel·lí Domingo, ministre d'Instrucció (a l'exili); Diego Martínez Barrio, ministre de Comunicacions (a l'exili); Fernando de los Ríos, ministre de Gràcia i Justícia (a la presó); F. Largo Caballero, ministre de Treball (a la presó); Stgo. Casares Quiroga, ministre de Marina (a la presó); Indalecio Prieto, ministre d'Hisenda (a l'exili); Manuel Azaña, ministre de la Guerra (perseguit); Miguel Maura, ministre de Governació (a la presó); Álvaro de Albornoz, ministre de Foment (a la presó)».

104 Editorials: «Una quinzena històrica» i «La dictadura segueix encara», *L'Opinió*, 138 i 139, 27 de febrer i 6 de març de 1931, p. 1 i 1.

105 Francesc MACIÀ. «El Manifest d'Estat Català», *L'Opinió*, 140, 13 de març de 1931, p. 4-5.

106 «Als nostres lectors: Per causes alienes a la nostra voluntat, no podem publicar el manifest de Francesc Macià» i «Un manifest oportú: Ara més que mai», *L'Opinió*, 109 i 135, 25 de juliol de 1930 i 30 de gener de 1931, p. 11 i 4.

107 Editorial: «Les eleccions municipals», *L'Opinió*, 140, 13 de març de 1931, p. 1.

108 *Joan Casanelles i Ibarz...*, p. 104-109.

CANDIDATURA

d'Esquerra Republicana i Unió Socialista de Catalunya

DISTRICTE I

Josep Fontbernat i Verdaguer
Músic i publicista

Francesc Muntanyà i Guasch
Metge

Armand Otero i Vigo
Director de L'OPINIO

DISTRICTE II

Josep Bertrand de Quintana
Industrial

Enric Sanchez i Silva
President de l'Unió general de venedors als mercats

Antoni Vilalta i Vidal
Advocat

DISTRICTE III

Nicolau Battestini i Galup
Metge i publicista

Josep Escofet i Andreu
Comerciant

DISTRICTE IV

Francesc Costa i Martin
Comerciant

Joan P. Fabregas i Llauró
Periodista

Josep Maria Soldrà i Torres
Advocat

Jaume Vachier i Pallé
Enginyer industrial

DISTRICTE V

Amadeu Aragay i Daví
Periodista i Secretari general de la Unió de Rabassaires de Catalunya

Pere Comas i Calvet
Advocat

Domenec Pla i Blanch
Industrial

Joaquim Ventalló i Vergés
Periodista

DISTRICTE VI

Josep Armengol de Llano
Metge

Rafael Campalans i Puig
Enginyer industrial

Ioaquim Xirau i Palau
Catedratic

DISTRICTE VII

Jaume Aiguader i Miró
Metge

Josep Durán i Guardia
Obrer, Secretari de la Federació de Cooperatives de Catalunya.

Ernest Ventós i Casadevall
Industrial

Salvador Vallverdú i Parxachs
Farmaceutic

DISTRICTE VIII

Lluis Companys i Jover
Advocat

Joan Lluhí i Vallescà
Advocat

Jaume Viñals i Garrich
Comerciant

DISTRICTE IX

Joan Casanovas i Maristany
Advocat, membre de la Junta del Col·legi d'Advocats

Ramón Marlés
Obrer

Miquel Ollé i Jovè
Obrer

Lluis Puig
Comerciant

DISTRICTE X

Joan Casanelles i Ibarz
Advocat

Joan Lluis Pujol i Font
Advocat

Francesc Viladomat i Morales
Obrer, President de la Unió Socialista de Catalunya

Catalans republicans! Voteu la candidatura d'Esquerra Republicana

20 C.

3 d'abril de 1931
Candidatura
d'Esquerra Republicana
i Unió Socialista
de Catalunya
a les eleccions municipals
de Barcelona
a la contraportada
de *L'Opinió*.
FI

blicà Socialista, no ben acollida per alguns republicans comarcals, en favor d'Esquerra Republicana de Catalunya, nom que Rovira i Virgili havia utilitzat per a una plataforma entorn d'Acció Republicana, en línia amb el nom d'Esquerra Catalana que ja havia estat utilitzat en candidatures municipals del primer decenni. *L'Opinió* considera que, amb la constitució del partit, ha complert el seu deure amb Catalunya.[109]

El primer directori està format per Macià, Domingo, Companys, Aiguader, Lluhí, Casanovas i Comas, per Barcelona; Ignasi Iglésias, per Tarragona; Miquel Santaló, per Girona; Ricard Palacín, per Lleida; i Antoni Xirau, Josep Rissech i Roc Boronat, secretaris. Hi són tres dels quatre dirigents de *L'Opinió* i altres cinc en són col·laboradors. La presència Domingo, ministre del Govern provisional de la República, amb la seva doble militància com a dirigent del Partido Republicano Radical Socialista espanyol, ha de ser avalada com excepcional per Macià —argumentant que el PRRS no actua a Catalunya—, davant l'actitud contrària de Gassol i Dencàs. Per a Lluhí, aquest primer directori és una garantia de combativitat d'un partit que, per primera vegada, no està dominat pel centralisme barceloní ni per una petita oligarquia de dirigents desconnectats de la massa de militants. I fa un elogi del paper de Macià i els seus homes, «*combatents únics de la llibertat de Catalunya en moments de prova*», en la incorporació de tot el republicanisme en els principis del catalanisme polític, com no havia passat en trenta anys.[110]

1.4. El diari electoral d'Esquerra Republicana de Catalunya

El setmanari, ara òrgan d'Esquerra Republicana de Catalunya, s'acomiada la primera setmana d'abril per convertir-se en diari del vespre, al servei de la campanya electoral. Publica la llista completa de la candidatura de coalició amb Unió Socialista de Catalunya per a l'Ajuntament de Barcelona,[111] articles d'Aiguader,[112] Campalans,[113] Companys,[114] Casanelles[115] i del socialista Josep Xirau,[116] a més de les pàgines centrals dedicades a Macià. L'editorial és una crítica de «*El joc brut de La Publicitat*», que ocupa tota la primera pàgina.

En poques hores, ha calgut decidir d'anar sols a les eleccions, després de la negativa del Partit Catalanista Republicà de cedir cinc o sis llocs a la seva candidatura. Macià de nou ha vençut les reserves d'Aiguader, i s'ha sumat a Lluhí i Companys per fer candidatura pròpia, amb participació de la Unió Socialista. Tretze dels trenta-tres candidats són redactors i col·laboradors de *L'Opinió*: Casanelles, Lluhí, Comas, Casanovas, Ventalló, Pujol i Font, Fontbernat, Aiguader, Otero, Campalans, Companys, Ventós i Battestini.

El diari surt el 7 d'abril, improvisat en els tallers de Manuel Pérez de Rozas, on s'imprimeixen altres cinc diaris petits, entre els quals *El Liberal* del propietari, amb linotipistes que no saben català, és de mala qualitat material i ple d'errors. Un article de Companys, que apareix deformat, fins i tot fa pensar que hi ha passat la censura.[117] Aquest diari de format gran —580 x 435 mil·límetres—, el doble del setmanari, és l'òrgan combatiu d'una candidatura mancada dels recursos de l'adversari més directe, el Partit Catalanista Republicà, que disposa de *La Publicitat* i *La Nau*, bé que sí que li dona suport un rotatiu històric, el republicà popular *El Diluvio.*[118]

109 Editorial: «El deure de Catalunya», *L'Opinió*, 141, 20 de març de 1931, p. 1.

110 J. LLUHÍ I VALLESCÀ. «Esquerra Republicana de Catalunya», *L'Opinió*, 142, 27 de març de 1931, p. 16.

111 «Candidatura d'Esquerra Republicana i Unió Socialista de Catalunya». *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p. 16.

112 J. AIGUADER I MIRÓ. «Dues Catalunyes?», *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p. 5.

113 R. CAMPALANS. «Als joves», *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p. 10.

114 Lluís COMPANYS. «La feina a fer», *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p.11.

115 Joan CASANELLES. «El crèdit de 60 milions de dòlars», *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p. 14.

116 Josep XIRAU. «L'esquerra catalana», *L'Opinió*, 143, 3 d'abril de 1931, p. 3.

117 «Avís als nostres lectors», *L'Opinió*, 146, 9 d'abril de 1931, p. 4.

118 Gil TOLL. *El Diluvio, la prensa y la segunda República*, p. 103-134.

L'OPINIÓ

Serenitat!!
ORDRE!!

CIUTADANS!!

La República ha estat proclamada a Barcelona

Maciá, Ventura Gassol i Aiguadé, s'apoderen de la Diputació

Lluís Companys s'apodera de l'Ajuntament

DARRERA HORA:

Al entrar en premsa aquest número ens arriba la noticia que acaba de proclamar-se la República a Madrid

Al'locució de Maciá

En el moment de proclamar l'Estat Catalá sota el régim de la República Catalana, us saludo amb tota l'ánima i us demano em presteu la vostra col'laboració a sostenir-la començant proclamant-la en la vostra ciutat i preparant-vos a defensar-la quant us cridi Per la llibertat de Catalunya, per la germanor dels pobles d'Espanya, per la pau internacional sapigueu fer-vos-en dignes.»

El president de la República Catalana
Francec MACIA

Aquest matí, en Lluís Companys, interpretant el sentir i la voluntat del poble, s'ha adreçat a la Casa de la Ciutat amb un grup de ciutadans i s'han apoderat, per sorpresa, del Govern de la ciutat. En sorpresa, del Govern de la ciutat. En Companys, dirigint-se al senyor Martínez Domingo, li ha pres de les mans el bastó de batlle que aquell ostentava com a batlle accidental, vacil·lant un moments en entregar-la.

Acte seguit s'han hissat les banderes catalana i republicana a la Casa de la Ciutat.

L'hora de la llibertat

Les eleccions d'abans d'ahir manifestaren solemnement la voluntat del poble de Catalunya. El poble català, en l'hora solemne d'exercitar lliurement, espontàniament la seva sobirania, va dir que volia una Catalunya lliure de l'opressió monàrquica que ha vingut esclavitzant-la des de fa segles i una Catalunya republicana que obri el seus braços fraternals i alliberadors als altres pobles hispànics que també esperen l'hora de la llibertat i l'hora de la República.

Sota el simbol patriòtic de Francesc Macià, Barcelona i Catalunya han dit la seva voluntat. I Francesc Macià, l'home que representa la integritat màxima i el catalanisme purissim, s'ha fet intérpret d'aquesta voluntat sobirana proclamant la República catalana, Una República catalana que comença la seva vida nacional saludant als pobles ibèrics amb la cordialitat democràtica d'aquesta hora nova, d'aquesta hora solemne d'alliberació per a tots.

Una República catalana que, en sentir-se aclamada per la gran democràcia del nostre poble, manifesta la seva voluntat de viure integrament sota el lema que feren gloriós els homes de la Revolució Francesa: llibertat, igualtat, fraternitat. Llibertat per a tots els ciutadans de Catalunya, igualtat de tots davant la llei, fraternitat entre els homes de bona voluntat.

Es imprescindible, però, que en aquests moments històrics el natural entusiasme de la multitud no provoqui desordres de cap mena. Aquells que amb la seva impremeditació justifiquin qualsevol censura envers l'ordre nou, seran considerats com a provocadors i tractats cóm a tals.

El primer acord dels homes que formaran el Govern provisional de la República federal serà el d'alliberar els presos polítics i socials que encara resten a les presons d'Espanya, així com el d'obrir les portes dels forts de Mahó, de Xafarines i de Jaca als heroís dels fets de desembre. La memòria de Fermí Galan i de Garcia Hernández, en aquests moments solemnes per Catalunya i per Espanya, ha d'ésser a tots els cors com un homenatge fervorós de la democràcia lliure als màrtirs que amb la seva sang fecundaren aquesta llibertat.

Per aquest record sagrat, per l'alliberació dels altres, per la República federal espanyola, per la República catalana, pel respecte i l'adhesió al seu president Francesc Macià, per la glòria del nostre poble, obeiu aquesta consigna: que tots els ciutadans sapiguem complir com a tals en defensa de l'ordre popular que ha de presidir sempre la vida de la República Catalana.

CATALANS!!

Cal defençar la Repúlica VISCA CATALUNYA!

Preu: 10 cénts, **Núm. 150**

14 d'abril de 1931
Enmig de l'entusiasme popular, la tarda de la proclamació de la República *L'Opinió* edita un darrer número amb caràcter d'urgència a una sola cara, que més aviat té l'aspecte d'un full volant farcit de consignes.
FI

Cada un dels cinc dies que es publica hi ha la llista sencera de la candidatura, il·lustrada amb els retrats a ploma dels candidats, i només una secció de «Teatres i cinema» s'aparta del tema electoral. Pere Comas[119] i Jaume Aiguader[120] firmen alguns dels editorials. Entre les firmes dels articles hi ha els noms Marcel·lí Domingo, Rafael Campalans, Roc Boronat, Nicolau Battestini, Maria Teresa Gibert, Manuel Azaña, Lluís Companys, Indalecio Prieto i Joan Lluís Pujol i Font.

El detall més nou i característic són les consignes i missatges en frases curtes i directes repartides per tot el diari, com a recurs per ajustar textos, començant per la frase del dia que obre la portada al costat del nom del diari: «*Fins avui han parlat ells. Ara parlarem nosaltres*» (7 d'abril); «*El Partit Catalanista Republicà de Bofill i Mates és una organització reaccionària*» (8 d'abril); «*No és hora de votar per la República. És hora de votar per la Revolució*» (9 d'abril); «*Ciutadans: amb Macià, per la dignitat de Catalunya*» (10 d'abril); «*Ciutadans: amb Macià, contra Alfons XIII*» (11 d'abril). Un altre requadre proclama, cada dia, un missatge de regeneració municipal: «*Unes paraules que deuen gravar-se a la porta de l'Ajuntament: "Pena de mort al lladre"*».

Macià no és candidat, però avala i demana el vot per la candidatura en un missatge manuscrit al peu d'un retrat fet per Opisso, en la portada dedicada a «*Els candidats del poble*», l'11 d'abril. Al final de la votació de l'endemà, la victòria és aclaparadora. Trenta-vuit regidors republicans contra dotze monàrquics de la Lliga. Són vint-i-cinc regidors de la candidatura d'Esquerra Republicana i la Unió Socialista, dotze de la Coalició Republicana Socialista,[121] dotze de la Lliga Regionalista i un republicà autònom. El Partit Catalanista Republicà no n'ha tret cap.

«*És el triomf del poble*», proclama l'editorial.[122] Casanelles, Comas, Lluhí i Ventalló estan entre els regidors electes. El periodista Àngel Pons s'emociona quan Macià l'abraça en acabar l'entrevista de balanç: «*I aquesta abraçada de l'Avi, lector, a tu te la transmeto, car va adreçada a tu i a tots els que heu col·laborat pel triomf*».[123] «*Què espera el rei?*», diu el missatge de la portada. La resposta és en el dibuix de Picó on es veu el monarca volant per la coça que un home li ha donat pel damunt dels Pirineus.

L'endemà, 14 d'abril al vespre, *L'Opinió* publica un full d'urgència, celebrant la gran notícia del dia: «*CIUTADANS!! La República ha estat proclamada a Barcelona*», amb el text de l'al·locució de Macià en proclamar la República Catalana, i la nota de darrera hora, que també ha estat proclamada a Madrid. «*Macià, Ventura Gassol i Aiguader s'apoderen de la Diputació*». «*Companys s'apodera de l'Ajuntament*». És el número 150 i dalt de la pàgina, *L'Opinió* demana «*Serenitat!! ORDRE!!*». És «*L'hora de la llibertat*», celebra l'editorial. Amb errors tipogràfics, per les presses, no hi falta un advertiment: «*CATALANS!! Cal defençar la República VISCA CATALUNYA!*».

En el calor de la victòria, es decideix anunciar que *L'Opinió* passarà a ser bisetmanal, sortirà dimarts i divendres.[124] Triga un mes i mig a sortir i serà diari. És el 4 de juny de 1931, any IV, número 1. Es subtitula «*Diari d'Esquerra Republicana de Catalunya*».

119 Pere COMAS. «Els gàngsters de Barcelona» i «Per Catalunya i la República», *L'Opinió*, 145 i 147, 8 i 10 d'abril de 1931, p. 1 i 1.

120 J. AIGUADER I MIRÓ. «La campanya electoral», *L'Opinió*, 146, 9 d'abril de 1931, p. 1.

121 Els regidors electes de la candidatura d'Esquerra Republicana i la Unió Socialista són: Districte II: Antoni Vilalta, Josep Maria Bertran de Quintana i Enric Sànchez; Districte III: Josep Escofet; Districte IV: Jaume Vàchier i Francesc Costa; Districte V: Joaquim Ventalló, Amadeu Aragay, Pere Comas i Domènec Pla; Districte VI: Rafael Campalans, Joaquim Xirau i Josep Armengol de Llano; Districte VII: Jaume Aiguader, Josep Duran i Guàrdia, Salvador Vallverdú i Ernest Ventós; Districte VIII: Lluís Companys, Joan Lluhí i Jaume Vinyals; Districte IX: Joan Casanovas, Miquel Ollé, Ramon Marlés i Lluís Puig; Districte X: Joan Casanelles.

122 Editorial: «El triomf del poble», *L'Opinió*, 149, 13 d'abril de 1931, p. 1.

123 Àngel PONS I GUITART. «Declaracions de Macià», *L'Opinió*, 149, 13 d'abril de 1931, p. 2.

124 «*L'Opinió*, diari», *L'Opinió*, 149, 13 d'abril de 1931, p. 2.

Novembre de 1932

Fulls volanders de propaganda del diari *L'Opinió* amb motiu de les eleccions al Parlament de Catalunya amb textos autògrafs de Francesc Macià, Lluís Companys, Joan Lluhí i Antoni Xirau.

AMDG / ANC / FI

El diari d'un projecte polític

2

Cinquanta dies després del darrer número del diari electoral, i tres setmanes més des del darrer número del periòdic setmanal, neix *L'Opinió*, «Diari d'Esquerra Republicana de Catalunya», segons proclama sota del títol. Continuïtat i novetat s'expressen en la numeració: Any IV, número 1. El matí del 4 de juny de 1931 surt el primer número, amb la mateixa capçalera del setmanari precedent, però no així el format ni el contingut. Com el diari electoral, el format és gran foli, però, a diferència d'aquell, és també un diari informatiu, imprès amb més bona qualitat. A més del missatge polític, les activitats del partit i les opinions dels seus membres, publica les notícies d'actualitat en tots els àmbits, explicades per redactors, col·laboradors i corresponsals i proveïdes per les agències de notícies. Des del 30 d'agost de 1931, el subtítol és substituït per l'escut triangular del partit, que el 10 de maig de l'any següent desapareix de la portada.

L'Opinió surt amb un format gran de 580 x 445 mil·límetres, vuit pàgines a set columnes, en tres impremtes successives —Tallers, 48; Entença, 40; Sardenya, 202—, fins estabilitzar-se a Muntaner, 49, seu de Publicaciones Gráficas, propietat del radical Josep Pich i Pon, que hi edita els seus diaris *El Día Gráfico* i *La Noche*. El canvi es produeix el 14 d'abril de 1932, primer aniversari de la República, i *L'Opinió* fa notar que el canvi d'impremta no té cap significat polític. El format es redueix a 470 x 315 mil·límetres, amb un augment del nombre de pàgines a dotze i a setze, dividides en cinc columnes, que es pot augmentar quan la necessitat o l'ocasió ho requereixen. La redacció és a la plaça de la Universitat, 11, i l'any següent passa a la ronda de Sant Pau, 11.

El nou diari publica la composició de la Redacció —un fet poc habitual en l'època—, formada per vint membres, nou dels quals han estat col·laboradors del setmanari. El director és Antoni Xirau, que substitueix en aquesta responsabilitat els altres dos companys del «quartet de *L'Opinió*» que l'han assumit en el setmanari, Joan Lluhí i Pere Comas, a més de qui en fou l'administrador, Armand Otero. Ara, Lluhí i Comas són regidors de l'Ajuntament de Barcelona, i Comas, a més, conseller de Justícia del Govern provisional de la Generalitat de Catalunya.

Joan Casanelles, també regidor, es manté com a propietari i finançador del diari. Hi ha el propòsit de constituir una societat anònima que es faci càrrec de

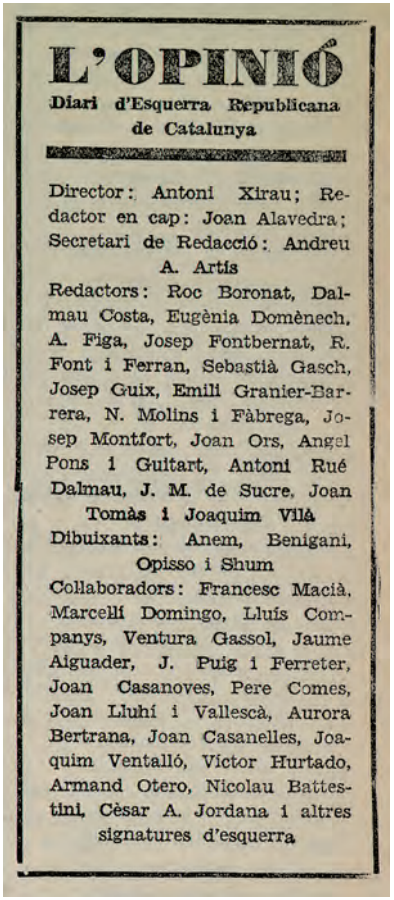

L'OPINIÓ

Diari d'Esquerra Republicana de Catalunya

Director: Antoni Xirau; Redactor en cap: Joan Alavedra; Secretari de Redacció: Andreu A. Artís

Redactors: Roc Boronat, Dalmau Costa, Eugènia Domènech, A. Figa, Josep Fontbernat, R. Font i Ferran, Sebastià Gasch, Josep Guix, Emili Granier-Barrera, N. Molins i Fàbrega, Josep Montfort, Joan Ors, Angel Pons i Guitart, Antoni Rué Dalmau, J. M. de Sucre, Joan Tomàs i Joaquim Vilà

Dibuixants: Anem, Benigani, Opisso i Shum

Collaboradors: Francesc Macià, Marcelli Domingo, Lluís Companys, Ventura Gassol, Jaume Aiguader, J. Puig i Ferreter, Joan Casanoves, Pere Comes, Joan Lluhí i Vallescà, Aurora Bertrana, Joan Casanelles, Joaquim Ventalló, Víctor Hurtado, Armand Otero, Nicolau Battestini, Cèsar A. Jordana i altres signatures d'esquerra

4 de juny de 1931

Crèdits al número 1 del diari *L'Opinió*.

AHCB

l'edició, amb l'objectiu de reunir un capital de 1.100.000 pessetes. Un propòsit que no reeixirà, tot i les facilitats que s'ofereixen en la subscripció d'accions de 250 pessetes.[125] Casanelles es resisteix a l'interès de la direcció d'Esquerra de fer-se amb la propietat del diari per «*fer-ne un portaveu dòcil*»[126] i, en endavant, l'esforç se centra en l'augment de les subscripcions i dels anunciants.

Xirau, que ha estat nomenat comissari de la Generalitat a la Universitat de Barcelona, elegit membre de la Diputació Provisional de la Generalitat i ponent de l'elaboració del projecte d'Estatut, és un director polític. El cap de la redacció és Joan Alavedra, col·laborador del setmanari *Mirador* i guionista de Ràdio Barcelona, auxiliat com a secretari de redacció pel jove Andreu-Avel·lí Artís, cap dels quals no ha figurat entre els col·laboradors del setmanari. La direcció de Xirau és breu, ja que després de ser elegit diputat a Corts, a finals de juliol cedeix el lloc a Joaquim Ventalló, també regidor de l'Ajuntament de Barcelona, bé que el canvi no és anunciat i n'hi ha una constància pública poc precisa.[127] Ventalló, periodista experimentat, ha estat secretari de redacció de *La Publicitat* i un dels col·laboradors més intensos del setmanari.

Dels disset membres anunciats de la redacció, vuit són col·laboradors coneguts: Roc Boronat, Josep Fontbernat, Rafael Font i Farran, Emili Granier-Barrera, Narcís Molins, Joan Ors, Àngel Pons i Josep Maria de Sucre. La resta són Dalmau Costa, Eugènia Domènech. A.[lexandre] Figa, Sebastià Gasch, Josep Guix, Josep Monfort, Antoni Rué, Joan Tomàs i Joaquim Vilà. A més de Ventalló en l'article polític principal, destaquen aviat la freqüència de les firmes de Joan Ors amb un comentari diari sobre la informació de l'estranger, Font i Farran, sobre la vida universitària, Gasch en la pàgina de cinema, Tomàs en la crítica de teatre i Sucre en la crítica de les arts. Al costat de Shum [Alfons Vila] i Opisso, hi ha també dibuixants nous: Anem [Lluís Elias], germà petit de Feliu Elias, Apa, que havia col·laborat al setmanari però continua a *La Publicitat*, [Alfred Pascual] Benigani, Gaston Ry [René Rostagny], [Jacint] Bofarull, [Cristóbal] Arteche i [Anicet] Font.

En el primer número, *L'Opinió* publica també una llista de col·laboradors que inclou els principals dirigents d'Esquerra Republicana, ordenats per

125 «Societat anònima L'OPINIÓ», *L'Opinió*, 4 de juny de 1931, p. 2.

126 *Joan Casanelles i Ibarz...* p. 157.

127 Se cita Ventalló com a director de *L'Opinió* en la celebració del segon aniversari del diari. «El personal de *L'Opinió* es reuneix en un àpat de germanor per a celebrar el segon aniversari del diari», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 82. TORRENT I TASIS (1966: I, 732) només parlen del primer director, Antoni Xirau. SOLÀ I DACHS (1978: 106) precisa que Ventalló és el segon director des de l'1 d'agost de 1931 fins al final, a partir de l'article publicat per aquest mateix al diari *Avui*, el 23 de gener de 1977. Ventalló n'havia informat l'autor en una carta de 7 de març de 1976 (Arxiu del Fons periodístic Jaume Guillamet, Biblioteca UPF Poblenou, Capsa 1, N. 8).

aquest ordre: Francesc Macià, Marcel·lí Domingo, Lluís Companys, Ventura Gassol, Jaume Aiguader, Joan Puig i Ferreter, Joan Casanovas, Pere Comas, Joan Lluhí, Aurora Bertrana, Joan Casanelles, Joaquim Ventalló, Víctor Hurtado, Armand Otero, Nicolau Battestini, Cèsar August Jornada «*i altres signatures d'esquerra*». La majoria d'ells han estat també col·laboradors del setmanari, excepte l'escriptora Bertrana, arribada feia poc de Suïssa, on havia residit durant vuit anys. Crida l'atenció el nom de Víctor Hurtado, un dels fundadors del setmanari que al cap d'uns mesos, havia marxat a *Mirador*, creat pel seu pare Amadeu Hurtado el gener de 1929, i n'és l'administrador. El pare Hurtado, proper a Acció Catalana, col·labora amb el president Macià i el Govern provisional de la Generalitat.

Com funciona un diari polític de partit i en què es diferencia d'un diari de negoci? Ho explica, en el primer aniversari, Francesc Serinyà, que ha escrit alguns cops al setmanari i molt aviat es destaca com un dels redactors més actius, amb articles sobre política i actualitat i una dedicació personal a l'aviació, una de les grans novetats de l'època. Serinyà considera que:

> «*Un diari polític és molt més difícil d'estructurar que no pas un diari dels que solen dir-se independents; aquests, usant un mot teatral, actuen des del pati de butaques. Els diaris polítics actuen des de l'escenari. La responsabilitat, per tant, la tasca brillant o desgraciada, és per als de dalt; els del pati de butaques poden aplaudir o xiular, àdhuc poden abandonar la sala. Els diaris polítics no poden desertar mai i han d'aguantar tots els xàfecs que els puguin venir a sobre sense immutar-se i sense perdre la "tenue",*[128] *hem de convenir, però, que en aquest aspecte no tothom sap representar el seu paper.*
>
> *El cos de redacció d'un diari polític, i més que res el seu director, han d'ésser persones d'absoluta confiança dels directors del partit al qual representen. Si el diari no és un diari pamfletista i en canvi li agrada el joc net, la tasca dels que el fan, no és gaire difícil; cal només que*

30 de setembre de 1931

Anunci del diari *L'Opinió*, amb dibuix de Gaston Ry.

AHCB

128 «sense perdre les maneres», podria ser l'accepció adequada per la traducció de l'expressió que conté la paraula francesa «tenue». *Diccionari català/francès, francès/català*, Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 1.042.

L'OPINIÓ

DIARI D'ESQUERRA REPUBLICANA
DE CATALUNYA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
PLAÇA UNIVERSITAT, 6
TELEFON 24647

BARCELONA, 29m de febrer de 1932

Relació dels sous devengats i pagats durant l'actual mes al parsonal adscrit a "L'OPINIO".

R E D A C C I O

Joaquim Ventalló.....	Ptes.	500	Director
A. Artís.....	»	350	Cap de Redacció
Fernandez Puig.....	»	350	" " " imprenta
Ramon Pei.....	»	200	Redactor
J. Regás.....	»	200	»
Joaquim Vilá.....	»	200	»
Font Ferran.....	»	200	»
Cortés Vidal.....	»	200	»
S. Gasch.....	»	300	»
J. Monfort.....	»	250	»
J. Monfort.....	»	350	Esports
Guix.....	»	150	Redactor
Jordana.....	»	300	»
Bernadó.....	»	350	Corrector
Josep Taconera.....	»	50	Redactor
Antoni del Cerro.....	»	75	»
		4025	Ptes.

29 de febrer de 1932
Relació de sous
dels membres
de la redacció de *L'Opinió*.
ARF

un nas fi, per tal que no passi gat per llebre, i res més. Hom procura, com és molt humà, de fer ressaltar la tasca dels representants visibles del partit —diputats, consellers, etc.— amb la qual cosa s'aconsegueixen dues finalitats: donar la sensació als partidaris o simplement simpatitzants de la bona tasca que realitzen els seus representants i, en segon lloc, donar satisfacció a aquests representants. Realitzada aquesta tasca primordial, un diari polític que vulgui jugar net, ja ho té tot fet. Farà passar per un sedàs més o menys fi totes les notícies que provinguin dels altres sectors polítics, no fos cas que un excés de bona fe portés per conseqüència el fer campanya a favor de l'enemic; tindrà, però, el suficient tacte de no rebutjar sistemàticament totes les notes i gasetilles que vinguin del sector contrari. Als partidaris del diari els agrada, també, de veure com de tant en tant es manté aquest aspecte de "politesse".»[129]

Serinyà defensa que el lector d'un diari polític no solament no ha de trobar a faltar les seccions pròpies dels que no ho són —també compta amb els redactors especialitzats en la vida local a la Generalitat, Ajuntament, Govern Civil, prefectura de policia, teatres, cinemes, esports i altres— ni el servei d'informació telegràfica de la Península i de l'estranger, sinó que aquesta informació telegràfica la trobarà més ben triada:

> «*En un diari polític gairebé mai no hi trobareu aquells devessall d'informació telegràfica de la Premsa independent (?) que us obliga a llegir la mateixa notícia repetida per sis o set agències, amb els desmentiments corresponents. La informació telegràfica d'un diari polític sol estar d'acord amb els fets més sobresortints del dia i el seu lector, contràriament al que hom pugui suposar, està tan al corrent del que passa al món com ho pugui estar el lector d'un diari amb fil directe.*»[130]

L'Opinió és un diari polític, actua com a tal i ho recorda constantment: «*Abans de comprar el diari, recorda't que el portaveu del teu partit és L'Opinió*», recorda en un dels freqüents entrefilets de propaganda. O bé: «*Si estimes de debò el partit d'En Macià, llegeix i fes llegir L'Opinió*», «*Des d'ara, no deus sortir en el teu automòbil sense la banderola de L'Opinió. És la millor propaganda del diari del teu partit*»; «*Amics d'Esquerra Republicana de Catalunya: agafeu els taxis que portin la banderola de L'Opinió*», «*El diari de Francesc Macià, Jaume Aiguader, Lluís Companys, Ventura Gassol i de tots els catalans és L'Opinió*». I anuncia la venda de banderoles a la redacció, al preu de 2,50 pessetes.[131]

En el lloc més visible de la portada, al costat del nom, *L'Opinió* manté l'espai propagandístic estrenat en el diari electoral, una frase amb què destaca el missatge del dia. És un espai que el diari anomena «manxeta», un terme que pot produir confusió, ja que és el nom habitual del requadre que conté les dades identificadores dels periòdics. A més de l'article editorial que ocupa les primeres columnes, el posicionament polític també és present en els titulars i notícies principals de la primera pàgina, els articles signats i els dibuixos d'actualitat.

En les pàgines interiors, s'alternen les informacions i la propaganda. Són freqüents les entrevistes a dirigents i càrrecs públics del partit, sempre acompanyats de retrats dibuixats, en ocasions signats pels autors habituals, en altres proporcionats per les persones retratades.[132] A manera de recurs per ajustar espais, abunden els entrefilets, heretats del setmanari, destinats a criticar o rebatre els adversaris polítics. Més endavant, aquest recurs dialèctic es reservarà per a campanyes electorals o situacions d'alta tensió política. Articles i fragments de textos d'altres periòdics són reproduïts en una secció de «Revista de premsa», en general favorable a les aspiracions republicanes i catalanes.

129 Francesc SERINYÀ: «En el nostre aniversari: Un diari polític», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 6.

130 Ibídem.

131 *L'Opinió*, 12, 17 i 24 de juny, p. 7; 2 i 6; 3; i 1 de juliol de 1931, p. 1 i 3.

132 Al fons Ventalló es conserva el model d'una carta del director de *L'Opinió*, datada el 14 de novembre de 1932, als candidats del partit a les eleccions del Parlament de Catalunya en la qual se'ls reitera la petició ja feta una setmana abans que enviïn «*el retrat vostre i unes breus quartilles*» per a inserir al diari (Col·lecció Albert Roqué i Fíguls).

Barcelona, octubre de 1932

Exposició a les Galeries d'art Syra de les obres presentades al primer concurs de cartells de *L'Opinió*.

DÍDAC FALCON / ARF

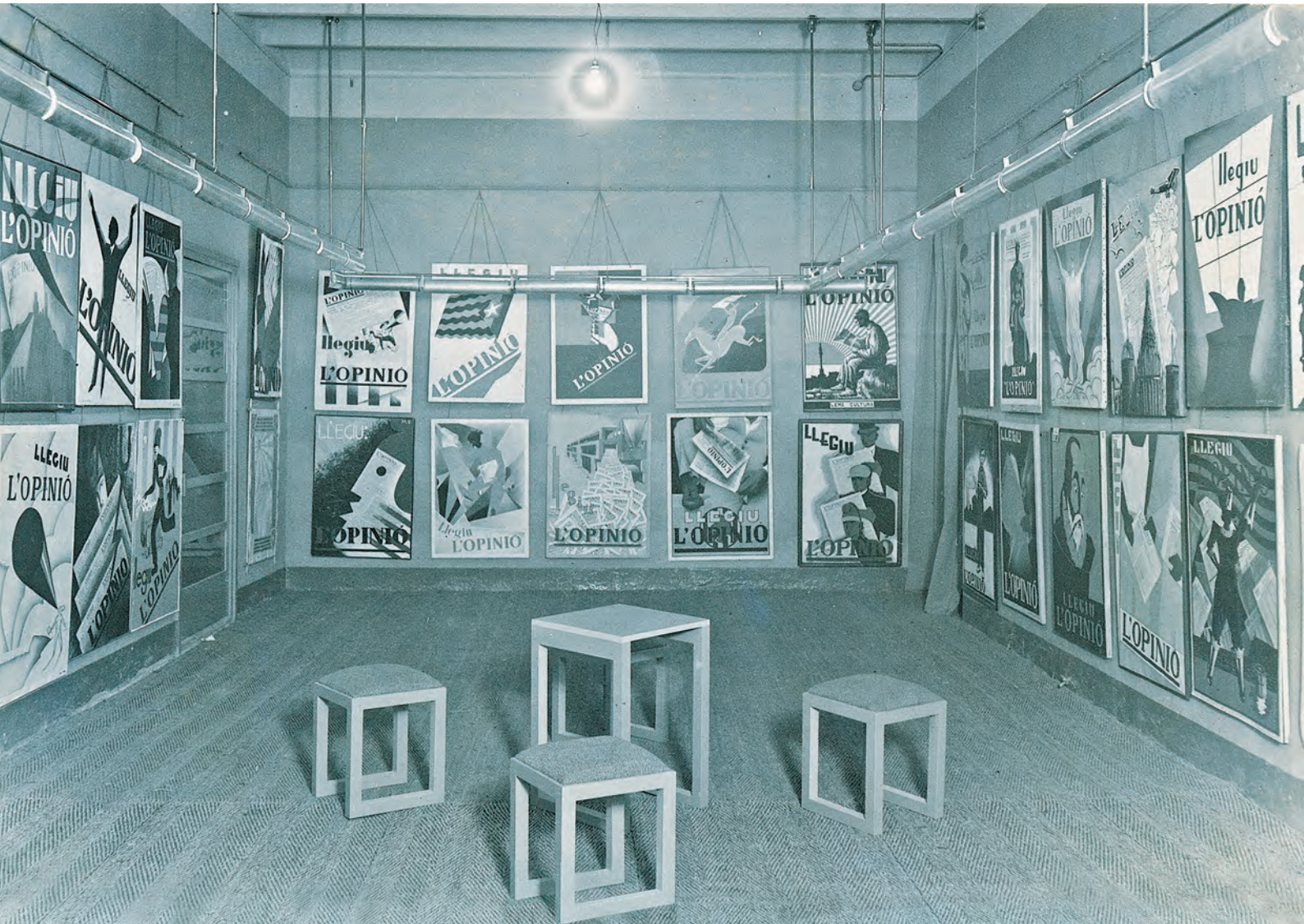

L'atenció exhaustiva a l'activitat de l'Ajuntament de Barcelona, dels governs de la Generalitat i de la República i a la vida parlamentària a les Corts i al Parlament, s'acompanyen de la reproducció extensa de discursos polítics i dels textos de les lleis que es van aprovant. A més de la «Informació telegràfica», de «Catalunya», «Península Ibérica» i de «De l'estranger», hi ha seccions especialitzades d'autor sobre economia i finances, treball, vida universitària, diversos esports, teatre, música, cinema, circ i music hall. Amb el temps, canvien els noms d'algunes seccions i el diari amplia l'oferta periodística amb pàgines setmanals de diverses temàtiques, i hi incorpora periodistes i escriptors no afiliats al partit.

2.1. Primera etapa, diari d'Esquerra Republicana

L'Opinió neix com el diari d'Esquerra, però Esquerra només governa de ple a l'Ajuntament de Barcelona. Fins setembre de 1932 que s'aprova l'Estatut, el Govern provisional de la Generalitat —com el Govern efímer de la República Catalana del 15 al 28 d'abril— està format també per un conseller de cada un dels partits signants del Pacte de Sant Sebastià: radicals, Partit Catalanista Republicà —citat sovint encara com Acció Catalana—, i socialistes de la Unió General de Treballadors, a més de la Unió Socialista de Catalunya, que va sempre en coalició amb Esquerra, de la qual forma part Estat Català, que també signà aquell pacte.

L'aparició del diari és posterior a l'elecció dels membres de la Diputació Provisional de la Generalitat, encarregada de l'elaboració del projecte d'Estatut. En la votació feta pels regidors dels ajuntaments agrupats en partits judicials, els candidats presentats per Esquerra obtenen una victòria aclaparadora. Lluhí i Xirau són elegits per Barcelona i Comas per Berga. Xirau és membre de la ponència d'onze diputats encarregada de l'elaboració del projecte d'Estatut, així com de la comissió de sis reunida a Núria a primers de juliol per a redactar-ne el text.

A més de l'Ajuntament de la capital, on el partit té la majoria, el diari defensa la política del Govern provisional català, centrant l'atenció en la presidència i en les conselleries del partit, però se sent independent en relació amb el Govern provisional espanyol, al qual dona un suport crític. En els mesos següents, l'atenció principal la posa en l'acció de la Minoria Catalana a les Corts Republicanes, de la qual formen part també tres diputats de la Lliga i dos del Partit Catalanista Republicà, a més dels d'altres partits elegits en les candidatures d'Esquerra Republicana. *L'Opinió* es fixa en les figures de Lluís Companys, com a cap de la minoria, i de Joan Lluhí i Antoni Xirau com a membres de la ponència i la comissió parlamentària del projecte d'Estatut.

A partir d'agost, *L'Opinió* destaca Rafael Font i Farran com a corresponsal a la capital de la República, des d'on escriu diàriament una crònica sota l'epígraf «Madrid-Corts Constituents». Pels mateixos dies, Joan Alavedra acompanya el president Macià en el viatge per lliurar el projecte d'Estatut, aprovat per l'electorat català el 2 d'agost després d'un plebiscit dels ajuntaments, i n'informa amb cròniques telefòniques de matinada. El mateix to polític de partit que té la crònica de Madrid s'espera que l'aportin els corresponsals que es demanen per la secció de «Catalunya», amb el desig que siguin «*gent nostra*» i que presentin un batec de viles i pobles que reflecteixi «*la tendència ideològica dels seus habitants*».[133]

L'esperança d'una pròxima aprovació de l'Estatut a les Corts inspira els missatges de promoció del diari, tant pel que fa a les subscripcions —«*Català, assedegat de llibertat i que vols de tot cor una Catalunya pròspera, forta i justiciera...*»—[134] com a la publicitat: «*Industrials! Ja teniu en L'Opinió el mitjà d'anunciar ar-*

133 «Catalunya», *L'Opinió*, 11 de juny de 1931, p. 5. ARF. Es conserva un model de carta adreçada possiblement a les organitzacions locals del partit que diu el següent: «*Sr. President de ..... Benvolgut senyor i correligionari: Ens interessa tenir un corresponsal literari de confiança i que sigui de la nostra ideologia, en aqueixa localitat, que ens informi del que hi esdevingui i que valgui la pena de la publicitat. Hem entès que ningú més indicat que vós per a indicar-nos quina persona seria més apta. Esperem que ens dongueu el seu nom i adreça i ens hi posaríem en relació per a donar-li les instruccions que del cas. Us agrairíem una resposta ràpida i disposeu del vostre affm. s.s. Director.*».

134 *L'Opinió*, 25 de setembre de 1931, p. 3.

Octubre de 1932
Cartell
de Manuel Vidiella,
guanyador
del primer concurs
de cartells de *L'Opinió*,
que fou adquirit i editat
com a element
de propaganda
del diari.
AHCB

reu de la nostra terra. Els vostres productes poden ser propagats amb èxit segur per totes les ciutats i pobles més importants de Catalunya».[135]

Durant el setembre, Alavedra torna a ser a Madrid, reforçant la crònica de Font i Farran, amb informacions telefòniques d'última hora sobre el debat del projecte de Constitució. Un tercer autor escriu uns «Clixés parlamentaris», amb la signatura X., darrere de la qual potser hi ha la ploma de Xirau.[136] Font i Farran és substituït com a cronista madrileny per Joan Ors, que durant l'octubre publica una secció parlamentària «Al marge dels debats». Fins al moment, ha estat l'autor d'un breu comentari diari de la vida internacional, amb les inicials J.O., funció que des d'octubre exerceix Cèsar August Jordana, amb les inicials A.B. Aquest mateix mes, Joan Alavedra cessa voluntàriament com a redactor en cap, «*degut a un excés de treball professional*».[137] Unes setmanes després és nomenat secretari particular del president de la Generalitat, en substitució de Josep Tarradellas, que el 29 de desembre és nomenat conseller de Governació.

Els homes del Grup —Lluhí, Xirau, Comas i Casanelles— signen articles ocasionals, així com altres càrrecs polítics: l'alcalde de Barcelona Jaume Aiguader, els consellers Ventura Gassol i Manuel Serra i Moret, el governador civil de Tarragona, Ramon Noguer i Comet, els diputats Amadeu Aragay, Rafael Campalans, Lluís Companys, Josep Grau Jassans i, amb més freqüència, Joan Ventosa i Roig. El regidor Jaume Vàchier dona a conèixer regularment des del diari les reformes de la circulació i del servei de taxi a Barcelona.

Durant el primer any, les firmes més freqüents, tant en articles com en informacions i entrevistes, continuen sent les provinents del setmanari: Joaquim Ventalló, Rafael Font i Farran, Francesc Serinyà, Joan Ors, Nicolau Battestini, Roc Boronat, Pere Foix, Narcís Molins, A.R.D. [Antoni Rué Dalmau], Emili Granier-Barrera i, sobretot, Joaquim Ventalló, fins que, unes setmanes després de fer-se càrrec de la direcció, passa a ocupar-se dels editorials. Cèsar August Jordana, enginyer industrial de formació, acreditat escriptor i traductor que ja ha col·laborat al setmanari, és el col·laborador més intens i divers, amb un article freqüent de comentari polític a la primera pàgina, a part dels que signa sobre literatura i, amb les inicials A.B., sobre l'actualitat de l'estranger. El seu coneixement d'idiomes —francès, anglès i alemany— li permet fer un seguiment de la premsa internacional i escriure, més endavant, una pàgina setmanal sobre «Els afers del món», sense signar, identificable per l'estil i per l'ús d'aquest títol en els seus darrers comentaris diaris. Altres són Joan Alavedra, Agustí Esclasans, Dalmau Costa, Josep Maria Bertran de Quintana i el psiquiatra Dídac Ruiz.[138] Per reforçar la informació general, *L'Opinió* comença a oferir, el novembre, pàgines monogràfiques setmanals de «Radiofonia» i «Motorisme», així com una «Revista literària», a càrrec també de Jordana. A la pàgina de ràdio, on destaca la firma de l'enginyer Agustí Riu, Eduard Rifà comença a plantejar una política de la Generalitat respecte de la radiodifusió catalana.

La proclamació de la Constitució republicana, el 9 de desembre, culminant els debats parlamentaris del projecte iniciats el 27 d'agost, marca un primer període del nou règim. Just un mes abans, el 9 de novembre de 1931, neix un segon diari d'Esquerra Republicana. És el vespertí *La Humanitat*, amb la indicació única de Lluís Companys com a fundador i director, com un complement del matutí i òrgan oficial del partit.

L'aparició de *La Humanitat* s'interpreta com a reacció a la negativa de Casanelles a cedir el seu diari al partit i a la pèrdua d'influència de Macià, amb la mar-

135 *L'Opinió*, 16 octubre de 1931, p. 5.

136 En el primer dels quatre articles d'aquesta secció, dedicat al diputat radical socialista i capellà gallec Basilio Álvarez, l'autor X. diu haver-lo conegut en un míting rabassaire anterior a la dictadura, en el qual havia participat per invitació de Lluís Companys. X.: «Clixés parlamentaris: Basilio Álvarez», *L'Opinió*, 12 de setembre de 1931, p. 1. Els altres articles de la secció són dedicats a «Sánchez Guerra» (*L'Opinió*, 13 de setembre de 1931, p. 1), «L'Esquerra Republicana al Parlament» (*L'Opinió*, 15 de setembre de 1931, p.1), ; «El senyor Palet i Barba» (*L'Opinió*, 22 de setembre de 1931, p. 1).

137 Nota sense títol a *L'Opinió*, 118, 20 d'octubre de 1931, p. 1.

138 Diego Ruiz Rodríguez, nascut a Màlaga com el seu cosí i pintor Pablo Ruiz Picasso, en qui Prudenci Bertrana s'inspirà per l'obra *Jo! Memòries d'un metge filòsof* (1926).

Octubre de 1932
Cartell de
Nicolau Miralles «Lau»,
presentat
al primer concurs
de cartells de *L'Opinió*,
que també
fou adquirit i editat.
AHCB

xa de Joan Alavedra, el primer redactor en cap sota la direcció d'un Antoni Xirau molt ocupat políticament, que veu reduït el seu paper pel nou director Joaquim Ventalló.[139] En l'assemblea preparatòria del 1r Congrés Nacional, el 25 d'octubre, s'havia plantejat la necessitat de tenir un òrgan propi, ja que *L'Opinió* «*no assoleix la representació del Partit d'Esquerra*», segons Mestres,[140] sense cap referència al diari que estava a punt de sortir.

El nou diari vespertí *La Humanitat* és dirigit personalment pel «*nostre amic*» Lluís Companys, n'és el gerent el diputat Josep Grau Jassans —fins ara col·laborador de *L'Opinió*— i s'inspira en els ideals d'Esquerra Republicana.[141] Molest per alguns comentaris de premsa sobre la significació del vespertí, el cap de la Minoria Catalana s'afanya a treure's importància i declarar-se un adherit disciplinat al partit, que admira i acata el lideratge de l'«*home prestigiós, apostòlic*», que és Macià.[142]

Durant els primers mesos, *La Humanitat* és un diari menys polititzat i combatiu, menys competent en l'aspecte professional, sense l'experiència i el prestigi acumulats des de febrer de 1928 pel setmanari, mentre que *L'Opinió* diari aixeca el vol fins a assolir tiratges entre 55.000 i 65.000 exemplars, de 120.000 i tot en algunes edicions extraordinàries i commemoratives.[143] En el transcurs del Congrés Nacional d'Esquerra, celebrat el 13 i 14 de febrer de 1932, Casanelles exposarà la situació de *L'Opinió* i s'encarregarà al Comitè Executiu Central de procurar-li més ingressos i aconseguir-ne una difusió més gran.[144]

En els mesos següents, hi ha dos noves firmes procedents del setmanari, Claudi Eroles, amb notícies i reportatges, i Jaume Gascon, amb una «Carta d'Anglaterra», des del 12 de maig de 1932. Felip Grau i Ros és el cronista d'economia i treball i, per l'abril, Josep Maria Lladó debuta com a redactor i reporter. Durant aquests mesos, *L'Opinió* incorpora també comentaristes del nacionalisme basc, Santiago Dañobeitia; del valencianisme, Bernat Esparza, i de l'aragonesisme, Gaspar Torrente.

Hi ha també articles polítics i sobre educació firmats per dones: Maria Teresa Gibert —que tingué una secció al setmanari— i Isolina Viladot, que animen els homes a votar el projecte d'Estatut el 2 d'agost, en espera del vot femení; Roser Català, Mercè Loperena, Maria Pi de Folch o Maria Solà de Sellarés des de Londres. Aurora Bertrana inicia una col·laboració literària sobre viatges i costums d'altres continents que reprendrà més endavant.

El 24 d'abril de 1932 s'estrena la «Pàgina femenina», setmanal, encapçalada per un comentari personal de Rosa Maria Arquimbau, periodista i escriptora de vint-i-tres anys. Iniciada molt aviat amb col·laboracions literàries en revistes i diaris, ja ha col·laborat en l'efímer setmanari *Imatges* i a *La Publicitat*, el 1930, i des d'aquest any té una secció fixa al setmanari *La Rambla*, que manté en començar a escriure a *L'Opinió*. Tot i que en el seu primer article diu no haver estat ni estar afiliada a cap partit,[145] Arquimbau ja ha aparegut en la crida a la formació d'una secció femenina d'Esquerra Republicana.[146] El seu nom figura en el grup que dona a conèixer la constitució del Front Únic Femení Es-

139 CULLA (1977: 74-78).

140 «L'Assemblea preparatòria del Primer Congrés Nacional d'Esquerra Republicana de Catalunya», *L'Opinió*, 23 d'octubre de 1931, p. 1 i 2. En la ressenya del congrés només surt el cognom dels intervinents, de manera que hi ha el dubte de si es tracta de Pere Mestres i Albet, membre de la ponència d'ensenyament de l'assemblea, que serà successivament diputat i conseller o l'exdiputat tarragoní de la Mancomunitat, Josep Mestres i Miquel,

141 «*La Humanitat*», *L'Opinió*, 31 d'octubre de 1931, p. 2.

142 «Manifestacions de Lluís Companys», *L'Opinió*, 1 de novembre de 1931, p. 1.

143 Apreciacions personals coincidents de Casanelles i Ventalló, recollides en entrevistes de maig i agost de 1975 a: CULLA (1977: 74-78); *Josep Casanelles i Ibarz*... p. 156-158.

144 «El primer congrés d'Esquerra Republicana de Catalunya ha acomplert la seva tasca», *L'Opinió*, 16 de febrer de 1932, p. 1 i 5.

145 Rosa Maria ARQUIMBAU: «Joventut vol dir triomf», *L'Opinió*, 20 d'abril de 1932, p. 14.

146 «Un manifest de la comissió organitzadora de les seccions femenines d'Esquerra Republicana», *L'Opinió*, 5 d'abril de 1932, p. 8.

Octubre de 1932
Cartell d'Oriol de Martí i Joan Artigues, presentat al primer concurs de cartells de *L'Opinió*, que també fou adquirit i editat.
AHCB

querrista de Catalunya,[147] encapçala la llista de trenta dones que firmen la convocatòria de l'assemblea constitutiva, entre les quals hi ha Aurora Bertrana,[148] i n'és elegida presidenta del Comitè Central.[149]

Arquimbau sembla que és la responsable de la pàgina, amb el comentari personal que obre cada setmana la «Secció Femenina» i altres textos sense signar que se li poden atribuir. És una pàgina destinada a la promoció social i política de la dona, en la qual destaquen les col·laboracions de militants del partit com Maria Dolors Bargalló i Maria-Josepa Barceló. Altres col·laboradores freqüents són Soe Llobet i Marta Mas i, ocasionalment, fins a una quinzena llarga: Emília Armengol [de Sauret], Júlia Bertí, Maria Baldó [de Torres], Lola Cos, Maria Farnés [de Campmany], Antònia Germà, Montserrat Jordi, Pepeta Junyent, Sofia Natàlia, Mercè Nin, Núria Montserrat i Oromí, Mercè Rovira, Maria Teresa Serinyà, Marta Soler i Maria Concepció Vilanova.

Hi ha novetats a les seccions d'arts i teatre, que passen a Joan Cortés i Ramon Pei. A les pàgines esportives són habituals les firmes del responsable Josep Monfort —que s'ocupa del futbol i també de temes econòmics—, d'Armand Quintana en boxa, de Joan Oliver en atletisme, Koki en bàsquet, Charles en carreres de cavalls, E. Serra en ciclisme, J. Manyanet en varis esports, i Llorenç Gibernau en natació. Comença a ser freqüent l'ús de fotografies, sense signatura d'autor ni de procedència, en notícies polítiques, reportatges, cinema, teatre, arts i esports.

L'Opinió celebra el primer aniversari de la proclamació de la República, el 14 d'abril de 1932, amb un canvi d'impremta que millora la qualitat de la impressió i redueix el format a 470 x 315 mil·límetres, amb dotze pàgines a cinc columnes. És un número extraordinari que es ven a 20 cèntims, el doble del preu habitual. Els anuncis publicitaris inclosos en el quadern gràfic en gravat en buit i la resta de l'exemplar confirmen l'ascens progressiu de la facturació publicitària, que comença a incloure pàgines especials de publireportatges sobre mercats, poblacions o activitats econòmiques. Deu dies més tard, el 23 d'abril, la Diada de Sant Jordi és celebrada també amb una edició extraordinària que confirma l'ascens del diari.

El 4 de juny, el primer aniversari és motiu d'un altre número especial, il·lustrat a la portada amb un muntatge de portades del diari, del setmanari i del cartell d'Helios Gómez. A més d'un article de Lluís Companys[150] comentant el moment polític, una fotografia de Francesc Macià, acabat d'arribar de l'exili, il·lustra la primera pàgina i la història del setmanari com a tribuna oberta a totes les esquerres.[151] Lluhí,[152] Comas,[153] Xirau,[154] Casanelles,[155] Ventalló[156] i el músic Josep Fontbernat[157] evoquen, amb records personals, les lluites contra la dictadura de Primo de Rivera, la llista variada de noms que s'hi aplegaren, l'orgull d'haver promogut la fundació d'Esquerra Republicana i el desig de fer-ne el gran partit de la llibertat de Catalunya. Des de Londres, on ha representat Barcelona en el Congrés Internacional de Ciutats i Poders Locals, Casanelles fa vots perquè la línia ascendent del diari permeti acostar-se

147 «Bases per la constitució d'un Front Únic Femení Esquerrista», firmades per Anna Murià, Rosa Maria Arquimbau, Dolors Soler, Anna Maria Martínez Sagi, Amanda Llebot, Maria Dolors Bargalló, Núria Montserrat i Oromí, *L'Opinió*, 8 de maig de 1932, p. 9.

148 «El Front Únic Esquerrista», *L'Opinió*, 22 de maig de 1932, p. 7.

149 Rosa Maria ARQUIMBAU: «La meva justificació», *L'Opinió*, 3 de juliol de 1932, p. 7.

150 Lluís COMPANYS: «Uns comentaris als debats», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 3.

151 «Les quatre etapes de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 1.

152 J. LLUHÍ I VALLESCÀ: «L'esperit de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 4.

153 Pere COMAS: «Els homes de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 5.

154 Antoni XIRAU: «La "vella" Opinió», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 4.

155 Joan CASANELLES: «La continuïtat de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 4.

156 J. VENTALLÓ: «Primer aniversari. Amb la mateixa fe», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 5.

157 Josep FONTBERNAT: «Retrospectiva», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 6.

Octubre de 1932
Cartell de propaganda de *L'Opinió*. obra de F.
UB-BPR

als tiratges dels grans diaris anglesos, les magnífiques instal·lacions dels quals ha visitat.

S'ha vist en l'article commemoratiu de Xirau una primera crítica, discreta però severa, a la deriva d'un partit sobrepassat per l'afluència indiscriminada de nous militants en el procés d'assumpció de moltes responsabilitats per a les quals no està preparat. L'alt honor i la responsabilitat enorme que pertoquen a Esquerra per organitzar el redreçament de Catalunya, no poden permetre, escriu Xirau i remarca Culla,[158] «*la barreja d'elements estranys en la seva actuació, que podrien llevar-li la puresa dels ideals socials i polítics*». Dos mesos enrere, un editorial dedicat a subratllar la gran ambició de govern que ha d'inspirar el partit, ja havia advertit contra «*les petites ambicions, els petits personalismes, les petites anècdotes*» que no són pròpies del gran partit que ha de ser Esquerra.[159]

La reafirmació del compromís i les conviccions que inspiren el projecte polític de *L'Opinió* des de 1928 són presents també en els articles d'Amadeu Bernadó,[160] Joan Lluís Pujol i Font,[161] Cèsar August Jordana[162] i Ramon Pei.[163] A més de l' article ja esmentat de Francesc Serinyà[164] sobre el paper d'un diari polític, el secretari de redacció Andreu-Avel·lí Artís aporta una nota viscuda de les visites que els lectors fan a la redacció.[165]

158 CULLA (1977: 78-79).

159 Editorial: «La missió de l'Esquerra», *L'Opinió*, 22 de febrer de 1932, p. 1.

160 Amadeu BERNADÓ: «*L'Opinió*, tribuna oberta», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 6.

161 Joan Ll. PUJOL I FONT: «La sobirania», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 5.

162 C. A. JORDANA: «El procés de la democràcia», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 6.

163 Ramon PEI: «Un signe de maduresa política», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 5.

164 Francesc SERINYÀ: «En el nostre aniversari: Un diari polític», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 6. Francesc SERINYÀ: «En el nostre aniversari: Un diari polític», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 6.

165 Andreu-Avel·lí ARTÍS: »Hi ha un senyor... Fantàstics, il·lusos i protestaris», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 7.

L'esperit combatiu i dialèctic desplegat per *L'Opinió* queda reflectit en un collage de pàgines del setmanari i un altre de les manxetes del diari.[166]

Els homes de *L'Opinió* tenen un protagonisme destacat en tot el procés estatutari. Els diputats Lluhí i Xirau són membres de la comissió parlamentària que elabora el dictamen sobre el projecte aprovat a Catalunya, i que es posa a discussió a les Corts Constituents a partir del 8 de maig de 1932. L'altre protagonista és Lluís Companys com a cap de la Minoria Catalana, a qui el diari dedica la màxima atenció.

Amb l'inici del debat parlamentari, el 6 de maig, s'incorpora com a redactor a la capital de la República el conegut reporter Francesc Madrid, de trenta-dos anys, amb una acreditada trajectòria també com a novellista i dramaturg, que ha estat el secretari de Lluís Companys al Govern Civil de Barcelona i ara col·labora al diari madrileny *La Voz*. A l'extensa informació que el diari ofereix, acompanyada de manxetes incisives i editorials argumentats, Madrid aporta una crònica personal sobre l'ambient i els detalls dels debats i, molt sovint, una segona crònica de matinada amb les últimes impressions. A *La Humanitat* hi ha també una crònica personal de Llucià Vinyes, mentre que *La Publicitat* publica una «Impressió parlamentària» sense títol, signada amb les inicials X.X. A *La Veu de Catalunya*, el corresponsal Josep Pla és absent de Madrid durant la discussió de l'Estatut, no hi ha cap crònica seva des del 29 d'abril fins al 25 de novembre de 1932.

A l'estiu es potencia la informació esportiva, seguint la Volta Ciclista a Catalunya i amb un concurs sobre els resultats del campionat de Catalunya de futbol premiat amb 100 pessetes cada diumenge.[167] Per promoure el diari, *L'Opinió* convoca un concurs de cartells —exposats durant setmanes a les Galeries d'art Syra de Barcelona—, que guanya Manuel Vidiella.[168]

166 «*L'Opinió* de les batalles contra la monarquia» i «Un any de *L'Opinió* en manxetes», *L'Opinió*, 4 de juny de 1932, p. 12, 13 i 26.

167 Concurs de *L'Opinió* per al campionat de Catalunya de futbol. *L'Opinió*, 21 d'agost 1932 p. 2

168 *L'Opinió*, 16 octubre, p. 1; 1 i 3 de novembre de 1932, p. 8 i 16, 9.

Circa 1932
Guaix original de Jacint Bofarull preparatori per al cartell «Llegiu *L'Opinió*» per a un dels concursos del diari. S'hi veuen dos homes, un amb megàfon i l'altre amb un timbal. Preparat amb quadrícula, llegenda a llapis i amb indicacions dels colors al marge.
BC-DIPÒSIT DE RESERVA

L'aprovació de l'Estatut no es produeix fins al cap de quatre mesos, el 9 de setembre, en un ambient d'exaltació republicana, després de la insurrecció fallida encapçalada pel general Sanjurjo a Sevilla, el 10 d'agost, i de manera simultània s'aprova també la Llei de reforma agrària. En espera de les eleccions del Parlament de Catalunya, hi ha un primer Govern monocolor d'Esquerra, amb tres membres del Grup de *L'Opinió*: Lluhí com a conseller d'Obres Públiques, Xirau com a conseller de Sanitat i Assistència Social i Comas, que continua a Justícia i Dret.

Això passa el 3 d'octubre, l'endemà que una resolució del Congrés Nacional d'Esquerra afirma que *L'Opinió* «*no és òrgan oficial de l'Esquerra*», arran de la proposició presentada per un grup de militants. El diari es lamenta que «*hi hagi qui tingui encara visions mesquines i plantegi petites qüestions que només poden donar lloc a dificultats*», perquè no havia estat mai declarat òrgan oficial, tot i ser redactat per fundadors del partit i haver romàs sempre fidel a l'ortodòxia dels seus principis bàsics, que es considerava en el deure de defensar i mantenir.[169] *L'Opinió* deixa clar en la manxeta que el seu programa és el del partit i que té el propòsit de defensar-lo «*contra tot confusionisme*».[170] L'escut triangular d'Esquerra Republicana de Catalunya, que ja havia estat retirat de la portada el 10 de maig, també ho és de l'encapçalament de la secció de notícies polítiques.

El 13 de novembre, les eleccions catalanes són una nova victòria d'Esquerra Republicana de Catalunya en la constitució del Parlament de Catalunya i el 19 de desembre de 1932 es forma el primer Govern estatutari. La novetat és la delegació de funcions que el president Macià fa en Lluhí, que té el doble càrrec de conseller delegat i conseller d'Obres Públiques. Comas continua a Justícia i Dret i Xirau assumeix Agricultura i Economia. Tot i la consagració del grup de *L'Opinió* en la direcció del Govern de la Generalitat, el retret recent del Congrés Nacional cap al diari posa en evidència el recel i la desconfiança creixents cap a la seva preponderància, en un aparell del partit controlat pel sector macianista.[171] *L'Opinió* esdevé, de fet, un portaveu oficiós de l'anomenat Govern Lluhí, però s'afanya a manifestar que la seva orientació política només és responsabilitat de la direcció.[172]

Regularment, el diari insisteix a convidar els lectors a subscriure's i els comerciants i empresaris a anunciar-se a les seves pàgines, que s'accentuen amb campanyes especials en el clima triomfal de l'aprovació de l'Estatut i la victòria en les eleccions catalanes, l'estiu i tardor de 1932. El missatge ideològic es completa ara amb la garantia de la gran difusió assolida: «*Productors, llogadors! Anunciar a L'Opinió, el diari català de més tiratge, vol dir donar a conèixer el vostre materials als milers de ciutadans que han votat l'Esquerra Republicana de Catalunya*».[173] «*Lectors de L'Opinió: vegeu a la pàgina 5 el butlletí amb les condicions de subscripció al nostre diari. Subscrivint-vos, estalviareu diners i contribuireu a estabilitzar el tiratge de L'Opinió*».[174] S'anuncia també la venda del diari en una llibreria i un quiosc cèntrics de Madrid.[175] L'acció publicitària inclou pàgines especials de reportatges i anuncis sobre productes i instal·lacions domèstiques com una màquina d'escriure o sistemes de calefacció,[176] també sobre poblacions i comarques com Figueres i l'Alt Empordà[177] i Lleida.[178]

169 Per aprofundir en les causes i circumstàncies d'aquesta situació, vegeu Joan B. CULLA (1977). *El catalanisme d'esquerra (1928-1936),* p. 78-84.

170 Nota en requadre i sense títol, *L'Opinió*, 4 d'octubre de 1932, p. 1 i 8.

171 CULLA (1977: 99-108).

172 Requadre sense títol, *L'Opinió*, 17 de gener de 1933, p. 1.

173 Entrefilet, *L'Opinió*, 23 de novembre de 1932, p. 16.

174 Entrefilet, *L'Opinió*, 25 de novembre de 1932, p. 16. «Butlletí de subscripció: 2,50 ptes al mes; Catalunya i províncies, 7,50 ptes al trimestre», *L'Opinió*, 2 de novembre de 1932, p. 9.

175 *L'Opinió*, 2 de novembre de 1932, p. 6.

176 «Calefacció i anuncis» i «La màquina d'escriure Iberia», *L'Opinió*, 30 d'octubre de 1932, p.5, 6, 7 i 8 .

177 «L'Alt Empordà», *L'Opinió*, 20 d'octubre de 1932, p. 7-10.

178 Suplement: «La pàtria nova dels catalans. Per terres de la Catalunya autònoma. Lleida», *L'Opinió*, 31 de desembre de 1932, p. 16-23

Barcelona, 27 de desembre de 1932

Assemblea de la Federació d'Empreses Periodístiques d'Espanya, celebrada al Foment del Treball Nacional, convocada per a tractar el problema de la modificació de l'aranzel que regulava la importació de paper de diaris a l'Estat espanyol. D'esquerra a dreta: dempeus, el cinquè, Manuel Portela Valladares, d'*El Ideal Gallego* i *Faro de Vigo*; els sisè i setè, Joan Casanelles i Josep Maria Planàs, de *L'Opinió*; i el tretzè Rafael Roldós, de *Las Notícias*; asseguts, Pablo Feal, d'*El Debate*; Fernando Luca de Tena, d'*ABC* i *Blanco y Negro*; Joan Pich i Pon, d'*El Día Gráfico* i *La Noche* i president de la Federació d'Empreses Periodístiques de Catalunya; i Francisco de Cossío, d'*El Norte de Castilla*.

BRANGULÍ / ANC

Amb l'inici de les sessions del Parlament de Catalunya, el 5 de desembre, es dedica un espai ampli i regular a informar-ne, que inclou un comentari sense firma previ al relat taquigràfic dels debats, iniciat habitualment a la portada. Mentrestant, *L'Opinió* ha anat ampliant la seva oferta informativa amb noves pàgines setmanals sobre «Turisme», des del 15 d'octubre; sobre «La dona i la llar», des del 30; sobre «Educació i ensenyament», des del 3 de novembre; sobre «Automobilisme», des del 3 de desembre; sobre «Aeronàutica», des del 4 de gener de 1933. Seccions tradicionals com «Economia» i «El treball», amb Felip Grau i Ros, «Cinema», amb Sebastià Gasch o «El teatre», amb El Groom, prenen més importància.

Sota la rúbrica «Informació de Catalunya», s'agrupen les notícies comarcals, des del 16 de novembre. És una pàgina diària, amb una columna d'opinió signada per Manuel Valldeperes i corresponsals a les principals poblacions, entre els que destaquen la freqüència Emili Vigo de la Bisbal d'Empordà i Joaquim Grau de Sant Adrià de Besòs. La mirada sobre la política estrangera es reforça amb la pàgina setmanal «Els afers del món», des del 12 de gener de 1933, probablement deguda també a Cèsar August Jordana, que pel seu coneixement d'idiomes pot seguir la premsa internacional i treure'n també dibuixos i caricatures.

Hi ha nous col·laboradors com l'escriptor Ramon Suriñach Senties, que signa la crònica literària «Monòlegs i converses de diumenge», Adam Coscoll com una segona firma del crític d'art de Joan Cortés, un comentarista musical que signa Fidel, i G. T. Ruggiero sobre temes de política internacional, amb particular atenció al feixisme italià. Destaca l'article setmanal que, des del 3 de gener, publica l'historiador Antoni Rovira i Virgili, que ha estat elegit diputat al Parlament de Catalunya per Esquerra Republicana, després d'incorporar-se al partit, en resposta a una crida del president Macià, com altres membres del Partit Catalanista Republicà. Des de gener i cada dia, el nom de *L'Opinió* encapçala també la pàgina 5 destinada a articles polítics i caricatures, amb autors entre els quals figura Hel·leni Seguí, fill del sindicalista Salvador Seguí. La secció de revista de premsa pren més relleu, amb una pàgina pròpia.

2.2. Segona etapa, crítica lleial i franca

La crisi política de gener de 1933, desfermada amb la dimissió dels quatre consellers del grup de *L'Opinió* —Lluhí, Comas, Xirau i Tarradellas—, així com la de Casanelles com a president de la comissió parlamentària per a l'elaboració de l'Estatut Interior, obre una segona etapa en la vida del diari. És el moment de màxim poder: quatre consellers entre els set que composen el primer Govern estatutari i monocolor, amb Lluhí de conseller delegat. El president Macià s'oposa a la proposta del Govern de la República que Tarradellas, com a conseller de Governació, assumeixi el Govern Civil de Barcelona per avançar cap al traspàs de l'ordre públic. És un desacord i un problema de confiança que afecta l'abast de la delegació de funcions del president de la Generalitat i que frustra l'aplicació d'un programa ambiciós presentat per Lluhí davant del Parlament.[179] En les setmanes següents, el diari posa molta atenció en els treballs d'elaboració de l'Estatut Interior, que acaba resolent la qüestió de la delegació de funcions en termes que es troben acceptables.

De partit endins, una qüestió emergent per part del diari és l'exigència de seleccionar bé les persones que ocupen càrrecs públics en nom d'Esquerra. D'una banda, contra l'ingrés de figures com Pere Coromines i d'altres procedents d'Acció Catalana com Carles Pi i Sunyer, que assoleixen llocs de govern. D'altra banda, la selecció de persones formades per a les responsabilitats que han d'assumir.

Amb aquesta finalitat, els redactors Josep Maria Lladó Figueras i Rafael Font i Farran participen en la iniciativa d'unes Joventuts d'Esquerra per «*una joventut estudiosa, responsable, audaciosa i solvent*»,[180] que quedarà bloquejada per l'oposició de les Joventuts d'Esquerra Republicana - Estat Català (JEREC), emparades per Macià i la direcció del partit. Aquesta organització —encapçalada per Josep Dencàs i Miquel Badia— s'havia constituït en un congrés celebrat el 27

179 CULLA (1977: 104-107).

180 «Per una concentració de Joventuts d'Esquerra» i «Un manifest. A la Joventut Esquerrista», *L'Opinió*, 9 i 25 de febrer de 1933, p. 5 i 3.

Barcelona, 3 de juny de 1933

Dinar de germanor dels treballadors de *L'Opinió*, per a celebrar el segon aniversari del diari, al restaurant Joanet, de la Barceloneta.

A la presidència, d'esquerra a dreta: Antoni Xirau, Armand Otero, Joan Lluhí, Pere Comas, Joan Casanelles, Joaquim Ventalló, Josep Maria Planàs i Josep Tarradellas.

ANC-FONS JOAQUIM VENTALLÓ

d'octubre de 1931 i disposava d'una important xarxa organitzativa sobretot a la ciutat de Barcelona. De fet, és el més nombrós dels tres sectors d'Estat Català resultants de la fundació d'Esquerra, ja que altres militants que no accepten la integració, acaben formant part del Partit Nacionalista Català, format el març de 1932, i del Partit Català Proletari, de gener de 1934.[181]

Una altre focus de tensió amb el partit és la pèrdua de majoria a l'Ajuntament de Barcelona, a causa de les cinc expulsions de regidors per immoralitat administrativa, l'estiu de 1932, sumada a les absències per l'exercici d'altres càrrecs i dues defuncions, amb la petició de noves eleccions no atesa des del Govern de la Generalitat, amb què insisteix el diari.

L'Opinió fa un viratge en la línia informativa i editorial. És ben notable la baixada de l'atenció, divulgació i elogi de l'obra del Govern de la Generalitat i el cessament de l'exaltació de la figura del president Macià, que ha estat la tònica de l'any i mig anterior. En expressió de Lluhí, hi ha una «*crítica lleial i franca*»[182] a l'acció del partit i del gabinet. Una crítica que es centra en la continuïtat del Govern Civil en mans d'Acció Catalana —el nou governador és Claudi Ametlla, que ho ha estat abans de Girona—, la gestió deficient de l'ordre públic del qual és atacada contínuament pel diari.

El focus informatiu i editorial es posa en l'obra del Govern republicà, la continuació i increment del suport i elogi de Manuel Azaña i la denúncia de les conspiracions monàrquiques, cada cop més intenses, malgrat el fracàs durant l'estiu, de la insurrecció militar del capità general de Sevilla, José Sanjurjo. Una altra línia de continuïtat en la conducta editorial de l'etapa anterior és la crítica de l'extremisme sindical insurreccional imposat per la nova direcció anarquista des del congrés de la CNT de juliol de 1931, una posició que val a *L'Opinió* amenaces dures i freqüents de la FAI.

En la commemoració del seixantè aniversari de la proclamació de la República de 1873, l'11 de febrer, la figura més exalçada és el segon president, Francesc Pi i Margall. De la República de 1933, es destaquen els noms i els rostres de Companys, Comas, Lluhí, Xirau, Tarradellas, Gassol, Aiguader i Casanelles. A Macià se li reserva la condició de «*figura històrica*».[183] La «Secció Femenina» deixa de publicar-se aquest mateix febrer, tres setmanes després de la crisi del Govern Lluhí. En la mateixa edició del dia 18 d'aquest mes que es publica per última vegada, Rosa Maria Arquimbau publica també el primer d'una sèrie de reportatges de temàtica social, que mantindrà fins passat l'estiu.

El reforçament informatiu s'intensifica amb els reportatges d'Arquimbau, Domènec de Bellmunt, antic col·laborador del setmanari, i Irene Polo, entre altres. Polo, de vint-i-tres anys, que s'ha iniciat amb reportatges publicats a *Las Noticias*, *Imatges*, *La Humanitat* i *La Rambla*, s'incorpora com a redactora de la secció laboral i destaca de seguida per les entrevistes d'interès humà i els reportatges sobre el terreny, entre els quals la cobertura del conflicte sindical de la conca minera del Llobregat i el Cardener en què baixa al fons d'una mina per parlar amb els vaguistes.[184] Felip Grau i Ros, a qui substitueix, publica, durant l'estiu, una sèrie de cròniques de l'Orient Pròxim i el món àrab, on viatja per motius comercials.[185]

181 És el nom que pren en aquesta data l'anomenat Estat Català-Força Separatista d'Extrema Esquerra de Jaume Compte. El Partit Català Proletari acabarà sent un dels quatre partits obrers que es fusionen en el Partit Socialista Unificat de Catalunya, el 22 de juliol de 1936. Vegeu IVERN, I, (1989: 134-144) i UCELAY-DA CAL (1978).

182 Editorial: «El llenguatge de la sinceritat», *L'Opinió*, 28 de maig de 1933, p. 1.

183 Pàgines commemoratives a *L'Opinió*, 11 de febrer de 1933, p. 1-5.

184 Irene POLO: «El conflicte minaire de les conques del Llobregat i el Cardoner», *L'Opinió*, 18 i 19 de març de 1933, p. 1; p. 1 i 5. «Catalans i castellans... Un problema més greu que el problema minaire, a Sallent», «La darrera rebequeria de la FAI. A 340 metres sota terra. La vida al fons de les mines de Sallent, durant la vaga de braços caiguts» i «El darrer conflicte, a la conca minera. I tot això, perquè? La capriciosa i inútil vaga de braços caiguts, a les mines de Súria», *L'Opinió*, 21, 22 i 24 de març de 1933, p. 1 i 11; 1; 1 i 14.

185 F. GRAU I ROS: «L'expansió comercial de Catalunya al proper Orient, I i II», *L'Opinió*, 1 i 15 de març de 1933, p. 8. Aquests articles precedeixen unes «Notes de viatge» que es comencen a publicar el 26 de maig, p. 5.

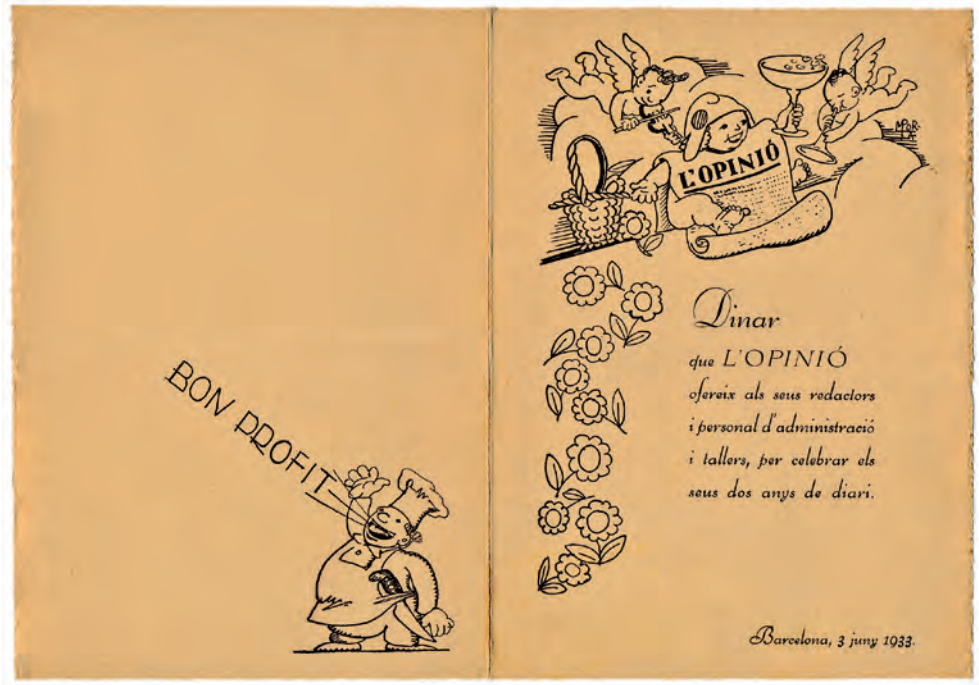

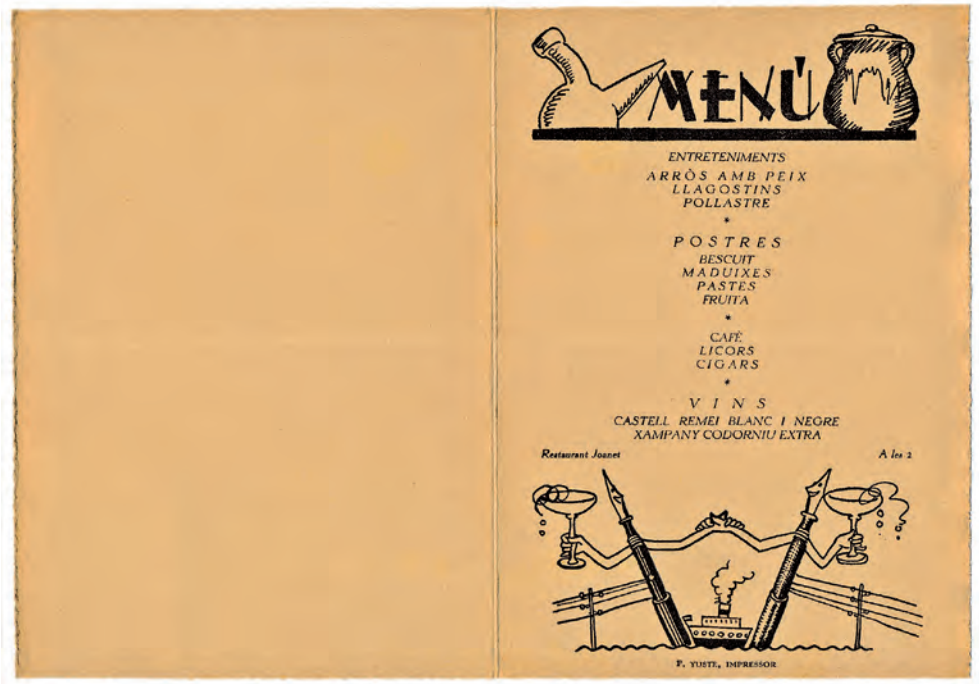

3 de juny de 1933
Exterior i interior de la targeta del menú —dibuixada per Marcel·lí Porta— del dinar de germanor dels treballadors de *L'Opinió* per a celebrar el segon aniversari del diari, al restaurant Joanet de la Barceloneta.
ARF

Hi ha també un reforçament de la primera pàgina, Cèsar August Jordana estrena la secció «Cada un dia un raig», que incideix sovint en l'actualitat política i acomiada l'espai de comentari internacional del seu alter ego A.B.[186] Marcel·lí Porta passa a ser el caricaturista principal, en companyia de Joan Bas Bofill, Gosolà i Fura.

La reforma agrària catalana és el primer tema d'una sèrie d'enquestes amb persones destacades que *L'Opinió* comença sobre aquest problema,[187] sobre la crisi del Futbol Club Barcelona[188] i l'atur forçós.[189] En una enquesta d'una sola entrega es pregunta sobre la situació obrera a un ventall ideològic que inclou Lluís Companys, Ángel Pestaña, Joaquim Maurín, Frederica Montseny i Joan Comorera.[190] El diari estrena la rúbrica «Les campanyes de *L'Opinió*», amb la denúncia de pràctiques irregulars que afecten l'àmbit d'actuació del ministeri d'Agricultura de Marcel·lí Domingo,[191] i el processament dels regidors de la dictadura.[192]

Amb un any i mig de vida, havia proclamat ser el diari català de més tiratge, en una crida als anunciants a finals de novembre, s'entén que deixant de banda els escrits en llengua castellana. En celebrar el segon aniversari, el 4 de juny de 1933, *L'Opinió* proclama a la manxeta que en el seu primer any fou el sisè diari de Barcelona en tiratge i ara ja és el tercer i el primer dels catalans. La seva gran difusió «*ha aconsellat a la major part d'empreses que realitzen propaganda publicitària a utilitzar els elements que els ofereixen les nostres pàgines*». Tot i això, declara no ser un diari d'empresa i que no cerca guanys materials, sinó que «*fa honor al seu origen eminentment polític i és fidel als principis que sustentava en l'època heroica del setmanari, i que li valgueren suspensions, multes i persecucions de tota mena*». Per a tot català de sentiments esquerristes, la presència a la direcció dels mateixos homes del setmanari és «*una garantia de fidelitat als ideals que ens són comuns i a la defensa dels quals aquesta publicació està consagrada*».[193]

186 C. A. JORDANA: «Cada dia un raig. Adeu a A.B.», *L'Opinió*, 18 de març de 1933, p. 1.

187 «Les nostres enquestes. Què opineu sobre els projecte de llei de reforma agrària catalana?», *L'Opinió*, 26, 27, 28 i 29 d'abril de 1933, p. 4; p. 5; p. 9 i 10; p. 9. Els enquestats són Lluís Companys, Joan Lluhí, Amadeu Aragay, Joan Casanelles, Francesc Riera i Joan Comorera; Josep Tarradellas, Antoni Dot, Simó Bofarull, Jordi Arquer i Antoni Martínez Domingo; Antoni Xirau, Josep Folch, Jaume Sellés, Josep Companys i Lluís Bru; i Manuel Galés, Antoni Rovira i Virgili, Miquel Vidal i Lluís Nicolau d'Olwer. «Les nostres enquestes. Els rabassaires opinen... (enquesta sobre el terreny», *L'Opinió*, 4 de maig de 1933, p. 1.

188 «Les nostres enquestes. Què opineu sobre la crisi del F.C. Barcelona? Causes?... Solucions?», *L'Opinió*, 29 d'abril, 4 i 7 de maig de 1933, p. 6; p. 10; i p. 10.

189 «Les nostres enquestes. Què opineu del projecte sobre l'atur forçós? Els senyors Pere Mestres, Joan Comorera i Josep Andreu opinen», «Les nostres enquestes. Què opineu del projecte de llei sobre l'atur forçós. Els senyors Romà Sol, Pau Romeva i Joan Fronjosà opinen», «Les nostres enquestes. Què opineu sobre el projecte de llei sobre l'atur forçós. Josep Irla i Bosc i Antoni Rovira i Virgili opinen», «Les nostres enquestes. Què opineu del projecte de llei sobre l'atur forçós? Tres opinions extraparlamentàries» i «Les nostres enquestes. Què opineu del projecte de llei sobre l'atur forçós? Francesc Arnau», *L'Opinió*, 11, 12, 13, 17 i 18 de maig de 1933, p. 1; p. 7; p. 6; p. 4; i p. 6.

190 «On és la solució? L'actual situació obrera, vista des dels seus angles principals», *L'Opinió*, 30 d'abril de 1933, p. 1.

191 Manxeta i «Les campanyes de *L'Opinió*. Dos subjectes, que han estat detinguts, venien permisos d'exportació de verdures que el senyor Domingo nega als agricultors catalans», *L'Opinió*, 10 de desembre de 1932, p. 1.; «Les campanyes de *L'Opinió*. El tràfic de la venda de permisos d'exportació de fruites i verdures. Noves detencions» Arribada del delegat del ministre d'Agricultura. Serà decretada la suspensió de permisos?», *L'Opinió*, 11 de desembre de 1932, p. 1.; «Les campanyes de *L'Opinió*. A la fi, el senyor Domingo rectifica les seves absurdes ordres sobre els contingents d'exportació de fruites i verdures a França», *L'Opinió*, 15 de desembre de 1932, p. 9.

192 «Les campanyes de *L'Opinió*. A l'Audiència hi comença a entrar la República. La justícia de Barcelona ja s'ha adonat que potser quedarà millor començant a processar els regidors de la Dictadura que no pas processant persones dignes de l'Esquerra i afavorint regidors expulsats. Han estat processats l'exbaró de Viver i els exregidors Damians, Via Ventalló, Ramon, Llansó, Juncadella, Navarro Perarnau i Río del Val», *L'Opinió*, 8 de gener de 1933, p. 1.

193 Editorial: «Dos anys», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 1.

LA IMPORTANCIA DEL PERIODISME

Avui, amics, vestim de festa. Dia darrera dia, ja fa dos anys que, sense desmais, ni claudicacions — amb un estimable esperit de continuitat — venim contemplant l'espectacle de la vida des del nostre observatori periodístic — la millor atalaia d'observació, tanmateix — procurant centrar l'actualitat i comentar cada fet que aquesta ens presenta amb el millor sentit històric i literari possible. A cada hora, a cada minut, a cada segon — a cada tic-tac del rellotge —, el periodista ha de donar de si, amb emocions noves i inèdites. Tasca benemèrita, oscura, si voleu ingrata, però obra de precursor al capdavall, feta poc a poc, d'una manera silenciosa, des d'aquesta fulla que passa, amb la virtut de deixar un rastre. Si ens aturem, un minut, a l'evocació justa, adequada a la commemoració d'avui, observarem l'escàcia que el nostre periòdic ha sabut imprimir. Recordeu, sinó, aquelles paraules de protesta, aquelles altres paraules d'esperança que, presidides per unes lletres d'un color vermell viu, veien llum, amb una constància exemplar i un coratjós esperit de rebeldia, en aquell setmanari del qual és fidel reflex i legítim continuador, L'OPINIO d'ara. I veieu com aquell raig d'esperança ha cristal·litzat, com l'afany de justícia ha estat complert, gràcies a la reacció que es produí en el poble, influït per la magnitud de les injusticies dels que governaven, però suggestionat, també, per la veu clara i honesta d'una òrgans periodístics. Les energies concentrades en una fulla periódica no es perden mai; ans al contrari, fructifiquen. Per això, una de les primeres mesures que pren un règim polític de tirania és d'evitar la manifestació de les idees i sobretot, extingir la llibertat de la premsa.

El periodisme, ultra aquest valor de persuació, obtingudà gràcies a un esforç persistent i irrenunciable, té el valor d'orientar. Això revesteix una considerable importància, sobretot quan es viu — com avui a casa nostra — una época de polèmica i de combat, en la qual fatalment, periodisme i polítics constituïxen dues coses simultànies. No es tracta pas, com algú suposa, amb discutible bona fe, que el diari hagi de donar al lector — efectivament, a l'elector — el criteri més just i més cabal sobre cada motiu i cada fet polític. Com no es tracta, també, que el lector hagi de donar com a evangèlica tal o qual afirmació, a pesar que aquesta en prosenti — com sovintement es fa a Catalunya — amb un aire de suficiència que esgarrifi. No cal dones, ésser excessivament pedant per a destruir tot allò que es llegeix, però tampoc excessivament cándid per a subscriure, en cada moment, tota o bona part dels conceptes emesos per altri, amb bones o males intencions polítiques. Hem notat — i per això tenim interés a subratllar-lo — aquest dissortat defecte de suggestionar-se o mostrar-se indiferent, davant de les afirmacions que un editorialista formula. Seria una felicitat per a tots que cadascú donés una interpretació ben personal a les coses que llegeix, cercant, no pas la idea de l'escriptor, sinó a través d'aquesta, els seus propis sentiments. Que la lectura arribi a donar independència a l'home. Preferim que això el precipiti a la pedanteria, que no pas que el desconeixement de les coses aconsegueixi lligar-li l'ànima.

Altres qualitats sabriem trobar al periodisme. Com el cinema, té el valor d'una escola, d'una universitat, d'una fábrica de sensibilitats, gràcies a qué, amb un valor d'humanitat apreciable, presenta cada dia nous angles de la vida, noves perspectives, noves orientacions. En tots els aspectes.

Des del filosòfic fins el puramente informatiu. De Kant al crim de l'express d'Andalusia. Del literari al polític. De Dostoievski i Tolstoi a Miquel Maura i Botella Asensi. I tot això, sense inflacció literária, sinó amb la màxima senzillesa i ponderació. Les generacions d'aquesta centúria, caracteritzades per un dinamisme i una capacitat de viure excepcionals, no han de desitjar res més que això: la màxima concreció i sobrietat. Per a l'home d'avui, que viatja en aeronau, que capta les ondes sonores, que disfruta d'una nova moral sexual, queden bon xic desplaçades les teories i els idealismes. Lliurat com está — i es comprén — al vertigen del treball, no pot obtenir més que la visió d'una pellícula de projecció ràpida, que arriti — si cal — a emocionar-lo, que li ofereixi una clara idea del que esdevé entorn seu, però que no pugui donar-li mai una sensació de fadiga, que acabaria per fer-li signar la renúncia a seguir endavant.

Després de reconeixer tot això — i encara podriem parlar una bona estona respecte la importància de la funció social del periodisme — no creu que sigui just, ni humà, subsistir en la dissortada idea que home, al nostre país, acostuma a tenir de la personalitat del periodista. En primer lloc se l'ha titllat d'excessivament fantasista. Això, que per altra banda no és cap defecte digne d'ésser tingut en compte, ha passat a la història, de bracet amb l'época romántica, sense que deixés un rastre perillós, sinó una mica de recança en aquells periodistes faceciosos d'antany — que sacsava en queden? — Tot allò fa el mateix efecte que el tric del doctor Crosby, fabricant del exarop de la llarga vidas. La fórmula era d'una impressionant senzillesa: un romanin per cent d'alegua, una mica de whisky i una altra mica de matèria colorant. Es a dir, que si no curava, tampoc no arribava a fer gens de mal.

En segon terme — seguim parlant del concepte que a algunes persones mereix el periodista — se l'ha qualificat de perso[illegible] bohemi i propens a la gandulería. Se l'imaginen mal-pós. Em guardaria prou de negar que forjat, treient tóthora fum d'una pipa es registressin alguns casos d'aquesta greixosa i sovintejat a un absolut re- naturalesa a darrerice del segle passat. Però el que és ara, el repórter — al qual s'ha qualificat i tot de camarumen de la literatura — és un home que viu internament i que s'incorpora a la trinxera, per a intervenir en la lluita quotidiana, sense deixar mai de pensar que constitueix la roda d'una máquina que no pot fallar, perquè si fos així, el públic — entre el qual hi ha qui critica el periodista — es quedaria sense una sola noticia digna de crédit.

Per acabar, caldrà que insistim novament — amb tot i que la nostra relació íntima amb el periodisme ens posi una mena d'escrúpol en apreciar la importància del propi ofici — en la transcendéncia d'aquesta tasca benemerita i obscura, peculiar del periodista militant, i en general, de la funció social no exempta d'heroicitat, i d'exagerats esforços que la premsa té al seu càrrec. Perquè el lector que, multiplicant una quantitat modestíssima, adquireux un exemplar d'un periódic, no es dóna ni es donará mai perfecte compte, per molta que sigui la seva voluntat i la seva intuïció dels sacrificis que han estat necessaris perquè aquell exemplar pogués sortir al carrer. Pels sacrificis que vénen de lluny i que han estat realitzats gràcies a una gran quantitat de fervor i d'entusiasme i pels esforços que comporta la submissió a una organització complexa, de la qual el públic — àvid de penetrar en la interioritat de les coses — n'ha de tenir una idea més o menys aproximada.

J. M. LLADO FIGUERES

L'empresa de L'OPINIO en forma tangible: l'administrador Planàs (a l'esquerra). L'altre senyor en forma de guardiola és el senyor Minguijón—les seves funcions administratives són d'una gran importància per als redactors que necessiten donar un entretoc a la caixa del diari quan l'administrador no és a la casa.

AMADEU BERNADÓ, corrector de proves, l'home que, de les neu del vespre a les dues de la matinada, els linotipistes odien més

LA PLATINA DE "L'OPINIO", PRESIDIDA PEL REGENT ANTONI AUSTE. I, VOLTANT-LO, LLUIS SALVADOR; RAFAEL FERRANDIZ; JOAN MARIGO I ANTONI PEREZ. EL REDACTOR CAP, FERNANDEZ PUIG, OBSERVA I CENSURA LA JUGADA...

LA MEVA SALUTACIO

(Continuació de la pàgina 4)

tre diari l'escalf del seu entusiasme.

Junt amb tota ells, em plau també recordar tots els companys d'ofici que en el transcurs dels dos anys han passat pel meu costat i que també van passar el seu calvari per haver de treballar en llocs en els quals mancava gairebé tot el material més essencial per a fer un bon diari.

Per a tots junts, aquestes ratlles, ja que si les diferències d'ideologia o altres causes ens van separar, en canvi estic segur que continuen encara els companys de sempre i que si aquells temps tornessin, tornariem a trobar-nos una altra vegada junts a fi de lluitar per Catalunya i per la Democràcia.

I per no allargar més, repeteixo la meva salutació per a tots aquests amics, tant de Redacció com d'Impremta, que tant han contribuit amb el seu esforç a fer de L'OPINIO el diari que avui és i que tots desitgem que sigui.

RAFAEL FERRANDIZ

4 de juny de 1933
Article «La importància
del periodisme»
de Josep Maria Lladó
i treballadors de la redacció
i dels tallers de *L'Opinió*
vistos pel ninotaire Marcel·lí Porta
en el número especial editat
pel segon aniversari
de la capçalera com a diari.
AHCB

No hi ha cap referència a Esquerra Republicana de Catalunya ni del president de la Generalitat en els articles dels fundadors.[194] Ells i altres signants remarquen la continuïtat entre setmanari i diari, fins i tot els orígens parisencs de l'efímer *El Fuet* de 1927. Domènec de Bellmunt, que n'havia estat redactor, precisa que, en tornar a Catalunya, Macià «*trobà una organització predisposada a la unió esquerrana i decidida a la formació d'un gran partit d'esquerra republicana*», el partit nascut de la Conferència d'Esquerres Catalanes que «*no tingué altre òrgan de premsa que L'Opinió*».[195] També el corrector de proves Amadeu Bernadó, que ha transitat per Estat Català, el Partit Comunista Català i ara és de la Unió Socialista, vindica la història extensa de la capçalera.[196]

El número commemoratiu té quaranta-quatre pàgines en comptes de les dotze habituals, si bé l'exemplar consultat porta a confusió per la numeració irregular de les pàgines, sempre per damunt del número 50. És una commemoració en la que s'exalça la dimensió professional del diari, amb dibuixos de Marcel·lí Porta que retrata els redactors entorn de la gran taula de redacció; també la platina on es componen les pàgines amb retrats del regent, operaris de la impremta i del redactor en cap «*que observa i censura la jugada*»; el corrector de proves en plena feina de matinada; i dos membres de l'administració, Planàs i Minguillón, és a dir, «*l'empresa de L'Opinió en forma tangible*». Són dibuixos que acompanyen un article de Josep Maria Lladó[197] sobre la importància social del periodisme i la salutació del tipògraf Rafael Fernández.[198]

L'Opinió evoca com a antecessor seu *El Poble Català*, el diari impulsat pels republicans escindits de la primera Lliga el 1905.[199] Dedica amplis espais a la glossa dels diaris en català de Barcelona, que ja sumen quaranta-quatre anys d'història, d'ençà del pioner *Diari Català* de Valentí Almirall, el 1879,[200] i de les dues centúries de premsa comarcal, la quantitat i la qualitat dels seus periòdics.[201] Molt lluny dels postulats ideològics, hi ha també una entrevista d'homenatge al redactor d'*El Noticiero Universal*, Joan Simó i Aulèstia, de setanta-nou anys d'edat i seixanta-cinc d'activitat professional.[202] De tornada de l'Orient, Felip Grau i Ros apunta el paper de la premsa francesa en aquells països com una possible inspiració per la premsa catalana.[203]

Tampoc en el dinar de celebració de l'aniversari, que reuneix tot el personal de redacció, administració, tallers i distribució en el restaurant Joanet de la Barceloneta, no hi ha al·lusions a Esquerra ni a Macià. Hi són i parlen tots els fundadors, llevat de Lluhí que no pren la paraula. Sí que ho fa Tarradellas, que reconeix haver conegut els membres del grup tot just fa dos anys i s'hi sent del tot identificat. Casanelles, Comas i Ventalló, són retratats per Porta com «*alta inspiració del diari*».[204]

Casanelles s'alegra que *L'Opinió* sigui el tercer diari de Catalunya en difusió —els dos primers serien *La Vanguardia* i el republicà popular *El Diluvio*— i el pri-

194 Pere COMAS CALVET: «Cinc anys de treball dintre *L'Opinió*»; «Una quartilla de Joan Lluhí i Vallescà»; «Una quartilla d'Antoni Xirau»; i Armand OTERO: nota sense títol; *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 1.

195 Domènec de BELLMUNT: «Evocació de *L'Opinió* setmanari», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 59.

196 Amadeu BERNADÓ: «Al servei de la victòria. La primera setmana de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 52 i 59.

197 J.M. LLADÓ FIGUERES: «La importància del periodisme», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 83.

198 Rafael FERNÁNDEZ: «La meva salutació», », *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p.4 i 83.

199 FONT I FARRAN: «Un antecessor de *L'Opinió*. *El Poble Català* i la política de l'antiga Esquerra», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p 57.

200 Francesc SERINYÀ: «Quaranta quatre anys de premsa diària catalana, a Barcelona», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 55i 67.

201 Manuel VALLDEPERES: «La premsa comarcal catalana», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 53, 54 i 66.

202 Irene POLO: «Després de 65 anys de periodisme... Al degà dels periodistes de Barcelona també li toca d'ésser interviuat», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p.58.

203 F. GRAU I ROS: «La funció orientadora de la premsa», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 66.

204 «El personal de *L'Opinió* es reuneix en un àpat de germanor per a celebrar el segon aniversari del diari», *L'Opinió*, 4 de juny de 1966, p. 82.

El nostre dibuixant ha tingut la fortuna de sorprendre la Redacció del diari en un moment feliç. Per un atzar que no es produeix mai, tots els redactors són presents a la feina i semblen disposats a treballar i tot. Adhuc l'introbable ordenança, Llurba, apareix en primer terme—i a l'esquerra, com correspon a un bon rabassaire jubilat—disposat a acudir a la primera ordre que calgui rebre. Tanta disciplina, puntualitat i laboriositat no justifiquen la mala cara que posa el redactor-cap, Fernández Puig, dret al costat de Lladó i Figueres, que teclejant a la màquina les notes de la Generalitat comenta amb Sebastià Gasch, redactor de Cinema, l'èxit de la presentació d'"Octubre"; seguint, a la dreta, Cortès, crític d'art; Valldeperes, encarregat de la informació comarcal; un visitant; Grau i Ros, acabat de tornar del seu viatge a Orient; Font i Ferran; Irene Polo, redactora de Treball; el dibuixant Porta, disposat a demanar perdó a tots els redactors que no han sortit prou afavorits; el cronista del Parlament català, Domènec de Bellmunt; l'estudiant Morlans, redactor d'universitàries; Montfort, cap de la redacció esportiva; Quintana, crític de boxa i redactor de darreres informacions; Serinyà, secretari de Redacció; mestre Jordana, i simultàniament "Arnau Bellcaire"; Bernades, redactor d'Ajuntament; Llobet, encarregat de la pàgina femenina; Armengol, encarregat de la secció d'Esdeveniments; Torres Ullastres, encarregat de la secció d'Educació i Ensenyament, i Artís, crític teatral. Hem sacrificat, amb un bon nombre de col·laboradors, encara, els que, en el seu segon aniversari, estem al servei dels lectors de L'OPINIO.

4 de juny de 1933

La redacció de *L'Opinió* vista pel ninotaire Marcel·lí Porta en el número especial editat pel segon aniversari de la capçalera com a diari.

AHCB

mer en llengua catalana, per davant de *La Publicitat* i *La Veu de Catalunya*. El propietari explica al personal el seu propòsit de continuar finançant el diari i de ferho «*sota el guiatge d'un principi socialista, que permeti que els guanys econòmics obtinguts siguin per a vosaltres, que us hi dediqueu i hi lluiteu amb les vostres millors energies*». A més de l'administrador Josep Maria Planàs, en nom dels empleats de tallers, Jordana parla en nom de la redacció i en el seu article del dia detalla l'elogi que fa de la noblesa de l'amo i del socialisme que inspira el seu sentit de la propietat i la responsabilitat. «*El nostre amic i inspirador Joan Casanelles vol quedar-se amb la responsabilitat i les angúnies. En qüestió de repartir només vol repartir beneficis*». I avisa els companys presents que «*si després d'això no rutlleu fi i amb ànsia, és que sou de la FAI i ens voleu aixafar la guitarra*».[205]

Un dibuix a tota pàgina de la taula de redacció,[206] presenta un total de 21 periodistes, redactors i collaboradors, a més de l'ordenança, amb la indicació de les seves comeses: Josep Fernàndez Puig, cap de redacció; Josep Maria Lladó, redactor de Generalitat; Sebastià Gasch, de cinema; Joan Cortés, d'art; Manuel Valldeperes, d'informació comarcal; Felip Grau i Ros, acabat de tornar del viatge a l'Orient, i Rafael Font i Farran, sense especificar; Irene Polo, de treball; Marcellí Porta, l'autor del dibuix; Domènec de Bellmunt, de Parlament; Celestí Morlans, d'universitat; Josep Monfort, cap d'esports; Armand Quintana, de boxa i darreres informacions; Francesc Serinyà, secretari de redacció; «*mestre*» Cèsar August Jordana i alhora Arnau Bellcaire; Vicenç Bernades, d'Ajuntament de Barcelona; Llobet, de la pàgina femenina; Francesc Armengol de la secció d'escacs; Lluís Torres, d'educació i ensenyament; i Andreu-Avel·lí Artís, de teatre.

Hi ha noms nous en relació amb la llista fundacional i també canvis de funcions: Fernàndez Puig ha substituït com a redactor en cap a Joan Alavedra, des de fa any i mig secretari particular del president Macià; Serinyà substitueix com a secretari de redacció a Artís, que ara s'ocupa de teatre. Són tots els redactors, diu la nota humorística al peu, i per la descripció es veu que tant compta els encarregats de la informació diària com els de pàgines temàtiques setmanals. És equívoca la referència a Llobet, encarregat de la pàgina femenina. La secció que es deia així s'ha publicat per última vegada el 18 de febrer i aquest nom no coincideix amb la signatura Soe Llobet d'una col·laboradora.

Els noms dels redactors acreditats per *L'Opinió* davant dels organismes oficials, publicada per la revista de l'Associació de Periodistes de Barcelona[207] no coincideixen o amplien les comeses indicades en el dibuix. Així hi ha Irene Polo a l'Ajuntament de Barcelona; Armand Quintana, a la Delegació Especial del Govern de la República a Barcelona i la Prefectura de Policia; Celestí Morlans, a la Generalitat de Catalunya, el Parlament de Catalunya i la Universitat de Barcelona; Domènec de Bellmunt al Parlament de Catalunya; i Andreu-Avel·lí Artís, al Palau de Justícia. *L'Opinió* no té redactor acreditat al Palau Episcopal, com tampoc el tenen altres diaris republicans com *El Diluvio*, *El Liberal*, *La Humanitat* i *La Publicitat*.

Dues setmanes després del segon aniversari, diumenge 18 de juny, *L'Opinió* vesteix de vermell el seu nom, tant a la portada com a la contraportada. Aquesta s'enriqueix amb una galeria de fotografies d'actualitat, servides per reporters locals i per agències internacionals, bé que sense que en constin els noms. Hi ha un testimoni circumstancial de Mercè Rodoreda, que, en un article de revista, anota la presència de nou exemplars de *L'Opinió* per dos de *La Publicitat* i força més de *La Vanguardia*, en un cafè pirinenc de Coll de Nargó.[208] Per assegurar l'economia del diari, el juliol, Josep Tarradellas hi aporta 60.000 pessetes com a accionista i es fa responsable de l'orientació política.[209]

205 C.A. JORDANA: «Cada dia un raig: L'explic que havia de fer», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 1.

206 «La redacció de *L'Opinió*, vista per M. Porta», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 56.

207 *Annals del Periodisme Català*, 8, novembre de 1934, p. 463-470.

208 Mercè RODOREDA: «Coll de Nargó. El poble», Clarisme, 1 novembre 1933.

209 ESCULIES (2022: 101).

Barcelona, 24 de juny de 1933

2n Congrés Nacional d'Esquerra Republicana.

L'estand de *L'Opinió* en l'exposició de premsa, al vestíbul del Palau de les Arts Decoratives de Montjuïc.

ARF

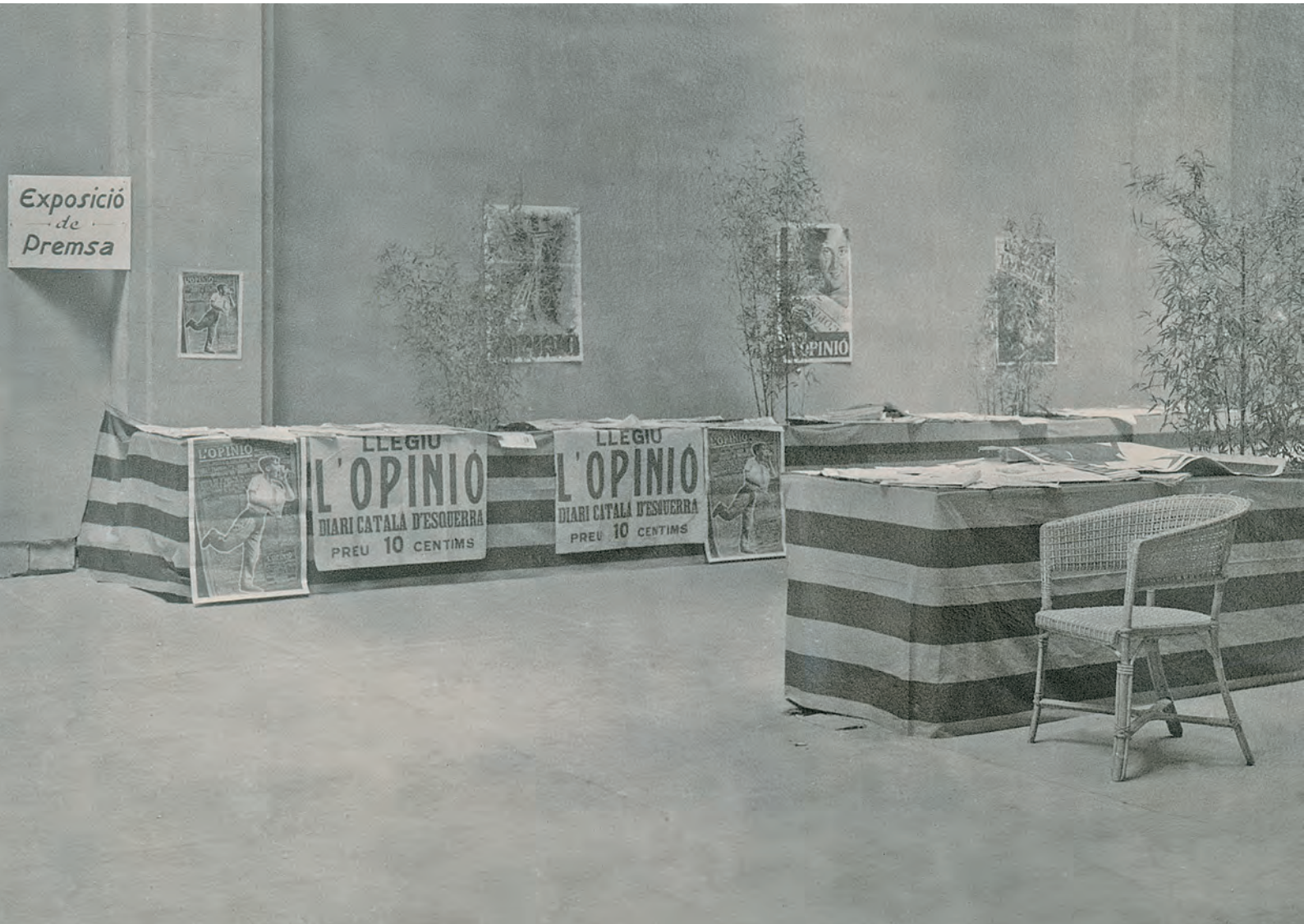

La tensió dins d'Esquerra pel distanciament creixent de *L'Opinió*, la crítica de la política d'ordre públic, de la qualitat i dedicació de les persones que ocupen càrrecs públics i del bloqueig de l'Ajuntament de Barcelona té un primer esclat en el 2n Congrés Nacional de finals de juny i s'accentua durant l'estiu. El 24 de maig, hi ha una acusació directa contra el diari per dur una política derrotista feta pel Ple de la Comarcal de Barcelona ciutat, presidit per Dencàs. Un mes just després, el Congrés acull amb moltes protestes un discurs crític d'Antoni Xirau i un delegat proposa un vot de censura i d'expulsió dels diputats Xirau, Lluhí, Comas i Tarradellas, que és rebutjat.

Mentrestant, el diari reforça els continguts periodístics amb un grup de reporters molt incisiu. Des del 13 de maig fins al 24 de setembre que pot cantar victòria, *L'Opinió* sosté una llarga campanya, menada per Irene Polo, per aconseguir la baixada del preu del pa a Barcelona, amb el governador Ametlla com a objecte principal de les crítiques.[210]

A més dels reportatges de Rosa Maria Arquimbau sobre la precarietat de les institucions correccionals i de beneficència per a dones i infants,[211] Domènec de Bellmunt denuncia el flagell de la mendicitat amb una sèrie de reportatges,[212] a la qual en segueix una altra en què fa de turista a la ciutat.[213] Josep Maria Lladó examina al llarg d'un mes i mig la situació crítica de l'Hospital Clínic.[214] Pels mateixos dies, denuncia la producció de 8.000 quilos de llonganissa feta amb carn d'ase, contradient el desmentiment fet pel conseller de Sanitat, Josep Dencàs, amb el testimoni de fotografies dels embotits descoberts a Cerdanyola del Vallès.[215]

L'estiu de 1933 té una gran intensitat periodística a *L'Opinió*. A més dels reportatges de l'Orient de Felip Grau i Ros i els que firma Aurora Bertrana de les illes del Carib,[216] s'incorporen nous reporters com Vicenç Riera i Artur Perucho que denuncien el tràfic de cocaïna[217] i d'estupefaents[218] i les facilitats que la criminalitat troba a Barcelona,[219] que Andreu-Avel·lí Artís també tracta en relació amb el turisme.[220] L'entrada de forces armades de la Gendarmeria francesa al Principat d'Andorra, a petició de la Mitra d'Urgell en vigílies d'unes eleccions al Consell de la Vall, és objecte d'un intens seguiment, amb el desplaçament d'Irene Polo[221]

210 Irene POLO: «Per què no s'abaixa el pa a Barcelona?. Amb una excusa inadmissible, el governador s'oposa a que sigui aplicada la rebaixa del pa acordada fa set dies», *L'Opinió*, 13 de maig de 1933, p. 1. La campanya continua els dies 14, 16, 17, 18 i 30 de maig, 1, 17, 18, 21 i 22 de juny, 12 i 30 de juliol, 1, 4 i 12 d'agost i 16, 19, 21 i 24 de setembre de 1933. En aquesta darrera data Irene Polo publica «L'èxit de la campanya de *L'Opinió* per l'abaratament del pa. Ara cal que el pa no torni a pujar, sinó al contrari...», p. 5.

211 Rosa Maria ARQUIMBAU: «La presó de dones», *L'Opinió*, 18 de febrer de 1933, p. 9. Altres reportatges es publiquen els dies 26 de febrer, 5 i 14 de març, 15 i 30 d'abril, 6 i 24 de maig, 16 i 17 de juny, 28 de juliol, 10 i 12 d'agost.

212 Domènec de BELLMUNT: «La depuració de la ciutat. Barcelona, a mercè dels captaires», *L'Opinió*, 19 de maig de 1933, p. 1 i 8. Els reportatges continuen els dies 21, 24 i 26 de maig i 2 de juny.

213 Domènec de BELLMUNT: «Reportatges de *L'Opinió*. Jo soc un turista que descobreixo Barcelona...», *L'Opinió*, 2 de juliol de 1933, p. 1. Els altres reportatges es publiquen els dies 8 i 23 de juliol.

214 J.M. LLADÓ FIGUERES: «Un problema apremiant. La crítica situació econòmica de l'Hospital Clínic», *L'Opinió*, 27 de juny de 1933, p. 1 i 14. Els altres reportatges surten els dies 30 de juny, 6, 14 i 21 de juliol i 11 d'agost.

215 J.M. LLADÓ FIGUERES: «Vuit mil quilos de llonganissa d'ase», *L'Opinió*, 20 de juliol de 1933, p. 1 i 8.

216 Aurora Bertrana publica la sèrie «Viatges» entre el 25 d'abril, des de Marsella, i el 7 de novembre de 1933, des de Tahití.

217 Vicenç RIERA: «El tràfic de cocaïna», *L'Opinió*, 5 d'agost de 1933, p. 6.

218 Artur PERUCHO: «La internacional dels estupefaents. L'afer Gourevides. Com es va descobrir una organització mundial de traficants» i «La internacional dels estupefaents. Les revelacions d'Eliopoulos», *L'Opinió*, 12 i 18 d'agost de 1933, p. 1 i 11; 1 i 7.

219 Artur PERUCHO: «Barcelona, paradís dels fora de llei», *L'Opinió*, 12 d'agost de 1933, p. 9 i 11.

220 Andreu-Avel·lí ARTÍS: «L'atracció de forasters. La llegenda de Barcelona», *L'Opinió*, 22 de setembre de 1933, p. 1 i 4.

221 Irene POLO: «L'ocupació d'Andorra per les forces franceses», *L'Opinió*, 20 i 22 d'agost de 1933, p. 1; 1 i 11. Els següents

Barcelona, setembre de 1933

Exposició a les Galeries d'art Syra, de les obres presentades al segon concurs de cartells de *L'Opinió*.

AGUSTÍ CENTELLES / CDMH

i els reportatges de suport de Josep Maria Lladó, que tracta del paper de l'església catòlica catalana en el cas.[222] Una altra campanya en la qual *L'Opinió* canta victòria, al final de l'estiu, la mena Domènec de Bellmunt, en defensa de la indústria metal·lúrgica davant les condicions posades per l'Estat en un concurs per a la construcció de material ferroviari, que acabaran sent modificades.[223] En esports, *L'Opinió* informa extensament dels èxits catalans en els campionats d'Espanya de natació masculina i femenina, amb l'enviada especial Maria Teresa Serinyà.[224]

Durant l'estiu, mentre s'accentuen les crítiques a la línia d'actuació del partit i del Govern, *L'Opinió* denuncia les desviacions antidemocràtiques del sector d'Estat Català emparades des de la Presidència de la Generalitat. En la primera pàgina del 21 de setembre, es publica un manifest crític, extens i detallat, que denuncia l'apartament del partit dels seus principis fundacionals, signat pels quatre diputats i consellers dimitits —Lluhí, Comas, Xirau i Tarradellas— i el també diputat i propietari de *L'Opinió*, Casanelles.[225] El 27 de setembre, el Comitè Executiu Central d'Esquerra Republicana de Catalunya decreta l'expulsió, per indisciplina, de tots cinc. Els regidors Antoni Vilalta i Joaquim Ventalló, director del diari, mostren la seva solidaritat, es donen de baixa del partit i del grup municipal d'Esquerra. Comença una tercera etapa pel diari *L'Opinió*, apartat del partit que va contribuir a fundar dos anys i mig enrere.

2.3. Tercera etapa, el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra

Una tercera etapa comença, l'octubre de 1933, amb la fundació del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra (PNRE), promogut des de les pàgines i de la seu social de *L'Opinió*. S'accentua la crítica d'Esquerra, i també de Macià, des de la posició de defensors dels principis fundacionals del partit que s'arroguen, com a principals promotors, els homes de *L'Opinió*. La crítica a Macià puja de to per la seva empara a les activitats d'Estat Català. A la desaparició d'un escamot processat amb Badia per unes detencions il·legals de membres de la FAI, denunciada per Joaquim Ventalló i investigada posteriorment per Irene Polo, s'afegeixen a la denúncia del que el diari descriu com a desfilades paramilitars de les seves joventuts, l'assalt a la impremta del setmanari *El Be Negre* i les agressions a periodistes.

La nova situació té l'efecte de la retirada d'alguns col·laboradors com el regidor Jaume Vàchier, el diputat Joan Ventosa i Roig, ara conseller d'Agricultura i Economia, el sindicalista Pere Foix, ingressat a Esquerra, i Antoni Rovira i Virgili, que havia enviat el darrer article setmanal a final de maig. L'últim reportatge de Rosa Maria Arquimbau és del 31 d'octubre —per raons de salut— i el darrer article de viatges de l'escriptora Aurora Bertrana, que figura en la candidatura de diputats a Corts per Esquerra a Barcelona-ciutat, és del 7 de novembre.

No hi ha retirades entre els periodistes, sinó que alguns es comprometen amb el nou partit, com Xavier Regàs que va a la candidatura de diputats per Barcelona-Circumscripció; Rafael Font i Farran que, a més de formar part de la secretaria del nou partit, en promou amb Josep Maria Lladó i Celestí Morlans unes Joventuts d'Esquerra;[226] i Bellmunt que fa un discurs en

reportatges es publiquen els dies 23, 26 i 31 d'agost, 1, 2 i 3 de setembre.

222 J.M. LLADÓ FIGUERES: «El problema d'Andorra. Cada dia és més segura la dimissió del bisbe de la Seu d'Urgell», *L'Opinió*, 26 d'agost de 1933, p. 1 i 11. Els següents reportatges es publiquen el 29 d'agost, 6 i 16 de setembre.

223 Domènec de BELLMUNT: «Cal defensar la nostra indústria», *L'Opinió*, 15 de setembre de 1933, p. 1 i 5. Els reportatges següents es publiquen els dies 16, 17, 20, 23, 26, 28 i 29 de setembre.

224 Maria Teresa SERINYÀ: «Els campionats d'Espanya de natació. Catalunya triomfa en tots la línia en les dues jornades celebrades a Madrid», *L'Opinió*, 5 de setembre de 1933, p. 9.

225 Joan CASANELLES, Pere COMAS, Joan LLUHÍ, Josep TARRADELLAS, Antoni XIRAU: «Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra R. de C.», *L'Opinió*, 21 de setembre de 1933, p. 1 i 2.

226 «Principis fonamentals del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra. Joventut del Partit Nacionalista d'Esquerra»,

Setembre de 1933
Cartell d'Antoni Clavé, primer premi del segon concurs de cartells de *L'Opinió*.
AHCB

un míting electoral.[227] No és possible saber si hi ha gaire baixes de subscriptors, llevat d'una col·lecció de seixanta cartes de disconformitat amb la orientació del diari conservades per Ventalló. L'estimació posterior d'un tiratge entorn dels 30.000 exemplars indica un declivi del diari després de l'expulsió d'Esquerra dels seus dirigents.[228]

Des de finals d'octubre, Rafael Font i Farran signa un «Butlletí internacional» quasi diari, més extens que els comentaris anteriors de Jordana (A.B.), amb atenció especial a tot el que s'esdevé a Alemanya des de la pujada de Hitler al poder. Jordana reforça encara la seva aportació amb els articles polítics signats Arnau Bellcaire, i tractant també de política en el seu espai diari de la primera pàgina, mentre a la secció de lletres també hi escriu com a Bernat Montsià i Pere Estrany. El diari obre un espai dedicat a l'esquí i els esports d'hivern, a càrrec de Miquel Munné, i, més endavant, F. Cartanyà s'incorpora per l'atletisme, Niqui sobre cavalls i Domènec Piqué sobre rem. Altres dibuixants són [Miquel Cardona] Quelus, i, més endavant, Roig, [Avel·lí Artís Gener] Tísner, Jacint Bofarull i Manuel Font [Siau]. Tornat d'una estada a la Unió Soviètica, publica alguns gravats Helios Gómez, l'autor del primer cartell i nombroses il·lustracions del setmanari.[229]

La negativa d'Esquerra a fer una candidatura conjunta dels partits republicans en les eleccions a Corts del 19 de novembre de 1933, que acabarà guanyant la Lliga, porta *L'Opinió* a intensificar les crítiques. Fa la campanya del nou partit, obligat a fer l'anomenada Coalició d'Esquerres Catalanes amb l'antic adversari Acció Catalana Republicana i altres més minoritaris —el Partit Republicà Radical Socialista Català de Marcel·lí Domingo, la secció catalana de l'Acció Republicana de Manuel Azaña i el Partit Republicà Democràtic Federal Català (El Pacte)—, sense obtenir un sol diputat. Amb el triomf afegit i més decisiu de les dretes a tot Espanya, *L'Opinió* modera la seva posició cap al Govern de la Generalitat, donant prioritat a la defensa de l'Estatut i de la República, d'acord amb la posició adoptada pel PNRE, que ara es declara obert a acords amb Esquerra. El diari i el partit comparteixen l'expressió aclaparadora de dol per la mort inesperada de Francesc Macià, el 25 de desembre, que ha d'obrir una nova etapa.

2.4. Quarta etapa, el Govern d'esquerres

L'elecció de Lluís Companys com a president de la Generalitat, el 31 de desembre, obre una quarta etapa en la línia del diari. Companys, que ha mantingut una posició de reserva en la crisi dels darrers mesos, convida Lluhí a tornar al Govern i el PNRE s'acosta de nou ERC, deixant de banda les crítiques anteriors. El to editorial canvia, torna a ser un diari de govern, tot i marcant un perfil propi, perquè és un Govern de coalició i no sempre reflecteix del tot la posició dels nacionalistes d'esquerra.

La línia editorial sosté i valora l'obra d'aquest Govern i de l'Ajuntament de Barcelona, en mans de la mateixa coalició d'esquerres des de les eleccions de 14 de gener de 1934, però sobretot s'orienta a la defensa de la República, que *L'Opinió* veu cada vegada més amenaçada pels governs lerrouxistes amb suport de les dretes monàrquiques. Joaquim Ventalló deixa de ser regidor en aquest segon mandat, es reintegra de ple al periodisme i, a més de dirigir el diari, col·labora amb el setmanari *La Rambla*. El 27 de gener, Jordana acomiada el seu alter ego Arnau Bellcaire, amb una desqualificació implacable de Francesc Cambó com «*L'anarquista de Besalú*». El 19 de març cessa també en la seva secció «Cada dia un raig» de primera pàgina, bo i mantenint els articles a la pàgina de «Les lletres». L'endemà mateix comença una secció d'«Excursions literàries», que es publica fins el 10 d'octubre, darrer dia del diari.

document signat per Alfred Cabanes, Rafael Font i Farran, Ferran Ludevid, Josep Maria Lladó i Celestí Morlans. *L'Opinió*, 18 d'octubre de 1933, p. 4. Josep Maria LLADÓ: «De cara al futur. Una mica d'història de les Joventuts d'Esquerra», *L'Opinió*, 19 d'octubre de 1933, p. 6.

227 Domènec de BELLMUNT: «El meu discurs a l'Olympia», *L'Opinió*, 17 de novembre de 1933, p. 8.

228 Joan B. CULLA (1977: 354).

229 Joaquim VENTALLÓ «Helios Gómez ha tornat de Rússia», *L'Opinió*, 3 de juny de 1934, p. 18 i 7.

Setembre de 1933
Cartell
de Salvador Ortiga,
segon premi
del segon concurs
de cartells de *L'Opinió*.
AHCB

El tema principal en aquesta etapa és la defensa de la Llei catalana de contractes de conreu i la crítica demolidora a la Lliga, que ha demanat al Govern de la República que la recorri davant del Tribunal de Garanties Constitucionals, sense haver defensat la seva posició en el debat del Parlament per l'abandonament dels seus diputats. Lluhí, com a conseller de Justícia i Dret, té un paper determinant en l'elaboració, defensa de la llei i en la seva nova aprovació després de ser anul·lada pel Tribunal de Garanties Constitucionals. *L'Opinió* continua la línia de defensa d'un sindicalisme obrer independent de la FAI i de denúncia del terrorisme d'aquesta organització, que veu com un instrument de les dretes. Formar part del Govern de coalició obliga a contenir la crítica contra el sector d'Estat Català, sobretot pel nomenament de Dencàs conseller de Governació i de Badia cap dels serveis d'Ordre Públic, amb la reactivació de l'exaltació separatista de les JEREC. Lluhí aconseguirà que el president forci la dimissió de Badia després d'haver detingut un fiscal de l'Audiència.

A part de la manxeta, editorial, titulars i orientació de les informacions, els dirigents del partit firmen en ocasions articles d'opinió, tant el conseller Lluhí i els diputats Comas, Xirau i Tarradellas, com Josep Quero, vocal suplent del Tribunal de Garanties Constitucionals i Carles Martí Feced, regidor de l'Hospitalet de Llobregat. Els reportatges tenen un enfocament menys crític, més orientats a temes culturals i històrics, però atents a una actualitat política cada cop més tensada. Així, Irene Polo viatja com una assistent més a la concentració feixista de les joventuts d'Acción Patriótica al monestir d'El Escorial[230] i entrevista als tres principals dirigents del feixisme espanyol, José María Gil-Robles, José Antonio Primo de Rivera i José María Albiñana.[231]

La informació política es reforça amb les seccions diàries «A l'ombra dels tarongers», signada per El Jardiner, i una nova versió de la revista de premsa, «A cavall dels altres», signada per El Jóquei, acompanyades per una selecció de caricatures d'humor polític d'altres diaris. Francesc Madrid continua sent la referència per entendre les crisis successives dels governs lerrouxistes, alhora que mostra la seva proximitat a Manuel Azaña acompanyant-lo per Catalunya.[232] Aprofita per alertar sobre l'amenaça de colonització estrangera del negoci turístic a la Costa Brava, sobretot per part dels jueus alemanys fugits de la persecució de Hitler.[233] Un reporter nou, Miquel Mora, viatja a les terres de fam d'Extremadura acompanyant Margarita Nelken, periodista i diputada socialista per Badajoz.[234]

Els redactors multipliquen la seva aportació signada, atents als nous fenòmens socials, com les malalties que l'obsessió per la bellesa causa a moltes noies, explica Domènec de Bellmunt, fins la temptació del suïcidi.[235] Francesc Serinyà, fidel al seu interès per les novetats de l'aviació, relata un vol en aerotaxi de Barcelona a Palma.[236] A més dels articles amb diferents firmes del «*mestre*» Jordana, el jove Rafael Font i Farran combina el butlletí internacional amb reportatges diversos i fa una conferència sobre la història de

230 Irene POLO: «Un reporter de *L'Opinió* a l'Escorial. Com ha donat el primer pas el feixisme a Espanya», *L'Opinió*, 24 d'abril de 1934, p. 1, 6 i 16.

231 Irene POLO: «La trinitat feixística espanyola fa declaracions a *L'Opinió*: Gil Robles, Primo de Rivera i el doctor Albiñana defineixen l'acte de l'Escorial, es critiquen mútuament, opinen sobre l'esdevenidor del feixisme a Espanya i jutgen el fet polític de Catalunya», *L'Opinió*, 26 d'abril de 1934, p. 1 i 5.

232 Francesc MADRID: «Notes d'un viatge. Azaña, a l'Estartit», *L'Opinió*, 21, 22 i 23 d'agost de 1934, p. 16, 13 i 14, i 11

233 Francesc MADRID: «Un perill que comença. 'La internacionalització de la Costa Brava», *L'Opinió*, 16, 17 i 18 d'agost de 1934, p. 13, 7 i 16.

234 Miquel MORA, en companyia de Margarita NELKEN: «Fam en terres d'Espanya. L'explotació del camperol extremeny pels cacics de Gil Robles», *L'Opinió*, 16 i 18 de setembre de 1934, p. 1 i 9; 1 i 9;

235 Domènec de BELLMUNT: «Les noies que volen aprimar-se. El decàleg del suïcidi. Per mor de l'esveltesa física centenars de noies esdevenen tuberculoses. Una enquesta entre diversos especialistes ens confirma el contingent de belleses que omplen els sanatoris», *L'Opinió*, 3 de maig de 1934, p. 18.

236 Francesc SERINYÀ: «Un viatge a Mallorca en l'avió 'Dragon'. Barcelona-Palma, una hora i quinze minuts», *L'Opinió*, 22 d'agost de 1934, p. 16.

Setembre de 1933
Cartell de Josep Alumà, tercer premi del segon concurs de cartells de *L'Opinió*.
AHCB

L'Opinió.[237] Als reportatges i articles de Valldeperes, Morlans, Eroles i els novells Riera i Rovira, s'hi sumen noves firmes com Màrius. També els veterans especialistes Cortès i Gasch, doblats respectivament amb els pseudònims Adam Coscoll i Martí Roger, escriuen reportatges amplis sobre arts i cinema, sovint en l'espai preferent de la darrera pàgina.

El diari obre, durant cinc setmanes, una llarga enquesta entre personatges del temps antic de final del XIX i l'avantguerra i d'ara, principalment artistes, escriptors i periodistes.[238] És una tria molt variada que inclou entre els antics Josep Maria López Picó, Antoni Rovira i Virgili, Xavier Nogués, Josep Clarà, Feliu Elias [Joan Sacs], Pere Coromines, Francesc Pujols, Jaume Pahissa, Josep Comas i Solà, Oleguer Junyent, Lluís Masriera, Joaquim Mir, Agustí Calvet [Gaziel], Prudenci Bertrana, Frederic Marès, Aureli Campmany, Josep Puig Pujades, Ricard Opisso, Joaquim Cases-Carbó, Apel·les Fenosa i Josep Pous i Pagès. Entre els d'ara, Emili Grau Sala, Ignasi Agustí, Miquel Llor, Josep Lluís Sert, Antoni Robert, Joan Merli, Carles Soldevila, Sebastià Gasch, Agustí Esclasans, Antoni Marquès, Sebastià Juan i Arbó, Joan Cortés, Francesc Camps Ribera, Antoni Xirau, Josep Maria Marquès, Maria Teresa Vernet, Domènec de Bellmunt, Pere Bosch Gimpera, Aurora Bertrana, Joan Vila Puig, Domènec Guansé, Josep Selves, Ramon Calsina i Joan Antoni Maragall.

El format d'enquesta també s'utilitza per recollir opinions sobre la Llei de radiodifusió que pot envair competències de l'Estatut,[239] l'estat del cinema amateur,[240] l'opinió dels ciutadans sobre la situació actual,[241] sobre el conflicte entre el Govern lerrouxista i els parlamentaris bascos adreçada a dirigents de tots els partits,[242] i entre diversos obrers sobre la creació de la Unió de Societats Obreres de Catalunya (UGSO), fruit d'una escissió de la Unió General de Treballadors (UGT).[243]

Una entrevista del diari al president d'aquest sindicat, Joan Fronjosà,[244] diputat al Parlament de Catalunya per la Unió Socialista, ha suscitat una resposta de Joan Peiró,[245] en nom dels Sindicats d'Oposició a la CNT, seguida de rèpliques i contrarèpliques entre els dos.[246] A l'enquesta, *L'Opinió* demana el punt de vista a obrers de diversos oficis: Ramon Coso, manyà; A. Obac, comptable, FET; Joan Ruiz, mecànic, CNT; Jacint Gener, comptable, UGSO; Ramon Jover, modelista, UGSO; Francesc Viladomat, manyà: Josep Roche, carrilaire; Manuel Rosset, impressor; J. Pérez Godall, paleta, CNT; Joan Codina, obrer tèxtil; R. Domènec Sentís, fuster; P. Gausachs, obrer tèxtil, UGSO; J. Vallès i Bas, xofer; Joaquim Ribes, vernissador; Jo-

237 «Història i finalitat de *L'Opinió*. Conferència de Rafael Font i Ferran a l'Ateneu Enciclopèdic Sempre Avant», *L'Opinió*, 1 de juny de 1934, p. 4.

238 «L'enquesta de *L'Opinió*. Del segle XX i l'avantguerra al 1934. Els d'aquells temps: Josep Maria López Picó, Antoni Rovira i Virgili. Els d'ara: Emili Grau Sala, Ignasi Agustí», *L'Opinió*, 28 de febrer de 1934, p. 8. L'enquesta es continuà publicant els dies 1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 15, 16, 17, 18, 22 i 30 de març i 1 d'abril.

239 «Una enquesta de *L'Opinió*: ¿Què opineu del projecte de llei de radiodifusió que aviat serà discutit a les Corts de la República?» i Alfred Junyent: «L'enquesta de *L'Opinió*», *L'Opinió*, 31 de maig i 1 de juny de 1934, p. 13 i 1.

240 «Les nostres enquestes: ¿Què en penseu del cinema amateur i dels nostres amateurs», *L'Opinió*, 3 de juny de 1934, p. 14.

241 «Una enquesta, al carrer, sobre la vibració d'aquest moment. Els barcelonins expliquen a *L'Opinió* com veuen la situació actual», *L'Opinió*, 20 de juny de 1934, p. 16.

242 «Una enquesta de *L'Opinió*. ¿Què penseu de l'assemblea de parlamentaris convocada a Euzkadi?», *L'Opinió*, 29, 30 i 31 d'agost de 1934, p. 1 i 9, 16 i 5.

243 «Què en pensen els obrers de Catalunya sobre la UGSO?» *L'Opinió*, 15, 16 19, 20, 22, 23 i 29 de setembre de 1934, p. 20, 18, 16, 15, 18, 7 i 14. Al cap de dos anys, la UGSO es reintegra a la UGT, de la que s'ha escindit.

244 V.R.: «La UGSO, nova organització sindical catalana», *L'Opinió*, 10 d'agost de 1934, p. 16.

245 Joan PEIRÓ: «Per rompre el silenci. El que esperem els sindicats d'oposició», *L'Opinió*, 18 d'agost de 1934, p. 4.

246 «Una polèmica sobre la UGSO. Joan Fronjosà, president de la UGSO, contesta a Joan Peiró», *L'Opinió*, 22 d'agost de 1934, p. 5; Joan PEIRÓ: «Endavant amb el diàleg. Unes quantes concrecions», *L'Opinió*, 25 d'agost de 1934, p. 5; J. FRONJOSÀ: «Continuant el diàleg. En defensa de la UGSO», *L'Opinió*, 30 d'agost de 1934, p. 5; Joan PEIRÓ: «Les teories i l'experiència», *L'Opinió*, 6 de setembre de 1934, p. 5.

Setembre de 1933
Cartell de Martí Bas, presentat al segon concurs de cartells de *L'Opinió*, del qual només se'n conserva testimoni fotogràfic.
ANC-FONS MARTÍ BAS I BLASI

sep Soldevila, mosso de cafè; Miquel Bertran, teixidor, Federació Local de Sindicats de Sabadell. La tria dels obrers consultats confirma l'interès del diari en l'aparició d'aquest nou sindicat proper a la Unió Socialista que, en la introducció de l'enquesta, considera de gran transcendència.

L'Opinió ha assolit un nivell remarcable d'anunciants en les seves pàgines, que es multiplica en edicions extraordinàries com les trenta-sis pàgines del 14 d'abril, tercer aniversari de la República. A més del contingent ordinari d'anuncis, augmenten les pàgines especials de promoció de poblacions, fires comercials i sectors econòmics. Destaquen les pàgines senceres de grans comerços com Casa Vilardell, marques internacionals com Phillips i la regularitat d'establiments de luxe com cases d'automòbils, dels perfums Myrurgia o la Joieria Roca. Crida l'atenció l'anunci recurrent en aquests mesos d'una pistola d'ús personal, marca Lama.[247] El diari continua promovent sessions de cinema i concursos d'escacs, entre altres iniciatives, organitza la XV cursa atlètica Jean Bouin,[248] en honor d'un atleta francès mort al front del Marne, el 1914.

L'ús creixent de la fotografia d'actualitat, a partir de 1932, no reconeix l'autoria dels reporters gràfics fins l'edició de 13 de setembre de 1934, en que comencen a sortir els seus noms al peu de les fotografies. Sánchez Català, Josep Maria Sagarra i Joan Andreu Puig Farran, per aquest ordre en nombre de casos, són els noms que apareixen dels fotògrafs presents a *L'Opinió*, a més de Gabriel Casas, Emili Godes i Joan Maymó. Criden l'atenció les fotografies de l'estranger servides per Sánchez Català, obtingudes per acord amb alguna agència, que en alguna ocasió firma també Puig Farran. És molt probable que aquests reporters gràfics col·laborin també en altres diaris, com és costum a l'època.[249]

El 6 d'octubre no surt cap diari a Barcelona, a causa de la vaga declarada el dia abans per l'Aliança Obrera, en resposta a l'entrada en el Govern de la República, presidit per Lerroux, de membres de la recent creada Confederación Española de Derechas Autónomas de José María Gil-Robles, que no han declarat lleialtat al règim republicà. Després de la declaració de l'Estat Català de la República Federal Espanyola feta pel president Companys, els cinc diputats del Grup de *L'Opinió* no es mouen del Palau de la Generalitat durant la nit ni la matinada següent i són detinguts i empresonats juntament amb el president i altres autoritats catalanes. El conseller Lluhí serà processat i condemnat juntament amb els altres membres del Govern de la Generalitat amb qui compartirà presó al penal del Puerto de Santa María fins al febrer de 1936.

El diari torna a sortir el 9 d'octubre, però la suspensió temporal ordenada l'endemà dia 10, també a *El Diluvio*, *La Publicitat* i *La Humanitat*, acaba portant a la seva desaparició definitiva.

Quan s'autoritza la seva reaparició, vàries setmanes més tard que els anteriors i amb l'òrgan d'Esquerra Republicana de Catalunya de nou amb plena activitat, la situació no és propícia per afrontar l'esforç de tornar a engegar el diari. La seva desaparició acaba privant el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra de l'únic instrument de comunicació amb els militants i de projecció pública i és el pas previ a la dissolució i reingrés a una Esquerra en la qual ha perdut influència el sector d'Estat Català.

La rescissió posterior de contractes del personal de redacció motiva la presentació d'un plet per acomiadament d'un grup de dotze redactors, que serà resolt pel Jurat Mixt establert per la legislació laboral de la República, a primers de 1935. Per aquesta resolució es coneix que la relació contractual dels redactors amb l'empresa editora és «*en virtut de contracte verbal i mensual*».[250] Tarradellas actua com a representant de l'empresa, que és absolta, en considerar-se l'acomiadament justificat per la suspensió del diari.

247 Vegeu, com a exemple, l'anunci publicat en les edicions del 12 d'abril i 17 de maig de 1934.

248 «La XV Jean Bouin. Organitzada per *L'Opinió*, amb la col·laboració del C. D'E. Aire Lliure», *L'Opinió*, 15 de març de 1934, p. 13.

249 FABRE (1990); GONZÁLEZ MORANDI i altres (2015).

250 «Resolució del Jurat Mixt en el plet entaulat entre l'Empresa i els redactors del diari *L'Opinió*», *Annals del Periodisme Català*, 13, març de 1935, p. 377-388.

Barcelona, 18 de gener de 1934
Els periodistes que segueixen la informació de l'Ajuntament de Barcelona ofereixen un banquet d'homenatge al restaurant Los Caracoles al seu company de *L'Opinió* Vicenç Bernades —amb Irene Polo al seu costat— en haver estat elegit regidor d'ERC a la ciutat.
BRANGULÍ / ANC

Els redactors que recorren davant la jurisdicció laboral són Josep Monfort, Amadeu Bernadó, Sebastià Gasch, Armand Quintana, Andreu-Avel·lí Artís, Rafael Font i Farran, Josep Guix, Francesc Serinyà, Manuel Valldeperes, Vicenç Riera i Llorca, Alfons Junyent i Gabriel Guix. Se'ls reconeix a tots, excepte aquest darrer, l'existència de relació laboral, i s'obliga a l'empresa a abonar-los salaris mensuals fins al desembre, en concepte d'indemnització per preavís. Les remuneracions mensuals assignades eren de 400 pessetes a Riera, 350 pessetes a Monfort i Bernadó, 300 pessetes a Quintana i Serinyà, 275 pessetes a Valldeperes, 250 pessetes a Font i Farran, 200 pessetes a Artís i Josep Guix, 150 pessetes a Gasch i 100 pessetes a Junyent. En aquest cas, es fa notar que aquest redactor percep 25 pessetes per cada pàgina setmanal de ràdio, de manera que en els mesos de cinc setmanes, percep 125 pessetes, a més de comissions no detallades per la contractació d'anuncis publicitaris. A Gabriel Guix, que segons consta en el llibre d'administració i confirmen els companys, també percebia 100 o 125 pessetes mensuals, no se li reconeix relació laboral per l'empresa i el jurat mixt ho accepta així. Tots havien percebut el salari de setembre i alguns d'ells també un avançament a compte del d'octubre, de manera que l'empresa és obligada a abonar 350 pessetes a Bernadó, 250 pessetes a Junyent, Riera, Serinyà, Artís i Josep Guix, 125 pessetes a Font i Farran, 100 pessetes a Quintana, 75 pessetes a Valldeperes i 100 pessetes a Monfort.

2.5. Polítics i periodistes

La distinció entre polítics i periodistes no és fàcil d'establir en els diaris dels anys 1930. Lluhí, Comas, Xirau i Casanelles són socis de l'Associació de Periodistes de Barcelona,[251] com ho són Aiguader, Companys i altres consellers, diputats i regidors. Les associacions de periodistes admeten tothom que tingui relació amb un periòdic. Com s'ha vist, també alguns redactors de *L'Opinió* són militants i candidats d'Esquerra Republicana de Catalunya i del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, com Domènec de Bellmunt, Xavier Regàs, Rafael Font i Farran o Josep Maria Lladó, a part del director Joaquim Ventalló. El redactor en cap Josep Fernàndez Puig s'incorpora a Esquerra, procedent d'Acció Catalana.

El funcionament de la redacció i el perfil dels seus components és difícil d'establir, ja que el terme redactor s'aplica tant als periodistes que fan feina diària com als responsables de seccions temàtiques, tots a les ordres del redactor en cap Fernàndez Puig i el secretari de redacció —Artís i Serinyà— com a referència. Entre aquests, a més, cal distingir els que porten seccions d'informació d'actualitat com finances, cinema, teatre i arts dels responsables de seccions menys lligades al dia a dia, que tenen un dia fixe de publicació a la setmana, com lletres, escacs, turisme, aeronàutica, motorisme, la secció femenina o la dona i la llar. Segons el record de Ventalló, hi havia set o vuit redactors fixos, que anaven a la redacció al vespre, de sis a nou. El seu sou de director era de 500 pessetes mensuals i la nòmina total de la redacció era de 5.000 pessetes.[252]

Els contractes són verbals i les remuneracions varien segons les comeses i la dedicació. Joan Cortés, arts, i Sebastià Gasch, cinema, escriuen dels mateixos temes al setmanari *Mirador*, proper a Acció Catalana, des de la seva creació el 1929 i ho continuen fent amb normalitat, com Andreu-Avel·lí Artís i Joan Ors. Altres col·laboradors fundacionals de *Mirador* com Joaquim Ventalló, Joan Alavedra, Domènec de Bellmunt, Cèsar August Jordana i Francesc Madrid deixen el setmanari des de la seva incorporació a Esquerra. Simultaniegen la col·laboració Joan Ors i, menys sovint, Ramon Pei i Artur Perucho.[253]

Descomptant els comentaristes d'arts, cinema i cultura, i Ventalló —que com a director, es declara autor anònim de tots els editorials sense deixar de firmar alguns articles— l'autor més prolífic i divers és l'escriptor Cèsar August Jordana, que des d'agost de 1932

251 GUILLAMET (2022: 261).

252 FIGUERES (1994: 14-15).

253 SINGLA (2006: 315-317).

Barcelona, 14 de març de 1936

Visita del president Lluís Companys a la redacció del diari *La Rambla* envoltat del propietari-editor, Josep Sunyol i Garriga, el director Joaquim Ventalló i el cap de redacció Lluís Aymamí.

La Rambla acollí a un bon nombre de periodistes i dibuixants que havien treballat a *L'Opinió* entre els quals, Avel·lí Artís Gener «Tísner» o Vicenç Riera Llorca.

PERE LLUÍS TORRENTS / ANC-FONS JOAQUIM VENTALLÓ

és funcionari de la Generalitat, en crear-se l'Oficina de Correcció d'Estil per vetllar l'ús del català en els documents administratius.[254]

D'una banda, fa una contribució destacada a la posició política del diari, amb la seva rúbrica a la portada i les que fa amb el pseudònim Arnau Bellcaire. Sumant-hi els comentaris d'A.B. sobre política estrangera i la pàgina setmanal anònima «Els afers del món», els articles literaris i el comentari de llibres, en el què usa també pseudònims com Bernat Montsià o Pere Estrany és un miler d'articles en tres anys. No en consta la filiació partidista, bé que durant la dictadura ha col·laborat amb la Societat d'Estudis Militars clandestina lligada a Acció Catalana, però és la figura més permanent i identificada amb la línia del diari. Entre els dibuixants, Marcel·lí Porta és el més prolífic, amb quasi 350 caricatures, set vegades més que Quelus i Gaston Ry, que el segueixen el nombre.

El cronista parlamentari Francesc Madrid, que és membre d'Esquerra Republicana i continua al diari després de l'expulsió, firma més de 400 peces. Des del principi, Rafael Font i Farran, militant succesiu de tots dos partits, s'acosta a aquest nombre amb múltiples articles i reportatges i el butlletí internacional diari dels darrers mesos. No hi ha constància de la militància de Francesc Serinyà, sempre a la redacció i amb més 123 reportatges d'actualitat. Manuel Valldeperes, funcionari de la Generalitat que prové d'Acció Catalana, passa de 250 articles a la pàgina comarcal i altres reportatges. Domènec de Bellmunt, que en firma menys de 50, és una presència continuada a la redacció, a diferència de Felip Grau i Ros, que deixa el diari després del trencament. Josep Maria Lladó, militant també en la línia del diari, publica més de 70 articles i reportatges, durant l'any i mig que és al diari, fins que passa a *La Vanguardia* entrant 1934. Vicenç Bernades, redactor d'informació municipal, ingressa a Esquerra, l'octubre de 1932, atenent la Crida de Lleida feta per Macià.

Entre els col·laboradors, el sindicalista Pere Foix, entrat a Esquerra, que té molta presència en els primers mesos i arriba a publicar quasi 40 articles, se'n va després de l'expulsió. També se'n va el joveníssim Emili Vigo, de setze anys,[255] amb mig centenar de columnes en deu mesos, des de la Bisbal d'Empordà. En sentit invers, Ramon Suriñach, amb les quasi 50 entregues d'una secció dominical costumista, prové del Partit Catalanista Republicà i continua després de l'expulsió. L'escriptora Aurora Bertrana, amb 24 articles signats, manté les seves notes de viatge després de l'expulsió fins que és candidata per Esquerra el novembre de 1933.

Rosa Maria Arquimbau, membre de la Secció Femenina d'Esquerra i presidenta del Front Únic Femení d'Esquerres, publica més de 50 textos, els articles principals de la «Pàgina femenina» i nombrosos reportatges després, fins que cessa per malaltia la tardor de 1933. Irene Polo publica un centenar d'articles i reportatges durant 1933 i 1934, des d'unes setmanes després de la dimissió dels consellers de *L'Opinió* fins al final del diari. No se l'ha relacionada amb cap dels dos partits, però a l'inici de la ressenya del míting fundacional del PNRE manifesta clara admiració i simpatia pels seus fundadors.[256]

2.6. Política, joventut i innovació

Ni l'orientació política de la propietat i la direcció, ni la militància política dels redactors i dibuixants no impedeixen l'èxit del diari *L'Opinió*, ben al contrari. En un mercat de doble lectura,[257] en el que és habitual que molts lectors tinguin un diari informatiu de negoci i un diari polític, els 50.000-65.000 exemplars declarats per Casanelles situen *L'Opinió* com el primer dels diaris en català i el terscer entre tots els publicats a Bar-

254 JORDANA I CARRERES (2021: 47).

255 Emili Vigo i Verdaguer és el nom amb què firma Emili Vigo i Bènia, abans de saber que el cognom de la seva mare era Bènia i no pas Verdaguer, de la família que l'havia adoptada de petita. Emili VIGO (2011): *Quatre sagetes roges. El periodisme militant del director de La Humanitat a l'exili*, p. 12-14.

256 Irene POLO: «Un míting...?», *L'Opinió*, 10 d'octubre de 1933, p. 10.

257 He analitzat aquesta qüestió a Guillamet (2022: 189-194).

Barcelona, 29 de març de 1982
Dinar d'antics periodistes al Restaurant 7 Portes de Barcelona.
D'esquerra a dreta: Rafael Font i Farran, Fermí Vergès, Emili Granier-Barrera,
Josep Maria Lladó i Joaquim Ventalló. Excepte Vergés, els altres havien estat a *L'Opinió*.
JULIO C. YAQUES / ANC-FONS JOAQUIM VENTALLÓ

celona, després del conservador *La Vanguardia* i el republicà *El Diluvio.*[258]

És un diari vocacionalment polític, l'òrgan d'un projecte que es desplega en nom de dos partits successius, però *L'Opinió* també aspira a ser el diari únic per als seus lectors i subscriptors. A més del missatge del partit, la seva posició i la visió política dels fets, el diari els ofereix tota la informació general de l'actualitat i un tractament i aprofundiment atents dels temes socials i culturals del seu interès.

L'impuls polític de la revolució democràtica d'abril de 1931, encarnada per *L'Opinió*, es concreta en el fort impuls innovador del diari. És més combatiu que els seus predecessors i rivals *La Veu de Catalunya* i *La Publicitat*, condicionats per anys de contenció obligada i de replegament en el periodisme cultural, més dinàmics, en tot cas, que els principals i més antics diaris en castellà. *L'Opinió* és un diari més directe, àgil i obert a nous fenòmens socials, que s'aboca a un reporterisme d'interès polític i social encara poc conreat.

És important de considerar la joventut del propietari i els altres membres del Grup de *L'Opinió*,

Casanelles és de 1904, Tarradellas de 1899, Xirau de 1898, Lluhí de 1897 i Comas de 1892, l'únic que frega la quarantena d'anys. També els periodistes són joves, entrenats en les pàgines d'algunes revistes i de col·laboracions ocasionals, aliens als costums i rutines de les redaccions tradicionals. Madrid, Bellmunt i Valldeperes freguen la trentena, Arquimbau, Polo, Lladó, Regàs, Artís i Font i Farran tot just enfilen la vintena. Tampoc els més constants dels caricaturistes, Porta, Gaston Ry i Quelus, no són gaire grans. El director Ventalló, que sí que passa dels trenta, aporta el bagatge d'una experiència, forjada als diaris *El Dia* de Terrassa i *La Publicitat*, el setmanari *La Rambla* i l'antecedent d'una incursió com a locutor del primer partit del FC Barcelona a Irun, transmès per Ràdio Barcelona, el 1928.

L'interès de partit, l'empenta jove i l'estil àgil i directe fan de *L'Opinió* un diari que trenca amb les convencions i les rutines d'una premsa sotmesa a les rigideses de la monarquia i de la dictadura precedents. Un diari incisiu en la política i innovador en el periodisme.

258 Les xifres de tiratge dels diaris són poc fiables, tant les declarades pels editors com les obtingudes pels investigadors, entre les quals no figuren les de *L'Opinió*. Vegeu GUILLAMET (2022: 380). *La Vanguardia* apareix amb 250.000 exemplars el 1935 i 200.000 de mitjana per tot el període 1931-1936, i *El Diluvio* amb 150.000 i 60.000 exemplars. *La Humanitat* hi figura amb 30.000 i 50.000 exemplars; *La Publicitat*, amb 40.000 i 30.000 exemplars; *La Veu de Catalunya*, amb 40.000 i 25.000 exemplars.

L'OPINIÓ

saluda la Premsa liberal

DIARI D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

REDACCIO I ADMINISTRACIO: Plaça de la Universitat, 6, entresol - Telèfon 24647 :: IMPREMTA: Tallers, 28 bis - Telèfon 12347 :: Any IV - Núm. 1 :: PREU 10 cèntims

L'Esquerra Republicana

Avui, l'Esquerra Republicana de Catalunya, més forta i disciplinada que mai, després de triomfar plenament en dues eleccions consecutives i d'haver contribuït més que cap altre Partit del país a enderrocar la Monarquia borbònica, comença la publicació del seu diari, L'OPINIO.

Quan, encara no fa tres mesos, tots els grups i partits esquerrans de Catalunya, en fusionar-se, crearen l'Esquerra Republicana, molts dubtaren del seu èxit.

Una gran massa del poble continuava escèptica quant a la fortitud del nou Partit que acabava de constituir-se i quant a l'eficàcia que pogués assolir la seva acció.

Els fets diuen clarament quina no ha estat aquella fortitud i aquella eficàcia.

Del dia de la seva Assemblea constituent ençà, l'Esquerra de Catalunya aconseguí unir amb severa disciplina, volenterosament acatada, tots els homes que lluitaven activament pel triomf de la nostra Revolució.

Heus aquí el resultat obtingut gairebé d'una manera fulminant: el rei destronat; abatuts el clericalisme i el militarisme, i, en vies de definitiva consolidació, una República democràtica plena de belles averanys.

Ha estat el miracle de la unió i del magnífic entusiasme de tot un Poble.

El triomf assolit vol dir que hem passat dels dies de simple lluita als dies de lluita i responsabilitat.

Els homes d'Esquerra Republicana de Catalunya accepten, sense vacil·lacions, aquesta responsabilitat i es preparen a lluitar, amb totes les forces, per dur a realització el programa del Partit.

Federació cordialment establerta, en peu d'igualtat, entre els Pobles hispànics. Lleis agràries i de caràcter social com en tenen en vigor els pobles democràtics i més avançats d'Europa. Llibertat de cultes i creences, sense violències innecessàries, però sense la més mínima claudicació.

Es clar que, per dur a terme tan magnes realitzacions, demanem un marge de confiança al Poble.

Nosaltres vam dir-li que duríem la República i l'hem duta.

Doncs ningú no pot dubtar que farem tot allò que tenim inscrit en les banderes victorioses.

Aplegueu-nos, els homes liberals, entorn de les nostres banderes de victòria, i, tots junts, avancem pel camí de la nostra Revolució incruenta, única en la història de les nacions.

Si tots hi posem l'esforç màxim, arribarem a veure, en pocs anys, la nostra Catalunya forjar d'una esplèndida cultura i de nobles ideals polítics dintre d'una gran federació de Pobles hispànics.

Unes paraules de Francesc Macià

Mai com ara el problema de Catalunya havia estat plantejat d'una manera tan clara. Ara més que mai, doncs, cal també que tot Catalunya faci sentir la seva voluntat. Si tots els catalans, units per una bona cohesió espiritual, filla de la responsabilitat del moment, sabem fondre les nostres aspiracions en una sola veu, l'Estatut de la Generalitat de Catalunya serà la consagració de les seves llibertats. Consagració de les seves llibertats i garantia de la pau nostra i la dels nostres germans d'Espanya, amb els quals ens lligarem cordialment en aquella República federal, en la qual tenim posades totes les nostres esperances.

Francesc Macià

Macià vist per Francesc Domingo

Mai com ara el problema de Catalunya havia estat plantejat d'una manera tan clara. Ara més que mai, doncs, cal també que tot Catalunya faci sentir la seva voluntat. Si tots els catalans, units per una bona cohesió espiritual, filla de la responsabilitat del moment, sabem fondre les nostres aspiracions en una sola veu, l'Estatut de la Generalitat de Catalunya serà la consagració de les seves llibertats i garantia de la pau nostra i la dels nostres germans d'Espanya, amb els quals ens lligarem cordialment en aquella República federal, en la qual tenim posades totes les nostres esperances.

FRANCESC MACIA

Per la República

Tenim la República, però no hem d'oblidar el passat. Recordant-lo, amb totes les seves incidències i vergonyes, estimarem més el que ara posseïm. El record dels vells partits polítics turnants i el de les dictadures —la història del borbonisme coberta de nafres i traïcions— farà que estimem en el molt que val el règim de democràcia i de justícia que ara es respira.

Tenim la República i ens sembla un somni. No ho és, certament, però no caiguem en la ingenuïtat de creure que l'adversari hagi desarmat, perquè en el sector del privilegi es treballa activament i sordidament per tal de debilitar la República.

Bé saben aquests intrigants, habituats a gaudir de tots els beneficis derivats de la protecció il·legítima de la força pública, que abusivament utilitzaven en el seu profit exclusiu, que no poden presentar-se a camp descobert perquè els manca l'assistència de l'opinió i és per això que actuen d'amagat sobre l'ambient i les incidències polítiques i socials que fortuïtament es produeixen per tal de promoure el desconcert, arribar a l'alarma i aconseguir la pertorbació de l'ordre ciutadà.

Això demostra, evidentment, que segueixen essent tan suïcides i tan bojos com sempre. I ens assenyala encara el camí obligat de la nostra actuació patriòtica.

No hem de fer el joc als enemics de la República. Hem de respondre amb tot l'entusiasme i tota la [illegible] a la seva campanya de derrotisme. Dominant els impulsos irreflexius de la passió, per legítima que sigui, hem d'evitar al país tots aquells motius que els serveixin per a estendre la inquietud. Temps hi haurà per a tot i allò que avui més ens interessa és tenir la sensació neta i definitiva que hem entrat a viure, plenament, dintre un règim de justícia i de democràcia.

Recordem que Alfons de Borbó, en abandonar Espanya, preguntava amb interès si s'havien sublevat alguns regiments o si havien esclatat conflictes socials i quan se li va dir que no, es va sentir alarmat. Tinguem present, també, que Francesc Cambó pretenia predestinar que amb l'adveniment de la República es desencadenaria el terror.

No passa res d'això, per fortuna. Ni passarà. I amb aquesta serenitat del poble — no desvirtuada en la seva transcendent eficàcia per les espurnes sorgides de conflictes socials momentàniament aguditzats, i molts d'ells, la major part, favorablement resolts— els elements reaccionaris i pa[illegible] no volen conformar-s'hi.

Cal, doncs, per això, perseverar, secundant l'obra del Govern. Imposem la serenitat, que és la qualitat civil que el poble vol i necessita. Llancem-nos tots contra qui vulgui pertorbar l'ordre ciutadà i la seva eficàcia. Actuem amb energia contra els impacients d'avui, que foren esclaus joiosament sotmesos al vilipendi de la dictadura i a l'oprobi del règim monàrquic.

No demanem pel bé de la pàtria els homes que ens hem jugat la vida defensant el dret de Catalunya i la instauració de la República.

No neguem que algunes impaciències i extremismes són ben comprensibles en un poble que ha patit tant. Malgrat el reconeixement d'aquesta inquietud, perfectament legítima, cal, però, que el poble sàpiga esperar atorgant confiança al Govern que voluntàriament s'ha donat a si mateix, permetent d'aquesta manera l'estructuració i consolidació definitives de la República, a fi de donar a Catalunya i Espanya l'impuls vital que necessiten per a posar-se a primera línia dintre el moviment i el sentit universal de la moderna democràcia.

LLUIS COMPANYS

Largo Caballero a Ginebra desmenteix les notícies tendencioses contra la República espanyola

Ginebra, 3. — A les quatre de la tarda el ministre del Treball espanyol, senyor Largo Caballero, rebé alguns periodistes internacionals, davant els quals desmentí rotundament les versions tendencioses que alguns periòdics donen dels successos d'Espanya.

«La Tribuna», de Ginebra, diu que a Espanya existeix la censura de Premsa, com en temps de la dictadura, resultant aquesta notícia tan inexacta com [illegible].

Un altre periòdic de Ginebra, [illegible] de llums, diu avui que al Marroc ha sortit un nou Abd-el-Krim.

Dies passats, en unes cartelleres dels quioscos de periòdics, s'anunciava amb grans titulars la vaga general a Espanya.

Està interpretada aquesta campanya com un fenomen de tipus conservador contra el comunisme. I el senyor Largo Caballero ha manifestat que produiria a la llarga efectes contraris.

IMPORTANT DESCOBRIMENT

El fitxer del general Arlegui

Per agents de la Direcció General de Seguretat ha estat descobert a Corunya el fitxer i documentació del general Arlegui.

Aquest important descobriment ajudarà a refer moltes de les revelacions que en l'actualitat acaben de fer els pistolers del general Martínez Anido.

Els documents trobats són d'una importància extraordinària. — Servei especial de L'OPINIO

El Corpus de Sang

Es simbòlic el fet que L'OPINIO renovi el seu contacte amb el públic el dia de Corpus. Sense que ni la direcció del nostre periòdic, sense que el Consell Directiu de l'Esquerra Republicana de Catalunya ho busqués expressament, s'escau que el portantveu del partit de la màxima defensa de les nostres llibertats torna a la lluita en una diada tan assenyalada per als catalans.

Aquest any vol celebrar-se amb tot l'esplendor aquella revolta. Com celebrem l'11 de Setembre, dia de dol i de mal auguri, avui volem celebrar la gesta dels segadors, moment de dignitat i de grandesa catalana. En les hores actuals és potser més adient aquesta celebració que no pas aquella. Es lliga molt més a la solemnitat d'aquests instants que vivim i tonifica més el nostre esperit i li dóna alè i coratge més arborat.

I que ningú, més cautelós i prudent del que convé, no digui que per la concòrdia caldria evitar aquesta explosió i aquesta recorda. Res no tenen de comú aquells dies amb els d'avui com no sigui que els d'avui en són la conseqüència lògica. Catalunya, en el segle disset, s'aixecà contra el rei [illegible], l'Àustria venedor i opressor; i contra el ministre [illegible] i inepte que el mal aconsellava, i contra les tropes mercenàries i [illegible] que, com la llagosta, assolaven el país. Damunt de les altres nacionalitats espanyoles els tres malestres queien amb semblant feresa. Com a Catalunya, les seves llibertats eren [illegible]; les seves lleis, [illegible]; es vivia fora de tota llei; el país era empobrit per la disbauxa dels magnats i la misèria niuava dels homes; l'exèrcit bàrbar, mal pagat, vivia a costa dels qui treballaven la terra o dels obrers de les manufactures. La revolta catalana era la revolta de la dignitat humana contra l'Àustria i la cort de l'Àustria i contra els sicaris amb els quals el rei enemic i la cort servil i miserable vexaven tots els pobles de la monarquia espanyola. Era el gest ciutadà, quan la ciutadania encara no tenia el codi de la Revolució francesa que l'acobrís; aquest codi, però, vivia en latència, forta, tornada en el cor dels homes. Per això, en els albors de la lluita, el poble català, fallit de l'ajut promès pels altres reis, que [illegible] la seva pàtria a un poder generós (perquè els reis venen els pobles i les paraules d'honor amb tota senzillesa), arribà a proclamar la República Catalana.

L'11 de setembre també és una altra vidència dels catalans. Els borbons [illegible], essent sobre terres espanyoles com una lepra, eren els enemics que calia combatre, perquè amb ells anaven vinculats el despotisme més ferotge i la fallida de tota grandesa nacional.

Ni l'una data ni l'altra en aquests moments, precisament en aquests moments, no han de significar ni signifiquen cap record d'odis ni acte contra la concòrdia. Eren els reis; els magnats que l'envoltaven i l'adulaven; els ministres incapacitats i baixos; els mercenaris, estrangers o no estrangers, però enemics del país aquells contra qui s'aixecava Catalunya. Castella i els seus fills eren blasmats pels catalans perquè, en nom de Castella i en castellà, parlaven en injúries i vexacions.

Però el poble de Castella i els altres pobles de la Península res no hi tenien a veure.

D'aquell imperi espanyol, tan enaltit pels poetes servils i els oradors carrinclons, les terres peninsulars no en treien [illegible]; per sostenir aquell imperi, els ciutadans eren empobrits pels impostos; tots aquells [illegible]: els camps esdevenien erms, les viles es despoblaven, la fam [illegible] l'espanyol.

Cal rellegir totes les novel·les d'aquells temps quan pinten la realitat de l'època: tota l'Espanya esdevenia un país d'aventurers famolencs i de vagabunds [illegible].

Contra els reis celebrem aquestes diades [illegible] i heroiques de la nostra llibertat. Contra els reis, que els espanyols han hagut de bandejar en [illegible] amb nosaltres. Contra els reis, que han oprimit els uns i els altres, perquè els reis són sempre [illegible], i no desitgen races ni regions. La fúria dels nostres besavis, que avui cantem com un orgull nostre, no maleïa castellans, maleïa mercenaris del rei, la qual cosa no tenia res a veure ni amb Castella, ni amb Espanya, perquè també eren contraris. [illegible] Tornada la llibertat de Catalunya, davant els castellans la falç esdevé ara el seu [illegible] i no serà més que un símbol d'abraçada fraternal.

J. AIGUADER I MIRO

DE L'ESTRANGER

La República i la situació internacional

Reconegut sense obstacles per les potències el nou règim proclamat el 14 d'abril per la voluntat coincident dels pobles peninsulars que integren l'Estat espanyol, pot dir-se que la República ha fet la seva presentació oficial als Estats europeus i ha rebut per primera vegada l'atenció diplomàtica en les sessions de Ginebra, del mes de maig passat. Cal afegir que la presentació ha estat dirigida amb un tacte que ha impressionat favorablement en els cercles diplomàtics. La premsa estrangera ha acollit aquesta vegada amb una simpatia espontània l'actitud i les declaracions del ministre d'Estat espanyol que ha tingut el bon sentit, elemental, és clar, però absent en les negociacions que han menat aquests últims vuit anys els ministres de la monarquia, de mantenir-se en un terme de discreció tan allunyat de les improvisacions detonants i excessivament ambicioses, com dels bons oficis i servilisme dictat per petites conveniències gairebé sempre alienes a l'interès de l'Estat.

El debut de la República en el domini internacional es produeix en un moment dens de problemes que cada país tracta, naturalment, d'orientar de conformitat a la pròpia conveniència i mantenint la concòrdia internacional que els pobles imperiosament reclamen.

La República es troba davant de països que tenen llur política exterior perfectament definida per una xarxa espesa de tractats, i sobretot per la consciència adquirida de llur posició internacional. Aquests dos factors determinen en gran part les directives diplomàtiques de les grans potències de tal manera que no és difícil de preveure l'actitud que se'ls imposa davant els problemes concrets que acaparen l'atenció política mundial.

Així, el problema de la projectada unió duanera austro-alemanya no és possible de considerar-lo isoladament, sinó com un aspecte important d'una pugna de dues fortes necessitats nacionals: la d'Alemanya, que en ferla derivar a poc a poc envers l'«Anschluss», és a dir, envers la unió política d'ambdós pobles germànics, satisfà [illegible] seu impuls expansiu; la de França i les dels petits Estats que han sorgit de la guerra, que tracten de contenir aquest impuls dintre de límits que no alterin l'actual equilibri europeu en sentit favorable a una hegemonia germànica al centre d'Europa. La solució que ha donat la Societat de Nacions a aquest problema, en demanar el dictamen del Tribunal de La Haia, no ha estat més que una solució dilatòria que ha permès a tothom de quedar bé. M. Briand no podia tenir un fracàs a Ginebra després del fracàs de la seva candidatura a la presidència de la República sense que se'n ressentís la seva política en el Parlament francès. En compte nostre, el temps treballa per Alemanya en la qüestió de l'«Anschluss», en contra d'ella en el que afecta a les seves reivindicacions silesianes, que probablement només podrien ésser satisfetes amb una intervenció violenta d'Alemanya o Rússia, i encamina el plet del corredor polonès envers una solució transaccional. La Conferència del desarmament que se celebrarà a Ginebra el 2 de febrer de 1932 girarà, tant si es vol com si no es vol, entorn de la qüestió complexa de la seguretat que hom vol arribar a un acord progressiu s'haurà de tenir en compte en portar el problema del domini ideològic al positiu, com s'ha tingut en articular el tractat naval franco-italià. La nostra aspiració al desarmament integral no ens pot dissimular les dificultats del problema.

De la posició de la República davant d'aquesta i d'altres qüestions tan considerables com la projectada unió europea que indirectament l'afecten, pot dir-se'n una posició momentàniament expectant. La política exterior d'un Estat no s'improvisa i les precipitacions solen resultar contraproduents.

Ens guardarem de sostenir que el fet de no haver tingut Espanya des de fa segles una política exterior ben definida sigui un avantatge com el ha qui diu que és una sort que els pobles no tinguin història. Sí que gosarem a afirmar, però, que la manca d'una política exterior prèviament definida té algun punt bo que convé d'aprofitar des d'ara a benefici de la futura política exterior de la República.

JULI COS

Discurs de Grandi al Senat

Roma, 3. — El ministre de l'Exterior italià, Sig. Grandi, en un discurs pronunciat al Senat, ha defensat l'acord econòmic amb la Rússia soviètica i ha descrit les últimes fases de les negociacions sobre la qüestió naval. Sobre el pacte duaner austro-alemany el Sig. Grandi ha dit que Itàlia no sent cap animadversió per cap d'aquests països, sinó que al contrari, es troba unida a ells amb llaços de vertadera amistat.

Ha afegit que Itàlia presencia amb singular simpatia els esforços que realitza Alemanya per a recuperar el lloc que li pertany entre les potències [illegible] món.

«Jo crec—ha dit—que l'actitud d'Alemanya no solament no és perjudicial a la pau del món, sinó que és beneficiosa. Hi ha una gran relació entre les obligacions financeres d'Alemanya i l'actual crisi econòmica que travessa Europa.» — Atlante.

CORPUS, per Benigani

—Ja t'ho he dit que no saben adaptar-se!
—Sí; però la processó va per dintre.

4 de juny de 1931
Primer número del diari *L'Opinió* amb un text autògraf de salutació del president Francesc Macià i el seu retrat signat per Francesc Domingo.
BC

La revolució republicana

3

3.1. De la Revolució a la Constitució

L'Opinió és un diari polític. Neix com el «*Diari d'Esquerra Republicana de Catalunya*», un partit que es presenta com una força política més forta i disciplinada que mai, després de triomfar plenament en dues eleccions consecutives i d'haver contribuït més que cap altre a enderrocar la monarquia borbònica.[259]

Com a conseqüència de la seva victòria inesperada i aclaparadora en les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931 a Barcelona, en coalició amb la Unió Socialista de Catalunya i a moltes altres poblacions formant part d'altres coalicions, Esquerra Republicana domina la Diputació Provisional de la Generalitat. Ha obtingut la majoria dels 45 membres, elegits pels regidors de tots els ajuntaments, per partits judicials, entre el 24 de maig i el 7 de juny, amb l'encàrrec d'elaborar el projecte d'Estatut d'Autonomia de Catalunya.[260] Són 25 d'Es-

259 Editorial: «L'Esquerra Republicana», *L'Opinió*, 4 de juny de 1931, p. 1.

260 Diputats electes el 24 de maig de 1931. Barcelona: Jaume Aiguader, Nicolau Battestini, Josep Dencàs, Joan Lluhí, Joan Puig i Ferreter, Joan Lluís Pujol i Font, Josep Maria Serraclara, Francesc Viladomat, Antoni Xirau. Berga: Pere Comas. Granollers: Albert Bastardas. Igualada: Amadeu Biosca. Manresa: Francesc Farreras i Duran. Sabadell: Lluís Companys. Vic: Antoni Calderó. Vilafranca del Penedès: Joan Casanovas. Girona: Laureà Dalmau. Figueres: Josep Puig i Pujades. La Bisbal d'Empordà, Josep Irla. Olot: Joan de Garganta. Puigcerdà: Jaume Bofill i Mates. Lleida: Ricard Palacín. Les Borges Blanques: Pere Mias. Balaguer: Francesc Xavier Rúbies. Cervera: Jaume Carbonell. La Seu d'Urgell: Bonaventura Rebés. Solsona: Martí Esteve. Sort: Pere Coromines. Tremp: Josep Llari. Viella: Josep Maria Espanya. Falset: Alfons Ros. Montblanc: Josep Andreu i Abelló. Reus: Ignasi Iglésias. Tarragona: Pere Lloret. Tortosa: Domènec Pinyana. Valls: Manuel Galés. El Vendrell: Jaume Carner. *Butlletí de la Generalitat de Catalunya*, 1 de juny de 1931, p. 13-15.
Diputats electes el 7 de juny de 1931. Barcelona-Badalona-Sant Adrià de Besòs-Santa Coloma de Gramenet: Josep Antoni Trabal, Felip Barjau i Eduard Ragasol [d'aquests dos darrers, empatats a vots, finalment només esdevé diputat Barjau]. Arenys de Mar i Mataró: Manuel Serra i Moret. Sant Feliu de Llobregat: Pere Domingo. Terrassa: Rafael Campalans. Vilanova i la Geltrú: Joan Rebull. Gandesa: Martí Rouret. *Butlletí de la Generalitat de Catalunya*, 9 de juny de 1931, p. 18-19. Santa Coloma de Farners: Antoni Xiberta. *Butlletí de la Generalitat de Catalunya*, 30 de juny de 1931, p. 1.

10 de juny de 1931

Vinyeta de Benigani, ironitzant sobre l'exrei Alfons XIII i el diari monàrquic *ABC*, orfe del seu referent: «*DAVANT LES CONSTITUENTS*

—No abdiqueu, senyor. Com ens ho fariem per continuar esssent monàrquics?».

AHCB

querra Republicana, 7 del Partit Catalanista Republicà, 5 independents, 4 de la Unió Socialista i 2 de l'Entesa Republicana, grup independent format per a l'ocasió,[261] que formen la majoria, davant 1 del Partit Republicà Radical. Aquest partit ha mantingut un candidat per Barcelona, malgrat el retraïment declarat de la Lliga Regionalista, Dreta Liberal Republicana, Federació Socialista Catalana del PSOE, tradicionalistes i federals, en protesta per la imposició del sufragi indirecte per Esquerra.[262]

En l'horitzó hi ha una tercera contesa electoral, de sufragi universal com la primera, les eleccions de diputats a Corts del diumenge 28 de juny, en què s'hauran de dirimir les diferències entre els partits que formen part del Govern provisional de la República i del també Govern provisional de la Generalitat de Catalunya.

Cap membre d'Esquerra no forma part del Govern provisional de la República, ja que el partit encara no havia estat creat en la data de signatura del Pacte de Sant Sebastià, el 17 d'agost de 1930, i la formació consegüent del comitè revolucionari. Lluís Nicolau d'Olwer d'Acció Catalana té l'important ministeri d'Economia i Marcel·lí Domingo és ministre d'Instrucció Pública, com a dirigent del Partido Republicano Radical Socialista, però forma part del directori d'Esquerra.

Aquest mateix criteri s'ha seguit en la composició de l'efímer Govern de la República Catalana i en el primer Govern de la Generalitat. Del 15 al 28 d'abril, el Govern de la República Catalana està format per tres membres d'Esquerra (Francesc Macià, president; Ventura Gassol, Política Interior; Joan Casanovas, Defensa), dos de la Unió Socialista (Rafael Campalans, Instrucció Pública; i Manuel Serra i Moret, Economia i Treball), un socialista de la Unió General de Treballadors vinculada al Partit Socialista Obrer Espanyol (Salvador Vidal i Rosell), un del Partit Republicà Radical (Casimir Giralt, Finances) i un del Partit Catalanista Republicà (Manuel Carrasco i Formiguera, Comunicacions).

---

261 Entesa Republicana està formada per Amadeu Hurtado, Pere Coromines, Jaume Carner, Carles Gubern i Albert Bastardas. (IVERN, 1988, I, p. 121-127).

262 SALLÉS (1986: 80).

Durant la resta del 1931, el Govern provisional de la Generalitat de Catalunya està format per quatre membres d'Esquerra (Macià, president; Casanovas, Governació; Gassol, Instrucció pública; i Pere Comas, Justícia i Dret), un de la Unió Socialista (Serra i Moret, Economia i Treball), un de la Unió General de Treballadors, vinculada al Partit Socialista Obrer Espanyol (Vidal i Rosell, substituït el novembre per Josep Jové, Foment i Agricultura), un del Partit Republicà Radical (Giralt, Finances) i un del Partit Catalanista Republicà (Carrasco i Formiguera, Sanitat i Assistència Social).

El diari d'Esquerra manté l'estil punyent del setmanari precedent, amb entrefilets d'opinió i agitació repartits per les pàgines, i la novetat de la manxeta al costat del nom, on es destaca cada dia una frase, dalt de la portada. És el primer que es llegeix, un missatge molt més clar, directe i impactant que el text argumentat de l'article editorial de la mateixa pàgina.

En el número 1, la manxeta combina la salutació de *L'Opinió* «*a la premsa liberal*» amb una síntesi del programa del partit: «*Federació cordialment establerta, en peu d'igualtat, entre els Pobles hispànics. Lleis agràries i de caràcter social com en tenen en vigor els pobles més democràtics i avançats d'Europa. Llibertat de cultes i creences, sense violències innecessàries, però sense la més petita claudicació*». I una invitació als lectors: «*Apleguem-nos els homes liberals entorn de les nostres banderes de victòria i, tots junts, avancem pel camí de la nostra Revolució, única en la història de les nacions*».

El partit ha de tenir també un paper fonamental, al costat de l'escola, en la tasca urgent d'educar el poble si es vol fer triomfar plenament l'esperit de la República, es diu en el primer editorial.[263] Són les dues «*armes, gens bèl·liques, amb que podem aconseguir que reïxi aquesta noble empresa*». Un missatge manuscrit de Francesc Macià, il·lustrat per un retrat degut a Francesc Domingo, defineix el moment polític: «*Mai com ara el problema de Catalunya havia estat plantejat d'una manera tan clara. Ara més que mai, doncs, cal també que tot Catalunya faci sentir la seva voluntat. Si tots els catalans, units per una bona cohesió espiritual, filla de la responsabilitat del moment, sabem fondre les nostres aspiracions en una sola veu, l'Estatut de la Generalitat de Catalunya serà la consagració de les seves llibertats i garantia de la pau nostra i la dels nostres germans d'Espanya, amb els quals ens lligarem cordialment en aquella República federal, en la qual tenim posades totes les nostres esperances*».[264]

Els primers articles dels dirigents són de Lluís Companys, Jaume Aiguader i Ventura Gassol. Companys, governador civil de Barcelona, demana confiança i serenitat, critica l'exrei Alfons XIII i el líder regionalista Francesc Cambó —tots dos fora d'Espanya—, comprèn les impaciències i els extremismes del moment i insisteix que s'ha de donar a Catalunya i Espanya l'impuls vital que les situï en la primera línia de les democràcies.[265] Aiguader, alcalde de la ciutat, glossa la coincidència casual de l'aparició del diari amb el dijous de Corpus, evocador del Corpus de Sang, del 7 de juny 1640, «*revolta de dignitat i grandesa que proclamà la República catalana*». És una diada que troba més adient de commemorar que no pas la de l'Onze de Setembre de 1714.[266]

El pes d'aquests dos segles d'opressió són evocats per Gassol, poeta i l'amic més directe de Macià, per qui l'anhel de llibertat, justícia i pau és el que empeny el separatisme «*cap aquella confederació lliure i cordial amb que ens volem unir lliurement amb tots els pobles de la nostra germana Espanya*». Fins parla també de Portugal com «*germà nostre*».[267] En números successius, Joan Puig i Ferreter,[268] el psiquiatra Dídac Ruiz,[269]

263 Editorial: «L'hora decisiva», *L'Opinió*, 5 de juny de 1931, p. 1.

264 «Unes paraules de Francesc Macià», *L'Opinió*, 4 de juny de 1931, p. 1.

265 Lluís COMPANYS: «Per la República», *L'Opinió*, 4 de juny de 1931, p. 1.

266 Jaume AIGUADER I MIRÓ: «El Corpus de sang», *L'Opinió*, 4 de juny de 1931, p. 1.

267 Ventura GASSOL: «Ara com sempre», *L'Opinió*, 5 de juny de 1931, p. 1.

268 Joan PUIG I FERRETER: «La part dels artistes», *L'Opinió*, 7 de juny de 1931, p. 1.

269 Dídac RUIZ: «La República té necessitat de pensadors»,

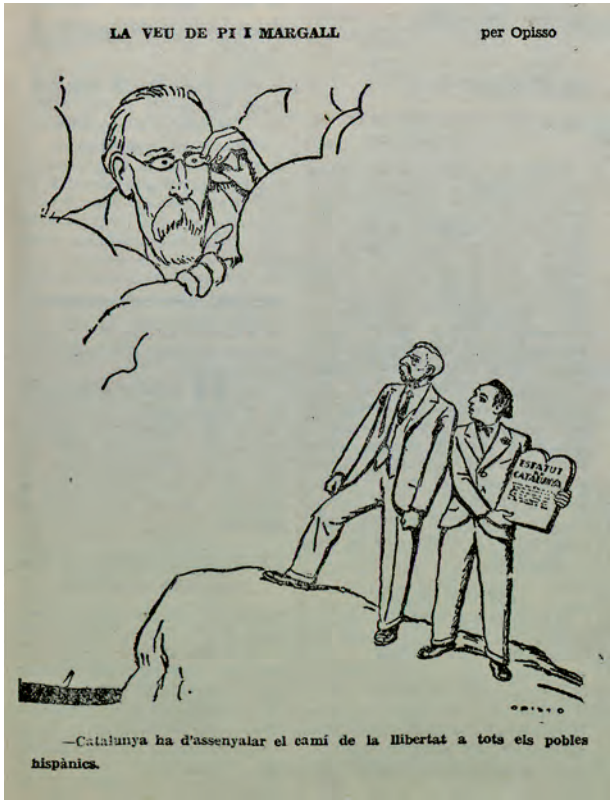

11 de juny de 1931

Una de les escasses col·laboracions d'Opisso en l'etapa de diari de *L'Opinió* és aquesta al·legoria de l'històric líder del republicanisme federal, Francesc Pi i Margall, dirigint-se als nous líders de la Catalunya republicana, Francesc Macià i Ventura Gassol: «*LA VEU DE PI I MARGALL*

—Catalunya ha d'assenyalar el camí de la llibertat a tots els pobles hispànics».

AHCB

Cèsar August Jordana,[270] Nicolau Battestini,[271] Manuel Serra i Moret[272] i Roc Boronat,[273] sumen unes primeres reflexions sobre el moment auroral del nou règim.

En l'horitzó de les eleccions a Corts, *L'Opinió* remarca el paper decisiu d'Esquerra en l'adveniment de la República, la confiança que els dirigents espanyols tenen en el paper de Catalunya i en l'exigència de responsabilitats als governants de la dictadura. Ho fa amb el to bel·ligerant propi d'un moment de revolució, que és un terme repetit en articles i entrefilets, com el següent: «*Com que acceptem la responsabilitat de la Revolució, no pararem fins que la tinguem a terme*».[274]

L'Opinió mostra la seva satisfacció per aquesta modalitat de missatges directes, de llargada variable, repartits en les pàgines com a recurs d'ajustament dels textos. Ho fa en un retret a Joaquim Pellicena, director de *La Veu de Catalunya*, sobre el compromís del ministre de la Guerra, Manuel Azaña, de cedir el castell de Montjuïc a la ciutat de Barcelona: «*Comenta, més o menys intencionadament, els nostres entrefilets i n'introdueix la moda al seu diari*».[275]

Catalunya és garantia i reducte. A propòsit d'unes paraules de l'aviador Ramón Franco —«*La República Catalana es el más firme sostén de la República española*»— dites quasi dos mesos enrere i citades en la manxeta del número 2, l'editorial proclama que «*cada vila catalana és un baluard republicà*», perquè, «*si un dia, cosa ben improbable, s'intentés un moviment reaccionari, hom trobaria els catalans en peu de guer-*

L'Opinió, 9 de juny de 1931, p. 1.

270 C.A. JORDANA: «*L'Opinió* triomfant», *L'Opinió*, 10 de juny de 1931, p. 1.

271 N. BATTESTINI: «Republicans nous de trinca», *L'Opinió*, 10 de juny de 1931, p. 1.

272 M. SERRA I MORET: «El naixement de Catalunya», *L'Opinió*, 11 de juny de 1931, p. 1.

273 Roc BORONAT: «La vitalitat d'Esquerra», *L'Opinió*, 17 de juny de 1931, p. 1.

274 Entrefilet a *L'Opinió*, 17 de juny de 1931, p. 1.

275 Editorial: «El castell de Montjuic», *L'Opinió*, 18 de juny de 1931, p. 1.

ra, disposats a anihilar-lo».[276] Aquesta determinació es reitera en altres ocasions: «*Som enemics de violències innecessàries, però estem convençuts que deturar el pas de la Revolució, com alguns anomenats republicans pretenen, seria enganyar el país i trair-nos nosaltres mateixos i això no ho farem*».[277]

Tot i mostrar-ne el desacord, el diari d'Esquerra comprèn els incidents electorals produïts en algunes poblacions espanyoles, un dels quals s'ha esdevingut a Figueres, on el públic rebenta un míting de la Lliga. És millor deixar que es desfoguin que impedir-ho, és el consell als seguidors, però en el missatge dalt la portada es celebra el fet: «*A Figueres, en un míting de dretes, el poble ja ha començat a votar*».[278]

El to revolucionari assoleix el màxim en vigílies de les eleccions, quan s'invoca un terme de ressonàncies inequívoques del moment més àlgid de la Revolució Francesa: la Convenció. Així com el 12 d'abril l'important no era el programa social sinó la revolució, i es va aconseguir, ara es tracta de completar aquest procés de la Revolució tot just encetat. «*En les Corts Constituents es concentrarà, ni que sigui d'una manera transitòria, tot el poder legítim emanat del Poble. Depèn de nosaltres que arribin a convertir-se en una veritable Convenció, instrument, al mateix temps, de justícia i d'estructuració política*».[279] No falten tampoc ressonàncies de la Revolució Russa: «*El triomf de les dretes representaria la revolució blanca. Les revolucions blanques són més terribles i sinistres que les vermelles*».[280]

Els missatges electorals més reiterats a la portada, editorials, articles i entrefilets són per conjurar el retorn de les dretes monàrquiques. *L'Opinió* evoca la Llei de fugues i el terrorisme blanc de Martínez Anido, avisa sobre el possible retorn del Borbó i de tots els militars, aristòcrates i pistolers del país que estan conspirant a França, fins i tot sobre el retorn de Cambó, que el 14 d'abril va marxar d'Espanya.[281]

Eleccions a Corts Constituents

La convocatòria d'eleccions de les Corts Constituents, publicada el 3 de juny, es fa d'acord amb la reforma de la Llei electoral, decretada el 8 de maig de 1931, que rebaixa l'edat de vot de 25 a 23 anys i atorga a dones i capellans el dret de ser elegits però no pas de votar. S'estableixen circumscripcions electorals provincials, exceptuant les ciutats de Madrid i Barcelona que tenen circumscripció pròpia. El sistema de llistes obertes estableix un repartiment de majories i minories, de manera que, en tots els casos, per ser elegit diputat es requereix el vot mínim d'un 20% del cens electoral de la circumscripció i, en els casos que no s'aconsegueixi, cal anar a una segona volta.

Per cada 50.000 habitants s'elegeix un diputat i el següent es compta per fracció superior a 30.000 habitants. Així, Barcelona-ciutat elegeix vint diputats a Corts —catorze per majories i sis per minories—, Barcelona-circumscripció n'elegeix catorze —dotze per majories i dos per minories—, Tarragona i Girona n'elegeixen set cada una —cinc per majories i dos per minories— i Lleida n'elegeix sis —quatre per majories i dos per minories. Esquerra és l'únic partit en presentar-se per majories en totes cinc circumscripcions —amb diversos acords amb altres partits—, mentre que la Lliga Regionalista, aliada amb els tradicionalistes i la Dreta Republicana, només ho fa a Barcelona-ciutat, Girona i Tarragona, es retira a última hora a Lleida i presenta una candidatura incompleta a Barcelona-circumscripció.

Segons els acords amb altres partits, els noms de les candidatures varien. És la candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya i Unió Socialista de Catalunya a Barcelona-ciutat i Barcelona-circumscripció. És la Candidatura Republicana a Tarragona, amb tres membres del Partit Republicà Radical Socialista, un d'Esquerra,

276 Editorial: «Unes paraules justes», *L'Opinió*, 6 de juny de 1931, p. 1.

277 Editorial: «Les eleccions», *L'Opinió*, 19 de juny de 1931, p. 1.

278 «Els èxits dels monàrquics», *L'Opinió*, 19 de juny de 1931, p. 1. Editorial: «Incidents electorals», *L'Opinió*, 20 de juny de 1931, p. 1.

279 Editorial: «La Convenció», *L'Opinió*, 25 de juny de 1931, p. 1.

280 Entrefilet a *L'Opinió*, 26 de juny de 1931, p. 3.

281 Entrefilets a *L'Opinió*, 25 i 26 de juny de 1931.

L'OPINIÓ

DIARI D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

Fa trenta anys que ens coneixem, senyor Lerroux.

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Plaça de la Universitat, 6, entresol - Telèfon 24647 : Any IV Núm. 17 : Barcelona, dimarts, 23 juny : Impremta: Tallers, 45 : Preu: 10 cèntims

Esquerra Republicana de Catalunya i Unió Socialista de Catalunya

CANDIDATURA per a Diputats de les Corts Constituents de la República

Barcelona-Ciutat

Francesc Macià i Llussà
Jaume Aguadé i Miró
Gabriel Alomar i Villalonga
Rafael Campalans i Puig
Josep Dencàs i Puigdollers
Ramon Franco i Bahamonde
Ventura Gassol i Rovira
Joan Lluhí i Vallescà
Joan Puig i Ferreter
Josep Riera i Puntí
Angel Samblancat i Salanova
Antoni M. Sbert i Massanet
Josep Tarradellas i Joan
Antoni Xirau i Palau

Barcelona-Circumscripció provincial

Amadeu Aragay i Daví
Josep Bordas de la Cuesta
Lluis Companys i Jover
Josep Grau i Jassans
Amadeu Hurtado i Miró
Domènec Palet i Barba
Carles Pi i Sunyer
Joan Selvas i Carner
Manuel Serra i Moret
Josep Sunyol i Garriga
Joan Ventosa i Roig
Josep Xirau i Palau

Circumscripció de Girona

Salvador Albert i Pei
Manuel Carrasco i Formiguera
Josep Puig d'Asprer
Albert de Quintana i de Leon
Miquel Santaló i Carbonell

Circumscripció de Lleida

Francesc Macià i Llussà
Pere Coromines i Montaña
Epifani Belli i Caspiel
Josep Estadella i Arnó
Ricard Palacin i Soldevila
Humbert Torres i Barberá

Circumscripció de Tarragona

Marcel·lí Domingo i Sanjuan
Josep Berenguer i Cros
Jaume Carner i Romeu
Joan Loperena i Romá
Ramon Nogués i Bizet

Les candidatures per Barcelona-Circumscripció provincial i per les circumscripcions de Lleida i Girona, han estat confeccionades per Esquerra Republicana i Unió Socialista de Catalunya, amb el concurs d'altres organitzacions republicanes autònomes.

El panorama es va aclarint

La candidatura d'Esquerra Republicana i Unió Socialista de Catalunya no té, de moment, contrincant d'esquerra. Té en front d'ella la candidatura de dreta de la Lliga Regionalista, organització estrictament reaccionària, ajudada pels jesuïtes. Els que s'hi sentin interpretats, tenen el deure patriòtic de votar aquesta candidatura. No serem nosaltres els que els combatrem si la voten, mentre llur vot respongui a uns principis que diguin arrelats.

Hi ha encara la candidatura proposada per Lerroux, acceptada per la Junta Municipal del Partit Radical, amb els noms de gent de diverses tendències. Tampoc no és cap candidatura d'esquerra. És una candidatura d'«harmonia», segons ha estat classificada pel seu autor. Tot just acabada d'harmonitzar, s'han produït les primeres desafinacions. Jaume Carner ha dit que no autoritzava el nom en aquesta candidatura. La Secció Catalana del Partit Socialista espanyol ha fet públic que no accepta el nom de Ramon d'Abadal en companyia dels seus homes, que tampoc no accepta el lloc assignat per Lerroux al seu afiliat Ramon Morales Veloso en la candidatura per la província de Barcelona.

«La Veu de Catalunya», no veient prou segura la seva victòria per minories, ha tret el ventre de pena, com se sol dir, en assabentar-se que Lerroux havia pensat en el nom d'Abadal per recomanar a la seva gent que el votés. El mateix dissabte cuitava a posar el nom de Lerroux als núvols dient-li que no hi havia cap home més intel·ligent ni de més sentit polític en els moments actuals que ell. Es va precipitar una mica. Els definidors de la doctrina del partit encara no havien baixat al carrer a escoltar el que pensava el poble; així, en el míting de diumenge al matí al Bosc, ja una mica més informats, devien veure-ho, que s'havien precipitat, i el senyor Abadal, seguint l'exemple del senyor Carner i de la Secció Catalana del Partit socialista espanyol, digué que tampoc no autoritzava el seu nom en la candidatura lerrouxista, però ho digué amb una certa recança.

«La Publicitat» troba que l'actitud de Lerroux en posar el nom de Nicolau a la seva candidatura, respon a la pressió irresistible de l'anhel popular de Catalunya. Potser a hores d'ara ja estan una mica penedits i tenen la sensació d'haver-se precipitat. També és possible que encara no se n'hagin adonat, perquè els dirigents de l'ex-partit d'Acció Catalana tenen una mena de do natural de no adonar-se mai de l'actitud que els convindria adoptar, fins que ja no són a temps d'adoptar-la. És possible que per tot el divendres o el dissabte d'aquesta setmana es decideixin també a desautoritzar el nom de Nicolau en la candidatura lerrouxista, encara que les nostres informacions ens permeten d'afirmar que quan Lerroux va trametre a Barcelona la llista de la seva candidatura, aquella llista secreta tan esperada pel Partit Radical i que tant trigava d'arribar, a Madrid només hi havia tres persones que la coneguessin: Lerroux, Alcalà Zamora i Nicolau d'Olwer. Si, fent-nos quedar malament, «La Publicitat» desautoritzava avui mateix o demà el nom de Nicolau en la candidatura lerrouxista, no tindrem altre remei que reconèixer que aquesta vegada l'ex-partit d'Acció Catalana ha tingut una mica més de sentit polític que en altres ocasions, serà aquell cas del senyor Rovira i Virgili que retirà la seva candidatura amb molt gust els elogiarem. Ja no de diputat de la Generalitat per Valls quan va saber que només pensaven votar-lo tres o quatre persones.

Fet i fet, però, aquestes desautoritzacions són pur formulisme. La candidatura d'harmonia del senyor Lerroux, és el poble el que tindrà cura de desautoritzar-la. I no pas perquè el senyor Lerroux hagi comès cap pecat amb presentar-la. No. El senyor Lerroux—que si les eleccions s'haguessin fet a l'antic estil, amb cinc noms per majoria com es votava abans de la Dictadura, hauria pogut presentar una candidatura brillant que hauria arrossegat un determinat sector important de la massa ciutadana, ara s'ha trobat que havia de cercar catorze noms per Barcelona solament, i després encara guardar-ne uns quants per a la província, i si un partit jove pot trobar amb la dificultat de trobar homes, per la seva mateixa joventut, els partits vells, com el Partit Radical i la mateixa Lliga es troben en el cas contrari, que els noms que poden presentar ja són massa coneguts i massa gastats. Aleshores el senyor Lerroux, en haver de presentar catorze noms per Barcelona solament, ha hagut de recórrer al sistema de la barreja. Però les barreges no acostumen a plaure al poble. El poble vol un bloc d'homes, alguns blancs, alguns negres, alguns vermells, agrupats sota una bandera, amb un programa a desenrotllar conjuntament. Vol, encara, que aquests homes li mereixin garantia que, més que homes de paraules, ho són de fets. Vol homes que li inspirin confiança. Aquesta confiança la va trobar en els homes de l'Esquerra Republicana i de la Unió Socialista de Catalunya, quan molts d'ells eren inèdits, abans del 12 d'abril, i avui encara hi té més confiança, perquè aquests homes li han demostrat que n'eren dignes.

El poble, doncs, no pot admetre la candidatura de barreja del senyor Lerroux, com una candidatura d'esquerra. Tampoc, en el míting de la Monumental, el senyor Lerroux no va convencer els que l'escoltaven amb les raons que va donar per justificar la necessitat d'aquesta candidatura en la qual hi ha noms perfectament reaccionaris, enmig de noms de la Unió General de Treballadors i del Partit Radical. El senyor Lerroux farà amb la seva candidatura—presentada segurament amb una gran bona fe, no li ho neguem—el mateix paper que l'Acció Catalana. El poble no està per candidatures de barreja ni per candidatures intermèdies. Vol gent ben definida, partits d'una doctrina perfectament estructurada, a la dreta o a l'esquerra; però no vol candidatures d'equilibri, ni de passar la maroma, ni candidatures de ni carn ni peix.

Amb la candidatura de Lerroux, la lluita ha quedat molt aclarida en les eleccions de diumenge vinent, perquè és una candidatura que no plau del tot a la massa de dreta—encara que plagui als dirigents de la Lliga i d'Acció Catalana—pel fet d'ésser Lerroux qui la presenta, el Lerroux que coneixem com si l'haguéssim posat al món, ni plau a la massa que en altre temps l'havia seguit—encara que plagui a les Juntes Directives de les Fraternitats Republicanes—perquè li fa l'efecte que, en anar de bracet amb homes de la Lliga, l'ha enganyat.

J. VENTALLÓ

El gran míting de l'Esquerra Republicana de Catalunya a la "Monumental"

En l'acte més formidable que s'ha vist a Barcelona, el nostre poble aclama amb deliri Macià i els altres homes de l'Esquerra

L'acte que ahir, a la nit, celebraren les democràcies catalanes a la Monumental, estem segurs que deixà a l'esperit de tots els que hi assistiren —milers i més milers de ciutadans— un record i una emoció inesborrables. Les paraules abrandades, però ponderades i serenes dels oradors traslluïen en tot moment una fe i un entusiasme que s'encomanava directament a aquella multitud atent que ahir a la nit va voler palesar novament la seva fidelitat als ideals i als homes de l'Esquerra Republicana de Catalunya.

Molt abans de les deu — hora fixada per al començament del Míting — la plaça estava plena de gom a gom. No ens atrevim pas, davant la magnitud de l'espectacle, a aventurar una xifra. Podem afirmar, però, que serà molts anys, sens dubte, des de les hores sentimentals de la «Solidaritat Catalana» que no s'havia vist a Catalunya una multitud tan formidable i tan civil com la que ahir anà a sentir la veu dels homes de l'Esquerra Republicana.

L'encertada instal·lació d'altaveus, permeté que els discursos fossin escoltats perfectament fins dels indrets més allunyats de la tribuna des d'on els oradors peroraren. Hom pogué constatar, doncs, una identificació absoluta entre el poble i el pensament dels seus homes directors. Aquesta compenetració integral, que es concretà en les ovacions indescriptibles que constantment subratllaven els paràgrafs i les oracions, demostrà fins quin punt els homes de l'Esquerra Republicana han sabut interpretar l'anhel patriòtic i profundament liberal de la nova Catalunya.

La campanya electoral, iniciada solemnement amb el míting de la Monumental, comença, doncs, sota els millors auspicis per a la força més viva i més representativa de les democràcies de Catalunya. L'acte d'ahir és el presagi del triomf esclatant que el vinent diumenge coronarà la neta victòria del nostre partit.

L'Esquerra Republicana de Catalunya, coaligada amb la Unió Socialista de Catalunya, es presentà ahir novament al nostre poble, i aquest va saber testimoniar-li bellament la seva adhesió. L'Esquerra Republicana de Catalunya constitueix, doncs, avui el nucli fonamental de la política catalana. Amb la col·laboració de tots serà, diumenge vinent, una onada avassalladora i triomfant. Ai d'aquell que intentés barrar-li el pas.

A les deu en punt apareixen a la tribuna els oradors acompanyats dels candidats de l'Esquerra i de nombroses personalitats. Acallats els aplaudiments ha fet ús de la paraula

ANGEL SAMBLANCAT

Comença a parlar i diu:

«Vosaltres us heu manifestat ja clarament en aquest acte que tots estem d'acord i no vull pas estendre'm en consideracions perquè, a més, heu d'escoltar la veu dels vostres cabdills.

Jo m'honoro escrivint el vostre idioma, però no tinc la suficient pràctica per a parlar-lo en públic. Perdoneu- doncs, que ho faci en castellà.

Fa tants anys que jo comulgo amb els vostres ideals, que ja els tinc com un tros de la meva ànima.

Venim a presentar la candidatura de l'Esquerra Republicana, però no cal pas presentació. Els nostres homes tots han estat perseguits i empresonats. I avui no queda cap persona de bé a Barcelona que no hagi estat a la presó. (Ovació formidable).

Els candidats de l'Esquerra no som pas republicans d'avui, ni d'ahir, ni d'abans d'ahir. Som republicans de tota la vida. La República era la nostra núvia quan no la volia ningú.

Macià és una àguila i els seus fills són, doncs, uns aguilots. A Macià l'anomenàvem pare de la Pàtria, però avui Macià és la mare de la Pàtria, perquè la porta en braços i sap defensar-la contra els falsos patriotes que la volten.

Jo represento en la candidatura la confederació catalano-aragonesa, la confederació espanyola.

El catalanisme és l'essència del liberalisme i de l'humanisme. Cap dels que figurem a l'Esquerra no hi fórem pas si no fos així.

El catalanisme no és pas avui geogràfic, perquè avui ni un home ni un poble pot dominar un altre poble.

El nacionalisme de Catalunya el constitueix el fet diferencial i la voluntat de viure i d'ésser lliure. Catalunya té en la mar el dinamisme i la fe de treball que l'anima a anar endavant...

El nacionalisme de Catalunya és un nacionalisme liberal, un nacionalisme clar. En tota nació hi ha dos nacionalismes: el dels rics i el dels obrers. I és aquesta Catalunya la que vol ésser lliure i germana dels pobles espanyols. És, doncs, un nacionalisme radical i social. Avui Catalunya vol ésser pels catalans, però vol ésser també pels espanyols i per tot el món. (Llarga ovació.)

JOAN LLUHÍ I VALLESCÀ

Comença:

Ciutadans: En les eleccions passades us dèiem, contra el parer de la dreta, que les eleccions no eren pas administratives sinó que eren unes eleccions polítiques i revolucionàries. Els fets ens donaren la raó. Després de 48 hores de les eleccions, la República era proclamada. Avui us diem el mateix: Aquestes eleccions són també revolucionàries. En les eleccions passades havíem d'enderrocar un règim. En aquestes hem de construir-ne un de nou. I fixeu-vos, amics, que les Revolucions no són pas més grans pel que destrueixen, sinó pel que creen...

Aquesta concepció que ens trobem en el moment més àlgid de la Revolució és el que ens fa anar sols i el que fa que ens combatin units... (Ovació.)

Nosaltres ens presentem novament al poble. Venim a lluitar per la nostra ideologia. No podem comprendre que en el moment de construir l'obra revolucionària, el poble no digui com vol que sigui la Revolució. No comprenem, doncs, com en nom d'una Unitat o d'una pacificació, hom vulgui fer votar al poble candidatures confuses, com vol fer-ho el senyor Lerroux. Som partidaris que tots els que volen una República d'Esquerra, vagin units, a Catalunya i a Espanya. Cal que hi hagi una unitat revolucionària. Exigència de totes les responsabilitats. El laïcisme, sobretot a l'Escola. Solució dels problemes de les nacionalitats. Expropiació dels latifundis. Submissió de l'Exèrcit i l'Església al Poder civil. Aquest és el programa que defensarem a les Corts, si ens elegiu. En les vostres mans està que la revolució es porti cap a aquest sentit. Nosaltres, triomfants o vençuts, mantindrem ben íntegre la nostra bandera francament esquerrista.

(Gran ovació.)

(Segueix a la pàgina 5)

"Yo no he de rectificar nada. Quien quiera entender, que entienda"

Alexandre Lerroux, a la Monumental.

Maniobra perillosa

El discurs del senyor Lerroux a la plaça de braus Monumental ha acabat d'aclarir les coses.

Ara comprenem millor per què els elements de la Lliga Regionalista veuen amb tan bons ulls la inclusió de Don Ramon d'Abadal, integrista de cor, en la candidatura confeccionada pel cabdill radical.

Es tracta de barrar el pas als anhels de llibertat del poble, amb l'excusa dels perills que pot córrer el règim republicà.

Es tracta, per dir-ho més justament, d'una maniobra reaccionària, però més ampla i dissimulada, que la iniciada pels elements ultraconservadors de Barcelona quan volien presentar una candidatura a la capital en nom de la «seva unitat catalana».

Aquella «unitat» significava simplement l'aliança de tota la reacció contra els proletaris i els homes liberals de Catalunya.

Aquesta altra «unitat» lerrouxista significa l'aliança de tota la reacció contra els homes liberals i contra Catalunya mateixa.

El senyor Lerroux s'ha llançat a una maniobra perillosa.

Estem interessats tant com ell a consolidar la República, però estem convençuts que per a aconseguir-ho cal no defraudar el poble, com intenten fer-ho els radicals i els regionalistes conjuntament.

Esquerra Republicana de Catalunya vol una República ferma, però abans de tot vol que sigui justiciera i renovadora de les velles estructures socials.

HI HA CATALANS QUE TENEN UN CATALANISME QUE DIUEN NO ELS PERMETRIA VOTAR RAMON FRANCO SI FOSSIN DEL NOSTRE PARTIT, I EN CANVI ESTAN CONTENTS QUE EL SENYOR NICOLAU D'OLWER I EL SENYOR ABADAL VAGIN AL COSTAT DE LERROUX, I HAN TROBAT LA MANERA QUE EL SEU CATALANISME ELS PERMETI DE VOTAR AMB LERROUX, JUNCAL, GIRÓ, ROCHA, MONTANER, MARSÀ, SENSE CAP ESCRÚPOL PATRIÒTIC, EN CONTRA DE FRANCESC MACIÀ I DELS HOMES DEL SEU PARTIT QUE LI FAN COSTAT.

En l'edició de demà donarem una ressenya completa del grandiós míting de la "Monumental"

23 de juny de 1931
Portada de *L'Opinió* amb les candidatures d'Esquerra Republicana i Unió Socialista a les eleccions a Corts Constituents de la República.
AHCB

i un independent. És la Coalició Catalana Republicana a Girona, amb dos membres d'Esquerra, un del Partit Catalanista Republicà. un del Partit Republicà Radical i un del PRDF. És la Coalició Republicana a Lleida, amb quatre candidats d'Esquerra, un de la Dreta Liberal Republicana i un del Partit Republicà Radical.

A diferència de les eleccions municipals, que no va ser candidat, Esquerra posa el president de la Generalitat al capdavant de les candidatures a Corts de Barcelona-ciutat i de Lleida. En la primera, acompanyen a Macià altres nou membres del partit —entre els quals el director de *L'Opinió*, Antoni Xirau—, dos de la Unió Socialista de Catalunya, un independent i un de la Federació Universitària Escolar. En la candidatura de Barcelona-circumscripció, hi figuren set membres d'Esquerra, dos de la Unió Socialista i tres del Partit Catalanista Republicà.[282]

També en les candidatures de les altres províncies confeccionades per ERC i USC amb el concurs d'altres organitzacions republicanes autònomes, hi figuren noms del Partit Catalanista Republicà, que ara s'ha de rendir a la força d'Esquerra. És una de les «*organitzacions republicanes autònomes*» que s'integra en les candidatures de Girona, Lleida i Tarragona i deixa que a Barcelona-ciutat els seus homes participin lliurement en altres candidatures. De l'entorn del Partit Catalanista Republicà, Amadeu Hurtado, Carles Pi i Sunyer i Josep Sunyol i Garriga formen part, com a independents, de la de Barcelona-circumscripció, mentre que Carrasco i Formiguera, conseller de Sanitat i Beneficència, figura a la candidatura de Girona. Lluís Nicolau d'Olwer, ministre del Govern provisional, figura en la candidatura del Partit Republicà Radical que encapçala el seu company de gabinet Alejandro Lerroux.

La participació d'Amadeu Hurtado, a títol personal, reforça l'obertura de Macià cap a veterans catalanistes republicans com Coromines i Carner. Amb poca experiència política, Carles Pi i Sunyer és reclamat per les seves aptituds econòmiques, a més de pertànyer a una nissaga republicana federal i catalanista en la que destaca el seu avi Francesc Sunyer, ministre de la Primera República. El seu germà gran i metge, August Pi i Sunyer, fou un dels fundadors de la Unió Federal Nacionalista Republicana, al costat de Pere Coromines, Joaquim Lluhí, pare de Joan Lluhí i, i Ildefons Sunyol, oncle de Josep Sunyol i Garriga, el propietari del setmanari d'esports i política *La Rambla*, que fundà l'any anterior.

Tot i això, la campanya electoral és plena d'invectives entre els diaris respectius. *L'Opinió* combat la proposta d'una candidatura d'unió patriòtica catalana a l'ombra de Francesc Macià feta des de *La Publicitat*, que disgusta Esquerra perquè ho veu com un intent d'apropiació de la figura del president de la Generalitat. «*Macià és un símbol*». «*Macià és el patriarca*». «*Macià és "l'avi" de tots*». «*Macià és un sant baró*». «*El venerable*». «*L'home més pur*». «*L'ancià*». «*Puríssima senyera*». «*Tots aquests adjectius són usats hipòcritament per la gent que no s'havia jugat mai res per la revolució i ara volien aprofitar-se del Macià revolucionari per fer surar la reacció contra la República i contra Catalunya*», denúncia el diari d'Esquerra.[283]

Hi ha en les informacions de *L'Opinió* una magnificació continuada de la figura del president de la Generalitat, que «*el nostre poble aclama en deliri*»[284] i es converteix en l'argument decisiu per a demanar el vot, proclamat a portada amb paraules de Gassol: «*Les eleccions del dia 28 presenten aquest dilema: O amb Macià i a favor de Catalunya, o contra Macià i contra Catalunya*».[285]

El caràcter obert de les llistes, fa que des de *La Publicitat*, com des de *La Veu de Catalunya* —l'òrgan de la Lliga Regionalista, que *L'Opinió* tracta sempre de partit monàrquic— es qüestioni la catalanitat d'alguns candidats, així com la capacitat de govern d'un partit acabat de fundar i la solidesa de la seva victòria ines-

282 En la llista oficial de les candidatures hi ha petits canvis en l'ordre dels noms, en ordre alfabètic llevat de Macià que encapçala les de Barcelona-ciutat i de Lleida, i desapareixen les filiacions individuals. *L'Opinió*, 23 de juny de 1931, p. 1.

283 Entrefilets a *L'Opinió*, 18 de juny de 1931, p. 3.

284 «El gran míting d'Esquerra Republicana de Catalunya a la Monumental», *L'Opinió*, 23 de juny de 1931, p. 1.

285 Reclam al costat de la capçalera de *L'Opinió*, 24 de juny de 1931, p. 1.

L'OPINIÓ

Lerroux?
La Lliga?
Macià! que vol dir
Estatut i República.

DIARI D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

REDACCIO I ADMINISTRACIO: Plaça de la Universitat, 6, entresol - Telèfon 24467 : Any IV - Núm. 20 : Barcelona, divendres, 26 juny 1931 : Impremta: Tallers, 48 : Preu: 10 cèntims

S'atansa l'hora de la victòria

El dia 28, amb la candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya, triomfaran els ideals de llibertat i de justícia del nostre Poble

VOTEU LA CANDIDATURA INTEGRA!

El nostre programa

Els homes d'Esquerra Republicana de Catalunya tenen demostrat que saben complir els compromisos contrets davant del poble.

Indubtablement realitzaran el seu programa si tenen majoria a les Corts.

Per això ara que el país ha de pronunciar-se a les urnes per uns o altres, convé que el recordem en poques paraules. Heus-el ací:

Federació lliure i cordial, en peu d'igualtat de Catalunya amb els pobles hispànics.

Responsabilitats.

Reconeixement efectiu dels drets de l'Home proclamats per la Revolució francesa.

Llibertat sindical. Assegurances obreres en tots els seus aspectes. Protecció acurada a les mares i als infants. Emparança de la vellesa.

Escoles laiques, gratuïtes i obligatòries.

Abolició de la pena de mort. Humanització del règim penal. Substitució de les presons actuals per reformatoris que facilitin la regeneració dels delinqüents i protegeixin plenament la societat contra els seus atacs.

Parcel·lació dels latifundis. Utilització de les terres avui improductives.

Protecció especial a les Cooperatives de producció i de consum.

Arranjament definitiu del règim monetari.

Pacificació total del Marroc i creació d'un reduït cos de tropes colonials per a mantenir-hi l'ordre.

Entre totes les reformes que calen, cap de més humana i més urgent que la de protecció a la vellesa i a la invalidesa.

Un home que ha treballat tota la vida i no pot fer-ho perquè ha esdevingut vell o invàlid té dret que la societat l'empari. No es tracta pas d'un acte de caritat implorada, com avui hipòcritament es vol fer veure; sinó d'un acte de protecció deguda i acceptada dignament.

L'Esquerra Republicana, un cop aprovada la Constitució del país i liquidades les responsabilitats, procurarà abans de tot d'establir un règim complet d'assegurances obreres.

Si surt triomfant a les urnes, res no podrà oposar-s'hi.

VOTAR LES DRETES ES VOTAR PER LA LLEI DE FUGUES.

El Poble aclama amb entusiasme els homes d'Esquerra Republicana de Catalunya

MITING DE LA PLAÇA DEL SOL

Poques vegades, com avui, la plaça del Sol havia ofert un aspecte tan brillantíssim. Els balcons, gairebé tots, engalanats amb domasses catalans i republicans, responien clarament a aquell esperit de catalanitat i de republicanisme esquerrà que de molts anys ençà ha caracteritzat aquella popular barriada de Gràcia.

El poble nombrosíssim, fins a omplenar la plaça de gom a gom, àvid d'escoltar la paraula dels oradors d'Esquerra Republicana de Catalunya, s'havia congregat, ja, hores abans de l'anunciada.

Gràcia ha respost com era d'esperar, i l'entusiasme que havia desvetllat no s'ha vis pas defraudat tampoc.

Presideix el regidor i amic senyor Vinyals el qual dóna començ a l'acte donant la paraula a Jaume Vidal, qui amb paraula vehement invita el poble a que segueixi els homes d'Esquerra Republicana de Catalunya, essent molt aplaudit en finalitzar el seu parlament. Segueix en l'ús de la paraula el doctor Juncà, el qual brillantment ataca els homes de les Dictadures

(Segueix a la pàg. 6)

MITING DE L'ESPANYOL

El teatre Espanyol, pleníssim, imposava de tanta gent i d'entusiasme. No hi cabia ni una persona més, i entre el públic s'hi veia moltes dones.

BERTRAN DE QUINTANA

Va obrir el míting en Bertran de Quintana, amb un parlament vibrant, en el qual féu una exposició ben clara dels ideals del partit d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Atacà durament les campanyes insidioses de les dretes i els seus procediments electorals tan contraris a l'esperit de Catalunya; va combatre l'aliança vergonyosa dels homes de la Lliga i del Clero amb en Lerroux i exposà brillant la doctrina de la República federal, que és l'única que pot resoldre els conflictes social i religiós i el problema de races.

Fou molt aplaudit.

ANTONI VILALTA

El poble va capir ben bé tota la importància de les eleccions que tindran lloc diumenge, seguint pas a pas la dissertació ferma i convincent d'Antoni Vilalta.

Va profunditzar molt acuradament en els problemes social i religiós, demostrant com l'Esquerra Republicana de Catalunya podrà resoldre'ls i els resoldrà; i va tractar la qüestió catalana dient que no pot obtenir solució radical si els homes de la nostra Esquerra Republicana no van a les Corts Constituents.

Atacà la política que segueix Lerroux en aquesta moment en què ha d'estructurar-se la República que ha portat el poble; i va acabar el seu parlament manifestant que estava segur que el poble no es deixaria escamotejar el seu triomf.

CAMPALANS

Després de dir que no és home de míting, i que no es deu parlar a l'instint del poble, sinó a la intel·ligència i a la raó del mateix, explica com ha estat sempre el seu gran ideal difondre la cultura.

Però en aquests dies la campanya de mítings és i cal que sigui formidable, que no s'ha planyi res, per a posar a ratlla la propaganda d'incultura i antipatriòtica de la gent de les dretes, que ens assenyalen com elements de desordre.

Ells oblien la pau de la indiferència de les multituds, la pau dels cementiris. I la pau no més es pot aconseguir que fonamentant-la damunt la justícia.

Cerquen salvar els seus interessos. [illegible] (Aplaudiments.)

Nosaltres sabem que [illegible]

(Segueix a la pàg. 6)

LLUIS COMPANYS

Primer governador republicà de Barcelona

El Govern que prengui la direcció d'Espanya ha d'ésser d'esquerra, del contrari, serà desbordat pel poble

A Lluís Companys li ha correspost l'ésser el primer governador que la República ha tingut a Barcelona o millor, el primer governador que Barcelona ha donat a la República.

La gestió de Companys en el Govern civil de Barcelona és de les que deixen record. Li correspongué ésser governador per la voluntat popular, — el primer governador popular que ha tingut Barcelona—en els moments de més dificultats, immediatament després de la proclamació de la República, quan en l'ambient flotaven totes les possibilitats i tots els dubtes propis del primer moment revolucionari. Companys, home revolucionari per temperament, en aquell primer moment, el més difícil, va demostrar ésser un home de Govern, molt més capacitat que no tots aquells que en anys i anys de governar, semblaven fets expressos per omplir aquestes funcions. No es podia haver trobat un altre home que com ell pogués complir millor les obligacions que comporta aquest càrrec tan compromès i que com ell pogués llimar les dificultats que necessàriament havien de sorgir.

—El record més punyent que tinc dels meus dies de governador — ens diu — és la contínua nerviositat a què m'obligava a viure, una mena de desfici que no el podia abandonar en cap moment, aquell continuat haver de fer i desfer i prevenir per tal de canalitzar les primeres impaciències, molt naturals, que es desbordaven després dels llargs anys de tirania que tenien endogalada l'opinió.

—No trobàreu cap dificultat a Madrid per la vostra gestió?

—La paraula dificultat no fora justa. A Madrid van tenir sempre un gran respecte per les meves idees i mai no van posar el vet a cap determinació meva, però, no es pot negar que a Madrid tenen, generalment, un [illegible] diferent de les coses de Barcelona de com les veiem aquí. Tant en l'aspecte polític com en el social, allà veuen les coses de molt diversa manera que nosaltres i difícilment poden tenir una visió real de les coses que ataynen Catalunya.

»Pel que fa referència a la gent de Barcelona, he de dir que en tots els sectors fins en els extremismes polítics i socials he trobat gran comprensió i una perfecta visió de la responsabilitat del moment.

»Cal fer avinent que a Catalunya, cosa que mai no hauria dit ningú abans, en tot el temps que tenim de República excepte el petit incident de Girona, és l'únic lloc d'Espanya on no s'ha hagut de suspendre les garanties de la Constitució.

—Com penseu que s'orientarà la política després de les Constituents?

—El Govern que vingui, després de les Corts Constituents, ha d'ésser completament d'esquerra. No he de negar que abans de la proclamació de la República, jo també em pensava que el primer Govern que regís la República havia d'ésser de dreta, però ara la realitat dels anhels del poble ens han demostrat que si es constituís un Govern d'aquesta mena seria desbordat pel poble. La realitat política del moment actual ens demostra que grans sectors d'opinió, de totes les classes socials, supera en molt les realitats de les nostres propagandes. Hi ha en l'ambient un neguit i unes ganes de renovació i millorament que si els que governen no el saben copsar, el poble els traurà dels seus llocs abans de dos mesos.

»Els homes que prenguin el Govern del país han de tenir una visió clara de les necessitats del poble i de les necessitats nacionals, i que vagin decidits a emprendre les reformes socials i agràries que exigeix el moment pel qual travessa Espanya i l'[illegible] en què es troba. I, naturalment, aquest Govern cal que estigui investit de l'autoritat moral necessària per a poder fer aquestes reformes amb el temps que sigui necessari, sempre fent-ho de la forma més ràpida possible, però, garantint mentrestant el manteniment de l'ordre.

—Quin és el problema que considereu més urgent?

—Indubtablement que el més urgent és l'agrari. Ara que no sóc cap insensat per no comprendre que cal no precipitar-se en la seva resolució perquè el problema afecta directament el dret de propietat privada i és de gran interès [illegible] social, sinó, a més, tributari i [illegible].

—I l'Estatut de Catalunya, espereu que serà aprovat?

—Crec que un cop aprovat l'Estatut pel poble català serà respectada la voluntat de Catalunya. Si les Corts Constituents no el volguessin aprovar significaria un acte de domini que es voldria fer contra Catalunya i els catalans no ho tolerarien.

»Si es trobessin dificultats per aquesta solució, d'acord amb la voluntat de Catalunya, em penso que hauria arribat l'hora que els catalans anessin a Castella per explicar directament al poble castellà la voluntat del nostre i demostrar-los que si el problema no es soluciona, és per culpa dels seus dirigents. Nosaltres volem la concòrdia total de totes les nacionalitats d'Espanya, prenent per base la voluntat de cadascuna d'elles.

—Que me'n dieu del míting de la Monumental?

—Que és la cosa més grandiosa que s'hagi vist mai. És el prodigi que a tot arreu provoca la venerable figura del nostre gran Macià, avui l'indiscutible cap de tots els homes veritablement d'esquerres de Catalunya i d'Espanya.

»Abans que acabéssim voldria que féssiu constar la meva protesta respecte algunes candidatures que algú fa córrer barrejant el meu nom amb candidats que no són els presentats per l'Esquerra. Els meus amics que em vulguin votar, si són amics i disciplinats, han de votar-me amb tots els meus companys i el que no ho faci així [illegible] que posi el meu nom a la urna, no em vota a mi.

N. MOLINS I FABREGA

Gent indocumentada ha fet circular unes candidatures en les quals s'hi barregen noms d'amics nostres amb noms clericals de la Lliga i de l'ex Acció Catalana.

El poble ha de comprovar els 14 noms que voti i ha de rebutjar les candidatures que no vagin encapçalades, Esquerra Republicana de Catalunya i Unió Socialista de Catalunya.

Esquerra Republicana de Catalunya i Unió Socialista de Catalunya

CANDIDATURA per a Diputats de les Corts Constituents de la República

Barcelona-Ciutat

Francesc Macià i Llussà
Jaume Aguadé i Miró
Gabriel Alomar i Villalonga
Rafael Campalans i Puig
Josep Dencàs i Puigdollers
Ramon Franco i Bahamonde
Ventura Gassol i Rovira
Joan Lluhí i Vallescà
Joan Puig i Ferreter
Josep Riera i Puntí
Angel Samblancat i Salanova
Antoni M. Sbert i Massanet
Josep Tarradellas i Joan
Antoni Xirau i Palau

Barcelona-Circumscripció provincial

Amadeu Aragay i Daví
Josep Bordas de la Cuesta
Lluís Companys i Jover
Josep Grau i Jassans
Amadeu Hurtado i Miró
Domènec Palet i Barba
Carles Pi i Sunyer
Joan Selvas i Carner
Manuel Serra i Moret
Josep Sunyol i Garriga
Joan Ventosa i Roig
Josep Xirau i Palau

Circumscripció de Girona

Salvador Albert i Pei
Manuel Carrasco i Formiguera
Josep Puig d'Asprer
Albert de Quintana i de Leon
Miquel Santaló i Carbonell

Circumscripció de Lleida

Francesc Macià i Llussà
Pere Coromines i Montaña
Epifani Belli i Caspiel
Josep Estadella i Arnó
Ricard Palacín i Soldevila
Humbert Torres i Barberá

Circumscripció de Tarragona

Marcel·lí Domingo i Sanjuan
Josep Berenguer i Cros
Jaume Carner i Romeu
Joan Loperena i Romá
Ramon Nogués i Bizet

Les candidatures per Barcelona-Circumscripció provincial i per les circumscripcions de Lleida i Girona, han estat confeccionades per Esquerra Republicana i Unió Socialista de Catalunya, amb el concurs d'altres organitzacions republicanes autònomes.

26 de juny de 1931
Portada de *L'Opinió* amb la síntesi del programa de les candidatures d'Esquerra Republicana i Unió Socialista a les eleccions a Corts Constituents de la República.
AHCB

perada en les municipals, que s'atribueix a un esclat de sentimentalisme. Les combinacions posteriors de candidats de la Lliga, del Partit Catalanista Republicà i del Partit Republicà Radical serveixen en safata la desqualificació d'aquests adversaris d'Esquerra, en editorials, entrefilets i articles.[286]

«*Hi ha catalans que tenen un catalanisme que diuen que no els permetria votar Ramon Franco si fossin del nostre partit, i en canvi estan contents que el senyor Nicolau d'Olwer i el senyor Abadal vagin al costat de Lerroux i han trobat la manera que el seu catalanisme els permeti votar amb Lerroux, Juncal, Giró, Rocha, Montaner, Marsá, sense cap escrúpol patriòtic, en contra de Francesc Macià i dels homes del seu partit que li fan costat*».[287]

«*Si nosaltres haguéssim permès que el nom de Macià i el dels nostres homes anessin en candidatura amb els lerrouxistes, els que es diuen catalanistes purs ens omplirien d'injúries. Com que són ells els que han hagut de demanar a Lerroux la caritat que els posés els noms d'Abadal i de Nicolau en la candidatura lerrouxista ara no solament no diuen res sinó que troben que és una excel·lent actitud patriòtica. Quins farsants!*».[288]

Des del Partit Catalanista Republicà s'han fet crítiques de «*poc català*» a Marcel·lí Domingo, contrarestades per Joaquim Ventalló[289] i Ventura Gassol,[290] que elogien la seva acció diligent com a ministre d'Instrucció Pública: el decret de reconeixement de la llengua catalana al cap de quinze dies de Govern i l'establiment de càtedres de català a les escoles normals de magisteri de les quals Pompeu Fabra és nomenat inspector. Aquest decret sí que és «*la veritable concòrdia*».[291]

La satisfacció de *L'Opinió* és haver aconseguit una candidatura única d'esquerra, perquè ara és hora de dretes i esquerres, llàstima que això no sigui possible a Espanya.[292] El diari parla de la decepció davant d'un Govern provisional en què el president Niceto Alcalá-Zamora i el ministre Miguel Maura aturen l'impuls de Marcel·lí Domingo i Manuel Azaña, un Govern que ha fet poques coses perquè no és de concentració republicana i té la revolució aturada pendent de les Corts constituents. I en una Catalunya amb poques atribucions, *L'Opinió* es queixa que Esquerra encara no ha pogut governar, pendent de l'Estatut i de la Constitució.[293] S'ha afermat el poder civil i s'han fet reformes a l'ensenyament i a l'exèrcit, però la justícia és lenta i ineficaç. Les Constituents han de liquidar les responsabilitats del vell règim i els diputats d'Esquerra s'hi esforçaran.

Els titulars de les portades dels dies previs a la votació, a la manera de cartell electoral, proclamen la proximitat de la victòria i en la columna editorial de divendres 26 es reprodueix el programa, amb el compromís explícit: «*Els homes d'Esquerra Republicana de Catalunya tenen demostrat que saben complir els compromisos contrets davant del poble. Indubtablement realitzaran el seu programa si tenen majoria a les Corts* [...] *Si surt triomfant a les urnes, res no podrà oposar-s'hi*».[294]

En un entrefilet, s'expressa molt nítidament el sentit del vot en quatre punts: «*Pel sentit de transformació i d'eficiència de la política, heu de votar Esquerra Republicana. Per manament imperatiu de la personalitat de Catalunya, heu de votar Esquerra Republicana. Per la grandesa d'una Espanya lliure, en una República Federal gloriosa, heu de votar Esquerra Republicana. Esquerra Republicana vol dir claredat, netedat, esquerrisme, serenitat i fe*».

286 J. VENTALLÓ: «El panorama es va aclarint», *L'Opinió*, 23 de juny de 1931, p. 1.

287 Entrefilet a *L'Opinió*, 23 de juny de 1931, p. 1.

288 Entrefilet a *L'Opinió*, 23 de juny de 1931, p. 4.

289 Joaquim VENTALLÓ: «Més decòrum i menys impudor», *L'Opinió*, 6 de juny de 1931, p. 3.

290 «L'obra cultural de la Generalitat: Una carta de Ventura Gassol a Marcel·lí Domingo», *L'Opinió*, 11 de juny de 1931, p. 1.

291 «La veritable concòrdia», *L'Opinió*, 10 de juny de 1931, p. 1.

292 Editorial: «Unió revolucionària», *L'Opinió*, 11 de juny de 1931, p. 1; J. VENTALLÓ: «Contra la unitat catalana», *L'Opinió*, 16 de juny de 1931, p. 1.

293 Editorials: «El desengany del poble» i «La voluntat del poble», *L'Opinió*, 21 i 24 de juny de 1931, p. 1.

294 Editorial: «El nostre programa». *L'Opinió*, 26 de juny de 1931, p. 1.

30 de juny de 1931
Contraportada de *L'Opinió* amb les caricatures dels catorze diputats d'Esquerra Republicana i Unió Socialista elegits, per la circumscripció de Barcelona-ciutat, a Corts Constituents de la República. Excepte la de Francesc Macià, signada per Bofarull, de la resta, se'n desconeix l'autoria.
AHCB

Les edicions de dissabte 27 i diumenge 28, dia de la votació, són les pròpies d'un diari electoral, només diferent del que s'improvisà a primers d'abril pel fet d'incloure les habituals pàgines d'informació general, a més de les dedicades a la propaganda. Grans titulars proclamant els ideals i els objectius del partit, presidint l'editorial, els articles polítics, les llistes de la candidatura en les cinc circumscripcions i els entrefilets, en la portada i contraportada de la vigília,[295] una portada a manera de papereta de vot de Barcelona-ciutat el dia mateix de l'elecció, relegant a la contraportada els darrers editorials, articles i entrefilets.[296]

Des de l'edició del 25, s'afegeix un altre element a l'argumentació electoral: la publicació de la sèrie «El fitxer Lasarte. Els arxius del terrorisme blanc»,[297] firmada pel sindicalista Pere Foix, empresonat repetidament i exiliat durant la dictadura. Durant tres setmanes, les revelacions documentals successives —basades en els arxius del capità de la Guàrdia Civil Julio de Lasarte, col·laborador del governador civil Severiano Martínez Anido—, són una acusació directa contra els governs, la policia i l'exèrcit de la monarquia i, de passada, contra la Lliga Regionalista per la col·laboració de Josep Bertran i Musitu com a reclutador de confidents.

Els resultats electorals són aclaparadors a totes cinc circumscripcions.[298] Les candidatures d'Esquerra Republicana i Unió Socialista obtenen el 67% dels vots de Barcelona-ciutat, el 77% dels vots de Barcelona-circumscripció, el 83% dels vots de Tarragona, el 77% dels vots de Girona i un 63% a Lleida. Les candidatures copen majories i minories[299] a Tarragona i a Lleida, mentre que a Barcelona-ciutat i Barcelona-circumscripció cal elegir de nou les minories en segona volta per no haver aconseguit cap candidat d'altres partits el mínim necessari de vots del 20% del cens.

A Barcelona-ciutat surten elegits per minories Raimon d'Abadal de la Lliga, Lluís Nicolau d'Olwer del Partit Catalanista Republicà, i Joaquim Pi Arsuaga, fill de Francesc Pi i Margall, del PRDF, tots tres presentats en la llista del Partit Republicà Radical, però queda fora Alejandro Lerroux, sense prou vots, i aquesta plaça ha d'anar a segona volta, com també els llocs de minories a Barcelona-circumscripció. Tampoc no aconsegueix ser diputat Antoni Rovira i Virgili,[300] presentat com a independent per Tarragona, amb el tercer pitjor resultat, només per davant dels dos candidats del Bloc Obrer i Camperol.

A l'espera d'elegir en segona volta quatre diputats de minories, un per Barcelona-ciutat i tres per Barcelona-circumscripció, hi ha quaranta-dos diputats d'Esquerra Republicana i altres organitzacions coaligades, tres diputats de la Lliga Regionalista i coaligats, dos diputats republicans socialistes de Tarragona, i un di-

295 «Llibertat i justícia! L'Esquerra Republicana de Catalunya és l'única garantia de la República Federal. Per la llibertat dels pobles! Per la llibertat dels homes! Ara és l'hora!. El 14 d'abril fou la República! El 28 de juny serà la Revolució! Si no voleu una República de banquers, bisbes i generals... Voteu íntegra la nostra candidatura». Editorial :«L'enemic comú»; Pere COMAS: «Centralistes, encara»; Joan PUIG I FERRETER: «Panorama electoral»; Joaquim VENTALLÓ: «Al costat de la Revolució», *L'Opinió*, 27 de juny de 1931, p. 1 i 8.

296 «Per Catalunya! Per la Llibertat! Voteu la candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya i Unió Socialista de Catalunya». (Segueix la llista de Barcelona-ciutat en gran caràcters, acompanyada d'un retrat a ploma de Francesc Macià) «Tan candidatura de dreta és la de Lerroux com la de la Lliga» (reclam al costat de la capçalera). *L'Opinió*, 28 de juny de 1931, p. 1. «El vostre vot consolidarà la República. Davant la victòria imminent proclamem: Votar l'Esquerra Republicana de Catalunya és votar l'Estatut i la Justícia Social! No esborreu ni un nom!». «Per primera vegada podem votar pel triomf legal de Catalunya i la Revolució» (reclam a la capçalera). Editorial: «La força del vot»; Joan Lluís PUJOL I FONT: «La concòrdia», *L'Opinió*, 28 de juny de 1931, p. 8.

297 Pere FOIX: «El fitxer Lasarte», *L'Opinió*, 25, 26, 27, 28 i 30 de juny, 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11 i 14 de de juliol de 1931, p. 4.

298 «Els diputats de Catalunya a les Corts Constituents de la República. *L'Opinió*, 30 de juny de 1931, p. 1.

299 Els partits polítics de Tarragona i Lleida acordaren candidatures combinades que, en un sistema de llistes obertes, conegut com «panachage», els permet anar a la copada de majories i minories (VILANOVA, 1986: 28-29 i 48-49).

300 És el segon cop que Antoni Rovira i Virgili no aconsegueix una elecció, ja que es va retirar després d'haver-se presentat candidat a les eleccions de la Diputació Provisional de la Generalitat per Valls. (BARAS, 1984: 263).

8 de juliol de 1931

Vinyeta d'Anem ironitzant amb els canvis d'estratègia política de la Lliga Regionalista, caracteritzada amb el cap de l'escut de la capçalera del seu diari afí, *La Veu de Catalunya*: «*L'ESQUERRA I LA LLIGA*
L'ESQUERRA.—Portes moltes serps al cap, noia...
LA LLIGA.—Oh, noi, en necessito moltes. No veus que canvio de pell tan sovint!».
AHCB

putat més del Partit Catalanista Republicà per Barcelona. La segona volta, celebrada el 12 de juliol, sense candidats d'Esquerra Republicana i amb una votació molt baixa, farà diputats Antonio Jiménez de l'Extrema Esquerra Federal, per Barcelona-ciutat, així com el seu company Salvador Sediles, el federal Manuel Dolcet i el republicà independent Eduard Layret, per Barcelona-circumscripció.[301] El lingüista Pompeu Fabra, presentat a Barcelona amb suport del Partit Catalanista Republicà, queda en tercer lloc, només per davant dels candidats comunistes del Bloc Obrer i Camperol. A les eleccions parcials del 4 d'octubre per cobrir les actes guanyades a Barcelona per Macià i Alomar, que hi havien renunciat per haver estat elegits també a Lleida i Balears, ERC no hi presenta candidats i hi surten elegits Pere Rahola de la Lliga i, l'11 d'octubre, en segona volta en no haver obtingut el 20% dels vots, Martí Esteve del PCR.[302]

És un triomf esclatant d'Esquerra Republicana, com diu el primer titular de *L'Opinió* del 30 de juny. «*Tot Catalunya al costat de Macià*», «*El Poble en votar-nos ha votat per l'Estatut i la Justícia Social*». En un missatge autògraf, «*des d'aquestes columnes de L'Opinió, baluard dels nostres principis d'Esquerra*», Francesc Macià agraeix el vots dels catalans, es compromet a fer-lo valdre i reitera als altres partits que «*aquesta fidelitat a la voluntat del poble ens obliga a tots*».

Un Estatut més liberal que la Constitució

Des de la seva aparició, *L'Opinió* posa l'Estatut d'Autonomia de Catalunya com a objectiu i tema principal. Tot i que el director Antoni Xirau forma part de la ponència d'onze diputats i és un dels cinc de la comissió redactora que s'ha de reunir a l'hotel de Núria, el diari es pregunta si no seria millor avançar en contactes amb altres partits en comptes de presentar primer un Estatut que després calgui encaixar[303] i rebutja la hi-

301 «Les eleccions d'ahir», *L'Opinió*, 14 de juliol de 1931, p. 3. La votació a Barcelona-ciutat és del 25%, davant del 61,4% de la primera volta.

302 SALLÉS (1986: 162).

303 Editorial: «Per la Federació», *L'Opinió*, 9 de juny de 1931, p. 1.

pòtesi que cap partit pugui oposar-s'hi a les Corts. «*En nom de què i per quines raons es pot aixecar un home al parlament constituent espanyol a intentar esmenar una sola lletra d'un estatut de govern que tot un poble hagi acordat donar-se?*».[304]

En la campanya electoral a les constituents, *L'Opinió* ha parla de «*fer reconèixer l'Estatut de Catalunya*»,[305] un compromís dels candidats d'Esquerra Republicana i d'Unió Socialista que es formula pocs dies després que se n'hagi enllestit el text de l'avantprojecte, el 20 de juny. La preocupació augmenta en conèixer-se, dues setmanes més tard, el text de l'avantprojecte de la Constitució Espanyola, que el diari reprodueix complet en dues pàgines.[306] «*L'Estatut és més liberal que la Constitució, per això volem imposar-lo*», proclama el diari d'Esquerra a la portada.[307]

La impressió que causa l'avantprojecte de la Constitució és pèssima, ja que no és, com hauria de ser, una constitució federal per donar solució a altres països que tenen plantejat un plet autonòmic.[308] *L'Opinió* publica el text complet del projecte d'Estatut d'Autonomia de Catalunya el 14 de juliol[309] i en els dies següents publica també els textos dels avantprojectes d'estatuts de València[310] i de les Illes Balears.[311] Pel veterà socialista mallorquí Gabriel Alomar, el nom del qual sembla que ha sonat com a possible president de la República, «*el problema federal espanyol, millor dit, confederal, és el de dues nacionalitats que han de fer un pacte*».[312]

A mesura que s'acosten el plebiscit municipal, que el diumenge 26 de juliol ratificarà el text de forma quasi unànime, i el referèndum popular previst pel diumenge següent 2 d'agost, s'apuja el to dels lemes, els editorials, els article i els entrefilets. «*Catalunya té dret a l'Estatut. Les Corts no tenen dret a refusar-lo*».[313] «*Només tenen un camí: Acceptar l'Estatut*».[314] «*Avantprojecte de Constitució: Espanya, segle XIX. Estatut de Catalunya: Europa, 1931*».[315] El 14 de juliol, la Diputació Provisional de la Generalitat aprova el projecte per unanimitat de tots els partits. Per Macià, aquest Estatut, amb què Catalunya reclama totes les prerrogatives dels pobles federats més avançats del món, ja es pot considerar com aprovat.[316]

L'ordre públic ha de ser una competència indiscutible de la Generalitat, remarca Ventalló,[317] i planteja les repercussions de l'afluència de treballadors sense feina procedents de les regions espanyoles més pobres, molts dels quals acaben en la delinqüència i en l'agitació anarquista. Cal atendre la situació dels treballadors aturats, però s'ha d'aturar l'arribada de gent sense feina ni recursos propis, afavorida pels bons que reparteix l'Ajuntament i que són objecte d'un tràfic il·legal. Les visites amenaçadores a la redacció dels «*sense feina oficials*» que exploten la situació no fan por als redactors sinó que els esperonen en la denúncia del problema.[318]

304 Entrefilet, *L'Opinió*, 11 de juny de 1931, p. 1.

305 Entrefilet, *L'Opinió*, 24 de juny de 1931, p. 6.

306 «Avantprojecte de Constitució espanyola», *L'Opinió*, 2 de juliol de 1931, p. 4-5.

307 *L'Opinió*, 3 de juliol de 1931, p. 1.

308 Editorial: «Constitució unitària», *L'Opinió*, 4 de juliol de 1931, p. 1.

309 «L'Estatut de Catalunya. Text del projecte que es presentarà a les Corts Constituents de la República», *L'Opinió*, 14 de juliol de 1931, p. 1 i 8.

310 «L'Estatut regional de València, avantprojecte», *L'Opinió*, 16 de juliol de 1931, p. 6.

311 «Avantprojecte d'Estatut de les Illes Balears», *L'Opinió*, 26 de juliol de 1931, p. 3.

312 N. MOLINS I FÀBREGA: «Gabriel Alomar», entrevista a *L'Opinió*, 5 de juliol de 1931, p. 1.

313 *L'Opinió*, 7 de juliol de 1931, p. 1.

314 *L'Opinió*, 12 de juliol de 1931, p. 1.

315 *L'Opinió*, 14 de juliol de 1931, p. 1.

316 Editorial: «L'èxit de l'Estatut», *L'Opinió*, 16 de juliol de 1931, p.1. Vegeu també: Editorial: «El moment de Catalunya» i J. Ventalló: «L'Estatut de la llibertat», *L'Opinió*, 15 de juliol de 1931, p. 1.

317 J. VENTALLÓ: «L'ordre públic de la nostra incumbència», *L'Opinió*, 22 de juliol de 1931, p.1.

318 J. VENTALLÓ: «El país més tou del món», «Problema de desordre públic» i «Cada dia més vergonyós», *L'Opinió*, 10, 17 i

19 de juliol de 1931

Vinyeta de Gaston Ry al·legòrica del desig del catalanisme d'aconseguir una república de caràcter federal: «*FESTEIG*

—Apa, dona, no t'hi pensis més i fes-te federal.».

AHCB

Davant les diferències en el si del Govern provisional de la República que afecten el projecte d'Estatut, *L'Opinió* retreu unes paraules d'Alejandro Lerroux, que ocupa el Ministeri d'Estat, i que són vistes com una provocació: «*y si catalanes descontentos apelaran a la fuerza, se les responderá con fuerza*».[319] En canvi, les paraules favorables de Manuel Azaña, ministre de la Guerra, susciten un elogi com a «*gran espanyol*»: «*nuestro deber es otorgar aquella autonomia sin límites que reclamen*».[320] Davant les reticències que la unanimitat suscita entre sectors conservadors catalans, el diari d'Esquerra fa retrets a Gaziel, director de *La Vanguardia*, i destaca la votació unànime del Ple de l'Ajuntament de Barcelona.[321]

La unanimitat es repeteix en els resultats del plebiscit municipal de diumenge 26 de juliol. Els 1.063 ajuntaments de Catalunya aproven el projecte i anticipen l'aprovació popular que s'ha de produir diumenge següent, 2 d'agost.[322] El lema de portada ha anat desgranant arguments per convèncer els votants: «*El nostre dret depèn d'un deure: votar i fer votar l'Estatut*» (22 de juliol), «*Assimilisme? Separatisme? L'Estatut!*» (23 de juliol), «*És més una qüestió d'aplom, que de plom*» (24 de juliol), «*L'Estat posseeix prou lleis... Francesc Macià*» (25 de juliol), «*El 2 d'agost, Catalunya ha de dir al món: Present!*» (26 de juliol), «*Amb el teu vot pots decidir la llibertat de Catalunya*» (29 de juliol), «*Només un pensament, només una paraula, només una voluntat. Estatut!*» (30 de juliol), «*Digueu SÍ! I cauran cadenes velles de dos segles*» (31 de juliol) i «*No votar l'Estatut és un crim de lesa pàtria*» (1 d'agost).

El mateix dia 2 de la votació popular, *L'Opinió* fa que l'última pàgina sigui també una portada, i entre

---

19 de juliol de 1931, p.1.

319 *L'Opinió*, 38, 16 de juliol de 1931, p.1. Editorial: «Volem concòrdia», *L'Opinió*, 17 de juliol de 1931, p. 1.

320 *L'Opinió*, 41, 19 de juliol de 1931, p. 1. Vegeu també: Editorial: «Un ministre revolucionari», *L'Opinió*, 21 de juliol de 1931, p. 1.

321 Editorials: «La unanimitat de Catalunya» i «La nostra batalla», *L'Opinió*, 23 i 24 de juliol de 1931, p. 1 i 1.

322 Editorial: «El triomf de l'Estatut», *L'Opinió*, 28 de juliol de 1931, p 1.

les dues es repeteixen tots les idees expressats durant la campanya i els lemes al costat de les respectives capçaleres tenen un to marcadament laboral:. «*Què vol dir descans dominical? A treballar per la llibertat!*», diu el de portada. I el d'aquesta contraportada extraordinària fa al·lusió a una de les reivindicacions més sentides pels treballadors: «*La d'avui serà la més gloriosa jornada de vuit hores*».

Només els homes majors de vint-i-tres anys tenen dret a vot, però no hi falta un lema de *L'Opinió* adreçat a les dones: «*Dona catalana: si t'estimen, han de votar l'Estatut!*» (28 de juliol). La Llei electoral no permet encara el vot femení, però s'anima les dones a moure els homes a votar i a signar a favor o en contra del projecte en els llibres de signatures oberts pels ajuntaments. En la mateixa edició, hi ha un article de Maria Pi de Folch[323] a favor de la participació política de les dones i de suport a l'Estatut, com fan amb altres articles també Maria Teresa Gibert,[324] Mercè Loperena[325] i Isolina Viladot,[326] així com una autora que signa E.M.[327]

La votació aclaparadora a favor de l'Estatut —486.298 sís, 3.039 nos i 641 blancs, segons els primers resultats—[328] fa que el diari proclami que «*Catalunya s'ha donat la seva llibertat*» i atorgui a Macià «*la glòria d'haver estat el primer català que ha pogut proclamar: Ja som lliures!*». En dir que ningú a les Corts de la República podrà oposar-s'hi, també s'insinuen els temors latents.[329] En una primera crònica parlamentària, Font i Farran expressa una «*sensació depriment i dolorosa alhora*» davant d'una fredor, «*una hostilitat difusa i vaga*», una «*pregona ofuscació*» de l'opinió madrilenya davant la proposta catalana.[330]

Amb el debat constitucional a punt de començar, *L'Opinió* ha enviat el jove estudiant de Dret Rafael Font i Farran a Madrid, com a corresponsal especial. Antoni Xirau, que, amb Gabriel Alomar, forma part de la Comissió Constitucional, li explica el sentit del vot particular de la Minoria Catalana al títol I de la Constitució sobre l'organització territorial i els poders de l'Estat, en línia amb el text de l'Estatut, i el tranquillitza sobre els recels madrilenys: «*S'ha esvaït considerablement l'ambient de malfiança que s'havia congriat aquests darrers dies*».[331]

El viatge del president Macià a la capital de la República, on fa lliurament oficial del projecte d'Estatut d'Autonomia al president del Govern provisional, Alcalá-Zamora, és celebrat a la manxeta de *L'Opinió* com «*Una altra data històrica: 14 d'agost*». El to de Joan Alavedra, redactor en cap i enviat especial que viatja amb la comitiva del president, és exultant.[332] El to editorial i de les manxetes continua sent exigent i confiat: «*El moment és més de compromís per Espanya que per Catalunya. Un Parlament republicà no pot fer altra cosa que aprovar l'Estatut*».[333] «*Els catalans, després del resultat plebiscitari que han obtingut, estaven en el dret de donar-se la forma d'Estat*

323 Maria PI DE FOLCH: «Perquè les dones hem de voler i votar l'Estatut», *L'Opinió*, 28 de juliol de 1931, p. 1.

324 Maria Teresa GIBERT: «El vot de la dona», *L'Opinió*, 26 d'agost de 1931, p. 2.

325 Mercè LOPERENA: «La joia dels pobles», *L'Opinió*, 30 d'agost de 1931, p. 1.

326 Isolina VILADOT: «L'Estatut i la dona» i «Les dones i l'Estatut», *L'Opinió*, 18 de juliol i 2 d'agost de 1931, p. 1 i 8.

327 E.M.: «Una mica més de feminisme, si us plau...?», *L'Opinió*, 23 de juliol de 1931, p. 1. Podria ser que es tractés d'Encarnació Miquel i Girbau.

328 «Resum de les dades rebudes», *L'Opinió*, 4 d'agost de 1931, p. 1. Tres dies després, el diari proclama a la manxeta que «L'Estatut de Catalunya anirà a les Constituents amb 593.961 vots», *L'Opinió*, 7 d'agost de 1931.

329 Editorials: «Catalunya lliure» i «Comentari», *L'Opinió*, 53, 4 d'agost de 1931, p. 1..

330 R. FONT I FARRAN: «Madrid-Corts Constituents: Una sensació dolorosa», *L'Opinió*, 9 d'agost de 1931, p. 4.

331 FONT I FARRAN: «La tasca d'Esquerra Republicana a la Comissió Constitucional. Declaracions del senyor Antoni Xirau», *L'Opinió*, 11 d'agost de 1931, p. 1.

332 Joan ALAVEDRA: «L'acollida cordial i efusiva que Espanya ha fet al president Macià», «Viatge triomfal de Macià» i «Catalunya a Madrid. El viatge triomfal de Macià», *L'Opinió*, 15, 16, 19 i 22 d'agost de 1931, p. 1, 1, 1 i 4.

333 Editorial: «El moment àlgid d'Espanya», *L'Opinió*, 63, 14 d'agost de 1931, p. 1.

L'OPINIÓ

DIARI D'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

REDACCIO I ADMINISTRACIO: Plaça de la Universitat, 6, entresol - Telèfon 24667 : Any IV-Núm. 53 : Barcelona, dimarts, 4 agost 1931. Impremta: Tallers, 62 : Preu: 10 cèntims

A Macià la glòria d'haver estat el primer català que ha pogut proclamar:

JA SOM LLIURES!

CATALUNYA s'ha donat la seva llibertat

2 D'AGOST, DIADA HISTORICA

Catalunya, lliure

Catalunya s'ha donat la seva llibertat. En un formidable referèndum ha votat, pot dir-se que unànimement, el seu Estatut. La voluntat de Catalunya és de governar-se a si mateixa, i com que aquest és el fet, les Corts espanyoles no tenen altre camí que acatar-lo.

No és que les Corts espanyoles l'acatin a contracor. La veu d'aquests homes, ja abans de la Dictadura, però amb més intensitat durant aquell setení vergonyós, i després i tot, s'ha fet sentir cada vegada més clara i més acompanyada. Catalunya és compresa avui de tots els espanyols amants de la llibertat, i en nom de la llibertat que a si mateixos es desitgen i per la qual estan disposats a lluitar, aquests espanyols es consideren sense cap dret a imposar a Catalunya res que coarti el dret al lliure determini que els catalans tenim.

Un Unamuno i un Royo Vilanova no són ningú, ni representen res. Tots els Parlaments del món tenen els seus pallassos. Totes les Cambres reserven sempre uns escons perquè s'hi asseguin els que només són aptes per a la «boutade». Però en cap Parlament ni Cambra del món acostuma a fer-se cas d'aquests personatges. Per aquesta banda, no hi ha por. Serà, encara, un honor per a Catalunya, que els seus drets siguin combatuts únicament en nom de la intemperància, sense que pugui ésser allegada cap raó.

Perquè aquests són els fets. Tot Catalunya ha votat el seu Estatut. Es tot un poble que presenta el seu anhel d'estructurar la seva llibertat dins d'un Estat central de forma federal amb el qual li interessa conviure. Quan aquest Estatut aprovat ara pels catalans, sigui lliurat pel president Macià al president del Govern Provisional de la República, Alcalà Zamora, quan aquest Estatut sigui dut al Parlament constituent, amb uns quants centenars de milers de vots al seu darrera, ¿qui pot atrevir-se a combatre'l, i en nom de què el pot combatre? El diputat que parlés contra l'Estatut que és la voluntat de tots el poble de Catalunya, ¿amb quin títol podria oposar-s'hi? No hi ha cap diputat espanyol que hagi estat votat pels seus electors perquè combatés la voluntat de Catalunya.

No és que creguem que els diputats espanyols que reconeixeran el dret de Catalunya a governar-se a si mateixa, siguin amics de Catalunya de tota la vida. Alguns d'ells ho són de poc. Però és que la República, règim de llibertat, ha escampat per la Península uns aires renovadors i de concòrdia, que només els malvats es poden plànyer que hi siguin. El discurs de Maura furgant en el caliu anticatalà que encara pogués quedar de passades èpoques, en el fons de la consciència dels diputats espanyols, és un discurs que el ministre de la Governació, si se sent espanyol, hauria de donar-se vergonya d'haver-lo pronunciat.

Les Constituents espanyoles aprovaran l'Estatut que el poble de Catalunya s'ha donat, i l'aprovaran perquè aquesta és també la voluntat del poble espanyol, del veritable poble, que pateix i «que calla», perquè encara no ha perdut l'esperança que la República realitzarà per les vies legals l'obra revolucionària que té el deure de fer; i aquest poble espanyol que pateix i que calla avui està decididament al costat de Catalunya perquè ha vist que Catalunya ha comprès el veritable sentit que s'ha d'imprimir a la revolució pacífica del 14 d'abril, mentre a Espanya es fan esforços per disfressar-lo i per procurar que de l'enderrocada Monarquia en perdurin tantes coses com es puguin, encara que estiguin basades damunt la injustícia més revoltant.

Està al costat de Catalunya perquè sap que a Catalunya volem estructurar el país tal com ell voldria que el Govern espanyol li estructurés Espanya. Que la República que ell vol, i per la qual féu la revolució, és una República com la que defensem els catalans.

Referèndum de l'Estatut de Catalunya

Resum de les dades rebudes

	Cens	*Sí*	*No*	*Blanc*	*Nulles*
Barcelona ciutat (falten 22 seccions)	268.446	165.935	2.144	476	127
Barcelona circumscripció (falten 57 pobles)	206.070	159.103	291	127	30
Girona (falten 40 pobles)	87.450	67.691	353	36	2
Tarragona (falten 42 pobles)	109.646	72.619	144	2	—
Lleida (falten 277 pobles)	99.794	20.950	107	—	—
Totals	762.406	486.298	3.039	641	159

(Falten 416 pobles i 22 seccions de Barcelona.)

UNA INTERVIU AMB LLUIS COMPANYS

«El Sol», de Madrid, arribat diumenge, ha publicat el següent interviu amb el cap de la minoria parlamentària de l'Esquerra Republicana de Catalunya, senyor Lluís Companys. Diu:

«La actitud política de D. Luis Companys, derivada de sus intervenciones en el debate abierto por la Cámara constituyente y especialmente después del discurso pronunciado por el ministro de la Gobernación, es objeto de muchos comentarios, tanto en Madrid como en Barcelona, no solamente por la personalidad del señor Companys, sino por su calidad de jefe parlamentario de la Esquerra catalana.

Un redactor de «El Sol» interrogó ayer tarde al ex gobernador de Barcelona, i obtuvo de él las siguientes declaraciones, comentario interesante al último discurso de D. Miguel Maura:

—Maura es un hombre leal y un caballero, y el discurso que pronunció no es digno de él. ¡No! Quienes mediten con serenidad deben reconocerlo así. Quizá el señor Alcalá Zamora no esté muy conforme con lo que Maura ha hecho.

—¿Qué ha hecho?

—¿Qué ha hecho? ¿Pues no se está viendo? Ha desviado el debate para levantar el recelo y enconar las pasiones. En el problema catalán ha hecho la misma labor que su temperamento le lleva a hacer en el problema social.

Hablaba yo en mi discurso de la acción general del Gobierno y de las conveniencias nacionales del actual momento político. Combatí el ritmo lento y extático de la política gobernante, que es un peligro ante las inquietudes y apetencias de la opinión. Cité ejemplos y reclamé un Gobierno de izquierdas que respondiese además a la voluntad pública expresada en las últimas elecciones. Me referí al órden social de Cataluña, en Sevilla y en toda España, y a la Constitución, la reforma agraria y las leyes sociales... Y el señor Maura, agudo y ágil, se limitó a tratar de Cataluña, como si no tuviéramos voz para lo demás, y con una imprudencia manifiesta trazó un panorama angustioso de la vida económica catalana, y hasta habló del derecho que tendríamos al auxilio.

Una cosa lamentable, que fue corregida porque Maura había llegado en el recelo de antiguas diferencias.

Por si no hubiese bastantes, nos acusó de pactos o complacencias con los procedimientos perturbadores del sindicalismo.

—¿Y no son ciertos esos pactos?

—Esa suposición de pacto con el sindicalismo, particularmente, lo considero un agravio. El que yo crea que el problema social debe ser tratado con más moderación y que sea necesario tener en cuenta los antecedentes que en Cataluña han creado ciertas morbosidades, no da derecho a presentarme como tan amparador o contemporizador de desmanes y tácticas que en Cataluña, y cara a cara con ellos, he combatido sin reservas. ¡Luego vendrán a requerir mi asistencia para cooperar a la resolución o previsión de los conflictos!

El discurso del señor Maura hizo un efecto venenoso. Y al acabar, cuando se hubo votado la confianza al Gobierno, algunos diputados, muy pocos, cuando gritaban «¡Viva la República!» se dirigían a nosotros, como si nos lanzasen un agravio. ¡Necios! ¡A nosotros, que nos hemos pasado veinte años de cárcel en cárcel por defender la República española; que fuimos los primeros en insurreccionarnos, y que luego hemos hecho el sacrificio de estar en el Gobierno civil, donde podíamos habernos estrellado, que era lo más seguro!

Es claro que esta incomprensión me apena.

Yo adopté en el Parlamento la posición que me creía obligado a adoptar, y fui leal y rotundo en el respeto y admiración para las personas. No podía además arrostrar para mí la responsabilidad de que por no haber cumplido fielmente el acuerdo de los diputados de «Esquerra» había dificultado, según lo que pudiera haber sucedido en las contingencias del tiempo, la aprobación del Estatuto.

Mi conciencia estaba muy violentada, y fui leal para todo y para todos; y el que no lo hayan sido para conmigo no desviará mi conducta, aunque claro que ha producido sus efectos en la estimación y relación personal.

—¿Qué le ha parecido a usted el discurso del señor Ortega y Gasset?

—Que ha cometido dos injusticias. La primera, que me llena de orgullo. Me refiero al elogio que hizo de mí, y que por venir de una persona como él, me ha conmovido extraordinariamente. La otra, y esta me duele profundamente, es la de creer que yo reduzca exclusivamente el debate a términos puramente locales. Esta no fué mi intención.»

Comentari

En la votació del passat diumenge Catalunya s'ha ratificat a si mateixa. Evidentment, no calia pas aquesta ratificat a si mateixa. Evidentment, no calia pas aquesta ra- el nostre poble ha donat de quina era la seva voluntat nacional. L'Estat espanyol, però, ha volgut una nova reafirmació col·lectiva. I Catalunya l'ha donada de bon grat amb aquell entusiasme i aquella fe que caracteritza tots els moments de la nostra gent.

Després de la jornada del passat diumenge ningú no pot tenir el dret de dubtar, si és que hi havia algú que dubtava encara. Catalunya ha dit solemnement el que vol, donant a Espanya i al món un alt exemple de disciplina i cohesió espiritual.

Ho ha dit tot un poble, tota una multitud que ha proclamat als quatre vents la seva fe nacional. El resultat del plebiscit és ja de fet l'assoliment de la llibertat catalana. Perquè, ¿qui gosarà negar aquesta llibertat si és una nació que imperativament la reclama?

L'executòria de Catalunya abans i després de la proclamació de la República ve caracteritzada per una lleialtat, una sinceritat i una cordialitat de la qual no serà lícit dubtar-ne. Catalunya ha complert fidelment el compromís revolucionari que cristal·litzà a Sant Sebastian. No ens cabem pas imaginar que a aquella actitud catalana s'hi pogués respondre amb una incomprensió o amb una lamentable reincidència en els procediments i les actituds de la Monarquia. D'un temps ençà et ve preguntant als nostres homes amb una insistència impertinent, què passaria si l'Estatut no fos aprovat a les Corts Constituents. Després del 2 d'agost ja ens agradarà veure qui és l'ardit que s'atreveix a formular novament aquesta pregunta.

L'ASPECTE DE LA CIUTAT

Des del dissabte al migdia, Barcelona agafà el ritme de les grans solemnitats històriques. Una sola paraula, una sola idea, una sola obsessió: l'Estatut. Totes les converses versaven sobre el mateix. A tot arreu els cartells de propaganda, amb un dinamisme de color i d'interès, recordaven constantment la gran diada a aquells pocs ciutadans que se'n poguessin distreure.

L'aspecte de Barcelona la vigília de la gran mobilització nacional, pot dir-se que estava plenament a to amb la transcendència del moment que es vivia. A la tarda s'arribà al paroxisme. Per totes les vies de la urbs eren incomptables els vehicles que hi circulaven amb cartells a favor de l'Estatut, llançant proclames i tota mena d'impresos.

A les Rambles l'ambient estava carregadíssim. A les taules que s'hi havien installat per tal de recollir-hi signatures dels fills de les regions espanyoles, l'animació fou constant, recollint-s'hi infinitat d'adhesions.

No cal dir que aquesta vibració de la ciutat augmentà encara el dia del magne plebiscit, en el qual Catalunya ha recobrat les llibertats perdudes.

A L'EIXAMPLA

En aquest sector de la ciutat, que comprèn gairebé tot el Districte IV, els collegis es varen constituir sense dificultat de cap mena. La votació per l'Estatut fou nodridíssima en la majoria de seccions.

LA SAGRERA I HORTA

En aquestes populars barriades la mobilització femenina fou importantíssima. Igualment que el nombre de vots aconseguits en les urnes.

POBLE SEC

Entre l'element treballador d'aquesta barriada hi ha hagut un fort entusiasme per la votació de l'Estatut. Infinitat de dones acudiren durant el matí a les taules installades a l'efecte. El mateix entusiasme regnà a les barriades del Port i Can Tunis.

A LA BARCELONETA

Abans de les vuit l'animació a la populosa barriada era ja extraordinària. A les dotze la votació havia aconseguit un nombre crescudíssim. Molts dels balcons lluïen domassos i banderes de les quatre barres.

POBLE NOU

El mateix moviment de públic es notava a la barriada del Poble Nou. Una constant afluència de votants es notava a tots els collegis. I l'entusiasme de les dones no desmereixia pas el més mínim de la dels electors.

SARRIA

A Sarrià, que pertany al districte III, la votació a favor de l'Estatut fou molt nodrida. A les taules del plebiscit femení es recolliren moltes centenars de signatures.

GRACIA I SANT GERVASI

En aquestes importants barriades s'observà des de bon matí una intensa animació que durà tot el dia. El nombre de votants fou molt crescut, igualment que en el plebiscit de les dones.

CLOT

Des de les vuit, la concurrència d'electors als collegis fou nombrosa i incessant, de tal forma que al migdia les urnes contenien ja una important quantitat de paperetes.

SANS I HOSTAFRANCS

En aquestes barriades, la massa obrera votà amb un entusiasme exemplar. Totes les seccions restaren constituïdes abans de les nou del matí sense contratemps.

Al migdia, la quantitat de signatures estampades en els plecs del plebiscit femení, pujava diverses milers.

SANT ANDREU

Des de bon matí hom pogué preveure que la votació per l'Estatut seria nodridíssima. Igual impressió es treia quant al resultat del plebiscit femení.

Per tots els carrers es veien molts balcons endomassats.

«LA REACCION», CREMADA

Al carrer Pelai, davant la Granja Royal, un venedor que cridava «La Reacción» Jaumina, fou despullat de tots els exemplars que portava, amb els quals hom féu una gran foguera al mig del carrer.

TELEGRAMES D'ADHESIO

Al Palau de la Generalitat s'han rebut gran nombre de telegrames, dels que n'hem agafat una quantia a l'atzar, que copiem:

De Logroño. — Los abajo firma-

JORDI I L'ESTATUT per Gaston Ry

—Heu vist? Gairebé ne n'hi caben més.

4 d'agost de 1931
Portada de *L'Opinió* amb els resultats del referèndum de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.
AHCB

i de Govern que haguessin volgut. Alcalá Zamora».[334] «*El fet de Catalunya lliure data del 14 d'abril. Ara es tracta només de legalitzar aquesta llibertat*».[335] «*Catalunya assenyala als pobles hispànics el camí de la seva grandesa*».[336] «*A Catalunya ha de donar-se-li tot el que demana, en tota la seva integritat i sense regatejar. Azorín*».[337]

L'Opinió dona un altre pas en la mitificació de Macià, com a líder no separatista: «*Ja no eren els catalans purs, despullats de partidismes, que el veneraven com l'Home de Catalunya. Eren els que no eren catalans i tot. Quan Prats de Molló, havíem sentit murcians, andalusos, descarregadors del moll, picaterrossos del Metro, que parlaven de Macià amb el més alt respecte de què haurien parlat d'un home. Prats de Molló no era un gest separatista. Era un gest de rebel·lió contra la Dictadura i el rei. I cada dia, el prestigi de Macià s'anà acreixent més i més* [...] *No és pas idolatria per un home, és simplement fe* [...] *Macià ha creat aquesta fe en el poble de Catalunya i l'està creant en el poble d'Espanya. Els homes que a Sitges, a Sant Vicents, a Montblanc, a Almacelles, sortien a l'estació a saludar Macià, són homes en peu de guerra. Anirien on Macià els digués. Els dos-cents aragonesos de Binèfar, que a les dues de la matinada eren a l'estació cridant "Viva el abuelo" i "Viva Cataluña libre", i el feren alçar del llit, anirien cegament allà on Macià els digués*».

«*La fe trasbalsa les muntanyes. Amb aquesta fe dipositada en Macià, Macià, que podria fer de tot el poble el que volgués, farà simplement que aquest poble tingui el que vol. Macià ha preguntat al poble: Què vols? Llibertat i justícia? Doncs la tindràs*».[338]

«*La serenitat de l'home que ha estat precisament qualificat de visionari, de Quixot, d'al·lucinat, de no tocar de peus a terra, que és el primer polític de Catalunya i serà, si no el primer, un dels primers de la futura República federal espanyola*».[339] «*Macià és avui el primer polític de Catalunya. Anys a venir, la història d'Espanya examinarà aquest moment i dirà: Macià era en 1931 el primer polític d'Espanya*».[340]

L'intercanvi de comprensió i afecte en els discursos de Macià i Alcalá-Zamora, el contacte efusiu entre els dos presidents, en paraules de Font i Farran, ha de contribuir a «*netejar l'ambient de totes aquelles boires que poguessin ennegrir-lo*».[341] Alcalá-Zamora i Azaña són els qui expressen amb més claredat el suport a la interpretació catalana del Pacte de Sant Sebastià, en una enquesta oral feta pel corresponsal parlamentari,[342] en ocasió del primer aniversari, el 17 d'agost, que reuneix tots els signants en un sopar de celebració. En no haver-hi cap text escrit del contingut del Pacte, tots dos s'identifiquen amb l'explicació donada per Manuel Carrasco i Formiguera, que hi representava Acció Catalana: «*L'Estatut proposat i votat per Catalunya hauria de ser sotmès en la part referent a la vida de relació entre el Govern central i el Govern de Catalunya, a l'aprovació sobirana de les Corts*».

No tots els enquestats comparteixen exactament aquesta posició. Sí que ho fan els catalans Marcel·lí Domingo, ministre d'Instrucció Pública, Jaume Aiguader, alcalde de Barcelona, i Macià Mallol, antic diputat de la UFNR per Tarragona, així com el diputat Eduardo Ortega y Gasset. El ministre de la Governació, Miguel Maura, el director general de Seguretat, Ángel Galarza, i el ministre d'Estat, Alejandro Lerroux, són menys taxatius pel que fa al paper reservat a les Corts, mentre que el socialista Indalecio Prieto evita de manifestar-se per la seva condició de ministre d'Hisenda.

334 Manxeta de *L'Opinió*, 16 d'agost de 1931, p. 1.

335 Manxeta de *L'Opinió*, 18 d'agost de 1931, p. 1.

336 Manxeta de *L'Opinió*, 19 d'agost de 1931, p. 1.

337 Manxeta de *L'Opinió*, 20 d'agost de 1931, p. 1.

338 Editorial: «La fe trasbalsa les muntanyes», *L'Opinió*, 16 d'agost de 1931, p. 1.

339 Editorial: «Macià o la serenitat», *L'Opinió*, 18 d'agost de 1931, p. 1.

340 J. VENTALLÓ: «L'obra d'un any», *L'Opinió*, 16 d'agost de 1931, p. 1,

341 R. FONT I FARRAN: «Madrid-Corts Constituents: Alcalá Zamora, home lleial» i «Madrid-Corts Constituents», *L'Opinió*, 13 i 16 d'agost de 1931, p. 1 i 4.

342 R. FONT I FARRAN: «Catalunya i la Revolució: Una enquesta sobre el Pacte de Sant Sebastià», *L'Opinió*, 21, 26 i 29 d'agost de 1931, p. 1.

Madrid, 14 d'agost de 1931

El president de la República espanyola, Niceto Alcalá-Zamora, rep el president de la Generalitat de Catalunya, Francesc Macià, que ha anat a la capital de l'Estat per lliurar-li l'Estatut d'Autonomia aprovat en referèndum pel poble català el 2 d'agost.

En segon terme, d'esquerra a dreta diversos periodistes: Josep Maria Lladó, Rafael Font i Farran —amb ulleres, corresponsal a Madrid de *L'Opinió*—, x,

Joan Alavedra —enviat com a corresponsal especial de *L'Opinió* per a cobrir la informació— i x.

RFV

Des de fa algunes setmanes, *L'Opinió* no ha deixat de criticar les actuacions del Govern provisional de la República. Maura és tractat d'«*enemic de Catalunya*» per un decret que treu als ajuntaments la facultat de triar els secretaris[343] i s'ha assenyalat la responsabilitat del ministeri de Governació en un cas d'aplicació de la Llei de fugues a Sevilla, on quatre presos són trets irregularment de la presó i morts a trets per agents de policia. El diputat d'Esquerra Republicana Josep Grau i Jassans ha publicat les seves impressions com a membre de la comissió parlamentària desplaçada a la capital d'Andalusia,[344] i el diari en demana responsabilitats.[345]

Hi ha un divorci creixent entre el Govern provisional i l'opinió republicana. El problema no es veu pas en la integritat moral dels seus membres, sinó en la indecisió pròpia del caràcter d'un Govern de coalició, «*el que fa que dins d'ell les tendències diverses es destrueixin i s'anul·lin mútuament*», cosa que no passaria en un Govern d'esquerres que reflectís els resultats de les eleccions constituents.[346] Tota l'esperança està posada en la redacció i aprovació ràpides de la Constitució republicana, mentre s'escampen rumors d'una conspiració monàrquica.[347]

A primers de setembre, Esquerra Republicana, el Govern de la Generalitat i el propi Macià es troben en una situació de fortes tensions, després de vagues successives de la indústria metal·lúrgica, dels treballadors de Telefónica i d'una vaga general decretada per la Federació Local de Sindicats, durant la qual hi ha violències i morts als carrers de Barcelona. La vaga d'empleats de la Telefònica declarada el 20 de juliol per la CNT, que va paralitzar els serveis a Barcelona i Sevilla, amb la consegüent declaració de l'estat de guerra a la ciutat andalusa pel Govern de la República, s'ha produït just després que el sector anarcosindicalista s'hagi fet amb la direcció de la confederació de sindicats en un congrés celebrat a Madrid el juny. *L'Opinió* acull com un «*document importantíssim*» el manifest publicat el 30 d'agost per trenta dirigents sindicalistes, encapçalats per Ángel Pestaña i Joan Peiró, contra la utilització política dels sindicats per part de la Federació Anarquista Ibèrica.[348]

L'endemà del 3 i 4 de setembre, que Barcelona ha estat paralitzada i ha afectat l'edició dels diaris de divendres, *L'Opinió* critica la realització d'una vaga general sense objectius, que contraposa amb l'advertiment formulat en el ja anomenat Manifest dels Trenta.[349] «*Aquell manifest era l'afirmació revolucionària més seriosa que en tot el que va de segle ha estat feta a Catalunya per una organització obrera. Els seus signants sentien la seva responsabilitat, i potser impotents per a deturar l'empenta dels elements que preconitzen la violència, es consideraven en el deure de donar la veu d'alerta a les organitzacions obreres per què no es deixessin arrossegar a moviments sense objectius concrets que solament conduirien a una reacció*».

En dies consecutius,[350] el diari reitera la crítica a la detenció i presó de persones no sotmeses a l'autori-

343 «Miguel Maura, l'enemic de Catalunya. Un atemptat contra l'autonomia catalana», *L'Opinió*, 12 d'agost de 1931, p. 1.

344 Josep GRAU JASSANS: «La tragèdia de Sevilla», *L'Opinió*, 57, 7 d'agost de 1931, p. 4; «La tragèdia d'Andalusia», *L'Opinió*, 9, 12, 18, 20, 23 i 25 d'agost de 1931, p. 5, 5, 1, 1, 1 i 5.

345 Editorial: «Els quatre assassinats de Sevilla», *L'Opinió*, 26 d'agost de 1931, p. 1.

346 R. FONT I FARRAN: «Madrid-Corts Constituents: La discussió del projecte constitucional», *L'Opinió*, 15 d'agost de 1931, p. 5.

347 R. FONT I FARRAN: «Una informació sensacional? Els elements monàrquics preparen un assalt contra la República?», *L'Opinió*, 23 d'agost de 1931, p. 1.

348 «Un document importantíssim. Ángel Pestaña, Joan Peiró, Sebastià Clara, Progreso Alfarache i 26 militants de la CNT donen la veu d'alerta als obrers», *L'Opinió*, 30 d'agost de 1931, p. 1 i 7. En l'edició següent, el diari publica una nota dels signants puntualitzant el títol i altres textos de la redacció que acompanyaven el document: «El manifest dels 30 militants destacats de la CNT», *L'Opinió*, 2 de setembre de 1931, p. 1.

349 Editorial: «La vaga general i la seva lliçó per a tots», *L'Opinió*, 5 de setembre de 1931, p. 1.

350 Editorial: «Presos governatius, no», *L'Opinió*, 2 de setembre de 1931, p. 1; «Ahir dèiem: «Presos governatius, no». Avui repetim: «Presos governatius, no»», manxeta de *L'Opinió*, 3 de setembre de 1931, p. 1.

15 d'agost de 1931
Vinyeta d'Anicet Font
ironitzant amb la desesperació dels monàrquics:
«*L'ÚLTIM MONÀRQUIC*
—Després de la rebuda que els de Madrid han fet a Macià,
ja no em queda cap esperança, i més val acabar-ho d'un cop.».
AHCB

tat judicial. És una pràctica que ve de la dictadura i fa una crida d'atenció directa al president del Govern provisional, a propòsit d'una vaga de fam a la presó Model que acaba en un motí i incendi durant una visita al centre del governador civil, Oriol Anguera de Sojo.[351] Esquerra Republicana obre una subscripció a favor dels vaguistes de Telefònica, amb aportacions de Joan Casanelles, Joaquim Ventalló i Pere Comas,[352] entre altres, i reclama al Govern provisional la confiscació de la companyia de capital estatunidenc.

El diari insisteix a reclamar el desarmament dels enemics de la República i retreu les «*autoritats ineptes que han estat permetent que els elements anàrquics s'armessin i ara troben estrany que els seus agents siguin rebuts a trets de pistola i de fusell*».[353] Aquest mateix dia, *La Vanguardia* publica una crítica demolidora a Esquerra Republicana i al president Macià que, en política, diu, «*ha sido siempre el hombre de la más inverosímil simplicidad*».[354] Els retreu una proximitat al sindicalisme que contrasta amb les distàncies amb els violents marcades en l'editorial de *L'Opinió*: «*La Izquierda Republicana de Cataluña, improvisación electorera sin un programa definido, sin cohesión, sin pensamiento, sin hombres, sin nada, no ha tenido, no tiene ni podrá tener nunca otra fuerza que la recibida, condicional y circunstancialmente, de la avalancha sindicalista, al irrumpir*

351 «Els fets de la Presó», *L'Opinió*, 3 de setembre de 1931, p. 1.

352 «Senyor Martínez Barrios: La comunicació que interessa més als abonats és la de Telefònica amb els seus vaguistes» (dirigint-se al ministre de Comunicacions) i «L'Estat encara no s'ha incautat de la Telefònica», manxetes de *L'Opinió*, 2 i 5 de setembre de 1931, p. 1 i 1. «Subscripció d'ERC per vaguistes de la Telefònica», *L'Opinió*, 3 de setembre de 1931, p. 1.

353 Hi ha notícies sobre un intent de desembarcament d'armes a la Costa Brava (*L'Opinió*, 30 d'agost de 1931, p. 1) o sobre una troballa d'armes i municions a l'església de Sant Jaume de Barcelona (*L'Opinió*, 10 de setembre de 1931, p. 1). Hi ha un intercanvi de retrets amb *La Publicitat* sobre l'ús d'armes que el diari d'Acció Catalana atribueix també a Esquerra (Editorial: «On són els feixistes?», *L'Opinió*, 10 de setembre de 1931, p. 1.)

354 «Cataluña indefensa», *La Vanguardia*, 5 de setembre de 1931, p. 4.

ésta de pronto en el campo político con la esperanza de provocar el desquiciamiento propicio a la revolución social. El señor Maciá y los suyos aceptaron el apoyo del sindicalismo, porque con la ilusión de triunfar, aunque sólo fuese en apariencia, habrían aceptado cualquier concurso, incluso el del diablo. Y el sindicalismo se fué del brazo del señor Maciá y sus improvisados acólitos, no porque le interesaran los ideales de ese grupo disparatado, pues en el fondo no le importan un bledo, sino tan sólo porque vió que siendo los más atolondrados, inexpertos y vacuos, cuando llegase la hora se los "comería" —así, textualmente,— con más facilidad. Y en estas estamos: en que se los va comiendo».

La Vanguardia retreu també a Esquerra Republicana les crítiques al governador civil Oriol Anguera de Sojo, però *L'Opinió* s'hi reafirma i li reprotxa, a més, una suspensió governativa del diari *Solidaridad Obrera*, tot posant *La Publicitat* en el mateix pla que *La Vanguardia.*[355] El directori del partit emet una nota on deixa clar no solament que està d'acord amb l'editorial de *L'Opinió* sobre la vaga, sinó que el directori mateix se'n declara autor.[356]

La reacció de *L'Opinió* contra el diari de Carlos Godó no és menys contundent, primer amb crítiques, després amb la convocatòria d'una manifestació i, també, amb crides al boicot per part de lectors, subscriptors i anunciants. «*1919, 1920, 1921, 1922, 1923... Atemptats, llei de fugues, lock-out... Governaven els amics de La Vanguardia*».[357] El cap de la Minoria Catalana a les Corts, Lluís Companys, rebla el clau: *«Aquest diari fou un dels que exaltaven la figura repugnant de Martínez Anido i trobava bé l'aplicació del crim des de les esferes del Govern*».[358]

Hi ha una manifestació d'adhesió i desgreuge a Macià convocada pels centres del partit, dilluns 7 de setembre al vespre a la plaça de la República, amb parlaments del diputat Josep Dencàs, l'alcalde Aiguader, el conseller Gassol i el propi Macià. L'endemà és glossada amplament en les dues primeres pàgines,[359] amb una apel·lació personal a Agustí Calvet, director de *La Vanguardia*: «*Senyor Gaziel: no cal que escrigueu més. Ja heu passat a la història*».[360]

Les crides al boicot comercial s'escampen per mitjà d'entrefilets: «*Trenqueu les vostres relacions amb les cases comercials que s'anuncien a La Vanguardia*». «*No concorregueu als establiments, restaurants, bars, perruqueries, cirabotes, etc. Que estan subscrits a La Vanguardia*». «*La Vanguardia és un enemic que tenim dintre de Catalunya*», «*No compreu als establiments que anuncien a La Vanguardia*», «*Feu donar de baixa de La Vanguardia els que vulguin dir-se amics vostres*»; «*La Vanguardia és l'ABC de Catalunya*».[361]

Les polèmiques periodístiques són vivíssimes també amb *La Veu de Catalunya*, *El Matí* i *La Publicitat*, en defensa de l'actuació d'Esquerra a l'Ajuntament de Barcelona,[362] fins al punt que des del setmanari *La Rambla*, Sunyol demana una treva entre els diaris catalanistes, invocant «*la bandera blanca de l'Estatut*». *L'Opinió* accepta, sense deixar d'assenyalar l'abast de

355 Editorial: «Enemics de Catalunya», *L'Opinió*, 6 de setembre de 1931, p. 1.

356 Nota sense títol al peu de la portada de *L'Opinió*, 6 de setembre de 1931: «*El Directori de l'Esquerra Republicana de Catalunya ens trameté ahir una nota que diu: "Com sia que el governador civil senyor Anguera ha manifestat als periodistes que no creia que l'editorial publicat avui a L'Opinió sota el títol 'La vaga general i una lliçó per a tots' expressés el criteri del Partit, ens creiem en el deure que fer públic que no sols l'interpreta sinó que fou precisament redactat i aprovat per aquest Directori".*».

357 Manxeta de *L'Opinió*, 6 de setembre de 1931, p. 1. Vegeu també a la mateixa pàgina l'article sense firma «*La Vanguardia* contra Catalunya. Una maniobra vil contra l'Estatut» i la caricatura de Gaston Ry sobre «La por de *La Vanguardia*».

358 «Una informació del *Full Oficial*: Lluís Companys comenta l'actualitat social i política», *L'Opinió*, 8 de setembre de 1931, p. 1.

359 «L'acte d'ahir al vespre. El poble sempre amb Macià», editorial «El poble sempre a l'aguait» i un dibuix humorístic de Mele, *L'Opinió*, 8 de setembre de 1931, p. 1. Vegeu també en aquesta edició: «La campanya del despit», «Que s'alcin que els esperem» i «El despreci dels acòlits», p. 2.

360 Manxeta de *L'Opinió*, 8 de setembre de 1931, p. 1

361 Entrefilets a *L'Opinió*, 8 de setembre de 1931, p. 1 i 2.

362 Editorial: «Saben que menteixen» i «La premsa insolvent», *L'Opinió*, 13 de setembre de 1931, p. 1.

20 d'agost de 1931
Vinyeta de Mele ridiculitzant l'oposició de la Lliga Regionalista a l'Ajuntament de Barcelona: «*DIVERSIONS PÚBLIQUES*
—Diu que ara volen fer venir una companyia de grans espectacles.
—No cal. Els grans espectacles els dóna cada dimecres la Lliga a l'Ajuntament».
AHCB

la campanya dels qui considera enemics, i no tan sols adversaris, per la manera com s'han portat:[363]

«*Aquesta campanya, en aquest to, només tenia un objecte: sembrar entre els ciutadans de Catalunya i de Barcelona la desconfiança en els homes republicans que acabava de votar, precisament perquè havia votat aquests i no n'havia votat d'altres* [...] *No li és permès a cap periòdic republicà, ni català ni castellà, fer servir la injúria, i la difamació, i la insídia, per intentar fer entrar la desconfiança en el poble* [que] *s'ha llençat a dur un règim de democràcia perquè havia perdut la fe en el règim absolut de la Monarquia*».

La manxeta que encapçala la portada de la mateixa edició és una frase conciliadora de Macià: «*És necessari que l'amor substitueixi l'egoisme, car mai la rancúnia i l'odi han construït res*». L'endemà, el diari es felicita que el bon sentit s'hagi imposat per damunt de «*les petites rancúnies i les ambicions mesquines*».[364] Això no treu que es situï *La Veu de Catalunya* i *La Publicitat* entre els diaris que combaten la República, de costat amb *La Vanguardia*, *Diario de Barcelona*, *El Matí* i els madrilenys *ABC*, *El Imparcial*, *La Correspondencia Militar*, *Informaciones* i *El Sol*.[365]

L'hostilitat entre partits esquitxa fins i tot Carles Soldevila, col·laborador de la primera etapa setmanal de *L'Opinió*, que un col·laborador esporàdic rebutja com a possible cronista oficial de la Generalitat.[366] El periodista de *La Publicitat* puntualitza, dolgut, l'abast d'un encàrrec que ha rebut com a funcionari i anuncia el seu propòsit de renunciar-hi, «*puix que des d'un diari oficiós del partit governant es dubta de la meva aptitud per ressenyar els fets esdevinguts durant els primers mesos de la República*».[367]

---

363 Editorial: «Per la honestedat», *L'Opinió*, 15 de setembre de 1931, p. 1.

364 Editorial: «Catalunya se'n felicita», *L'Opinió*, 17 de setembre de 1931, p. 1.

365 Editorial: «Interessos perjudicials», *L'Opinió*, 16 de setembre de 1931, p. 1.

366 Joan ROVIRALTA: «Carles Soldevila, cronista de la Generalitat?», *L'Opinió*, 28 d'agost de 1931, p. 6.

367 «Carles Soldevila, cronista de la Generalitat», carta al direc-

Han estat detinguts i empresonats diversos generals, almiralls i polítics de la dictadura que, en paraules de Companys, han de respondre de la seva conducta davant del poble,[368] però *L'Opinió* no ho troba suficient.[369] El balanç del vuitè aniversari del cop d'estat que portà la dictadura no pot ser més positiu: «*El rei, destronat; Primo, mort; El directori, a la presó. Déu n'hi doret»!*».[370]

En la primera celebració republicana de la Diada de l'Onze de Setembre, la reivindicació del federalisme deixa pas al realisme d'assegurar que el text del títol primer de la Constitució no barri el pas a l'aprovació de l'Estatut. Hi ha un to alhora esperançat i èpic en proclamar en la manxeta del dia que «*aquest any, per darrera vegada, l'Onze de Setembre serà una recança*» i en la vindicació del federalisme com un ideal que Catalunya ha aportat a la política espanyola.[371] En glossar les paraules de Macià davant del monument a Rafael Casanova, hi ha una alerta: «*si la llibertat de Catalunya estigués en perill, el poble faria el sacrifici de la seva sang i de la seva vida per no deixar-se-la prendre*».[372]

La Constitució no pot ser federal

L'inici del debat del projecte de Constitució ha desvetllat a les Corts Constituents un clima menys favorable a l'aprovació de l'Estatut presentat per la Generalitat, començant per la impossibilitat de definir el caràcter federal de la República. *L'Opinió* i la Minoria Catalana ho defensen amb discursos de Lluís Companys[373] i Humbert Torres,[374] i ho fan amb un vot particular els membres de la Comissió Constitucional Gabriel Alomar i Antoni Xirau,[375] amb el diputat federal canari Bernardino Valle com a tercer signant.[376] Xi-

tor signada per Carles Soldevila a *L'Opinió*, 29 d'agost de 1931, p. 7. El funcionari recorda que continua ocupant el mateix càrrec que va guanyar per oposició a la Diputació de Barcelona el gener de 1916, «*càrrec que vaig abandonar quatre anys, sota la dictadura, per haver-me negat a signar un document d'adhesió al règim*», sense que després hagi estat compensat amb l'ascens que li hauria correspost. «*Però no deixa de ser picant que l'únic funcionari que ha realitzat aquesta minúscula gesta sigui el que mereix l'atac a dues columnes que em dedica L'Opinió d'ahir*».

368 «*L'hora de la justícia: Finalment, als quatre mesos de República, han ingressat a la presó els generals Vallespinosa, Ruiz del Portal, Hermosa, Muslera, Rodríguez Pedré, Frederic Berenguer, Gómez Jordana, Burgueta, Mayendia, els almiralls Magaz i Cornejo i l'exministre d'Economia Castedo. Són cercats els generals Saro, Cavalcanti, Martínez Anido i Ardanaz i el contra-almirall García de los Reyes. Calvo Sotelo, Yanguas, Callejo, Guadalhorce i Aunós també aniran a la presó*», *L'Opinió*, 3 de setembre de 1931, p. 1. «*S'han acabat les preferències, ja agafen generals*», manxeta de *L'Opinió*, 9 de setembre de 1931, p. 1.

369 «*Detenció de Fernández Valdés* [tinent coronel retirat]. *Ja era hora que comencessin a demanar-se responsabilitats a Barcelona. I el general Barrera? I Milans del Bosc? I Despujol, l'inventor del «bulo»? I el fill de Barrera que va per aquests carrers sol sense que ningú el vigili?*», *L'Opinió*, 15 de setembre de 1931, p. 1.

370 Manxeta de *L'Opinió*, 13 de setembre de 1931, p. 1.

371 «*Pi i Margall i Prim, amb els carlins de la muntanya, són el segle XIX espanyol. La idea federal, la més renovadora a casa nostra, és una idea catalana dintre d'Espanya. Catalunya dotà la nova Espanya d'un ideal*» a «En l'Onze de Setembre», *L'Opinió*, 11 de setembre de 1931, p. 1.

372 Editorial: «La sang i la vida per la llibertat», *L'Opinió*, 12 de setembre de 1931, p.1.

373 «L'Esquerra Republicana de Catalunya davant del projecte de Constitució. Discurs de Lluís Companys al Parlament de la República (De l'extracte oficial de la sessió del dia 5 de setembre de 1931)», *L'Opinió*, 11 de setembre de 1931, p. 1.

374 «L'Esquerra Republicana de Catalunya, per la República Federal i per la secularització de l'Estat. Discurs d'Humbert Torres al Parlament de la República. (De l'extracte oficial de la sessió del dia 10 de setembre de 1931)», *L'Opinió*, 15 de setembre de 1931, p. 1-2.

375 Joan ALAVEDRA: «El Parlament de la República. Antoni Xirau, diputat d'Esquerra Republicana per Barcelona, defensa, en un discurs ple de doctrina, un vot particular al projecte constitucional», *L'Opinió*, 23 de setembre de 1931, p. 1; «L'Esquerra Republicana de Catalunya al Parlament de la República. El discurs d'Antoni Xirau en defensa d'un vot particular al projecte constitucional. (De l'extracte oficial de la sessió d'abans d'ahir)», *L'Opinió*, 24 de setembre de 1931, p. 1.

376 «Per la República Federal. Discurs del senyor Valle, tercer signant del vot particular dels diputats Gabriel Alomar i Antoni Xirau. (De l'extracte oficial de la sessió del 11 de setembre de 1931)», *L'Opinió*, 16 de setembre de 1931, p. 1 i 3.

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

L'OPINIÓ

Contra el fàcil derrotisme dels ineptes triomfa l'optimisme actiu de Macià

Any IV — Nº 76 — Barcelona, Diumenge, 30 d'Agost 1931 — REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: Plaça de la Universitat, 6, entresol Telèfon 21607 — IMPRENTA: Entença, 69. - Telèfon 21657

L'Alcalde, mandatari del poble

Una part determinada de premsa barcelonina ha iniciat darrerament una campanya d'atac contra l'alcalde de Barcelona, el doctor Jaume Aiguader i Miró. En aquesta part determinada de premsa dóna la existència que s'hi troben reunits, fent la mateixa tasca, periòdics de dreta com *La Veu de Catalunya* i periòdics que es diuen d'esquerra com *El Diluvio* i *L'Esquella de la Torratxa*.

L'obligació i el deure de *La Veu* és, naturalment, de trobar arguments sofístics encaminats a fer-empregar els seus lectors amb vots de moll—com se sol dir—, i si els convé com millor per al diari de la Lliga i pitjor per als pobres lectors que es deixin convèncer que és real una cosa que no deixa d'ésser una novella. Respecten *La Veu de Catalunya* el seu dolor personal els sents "Illustres amics" no poden preocupar-se de salvar el poble, i per nosaltres ja pot anar tranquil, perquè si ens interessa creure acceptem a base nostres idees, creiem sinceriment que és obra de romans convèncer les persones que porten dos i vint anys de lectors del diari de la dita clerical catalana i no ens veiem amb cor d'emprendre-la.

Quant als altres, a primera vista un bon ja sadona que aquesta campanya efectiva a algun nodal ignorat que deu ésser inconfessable i que el seu dia posarem en clar i el denunciarem, perquè si les nostres campanyes no poden néixer a cremallera, no descendirem mai a rebaixar els atacs dels que fan campanyes que no resistirien ni la primera ullada de l'alfalda.

Però aprofitem aquesta ocasió que ens brinden els que fan objecte dels seus atacs al doctor Aiguader, per a precisar l'abast en el qual es val aquesta la campanya, en els seus punts justos.

Per intervenció de l'Alcalde de Barcelona es va evitar una vaga de tramvies i d'altres que solucionà que afavoria els obrers, que venien essent objecte d'una explotació que només podia persistir en un règim de dictadura. Aleshores, aquests diaris que ara atacaven l'Alcalde de Barcelona no s'n varen adonar de la importància que tenia haver conjurat aquell conflicte que tenia a esclatar. I ara gratuitament volen lligar aquell arranjament amb les pretensions actuals de l'empresa, com si l'Alcalde hagués donat cap ànyora d'algun cosa. Això és perfectament fals, perquè l'Alcalde sap quines són les seves funcions i en quin límit.

Ara la Companyia dels Autòmnibus i la dels Tramvies pretén augmentar les tarifes i vol que l'Ajuntament de Barcelona carregui amb la responsabilitat d'aquest augment. Es aleshores que els periòdics als quals el poble com a col·lectivitat culta tant se'ls en dóna, perquè només tracten d'afalagar els seus baixos instints, intenten llançar l'opinió pública contra l'Alcalde de Barcelona i contra la majoria de l'Esquerra Republicana de Catalunya a l'Ajuntament barceloní.

Però el poble coneix uns i altres. El poble sap que avui l'Alcalde de Barcelona no és un senyor de R. O. que només compteix amb la confiança del Govern i del rei. Sap que l'Alcalde de Barcelona ha estat elegit pel poble perquè el representés com un de tants regidors. I que ha estat elegit pel Consistori perquè el representés com a alcalde. Des del lloc que ocupa, des de la primera Magistratura de la Ciutat, l'Alcalde de Barcelona ha de sentir-se defensor dels interessos dels ciutadans barcelonins, altora que ha de sentir-se mandatari del Consistori que l'ha elegit, els acords del qual no pot menys que fer executius. Ambdós deures es poden perfectament compaginar per quant els regidors que componen el Consistori han estat així mateix elegits pel poble com el mateix Alcalde. Aleshores, tota la campanya que contra un Alcalde popular pugui fer-se és purament gratuïta, perquè si l'Alcalde ha estat elegit pel poble i elevat a la primera Magistratura de la Ciutat pel Consistori, no ha estat pas elegit per a defensar els interessos de les Companyies monopolitadores.

La Companyia d'Autòmnibus i la de Tramvies poden dir el que els doni la gana. Si el seu Gerent i Director, respectivament, que s'ajunten en una mateixa persona, té el sentit de la responsabilitat dels seus càrrecs, no dirà una cosa per altra. En les línies sobre les quals l'Ajuntament no hi té cap jurisdicció, perquè encara depenen de l'Estat, augmentin, si volen les Companyies, les tarifes i carreguin amb la responsabilitat de llur acte. En les línies en les quals l'Ajuntament hi té atribucions, l'Ajuntament no permetrà que els ciutadans de Barcelona siguin lesats i prendrà el seu acord, que l'Alcalde de Barcelona executarà perquè només amb un règim de dictadura un alcalde podria obrar en sentit contrari al que el Consistori li dicta.

La ciutat de Barcelona és governada per l'Esquerra Republicana de Catalunya, i el seu Alcalde és un destacat element del Directori del partit. I amb això ja està dit tot. *La Veu de Catalunya*, *L'Esquella de la torratxa*, *El Diluvio* i àdhuc el senyor Selvà Calitzanes, per molta simpatia que tinguin per a les

rau inclou en el seu argumentari la cita d'un editorial de *L'Opinió* del 12 de juny, essent-ne ell el director, a favor de la formació d'un govern d'unitat revolucionària entre els partits republicans espanyols, quan preveia que cap no obtindria en les eleccions constituents la majoria que Esquerra sí que assoliria a Catalunya.

Davant de les dificultats de tirar endavant la república federal, *L'Opinió* se centra en l'objectiu de construir un règim republicà que permeti transformar la societat espanyola tot garantint l'autonomia de Catalunya projectada en l'Estatut.[377] Però, si Catalunya no aconseguís la seva llibertat dins la República, «*la cercaria en un règim social més avançat*», no es deixa d'advertir en la manxeta amb aquesta frase de Xirau mateix.[378]

Enmig de tensions creixents en la discussió del títol primer de la Constitució, el president del Govern provisional té un paper decisiu en trobar una redacció acceptable per Catalunya. Alcalá-Zamora és el protagonista de l'edició del 18 de setembre, encapçalada pel seu retrat i una frase a la manxeta: «*Qui com jo treballa per obrir camins a les aspiracions de Catalunya, no pot ser titllat d'antifederal*»,[379] un titular sobre el «*magnífic discurs*» que ha aconseguit asserenar el Parlament[380] i la qualificació de «*gran amic de Catalunya*».[381] I es recorda el que va dir el 15 d'agost, en rebre el text del projecte de l'Estatut: que després del resultat plebiscitari obtingut el 2 d'agost, els catalans «*estaven en el dret de donar-se la forma d'Estat i de Govern que volguessin*». Tot i això, la solució no arriba sense que es parli de les dimissions del president del Govern provisional i dels ministres catalans Marcel·lí Domingo i Lluís Nicolau d'Olwer, en cas de no ser aprovada l'esmena d'Alcalá-Zamora, a més de la retirada en bloc del Parlament dels diputats de la Minoria Catalana.

L'assoliment d'una fórmula de transacció equivalent a l'esmena permet a *L'Opinió* concloure que a Catalunya li interessa més convèncer que vèncer[382] i proclamar que s'ha guanyat la batalla. Amb un elogi a «*aquest gran cavaller que es diu Alcalá-Zamora i aquest home d'idees liberals que es diu Julián Besteiro*» i un retret a dos diputats de la Lliga que s'havien mostrat contraris a sumar-se a una eventual retirada de la resta de la Minoria Catalana.[383] Han estat uns dies de prova per a la República i per a Espanya, perquè, com torna a proclamar el diari a la manxeta, «*la República espanyola no es podrà consolidar mentre Catalunya no prengui possessió de la seva llibertat*».

El balanç que els diputats ofereixen al poble concentrat a la plaça de Sant Jaume de Barcelona, diumenge 27 de setembre al vespre,[384] en discursos que es poden sentir per la ràdio, es resumeix així: «*El títol primer de la Constitució, tal com ha quedat redactat, deixa el pas lliure per al reconeixement del règim de llibertat que Catalunya ha acordat donar-se en aquell referèndum grandiós del dia 2 d'agost*».[385]

Han desaparegut les referències a la república federal, tot l'esforç és a assegurar l'Estatut i Esquerra és la garantia: «*Avui hem guanyat la batalla en el títol primer de la Constitució. Després guanyarem les que segueixin. La presència dels homes de l'Esquerra Republicana de Catalunya i dels altres parlamentaris catalans a les Constituents n'és una garantia*».

Al balcó del Palau de la Generalitat han parlat, per aquest ordre, Lluhí, Gassol, Companys i Macià. *L'Opinió* destaca el «*discurs contundent, concret, tallant*»

377 Editorial: «Construir un règim», *L'Opinió*, 23 de setembre de 1931, p. 1.

378 Manxeta de *L'Opinió*, 23 de setembre de 1931, p. 1.

379 Manxeta de *L'Opinió*, 18 de setembre de 1931, p. 1.

380 «El Parlament de la República, asserenat gràcies a un magnífic discurs d'Alcalá Zamora», *L'Opinió*, 18 de setembre de 1931, p. 1.

381 Joan ALAVEDRA: «Alcalá Zamora, gran amic de Catalunya», *L'Opinió*, 18 de setembre de 1931, p. 1.

382 Manxeta de *L'Opinió*, 25 de setembre de 1931, p. 1.

383 Editorial: «La batalla guanyada», *L'Opinió*, 27 de setembre de 1931, p. 1.

384 «Una altra diada memorable. Diumenge al vespre, els parlamentaris catalans donaren compte al poble de la seva tasca al Parlament de la República. Animació a la plaça de la República», *L'Opinió*, 29 de setembre de 1931, p.1.

385 Editorial: «La garantia del triomf», *L'Opinió*, 29 de setembre de 1931, p.1.

1 de setembre de 1931

Vinyeta de Gaston Ry al·legòrica de la lluita de catalans, bascos, gallecs, valencians... enfront de l'estat centralista, també durant la República.

AHCB

de Lluhí i el discurs «*abrandat, serè, catalaníssim*» de Companys, dos homes en qui Catalunya pot confiar absolutament, «*perquè han demostrat ésser d'aquell tremp que no es torç*». En una edició posterior, el diari publica els textos íntegres dels discursos dels diputats Companys, Lluhí, Carner i Alomar en la darrera sessió de Corts, amb una estilitzada caricatura central de Lluhí que destaca per sobre de les de Companys i Carner,[386] i l'endemà un altre discurs del socialista Josep Xirau.[387]

L'Opinió aprofita les eleccions parcials del 4 d'octubre, en les quals Esquerra no troba necessari participar, per criticar les maniobres electorals de la Lliga i d'Acció Catalana. «*Com que tenim majoria, no ens ve de dos diputats*»,[388] i tampoc no es pot disposar de les 50.000 pessetes que caldria despendre. Es voten les places vacants deixades per Francesc Macià i Gabriel Alomar, que, en haver estat elegits també a Lleida i les Balears, renuncien a l'acta de Barcelona. Les guanyen Pere Rahola, de la Lliga, i en una segona votació al cap d'una setmana Martí Esteve, del Partit Catalanista Republicà, gràcies al suport de la Lliga.[389] L'endemà dels comicis, el diari fa notar que només han votat 85.000 persones sobre el cens de 250.000, de manera que la dreta només pot guanyar quan l'esquerra s'absté.[390] En les setmanes anteriors, Carles Pi i Sunyer, Antoni Rovira i Virgili i Josep Sunyol i Garriga s'han donat de baixa de l'antiga Acció Catalana.[391]

---

386 «La batalla de l'Estatut. Una sessió històrica. Textos íntegres dels discursos pronunciats al Parlament de la República, la nit de divendres i la matinada de dissabte, pels diputats catalans Lluís Companys, Joan Lluhí i Vallescà, Jaume Carner i Gabriel Alomar», *L'Opinió*, 30 de setembre de 1931, p. 1, 2 i 4.

387 «L'esmena d'Alcalá Zamora. Discurs de Josep Xirau pronunciat a les Constituents. Extracte oficial de la sessió del 23 de setembre), *L'Opinió*, 1 d'octubre de 1931, p.1 i 2.

388 Editorial: «El fill de la portera», *L'Opinió*, 30 de setembre de 1931, p.1.

389 IVERN (1989, I: 236).

390 Editorial: «Visió del moment», *L'Opinió*, 6 d'octubre de 1931, p.1.

391 BARAS (1984: 312-332).

En contrast amb la crítica reiterada als partidaris de la monarquia caiguda, el diari elogia les virtuts personals del pretendent carlí Jaume de Borbó, mort a París, de qui reconeix una visió federal d'Espanya, una actitud distant de la passada dictadura i fins i tot un tarannà liberal, ben diferent del seu cosí i exrei Alfons, «*el cretí*».[392]

L'Opinió destaca a la manxeta la importància del vot de la dona reconegut al projecte de Constitució i el veu favorablement, per desengany dels monàrquics, que creuen que perjudicarà a les esquerres.[393] La sorpresa de les més de 100.000 signatures de l'anomenat plebiscit femení de l'Estatut pot ser vista com un bon presagi,[394] com ja ho ha apuntat Lluís Companys en explicar el vot català, la sessió de l'1 d'octubre: «*En Cataluña, el voto de la mujer no perjudicará sino que será un extraordinario refuerzo para la República española*».[395]

Davant d'aquest reconeixement del vot femení, l'oportunitat del qual és molt discutida fins i tot entre partits republicans d'esquerra, Companys s'expressa a títol personal, ja que els diputats d'Esquerra tenen llibertat de vot en aquest punt, però *L'Opinió* fa seva aquesta posició en un editorial: «*perquè és a Catalunya, de totes les terres hispàniques, on la dona està més avançada, on la dona és més culta, on el dia que es doni novament la batalla a la reacció i les dones hi prenguin part activa, la reacció emparada aleshores en les faldilles femenines, serà així mateix vençuda com ho ha estat darrerament quan les dones encara no li servien de suport*».[396]

Un article de Roser Català pondera positivament tant els arguments favorables de Clara Campoamor, del Partido Republicano Radical, com les reticències contràries de Victoria Kent, del Partido Republicano Radical Socialista, i crida les dones catalanes a fer-se càrrec d'aquesta nova responsabilitat que els atorga el dret de vot i a esforçar-se: «*a adquirir aquell nivell de cultura que, ultra fer-nos submises filles i esposes i conscients mares en la llar, ens permeti tenir un clar criteri de les coses i sapiguem sempre què volem i què demanem, però sapiguem-ho i diguem-ho serenament, amb el cap alt, però amb un somriure ben femení als llavis*».[397]

L'anunci de dimissió sobtada d'Alcalá-Zamora, el 7 d'octubre, en ple debat constitucional sobre la qüestió religiosa, es confirma el dia 14, en aprovar-se el text de l'article 24 que estableix la separació de l'Estat i l'Església catòlica. *L'Opinió* aprofita per reiterar el bon criteri d'Esquerra en haver retirat la confiança al Govern provisional —un «*govern de conspiradors que es distribuí les carteres a Sant Sebastià*»—, un cop elegides les Corts Constituents.[398] L'elecció de Manuel Azaña com a nou president del Govern provisional de la República, el 14 d'octubre, és la mostra que «*la voluntat esquerrista del país és irrevocable*».[399]

El nou Govern, conseqüència de les dimissions del president i del ministre de Governació, Miguel Maura, no és gaire diferent de l'anterior i hi continuen els catalans Marcel·lí Domingo a Instrucció Pública i Lluís Nicolau d'Olwer a Economia. *L'Opinió*, que ja ha elogiat Azaña en ocasions anteriors,[400] confia que sabrà portar a terme l'obra mig realitzada de donar a la República la seva Constitució. Si amb Alcalá-Zamora, Catalunya ha tingut «*un dels seus defensors més ardits*»,

392 Editorial: «La mort de Don Jaume», *L'Opinió*, 4 d'octubre de 1931, p.1.

393 «Els monàrquics estan contents perquè les dones tindran vot. Un desengany més que es busquen», manxeta de *L'Opinió*, 3 d'octubre de 1931, p. 1.

394 X.R.: «Les dones poden votar», *L'Opinió*, 7 d'octubre de 1931, p.2. Per les inicials, deduïm que l'autor sigui el redactor Xavier Regàs.

395 «El vot femení. Intervenció de Lluís Companys al Parlament de la República. De l'extracte oficial de la sessió del dia 1 d'octubre», *L'Opinió*, 8 d'octubre de 1931, p.1.

396 Editorial: «La dona, reforç de la República», *L'Opinió*, 10 d'octubre de 1931, p. 1.

397 Roser CATALÀ: «És oportuna la concessió del vot femení?», *L'Opinió*, 18 d'octubre de 1931, p. 2.

398 Editorial: «L'Esquerra hi va veure clar» i «La República va endavant», *L'Opinió*, 8 i 15 d'octubre de 1931, p. 1.

399 Manxeta de *L'Opinió*, 15 d'octubre de 1931, p. 1.

400 Vegeu, per exemple, Rafael FONT I FARRAN: «Madrid Corts Constituents: Manuel Azaña», *L'Opinió*, 1 de setembre de 1931, p. 7.

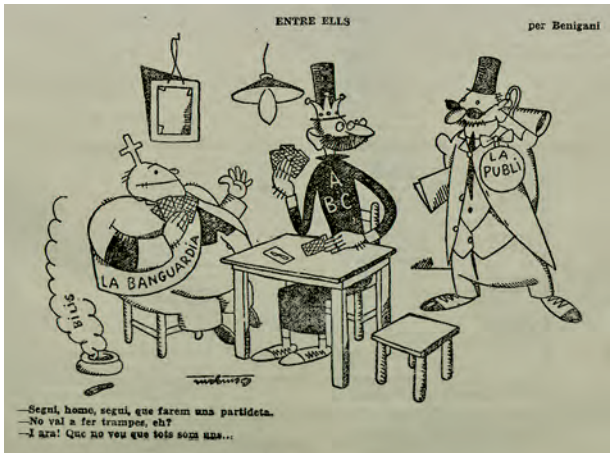

12 de setembre de 1931

Vinyeta de Benigani posant *La Publicitat*, diari afí a Acció Catalana, al mateix nivell que *La Vanguardia* o l'*ABC*: «*ENTRE ELLS*

—Segui, home, segui, que farem una partideta.

—No val a fer trampes, eh?

—I ara! Que no veu que tots som uns...».

AHCB

i per això dol la seva sortida, ara té en Manuel Azaña «*un no menys ardit portaveu de les seves reivindicacions*». «*Manuel Azaña és una garantia per a l'aprovació de l'Estatut i com que, a més a més, és un home profundament d'esquerra, la minoria del nostre Partit al Parlament ha cregut que era un deure posar-se al seu costat i ajudar incondicionalment el Govern de la seva Presidència*».

Des d'aquest suport incondicional, *L'Opinió* s'afanya a demanar al nou ministre de la Governació, Santiago Casares Quiroga, la rectificació de les conductes de moltes autoritats governatives i de l'ordre públic que encara han actuat i actuen com uns perfectes monàrquics dins de la República, una qüestió denunciada amb freqüència des del diari d'Esquerra. Azaña és «*el tipus de l'home nou*» que sap que la República no pot perdre el temps i és qui, amb la seva acció de reforma de l'exèrcit, ha demostrat més expeditivament que no estava per perdre temps, que sabia què tenia entre mans.[401] És l'home que proclama que «*el primer deure del Govern és salvar la República i per aconseguir-ho arribarem on sigui necessari*».[402]

Azaña és l'home que ha reformat l'exèrcit i li toca ara afrontar «*la batalla del clergat*», en paraules de *L'Opinió*, en què no s'ha perseguit el catolicisme, només «*se'l ha fet tornar al terreny del qual no s'havia d'haver mogut*».[403] En les manxetes, el diari reprodueix frases dels ministre de Justícia socialista, Fernando de los Ríos,[404] del diputat radical socialista Álvaro de Albornoz[405] i del propi ponent d'Esquerra Republi-

401 Editorial: «Manuel Azaña, l'home de la República», *L'Opinió*, 115, 16 d'octubre de 1931, p. 1.

402 Manxeta de *L'Opinió*, 115, 16 d'octubre de 1931, p. 1.

403 Editorial: «Les tres batalles de la República», *L'Opinió*, 118, 29 d'octubre de 1931, p.1.

404 «*L'Església ha de ser mantinguda pels seus fidels (Fernando de los Ríos)*», manxeta de *L'Opinió*, 109, 9 d'octubre de 1931, p. 1.

405 «*Els jesuïtes no poden viure en aquest règim. Aliats de la plutocracia, embrancats en empreses bancàries, són enemics de l'Estat, (Álvaro de Albornoz al Parlament de la República)*», manxeta de *L'Opinió*, 110, 10 d'octubre de 1931, p. 1.

cana, Humbert Torres,[406] i formula les seves pròpies opinions.[407]

L'Opinió afirma el seu respecte pel catolicisme, però en retreu la complicitat històrica amb la monarquia i la plutocràcia, que l'ha fet tan impopular: «*Demanaríem l'aconfessionalisme de l'Estat, en nom de la llibertat de consciència, encara que això hagués de perjudicar qualsevol confessió. Totes ens són respectables. Però el bé que li farà a l'Església catòlica la seva separació de l'Estat, els catòlics ens l'hauran d'agrair, encara que no els plagui, als que som respectuosos amb totes les creences, perquè nosaltres només cerquem la llibertat i el respecte de la nostra consciència, i en aconseguir que ens sigui respectada, alliberarem una confessió, la confessió més estesa a Espanya, dels paràsits que l'oficialitat li havia posat, i en fer que el que vulgui ésser catòlic sàpiga què vol dir ésser-ho i a quins deures l'obliga, els rengles catòlics es depuraran i potser aleshores serà possible dir que el catòlic, és a dir, el creient, és a dir, l'home de fe —com qualsevol home de qualsevol altra fe— és sinònim d'home de bé. Cosa que avui no es pot pas dir*».[408]

L'assassinat d'un home, Antoni Borrell, que resulta ser subscriptor de *La Publicitat*, per uns carlins uniformats en un funeral a la catedral de Barcelona per al pretendent Jaume de Borbó, és un bon exemple de catolicisme fanàtic. L'assassí pertany a un partit que té per lema «*Déu, Pàtria i Rei*» i les seves idees religioses no són obstacle perquè es converteixi «*en un assassí innoble, al qual presten ajut tot un partit i tota una premsa reaccionària*».[409] *El Correo Catalán* és el diari en què se centra la polèmica, però també *Diario de Barcelona* és acusat d'ajudar els carlins, i s'assenyala un cert mutisme de *La Vanguardia.*[410]

En les informacions sobre aquest cas, *L'Opinió* combina el relat, les investigacions i anàlisi de les dades, les reaccions, els comentaris d'altres diaris i les opinions pròpies. Hi ha un retret sistemàtic a les insuficiències de l'acció policial, s'assenyalen irregularitats com una visita a la presó al milicià requetè Lluís Vallès, acusat de l'assassinat, i es parla d'amenaces de mort als periodistes. Un redactor que signa G. —potser Emili Granier-Barrera— no s'està de temptar el perill: «*Nosaltres no hem estat amenaçats, però si ho volen fer poden disposar. No per això negligirem el nostre deure d'informar els lectors*».[411]

El diari protesta del terrorisme davant del qual l'autoritat governativa no actua amb prou diligència.[412] La República és amenaçada des de diversos fronts i *L'Opinió* ho recorda des de la manxeta, amb missatges en ocasions molt radicals: «*L'únic error de l'Es-*

406 «L'Estat que és laic, ha d'ésser-ho en tot, i no pot consentir el predomini que té la religió (Humbert Torres al Parlament de la República), de *L'Opinió*, 111, 11 d'octubre de 1931, p. 1. Vegeu també «A les Corts Constituents. Debat sobre la qüestió religiosa. Intervenció d'Humbert Torres, diputat de l'Esquerra Republicana de Catalunya. (De l'extracte oficial de la sessió del dia 9 d'octubre)», de *L'Opinió*, 115, 17 d'octubre de 1931, p. 1.

407 «*La consciència lliure, amb l'Església separada de l'Estat*» i «*L'Estat no pot passar perquè les ordres religioses li representin un perill*», manxetes de *L'Opinió*, 112 i 113, 14 i 15 d'octubre de 1931, p. 1 i 1.

408 Editorial: «La llibertat de consciència», *L'Opinió*, 13 d'octubre de 1931, p. 1.

409 Francesc SERINYÀ: «La primera guspira», de *L'Opinió*, 21 d'octubre de 1931, p. 2.

410 Vegeu «Els funerals de D. Jaume. Una provocació dels elements reaccionaris ocasionà la mort d'Antoni Borrell Amich, pacífic ciutadà de la República», de *L'Opinió*, 17 d'octubre de 1931, p. 1; «El Correo Catalán menteix. Després de l'assassinat d'Antoni Borrell», de *L'Opinió*, 18 d'octubre de 1931, p. 2.; «Després de l'assassinat d'Antoni Borrell. El Correo Catalán és miltat amb cinc mil pessetes. A Espanya no hi ha reis. Les forces armades dels reaccionaris. L'activitat policíaca», de *L'Opinió*, 20 d'octubre de 1931, p. 1.; «Després de l'assassinat d'Antoni Borrell. El «Socors Roig Internacional» ha acordat exercir l'acció popular en nom del poble de Barcelona. La vídua d'Antoni Borrell visita el President Macià. Més multes a periòdics carlins. Els udols de la premsa reaccionària», de *L'Opinió*, 23 d'octubre de 1931, p. 1.

411 G.: «Després de la mort d'Antoni Borrell. Protestes a dojo. El silenci de la premsa reaccionària. Per la família de la víctima. Els pendons del partit carlí. Funerals del senyor Jaume de Borbó suspesos. El jutjat. Amenaces de mort», *L'Opinió*, 22 d'octubre de 1931, p. 1.

412 «*Protestem del terrorisme i reclamem que l'autoritat actuï. La salut de la República ho exigeix*», manxeta de *L'Opinió*, 24 d'octubre de 1931, p. 1.

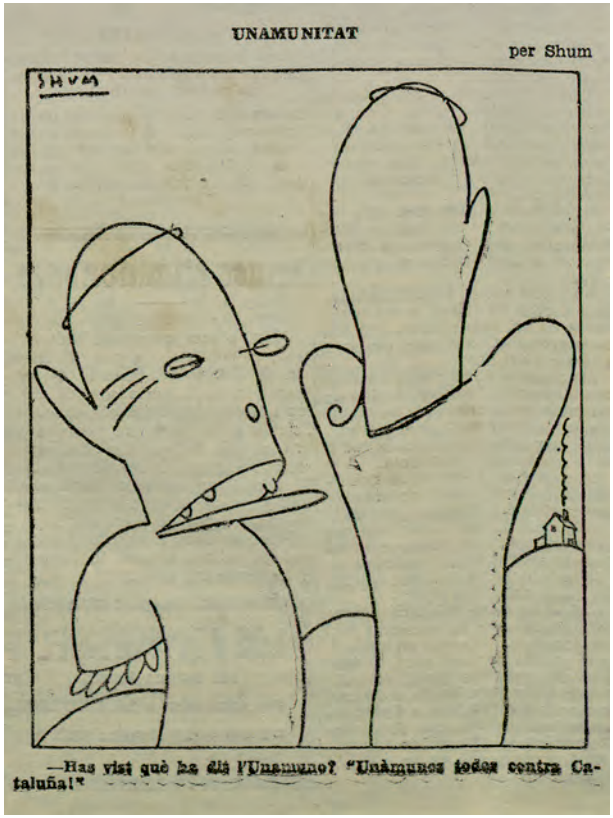

19 de setembre de 1931
Vinyeta de Shum
amb un irònic joc de paraules sobre l'actitud contrària de Miguel de Unamuno amb l'Estatut d'Autonomia de Catalunya: «*UNAMUNITAT*
—Has vist què ha dit l'Unamuno?
"Unàmunos todos contra Cataluña!"».
AHCB

querra ha estat no muntar una guillotina. Si la reacció intenta aixecar el cap, la muntarem»[413] o «*Si algú pensés seriosament en "donar un cop", el rebria*».[414] Una conferència de Miguel Maura, a Madrid, que posa en qüestió tota l'obra de la República i fa un gran elogi de la Guàrdia Civil,[415] aixeca una altra alerta: «*Caldrà que el Govern pari compte en l'actuació de l'ex-ministre de la Governació que per equivocació ha governat en règim republicà, quan tan bon ministre hauria fet a les ordres de la Dictadura*».[416]

El diari no deixa de manifestar la vocació obrerista del partit[417] i assenyala la plutocràcia com a tercera batalla a guanyar pel Govern Azaña: «*posar a rotllo el rendista, el propietari, el banquer, que ara estan fent una guerra sorda al règim nou perquè aquest profit general que ha dut a la col·lectivitat és en perjudici de llur interès particular i personal, i amb la resistència passiva que fan a col·laborar en l'obra de la República, voldrien fer-la fracassar*».[418]

A les tres batalles de la República, encara cal afegir-n'hi dues més definides per Azaña: la laïcització de l'Estat i el problema social, «*íntimament lligat a la propietat, a resoldre immediatament*», però vinculat també a l'encarrilament de les societats obreres dins els camins legals i de la responsabilitat, «*per on els meneurs de què algunes d'elles han estat víctimes fins ara, havien procurat tenir-les apartades*».[419]

---

413 Manxeta de *L'Opinió*, 4 d'octubre de 1931, p. 1.

414 Manxeta de *L'Opinió*, 21 d'octubre de 1931, p. 1.

415 «Miguel Maura diu que sí tenim República és perquè la guàrdia civil ens perdona la vida», *L'Opinió*, 25 d'octubre de 1931, p. 1.

416 Editorial: «Ningú no perdona la vida al poble», *L'Opinió*, 27 d'octubre de 1931, p. 1.

417 «*El que l'Esquerra vol pels obrers és una Catalunya on no se sentin explotats*», «*Els reaccionaris volen conservar la llibertat d'esclavitzar-nos. No la tindran pas mai més*», «*El control obrer serà una garantia de la democràcia*», manxetes de *L'Opinió*, 17, 18 o 20 d'octubre de 1931, p. 1.

418 Editorial: «Les tres batalles de la República», *L'Opinió*, 20 d'octubre de 1931, p.1.

419 Editorial: «Les realitats vitals», *L'Opinió*, 21 d'octubre de

Hi ha encara «*dos grans illots a la mar de la República*» sobre els que cal actuar amb l'aplicació dels principis esquerrans de la Constitució: «*els basco-romans súbdits medievals del "Papa rei"*» i, a Catalunya, «*els regionalistes enquadradors de tota la reacció carlina més o menys disfressada*». «*Els enemics de la Llibertat i del Liberalisme conspiren units en un conglomerat de tendències reaccionàries ajudats pels abassegadors de la riquesa. Tenen molta premsa i tota la força que dóna l'opulència*».[420]

Aquesta premsa reaccionària, que en alguns casos és objecte de sancions com ho fou *El Correo Catalán*, per publicar una esquela de Jaume de Borbó amb tractament de rei, està sent més ben tractada que la premsa d'esquerra. El redactor Narcís Molins[421] acusa el governador civil Anguera de Sojo, d'haver restablert de facto la censura prèvia a periòdics com *La Batalla*, *L'Hora* o *El Soviet*, en el procediment administratiu de dipòsit previ d'exemplars.

El funcionariat desafecte al nou règim és un altre front i el diari s'alegra del decret de control de la dedicació del funcionaris dictat per Manuel Azaña, «*aquest gran constructor de la República*».[422] L'oposició que també fa la Lliga a aquest decret motiva que *L'Opinió* faci una recapitulació de la seva actitud obstruccionista, antirepublicana i difamadora contra els governs successius d'Alcalá-Zamora i d'Azaña, de la Generalitat, del president Macià i de l'Ajuntament de Barcelona, en les pàgines de *La Veu de Catalunya*, com «*una mena d'ABC de Catalunya*».[423]

L'Opinió s'alegra que en aplicació de la Llei de defensa de la República, aprovada el 21 d'octubre, s'hagin confinat dos militars i denuncia que encara queden molts reaccionaris per confinar.[424] Aquesta llei ja s'hauria d'haver dictat abans, a l'inici mateix del règim, reitera. El diari critica durament la campanya d'insídies i difamació duta a terme des del primer moment per la Lliga i *La Veu de Catalunya*, que ara va de costat amb la FAI en la crítica de la llei: «*l'extrema dreta i l'extrema esquerra, els dos enemics de la República respecte dels quals el poble ha d'estar alerta*». El diari d'Esquerra crida l'atenció del ministre de Governació sobre la complicitat «*per omissió*» de la policia de Barcelona, que hi hagi gent enemiga de la República que estigui armada en contra del que estableix l'article 7 d'aquesta llei: «*Els anarco-sindicalistes i els anarco-conservadors s'han armat amb la complaença de la policia, que veuria amb gust que la República trobés cada dia més dificultats*».[425]

La discussió dels articles de la Constitució sobre l'ensenyament encenen un debat molt tens sobre l'ús de la llengua catalana a l'escola, per l'article 50 que atorga a les regions autònomes la possibilitat d'«*organizar la enseñanza en sus lenguas respectivas*»,[426] d'acord amb el que estableixin els estatuts respectius. *L'Opinió* no s'està de tractar d'ases determinats diputats i articulistes madrilenys, «*els malvats i ignorants de sempre*» davant les coses de Catalunya, com Melquiades Álvarez, Miguel de Unamuno, Antonio Royo Villanova, Santiago Alba o Miguel Maura. La satisfacció del diari, que expressa també Lluís Companys en una entrevista,[427] és que no va caldre que els diputats catalans intervinguessin en el debat. Azaña i Sánchez-Albornoz ho feren amb competència i sobretot amb

1931, p.1.

420 Editorial: «Tasca immediata a fer», *L'Opinió*, 30 d'octubre de 1931, p.1.

421 N. MOLINS I FÀBREGA: «La censura prèvia a Barcelona», *L'Opinió*, 1 de novembre de 1931, p.2.

422 Editorial: «Manuel Azaña, constructor», *L'Opinió*, 31 d'octubre de 1931, p.1.

423 Editorial: «Un nou defensor de la burocràcia», *L'Opinió*, 5 de novembre de 1931, p.1.

424 Manxeta de *L'Opinió*, 30 d'octubre de 1931, p.1.

425 Editorial: «Els enemics de la República», *L'Opinió*, 23 d'octubre de 1931, p.1.

426 Constitución de la República Española, 9 de diciembre de 1931, p. 15.

427 «L'ovació de l'article 48. Lluís Companys ens diu que el dijous va triomfar al Parlament la tàctica del silenci, i que no hem de sentir-nos optimistes exagerats, tota vegada que el camp està encara ple de perills», *L'Opinió*, 25 d'octubre de 1931, p. 1. L'article 48 és el primer dels tres articles de la Constitució sobre ensenyament, però el que tracta de l'ensenyament en les llengües regionals és l'article 50.

7 d'octubre de 1931

Vinyeta de Benigani ironitzant amb el fet que des del 12 d'abril havien tingut lloc cinc jornades electorals: «*UN CAS INAUDIT*

Que no sap què m'han dit, senyor Deogràcies?

Una cosa extraordinària.

Aquest diumenge no hi haurà eleccions...».

AHCB

braó, «*com si fossin catalans com nosaltres mateixos*». Contra els qui voldrien els catalans com a separatistes, ara resulta que ho són ells, perquè llur campanya va encaminada directament a fomentar el separatisme.[428]

L'Opinió s'escandalitza que aquests mateixos diputats i articulistes, sobretot dels diaris *ABC* i *La Libertad*, creguin necessari protegir per via d'imposició l'ensenyament del castellà als alumnes catalans: «*Hem dit sempre que el castellà, que no és la nostra llengua, l'aprendrem per afany de saber, per anhel de cultura, perquè ens interessa, per propi gust, no pas perquè ens l'imposin*».

El diari d'ERC es lamenta, també, de la defecció d'intel·lectuals espanyols que havien fet costat a Catalunya sota la monarquia, i tot just un any abans havien participat en una trobada de germanor liberal a Barcelona. Ernesto Giménez Caballero, Ángel Ossorio y Gallardo, José Ortega y Gasset, Felipe Sánchez-Román i Luis Bello són els noms citats, en contrast amb Manuel Azaña, Niceto Alcalá-Zamora, Gregorio Marañón i Américo Castro, entre altres, «*que són homes de cor i de paraula*».[429]

La importància de l'anomenat Arxiu o Fitxer Lasarte pels treballs de la Comissió Parlamentària de Responsabilitats dona un cert protagonisme a *L'Opinió*, per haver publicat la sèrie d'articles de Pere Foix, que en aquests dies en publica un llibre en castellà[430] i és una de les persones que presten declaració davant de la Subcomissió de Terrorisme. L'arribada de la comissió a Barcelona és saludada amb una manxeta[431] i una invitació a donar-li informació per part dels ciutadans[432]

---

428 Editorial: «Separatisme des del Parlament», *L'Opinió*, 24 d'octubre de 1931, p. 1.

429 Editorial: «Homes canviats i homes que no canvien», *L'Opinió*, 28 d'octubre de 1931, p. 1.

430 Anunci del llibre de Pere Foix «Delaville» titulat *Los archivos del terrorismo blanco (El Fichero Lasarte)* a *L'Opinió*, 5 de novembre de 1931, p. 5.

431 «*Es parla de la reorganització dels Sindicats Lliures i arriba la Sots-Comissió de Terrorisme de la Comissió Parlamentària de Responsabilitats. La feina li serà més fàcil*», manxeta de *L'Opinió*, 31 d'octubre de 1931, p. 1.

432 «*La Sub-Comissió de Terrorisme admet declaracions de tots els ciutadans. Aquells que tenen quelcom a dir i per inèrcia*

i els seus treballs són objecte d'un seguiment informatiu destacat.

Bé que els fets a investigar corresponen al període de 1918-1923, amb el governador Severiano Martínez Anido i el cap policial Miguel Arlegui com a principals responsables que es troben fora d'Espanya, *L'Opinió* remarca que encara ara hi ha molta feina a fer. Un exemple de terrorisme blanc és l'assassinat recent «*d'un home a les escales de la Catedral*», en referència als requetès que han mort fa poc el ciutadà Antoni Borrell. «*Hi ha molts homes que tenen sobre llur consciència una pila d'assassins* [sic] *i encara passegen per Barcelona enmig de persones decents* [...] *Encara hi ha a Barcelona un munt d'armes a punt per a continuar fent aquests assassinats, si la República donés senyals de feblesa*».[433]

La denúncia davant la subcomissió dels maltractes que reben els detinguts a la seu de la policia motiva una visita dels seus membres i *L'Opinió* torna a exigir la depuració dels policies afectats: «*El que Azaña ha fet amb l'Exèrcit i amb la burocràcia, ho ha de fer immediatament amb la Policia i amb el Cos de Seguretat*».[434]

La tensió amb el governador civil Oriol Anguera de Sojo arriba a un punt molt alt quan *L'Opinió* publica un article molt dur de Pere Foix per haver rebut al seu despatx uns representants del desaparegut Sindicat Lliure i en demana el cessament immediat, amb lletres majúscules. «*Tot es podia tolerar menys que deshonrés Barcelona donant bel·ligerància al pistolerisme d'Alfons XIII, fomentat a Barcelona pel propi Martínez Anido. ¿Com és possible que hi hagi un governador de la República que parlamenti, en el seu propi despatx, amb els que assassinaren al qui fou en vida un gran republicà, En Francesc Layret?*».[435]

La crítica de *L'Opinió* a *La Publicitat* i Acció Catalana té un moment àlgid amb l'anomenat afer Bloch, a causa d'un article de Manuel Brunet,[436] que acusa els dirigents d'Esquerra d'haver fet tractes amb un financer francès de mala reputació per promoure la devaluació de la pesseta.[437] Denunciat el cas a la primera pàgina de *La Publicitat* del 15 de novembre, *L'Opinió* hi dedica nombroses informacions[438] i fins a vuit editorials,[439] fins a descobrir que es tracta d'una maniobra orquestrada per Eduard Ragasol, candidat no electe a les Corts Constituents i cunyat del sotssecretari d'Economia del Govern provisional de la República, Josep Barbey.

Brunet assenyala Aiguader, Lluhí, Ventalló, Tarradellas i Comas, a més de Giralt, el conseller radical de Finances, per haver tingut contacte amb Lazare Bloch, que és l'exmarit de Marthe Hanau, protagonista d'un afer polític i financer a França, pel qual ambdós han estat empresonats. Assenyala Companys com a director de *La Humanitat*, per haver publicat una nota sobre política monetària idèntica a la que *La Publicitat* atribueix a Bloch, i a Giralt per unes declaracions al diari madrileny *El Liberal* en el mateix sentit.

La crisi política desfermada en vigílies de l'aprovació de la Constitució, en espera de l'aprovació conse-

callen, manquen a llur deure», manxeta a *L'Opinió*, 5 de novembre de 1931, p. 1.

433 Editorial: «El poble demana justícia», *L'Opinió*, 1 de novembre de 1931, p. 1.

434 Editorial: «El maltracte als detinguts», *L'Opinió*, 7 de novembre de 1931, p. 1.

435 Pere FOIX: «Els Sindicats Lliures i Anguera de Sojo», L'Opinió, 1 de novembre de 1931, p. 2.

436 Manuel BRUNET: «L'estada de Lazare Bloch a Barcelona. Una maniobra de la finança internacional contra la pesseta. Història d'unes declaracions del senyor Giralt i d'una nota financera publicada a *La Humanitat*», *La Publicitat*, 15 de novembre de 1931, p. 1.

437 Una referencia més extensa sobre l'afer Bloch es pot trobar a Francesc Montero (2018, p. 99-111) i es centra en la relació de Brunet amb Companys i *La Humanitat*, amb *La Publicitat* com a font principal. Per un estudi detallat del cas, vegeu Joan TORRENTS (2022: 129-160).

438 Informacions publicades principalment a la primera pàgina de *L'Opinió* dels dies 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27 i 29 de novembre de 1931.

439 Editorials: «No hi podrán res», «Els difamadors acorralats», «El que s'ha posat en clar», «Problema de cultura», «Sotssecretari Barbey, heus aquí la vostra obra», «Quatre veritats sense importancia», «Han trobat el seu càstig» i «Història de caníbals», *L'Opinió*, 18, 20, 21, 22, 24, 25, 26 i 27 de noviembre de 1931, p. 1.

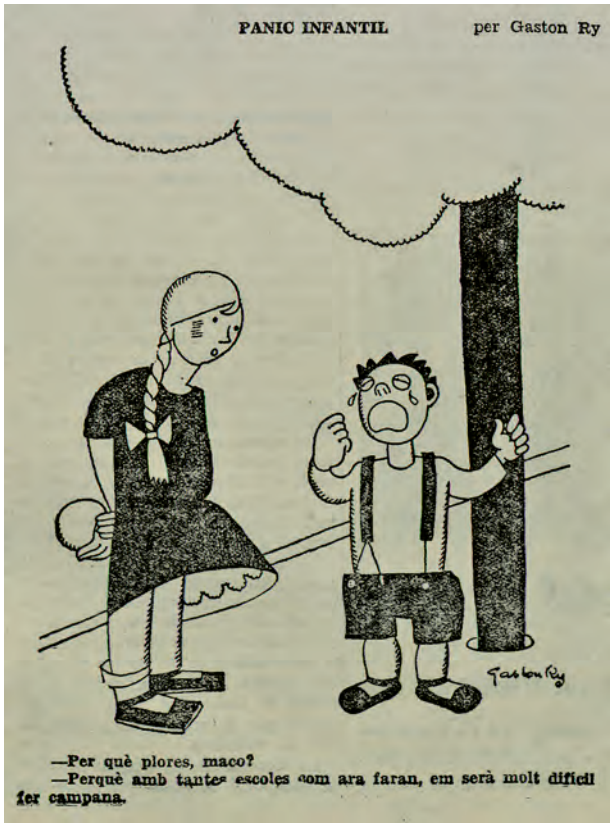

22 d'octubre de 1931

Vinyeta de Gaston Ry ironitzant amb les conseqüències de la política republicana de construcció d'edificis escolars: «*PÀNIC INFANTIL*

—Per què plores, maco?

—Perquè amb tantes escoles com ara faran, em serà molt difícil fer campana.».

AHCB

cutiva de l'Estatut, fa que els dos diputats d'Acció Catalana, el ministre d'Economia Lluís Nicolau d'Olwer i Martí Esteve, es desmarquin del cas. Lluís Companys, que ha cregut necessari dimitir de portaveu de la Minoria Catalana, rep el suport de tots els diputats per continuar, inclosos els que no són d'Esquerra, Pere Coromines, Jaume Carner, Eduard Layret, Antonio Jiménez, així com Joan Estelrich, de la Lliga.

Entre les notes i declaracions successives dels que han assistit a un dinar amb Bloch, l'alcalde Aiguader és qui dona més detalls, tot marcant distàncies amb el financer francès, que li havia estat presentat i recomanat per l'alcalde socialista de Tolosa de Llenguadoc, Étienne Billières, amic de Léon Blum i Vincent Auriol. En declaracions recollides per *La Noche*, el delegat de les Fires de Mostres de Tolosa de Llenguadoc i Marsella, i acompanyant de Bloch a Barcelona, Louis Voltelier, treu també tota importància als contactes. Al·ludit també, Joan Casanelles es proposa d'analitzar d'altres casos «*veritablement irregulars*» com els dels bancs de Barcelona i Catalunya o la compra de la companyia elèctrica de propietat alemanya CHADE per Cambó.[440]

Un intercanvi de cartes entre Rafael Campalans i el sotssecretari d'Economia, Josep Barbey, acaba aclarint el cas. En suport de Companys, el diputat socialista explica haver advertit el Govern republicà de les intencions de Bloch, detall obviat per Brunet, i acusa Ragasol, cunyat de Barbey, d'haver fet negocis amb Bloch i haver distribuït la nota utilitzada per Brunet en la seva acusació. El reconeixement per Ragasol, en una nota a *La Publicitat*, dels seus tractes comercials amb Bloch i de la innocència dels polítics que el van rebre, tanca un cas que *L'Opinió* ha convertit en un judici moral a *La Publicitat* i Acció Catalana. Brunet, a qui es tracta despectivament de seminarista i de capellà, per la seva estada juvenil al seminari de Vic i el seu catolicisme, és vist com un mer instrument de di-

440 Joan CASANELLES: «Ara que parlem de Bloch...», *L'Opinió*, 22 de novembre de 1931, p. 1. Un segon article sobre el tema no és publicat per no abonar campanyes espanyoles contra l'Estatut, segons s'informa a «Compendi i moralitat del darrer escàndol», *L'Opinió*, 29 de novembre de 1931, p. 1.

famació d'Esquerra per part de Barbey i Ragasol. El diari no s'estalvia un calbot al propietari de l'Hotel Oriente, Josep Gaspar, on s'ha allotjat Lazare Bloch, a propòsit d'una nota en la qual marca distàncies amb Ragasol, advocat i secretari de la companyia.[441]

La crítica a *La Publicitat* puja de to a mesura que es saben més coses. D'atribuir la difamació constant contra Macià i Esquerra a la derrota soferta set mesos abans en les eleccions del 12 d'abril i de retreure'ls una inclinació corruptora compartida pròpia de les dretes catalanes —«*Perquè som homes honrats som d'Esquerra Republicana de Catalunya i no som d'Acció Catalana ni de la Lliga*»—,[442] a tractar-los de mentiders quan triguen a publicar la nota de Nicolau d'Olwer i Esteve. De recordar que Nicolau d'Olwer i Esteve deuen les actes de diputats a tractes amb el Partit Radical i amb la Lliga, a expressar pena i fàstic per Acció Catalana en la manxeta del 27 de novembre. I recordar en la del 29, per rematar la jugada, que Bloch ha dit a França que el diari *La Publicitat* és enemic de la República.[443]

La condició de diari de partit s'accentua visiblement en ocasió de l'assemblea preparatòria del 1r Congrés Nacional d'Esquerra, convertit en tema principal i únic de primera pàgina de l'edició del 28 d'octubre de 1931. Uns dies abans, ja s'hi havia publicat la Declaració de Principis aprovada per l'assemblea fundacional del partit set mesos abans.[444] En aquest cas, es pot llegir que «*s'ha demanat repetides vegades, per mitjà de L'Opinió i per mitjà de cartes, la llista de socis a totes les entitats*».[445] Per primera vegada, es publiquen dades que permeten tenir una idea del repartiment territorial de la afiliació, a través del nombre de vots que les diferents comarques disposen en l'assemblea. Crida l'atenció que darrere els 309 vots de Barcelona venen els 269 de l'Alt Empordà, 121 de la Noguera i tota la resta de comarques per sota de 100.[446]

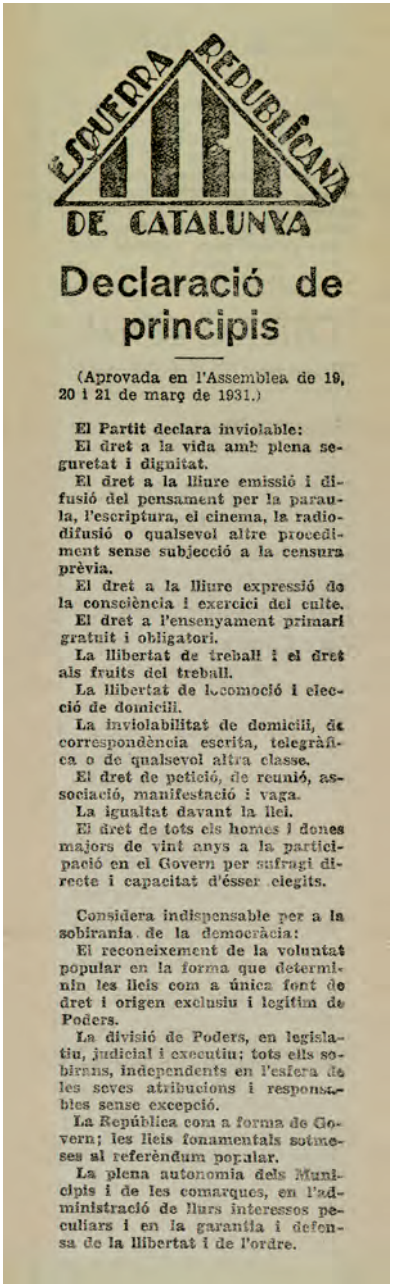

ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

Declaració de principis

(Aprovada en l'Assemblea de 19, 20 i 21 de març de 1931.)

El Partit declara inviolable:
El dret a la vida amb plena seguretat i dignitat.
El dret a la lliure emissió i difusió del pensament per la paraula, l'escriptura, el cinema, la radiodifusió o qualsevol altre procediment sense subjecció a la censura prèvia.
El dret a la lliure expressió de la consciència i exercici del culte.
El dret a l'ensenyament primari gratuit i obligatori.
La llibertat de treball i el dret als fruits del treball.
La llibertat de locomoció i elecció de domicili.
La inviolabilitat de domicili, de correspondència escrita, telegràfica o de qualsevol altra classe.
El dret de petició, de reunió, associació, manifestació i vaga.
La igualtat davant la llei.
El dret de tots els homes i dones majors de vint anys a la participació en el Govern per sufragi directe i capacitat d'ésser elegits.

Considera indispensable per a la sobirania de la democràcia:
El reconeixement de la voluntat popular en la forma que determinin les lleis com a única font de dret i origen exclusiu i legítim de Poders.
La divisió de Poders, en legislatiu, judicial i executiu; tots ells sobirans, independents en l'esfera de les seves atribucions i responsables sense excepció.
La República com a forma de Govern; les lleis fonamentals sotmeses al referèndum popular.
La plena autonomia dels Municipis i de les comarques, en l'administració de llurs interessos peculiars i en la garantia i defensa de la llibertat i de l'ordre.

25 d'octubre de 1931
Declaració de principis d'Esquerra Republicana.
AHCB

441 «La liquidació de l'escàndol Bloch-Brunet-Barbey-Ragasol», *L'Opinió*, 27 de novembre de 1931, p. 1.

442 Editorial: «No hi podran res», *L'Opinió*, 18 de novembre de 1931, p. 1.

443 Manxeta: «M. Bloch ha dit que *La Publicitat* és un diari enemic del règim. Quins amics que té Acció Catalana», *L'Opinió*, 29 de setembre de 1931, p. 1. La referencia exacta de la informació «Bloch explica el seu viatge a Barcelona», p. 4, diu així: «Els interessats han procedit per altra banda, ells mateixos, a la puntualització d'un incident que sembla haver estat forjat en totes les seves parts, per un diari contrari al nou règim».

444 «Esquerra Republicana de Catalunya. Declaració de principis». *L'Opinió*, 123, 25 d'octubre de 1931, p. 1.

445 «L'Assemblea preparatòria del Primer Congrés Nacional d'Esquerra Republicana de Catalunya. L'entusiasme fou la tònica dominant de l'Assemblea», *L'Opinió*, 125, 28 d'octubre de 1931, p. 1 i 2.

446 «*Nombre de vots de les comarques. Alt Camp, 6; Alt Empordà, 269; Aran, -; Ausona, 24; Baix Camp, 34; Baix Ebre, 7; Baix Empordà, 8; Baix Llobregat, 95; Baix Urgell, 62; Bergadà, 37; C de Bages, 9; Cerdanya-Ripollès, 22; Deena (sic), 24; Les Garrigues,*

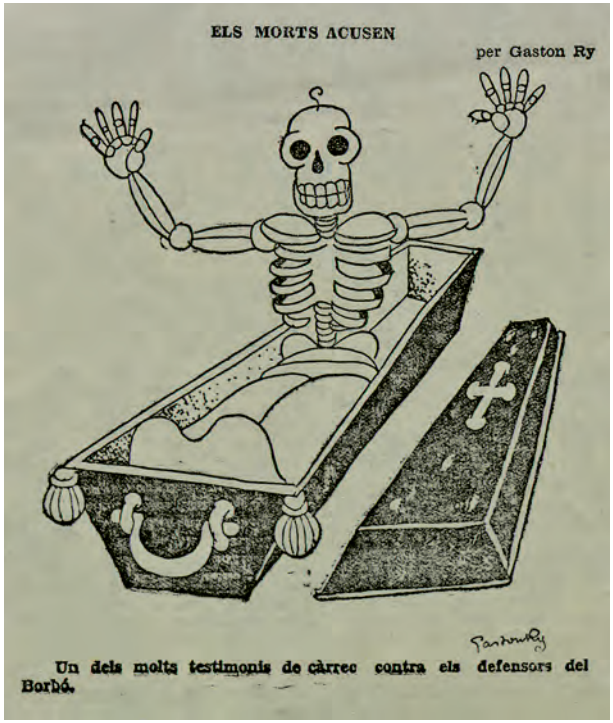

1 de novembre de 1931
Vinyeta de Gaston Ry denunciant les morts de la monarquia durant la dictadura primoriverista: «*ELS MORTS ACUSEN*
Un dels molts testimonis de càrrec contra els defensors del Borbó».
AHCB

L'aprovació parlamentària de la Constitució republicana, el 9 de desembre de 1931, és un acte solemne al qual no vol faltar Francesc Macià com a diputat. És un dels 368 vots favorables de 466 diputats. No és la Constitució federal que els dirigents d'ERC i *L'Opinió* han propugnat, però la seva vigència immediata és el que més interessa al país, proclama el diari en la manxeta del 2 de desembre. Com havia fet en el seu moment amb el projecte plebiscitat de l'Estatut, el diari publica el text complet de la Constitució, en castellà, amb els títols i titolets en català.[447]

Hi ha un clima polític tens, per successives declaracions i conspiracions monàrquiques i militars, per conflictes laborals, vagues, morts i ferits en enfrontaments amb la Guàrdia Civil, però la República va fent el seu fet, «*malgrat els set mesos i mig de sentir bescantar els homes de govern*»[448] diu *L'Opinió*. Arran d'una de les conspiracions monàrquiques que es van coneixent,[449] el diari diu que la República es ressent del mal «*que no s'ha penjat ningú*».[450]

L'important és que la República ha reeixit amb una «*èlite*» com mai no n'havia governat aquest país altra de categoria similar. S'acaba d'elegir-ne el primer president Niceto Alcalá-Zamora, que Catalunya saluda «*amb tota l'efusió, amb tot l'afecte, amb tota simpatia*».[451] És

---

93; Maresma, -; Noguera, 121; Pallars, 4; Penedès, 49; Ribera, -; Segarra, 31; Segrià, 64; Vallès Occidental, 89; Vallès Oriental, 32; Barcelona, 309» a «L'Assemblea preparatòria del Primer Congrés Nacional d'Esquerra Republicana de Catalunya. L'entusiasme fou la tònica dominant de l'Assemblea», *L'Opinió*, 125, 28 d'octubre de 1931, p. 1.

447 «Text definitiu de la Constitució de la República», *L'Opinió*, 9 de desembre de 1931, p. 3 i 4.

448 Editorial: «La República va fent el seu fet», *L'Opinió*, 2 de desembre de 1931, p. 1.

449 «La còmica conspiració monàrquica. Els conjurats ja tenien format un govern,... per si el moviment triomfava» i «La conspiració reaccionària», *L'Opinió*, 15 i 17 de novembre de 1931, p. 1.

450 Editorial: «El boicot a la República», *L'Opinió*, 15 de novembre de 1931, p. 1.

451 Editorial: «L'hora del treball», *L'Opinió*, 12 de desembre de 1931, p. 1.

la República que reconeixerà a Catalunya el dret de governar-se com li plagui, aprovant l'Estatut que el poble es va donar el 2 d'agost. I tot és obra de Macià, glorificat com «*el cabdill d'aquesta gesta per la qual tant i tant es delia Catalunya*», que serà encara «*el cap constructor del país*».[452]

3.2. Per l'Estatut del plebiscit

Amb l'elecció d'Alcalá-Zamora com a president de la República, votat per 362 diputats, el 10 de desembre de 1931, *L'Opinió* confia que Catalunya tindrà la llibertat legalitzada, immediatament, i emprendrà la seva marxa per fer-se de seguida un gran poble lliure.[453] Ningú com ell tan idoni per a la presidència, «*un home moderat però liberal, catòlic però no reaccionari, de dreta però enamorat de la democràcia, conservador però enemic de tots els procediments autocràtics grats als conservadors*». «*L'home de la República*», doncs. «*L'home liberal, defensor de la llibertat de Catalunya*».[454]

Suport crític al Govern Azaña

El nou Govern format per Manuel Azaña ha de ser de gran concentració parlamentària per a fer aprovar l'Estatut i acomplir els compromisos revolucionaris, sense excloure les lleis complementàries de la Constitució. Així ho demanen els diputats catalans, reunits a Madrid amb Macià.[455] Si algun ministre català hi ha, ha de ser d'Esquerra Republicana,[456] però Azaña no demana aquesta col·laboració.[457]

Els catalans triats són Marcel·lí Domingo i Jaume Carner. Domingo passa d'Instrucció Pública a Indústria, Comerç i Agricultura i representa el Partido Republicano Radical Socialista, tot i que també és membre del directori d'ERC. Carner, a Hisenda, és un dels diputats independents, provinent de la UFNR, que consulta Macià abans d'acceptar el càrrec. El nou ministre cessa en la presidència de la Diputació Provisional de la Generalitat, en la qual el substitueix Lluís Companys. Queda fora del Govern de la República Lluís Nicolau d'Olwer.

L'Opinió fa confiança personal als ministres catalans, però troba el Govern poc homogeni, fet a les maneres de la monarquia, amb l'error de mantenir el socialista Francisco Largo Caballero a Treball, essent dirigent de la UGT, que és un dels dos grans sindicats enfrontats que hi ha a Espanya. Des d'una posició d'independència, el diari es disposa a donar les màximes facilitats a l'acció del Govern, d'acord amb l'ideari propi i una visió àmplia dels problemes.

«*Els governs poden sofrir variacions. Les aspiracions de Catalunya són les mateixes*», avisa en la manxeta de l'endemà 18 de desembre. Cal que l'Estatut sigui aprovat fent honor al Pacte de Sant Sebastià, remarca a l'editorial.[458] Serà el dia de la consolidació definitiva de la República, avisa, perquè «*encara que la República durés cent anys no podria dir-se que hagués fet res si deixés sense resoldre el problema de la llibertat de Catalunya*». L'endemà, 19 de desembre, a la manxeta, «*Catalunya saluda Manuel Azaña i confia en el seu liberalisme autèntic*».

Encara hauran de passar vuit mesos fins a l'aprovació de l'Estatut a les Corts republicanes, però *L'Opinió* no deixarà d'elogiar i donar suport al cap del Govern. «*Azaña no és per a nosaltres una esperança. És una seguretat*», proclama el 20 de desembre en començar una visita apoteòsica a Barcelona i Girona, en el transcurs de la qual declara que l'Estatut de Catalunya es pot considerar aprovat.[459] El diari glossa la seva figura

452 Editorial: «Macià, el cabdill», *L'Opinió*, 8 de desembre de 1931, p. 1.

453 Editorial: «La República té el seu President», *L'Opinió*, 11 de desembre de 1931, p. 1.

454 Editorial: «Catalunya, per Alcalá Zamora», *L'Opinió*, 6 de desembre de 1931, p. 1.

455 «Els representants de Catalunya, a Madrid», *L'Opinió*, 11 de desembre de 1931, p. 1.

456 Editorial: «La representació de Catalunya en el Govern nou», *L'Opinió*, 13 de desembre de 1931, p. 1.

457 Editorial: «La nostra posició davant del Govern nou», *L'Opinió*, 17 de desembre de 1931, p. 1.

458 Editorial: «Els tres punts més immediats del programa del Govern nou», *L'Opinió*, 18 de desembre de 1931, p. 1.

459 «Interessantíssimes declaracions de Manuel Azaña», *L'Opi-*

17 de desembre de 1931
Vinyeta de Benigani
ironitzant sobre la justícia durant la monarquia:
«*PRESONS GOVERNATIVES*
—Pensava que ja no vindries.
—Pobret... Si fins ara he estat més lligada que tú!».
AHCB

i les seves paraules en dos editorials seguits i, encara en un tercer, elogia l'entrega del castell de Montjuïc a la ciutat de Barcelona.[460]

«*Aquests homes i aquests diaris que hostilitzen Catalunya, que no l'estimen, no senten el triple lema de la Revolució francesa. No senten la Fraternitat, que vol dir —perquè van lligades— que tampoc senten la Igualtat, ni la Llibertat. Com un oasi, enmig d'aquest desert, Manuel Azaña, que, quan arribi l'hora, aixecarà la seva veu d'home liberal i republicà, i hem d'esperar que no predicarà en el desert*».[461] Azaña i Alcalá-Zamora són amics sincers de Catalunya, diu *L'Opinió*, però si el president de la República ho és per lleialtat republicana, el cap del Govern ho és perquè l'estima de debò, perquè «*voldria que tot Espanya fos plena de Catalunyes disposades a ajudar-lo a aixecar la categoria del país*».[462]

Completat el període d'estructuració política de la República, amb l'aprovació de la Constitució i l'elecció del president i cap de l'Estat, el pas següent hauria de ser l'aprovació per les Corts Constituents de l'Estatut d'Autonomia, que Catalunya té a punt, entre altres lleis principals del règim. El balanç que *L'Opinió* fa de 1931 no pot ser més positiu:

> «*Ara fa un any que tots sabem com teníem el país. Avui tenim la República: tenim una Constitució liberal i democràtica; Catalunya s'ha donat el seu Estatut de llibertat per a governar-se com li plagui, que les Corts Constituents es disposen a aprovar; no hi ha llei de jurisdiccions; l'exèrcit ja no és una casta privilegiada, sinó que els seus components han estat posats al nivell dels altres ciutadans, i reintegrats a les casernes com a servidors del país; l'Església està separada de l'Estat i els cementiris civils estan secularitzats; està aprovat el di-*

nió, 22 de desembre de 1931, p. 1.

460 Editorial: «La ciutat tindrà el Castell de Montjuic», *L'Opinió*, 23 de desembre de 1931, p. 1.

461 Editorial: «Com un oasi», *L'Opinió*, 20 de desembre de 1931, p. 1.

462 Editorial: «Pot comptar amb Catalunya», *L'Opinió*, 22 de desembre de 1931, p. 1.

vorci; les dones tenen vot; la llengua materna és reconeguda com l'instrument d'ensenyament dels infants; està abolida la pena de mort; estan prohibits els càstigs temporals a les presons; està dissolt el Sometent; funciona el Jurat; el rei està declarat fora de la llei; ha estat declarat il·legal el contracte de la Telefònica; els generals del Directori són a la presó, igual que els del Consell de guerra de Jaca... Tot això quant a fets. No parlem de la tasca que hi ha en portes.»[463]

Comptant amb la pròxima aprovació de l'Estatut, el Govern provisional de la Generalitat també es prepara per a la nova etapa de normalitat republicana. El 28 de desembre, els consellers posen els càrrecs a disposició del president, que l'endemà mateix nomena un nou Govern per preparar l'estructuració «*de la Catalunya nova que naixerà amb la implantació de l'Estatut que les Corts Constituents de la República van a aprovar*».[464] La dimissió dels consellers s'ha manifestat com una adhesió personal i espontània al president Macià, davant les insídies grolleres que rep dels qui temen una acció de govern basada «*en l'imperi de la llibertat, de la democràcia i de la justícia*».[465]

És un Govern més cohesionat, format només per membres de partits tradicionalment republicans i d'esquerra: cinc d'Esquerra Republicana (Macià, presidència i Agricultura; Casanovas, vicepresidència i Foment; Tarradellas, Governació; Gassol, Instrucció Pública; i Comas, Justícia i Dret); un de la Unió Socialista (Serra i Moret, Economia i Treball); un del Partit Republicà Radical (Giralt, Finances) i un de la Unió General de Treballadors (Jové, Beneficència i Caritat). De fet, hi ha només un nom nou, Tarradellas —fins ara secretari del president que es configura com un dels homes forts del partit—,[466] i una baixa, la de Carrasco i Formiguera, del Partit Catalanista Republicà, que ocupava aquesta darrera cartera —dimitit en solidaritat amb el destituït governador Anguera de Sojo—,[467] així com la del conseller adjunt sense vot Amadeu Hurtado, del mateix partit. Els titulars de les comissaries de Girona (Josep Irla), Lleida (Epifani Bellí) i de Tarragona (Domènec Pinyana), tots tres d'Esquerra, obtenen rang de consellers.

El cessament d'Oriol Anguera de Sojo en el Govern Civil de Barcelona, llargament reclamada per *L'Opinió*, és un dels efectes del nou gabinet Azaña. El substitueix l'advocat i antic diputat republicà Joan Moles, defensor que fou dels processats pel Complot del Garraf i de Francesc Macià, durant la Dictadura. *L'Opinió* retreu a Acció Catalana l'actuació del governador sortint, en un article de recapitulació de l'actuació d'aquest partit durant el 1931: «[...] *un home del Partit Catalanista Republicà, Anguera de Sojo, que ha mantingut les presons governatives, que ha deixat matar homes pels carrers i ha permès que aquests crims quedessin impunes perquè els cometien les dretes o la policia en un moment de pànic, que ha impedit el lliure exercici del dret de reunió i ha obstaculitzat el d'associació per a totes les associacions polítiques o socials que no eren de dreta, que ha deixat sense càstig que els detinguts fossin apallissats, que ha suspès i recollit sistemàticament la premsa d'esquerra que li ha semblat, sense intervenció judicial, i que ha estat sectari i parcial des del primer dia fins ara, que se'n va*».

Per *L'Opinió*, hi ha hagut en els mesos anteriors dos grans escàndols protagonitzats per Acció Catalana. L'escàndol Bloch, que va acabar amb la conclusió irrebatible que l'única persona que a Catalunya hi va tenir tractes financers era l'esmentat Ragasol, seria el primer. El segon i més recent, la mobilització per evitar el cessament d'Anguera de Sojo, de «*tota la gent que anys enrera s'havia mobilitzat per a felicitar l'Anido i Primo de Rivera*».

El que més dol el diari d'Esquerra és la crítica constant de l'òrgan d'Acció Catalana en el terreny de la catalanitat, reproduint els textos més anticatalans que

463 Editorial: «Un any ben aprofitat», *L'Opinió*, 1 de gener de 1932, p. 1.

464 Editorial: «Responsabilitat de govern», *L'Opinió*, 30 de desembre de 1931, p. 1.

465 Editorial: «El prestigi del President», *L'Opinió*, 29 de desembre de 1931, p. 1

466 SALLÉS (1986: 183).

467 SALLÉS (1986: 167).

20 de desembre de 1931

Vinyeta de Shum celebrant els ambients creatius dels ateneus: «*ATENEUS*

—L'Ateneu de Madrid ens va donar Manuel Azaña.

—No t'enfadis. El d'aquí ens ha donat "El Be Negre".».

AHCB

es publiquen en la premsa tradicionalment hostil a Catalunya i, sobretot, amb una reiterada acció de desprestigi del Govern de la Generalitat, en el qual hi ha hagut fins fa poc «*un membre no desautoritzat del partit, el senyor Carrasco*». Una tasca que ha tingut un dels moments de més virulència en ocasió de la vaga general de setembre, amb l'atac desfermat per *La Publicitat* i *La Vanguardia* contra Francesc Macià, «*que donà ocasió al poble a què expressés la seva protesta a la plaça de la República mentre reiterava en el President de la Generalitat la seva confiança*».[468]

Davant de les morts de quatre guàrdies civils i un jornaler a Castilblanco, a Extremadura, el 30 de desembre de 1931, i de les morts d'onze manifestants a Arnedo, a la Rioja, el 5 de gener de 1932, *L'Opinió* denuncia els qui afalaguen i feliciten la Guàrdia Civil. La Llei de defensa de la República, recorda, estableix com a delicte «*la excitación a la indisciplina y el antagonismo entre los Institutos armados y entre éstos y los organismos civiles*». La Guàrdia Civil ha de tenir un paper neutral en la República, se l'ha de respectar i se l'ha de reformar, perquè «*no pot permetre's que ningú debiliti la seva força —força al servei de la República— llançant els guàrdies civils a què, per sis pessetes, surtin a matar uns altres homes que en la follia de la fam, per vuit pessetes, també són capaços de matar*».[469]

L'Opinió troba que hi ha massa guàrdies —civils, de seguretat, d'assalt, urbans, mossos— en compte d'un sol cos com hi ha a França. També aquí hi hauria d'haver un sol cos i per a ingressar-hi s'haurien de requerir determinades condicions: cal que «*els guàrdies de l'ordre públic siguin homes serens, homes de cultura superior a la cultura dels manifestants, homes que se sentin autoritat, amb aquella superioritat que dona la consciència de la dignitat de l'autoritat*».[470] I destaca unes paraules de Lluhí a les Corts: «*Quan en un po-*

468 «Per a la història dels partits polítics a Catalunya. Acció Catalana – 1931», *L'Opinió*, 5 de gener de 1932, p. 1 i 3.

469 Editorial: «Els veritables assassins», *L'Opinió*, 7 de gener de 1932, p. 1.

470 Editorial: «Contra els qui atien les passions», *L'Opinió*, 8 de gener de 1932, p. 1.

ble es produeix una manifestació en la qual van dones i criatures, és absurd que la Guàrdia Civil hagi de disparar els fusells».[471]

La remor atiada per les dretes a propòsit de l'assassinat dels guàrdies civils de Castilblanco fa parlar de nou de cop d'estat i de dictadura, però *L'Opinió* assegura que no en pot venir una altra, encara que molta gent la desitgi.[472] Però també reitera que la República no pot negar l'aprovació de l'Estatut. Ho fa en una resposta al diputat de la Lliga Pere Rahola, que acusa Macià de precipitar-se per dir que l'Estatut no pot deixar d'implantar-se. En aquest editorial, el diari d'Esquerra reitera que la República no té dret a oposar-se a la voluntat de Catalunya, «*ni a la de ningú*», i reafirma l'ideal de poble lliure, federal i fraternal, malgrat que la Constitució hagi tancat aquest camí:

> «*Catalunya tindrà la seva llibertat, perquè aquesta és la seva voluntat. I la tindrà amb tot el goig de la República espanyola, que sap que el dia més gran de la seva història, i aquell que li obrirà de bat a bat les portes camí de la seva prosperitat, serà el dia en què amb una estreta abraçada sigui aprovat l'Estatut de Catalunya i nosaltres prenguem possessió de la nostra llibertat. Si l'esperit d'aquesta República d'ara fos tergiversat, i perdés les seves característiques de República liberal i democràtica, aleshores nosaltres, naturalment, infal·liblement, senzillament, implantaríem l'Estatut de Catalunya.*
>
> *I ho faríem amb la mateixa naturalitat, simplicitat i senzillesa amb què proclamàrem la República.*»[473]

La sortida de Marcel·lí Domingo

La vigília de la publicació d'aquest editorial, el diari ha publicat una carta en la qual Marcel·lí Domingo comunica a Macià la dimissió del seu càrrec al directori d'Esquerra Republicana de Catalunya.[474] El ministre diu al president de la Generalitat que no vol compartir una tàctica política que troba ben equivocada, disconforme com està amb el camí poc encertat que segueix el partit: «*L'Esquerra segueix pensant que conspira, no pensa que governa*». Domingo no se sent còmode que els homes d'Esquerra diguin que no estan representats al Govern de la República. Ben al contrari, assegura que «*ahir amb Nicolau i avui amb Carner, i ahir i avui amb mi, Catalunya no sols ha estat representada, sinó que ha estat representada i servida i continuarà essent-ho*».

L'Opinió no dona la seva opinió editorial fins cinc dies més tard,[475] després d'haver publicat la carta de resposta de Macià a Domingo[476] i una nota oficial del directori d'Esquerra,[477] declaracions de Lluhí[478] i de Macià[479] i dos articles signats pel tinent d'alcalde de Barcelona Ernest Ventós[480] i per l'escriptor Agustí Esclasans.[481]

Macià retreu a Domingo una «*carta famosa recomanant-me l'ajornament de la presentació de l'Estatut*»

471 Manxeta de *L'Opinió*, 10 de gener de 1932, p. 1.

472 Editorial: «Una cosa que no pot venir», *L'Opinió*, 9 de gener de 1932, p. 1.

473 Editorial: «La llibertat de Catalunya», *L'Opinió*, 10 de gener de 1932, p. 1.

474 «Una carta del senyor Domingo al senyor Macià. Dimiteix del seu càrrec del Directori d'E.R. de C.», *L'Opinió*, 9 de gener de 1932, p. 1.

475 Editorial: «Nosaltres sí que som on érem», *L'Opinió*, 14 de gener de 1932, p. 1.

476 «Francesc Macià contesta a Marcel·lí Domingo», *L'Opinió*, 12 de gener de 1932, p. 1.

477 «El Directori de l'Esquerra Republicana de Catalunya i la carta de Marcel·lí Domingo», *L'Opinió*, 12 de gener de 1932, p. 1.

478 «Declaracions del senyor Lluhí. La separació del senyor Domingo del Directori d'E.R. de C.. Les aspiracions de Catalunya. Unes manifestacions del senyor Macià mal interpretades», *L'Opinió*, 9 de gener de 1932, p. 1. «Lluhí Vallescà parla de l'Estatut i de l'actitud del Sr. Domingo», *L'Opinió*, 10 de gener de 1932, p.3.

479 «El senyor Macià parla de l'actualitat política. Els discursos de Miguel Maura i de Nicolau d'Olwer i l'actitud de Marcel·lí Domingo», *L'Opinió*, 13 de gener de 1932, p. 1.

480 Ernest VENTÓS: «Marcel·lí Domingo», *L'Opinió*, 10 de gener de 1932, p. 1.

481 Agustí ESCLASANS: «Oposició i govern», *L'Opinió*, 12 de gener de 1932, p. 2.

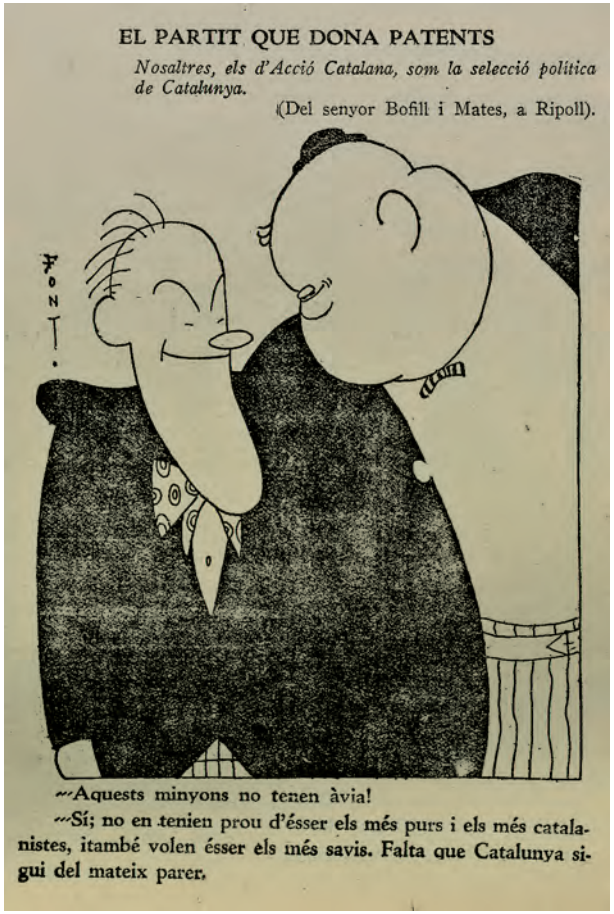

12 de gener de 1932

Vinyeta de Font ironitzant sobre l'alt concepte de si mateixos que tenien els dirigents d'Acció Catalana, a través d'unes caricatures dels populars actors còmics nordamericans Laurel i Hardy: «*EL PARTIT QUE DONA PATENTS*
Nosaltres, els d'Acció Catalana,
som la selecció política de Catalunya.
(Del senyor Bofill i Mates, a Ripoll).
—Aquests minyons no tenen àvia!
—Sí; no en tenien prou d'ésser el més purs i els més catalanistes,
i també volen ésser els més savis.
Falta que Catalunya sigui del mateix parer.».
AHCB

a les Corts i rebutja de fer només de president apartat de la lluita partidista, en resposta al desig expressat per Domingo «*de veure-us ja, no com a cabdill d'un nucli, sinó com a personificació de tot un poble*». El directori es reforma en la idea que és temps de mantenir l'esperit d'esquerra que informa l'actual Govern de la Generalitat i admet la dimissió. Això estalvia de plantejar en el Congrés vinent del partit la qüestió «*de les campanyes i gestions polítiques que el senyor Domingo venia realitzant a Catalunya i que l'Esquerra, en tant que partit democràtic, no podia emparar*».

Lluhí ha recordat, en les seves primeres declaracions, que Domingo no sol·licità l'aprovació d'Esquerra, en ser nomenat de nou ministre en el Govern Azaña, sinó la del Partido Republicano Radical Socialista. El regidor Ventós veu amb gran decepció la seva conducta: «*L'Esquerra Republicana de Catalunya té —ho deuen recordar entre altres, Companys, Lluhí, Aragay i Noguer i Comet— els seus inicis en un sopar a La Pàtria, presidit per vós. Més tard, en l'Assemblea de constitució de l'Esquerra, el vostre nom per a formar part del Directori, fou en una discussió molt violenta, defensat per mi i avalat per Francesc Macià*».

L'editorial de *L'Opinió* insisteix en els arguments expressats per Macià i el directori i va més enllà. Combat el posicionament polític del ministre Domingo, que assimila al de les dretes, tot reconeixent la seva labor positiva a Instrucció Pública i Agricultura, però introduint-hi elements de desqualificació personal. Li retreu, sobretot, l'aprovació de la gestió del governador Anguera de Sojo i situa els seus arguments en favor de la governació prop dels interessos de les dretes, en línia amb la crítica recurrent del diari a Acció Catalana i la Lliga. En la mateixa edició, *L'Opinió* castiga el ministre en una manxeta maliciosa: «*Miguel Maura ha dit que compta que l'ajudaran en la batalla que les dretes donaran al sentit liberal i democràtic de la República tots els que es posaren al costat d'Anguera de Sojo. ¿Compta amb el senyor Domingo?*».

Amb el temor present a la premsa sobre els efectes polítics del dret de vot femení establert a la Constitució, *L'Opinió* rebutja els mals averanys expressats pel diari madrileny *La Voz*. Reitera la confiança també expressada per Companys en el vot esquerrà i catalanis-

ta de la dona catalana i, com *El Diluvio*, crida les dones republicanes a organitzar-se.[482]

Dos extremismes

Davant de la vaga general revolucionària, decretada per la CNT els darrers dies de gener de 1932 a les poblacions mineres de la conca del Llobregat —Sallent, Balsareny, Berga i Fígols—, i de l'intent no reeixit d'estendre-la a Barcelona, *L'Opinió* rebutja l'agitació per l'agitació de l'anarquisme. Apel·la a la responsabilitat de la majoria obrera i rebutja els dos extremismes de dreta i d'esquerra,[483] que s'alimenten recíprocament. Lluhí no deixa de retreure al governador cessat Anguera de Sojo una actuació semblant a la de Martínez Anido que hauria atemorit i irritat «*les esquerres extremes*».[484] Des del Govern de la República s'acaba atribuint el moviment revolucionari al finançament enviat des de Rússia pel propi Trotski,[485] però el diari no s'ho creu. Insisteix a veure-hi la mà dels monàrquics.[486]

L'Opinió s'adreça als dos extremismes, després de reclamar al Govern la màxima energia davant dels enemics de la República. Amb rotunda fermesa, recorda haver condemnat des del primer dia «*l'obra caòtica i dissolvent de la FAI*», haver-s'hi acarat i estar disposats «*a acarar-nos-hi al carrer*». Els qui vulguin abatre la República democràtica, sàpiguen que en la seva defensa «*ens hi jugarem la vida*» i que «*primer han de comptar en abatre'ns a nosaltres*».[487]

Mentre Macià recorda el seu suport a les reivindicacions obreres i condemna els moviments caòtics i de desordre,[488] el diari defensa que la República ha de correspondre als obrers que hi creuen com a règim que ha de fer la justícia social que els ha estat promesa: «*l'home explotat té dret a exigir que l'explotació cessi i passi a ésser un ciutadà tan digne com els altres ciutadans, més digne encara, sens dubte, pel fet d'haver passat una gran part de la seva vida, la seva vida fins ara, esclau*».[489] Dit d'una altra manera, en la manxeta del mateix dia, «*la República —règim democràtic— farà amb el proletariat aquella justícia social que una revolució anàrquica —règim dictatorial— no sabrà fer mai*».

Uns comentaris de *La Publicitat* que titllen d'anarquitzants les declaracions de Macià generen nous atacs al diari del Partit Catalanista Republicà i una reafirmació contundent de la revolució democràtica feta per Esquerra: «*Sota un manament de justícia, hem fet la revolució i la continuarem* [...] *Però vosaltres, els de la dreta, penseu que tampoc no us la deixarem intervenir, la nostra revolució, que no permetrem que feu de duaners ni de classificadors. Contra vosaltres l'hem feta, i contra vosaltres la defensarem. El vostre analfabetisme moral us inhabilita per a tota influència. Ara sou vosaltres els incapacitats, els pertorbadors, els anarquitzants*».[490]

A punt de celebrar el 1r Congrés Nacional d'Esquerra Republicana, a finals de gener, *L'Opinió* recapitula els èxits d'aquest partit, creat nou mesos abans per la seva iniciativa, i els atacs de què ha estat objecte: «*Ens han combatut a mort, amb totes les armes amb què han pogut, àdhuc amb aquelles armes innobles que no s'empren mai entre persones. És el senyal que hem fet feina, i que temen amb raó que encara en farem més, i positiva. Si no se'ns hagués combatut, si no se'ns ha-*

482 «Perspectives de la República: El vot femení», *L'Opinió*, 16 de gener de 1932, p. 2.

483 Editorials: «Contra els dos extremismes», «L'agitació per l'agitació» i «La lliçó d'aquests dies», *L'Opinió*, 22, 23 i 27 de gener de 1932, p. 1.

484 Manxeta de *L'Opinió*, 23 de gener de 1932, p. 1.

485 «El moviment revolucionari», noticia publicada a la manxeta de *L'Opinió*, 27 de gener de 1932, p. 1. «Manifestacions del ministre de la Governació», *L'Opinió*, 26 de gener de 1932, p. 1.

486 Manxeta de *L'Opinió*, 29 de gener de 1932, p. 1.

487 Editorial: «Per a defensar la República, estem disposats a tot», *L'Opinió*, 24 de gener de 1932, p. 1. Vegeu també l'editorial «Una República de debò», *L'Opinió*, 29 de gener de 1932, p. 1.

488 Manxeta de *L'Opinió*, 24 de gener de 1932, p. 1. «Francesc Macià condemna els fets revolucionaris caòtics i de desordre d'aquests dies», *L'Opinió*, 24 de gener de 1932, p. 1.

489 Editorial: «La República ha de correspondre», *L'Opinió*, 26 de gener de 1932, p. 1.

490 Editorial: «Les declaracions de Macià», *L'Opinió*, 28 de gener de 1932, p. 1.

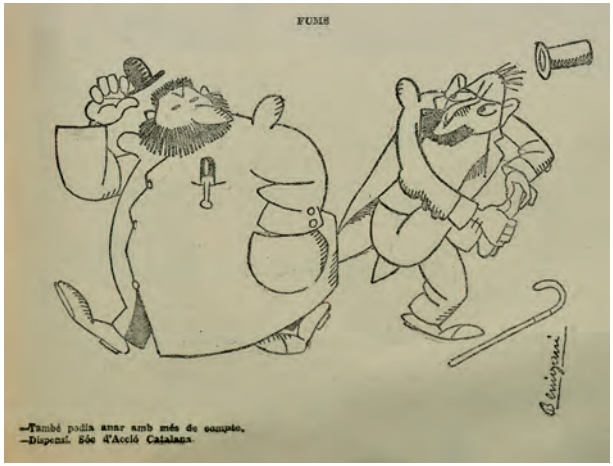

13 de gener de 1932
Vinyeta de Benigani ironitzant amb l'actitud altiva d'Acció Catalana: «*FUMS*
—També podia anar amb més de compte!
—Dispensi. Sóc d'Acció Catalana.».
AHCB

gués atacat, seria senyal que havíem defraudat».[491] Uns dies abans, Antoni Xirau publica un seguit de tres articles de balanç de l'obra feta per Esquerra des de la seva fundació, quasi un any abans, i no deixa de recordar el paper que hi tingué el setmanari *L'Opinió* i les suspensions i sancions de què fou objecte.[492]

El diari publica en llocs destacats per la presència de l'escut triangular del partit les instruccions als militants, l'ordre del dia, els textos dels documents i crides a la participació en el 1r Congrés Nacional anunciat pels darrers dies de gener i que finalment es celebra el 13 i 14 de febrer. S'exalça la força del partit amb entrefilets —«*L'Esquerra Republicana de Catalunya és el partit més fort que ha existit mai a Catalunya. Assistiu al seu primer Congrés Nacional*» (16 de gener de 1932)—, també a la manxeta —«*Dissabte i diumenge vinents, la potencialitat i solidesa d'Esquerra Republicana es faran patents en el Congrés del Partit*» (10 de febrer de 1932) i s'hi dediquen editorials.[493]

Les seguretats d'Esquerra sobre l'aprovació de l'Estatut a les Corts són destacades en els discursos del Congrés, en el qual són representades sis-centes entitats de tot Catalunya que representen 45.000 militants. «*Ha estat un èxit superior al que podien esperar els més optimistes, i ha servit per a demostrar que l'Esquerra Republicana, cada vegada més ben estructurada i enfortida, és el gran Partit destinat a dur a Catalunya i a la nova Espanya, un cop aprovat el nostre Estatut, dies venturosos de prosperitat, de llibertat i de justícia social*».[494]

Macià és elegit per aclamació president del Comitè Executiu i de tots els organismes dependents del

491 Editorial: «El primer Congrés del partit», *L'Opinió*, 21 de gener de 1932, p. 1.

492 Antoni XIRAU: «L'obra realitzada. I. Organització de la victòria», «L'obra realitzada. II. A la Generalitat i a l'Ajuntament de Barcelona», «L'obra realitzada. III. A les Corts Constituents», *L'Opinió*, 31 de gener, 2 i 3 de febrer de 1932, p. 1.

493 Editorials: «El primer Congrés del partit», El primer Congrés del partit», «Declaració de principis del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya» i «El nostre primer Congrés», *L'Opinió*, 21 de gener, 12, 13 i 16 de 1932, p. 1.

494 «El nostre primer congrés», *L'Opinió*, 16 de febrer de 1932, p. 1.

partit i proclama categòricament que «*Catalunya tindrà la llibertat que ella vulgui, perquè contra la voluntat d'un poble ningú no s'hi pot oposar*».[495] En aquests dies, les portades i altres pàgines de *L'Opinió* són les pròpies d'un òrgan intern, fins i tot els editorials sobre l'enfortiment i el funcionament del partit s'adrecen als militants més que no pas al públic general, després de la reproducció, el primer dia de Congrés, del text fundacional de la «*Declaració de principis del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya*». No hi manca una crida d'atenció als militants, sobre el significat i la responsabilitat de ser un partit de govern, del qual cal allunyar aquells que s'hi acosten per interessos particulars.[496] També reapareixen els entrefilets propis de les campanyes electorals, entre els quals noves crides destacades a subscriure's al diari. A part del president Macià, en els titulars es destaquen els discursos de Joan Lluhí i Antoni Xirau.

Per aquests mateixos dies, es produeix la dissolució de la Companyia de Jesús. L'apropiació per l'Estat dels seus col·legis i la reorganització de l'ensenyament a càrrec de professorat format per la universitat, permet a *L'Opinió* refermar el bon pas que duu la República i l'abast de la seva obra cultural, a la qual contribueixen els ajuntaments. És un editorial farcit de dades, que acaba amb el balanç de les realitzacions escolars del nou règim —7.000 escoles noves el 1931 i 5.000 més cada any— en comparació amb les de la monarquia —11.128 escoles entre 1908 i 1930.[497]

Però aquesta República no ha de cometre els errors de la primera, recorda *L'Opinió* l'11 de febrer, en el cinquanta-nou aniversari de la de 1873. Cal la unió dels republicans per damunt de totes les diferències.[498] I cal acabar amb «*la casta de la policia*», la mateixa policia dels temps de Martínez Anido. Des del seu suport decidit, *L'Opinió* crida l'atenció del Govern sobre la confiança que encara no es pot tenir a ulls clucs en la policia,[499] en els informes policials que acaben posant en el mateix vaixell de deportació a Guinea els dirigents de l'alçament anarquista del Llobregat i els obrers que varen seguir-los enganyats. Al mateix temps que retreu a la FAI la reiteració de preteses vagues revolucionàries que fan mal a la República,[500] assenyala el cap de la policia com a responsable de la mala informació que rep el Govern sobre les accions de la FAI. Si l'ordre públic estigués en mans de la Generalitat, les coses anirien diferent.[501] I demana atenció a la situació dels obrers sense feina, que el Govern vetlli perquè no hi hagi aturats.[502]

L'Opinió aspira a ser el diari que llegeixin els treballadors catalans i s'hi adreça amb apel·lacions directes: «*Treballadors! L'OPINIÓ us ha defensat i us defensarà sempre. Sosteniu-la! Porteu-la al taller, al camp, a l'oficina...*».[503]

Aquesta apel·lació als treballadors, en línia amb altres editorials crítics amb l'anarquisme,[504] és replicat per *Solidaridad Obrera* amb acusacions que *L'Opinió* rebat, recordant la seva oposició a les presons governatives o a la gestió del governador Anguera de Sojo, la dimissió del qual s'atribueix.[505] El diari anarquista barceloní i el seu col·lega madrileny *La Tierra* «*enganyen els seus lectors*» i «*un dels aspectes més perem-*

495 Manxeta de *L'Opinió*, 17 de febrer de 1932, p. 1.

496 Editorial: «La missió de l'Esquerra», *L'Opinió*, 20 de febrer de 1932, p. 1.

497 Editorial: «L'obra cultural de la República», *L'Opinió*, 3 de febrer de 1932, p. 1. Vegeu també l'editorial «La cultura, com a base de consolidació del règim», *L'Opinió*, 8 de març de 1932, p. 1.

498 Editorial: «Per la puixança de la Segona República», *L'Opinió*, 11 de febrer de 1932, p. 1.

499 Editorial: «A ulls clucs, no», *L'Opinió*, 10 de febrer de 1932, p. 1.

500 Editorial: «Davant dels darrers fets», *L'Opinió*, 17 de febrer de 1932, p. 1.

501 Editorial: «D'interès per al Govern de la República», *L'Opinió*, 19 de febrer de 1932, p. 1.

502 Editorial: «L'home acorralat», *L'Opinió*, 20 de febrer de 1932, p. 1.

503 *L'Opinió*, 4 de març de 1932, p. 4.

504 Editorial: «L'obrer català no està per demagògies», *L'Opinió*, 9 de març de 1932, p. 1.

505 Editorials: «Presons governatives, no» i «L'explotació dels explotats», *L'Opinió*, 26 i 27 de març de 1932, p. 1.

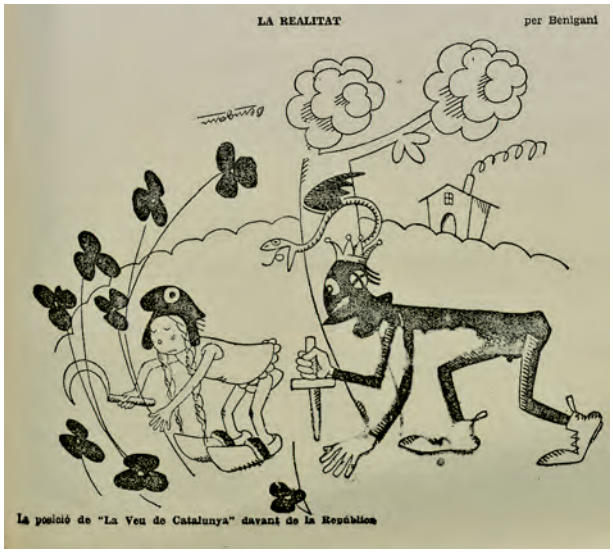

2 de febrer de 1932
Vinyeta de Benigani
denunciant les veritables intencions de la Lliga
cap al nou règim, caricaturitzat com «la Republiqueta»:
«*LA REALITAT*
La posició de "La Veu de Catalunya" davant de la República».
AHCB

toris de l'obra que hem de fer és desemmascarar els que exploten els explotats [...] *una explotació més vil que la patronal*». El novè aniversari de l'assassinat de Salvador Seguí serveix per insistir en la defensa d'un sindicalisme genuí: «*Quan l'obrer català és sol·licitat per a participació en agitacions estèrils, l'absència de Seguí es fa més patent i dolorosa que mai*».[506]

Els anarquistes, com els comunistes en vies d'organització, formen part dels grups que combaten la República, de costat amb carlins, catòlics i altres forces de la dreta i no se'ls pot tolerar si es valen de la violència, com passa sovint.[507] Quan la CNT boicoteja els mítings d'Esquerra i altres partits, *L'Opinió* acusa l'anarquisme d'atacar la llibertat de les idees abusant de l'endarreriment i la incultura del poble, de manera semblant als monàrquics del Borbó.[508]

La discrepància també afecta la manera com celebra l'anarcosindicalisme la festa del Primer de Maig, una protesta romàntica que sempre acaba amb víctimes, una celebració provinciana equivalent al Dijous Sant dels catòlics, en compte de fer-ne una festa que els treballadors puguin celebrar i gaudir, com passa a les principals capitals del món. Per *L'Opinió* el Primer de Maig té un triple sentit: homenatge als màrtirs de Chicago, glorificació del treball i avanç cap a la independència dels treballadors.[509]

Els retrets es repeteixen davant la convocatòria d'una protesta general de la CNT, que denuncia un règim de persecució que el diari troba ben justificat, ja que només es persegueix els que no volen complir la llei.[510] Acusa *Solidaridad Obrera* de no jugar net amb les seves acusacions i recorda la vaga general convocada pel 15 d'abril de 1931, que el Govern va salvar amb la de-

506 Manxeta de *L'Opinió*, 10 de març de 1932, p. 1.

507 Editorial: «De la dictadura a la llibertat», *L'Opinió*, 25 de març de 1932, p. 1.

508 Editorial: «Enemics de la cultura», *L'Opinió*, 21 d'abril de 1932, p. 1.

509 Editorials: «Commemoració estèril» i «Estem en retard d'uns anys», *L'Opinió*, 1 i 3 de maig de 1932, p. 1.

510 Editorial: «La protesta del 29», *L'Opinió*, 27 de maig de 1932, p. 1.

claració de festa oficial per celebrar la proclamació de la República. Anarquistes, comunistes i sindicalistes fan el joc de l'extrema dreta i la República s'ha de defensar.[511] *L'Opinió* celebra que els obrers no han seguit la convocatòria a Barcelona ni a la resta de Catalunya.[512]

Unitat per l'Estatut

La unitat republicana és imprescindible perquè les Corts aprovin el projecte d'Estatut català i *L'Opinió* compta amb Lerroux com a home de govern i partidari de l'autogovern.[513] «*El senyor Lerroux ha obrat lleialment amb Catalunya i més d'una vegada s'ha imposat als seus amics polítics per tal que votessin a favor de l'Estatut*».[514]

«*Catalunya veurà implantat l'Estatut que es va votar*», afirma en la manxeta del 9 de febrer, però això no és el que es desprèn del dictamen aprovat per la Comissió Parlamentària, que serà estudiat paraula per paraula, segons anuncia Macià, i que serà objecte d'un vot particular de la Minoria Catalana.[515]

L'atenció positiva a Lerroux es manté durant les setmanes següents, elogiant el seu suport a l'Estatut i matisant unes paraules seves interpretades negativament sobre l'ús del català. Quan el líder radical admet que l'Estatut podria ser aprovat en unes noves Corts, *L'Opinió* insisteix que ha de ser ara mateix,[516] reblant amb unes paraules de Companys que les Corts de la República han d'acceptar «*l'autodeterminació de Catalunya expressada en l'Estatut*».[517] Tot remarcant que és un home de centre de la tradició republicana, *L'Opinió* compta que l'antic membre del Govern provisional, ara en l'oposició, pot tenir un paper destacat en el futur de la República.[518] I remarca, en una altra manxeta, el compromís de Lerroux que, si s'hagués d'encarregar del Govern, la primera qüestió que tractaria de resoldre seria el problema de Catalunya.[519] La lleialtat del Partit Radical es pot veure amenaçada, però, pels nous elements de dreta que s'hi han incorporat.[520]

El valor de la unitat i la tradició republicana es posa de relleu en la inauguració d'un grup escolar batejat amb el nom d'Hermenegildo Giner de los Ríos, a la que Lerroux assisteix, ja que fou membre del seu partit, i amb dos reconeixements més adoptats per l'Ajuntament de Barcelona: el canvi de nom del carrer de Princesa pel del socialista Pablo Iglesias i del passeig d'Isabel II pel del novel·lista republicà Vicente Blasco Ibáñez. Aquestes tres personalitats encarnen els tres grans valors proclamats per la Revolució Francesa: la llibertat (Giner de los Ríos), la igualtat (Pablo Iglesias) i a fraternitat (Blasco Ibáñez).[521]

Quan la República elabora el nou cens electoral, *L'Opinió* insta tothom a inscriure-s'hi, incloses les dones. El seu accés al vot és objecte d'un debat que traspassa les fronteres entre dreta i esquerra, però la por que sigui un vot conservador de les dones, el diari només el veu a Espanya, no pas a Catalunya.[522]

Esquerra Republicana i *L'Opinió* apel·len també a la unitat del republicanisme a l'hora d'afrontar la primera crisi de govern a l'Ajuntament de Barcelona, a causa de no haver pogut aprovar els pressupostos. Havent mort el regidor Salvador Vallverdú, el grup del

511 Editorial: «La República sabrà defensar-se», *L'Opinió*, 28 de maig de 1932, p. 6.

512 Editorial: «Per què fallen els obrers», *L'Opinió*, 31 de maig de 1932, p.1.

513 Editorial: «Davant del discurs de Lerroux», *L'Opinió*, 5 de febrer de 1932, p. 1.

514 Manxeta de *L'Opinió*, 7 de febrer de 1932, p. 1.

515 «Declaracions del President de la Generalitat», *L'Opinió*, 7 de febrer de 1932, p. 1.

516 Editorial: «Aquestes Corts, i no altres», *L'Opinió*, 25 de febrer de 1932, p. 1.

517 Manxeta de *L'Opinió*, 25 de febrer de 1932, p. 1.

518 Editorial: «Davant del cas Lerroux», *L'Opinió*, 27 de febrer de 1932, p. 1.

519 *L'Opinió*, 1 de març de 1932, p. 1.

520 Editorial: «Panorama polític de les dretes catalanes», *L'Opinió*, 4 de març de 1932, p. 1.

521 Editorials: «Home culte, ciutadà lliure» i «Llibertat, igualtat i fraternitat», *L'Opinió*, 1 i 2 de març de 1932, p. 1.

522 Editorial: «És l'hora d'inscriure's al cens», *L'Opinió*, 10 de març de 1932, p.1.

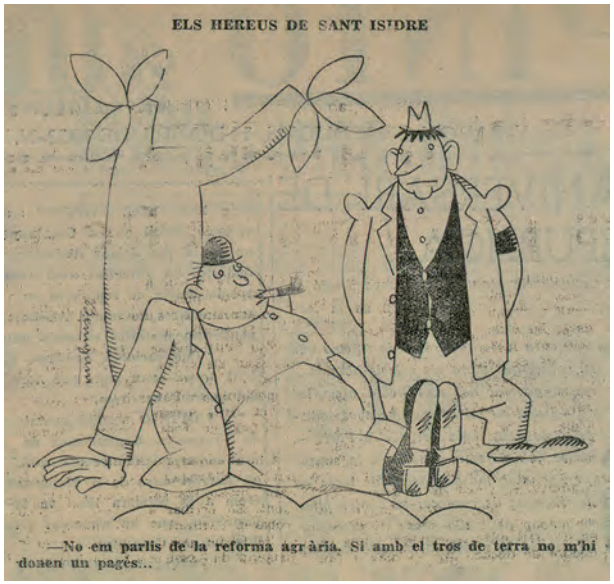

14 d'abril de 1932
Vinyeta de Benigani ironitzant sobre els propietaris rendistes del camp aplegats a l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre: «*ELS HEREUS DE SANT ISIDRE*
—No em parlis de la reforma agrària.
Si amb el tros de terra no m'hi donen un pagès...».
AHCB

Govern municipal queda format per 21 regidors d'Esquerra i 3 de la Unió Socialista, un total de 24 regidors, un menys que els 25 regidors sumats per l'oposició: 12 de la Lliga, 9 del Partit Republicà Radical, 1 socialista de la UGT, 1 federal i 1 de la Dreta Liberal Republicana i 1 independent. La resposta immediata és renunciar al Govern de la ciutat i demanar als altres grups que se'n facin càrrec, però després d'un estira i arronsa dialèctic, reflectits en editorials successius,[523] els pressupostos s'aproven amb el suport dels regidors radicals.

L'apel·lació directa a la responsabilitat dels regidors del partit de Lerroux, es fa en un manifest de Francesc Macià als ciutadans de Barcelona: «*El Partit Radical, que per la seva significació republicana, per la digna actitud del seu Cap polític, es troba més a la vora del Partit d'Esquerra, amb el qual l'ajunta la missió de consolidar el règim nou i implantar l'Estatut, al Partit Radical em permeto observar-li la necessitat que té d'apreciar, del moment actual la transcendència de les seves repercussions i la poca importància de la divergència*».[524]

Efectivament, hi ha una proximitat de posicions amb els radicals, que accepten la reducció de despeses necessària per anivellar el pressupost, davant del dèficit de l'any anterior, sense estar d'acord amb la fórmula de reducció en un 25% de les despeses de personal funcionari proposada per Esquerra. En el grup municipal radical hi ha el conseller de Finances de la Generalitat, Casimir Giralt, com en el grup municipal del Govern hi ha també el vicepresident Joan Casanovas, portaveu de la majoria, el conseller de Justícia i Dret, Pere Comas i l'ugetista Josep Jové, conseller de Beneficència i Caritat, a més dels diputats Lluís Companys i Joan Lluhí.

La majoria de diaris han atacat la reducció forçosa de personal, tot acusant el Govern municipal de vo-

523 Editorials: «Els pressupostos municipals», «Espectacle de misèria», «Ni a precari, ni mediatitzats», «Conducta rectilínia», «La capacitat de l'Esquerra per al Govern de la Ciutat» i «Contumàcia en la mentida», *L'Opinió*, 13, 15, 16, 17, 18, 20 i 23 de març de 1032, p. 1.

524 «La situació municipal. Un manifest de Francesc Macià», *L'Opinió*, 19 de març de 1932, p. 1.

ler col·locar en el seu lloc treballadors temporers de confiança. Ho fan principalment *La Veu de Catalunya* i *La Publicitat*, però també altres, fins i tot *El Diluvio*. Ferits els d'Esquerra pel que consideren insídies i calúmnies, *L'Opinió* insinua fins i tot la necessitat d'unes noves eleccions. Un cop iniciat el diàleg amb els radicals sobre les possibles excedències forçoses de funcionaris, es pot proclamar de nou la capacitat de govern del partit, coincidint amb el primer aniversari de la seva fundació, a la qual el diari recorda sempre com hi va contribuir.[525] Unes setmanes més tard, l'Ajuntament pot aprovar també sense dificultats la revisió del contracte vigent de neteja i del monopoli de pompes fúnebres.[526]

La proximitat de la discussió de l'Estatut a les Corts accentua les manifestacions de confiança en la seva aprovació. Ho diu Companys, que la República complirà tots els compromisos amb Catalunya, i ho reiteren els editorials, que retreuen les actituds impacients de la Lliga, amb el diputat Joan Estelrich menystenint el Pacte de Sant Sebastià.[527] I es reitera que Catalunya no acceptaria el contrari, que es considera impossible, però si fos el cas, Catalunya es pronunciaria com ho va fer el 12 i el 14 d'abril.[528] No serà el cas, perquè el president Alcalá-Zamora, que acaba de manifestar que té Macià com «*l'amic més fidel*», n'és garantia.[529] I perquè Azaña no deixa de reiterar-hi el suport, encara que algun cop *L'Opinió* ha de matisar les diferències de lèxic quan parla de regionalisme, perquè es compromet a «*restituir a les regions llurs pròpies llibertats*».[530]

El suport extern al Govern no impedeix la crítica al ministre de Governació, Santiago Casares Quiroga, per convocar un concurs per a la concessió d'emissores de ràdio, que vulnera el que preveu el projecte d'Estatut sobre competència legislativa de l'Estat i executiva de la Generalitat.[531] Ni que continuï la crítica al governador civil, ara l'amic Joan Moles, per una acció inapropiada de la policia, quan l'agent governatiu suspèn un míting dels «*elements d'Estat Català*» per exhibir una bandera estelada, una tolerància menor a la que es té amb la «*rojigualda*» de les dretes monàrquiques. Si era un acte autoritzat, manifesta el propi Macià, no ha de ser problema la seva exhibició dins de la sala i, en tot cas, l'agent governatiu ha d'informar després el jutge.[532] La policia tampoc no ha d'entrar a domicilis particulars per retirar cartells commemoratius de la República Catalana, ni s'ha de posar una multa per això a Palestra, que finalment ha condonat el governador.[533]

En celebrar el primer aniversari de la República, *L'Opinió* fa balanç de les 153 sessions celebrades per les Corts Constituents i les 178 lleis que s'hi ha aprovat, una obra de nou mesos superior a un passat de segles i destaca com a principals textos legislatius aquells que han tornat els militars a les casernes i la religió a les esglésies.[534] La votació republicana als ajuntaments que va enderrocar la monarquia del 12 d'abril de 1931, «*fou la revolució democràtica més exemplar que s'ha fet en el segle XX*».[535] El principal error ha estat «*deixar que arribés aquest aniversari sense que Catalunya hagi entrat en el seu règim de llibertat*», però, afegeix, «*anem a entrar-hi ara*». I proclama que entre els homes de fe que s'oposaren al clima covard i me-

525 Editorial: «L'obra del primer any, garantia per a l'any segon», *L'Opinió*, 22 de març de 1932, p. 1.

526 Editorials: «La sessió extraordinària d'avui» i «Garantia de bon govern», *L'Opinió*, 10 i 12 d'abril de 1932, p. 1.

527 Manxeta i editorial «Actituds contradictòries», *L'Opinió*, 29 de març de 1932, p. 1.

528 Editorial: «Impacients irresponsables», «Ritme republicà» i «Una altra fauna», *L'Opinió*, 30 de març, 3 i 8 d'abril de 1932, p. 1.

529 Editorial: «Un home de caràcter», *L'Opinió*, 31 de març de 1932, p. 1.

530 Editorial: «Un discurs d'Azaña», *L'Opinió*, 7 d'abril de 1932, p. 1.

531 Editorial: «La radiodifusió catalana correspon a Catalunya», *L'Opinió*, 20 d'abril de 1932, p. 1.

532 «La suspensió del míting del Palau de Projeccions» i l'editorial «Comentari serè», *L'Opinió*, 5 d'abril de 1932, p. 1.

533 Editorial: «Serenitat, per part de l'autoritat», *L'Opinió*, 29 d'abril de 1932, p. 1.

534 Editorial: «Un any de República», *L'Opinió*, 13 d'abril de 1932, p. 1.

535 Manxeta de *L'Opinió*, 12 d'abril de 1932, p. 1.

23 d'abril de 1932
Portada de l'especial
de *L'Opinió*
de la Diada de Sant Jordi,
obra del fotògraf Gabriel Casas.
AHCB

sell que imperà sota la dictadura, «*nosaltres, els del temps de L'Opinió setmanari, sentim l'orgull d'haver estat al davant, donant exemple contra els porucs i els derrotistes*».[536]

Ara no s'ha de decebre la joia del poble i dels treballadors, manifestada en la celebració de la festa.[537] Macià crida a la unitat espiritual de Catalunya, que és la seva força més gran, entorn de l'ideal de la llibertat nacional que està pel damunt dels partits, als quals s'adreça *L'Opinió*, sense estalviar algun retret als adversaris habituals:

> «*Si estem units, res no podrà oposar-se a què la voluntat de Catalunya sigui respectada. Els impacients de l'Estat Català, de Nosaltres Sols, de Palestra i dels altres grups extrems; els pedants de la Lliga, que tenen la política com un modus vivendi i es vanen d'ésser els únics que sabrien governar, com si no tinguéssim tots present la llur obra durant els seus trenta anys d'hegemonia; als amargats ictèrics de La Publicitat, que encara no se saben avenir que s'hagi pogut proclamar la República i que, ara Catalunya vagi a tenir la seva llibertat sense que hi hagin estat necessaris —ells que es creuen indispensables—, escoltin la veu del President i deposin llur actitud almenys durant unes setmanes.*»[538]

Els retrets de l'agressivitat política de *La Veu de Catalunya* i *La Publicitat* es reiteren en un editorial del Dia del Llibre.[539] S'assenyala i tot periodistes que combaten Esquerra, com Carles Capdevila, Manuel Brunet, Rossend Llates i Josep Maria Planes, a propòsit d'un article publicat a *La Publicitat* —que *L'Opinió* distingeix de l'actitud del Partit Catalanista Republicà— sobre els Fets de Prats de Molló, davant del qual el silenci de Macià és un exemple de serenitat.[540] En aquesta ocasió, el diari fa també una referència al setmanari satíric catòlic *DIC*,[541] que ha convertit «*la bandera de Crist, en la bandera de la difamació, de la grolleria, de l'escàndol i de la calúmnia*».

Quan Francesc Cambó, que fa un any que és a l'estranger, publica a *La Veu de Catalunya* un article en favor de l'Estatut,[542] *L'Opinió* el celebra com una desautorització del comportament de la Lliga i del seu òrgan diari, tot i les crítiques que fa del personal polític que governa la Generalitat i del vot particular de Lluhí i Xirau al dictamen preceptiu de la comissió parlamentària per a la discussió del projecte a les Corts.[543] El dia 18 d'abril, tots els diputats de la Minoria Catalana —inclosos els tres de la Lliga, l'únic del Partit Catalanista Republicà i dos federals— fan seu el vot particular promogut per Esquerra.

La Lliga no assisteix, el 24 d'abril, a la gran manifestació convocada pel CADCI en suport de l'Estatut plebiscitat el 2 d'agost. Ha convocat a la mateixa hora un acte polític en un teatre, en el qual es llegiran unes quartilles enviades per Cambó. «*Es tracta d'un curset de catalanisme per correspondència*», ironitza *L'Opinió.*[544] La manifestació té «*una magnitud mai vista a Barcelona*», amb més de 200.000 ciutadans de totes les terres catalanes desfilant durant més de tres hores fins la plaça de la República i la ràdio escampant per tot Catalunya «*l'emoció de l'espectacle inoblidable*» i la «*veu serena i ferma de Catalunya*» en el discurs del president Macià. És «*una ratificació de confiança als parlamentaris de l'Esquerra Republicana,*

536 Editorial: «El primer aniversari de la República», *L'Opinió*, 20 d'abril de 1932, p. 1. *L'Opinió*, 14 d'abril de 1932, p. 1.

537 Editorial: «El segon 14 d'abril republicà», *L'Opinió*, 15 d'abril de 1932, p. 1.

538 Editorial: «Al marge de l'aniversari», *L'Opinió*, 16 d'abril de 1932, p. 1. Vegeu també els editorials «Per la unitat davant d'Espanya», «La naixença de la llibertat», *L'Opinió*, 17, 28 d'abril de 1932, p. 1.

539 Editorial: «La desgana del llibre», *L'Opinió*, 22 d'abril de 1932, p. 1.

540 «Davant les campanyes de discòrdia. L'actitud del President de la Generalitat», *L'Opinió*, 9 d'abril de 1932, p. 1.

541 Es tracta del setmanari *D.I.C. Defensa dels Interessos Catalans*, Barcelona, 1931-1935. Vegeu TORRENT I TASIS (1966, vol. 1, p. 784).

542 F. CAMBÓ: «Davant de l'Estatut», *La Veu de Catalunya*, 17 d'abril de 1932, edició del vespre, p. 1.

543 Editorial: «Moments d'unió», *L'Opinió*, 19 d'abril de 1932, p. 1.

544 Editorial: «La manifestació de demà per l'Estatut», *L'Opinió*, 23 d'abril de 1932, p. 1.

ACCIÓ REPUBLICANA DE CATALUNYA

L'OPINIÓ

BARCELONA, DIMARTS, 26 D'ABRIL DE 1932

Avui fa un any que Alcalà Zamora va reiterar davant de tot el poble de Barcelona la seva lleialtat al pacte de San Sebastián en el qual es convingué que seria respectada l'auto-determinació de Catalunya

ANY V. — NUMERO 289. — Redacció i Administració: Plaça Universitat, 6, entresol. Telèfon 24017. — Tallers d'impremta: Carrer de Muntaner, 49. Telèfon 31518. — PREU: DEU CENTIMS

LA VOLUNTAT NACIONAL DE CATALUNYA

Diumenge, 24 d'abril, més de 200.000 ciutadans, amb representacions de totes les terres catalanes, manifestaren la seva voluntat per l'aprovació de l'Estatut de les nostres llibertats

La manifestació, d'una magnitud mai vista a Barcelona, fou, també, una ratificació de confiança als parlamentaris de l'Esquerra Republicana, damunt dels quals pesa la responsabilitat de fer triomfar l'Estatut

El President de la Generalitat, Francesc Macià, pronuncià un parlament que, en aquestes hores històriques, es la veu serena i ferma de Catalunya

LA DESFILADA DE LA MANIFESTACIO VA DURAR PROP DE TRES HORES. — BANDERES, PANCARTES, SENYERES I PER DAMUNT DE TOT UNA GRAN DISCIPLINA CIVICA. — LA RADIO ESCAMPA PER TOT CATALUNYA L'EMOCIO DE L'ESPECTACLE INOBLIDABLE I FEU ARRIBAR A LES CONTRADES MESALLUNYADES LA VIBRACIO DEL POBLE CONGREGAT A LA PLAÇA DE LA REPUBLICA

A les nou del matí del diumenge, dia 24 d'abril, les Rambles ja presentaven una animació extraordinària.

De la Rambla Canaletes a la de Santa Mònica, deambulaven nombrosos grups que avançaven impressions sobre la manifestació organitzada.

A mesura que el matí avançava, per les Rambles i els carrers cèntrics de la nostra ciutat, es feien més nombrosos els grups de transeünts que esperaven l'hora assenyalada pel començament de la gran manifestació catalana.

La Rambla de Santa Mònica, una hora abans de l'assenyalada per l'inici de la manifestació, era completament plena.

La gent s'atapeïa, particularment davant l'edifici del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, en el balcó central del qual onejava la bandera barrada.

Molts balcons de les cases de les Rambles, en el curs matinal per a la manifestació, presentaven domassos barrats i banderes i eren plens de gent que fomentava l'animació del carrer i l'esdeveniment que es preparava.

Tots els Centres adherits a l'Esquerra Republicana de Catalunya tenien els balcons endomassats i els estatges socials oferts perts d'afiliats que esperaven l'hora de sortir en manifestació per anar a situar-se en el lloc designat per a les entitats polítiques.

Pels carrers que duuen a la Rambla de Santa Mònica, a dos quarts d'una, començaven a passar grups amb banderes, penons i pancartes, agrupaments polítics, culturals i obrers, que anaven a situar-se en el lloc corresponent de la Rambla de Santa Mònica i del Passeig de Colom.

Per a aquest objecte, el Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria havia posat pels arbres de la Rambla i Passeig de Colom rètols indicant la ditta distribució.

Les agrupacions, amb llurs respectives banderes, passaven per davant del Centre i eren aclamades per la multitud allí reunida amb grans aplaudiments.

Els tramvies circulaven en mig de moltes dificultats, sobretot en el tros de Rambles des de Colom fins al carrer de Fivaller.

A les onze en punt, els tramvies de les Rambles interromperen la circulació.

Un quart abans havia arribat davant l'edifici del Centre la bandera de la ciutat, precedida pels batidors municipals de gran gala.

El pas de la banderar per tot el tros del carrer de Fivaller i Rambles, davant del Centre, era saludat per la gentada amb llargueríssimes ovacions.

Seguia la bandera de la ciutat, un grup d'obrers amb una pancarta que deia: "Per la integritat de l'Estatut: Poble Nou, Marbella". Aquesta comissió de veïns de la barriada barcelonina, anava precedida per l'alcalde de Poble Nou, senyor Marian Pedro, el qual portava una ofrena del Presidents Macià, amb una bandera barrada, i el seu pas també fou entusiàsticament aplaudit.

Immediatament arribaven arribant a la Rambla de Santa Mònica i es distribuïen per aquella Rambla, al peu del monument a Colom i Passeig del mateix nom, els Ajuntaments, orfeons i entitats corals, ateneus i entitats culturals i econòmiques, cooperatives, mutualitats i entitats obreres, entitats esportives i organitzacions polítiques, per aquest mateix ordre que les hem esmentat.

Cada minut que passava, augmentava l'expectació i l'entusiasme. El públic s'atipava i la formació de la manifestació acabà per ésser una cosa grandiosa, enorme, de banda a banda de la Rambla de Santa Mònica, de banda a banda del Passeig de Colom, ocupava des de davant del Centre fins més enllà de l'edifici de la Capitania general.

A la página 6:

LA GRAN DIADA DEL DIUMENGE

(Editorial)

LA GRAN MANIFESTACIO

A tres quarts i cinc de dotze, la manifestació es posà en marxa.

Obria el pas a la gran manifestació, una secció de motocicletes de la Guàrdia urbana; seguien a continuació els batidors a cavall, de gran gala, amb la bandera de la ciutat de Barcelona.

Després, l'Ajuntament de la nostra ciutat amb els tinents d'alcalde i regidors senyors Ernest Ventós, Duran i Guardia, Joan Casanelles, Puig i Monné, Vilalta i Vidal, Mariés, Oller, Ventalló, Bertran de Quintana, Sánchez, Vinyals, Pla, Vilchez, Costa, Domènec, Felip de Solà Cañizares i Armengol de Llano.

Seguia després, el Consell directiu del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, format pel president senyor Francesc Xavier i Casals, vice-presidents senyors Artigues, Vallejo, Nadal i Blanc, Rafols, Lasanzos i Marimon, i els vocals senyors Sala, Roig, Batlle, Ribera, Tarrats, Sabrià, Forasté i Buronat.

Acompanyaven els anteriors tots els membres de les Juntes de les Seccions del mateix Centre i un nombre crescudíssim de socis. Davant de tots ells, la senyera del Centre.

A continuació, una secció de "serenos", de gala, i maceres municipals, precedien als Ajuntaments forans. Recordem el de la ciutat de Manresa, de Cliafrauca del Penedès, el dels pobles de Rocafort i Vilumara, Hospitalet, Masnou, Arbós, Torrelavit, Cubelles, Ribes, Sant Pere de Ribes, Canyelles, Sant Quintí de Mediona, Molins de Rei, Montcada, Santa Margarida i Monjos, Guardiola, Sant Martí Sarroca, Montcada i Gironella.

Cal fer constar que gairebé tots aquests Ajuntaments hi han assistit en ple presidits pels respectius alcaldes i acompanyats pels secretaris i agutzils.

Venien després, els orfeons i masses corals, amb banderes i penons i representació nodridíssima de cantaires i socis, gairebé la totalitat.

Hi havia la Societat "La Nova Colla", la "Societat Coral La Lluna", "Societat Coral Humorística del Born", "Societat Coral L'Espiga de Gràcia", "Societat Coral Petit Mar i Platja de la Barceloneta", l'"Orfeó Graciene", "La Violeta de Clavé", l'"Orfeó Schola Cantórum", "Societat Cooperativa Pau i Justicia", de Sant Martí, "Agrupació Coral del Centre Cooperativa dels Pescadors de la Barceloneta", "Orfeó Llevant", de la Barceloneta, "Orfeó El Roser", del Poble Sec, la "Colla El Triangle", de Gràcia", el "Chor Germanor", l'"Agrupació Excursionista Catalunya", "La Feria Agustinenca", "Grup Coral de la Casa del Poble", "Fraternitat Republicana de Terrassa", "Orfeó Gervasienc", de Sant Gervasi, "La Dália Barcelonina", "Orfeó de Sarrà", "Schola Orpheónica", "Orfeó Atlàntida", "Cors de Clavé" i "Catalunya Nova".

De l'"Orfeó Català" hi havia un grup de cantaires. Aquesta entitat no ha assistit, oficialment, a la manifestació per l'Estatut de Catalunya.

Seguien, després, les Juntes i nodrides representacions de socis d'Ateneus, Entitats culturals i Entitats econòmiques.

La representació de l'"Associació protectora de l'Ensenyança catalana", era nodrida.

Després seguien les cooperatives, mutualitats, associacions obreres. Entre aquestes darreres sobresortia la "Germandat de Sant Pere Pescador", els afiliats de la qual van desfilar durant deu minuts per la Plaça de la República. Un directiu de l'entitat, dut a pes de braços, en arribar davant de la Generalitat, va dir que ells esperaven molt de la Generalitat, una vegada en possessió de les llibertats de l'Estatut.

Una formidable ovació va saludar el pas dels homes de la "Germandat de Sant Pere Pescador".

També, amb llurs senyeres i banderes, les entitats esportives, formaven en aquesta magna expressió popular. El Futbol Club Barcelona, junta, jugadors i milers de socis; a llur davant, la bandera blau-grana i una bandera catalana. Després el "Centre Excursionista Rafael Casanova", el "Casal dels Esports", el "Club Deportiu Júpiter", del Poble Nou, "Club Natació Barcelona", el "Club Natació Atlètic", "Els Blaus", de Sarrià, el "Futbol Club Martinenc", "Els Segadors", de Sans, "La Punxa", "Grup Excursionista Montserrat", "Grup Excursionista l'Eco de Catalunya", "Federació Catalana de Natació d'Alcoraate", "Grup Excursionista de l'Orfeó Graciene", "Grup Excursionista de Catalunya", etc.

Seguien les Entitats polítiques, que

LA MANIFESTACIO PRO-ESTATUT EN EL SEU PAS PER LA PLAÇA DE LA REPUBLICA

26 d'abril de 1932

Portada de *L'Opinió* que recull la multitudinària manifestació celebrada a Barcelona a favor de l'Estatut, encallat en el seu tràmit parlamentari a les Corts Republicanes.

AHCB

damunt dels quals pesa la responsabilitat de fer triomfar l'Estatut».[545]

Acabada la manifestació, Lluís Companys és objecte d'un dinar d'homenatge al Palau de Belles Arts, una ratificació de confiança absoluta com a «*cabdill*» de la Minoria Catalana que ha de dirigir els debats sobre l'Estatut. 3.000 persones assisteixen a l'acte polític que el diari considera el més important que s'ha celebrat a Barcelona de la proclamació de la República ençà, perquè Catalunya sap que Lluís Companys «*és d'aquells homes que no l'enganyaran mai*». I Esquerra demostra també així ser «*la força més ben organitzada, millor preparada, més coordinada amb què compta Catalunya per entrar en possessió del Govern dels seus destins*».[546]

3. 3. La batalla de l'Estatut

L'Opinió planteja el debat de l'Estatut a les Corts com una batalla i aquest és l'epígraf que, a partir del 5 de maig, encapçala la informació a la portada: «*La batalla de l'Estatut*». A la manxeta assenyala que els que hi van en contra són els enemics de la República. De costat amb els titulars que informen que els diputats catalans han aturat les maniobres destinades a diferir el debat i de la posició ferma del cap del Govern, l'editorial recorda que «*no hem fet la revolució per això*», per no tenir Estatut. Sense Estatut ens sentiríem defraudats i deslligats de la República, diu el diari d'Esquerra, i afegeix, contundent, que tornarien a fer la revolució i que seria justíssima, «*perquè contra la tirania totes les revolucions són justes*».[547]

L'endemà, 6 de maig, comença la discussió, un cop s'ha quedat per començar la setmana següent el debat paral·lel de la Llei de reforma agrària. Aquest dia s'estrena com a cronista parlamentari el veterà i acreditat reporter Francesc Madrid que, a més de les cròniques del dia, aportarà informacions d'última hora, transmeses per telèfon a les dues de la matinada.[548] Les primeres impressions són bones. Tant el corresponsal com l'editorial remarquen el to correcte de Miguel Maura en el seu atac al projecte[549] i el diari confia que hi haurà Estatut en pocs dies, ben segur, perquè «*els homes d'aquí i els d'allí tenim ganes d'entendre'ns, ens entendrem*».[550] Des del primer moment, l'atenció està posada en el que diguin Luis Bello, president de la comissió parlamentària que dirigeix els debats, i Manuel Azaña, que no deixa de donar seguretats sobre l'aprovació prompta del projecte.

Els primers discursos

Les primeres setmanes es dediquen al debat de la totalitat i els lectors poden disposar dels tres textos de referència que *L'Opinió* publica en un suplement de sis pàgines el 10 de maig: el text votat en plebiscit a Catalunya el 2 d'agost de 1931, el dictamen de la Comissió Parlamentària que es posa a discussió i el vot particular de la Minoria Catalana sobre aquest dictamen. L'Estatut és el tema d'atenció permanent en la manxeta, la primera pàgina, l'editorial, articles d'opinió i la reproducció dels principals discursos parlamentaris favorables.

El diari elogia les intervencions de Rafael Campalans, Lluís Companys, Antoni Xirau,[551] Lluís Nicolau d'Olwer, Raimon d'Abadal, Amadeu Hurtado, tots ells del grup parlamentari català, del federal canari José

545 «La voluntat nacional de Catalunya» *L'Opinió*, 26 d'abril de 1932, p. 1.

546 Editorial: «La gran diada de diumenge», *L'Opinió*, 26 d'abril de 1932, p. 6.

547 Editorial: «La sobirania del poble», *L'Opinió*, 5 de maig de 1932, p. 1.

548 Francesc MADRID: «Ambient favorable i ambient desfavorable», *L'Opinió*, 6 de maig de 1932, p. 1.

549 «L'Estatut al Parlament. (Conferència de dos quarts de dues de la matinada amb el nostre redactor a la capital de la República, Francesc MADRID). *L'Opinió*, 7 de maig de 1932, p. 9.

550 Editorial: «Tenim ganes d'entendre'ns», *L'Opinió*, 7 de maig de 1932, p. 1.

551 La rèplica de Xirau a Ortega i Sánchez Guerra mostra al primer director de *L'Opinió* com «un dels valors més sòlids de la República». Editorial: «Antoni Xirau», *L'Opinió*, 21 de maig de 1932, p.1.

18 de maig de 1932
Vinyeta de Benigani ironitzant amb els opositors a l'Estatut, com Miguel de Unamuno, que volen fer por a «la Republiqueta»: «*ELS ESPANTA-CRIATURES*
—Jo ja m'he fet massa gran i a vosaltres les molles se us rovellen...».
AHCB

Franchy i fins i tot d'Alejandro Lerroux, el discurs del qual és molt apreciat pel corresponsal[552] i per l'editorial.[553]

L'esperat discurs del líder radical, que disgusta Gil-Robles i els diaris de la dreta pel suport al Govern davant de rumors interessats de crisi, és el discurs valent d'un republicà lleial al Pacte de Sant Sebastià, diu l'editorial. La manxeta del 25 de maig li està dedicada: «*Alejandro Lerroux: S'ha de donar a Catalunya no el mínim, sinó el que sigui just*». Lerroux neteja l'ambient per al gran discurs d'Ángel Ossorio y Gallardo, que fa possible l'Estatut, escriu Madrid. Es tracta d'estructurar l'Estat, diu el veterà jurista catòlic i liberal i antic ministre de la monarquia, ja que Catalunya ha complert sempre en els grans moments històrics.

L'aprovació de l'Estatut català ha de redundar en un enfortiment de la República, s'hi insisteix. Els enemics de Catalunya ho són també del règim, amb una campanya creixent de les «*fuerzas vivas*» i sectors patrioters, animada pels diaris *ABC*, *El Debate*, *La Libertad*, *El Imparcial*, *Informaciones* i *La Nación*, propietat de monàrquics destacats, dels jesuïtes i del contrabandista mallorquí Joan March, segons *L'Opinió* recorda sovint.[554] Denuncia que policies de paisà venen provocativament exemplars de *El Imparcial* a la Rambla de Barcelona, actes dels quals són testimonis Joaquim Ventalló i Joan Casanelles, i es crida l'atenció del governador civil.[555]

Es distingeix entre els enemics i els «*adversaris lleials*», com Maura, Ortega i Sánchez-Román, amb arguments unitaristes ben raonats. Madrid ho veu com un duel entre la Junta de Ampliación de Estudios i l'Institut d'Estudis Catalans, no pas una nació contra una

552 Francesc MADRID: «La gran lliçó de Lerroux», *L'Opinió*, 21 de maig de 1932, p.1

553 Editorial: «Un discurs sense por», *L'Opinió*, 22 de maig de 1932, p. 1.

554 Editorial: «Jornades històriques» i , *L'Opinió*, 8 de maig de 1932.

555 Editorials: «Un fet gravíssim» i «Per damunt de la maniobra», *L'Opinió*, 12 i 14 de maig de 1932, p. 1. Requadre a p. 1 del dia 13.

altra, sinó dos criteris revolucionaris, un unitari i l'altre federal.[556] Altra cosa són Antonio Royo Villanova, adversari de fòbia, i Miguel de Unamuno, adversari equivocat. Més enllà dels discursos, el corresponsal mostra confiança en l'eficàcia de la Minoria Catalana, l'habilitat de Companys i la diplomàcia de Lluhí i Xirau. Cara al debat de l'articulat, ja avisa que si no s'obté tot l'Estatut «*és que hi ha la realitat i els imponderables*», ja que tampoc un parlament de la República tan marcat a l'esquerra, socialista i federal no ha pogut fer una constitució en aquest sentit.[557]

El discurs del cap del Govern, al final del debat sobre la totalitat del projecte, no decep *L'Opinió*, que li ha dedicat des del primer dia una atenció i un elogi continuat. «*Hi haurà Estatut a darrers de juny; i si no n'hi ha a darrers de juny, n'hi haurà quan acabi aquesta legislatura*», declara uns dies abans als periodistes i *L'Opinió* destaca aquesta afirmació d'Azaña en la manxeta del 27 de maig. Aquesta mateixa tarda parla davant de les Corts i *L'Opinió* destaca en la manxeta de l'endemà unes paraules també significatives: «*¿Aquesta solució serà per sempre? "Sempre" és un mot que no té valor en la història*». I al dia següent, 29 de maig, el diari d'Esquerra proclama en el mateix espai principal de la portada: «*Amb un home com Azaña al cap del Govern de la República, és en va tot el que facin per abatre-la els seus enemics*».

El text taquigràfic del discurs sencer d'Azaña és publicat en un suplement de deu pàgines,[558] L'editorial el presenta com un capità de nau, que ha fet més ràpid el debat de l'Estatut i és una garantia de futur per a la República. «*Amb Manuel Azaña, qui pot dir fins on pot arribar la República?*».[559] La bona acollida del discurs entre els liberals catalans, en contrast amb la reacció a la premsa de Madrid, confirma l'esperit de renovació peninsular invocat des de Catalunya —amb al·lusions a l'Espanya gran i l'iberisme—, basat en una estructura dels pobles segons la història i la raó. Azaña, afirma el diari d'Esquerra, «*convertirà en realitat el somni del catalanisme*».[560]

Francesc Madrid no és menys contundent en elogi del cap del Govern, que «*ha fet una veritable revolució en la interpretació espiritual de la història d'Espanya*». En una crònica extensa, evoca altres figures que l'han precedit en la comprensió de Catalunya: Nicolás Salmerón amb la Solidaritat Catalana, homes de totes les afinitats amb l'Assemblea de Parlamentaris, Gregorio Marañón, Ángel Ossorio y Gallardo i Luis Bello.[561] «*Tenim Estatut*», proclama el cronista parlamentari, i amb l'Estatut, el triomf definitiu de la política de Francesc Macià.

L'article primer

A nivell local, *L'Opinió* continua combatent les accions de la Lliga a l'Ajuntament de Barcelona[562] i s'alegra de la col·locació de micròfons a la sala de plens, ja que, amb l'emissió radiofònica de les sessions, *La Veu de Catalunya* no podrà difamar.[563] La petició del partit regionalista que el Govern de la República imposi el sistema proporcional en les eleccions al Parlament de Catalunya, previstes després de l'aprovació de l'Estatut, és una maniobra reaccionària que el diari rebutja amb una anàlisi dels inconvenients de l'aplicació d'aquest sistema a Alemanya. A més, és una maniobra contrària a la sobirania catalana. També veu reaccionària la petició de *La Publicitat* que s'ajornin aquestes eleccions fins que les dones puguin votar un cop

556 Francesc MADRID: «L'Estatut a Madrid. Segueix l'interès per l'Estatut», *L'Opinió*, 27 de maig de 1932, p. 5.

557 Francesc MADRID «L'Estatut a Madrid. Reaccions», *L'Opinió*, 29 de maig de 1932, p. 8.

558 «Suplement de *L'Opinió*: El discurs del cap del Govern, Manuel Azaña, sobre l'Estatut de Catalunya», acompanyat d'un retrat per Bagaria. *L'Opinió*, 29 de maig de 1932, p. 13-22.

559 Editorial: «Tot un capità de nau», *L'Opinió*, 29 de maig de 1932, p. 14.

560 Editorial: «La realització d'un ideal», *L'Opinió*, 1 de juny de 1932, p. 1.

561 Francesc MADRID: «L'Estatut de Catalunya. El discurs de Manuel Azaña», *L'Opinió*, 31 de maig de 1932, p. 8.

562 Editorial: «Els enemics de la ciutat», *L'Opinió*, 17 de maig de 1932, p.1.

563 Editorial: «La veritat resplendirà», *L'Opinió*, 20 de maig de 1932, p.1.

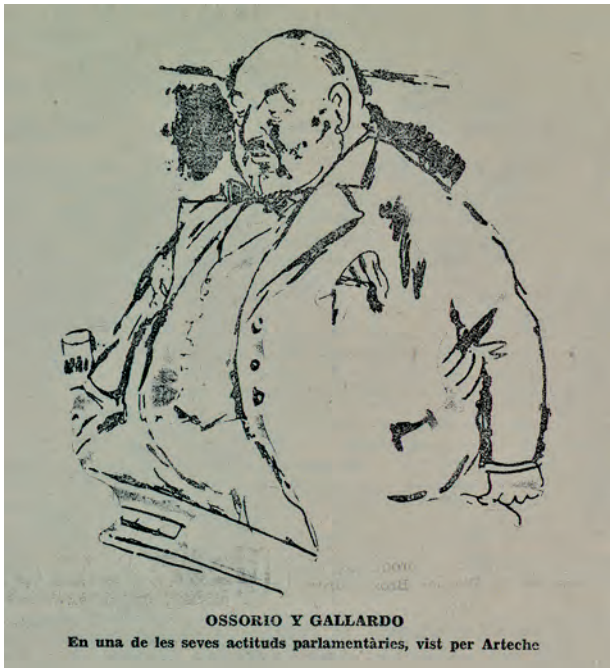

28 de maig de 1932
El diputat republicà a les Corts Ángel Ossorio y Gallardo vist per l'il·lustrador Cristóbal Arteche.
AHCB

completada la reforma del cens electoral, que la Lliga també porta al Ple.[564] *L'Opinió* no té cap dubte que la dona catalana, amb un nivell cultural superior a la mitjana de la dona espanyola, no decantaria el vot cap a la dreta, però tem la temptació dels regionalistes de posar en marxa tupinades per mitjà de monges i minyones.[565] En aquestes crítiques als seus partits, el diari d'Esquerra sol fer excepció de Raimon d'Abadal i de Lluís Nicolau d'Olwer, diputats de la Minoria Catalana.

La sorpresa la dona Manuel Carrasco i Formiguera, amb una «*dissortada intervenció*» que impedeix l'aprovació de l'article primer de l'Estatut i acaba motivant la seva expulsió del grup parlamentari. Ho explica Madrid en una conferència telefònica de matinada,[566] parla d'«*una lamentable i ridícula intervenció del diputat catòlic*», a qui compara amb Royo Villanova. Carrasco, que havia representat Acció Catalana al Pacte de Sant Sebastià i en el primer Govern provisional de la Generalitat, acaba d'incorporar-se a Unió Democràtica de Catalunya i rebutja la definició de Catalunya establerta en l'article primer de l'Estatut: «*Cataluña se constituye en región autònoma dentro del Estado español, con arreglo a la Constitución y al siguiente Estatuto*».

La definició que es posa a votació és una fórmula de compromís entre el redactat del projecte català —«*Catalunya és un Estat autònom dintre de la República espanyola*»—, el de la Comissió Parlamentària —«*Cataluña es una región autònoma de la República española*»— i el vot particular Xirau-Lluhí —«*Catalunya és un Estat autònom de la República espanyola*»—, que la Minoria Catalana ha fet seva. *L'Opinió* defensa el text transaccional perquè, a diferència dels altres tres que tenen «*la fredor de les definicions*», aquest és «*un text viu, expressiu d'una col·lectivitat que es ma-*

564 Editorials: «Una maniobra reaccionària» i «Lliçons del sistema proporcional», *L'Opinió*, 24 i 26 de maig de 1932, p.1.

565 Editorial: «Tupinades femenines», *L'Opinió*, 10 de juny de 1932, p.1.

566 Francesc MADRID: «La dissortada intervenció de Carrasco i Formiguera». (Conferència Telefónica). *L'Opinió*, 10 de juny de 1932, p.10.

nifesta: "Catalunya es constitueix"».[567] En la manxeta de l'endemà, 12 de juny, el diari denuncia que Carrasco «*està recollint l'elogi de tots els enemics de Catalunya*». No diu res que no es pugui subscriure, aclareix l'editorial de l'endemà,[568] però Esquerra ha hagut de fer sacrificis en favor de la unitat republicana. Carrasco ha trencat la disciplina del grup parlamentari i per aquest motiu se l'expulsa, per indisciplina, amb el vot unànime de tots els diputats catalans, inclosos els regionalistes Abadal, Rahola i Estelrich.

L'aprovació de l'article primer amb aquesta definició converteix el 10 de juny de 1932 en un dia històric, 217 anys després del decret de Nova Planta en que Felip V havia proclamat que «*incumbía a mi soberanía establecer gobierno en él*» [Principat de Catalunya], reitera l'editorial, davant la gairebé unanimitat del Parlament en acceptar el fet que «*Catalunya es constitueix autonòmicament*».[569] Francesc Madrid parla del sentimentalisme i la ingenuïtat de Carrasco, que han fet posar en guàrdia «*els elements inaccessibles a la comprensió estatutària*» i han advertit «*a molts homes de la dreta i a molts republicans i socialistes* [de] *la impossibilitat de la concessió de l'ordre públic a Catalunya*».[570]

Obstruccionisme i anticatalanisme

L'obstruccionisme creixent de la dreta de la cambra, que intenta provocar una crisi del Govern Azaña, alenteix la discussió de l'Estatut i els temes de llengua i ensenyament exciten l'anticatalanisme. Francesc Madrid parla de forces ocultes antirepublicanes i denuncia els diaris inspirats per les dretes i els jesuïtes, per Santiago Alba i Joan March.[571] Només *El Socialista* hi té una actitud favorable, ja que els altres partits republicans no tenen diaris propis. D'altres només es pot esperar una neutralitat objectiva, però sense diaris a favor no hi ha possibilitat de diàleg públic.[572] *L'Opinió* titlla de separatistes els diaris *ABC*, *El Debate*, *La Libertad*, *Informaciones*, *El Imparcial* i *La Nación* i reprèn la idea de Catalunya com a baluard de la República, davant la reacció espanyola formada per monàrquics, exmilitars, catòlics, contrabandistes i gent que viu al marge de la llei.[573] No és el mateix, però el diari d'Esquerra no deixa de posar la Lliga en el front antirepublicà i revisionista,[574] ni d'assenyalar que els regionalistes no consideren com un punt essencial de l'Estatut les competències d'ordre públic.[575]

Pel corresponsal, en aquesta «*capital sinistrament dramàtica*» hi conviuen el Madrid autèntic i liberal i el Madrid sobreposat dels funcionaris vinguts de províncies, contraris a l'Estatut i lectors dels diaris que diuen que l'Estatut produirà la mort de la capital.[576] Quan acompanya Marcel·lí Domingo en una conferència a Màlaga, Francesc Madrid comprova l'actitud d'una ciutat liberal allunyada del centre, però sotmesa a la propaganda de la premsa de la capital. Domingo, tot i estar fora d'Esquerra, ha fet un gran bé, «*que cal ampliar i intensificar perquè no es pugui crear, en havent resolt el problema català, un problema anti-català injust, absurd i francament criminal*».[577]

567 Editorial: «Almogàvers de via estreta», *L'Opinió*, 11 de juny de 1932, p.1.

568 Editorial: «El sentit de la disciplina», *L'Opinió*, 14 de juny de 1932, p.1.

569 Editorial: «Un poble convençut», *L'Opinió*, 15 de juny de 1932, p.1.

570 Francesc MADRID: «L'Estatut a Madrid. Ingenuïtat i mala fe», *L'Opinió*, 16 de juny de 1932, p.9.

571 Francesc MADRID: «L'Estatut a Madrid. Forces ocultes» i «La dissortada intervenció de Carrasco i Formiguera», *L'Opinió*, 8 i 10 de juny de 1932, p.8 i 10.

572 Francesc MADRID: «L'Estatut a Madrid: Campanya sense rèplica», *L'Opinió*, 30 de juny de 1932, p.7.

573 Editorial: «La campanya separatista» i manxeta. *L'Opinió*, 23 de juny de 1932, p. 1.

574 Editorial: «Al costat de Manuel Azaña», *L'Opinió*, 30 de juny de 1932, p. 1.

575 Editorial: «La responsabilitat de l'ordre públic», *L'Opinió*, 24 de juny de 1932, p. 1.

576 Francesc MADRID: «L'Estatut a Madrid», *L'Opinió*, 1 de juliol de 1932, p.9.

577 Francesc MADRID: «L'Estatut a Màlaga: Efecte d'unes paraules de Marcel·lí Domingo», *L'Opinió*, 29 de juny de 1932, p.12.

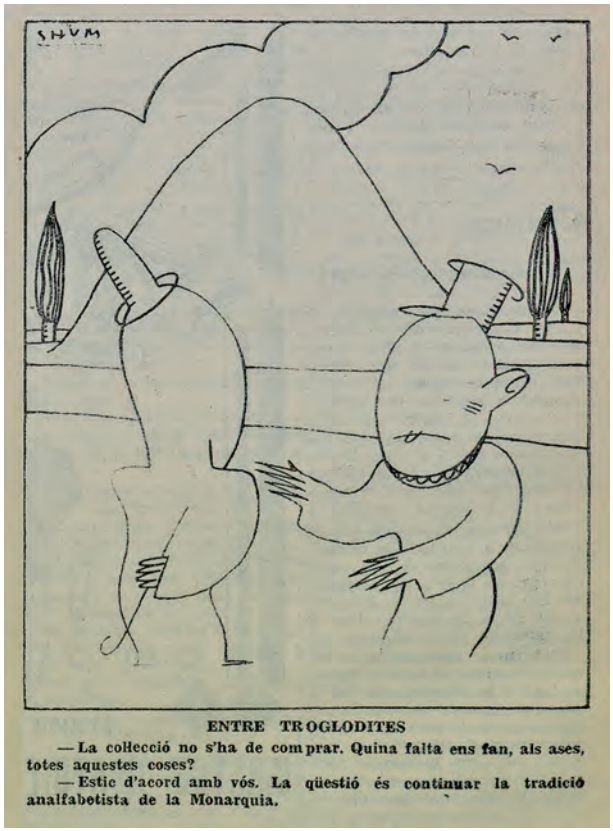

14 de juliol de 1932
Vinyeta de Shum
ironitzant sobel rere fús de l'oposició
a l'adquisició de la col·lecció d'art Plandiura
per l'Ajuntament de Barcelona:
«*ENTRE TROGLODITES*
—La col·lecció no s'ha de comprar.
Quina falta ens fan, als ases, totes aquestes coses?
—Estic d'acord amb vós. La qüestió és continuar
la tradició analfabetista de la Monarquia.».
AHCB

L'aprovació de l'article segon de l'Estatut és la segona victòria, diu *L'Opinió* en el titular de portada del 24 de juny i destaca, en la manxeta, que el català és llengua oficial a Catalunya, i els catalans «*no n´hauran d'emprar obligatòriament d'altra en llurs relacions amb els tribunals, autoritats i tota mena de funcionaris, tant de la Generalitat com de l'Estat*».[578] Malgrat l'obstruccionisme creixent i la crispació de l'ambient, l'aprovació de l'Estatut no ha de presentar problemes. Els càlculs són clars. La suma dels diputats del Govern, més la Minoria Catalana i d'altres, com alguns radicals catalans, donen una majoria més que suficient.[579] No es pot comptar, en canvi, amb Ramón Franco, elegit en la llista d'Esquerra, ni amb Pedro Sáinz Rodríguez, antic lloctinent de Cambó a Madrid.[580]

Coincidint amb la discussió del títol segon sobre les atribucions de la Generalitat, amb intervencions d'Humbert Torres i Joan Estelrich pel grup català, hi ha una agressió a Ventura Gassol en el lavabo de l'hotel de Madrid on s'està, per part d'un grup de «*señoritos*». És un atac que el corresponsal atribueix a l'ambient emmetzinat pels diaris i que rep el rebuig absolut del Parlament. L'ataquen, subratlla Madrid, perquè representa Macià, i alguns diaris encara banalitzen la vexació «*amb l'airet d'una facècia superficial*».[581] Pretenien segrestar-lo, endur-se'l als defores, tallar-li els cabells i deixar-lo sense roba, però el mateix Gassol ho impedí ferint d'un tret, amb la seva pistola, un dels atacants.[582] El matí del 2 de juliol, el poeta, diputat i

578 El text de l'article 2 de l'Estatut contempla garanties per als no catalanoparlants, en establir que «l'idioma català és, el mateix que el castellà, llengua oficial de Catalunya» i en quins casos es poden utilitzar una i altra llengua. Vegeu també l'editorial «El triomf de Catalunya i de la República», *L'Opinió*, 25 de juny de 1932, p. 1.

579 Francesc MADRID: «L'Estatut a Madrid. Xifres parlamentàries», *L'Opinió*, 23 de juny de 1932, p. 13.

580 Francesc MADRID: «Final de setmana parlamentari», *L'Opinió*, 25 de juny de 1932, p. 9.

581 Francesc MADRID: «L'Estatut i el cas Gassol» i «L'Estatut a Madrid. Azorín», *L'Opinió*, 2 i 6 de juliol de 1932, p. 10.

582 «La notícia de l'agressió al senyor Ventura Gassol, en ésser coneguda a Barcelona, produí una sensació enorme», *L'Opi-*

conseller d'Instrucció Pública és rebut al baixador del carrer d'Aragó de Barcelona per una gernació que li tributa «*un homenatge grandiós i espontani*», junt amb el president Macià que l'ha anat a rebre.[583]

El diari abona la crida a la serenitat com a garantia del triomf, expressada per Macià, però no deixa de recollir unes paraules de Companys sobre el feixisme que s'ha de repel·lir amb les seves armes, a trets si cal. I no deixa de dir que si cal «*ens hi farem amb les dents*», perquè «*cap d'aquests degenerats de sang blava no val ni els escassos grams de plom que pesa una bala de pistola*».[584] Al llenguatge directe que els editorials tenen en ocasions com aquesta, en el clima de crispació que envolta la batalla de l'Estatut, s'hi afegeix en aquest cas el to imperatiu d'un article del conseller de Justícia i fundador del diari, Pere Comas, descontent de la reparació del greuge a Gassol.[585]

L'excitació del debat al Parlament produeix sovint baralles verbals, fins i tot físiques, entre diputats. Joan Puig i Ferreter diu canalla a l'aragonès Antonio Royo Villanova per haver parlat falsament d'acomiadaments fets a treballadors no catalans i Estelrich l'ha de separar del «*notari cavernícola*» Cándido Casanueva, que seu molt a prop.[586] Uns dies més tard, el mateix Puig i Ferreter protagonitza el que el diari qualifica de «*sessió memorable*». Davant l'odi a Catalunya, desfermat per obra i gràcia dels Royo i els Fanjul, s'alça amb justa indignació contra els enemics de la República que pertorben l'obra de les Corts Constituents. Ossorio, en una «*oració emocionadora*» i sostingut per totes les minories republicanes, condemna durament els «*estanquers del patriotisme*».[587]

El corresponsal dóna detalls del moment que Puig i Ferreter diu «*ase*» a Royo, davant d'unes paraules inapropiades d'aquest, i pronuncia per primer cop un discurs davant la cambra, «*digne i encertat*». Hi ha conats d'agressions, el general Fanjul tracta els catalans de traïdors, Ossorio el desmenteix, Companys crida un «*Viva España*» republicà contra l'Espanya monàrquica i reaccionària i la Minoria Catalana rep el suport de les minories socialista, radical socialista i Acción Republicana, de gallecs, federals, i els radicals Simó i Estadella. Francesc Madrid destaca el paper dels socialistes, poc coneguts a Catalunya on PSOE i UGT tenen poca presència, però que és l'únic partit no cabdillista, disciplinat i seriós que és favorable a l'Estatut per completar la revolució del 14 d'abril. Va ser aquest partit, recorda, que va obligar els republicans a organitzar-se i a fer el Pacte de Sant Sebastià.[588]

És el moment de «*l'apogeu de l'obstruccionisme*»[589] i Francesc Madrid enceta una sèrie de cinc cròniques sobre les forces contràries a l'Estatut. En primer lloc, els monàrquics, que fan servir l'Estatut per atacar la República, les forces polítiques i econòmiques de la dreta espanyola que «*volen liquidar industrialment Catalunya*».[590] En segon lloc, els catòlics, amb la mitja dotzena de capellans presents a les Corts, *El Debate*, l'òrgan jesuïta que encapçala trenta-cinc diaris més i l'antirepublicà *El Imparcial*. Les dretes, com fan els terroristes, s'aprofiten d'una legislació que no accepten com a minories protegides per les majories democràtiques.[591] En tercer lloc, els republicans conservadors com Maura, Ortega i Ossorio, republicans només pel fracàs de la monarquia, jacobins favorables com a màxim a una mancomunitat. Adversos a l'Estatut per una

nió, 2 de juliol de 1932, p. 1 i 10.

583 «Catalunya manté l'adhesió als seus representants legítims», *L'Opinió*, 3 de juliol de 1932, p. 1.

584 Editorials: «La serenitat és la garantia del triomf» i «El feixisme, escola de covards», *L'Opinió*, 2 i 3 de juliol de 1932, p. 1.

585 Pere COMAS I CALVET: «No estem satisfets de la reparació», *L'Opinió*, 3 de juliol de 1932, p. 1.

586 Francesc MADRID: «Segueix la discussió de l'Estatut», *L'Opinió*, 29 de juny de 1932, p. 10.

587 «Una sessió memorable», *L'Opinió*, 7 de juliol de 1932, p. 1.

588 Francesc MADRID: «Federals i socialistes», *L'Opinió*, 20 de juliol de 1932, p. 10. Vegeu també, Francesc Madrid: «L'Estatut, a Madrid. Categoria del Partit Socialista», *L'Opinió*, 27 de juliol de 1932, p. 10.

589 Francesc MADRID: «Al servei de la República», *L'Opinió*, 7 de juliol de 1932, p. 9.

590 Francesc MADRID: «L'Estatut, a Madrid. Forces contràries, I.», *L'Opinió*, 9 de juliol de 1932, p. 10.

591 Francesc MADRID: «L'Estatut, a Madrid. Forces contràries. II. Els catòlics», *L'Opinió*, 12 de juliol de 1932, p. 14.

L'OPINIÓ

Any V-Número 350
Preu: 10 cèntims • BARCELONA • Diumenge, 17 de juliol de 1932

Francesc Macià digué:
"Un poble no ha de viure lligat únicament a la matèria. Cal que es preocupi també de les coses de l'esperit"
Es aquesta preocupació de Catalunya per les coses de l'esperit, la que ens garanteix que per damunt de tots els obstacles aconseguirem la nostra llibertat.

AMB LA RADIO NO HI HA ENGANY

La primera sessió municipal que ha estat radiada ha decebut els que en volien treure partit amb finalitats merament electorals. La Veu de Catalunya *ho confessa amb aire contrit. El ràdio-oient de la Lliga va quedar trist després de l'audició. En lloc de trobar-hi elements per al seu esplai, hi va trobar elements per a l'abominació. El ràdio-oient de la Lliga va quedar trist i quan es va colgar dins del llit—diu* La Veu de Catalunya*—no va deixar-lo dormir durant una bella estona, el pensament que les ones de la ràdio arribaven molt lluny...*

Ens en fem càrrec. La sessió del dimecres passat fou una mala sessió per a la Lliga Regionalista. Fins ara la Lliga havia pogut fer beure a galet els seus lectors contant-los unes sessions municipals en les quals els seus regidors quedaven com uns homes, posaven ordre en l'escàndol, il·luminaven amb la claror de llur intel·ligència privilegiada els altres pobrets regidors que eren curtets de naixença, i la ciutat sort tenia d'ells que vetllaven els seus interessos, perquè, sinó, la fallida hauria estat sorollosa. Determinats periòdics "independents", als quals l'Esquerra no era prou simpàtica, els feien el joc. Gràcies a aquest servei de premsa, el poble de Barcelona vivia una mica a les fosques de com anaven les coses de la Casa de la Ciutat i entre aquesta fosquedat i l'anar dient-li cada dia amb frase estereotipada que l'Esquerra era la incompetència, la incoerència, la ignorància, la ineptitud, etc., etc., cultivaven l'esperança d'haver fet feina de profit en l'ordre electoral i d'haver reeixit a desprestigiar l'Esquerra i en general els partits republicans.

Creguda que en aquest sentit la radiació de les sessions havia d'afavorir-la, la Lliga va demanar que s'instal·lés un joc de micròfons. El permís de radiar va tardar una mica a venir, però finalment, dimecres passat, es radiava la primera sessió consistorial de Barcelona. I efectivament, així que el ràdio-oient podia prestar atenció a l'altaveu, li queia la bena que duia als ulls i s'adonava del paper tristíssim que la Lliga Regionalista i el seu aliat Solà de Cañizares, feien davant de la Ciutat. Havien demanat la ràdio amb la il·lusió d'aprofitar-la per a fer campanya electoral, i s'adonaven que només havia de servir per a fer-los perdre vots. La ciutat es donava compte que els escàndols consistorials—aquells escàndols que, segons ells, deshonraven un Consistori—eren promoguts pels regidors Sagarra i Pellicena; es donava compte que aquells que de tant en tant acusaven l'Esquerra que s'entretenia massa en debats polítics, eren els que en provocaven un que durava prop de quatre hores; es donava compte que la seriositat del Consistori era impossible de mantenir mentre hi hagués una minoria com la de la Lliga asseguda en uns escons no pas a discutir serenament i a marcar actituds per a votar de seguida i anar per un altre assumpte, sinó a obstruir, a dificultar, a entorpir la tasca consistorial amb xerrameques estèrils, servint una demagògia reaccionària.

Es clar que el ràdio-oient de la Lliga se n'havia d'anar al llit trist, i que li havia de saber greu que les ones arribessin tan lluny! Com que el tret li havia sortit per la culata i si gosés ja demanaria que els micròfons fossin retirats del Saló Consistorial, perquè no se sentissin les "disputas de baja ralea" que diu el Brusi, referint-se a les que la Lliga provoca amb els seus escàndols.

La Lliga va tenir poca fortuna el dia del seu debut al davant de la ràdio. Poca fortuna i manca d'habilitat. Perquè si és molt més còmoda la posició de les oposicions, per a treure'n partit, la Lliga ni d'aquest avantatge sabé aprofitar-se, i va quedar retratada als ulls de tots els barcelonins i de tots els catalans que escoltaven. Ara ja poden anar pels Casinos, a donar conferències, els regidors de la Lliga. Què els diran que no ho hagin vist per endavant a través de les sessions radiades, expressió viva i fidel de la realitat!

Carles Capdevila ha comentat, des de La Publicitat, *la impressió que li produí aquesta primera sessió en general. Carles Capdevila pertany a un partit que no té cap representant al Consistori. Aleshores, és tot el Consistori el que li produeix una sensació d'enuig a causa del devessall de discursos. Si hi tingués, almenys, un correligionari, el seu enuig ja no seria tan general i almenys li reservaria el dret de defensar els seus punts de vista. Hi estem absolutament d'acord. Som del parer que no hi ha res al món, per complicat que sigui, que no pugui ésser explicat en cinc minuts d'una manera per a fer-ho intel·ligible. Però basta que entre cinquanta persones n'hi hagi una que no ho cregui així, que no sàpiga fer-ho així, o que no vulgui fer-ho així, perquè els altres quaranta nou hagin d'aguantar el cop; i és evident que si el que ha parlat és de l'oposició, la majoria que governa no té altre remei que replicar-li. Això passa a tots els Ajuntaments del món, i a totes les reunions del món on es trobin deliberant quatre dotzenes de persones, com al Consistori de Barcelona.*

Carles Capdevila, posat a regidor, hauria de declarar-se impotent a convèncer els que han de parlar, que amb deu minuts—ell diu deu minuts—en tenen prou. I aleshores no li quedaria altre remei que suportar els discursos mal que li pesés. I si hagués d'aguantar-ho setmana darrera setmana—ara debat Ferrer Guàrdia, ara debat sobre secularització de cementiris, ara debat Pi i Margall, ara debat sobre el vot femení—arribaria a perdre la paciència. Perquè en els debats polítics ja se sap per endavant, més encara, que en els administratius, com han d'anar als vots, i ningú no ha de convèncer ningú, i aleshores el sacrifici d'haver d'escoltar els diguem-ne discursos obstruccionistes dels regidors Sagarra i Solà, només el poden apreciar els que es troben a les sessions i d'ara endavant el podran apreciar, també, els que les escoltin. De manera que, posats en aquest terreny, no han de sorprendre ningú les interrupcions, ni ningú s'ha d'estripar les vestidures fastiguejat, ni ha de fer escarafalls, quan es produeix un incident, perquè això és propi de tots els Consistoris i de tots els Parlaments, i desgraciat del Consistori o del Parlament on tot va sempre com una bassa d'oli, perquè podeu dir que són un Consistori i un Parlament morts.

Temps enrera, quan al Consistori de Barcelona hi havia hagut algunes sessions sorolloses perquè els regidors republicans havien arribat a perdre la paciència escoltant el regidor Sagarra, els que es volen fer passar per persones enteniementades exclamaven: Quin escàndol! Oblidaven que d'espectacles semblants n'hi havia hagut a dotzenes anteriorment—i no eren deshonorants—i que àdhuc hi havia arribat a haver bufetades i trets, com n'hi ha hagut en una pila de Consistoris i de Parlaments. Però com que es tractava de veure si es desprestigiava l'Esquerra, es volia donar a entendre que els nostres homes eren uns intemperants i que la seva actuació desdeia de la serietat consistorial.

Fa pocs dies, al Parlament de la República, es produí un cas semblant. Eren tots els diputats, que després d'haver-se carregat de paciència durant mesos i mesos escoltant les intemperàncies de Royo Villanova, tot d'una esclataren i deien: Prou!—perquè, realment, era arribada l'hora de dir-ho—. També hi va haver espectacle. I era natural que hi fos, i tothom ha trobat que havia estat molt bé de donar-lo.

Les sessions municipals, radiades sense discursos, limitades als afers de tràmit, no tenen cap interès de caràcter general. Es perquè hi ha discursos que la Lliga va demanar els micròfons, creguda que això havia d'afavorir-la. I havia arribat a dir-ho tant que l'Esquerra donava escàndols, que havia acabat per creure-s'ho, sense adonar-se que la que els donava era ella. Per això després de la sessió del dimecres, a la Lliga li ha entrat aquesta gran tristesa que diu La Veu de Catalunya, *i li sap greu que les ones arribin tan lluny, perquè és clar, ha quedat en descobert i l'han fet adonar del paper lamentable que estava representant.*

CARTELL EDITAT PER LA COMISSIO MUNICIPAL DE CULTURA, EN EL QUAL ES DEMANA ALS CIUTADANS QUE VETLLIN PELS INFANTS QUE ASSISTEIXEN A LES ESCOLES POPULARS

EL COMERÇ CLANDESTI D'ARMES

Detinguts en anar a adquirir 500 pistoles

Bilbao, 16. — Anit arribaren a Bilbao, portats des de San Sebastián, quatre joves que foren detinguts als afores d'Irun, en el lloc denominat Las Ventas.

Els periodistes interrogaren el governador, senyor Calviño, sobre el servei en qüestió, i el senyor Calviño els envià al cap de policia, el qual els digué que dos d'ells, de nom José María Méndez Vigo del Toro i Ramón Triana, estaven realitzant gestions per a la compra de 500 pistoles que els havia de lliurar un tercer. Per fer-se càrrec d'aquestes armes demanaren prestat un auto a un seu amic anomenat Luis Maldonado, el qual portava el cotxe en el moment en què tots tres anaven al lloc on, segons la confidència, anava a fer-se lliurament de les armes.

El quart detingut és Juan Hormaechea Uriarte, obrer armer d'Elbar i suposat venedor.

El servei el portà a cap la policia d'Irun i el governador de Guipúscoa va creure prudent remetre els detinguts a Bilbao i posar-los a disposició del governador, senyor Calviño.

En efecte, els quatre detinguts foren traslladats a Bilbao acompanyats pel cap de vigilància d'Irun i un inspector d'aquella plantilla, en dos cotxes, un de la policia i un altre del senyor Maldonado.

Compareguerem davant el senyor Calviño, el qual els interrogà i disposà seguidament que tornessin a San Sebastián, perquè el governador de Guipúscoa els posi a disposició del jutge competent que ha de substanciar els fets.

Els detinguts neguen tota participació en els fets de què se'ls acusa.

Els assassins tradicionalistes de Bilbao

Bilbao, 16. — El fiscal ha qualificat la causa que se segueix amb motiu dels successos ocorreguts davant el Cercle Tradicionalista, al passeig de l'Arenal.

Demana per al conserge d'aquell cercle, anomenat Sanoalde, la pena d'un any de presó; per a l'empleat Alsalinas, també un any, i dotze anys per al Manuel Santos, al qual s'acusa dels trets que ocasionaren la mort d'un socialista.

El complot contra el senyor Azaña

El Ferrer ha quedat processat

Madrid, 15. — Amb motiu d'ampliar la declaració del detingut amb motiu del suposat complot contra el cap del Govern, Josep Ferrer, que arribà a Madrid fa alguns dies procedent de Barcelona, i que fou posat a disposició del jutge del districte de Chamberí, aquest ha anat a la presó model.

Després de prendre-li la declaració, el jutge senyor Hinojosa ha dictat aute de processament i presó incondicional contra el detingut, i ha ordenat que li sigui aixecada la incomunicació a què era sotmès.

40.000 homes arrossegats per l'aigua, a Catxemira

Londres, 16 (urgent). — S'ha trencat una tanca gelada de Cachemira. Ha quedat inundada una extensíssima regió i és la inundació més gran que s'ha registrat des de les tràgiques vingudes d'aigua de 1841. Es reben notícies que un exèrcit de 40.000 homes, anomenats "shiks" els quals estaven acampats a les voreres del riu, han mort sota les aigües.

17 de juliol de 1932
Portada de *L'Opinió*
que reprodueix un cartell de la
Comissió Municipal de Cultura
de l'Ajuntament de Barcelona
que demana a la ciutadania
que vetlli pels infants
que assisteixen
a les escoles populars.
AHCB

raó «*nacional*», «*nacionalista*» i «*imperialista*», «*encara que ens dolgui, filofeixista, d'un filofeixisme atemperat, aigualit, minso, suau, però filofeixisme a la fi*».[592]

Contraris a l'Estatut, en quart lloc, els radicals, bé que són adversaris lleials, amb Lerroux fent equilibri entre els diputats veterans i republicans veritables i els nouvinguts oportunistes i lligats a interessos econòmics. Ataquen l'Estatut per fer caure el Govern Azaña, però Lerroux defuig tant com pot el monarquisme, ja que no podria governar contra Catalunya.[593]

I en cinquè lloc, els unitaristes. Els unitaristes de bona fe, imbuïts de la història més elemental dels reis, les grandeses d'Espanya i la seva unitat, que no poden acceptar la diversitat que hi hagué sota els Reis Catòlics, com els explica Azaña. Els unitaristes de mala fe són els assimilistes castellans, que neguen l'espanyolitat de tot el que no és castellà. Francesc Madrid, que ha fet notar l'amistat política de molts dels anteriors amb la Lliga i Cambó, invoca aquí com a exacta la teoria camboniana de l'Espanya gran, que «*es pot ser perfectament espanyol sense ser castellà o està assimilat a l'esperit de Castella*».[594]

Ensenyament i ordre públic

El corresponsal remarca sovint «*l'habilíssima intervenció de Companys*» i «*l'obra gegantina de Lluhí i Xirau*».[595] Fins ara, l'Estatut no ha estat rectificat, excepte en el pas d'estat a regió autònoma en l'article primer, i ara venen els articles de justícia, «*amb una solució imperfecta i confusionària però eficaç*». El ministre Domingo explica que s'ha acordat nomenar tècnics catalans que es posin d'acord amb els del Govern també sobre ensenyament i ordre públic. La discussió sobre l'ensenyament se centra en el finançament, el reconeixement de títols i el paper de la llengua catalana a la universitat.

L'elogi de la figura d'Azaña, sota una pressió creixent de l'oposició, també es repeteix.[596] Francesc Madrid adverteix que l'«*exploit*» del 14 d'abril trigarà molts anys a tornar i que les dretes tindran més vots en les eleccions següents. No es pot desdenyar el suport del PSOE, la bona voluntat dels radical socialistes, el desig d'Acción Republicana i les veus amigues dels galleguistes autonomistes, dels federals, fins i tot d'Ossorio, dels basco-navarresos, i del mateix Lerroux que, tot i no estar del tot a favor, no aixeca la bandera unitària.[597]

El míting monstre contra l'Estatut en una plaça de braus de Madrid, convocat per Defensa Mercantil Patronal, coincideix amb el debat encrespat sobre l'article 7 de l'ensenyament, que no es resol fins el 3 d'agost. Els diputats catalans mantenen el text de l'esmena Lluhí-Xirau i acaben abstenint-se, amb Lluhí encarat amb Ortega i la paraula clara, plena de «*racialitat*» i contundència, de Ventura Gassol, «*una veu puríssima de catalanitat*». És una abstenció de lleialtat catalana i de suport al Govern i Azaña, explica Companys.[598]

«*La Generalitat de Catalunya podrà crear i sostenir els Centres d'ensenyament en tots els graus i ordres que cregui oportú*» diu l'article 7, amb independència de les institucions docents i culturals de l'Estat, i el Govern de la República podrà atorgar a la Universitat de Barcelona un règim d'autonomia, tot oferint «*a les llengües i a les cultures castellana i catalana les garanties recíproques de convivència amb igualtat de drets per a Professors i alumnes*». El balanç dels parlamentaris és que l'acord no dona una plena satisfacció però deixa oberta la porta a l'expansió de la nostra cultura nacional.[599]

592 Francesc MADRID: «L'Estatut, a Madrid: Forces contràries. III. Els republicans conservadors», *L'Opinió*, 15 de juliol de 1932, p. 9.

593 Francesc MADRID: «L'Estatut, a Madrid: Forces contràries. IV. Els radicals», *L'Opinió*, 16 de juliol de 1932, p. 10.

594 Francesc MADRID: «L'Estatut, a Madrid: Forces contràries. V. Els unitaristes de bona fe. Els unitaristes de mala fe», *L'Opinió*, 17 de juliol de 1932, p. 10.

595 Francesc MADRID: «Un moment emocionant de la discussió de l'Estatut», *L'Opinió*, 16 de juliol de 1932, p. 9.

596 Francesc MADRID: «Parlament. Home d'una vida anterior», *L'Opinió*, 23 de juliol de 1932, p. 10.

597 Francesc MADRID: «L'Estatut, a Madrid. Moment difícil», *L'Opinió*, 24 de juliol de 1932, p. 12.

598 Francesc MADRID: «L'article setè, aprovat», *L'Opinió*, 3 d'agost de 1932, p. 9.

599 «La Cambra aprovà ahir, per 129 vots contra 84 i amb l'abs-

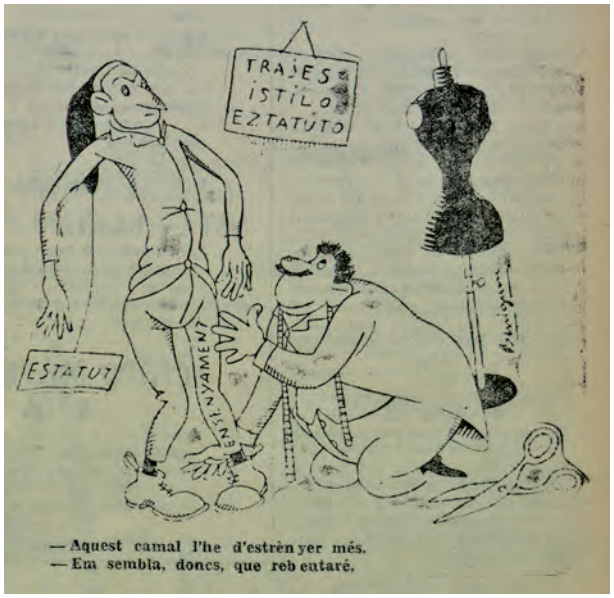

2 d'agost de 1932
Vinyeta de Benigani ironitzant amb les retallades al text de l'Estatut en el debat a les Corts Republicanes: «*—Aquest camal l'he d'estrènyer més. —Em sembla, doncs, que rebentaré.*».
AHCB

Les limitacions del text finalment aprovat han estat glossades en diversos editorials[600] i, en commemorar el primer aniversari del plebiscit de l'Estatut, *L'Opinió* fa notar que en l'article aprovat amb l'abstenció catalana s'hi desconeix «*una de les nostres limitacions més clares*». En una manxeta,[601] dona la volta a l'afirmació del diari *ABC* que la cambra prengué, amb la votació de l'article relatiu a l'ensenyament a Catalunya, un dels acords més greus de la seva vida legislativa. Tan greu, puntualitza, que deixa, en bona part, subsistent a Catalunya «*el règim colonial de la monarquia en allò que ens ofenia més: la submissió de la nostra Cultura a una Cultura que respectem, però que no és la nostra*».

Hi ha un to amarg de *L'Opinió* amb la falta de compromís dels partits republicans amb l'Estatut, que hauria pogut ser aprovat abans, amb, o de seguida després de la Constitució, evitant el sorgiment d'un «*problema anti-català*», resultat de tants ajornaments. Una campanya contrària que no és només contra l'Estatut.[602] Hi ha també un orgull catalanista i republicà en glossar els discursos de Gassol i Companys, la compenetració de les dues forces que han format ERC, «*perquè tan el catalanisme dels uns com el republicanisme dels altres es basa en la llibertat, que llur unió farà triomfar a la terra catalana*».[603] Orgull de partit, doncs, del nou partit majoritari que retreu l'actuació de Cambó i de la Lliga, que no veu com a dignes descendents de Prat de la Riba i del que aquest va fer per «*la catalanització del nostre poble*».[604]

---

tenció dels diputats catalans, el text definitiu de l'article setè de l'Estatut, relatiu a l'ensenyament i a les altes institucions de cultura», *L'Opinió*, 3 d'agost de 1932, p. 1.

600 Editorials: «No la venceran», «Sense ensenyament no hi ha autonomia», «Obliden que també és el seu problema», «El plet de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, simptomàtic i típic» i «El valor de l'article setè», *L'Opinió*, 24, 26, 29, 31 de juliol i 5 d'agost de 1932, p. 1.

601 Manxeta de *L'Opinió*, 4 d'agost de 1932, p. 1.

602 Editorial: «Al cap d'un any», *L'Opinió*, 2 d'agost de 1932, p. 1.

603 Editorial: «Catalunya a Madrid», *L'Opinió*, 7 d'agost de 1932, p. 1.

604 Editorial: «Els hereus de Prat de la Riba», *L'Opinió*, 9 d'agost

Com els diputats, Francesc Madrid veu que, malgrat tot, les coses van bé. L'ensenyament només s'ha guanyat a mitges, però és una gran oportunitat per a la cultura catalana, per bé que els radicals ara es perfilen com «*la veritable força contrària*». Setanta dels seus vuitanta-quatre vots han estat contraris a la fórmula acceptada amb l'abstenció catalana. On és la «*coincidència republicana*» preconitzada per Azaña per aprovar l'Estatut i les lleis principals?, remarca Madrid.

No deixa de ser una paradoxa que la Generalitat pugui organitzar lliurement els serveis de policia interior, al revés que l'ensenyament.[605] La discussió de l'ordre públic es presenta bé i l'article vuitè s'aprova tot establint que la Generalitat organitzarà els serveis d'ordre públic interior i de policia a Catalunya, mentre que l'Estat es reserva els serveis de fronteres, immigració i emigració, estrangeria, extradició i expulsió i els de caràcter extraregional.[606] És una fórmula negociada per Antoni Xirau, Josep Tarradellas i Carles Esplà, ara sotssecretari de Governació, amb el vistiplau del ministre Santiago Casares Quiroga. Un èxit personal de Tarradellas, rebla el corresponsal,[607] a qui una figura pròxima al Govern de la República augura l'aprovació ràpida de l'Estatut, aquest mateix mes.[608]

La traïció del general Sanjurjo

La discussió parlamentària de l'Estatut no s'atura davant del pronunciament monàrquic frustrat dels generals encapçalats per José Sanjurjo, director general de Carabiners, el 10 d'agost de 1932, a Madrid i a Sevilla. L'aprovació de l'article desè relatiu al règim municipal de Catalunya és una prova de serenitat republicana, una serenitat que no és «*ni compassió, ni generositat*», sinó que ha de ser implacable en el càstig dels culpables.[609] *L'Opinió* proclama, primer que res, el paper de Catalunya com a garantia de la República, i recorda, com en ocasions anteriors, que «*si fos necessari, de la nostra terra en sortiria la reconquesta liberal de la Península*».[610] Perquè tot i que aquest Estatut no és del tot satisfactori, obre el camí d'un futur de prosperitat i grandesa i és un exemple i estímul per als altres pobles hispànics.[611]

En l'edició de l'11 d'agost, el diari recupera el recurs dialèctic dels entrefilets per retreure la reacció comprensiva dels regionalistes —«*els monàrquics vergonyants de la Lliga tenen la gosadia de comparar la vilesa del traïdor Sanjurjo amb la gesta immortal de Galán i García Hernández*»— i exalçar el sentiment popular d'indignació: «*Ja no som a l'any 73. Avui el poble de Catalunya es redreça com un sol home contra els traïdors que després d'haver jurat fidelitat a la República l'han volgut enderrocar*».[612] *L'Opinió* retreu també a la Lliga haver-se abstingut de votar la Llei de confiscació de les finques rústiques dels monàrquics que han participat en el pronunciament militar[613] i abona la crida de Lluís Duran i Ventosa als membres del seu partit a seguir la rectificació constructiva demanada per Cambó setmanes enrere, de no esperar altres Sanjurjo.[614]

L'Opinió demana una justícia sense contemplacions, es fa ressò de la pregunta que corre —«*encara no els han afusellat?*»— i demana al Govern que faci neteja

de 1932, p. 1;

605 Manxeta de *L'Opinió*, 5 d'agost de 1932, p. 1; vegeu també l'editorial «La qüestió de l'ordre públic», *L'Opinió*, 4 d'agost de 1932, p. 1.

606 «Text definitiu de l'article vuitè aprovat ahir a la Cambra». *L'Opinió*, 5 d'agost de 1932, p. 1.

607 Francesc MADRID: «L'Estatut, a Madrid. Més paradoxes» i «Un èxit de Josep Terradelles i Carles Esplà», *L'Opinió*, 5 d'agost de 1932, p. 4 i 9.

608 Francesc MADRID: «Una conversa. L'aprovació de l'Estatut serà dintre d'aquest mes. Les eleccions, en el mes que ve. L'evasió de capitals, castigada ràpidament», *L'Opinió*, 7 d'agost de 1932, p. 7.

609 Editorial: «Serenitat republicana» i «El règim local de Catalunya», *L'Opinió*, 12 i 13 d'agost de 1932, p. 1.

610 Editorial: «Catalunya, garantia de la República», *L'Opinió*, 11 d'agost de 1932, p. 1.

611 Editorial: «Catalunya, exemple», *L'Opinió*, 20 d'agost de 1932, p. 1.

612 *L'Opinió*, 11 d'agost de 1932, p. 1 i 6.

613 Editorial: «La Lliga, amb Sanjurjo», *L'Opinió*, 21 d'agost de 1932, p. 1.

614 Editorial: «El clam del senyor Duran», *L'Opinió*, 30 d'agost de 1932, p. 1.

12 d'agost de 1932
Vinyeta de Benigani ironitzant amb la defensa del president Manuel Azaña del nou règim, representat per «la Republiqueta», enfront del soroll de sabres de l'exèrcit: «*—Té i té! Això perquè una altra vegada no tornis a fer por a les criatures.*».
AHCB

en els cossos de l'Estat, com un acte de previsió que el diari ja havia denunciat prou en el passat.[615] S'aprova en aquests mateixos dies l'article onzè de l'Estatut que atorga a la Generalitat la potestat damunt dels magistrats que exerceixen a Catalunya i al futur Parlament català la legislació en tots els aspectes del Dret Civil. «*És una bella simultaneïtat simbòlica que el moment de fer justícia als enemics de la República sigui també el moment de fer-nos justícia a nosaltres*».[616]

Francesc Madrid s'ha fet ressò, de seguida, d'un clamor representat pels 10.000 telegrames que demanen l'afusellament de Sanjurjo,[617] a qui ell ha conegut a l'Alt Comissariat del Marroc i de qui fa un retrat implacable: extravertit, alcoholitzat, juerguista, sifilític, mà foradada...[618] Sempre els republicans han estat benignes, des de Pi i Margall, quan les masses han demanat afusellaments, escriu el cronista parlamentari,[619] que es mostra inclinat a aplicar als generals que han fet alta traïció el precepte de la pena màxima reservada als militars per la Constitució republicana. El 25 d'agost que es coneix la sentència, és el més agitat de la República, fins que el president Alcalá-Zamora signa l'indult i un decret de desarmament de la oficialitat monàrquica.[620]

En els seus editorials, *L'Opinió* s'ha mostrat favorable a l'execució de Sanjurjo, així ho expressa fins i tot un cop coneguda la notícia de l'indult, el vespre del dia anterior. L'endemà manté el text íntegre, prèvia una breu nota introductòria, i en un dels titulars de la portada manté que «*Fracassat o no, la Repúbli-*

615 Editorials: «Justícia ràpida i seca» «Abans que res, previsió» i «El perill de l'optimisme», *L'Opinió*, 14, 17 i 18 d'agost de 1932, p. 1;

616 Editorial: «La nostra justícia», *L'Opinió*, 16 d'agost de 1932, p. 1.

617 Francesc MADRID: «Parlament. «Pronunciamiento»», *L'Opinió*, 14 d'agost de 1932, p. 5.

618 Francesc MADRID: «Sanjurjo», *L'Opinió*, 16 d'agost de 1932, p. 7.

619 Francesc MADRID: «Perspectiva (sic) de la mort», *L'Opinió*, 16 d'agost de 1932, p. 7.

620 Francesc MADRID: «Un dia de nerviosisme», *L'Opinió*, 26 d'agost de 1932, p. 9.

ca no havia de perdonar un general facciós».[621] I en la manxeta del mateix dia 16 recorda que «*cap d'aquests generals facciosos no pot pagar, ni amb la hisenda ni amb la vida, la sang innocent dels pobres soldats que feren matar*». La fortalesa del règim —«*l'avalot de Sanjurjo ha tingut la virtut de solidificar la República*»— és una gran oportunitat per a la gran obra constructiva que s'ha de fer. Fins i tot es permet d'ironitzar, com si «*hagués estat organitzar pel mateix Azaña, de tant oportú que ha estat, atesos els resultats obtinguts*».[622]

L'indult ha estat una equivocació de la República, insisteix *L'Opinió* en dos editorials més,[623] tot reconeixent les bones intencions de les autoritats, inclòs el president Macià que l'ha sol·licitat, «*l'home noble i generós, tot bondat*». El país encara no està preparat per interpretar aquesta generositat envers la vida dels traïdors, el poble ho accepta, però continua a l'aguait perquè el que no acceptarà en cap moment és un Govern feble que posi en perill la República, remarca el diari d'Esquerra.

Companys, Xirau i Lluhí

Mentrestant, la discussió de l'Estatut ha anat avançant i Francesc Madrid el dona per virtualment aprovat. Els dos únics punts febles que hi troba, recorda, són la definició de Catalunya com a regió, en comptes d'estat, i les limitacions en l'ensenyament,[624] És el gran èxit d'Esquerra Republicana de Catalunya, escriu. Companys, Xirau i Lluhí en són els grans artífexs, secundats pels diputats Gassol, Puig i Ferreter, Santaló i Torres, la diplomàcia de Tarradellas i la col·laboració dels de la Unió Socialista. «*Si per Espanya la República és molt, per a Catalunya ho és tot*».[625] L'elogi de Companys, Xirau i Lluhí és reiterat, amb la inclusió de les seves cares junt amb la de Macià, en el centre de la primera pàgina de l'edició de l'11 de setembre. Com la serenitat i la tenacitat d'Azaña, en l'evocació de l'ambient contrari que ha calgut suportar, i una anotació personal del cronista: «*si els nostres amics de Barcelona sabessin el que hem patit, encara ens agrairien més d'haver-nos quedat a Madrid fent aquests pobres articles de L'Opinió*».[626]

Amb els articles de la hisenda, l'aprovació és un fet que es confirma a la 1:35 de la matinada del 9 de setembre, alhora que la Llei de reforma agrària i la confiscació de finques rústiques a l'aristocràcia, «*tres fites cabdals de la revolució*». Però el diputat Manuel Carrasco i Formiguera anuncia que no el votarà, amb un discurs separatista. La votació nominal dona el resultat de 314 sís contra 25 nos.[627] El cronista reitera l'homenatge als diputats que més han destacat, afegint-hi els noms d'Antoni Maria Sbert i dels socialistes Rafael Campalans, Josep Xirau i Manuel Serra i Moret. En primer lloc, però, «*honor a Lluís Companys*». La triple aprovació legislativa reforça el paper de Manuel Azaña —«*si ell és l'esperança de la República, ha estat ja la realitat tangible per a Catalunya*».[628] Diversos diputats el conviden a Lleida, Tarragona i la Costa Brava.[629]

621 Editorial: «Per l'execució de Sanjurjo», *L'Opinió*, 26 d'agost de 1932, p. 1. Vegeu també l'editorial «Pintura de Sanjurjo», *L'Opinió*, 23 d'agost de 1932, p. 1.

622 Editorial: «El gran afany constructiu», *L'Opinió*, 23 d'agost de 1932, p. 1.

623 Editorials: «Després de l'indult a Sanjurjo» i «Després de l'indult, encara», *L'Opinió*, 27 i 28 d'agost de 1932, p. 1.

624 Francesc MADRID: «L'Estatut, a Madrid. Paraules i contingut», *L'Opinió*, 31 d'agost de 1932, p. 5.

625 Francesc MADRID: «L'Estatut, virtualment aprovat. El gran èxit de l'Esquerra Republicana de Catalunya»! i «L'Estatut, a Madrid. Antoni Xirau fa interessants declaracions sobre els articles aprovats de l'Estatut», *L'Opinió*, 20 d'agost de 1932, p. 10 i 14.

626 Francesc MADRID: «L'Estatut, a Madrid. Records», *L'Opinió*, 1 de setembre de 1932, p. 14.

627 Lluhí no va ser present a la votació, «potser com a protesta per les retallades?», es pregunten GONZÁLEZ-VILALTA i UCELAY-DA CAL (2017: 143)

628 Editorial: «Manuel Azaña, per Catalunya», *L'Opinió*, 6 de setembre de 1932, p. 1.

629 Francesc MADRID: «L'aprovació de l'Estatut», *L'Opinió*, 7 de setembre de 1932, p. 11; «L'Estatut ja està aprovat», «L'Estatut, a Madrid. Les darreres hores de l'etapa parlamentària» i «La imminent aprovació de l'Estatut», *L'Opinió*, 9 de setem-

EL DOL DE L'ONZE DE SETEMBRE DE 1714 HA ESTAT SUBSTITUIT PER LA JOIA DEL 9 DE SETEMBRE DE 1932

L'OPINIÓ

Any V - Número 398 · Preu: 10 cèntims · BARCELONA · Dimmenge, 11 de setembre 1932

EN 1714, EL DECRET DE NOVA PLANTA, PROMULGAT PER FELIP V, CONSAGRAVA LA DECADENCIA I L'ESCLAVITUD DE LA NACIO CATALANA

EN 1932, AMB L'ESTATUT, CATALUNYA TRIOMFA NOVAMENT I TORNARA A ESSER RICA I PLENA

LA NOVA ERA QUE COMENÇA

Atrui ja 218 anys que la Ciutat, darrer baluard de la Catalunya que lluitava per les seves llibertats, queia sencuada per la força.

D'aleshores ençà, diverses generacions de catalans s'han succeït, les unes acceptant amb dignitat la servitud imposada, d'altres posseint homes que procuraven fer romàsser en el cor de la multitud aquell sentiment de ciutadania que hauia de moure-la a alçar-se contra la tirania. En general, però, els catalans que s'hauien proposat despertar la sensibilitat col·lectiva, no hauien tingut la fortuna de trobar una massa prou desperta per seguir-los, i quan aquesta massa havia vibrat als anhels de rebel·lió pindicativa, Catalunya no havia tingut la sort de trobar un bon cabdill que encaminés aquesta massa pel camí que conduheix a la victòria.

La lluita dels que eren prou sensibles per a considerar que no podien viure amb dignitat sabent-se dominats per una Monarquia que descansava en el despotisme, topava d'una part amb la insensibilitat quirúrgica general dels catalans, d'altra part amb el cercle de ferro que el sistema monàrquic havia construït entorn seu per defensar el seu privilegi. La lluita cruenta, tot temps, de 1714 ençà, hauria estat difícil per als catalans disposats a anar-hi, perquè la massa catalana en general no els hauria seguit, i perquè s'ha desenrotllat a més a més en un terreny de desigualtat que hauria fet encara més difícil el triomf.

Si d'una banda aquesta lluita era difícil a causa de la desigualtat de forces, i de la poca vibració de bona part dels catalans, d'altra part la tirania assegurava cada vegada més la seva pesta damunt Catalunya gràcies sobretot als molts catalans que la servien des de casa mateix. Això, amb més o amb menys intensitat, s'ha tingut endevenint des de l'onze de setembre de 1714 fins al catorze d'abril de 1931. En els darrers trenta anys de la Monarquia el moviment sensibilitzador de l'ànima catalana es féu més viu i més intens, i hi hagué un partit, la Lliga Regionalista, que posant-s'hi al davant, hipòcritament, amb l'excusa d'encarrilar-lo cap a l'assoliment de les reivindicacions que el poble català propugnava, el féu servir com a alçaprem de les ambicions dels que s'hi arredossaven, i tota la força que adquirí la posà al servei del que havia d'ésser el darrer Monarca de la dinastia borbònica.

Cap possibilitat de reivindicació dels sentiments catalans no hauria estat factible dintre de la Monarquia. Monarquia i llibertat eren dos mots que es repel·lien. I els que es passaren trenta anys tractant de convèncer el poble català que la Monarquia podia satisfer Catalunya, es passaren trenta anys enganyant-lo.

Calgué que vinguès l'esclat revolucionari dels primers mesos de l'any 31 i que el poble es convencés que la Monarquia no solament era anlapònica amb la Llibertat, sinó que els partidaris d'aquesta havien de considerar com els seus enemics més perillosos aquells catalans que estaven al costat de la Monarquia, perquè en les eleccions del 12 d'abril, el partit que durant 30 anys havia exercit el seu caciquisme damunt Catalunya quedés reduït al no-res, mentre nàixia amb abrivada formidable, capaç de fer tronollar un tron i d'enderrocar-lo i tot, l'Esquerra Republicana de Catalunya.

El poble català és un poble ardit, sensible entre els més sensibles, capaç d'anar allà on li diguin, amb la condició d'ésser conduit per un home enter, decidit, en el qual pugui posar-hi tota la seva confiança sense el menor dubte.

I aquest home, el poble català va trobar-lo. Era Francesc Macià. D'altres catalans illustres havien donat el nostre poble de 1714 a 1931. Cap d'ells, però, fou tan complet, tan integre, tan ciutadà, tan d'una peça com aquest home que recordarem que es rebellà indòmit contra tota injustícia, que repartí el seu cor entre els humils, entre els infants, entre els que pateixen i esperen.

La República, règim de llibertat i de democràcia, havia de reconèixer a Catalunya el seu dret a governar-se, perquè era l'antítesi de la Monarquia. Hauien dit que si la República hagués tingut l'error de negar a Catalunya el seu dret, aquell mateix dia era morta. Ara diem que el dia més gloriós per a la República espanyola ha estat el dia 9 de setembre de 1932, en que ha aprovat l'Estatut de Catalunya obrint, el camí de la renaixença hispànica que ningú no sap de quines coses més enormes no és capaç, amb l'esperança que dun i amb l'afany que mos tots els que lluitarem per portar-la i estan disposats a tots els sacrificis per a consolidar-la i arrelar-la ben endins.

Però, de més a més, en aquesta data del 9 de setembre de 1932, en la qual es clou el parèntesi vergonyós que havia estat obert el dia 11 de setembre de 1714, ha estat donat el primer pas per a la constitució de la República federal.

Els anys de tirania borbònica havien deixat massa sols en l'esperit dels espanyols perquè fossin de seguida prou sensibles al corrent liberal que mou les classes selectes hispàniques—intel·lectuals i poble—. Catalunya, sensible es cansà als corrents federals, ben dirigida per Francesc Macià i pels homes d'Esquerra Republicana, si ho propugnat perquè la Federació fos un fet de seguida i no ha aconseguit convèncer les Corts Constituents, no per això es dóna, i amb que té fe el seu Estatut, predicarà amb l'exemple perquè la realitat obri els ulls dels que encara dubten i la República Federal sigui un fet sense trigar entre.

Atrui, en commemorar la caiguda de les llibertats catalanes el dia 11 de setembre de 1714, esperancem que la nova era que comença ha de dur Catalunya a una època de puixança que deposi en magnitud aquell passat gloriós de quan érem senyors de la Mediterrània.

Barcelona davant l'aprovació de l'Estatut

LA NOSTRA CIUTAT TINGUE AHIR L'AIRE DE LES GRANS SOLEMNITATS

Banderes, domassos, animació extraordinària pels carrers. El President de la Generalitat és visitat per totes les autoritats barcelonines, que li reiteren llur adhesió en l'inici de la nova etapa de la vida catalana.-Salutació del cap del Govern al poble de Catalunya

La joia per l'aprovació de l'Estatut de Catalunya va traduir-se al matí en l'extraordinari aire de festa que presentava la nostra ciutat.

A les barriades extremes de la ciutat les banderes i els domassos hi greien un nombre molt viu. Totes elles carregaven un gran aire de festa major.

Cap a mig matí hom notava ja als carrers més cèntrics de la ciutat una inusitada afluència de gent de fora. Hem visitat algunes fondes, cap al migdia, i hom ens ha dit que l'afluència de catalans de fora de Barcelona era considerable. Hom ens ha remarcat que poques vegades havia estat superada.

A totes els centres oficials onejaven les banderes catalana i republicana. També eren hissades a les seues de banca, hotels, Redaccions dels diaris, centres polítics i culturals i Associacions esportives.

La majoria de balcons de les cases particulars eren endomassats amb els colors catalans. L'aspecte que presentaven els nostres carrers era ben bé l'aspecte de les grans solemnitats.

Cap a dos quarts d'una es posà a ploure. Aquest contratemps féu que molt domassos fossin tretz dels balcons i moltes banderes retirades.

La gent que en el moment de posar-se a ploure deambulava en quantitat extraordinària pels carrers, es refugià en cafès i bars. Quasi tots s'omplieren de gom a gom. Tothom comentava d'una manera optimista el fet de l'aprovació de l'Estatut de Catalunya, i hom donava per segur que la rebuda dels parlamentaris catalans fora apoteòsica, poiser mai no vista a Barcelona.

La pluja durà, amb intermitències, fins a les tres de la tarda, hora en què es pot dir que la gent es llançà

(Seguelx a la pàgina 2)

11 de setembre de 1932
Portada de *L'Opinió* felicitant-se per l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya a les Corts Republicanes, amb les efígies de Francesc Maciá, Lluís Companys, Joan Lluhí i Antoni Xirau.
AHCB

«*El dol de l'Onze de setembre de 1714 ha estat substituït per la joia del 9 de setembre de 1932*», proclama la manxeta de l'edició extraordinària de la Diada. El 9 de setembre de 1932, en què s'aprova l'Estatut de Catalunya és el dia més gloriós de la República espanyola, perquè obre «*el camí de la renaixença hispànica que ningú no sap de quines coses més enormes no és capaç*».

En aquesta data, que es clou «*el parèntesi vergonyós*» que havia estat obert l'11 de setembre de 1714, ha estat donat el primer pas «*per a la constitució de la República federal*». I els catalans també lluitaven «*per la llibertat de tota Espanya*», remarca *L'Opinió*, tot retraient als partits i «*setmanariets*» separatistes que suprimeixin aquestes paraules en les seves cites del pregó barceloní d'aquell dia infaust.[630] I es reitera aquí que no es pararà fins donar a Espanya una estructura federal, com ja s'ha dit el mateix dia 11: el fet que Esquerra no hagi aconseguit convèncer les Corts Constituents en l'elaboració de la Constitució no vol dir que la República federal no pugui ser una realitat aviat.[631] L'Estatut no inclou tot el que Catalunya hauria volgut, tampoc no ho feia el text del plebiscit del 2 d'agost de 1931 i el programa d'Esquerra va més enllà, però ara hi ha una feina enorme a fer.[632]

Ara es tracta d'aplicar bé l'Estatut, trobar els homes idonis per als càrrecs que caldrà nomenar, homes caracteritzats no només per la bona fe, com ha fet notar Tarradellas. Azaña és un bon exemple d'home idoni, pràcticament ignorat abans del seu accés al Govern i ara l'home més sòlid de la República.[633] Catalunya té un gran poble, com s'ha demostrat en les grans manifestacions dels dies de celebració. Amb un poble així al darrere, els governants «*serien uns insensats si no aixecaven de seguida una Catalunya que faci que tots els pobles del món posin el seu esguard admiratiu damunt nostre*».[634]

Aquest clima d'exaltació catalana i republicana es manté fins les jornades de celebració amb les autoritats de la República que visiten Barcelona a fer el lliurament simbòlic de l'Estatut al poble de Catalunya. «*Homes liberals d'Espanya. Heu-vos ací el poble de Catalunya*» proclama la manxeta del diumenge 25 de setembre. «*Homes liberals de la República, Catalunya us saluda*» rebla el gran titular editorial de la portada d'aquest dia. «*Mai cap home d'Espanya no havia estat objecte de tanta simpatia a Catalunya*» com Azaña, a qui acompanya en la visita el diputat per Madrid Luis Bello, «*aquest Quixot de 1932 perseguit i vilipendiat per la seva integritat*». La fita de Catalunya ara és convèncer els altres pobles d'Espanya que «*el secret de la grandesa comuna ha de ser la República federal*».[635]

És un gran moment per *L'Opinió*, que reivindica el paper dels seus homes, fent costat a Companys i Macià, en el mateix editorial del 25 de setembre. Una setmana després, el 3 d'octubre, Lluhí i Xirau entren, com a consellers de Foment i d'Assistència Social, en el primer Govern monocolor d'Esquerra, encara amb un conseller de la Unió Socialista, en el que continuen Tarradellas a Governació, Gassol a Cultura, Serra i Moret a Economia i Comas a Justícia i Dret, mentre que el president Macià assumeix Agricultura, en plena efervescència rabassaire. Surten del Govern Joan Casanovas, el radical Casimir Giralt i l'ugetista Josep Jové. Hi ha també Carles Pi i Sunyer a Finances i Francesc Xavier Casals a Treball, acabats d'integrar a Esquerra provinents del Partit Catalanista Republicà. Tres consellers de *L'Opinió* sobre vuit, sense descomptar el doble càrrec del president. En la mateixa portada del 4 d'octubre que publica la notícia del nou Govern,

bre de 1932, p. 1, 7 i 9; «L'Estatut, cap a Barcelona. Viatge triomfal» i «Una sessió històrica», *L'Opinió*, 10 de setembre de 1932, p. 6 i 9.

630 Editorial: «Els catalans de 1714, tal com eren», *L'Opinió*, 14 de setembre de 1932, p. 1.

631 Editorial: «La nova era que comença», *L'Opinió*, 11 de setembre de 1932, p. 1.

632 Editorial: «L'hora del treball», *L'Opinió*, 31 d'agost de 1932, p. 1.

633 Editorial: «Homes idonis», *L'Opinió*, 4 de setembre de 1932, p. 1.

634 Editorial: «Tot un gran poble», *L'Opinió*, 13 de setembre de 1932, p. 1.

635 Editorials: «La Diada memorable de demà» i «Homes liberals de la República, Catalunya us saluda», *L'Opinió*, 24 i 25 de setembre de 1932, p. 1.

L'OPINIÓ

Any V - Número 417
Preu: 10 cèntims • BARCELONA • Dimarts, 4 d'octubre de 1932

El nostre programa és el de l'Esquerra Republicana de Catalunya i el nostre propòsit decidit és de defensar-lo contra tot confusionisme, perquè entenem que tenim el deure d'ésser lleials amb el poble

EL NOU GOVERN DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

HA QUEDAT CONSTITUIT DE LA FORMA SEGUENT: PRESIDENCIA I AGRICULTURA: FRANCESC MACIA; GOVERNACIO: JOSEP TERRADELLES; CULTURA: VENTURA GASSOL; JUSTICIA: PERE COMES; FOMENT: JOAN LLUHI; ASSISTENCIA SOCIAL: ANTONI XIRAU; FINANCES: CARLES PI I SUNYER; ECONOMIA: MANUEL SERRA I MORET, I TREBALL: FRANCESC X. CASALS

FRANCESC MACIA,
President del Consell i conseller d'Agricultura

En el Segon Congrés Nacional d'Esquerra Republicana de Catalunya, uns quants militants presentaren una proposició en el sentit de demanar a l'Assemblea que acordés declarar que, d'ara endavant, L'OPINIO no és l'òrgan del Partit.

D'aquests militants, alguns s'han distingit per un extremisme fàcil, d'altres per la seva simpatia suspecta als regidors de Barcelona expulsats del Partit ara fa poc. Uns i altres van completament desorientats: L'OPINIO no havia estat mai declarat l'òrgan oficial de l'Esquerra Republicana de Catalunya, per bé que fos redactada per fundadors del Partit, i que hagués romàs sempre fidel a l'ortodòxia dels seus principis bàsics, que es considerava en el deure de defensar i de mantenir.

La proposició era, per tant, completament desencaixada i supèrflua.

Ens hem de doldre que en aquests moments històrics per a Catalunya i per a l'Esquerra Republicana, hi hagi qui tingui encara visions mesquines i plantegi petites qüestions que només poden donar lloc a dificultats.

L'OPINIO, fidel al seu ideari, defensat contra tota mena de persecucions durant la Monarquia, i sustentat sense recular mai dins de la República, seguirà batent-se en primera línia contra tot confusionisme d'esquerra i pel triomf de l'ideari que fou proclamat programa de partit per l'Esquerra Republicana de Catalunya en l'Assemblea de constitució del Partit celebrada el 19 de març de 1931.

•

Durant tot el matí d'ahir, es notà una gran expectació al Palau de la Generalitat esperant el resultat de la crisi del Govern, plantejada amb motiu de l'aprovació de l'Estatut.

El President de la Generalitat, se-

PERE COMES,
conseller de Justicia i Dret

nyor Macià, davant l'entrevista que acabava de tenir amb els periodistes, divendres passat, els anuncià que ahir, dilluns, els podria facilitar la llista dels membres del nou Consell, els quals prendrien possessió a les poques hores.

Ahir, doncs, les manifestacions que havia de fer el President de la Generalitat eren esperades amb remarcable impaciència.

Finalment, a la una del migdia en punt, el senyor Macià sortí de la seva residència particular, acompanyat del comissari de la Generalitat, senyor Iria, i del seu secretari polític, senyor Alavedra, adreçant-se seguidament a l'avantdespatx de la Presidència. Als pocs moments irrompien els reporters. El senyor Macià no els féu esperar gaire. Prèvies les afectuoses salutacions de costum, digué:

—Com vosaltres sabeu, en aprovar-se l'Estatut de Catalunya, el Govern de la Generalitat plantejà la crisi total, creient que la seva missió era acabada. Ahir, però, vaig creure que, abans de dimitir, calia que fes un intent per tal de refer el Govern. Aquest intent ha donat un resultat positiu. Ja tinc el Govern constituït. Ara, doncs, ja podeu anar a cercar els consellers.

Davant d'aquest fet els vaig pregar que continuessin tots als seus respectius departaments, despatxant els assumptes de tràmit perquè entretant em fos possible de posar-me en contacte amb determinats elements, abans d'arribar a una imprevenidada solució. Fet això, ací em teniu, disposat a donar-vos el resultat de les gestions realitzades.

De tots els que marxen del Govern, els amics Casanovas, Cirait, Jover, n'estic força satisfet, tant per l'afecte que m'han demostrat en tot moment, com pel zel amb que han realitzat la tasca que tenien encomanada. En formar-se el nou Govern, exigències del moment han fet que hagués de prescindir d'alguns elements que havien prestat decidida col·laboració. Casanoves, entre ells, surt del Consell per tal d'atendre les seves activitats, no poques, a l'Ajuntament. El, a la Casa Gran, ocupa la presidència de la Comissió de Finances i és, a més a més, cap de la majoria, dues funcions a les quals hom no pot deixar de prestar la deguda atenció. Del seu pas per la Generalitat n'estic molt content, com ja us he dit. Joan Casanoves mereix tota la meva estima, perquè és un home d'excel·lents qualitats, al qual fa molts anys que fracto. Ara em desprenc de la seva col·laboració d'ací, encara que no de la que presta, valuosament, al Municipi, amb l'esperança que un altre dia podrà continuar col·laborant des del Govern.

He considerat convenient dividir el Consell d'Economia i Treball. Les gestions socials són tan importants i exigeixen una cura tal, que hem hagut de formar un Consell de Treball que comencés a donar fe de vida dels ideals que a nosaltres ens inspiren en aquella matèria.

Una de les tasques que caldrà que emprengui, és la d'obligar els industrials a mantenir una rigorosa higiene industrial, perquè els obrers no sofrei-

J. LLUHI I VALLESCA,
conseller de Foment

xin de l'egoisme d'aquells, com en alguns casos — massa freqüents lamentablement! — ha ocorregut.

VENTURA GASSOL,
conseller de Cultura

I ara sabem al cartipàs:

Governació: Josep Terradelles.
Cultura: Ventura Gassol.
Finances: Carles Pi Sunyer.
Foment: Joan Lluhí Vallescà.
Economia: Manuel Serra Moret.
Treball: Francesc X. Casals.
Justicia: Pere Comes.
Assistència Social: Antoni Xirau.

El Departament d'Agricultura queda, com fins ara, adscrit a la Presidència. Respecte els comissaris de les tres antigues "províncies" catalanes, cadascun d'ells dependrà de diverses consultes amb elements d'aquelles comarques. Aquests nomenaments podran ésser efectuats en qualsevol reunió del nou Consell.

Aquest Govern — afegí — és interí. Tot depèn, com podeu suposar, del resultat de les properes eleccions al Parlament de la Generalitat.

—I la vicepresidència, com queda? — interrogà un reporter.

—No nomenem vicepresident aquesta vegada. Quan calgui, designarem el més indicat per ocupar-la, sempre, naturalment, en substitució del President, quan aquest, per diversos motius, no pugui ocupar el seu càrrec.

—El senyor Pi i Sunyer dimitirà el seu càrrec de Director general de Comerç?

(Segueix al peu de la primera columna de la pàg. 12)

ANTONI XIRAU,
conseller d'Assistència Social

JOSEP TERRADELLES,
conseller de Governació

M. SERRA I MORET,
conseller d'Economia

CARLES PI I SUNYER,
conseller d'Hisenda

FRANCESC X. CASALS,
conseller de Treball

4 d'octubre de 1932
Portada de *L'Opinió*
amb la composició
del nou Govern
de la Generalitat format per:
Francesc Maciá, Ventura Gassol,
Pere Comas, Joan Lluhí,
Antoni Xirau, Josep Tarradellas,
Manuel Serra i Moret,
Carles Pi i Sunyer
i Francesc Xavier Casals.
AHCB

hi ha el contrast d'una nota que informa que *L'Opinió* deixa de ser òrgan del partit.[636]

Hi ha hagut una proposició «*completament desencaixada i supèrflua*», presentada per uns quants militants a l'assemblea general del 1r Congrés Nacional Extraordinari d'Esquerra Republicana celebrat l'1 i 2 d'octubre. És una proposició incidental presentada al final de les sessions, per uns signants dels que no es diuen els noms, adoptada després «*d'un breu debat, en els qual van intervenir diversos delegats, en pro i en contra*».[637]

El diari es lamenta que «*hi hagi qui tingui encara visions mesquines i plantegi petites qüestions que només poden donar lloc a dificultats*», perquè *L'Opinió* no havia estat mai declarat òrgan oficial, tot i ser redactat per fundadors del partit i haver romàs sempre fidel a l'ortodòxia dels seus principis bàsics, que es considerava en el deure de defensar i mantenir. I deixa clar en la manxeta que el programa del diari és el del partit i «*el nostre propòsit decidit és el de defensar-lo contra tot confusionisme*». L'escut triangular d'Esquerra Republicana, que ja havia estat retirat de la portada el 10 de maig, també ho és de l'encapçalament de la secció de notícies polítiques després del Congrés. La decisió del Congrés Nacional pot ser interpretada en el sentit que l'òrgan del partit és *La Humanitat*.

Aquest Congrés Nacional Extraordinari celebrat després de l'aprovació de l'Estatut també acorda regular les incompatibilitats dels càrrecs electes del partit: els diputats al Parlament de Catalunya no podran concórrer a cap altra elecció i els qui ja ho hagin estat abans als ajuntaments o al Parlament de la República s'hauran de dedicar preferentment a la cambra catalana.[638] El creixement d'Esquerra s'havia multiplicat de 45.000 a 100.000 militants en nou mesos, entre febrer i octubre.[639]

3.4. Les eleccions al Parlament de Catalunya

L'aprovació de l'Estatut és el cinquè gran èxit obtingut per Esquerra Republicana de Catalunya, a penes un any i mig des de la seva fundació: eleccions municipals, proclamació de la República, Diputació provisional de la Generalitat, eleccions a Corts Constituents i Estatut d'Autonomia. Una nova fita que reforça l'argumentari desplegat de forma reiterada per *L'Opinió* en titulars, manxetes, editorials i articles.

La quasi coincidència amb el Congrés d'octubre apunta un nou objectiu: les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, davant les quals el partit es presenta reforçat també per l'ingrés de personalitats procedents del Partit Catalanista Republicà que han col·laborat amb el Govern provisional de la Generalitat. A més de Carles Pi i Sunyer i Francesc Xavier Casals, acabats d'incorporar al primer Govern monocolor, també han respost positivament a l'anomenada Crida de Lleida: Pere Coromines, Antoni Rovira i Virgili, Jaume Serra i Húnter i Josep Sunyol i Garriga, entre altres noms de les finances, el treball i el periodisme.[640] La crida feta per Macià aspira a la conversió d'Esquerra en un gran partit d'esquerra que aplegui també els obrers enganyats pel fals apoliticisme de l'anarcosindicalisme. Un altre dels ingressats serà el veterà sindicalista i col·laborador del diari Pere Foix.

En les setmanes prèvies i durant la campanya per a les eleccions a celebrar el 20 de novembre, la Lliga Regionalista i la FAI són els enemics a abatre. *La Veu de Catalunya* i *Solidaridad Obrera* no han deixat d'atacar l'Estatut, com els carlistes d'*El Correo Catalán*, els monàrquics del *Diario de Barcelona* i els comunistes de *La Batalla*.[641] *L'Opinió* demana al Govern de la República el màxim control sobre les migracions cap a Barcelona que fan créixer el nombre de perso-

636 Nota en requadre i sense títol, *L'Opinió*, 4 d'octubre de 1932, p. 1.

637 «Segon congrés nacional d'Esquerra Republicana», *L'Opinió*, 4 d'octubre de 1932, p. 8 i 9.

638 Ibídem.

639 IVERN (1988, I: 222-233).

640 *L'Opinió*, 16 i 25 d'octubre de 1932, p. 1. Altres noms són Vicenç Bernades, Carles Gubern, Ramon Suriñach, Lluís Aymamí i Jaume Surinyac.

641 Editorials: «La fi dels arguments petits», «Enfront de la República», «El pes de trenta anys», «La gent que votarà la Lliga» *L'Opinió*, 16 i 29 de setembre, 6 i 21 d'octubre de 1932, p. 1.

15 d'octubre de 1932
Vinyeta de Benigani ironitzant amb la capacitat de Francesc Cambó i la Lliga Regionalista per a captar nous votants: «*ELS PROJECTES DEL SENYOR CAMBÓ —Et creus que no pescaré res? —Sempre hi queda algun lluç...*».
AHCB

nes sense feina i alimenten l'agitació comunista i anarquista.[642] El manifest de vuit sindicats únics de Sabadell contra la tutela de la FAI sobre la CNT, elogiat pel diari, dona peu a recordar els dubtes sobre el destí que es dona a les cotitzacions socials i a remarcar la doble explotació obrera pels patrons i pels agitadors vinguts de fora.[643] «*Com que sou ciutadans conscients* [...] *voteu lliurement qui us sembli*», anima el diari als obrers en aquests i altres editorials.[644] Amb un llenguatge descarnat, *L'Opinió* desqualifica els atracaments i el pistolerisme anarquistes defensats per *Solidaridad Obrera*, com un problema de «*cretinisme*» i «*depauperació mental*». Davant l'abstencionisme promogut per mitjans violents, «*l'obrer català anirà a votar a qui li plagui*».[645] Pels mateixos dies, el director Joaquim Ventalló, que és també regidor de Cultura, denuncia els desperfectes als palaus i al parc de Montjuïc ocasionats pels assistents a mítings de la FAI.[646]

Confiança i bon govern

Amb la seguretat reiterada en una tercera victòria electoral, a Esquerra li correspon ara governar Catalunya amb gran sentit de responsabilitat, des de la més rígida austeritat política, equanimitat, abnegació i disciplina, paraules que *L'Opinió* manlleva d'un discurs

642 Editorial: «Control de creació immediata», *L'Opinió*, 18 de setembre de 1932, p. 1.

643 Editorials: «El primer gest civil, a càrrec dels obrers» i «Per la independència dels obrers», *L'Opinió*, 20 i 24 de setembre de 1932, p. 1 i 6.

644 Editorial: «L'hora del recobrament», *L'Opinió*, 25 de setembre de 1932, p. 16. Vegeu també en aquest mateix número, p. 4, l'article «Obrers de Catalunya, uniu-vos!» de F. GRAU I ROS. D'aquest autor, que escriu sovint sobre la qüestió, vegeu també «Paradoxes de la FAI. Obrers de Catalunya, reaccioneu contra els confusionismes!», «El catalanisme del proletariat», *L'Opinió*, 29 de setembre, p. 1., 9 d'octubre de 1932, p. 10.

645 Editorial: «L'atracament, política abstencionista», *L'Opinió*, 22 de setembre de 1932, p. 1.

646 J. VENTALLÓ: «Els mítings als palaus de Montjuic» i «Cal rescatar el Parc de Montjuic», *L'Opinió*, 20 i 28 de setembre de 1932, p. 7 i 7.

de Manuel Azaña.[647] Estricta obediència dels principis i el programa, evitant els tractes de favor als amics, els cacicats i els beneficis del poder, compte amb els oportunistes que abans criticaven i ara s'hi acosten.

I dos arguments més de la campanya que s'apropa: votar només partits catalans —amb al·lusió excloent del Partido Republicano Radical i el Partido Republicano Radical Socialista, així com de l'Acción Republicana de Manuel Azaña— i oposar-se als qui pretenen agrupar els espanyols residents a Catalunya amb actituds que el diari retreu de separatistes.[648] Entre els deures del moment, «*la mesura més apremiant és establir l'imperi del nostre idioma*», sentit en el qual *L'Opinió* s'adreça a corporacions i entitats oficials que continuen amb l'ús principal del castellà i que el director tracta també en un article.[649]

Davant dels qui, des d'altres partits, propugnen una candidatura d'«*unió sagrada*» o de «*front únic*» o de concentració catalanista republicana, *L'Opinió* defensa que ara és el moment que cadascú es mostri com és, en el benentès que Esquerra Republicana ha de fer una política d'atracció, com defensa també Companys.[650] Però «*cadascú, tal com sigui*», reitera el diari denunciant que la Lliga ara es faci passar per un partit de centre, ironitzant sobre la proposta comunista del Bloc Obrer i Camperol de fer un Govern d'obrers i pagesos i reiterant la crítica de l'abstenció reclamada per la FAI.[651]

La vaga declarada a Barcelona el 14 d'octubre és «*un darrer esforç, abans de morir, de l'anarcosindicalisme que s'havia apoderat de les organitzacions obreres*», diu el diari, alhora que denuncia l'ús de dones i noies de quinze anys en aquesta protesta.[652] Però les expressions reiterades d'estar «*al costat de l'obrer català que té consciència de ciutadania*», sembla que alimentin la denúncia de pacte d'Esquerra amb els sindicalistes que fa Gaziel en un article al diari madrileny *Ahora*. *L'Opinió* respon que cap partit ni cap diari han combatut tant l'anarcosindicalisme ni n'han estat atacats.[653] És com si l'article l'hagi escrit Cambó, que acaba de tornar a Catalunya després divuit mesos d'absència.[654] El rebuig de *Solidaridad Obrera* a publicar un article d'Ángel Pestaña contra el pistolerisme és una nova ocasió perquè *L'Opinió* denunciï les pràctiques del diari anarcosindicalista, alhora que publica l'article censurat.[655]

Esquerra és una garantia de bon govern, reitera el diari, com es pot veure a l'Ajuntament de Barcelona, on ha imposat sancions a sis regidors.[656] «*En el nostre partit, la falta més lleu en matèria de moralitat administrativa és punida amb tota severitat*», ha proclamat en la manxeta del 25 d'agost. Els regidors Lluís Puig i Munné, Jaume Vinyals i Francesc Costa són suspesos dels seus drets i exclosos com a militants del partit i inhabilitats des d'ara per a exercir en nom d'Esquer-

647 Editorial: «Contra el confusionisme, i per la disciplina», «L'Esquerra i el poble», *L'Opinió*, 2 i 26 d'octubre de 1932, p. 1. Vegeu també C.A. JORDANA: «Contra el sucursalisme», *L'Opinió*, 1 de novembre de 1932, p. 1.

648 Editorial: «Vegeu-hi clar, i veure en gran», «Maniobres separatistes» i «Catalunya, terra de llibertat», *L'Opinió*, 1, 7 i 13 d'octubre de 1932, p. 1.

649 Editorial: «Els deures del moment», *L'Opinió*, 9 d'octubre de 1932, p. 1. J. VENTALLÓ: «Parlem de la catalanització dels rètols. Els de les botigues i els carrers», *L'Opinió*, 16 d'octubre de 1932, p. 14.

650 Editorial: «L'hora de la franquesa», *L'Opinió*, 5 d'octubre de 1932, p. 1.

651 Editorial: «Cadascú, tal com sigui», *L'Opinió*, 14 d'octubre de 1932, p. 1.

652 Editorial: «Agitació anarquista», *L'Opinió*, 15 d'octubre de 1932, p. 1.

653 Editorial: «Un article de Cambó, signat per Gaziel», *L'Opinió*, 16 d'octubre de 1932, p. 1.

654 «El senyor Cambó ha tornat a Catalunya. Esperem que la política catalana li donarà diverses ocasions de tornar-se'n a l'estranger». Manxeta de *L'Opinió*, 11 d'octubre de 1932, p. 1.

655 «Contra el pistolerisme. Un article d'Àngel Pestaña, no publicat per Solidaridad Obrera», *L'Opinió*, 28 d'octubre de 1932, p. 1. Editorial: «La veu assenyada d'Àngel Pestaña», *L'Opinió*, 29 d'octubre de 1932, p. 1.

656 «Una nota oficial d'Esquerra Republicana de Catalunya», *L'Opinió*, 25 d'agost de 1932, p. 1. «Les sancions a uns regidors de l'Esquerra Republicana de Catalunya», *L'Opinió*, 31 d'agost de 1932, p. 1. Editorial: «Que el poble ens jutgi», *L'Opinió*, 1 de setembre de 1932, p. 1.

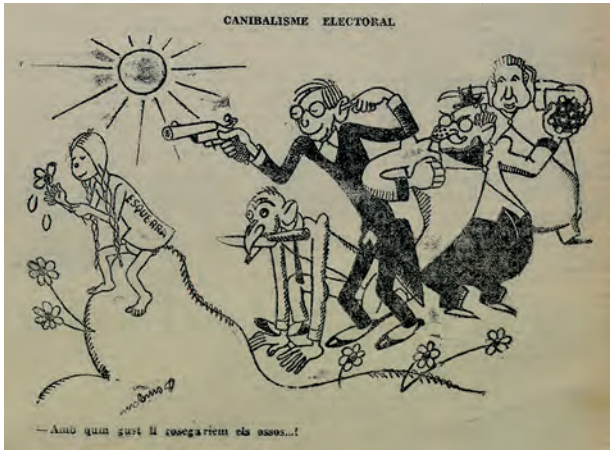

18 de novembre de 1932
Vinyeta de Benigani ironitzant amb els adversaris electorals d'Esquerra, des de Francesc Cambó a Amadeu Hurtado, passant per Marcel·lí Domingo i Alejandro Lerroux: «*CANIBALISME ELECTORAL —Amb quin gust li rosegaríem els ossos...!*». AHCB

ra els càrrecs a l'Ajuntament de Barcelona. Els també regidors Ramon Marlés i Enric Sánchez Silva són suspesos amb caràcter indefinit i Miquel Ollé ho és per dos mesos. Quan, més endavant, es descobreixen casos de tràfic de llocs de treball a l'Ajuntament i al Port Franc, Esquerra s'atribueix el mèrit i la garantia del bon govern, que compta amb el beneplàcit ciutadà[657] i mostra la confiança en la tercera victòria electoral.[658]

Hi ha una votació prèvia dels candidats pels militants del partit, tota una novetat que *L'Opinió* destaca.[659] La lluita contra el sucursalisme, terme utilitzat per Cèsar August Jordana,[660] que amb els seus articles polítics supleix en ocasions l'editorial, té un objectiu particular en el Partit Radical Socialista del tortosí Marcel·lí Domingo, amb qui s'havia fet candidatura conjunta a la província de Tarragona en les eleccions anteriors. Apartat voluntàriament d'Esquerra, l'antic ministre d'Instrucció Pública i ara d'Agricultura ja havia estat criticat per haver demanat a Macià de no tenir pressa en la tramitació parlamentària de l'Estatut. Ara es vol acabar amb el que *L'Opinió* titlla de «*cacicat*» polític en aquesta demarcació.

Reconeixent-lo encara com a escriptor i «*primer articulista polític de la República*», el diari ha retret a Domingo haver parlat de l'Estatut i l'autonomia com una concessió a Catalunya,[661] però entrant en campanya, les crítiques augmenten. Per contraposar la tradició republicana de Tarragona amb una Catalunya pessi-

657 «La sessió municipal d'ahir» i «Els dictadorets que encara manaven al port de Barcelona han estat separats del servei», *L'Opinió*, 20 d'octubre de 1932, p. 1. Manxeta i «La venda de suposades credencials de places al Port Franc i a l'Ajuntament», *L'Opinió*, 21 d'octubre de 1932, p. 1. Editorials: «Garantia de bon govern» i «En espera del fall del poble», *L'Opinió*, 22 i 23 d'octubre de 1932, p. 1.

658 Editorial: «L'Esquerra i el poble», *L'Opinió*, 26 d'octubre de 1932, p. 1.

659 Editorials: «La fortalesa de l'Esquerra» i «El poble té la paraula», *L'Opinió*, 25 i 30 d'octubre de 1932, p. 1.

660 C.A. JORDANA: «Contra el sucursalisme», *L'Opinió*, 1 de novembre de 1932, p. 1.

661 Editorial: «Doctrina liberal», *L'Opinió*, 28 de setembre de 1932, p. 1.

mista d'altres moments i pel confusionisme d'una actuació lligada als partits madrilenys;[662] per les dificultats posades a la tramitació de l'Estatut; pel seu silenci durant la discussió parlamentària —sobretot en el tema de l'ensenyament—; per deixar Catalunya en segon pla, punt en que l'igualen a la Lliga.[663] Com a ministre d'Agricultura, es relaciona també Domingo i el governador civil de Tarragona, Ramon Noguer i Comet, amb les actuacions de jutges especials nomenats pel president de la Audiència Oriol Anguera de Sojo en perjudici dels rabassaires del Penedès.[664]

Amb la reiteració de confiança en les manxetes —«*Perquè el poble català té consciència de la seva responsabilitat, donarà per tercera vegada la seva confiança a l'Esquerra*», 8 de novembre—, els editorials assenyalen principalment la Lliga, Domingo i Lerroux, mentre les candidatures de partits menors reben consideracions irròniques: el bluf d'Acció Catalana, els federals tractats de senglars, l'apel·lació del Bloc Obrer i Camperol a pescadors i mariners —amb respecte per dues dones candidates, com una del PCE—, els separatistes radicals que semblen hindús, Unió Democràtica venuda als carlins d'*El Correo Catalán*, els monàrquics residuals del *Diario de Barcelona*...[665]

El Partit Radical està mort, diu *L'Opinió*, però Lerroux continua sent objecte d'atenció i una certa consideració. No gosa atacar directament Esquerra, però ho fa amb paraules de Domingo, Hurtado, Nicolau d'Olwer i Esteve. El principal retret és que es valgui de la utilització dels no catalans i de candidats de les cases regionals.[666] Votar Lerroux és votar la plutocràcia i els que no han votat l'Estatut. Votar Acció Catalana és votar Anguera de Sojo, votar comunista o separatista és ben legítim, però no té cap utilitat.[667]

Hi ha confiança en la tercera victòria, però tant *L'Opinió*, en aquest i altres editorials,[668] com Macià en unes declaracions[669] adverteixen que, cas de guanyar els monàrquics, caldria de nou fer la revolució, oposar-se si calgués per la violència «*a tots els intents de tirania i d'implantació d'esclavatges*», com diu el diari. I en paraules del president de la Generalitat, «*repetir la revolució tantes vegades com sigui necessari per a garantir la llibertat de Catalunya i la subsistència de la República*».

El 25 d'octubre de 1932, el president de la Generalitat publica el decret de convocatòria de les eleccions que es faran el diumenge 20 de novembre, amb la previsió que el primer Parlament de Catalunya, format per 85 diputats, es constitueixi el 6 de desembre. La circumscripció de Barcelona-ciutat elegirà 24 diputats, dels quals cada elector podrà votar-ne 19; la circumscripció de Barcelona-circumscripció n'elegirà 19, dels quals cada elector podrà votar-ne 15; les circumscripcions de Girona, Lleida i Tarragona elegiran 14 diputats cada una, dels quals cada elector podrà votar-ne 11. En la mateixa data es crea la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat que elaborarà els projectes de llei que hagin de ser sotmesos al Parlament.[670]

Des que, el 8 de novembre de 1932, es publiquen les llistes completes de les candidatures d'Esquerra Republicana de Catalunya,[671] *L'Opinió* torna a prendre l'aire d'un diari electoral, utilitzant els mateixos recursos gràfics i de presentació estrenats l'abril de 1931. Apuja el to de les crítiques i reapareixen els entrefilets

662 Editorial: «El discurs del senyor Domingo», *L'Opinió*, 2 de novembre de 1932, p. 1.

663 Editorial: «El senyor Domingo i l'Estatut», *L'Opinió*, 4 de novembre de 1932, p. 1.

664 Editorial: «Maniobres electorals», *L'Opinió*, 6 de novembre de 1932, p. 1.

665 Editorial: «Panorama polític electoral» i «Les candidatures de la ràbia», *L'Opinió*, 8 i 10 de novembre de 1932, p. 1.

666 Editorial: «El discurs del senyor Lerroux», *L'Opinió*, 9 de novembre de 1932, p. 1.

667 Editorial: «El que ha de votar un home d'esquerra», *L'Opinió*, 11 de novembre de 1932, p. 1.

668 Editorial: «Fets, i no paraules», *L'Opinió*, 5 de novembre de 1932, p. 1.

669 «El pensament de Francesc Macià sobre el moment actual», *L'Opinió*, 3 de novembre de 1932, p. 1.

670 «El decret electoral», *L'Opinió*, 27 d'octubre de 1932, p. 1.

671 *L'Opinió*, 8 de novembre de 1932, p. 5. «Eleccions de diputats al primer Parlament català. Candidatures de l'Esquerra Republicana de Catalunya.

ELECCIONS DE DIPUTATS AL PRIMER PARLAMENT CATALA

CANDIDATURES DE L'ESQUERRA REPUBLICANA DE CATALUNYA

BARCELONA-CIUTAT (en coalició amb la Unió Socialista de Catalunya)

FRANCESC MACIA I LLUSSA, President de la Generalitat de Catalunya
MARTI BARRERA I MARESMA, impressor
NICOLAU BATTESTINI I GALUP, metge
JOAN CASANELLES I IBARZ, advocat, tinent d'alcalde a l'Ajuntament de Barcelona
AMADEU COLLDEFORNS I MARGALLO, comerciant
JOSEP DENCAS I PUIGDOLLERS, metge, diputat a Corts
JOAN FRONJOSA I SALAMO, obrer mecànic
MIQUEL GUINART I CASTELLA, dependent de comerç
JOAN LLUHI I VALLESCA, advocat, conseller d'Obres Públiques a la Generalitat de Catalunya, diputat a Corts, regidor a l'Ajuntament de Barcelona
CARLES PI I SUNYER, conseller de Finances a la Generalitat de Catalunya, diputat a Corts
JOAN PUIG I FERRETER, escriptor, diputat a Corts
FRANCESC RIBES I SOBERANO, metge
MARTIR ROSSELL I VILAR, publicista i veterinari
ESTANISLAU RUIZ I PONSETI, enginyer industrial, doctor en Filosofia i Lletres
JAUME SERRA I HUNTER, doctor en Filosofia i Lletres, rector de la Universitat de Barcelona
JOAN B. SOLER I BRU, mutualista
JOAN SOLER I PLA, metge
JOSEP TARRADELLES I JOAN, comerciant, conseller de Governació a la Generalitat de Catalunya, diputat a Corts
JOAN TAULER I PALOMERES, advocat, secretari del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya

BARCELONA-CIRCUMSCRIPCIO (en coalició amb la Unió Socialista de Catalunya)

LLUIS COMPANYS I JOVER, advocat, diputat a Corts, cap de la minoria catalana al Parlament de la República
SALVADOR ARMENDARES I TARRELL, metge
GASPAR ARMENGOL I TALO, comerciant
JOAN BALART I ARMENGOL, comerciant, tinent d'alcalde a l'Ajuntament de Sabadell
JOAQUIM BILBENY I BOSCH, comerciant
LLUIS BRU I JARDI, dependent de comerç, president de "La Falç"
PERE COMES I CALVET, advocat, conseller de Justicia i Dret a la Generalitat de Catalunya, regidor de l'Ajuntament de Barcelona
JOAN COMORERA I SOLER, publicista
JOSEP FONTBERNAT I VERDAGUER, compositor
PERE MESTRES I ALBEP, dependent de comerç
JOAN MORA, tinent d'alcalde a l'Ajuntament de Sabadell
FRANCESC RIERA I CLARAMUNT, agricultor, alcalde de Martorell
JOAN SELVES I CARNER, advocat, diputat a Corts
JAUME SELLES, agricultor, tinent d'alcalde a l'Ajuntament de Sant Vicenç de Castellet
MANUEL SERRA I MORET, conseller d'Economia a la Generalitat de Catalunya, diputat a Corts

GIRONA

FRANCESC ARNAU I CORTINA, agricultor, alcalde de Malgrat
JOAN BANCELLS I XIBERTA, alcalde de Tossa de Mar
PERE BLASI I MARANGES, mestre a Torroella de Montgrí
XAVIER CASADEMUNT I ARIMANY, mestre a Ripoll
JOAN CASANOVES I MARISTANY, advocat, tinent d'alcalde a l'Ajuntament de Barcelona
PERE CEREZO I HERNAEZ, perit mercantil
LAUREA DALMAU I PLA, metge
ANTONI DOT I ARXER, comptable
JOSEP FABREGA I POU, obrer
JOSEP IRLA I BOSCH, consignatari, comissari a Girona de la Generalitat de Catalunya
ANTONI XIRAU I PALAU, advocat, conseller d'Assistència Social a la Generalitat de Catalunya, diputat a Corts

LLEIDA

FRANCESC MACIA I LLUSSA, President de la Generalitat de Catalunya
ENRIC CANTURRI I RAMONET, industrial, alcalde de Seu d'Urgell
JOSEP COMPANYS I JOVER, agricultor
PERE COROMINES I MUNTANYA, advocat, diputat a Corts
JOSEP MARIA ESPANYA I XICART, advocat
JAUME MAGRE, dependent
PERE MIES I CODINA, advocat
RICARD PALACIN I SOLDEVILA, advocat, diputat a Corts
JOAN SAURET I GARCIA, impressor
HUMBERT TORRES I BARBERA, metge, diputat a Corts
FRANCESC VIADIU I VENDRELL, dependent de comerç

TARRAGONA (en coalició amb el Partit Radical Autónom i la Unió Socialista de Catalunya)

VENTURA GASSOL I ROVIRA, escriptor, conseller de Cultura a la Generalitat de Catalunya, diputat a Corts
JOSEP ANDREU I ABELLO, advocat, adjunt a la Comissaria a Tarragona de la Generalitat de Catalunya
MIQUEL S. CUNILLERA I RIUS, metge
FRANCESC FARRERES I DURAN, secretari del conseller d'Agricultura a la Generalitat de Catalunya
JOSEP FOLCH I FOLCH, agricultor, alcalde de Montblanc
MANUEL GALES I MARTINEZ, professor a l'Escola Normal de Tarragona, advocat, adjunt a la Comissaria a Tarragona de la Generalitat de Catalunya
CARLES GERHARD I OTENWAELDER, comerciant
GONÇAL IVARS I MESSEGUER, advocat
MARTI ROURET I CALLOL, metge
ANTONI ROVIRA I VIRGILI, advocat i publicista
JAUME SIMO I BOFARULL, advocat, diputat a Corts

8 de novembre de 1932
Pàgina interior de *L'Opinió* amb les candidatures d'Esquerra Republicana a les cinc circumscripcions a les eleccions al Parlament de Catalunya.
AHCB

amb acusacions als adversaris i crides al vot. Tots quatre membres principals del Grup de *L'Opinió* són candidats a diputats catalans, condició que preveuen sumar a les de regidors de l'Ajuntament de Barcelona, consellers de la Generalitat (Comas, Lluhí i Xirau) i diputats a Corts els dos darrers. Hi ha quatre consellers més a la candidatura que també són diputats a Corts (Gassol, Pi i Sunyer, Serra i Moret i Tarradellas) i sis diputats a Corts més (Coromines, Dencàs, Palacín, Puig i Ferreter, Simó i Bofarull, i Torres). Hi ha també un comissari de la Generalitat (Irla), dos adjunts a comissari, un secretari de conselleria, quatre alcaldes (Martorell, Malgrat de Mar, la Seu d'Urgell i Montblanc) i tres tinents d'alcalde. Les professions declarades són: advocats (16), metges (8), dependents de comerç (7), comerciants (6), agricultors (5), publicistes (3), impressors, obrers, escriptors, mestres i doctors en Filosofia i Lletres (2 de cada), així com veterinari, enginyer industrial, mutualista, compositor, professor, perit mercantil, comptable i consignatari (1 de cada).

Els dies anteriors a la votació desapareix l'article editorial de la primera pàgina en favor d'una expressió més directa del missatge electoral per mitjà de la manxeta, dels titulars, les reproduccions de discursos i mítings i la caricatura. També hi ha un requadre sense títol amb comentaris del dia, sobre els actes en marxa, els insults dels adversaris i retrets al «*conglomerat electoral de l'ex-partit Acció Catalana*».[672] A més de les referències habituals a Cambó, la Lliga, la FAI, els radicals i els forasters, hi ha entrefilets punxants per a Amadeu Hurtado, l'anomenat «*Papa gris*» per Jordana.[673] En la darrera setmana, s'intensifica la petició del vot obrer, amb articles de Grau i Ros,[674] Jordana[675] i Valldeperes,[676] i cartes de treballadors de diferents rams.[677]

Un d'aquests requadres amb to editorial es dedica a l'exaltació de l'entusiasme per la figura de Macià, que en aquests comicis es prodiga en els actes del partit, cridant tots els ciutadans a formar un bloc entorn de les candidatures d'Esquerra. Perquè avui sí que els adversaris «*es preparen per si —en un moment que el poble pugui sentir un defalliment, si s'ha deixat impressionar per la seva campanya de calúmnies— poden assaltar el Govern de Catalunya*».[678]

Diumenge 20 de novembre, dia de les eleccions, la portada és la llista del partit per Barcelona-ciutat i una consigna: «*Voteu les candidatures d'Esquerra Republicana de Catalunya, i voteu-les íntegres*». I un subtítol aclaridor: «*No es voten noms... es vota una ideologia i la tàctica que l'ha de fer triomfar*». La manxeta reprèn l'argument principal de la campanya: «*L'Esquerra va proclamar la República. L'Esquerra ha dut l'Estatut. L'Esquerra l'implantarà*».

Tercera victòria

ERC guanya còmodament les terceres eleccions. A l'espera dels resultats definitius, el primer balanç és que les candidatures de Barcelona-ciutat, Barcelona-circumscripció i Girona doblen en vots les de la Lliga, gairebé es dobla també «*la coalició de cacics de tota mena*» a Lleida i es «*bat per més de 5.000 vots els lliguers i el dominguistes*» a Tarragona. El gran desplegament de titulars que resumeixen el llarg editorial que ocupa tota la portada remarca que «*el cacicat marcel·linista de Tarragona ha quedat esmicolat*», els radicals queden anul·lats i l'oposició queda reduïda a les «*forces dretanes, sectàries i monàrquiques de la Lliga Regionalista*».

672 Requadres sense títol, *L'Opinió*, 13, 15, 16, 17, 18 i 19 de novembre de 1932, p.1. (Editorial): «La candidatura dels prestigis», *L'Opinió*, 16 de novembre de 1932, p. 6.

673 C.A. JORDANA: «El Papa gris», *L'Opinió*, 9 de novembre de 1932, p. 1.

674 F. GRAU I ROS: «La política dels apolítics» i «Els obrers votaran malgrat la FAI», *L'Opinió*, 17 i 20 de novembre de 1932, p. 5 i 8-9.

675 C.A. JORDANA: «Qui cal votar?», *L'Opinió*, 16 de novembre de 1932, p. 5.

676 Manuel VALLDEPERES: «Obrers de Catalunya, voteu!», *L'Opinió*, 18 de novembre de 1932, p. 10.

677 «Els obrers diuen», «Els obrers continuen dient què votaran», «... i els obrers van dient que votaran», «Els obrers encara van dient que votaran i que votaran Esquerra» i «Avui els obrers votaran...», *L'Opinió*, 13, 16, 17, 18 i 20, de novembre de 1932, p. 10-11, 5, 4-5, 10 i 8-9.

678 Requadre sense títol, *L'Opinió*, 17 de novembre de 1932, p. 1.

L'OPINIÓ

CATALUNYA AUTONOMA PER CAMINS D'ESQUERRA, CAMINS DE GRANDESA

Any V - Número 458
Preu: 10 cèntims · BARCELONA · Dimarts, 22 de novembre de 1932

PAS A L'ESQUERRA!

PER TERCERA VEGADA, CATALUNYA RATIFICA PLENAMENT, INDISCUTIBLEMENT, LA SEVA CONFIANÇA EN FRANCESC MACIA I EN LES FORCES QUE EL SEGUEIXEN

LES CANDIDATURES DE L'ESQUERRA DOBLEN LES VOTACIONS DE LES DE LA LLIGA A BARCELONA-CIUTAT, A BARCELONA-CIRCUMSCRIPCIO I A GIRONA. A LLEIDA, L'ESQUERRA SOBREPASSA DE 15.000 VOTS, I GAIREBE DOBLA, LA COALICIO DE CACICS DE TOTA MENA; I A TARRAGONA BAT PER MES DE 5.000 VOTS ELS LLIGUERS I ELS DOMINGUISTES

EL CACICAT MARCEL·LINISTA DE TARRAGONA HA QUEDAT ESMICOLAT.—ELS RADICALS RESULTEN ANUL·LATS.—ELS DIFAMADORS PUBLICITARIS NO HAN ACONSEGUIT IMPRESSIONAR ELS ELECTORS.—L'OPOSICIO QUEDA REDUIDA A LES FORCES DRETANES, SECTARIES I MONARQUIQUES, DE LA LLIGA REGIONALISTA

EL PRIMER PARLAMENT CATALA ES COMPOSARA DE 67 DIPUTATS AFECTES A L'ESQUERRA REPUBLICANA I FORCES ALIADES, CONTRA 18 DIPUTATS DE LES OPOSICIONS

LA TERCERA VICTORIA

L'Esquerra va proclamar la República. L'Esquerra ha aconseguit l'aprovació de l'Estatut. L'Esquerra l'implantarà.

Heus ací el que afirmàvem aquells dies. Heus ací la realitat.

L'Esquerra Republicana, ha aconseguit una victòria absoluta, total, a totes les terres catalanes. A ella li cap l'honor de governar Catalunya en els primers passos de l'autonomia. A ella recau la responsabilitat. L'Esquerra l'accepta amb goig!

El poble català ha ratificat rotundament una vegada més la seva confiança en l'Esquerra. Aquesta sabrà

Una vella carbassera de Bagaria, que tornem a fer actualitat.

pal motiu. Una majoria de 53.801 vots, l'arribe 30.863 vots donant el candidat de la Lliga que n'ha tingut més.

Als nostres adversaris potser encara diran com en les dues eleccions anteriors, que ha estat el dinar, la torrentada, l'onada sentimental que ha dut l'èxit per a donar la victòria a l'Esquerra. Una vegada més, la mateixa tàctica! Però ara ja tindrà res a fer: ara ja no hi ha excusa possible. Ara la realitat ens parla clara.

El poble, sobretot, amb un gran instint, ha cregut que aquesta era hora de grans partits i no pas de petits grups ni de concentracions.

L'Esquerra ha triomfat rotundament, i després d'ella, amb una diferència d'una xifra enorme de milers de vots, la Lliga.

Quan siguin coneguts els resultats auditats que facilitaran les Juntes del Cens, es podrà comentar degudament la posició dels partits, avui, amb referència a les eleccions del 20 de juny de 1931.

Mentrestant, destaquem unes xifres que aquestes eleccions del 20 de novembre donen:

L'una, la desfeta total i absoluta del Partit Radical, que d'una manera o altra va treure 27.080 vots al 12 d'abril de 1931, i 26.471 el 20 de juny del mateix any, ha baixat ara a 10.817, com a màxima d'ara. Són 10.000 vots que el Partit Radical ha perdut a Barcelona, passat de la presència de Lerroux al davant de la campanya, a pesar dels 40 diputats espanyols que venien a descobrar-nos, —diríem «deien a ells principalment»—, a pesar de la crida feta als no catalans. Els no catalans han donat a Lerroux i al Partit Radical, la bofetada més solemne. Ni Lerroux ni el Partit Radical, no tindran cap confiança a ningú.

L'altra, ha estat la llició donada a Marcelí Domingo. El cacic de Tortosa ha sigut el seu cacicat enfonsat. Es creia omnipotent. L'Esquerra li ha demostrat que allà on es predicava idees, no hi ha cacicalismes que hi valguin. Per a valor exemplaritat de la llició, sembla, per les noticies darrerament rebudes, que la candidatura patrocinada pel ministre d'Agricultura a Tarragona, no obtè ni les minories.

L'altra, encara, ha estat per a candidatura d'Arola Catalana. El poble, més intel·ligent que «els intel·lectuals» d'aquesta candidatura, els ha donat una severa repulsa. La tercera que en el termini de deu mesos, rep aquest partit. La candidatura que ha tingut menys vots d'aquesta candidatura ... ha passat dels 17.724 vots.

Finalment la candidatura rotundament monàrquica, dels cartells, ha tingut una majoria de 3.380. El poble afirmar que a Barcelona, ciutat de més d'un milió d'habitants, hi ha 5.000 monàrquics enraonats, deixant aparta de la Lliga. Si dia que votes les dones n'hi haurà algunes més, però la xifra serà exactament ridícula com ara.

El poble ha ratificat, doncs, una vegada més, la seva confiança en l'Esquerra, en Francesc Macià, en els seus homes i en el partit. Amb la confiança del poble, l'Esquerra es disposa a governar Catalunya. No la defraudarà. Catalunya ha tingut la clara visió política del què convenia als seus destins. Catalunya marxa per un camí obert i franc a endevenir un gran poble.

La lliçó que nostres adversaris han rebut podia deser comentada llargament. No volem fer-ho. En el silenci els han estat rebotes pel cos electoral, que facin atansen de consciència i que reflexionin. Hem passat per alts atacs de la campanya electoral i ens hem abstingut de descendir al terreny on ens movien. Tampoco no hi tornem descendir ara. Esperem que passat l'aplanament que ells ha deixat la desfeta, si són catalans i republicans, voldran incorporar-se al treball que cadascú té el deure de fer, per Catalunya autònoma.

EL GOVERN APROVA AHIR EL DECRET PER AL TRASPAS DE SERVEIS A LA GENERALITAT DE CATALUNYA

22 de novembre de 1932
Portada de *L'Opinió* celebrant el triomf de les candidatures d'Esquerra Republicana a les cinc circumscripcions a les eleccions al Parlament de Catalunya amb una caricatura al·legòrica del suport popular al president Francesc Macià, obra de Lluís Bagaria.
AHCB

El primer Parlament de Catalunya quedarà format per 67 diputats electes de les candidatures d'Esquerra (dels quals 5 de la Unió Socialista, majories per les cinc circumscripcions) i 18 d'oposició (17 de la Lliga, minories per les cinc circumscripcions, i 1 del Partit Catalanista Republicà, minories per Tarragona).[679] També ha fracassat la campanya abstencionista de la FAI, que acaba d'anunciar nous actes de terrorisme revolucionari a través de *Solidaridad Obrera*. Ara la batalla és alliberar els obrers catalans i no catalans dels vividors que els han esclavitzat pistola en mà.[680]

Per *L'Opinió*, els grans derrotats són Francesc Cambó, Alejandro Lerroux —amb el separatisme espanyol anticatalà— i Amadeu Hurtado.[681] La rivalitat amb Hurtado, que el 1931 va sortir diputat amb Esquerra i ara n'atribueix la victòria a la baixada del lerrouxisme, és més agra després de la distribució anònima d'unes paperetes de vot confusionàries amb el non de Macià com a cap de llista, barrejant noms d'Acció Catalana, com els d'Hurtado i Martí Esteve, amb altres d'Esquerra. Hi ha un extens editorial[682] ple de retrets a les activitats polítiques de l'advocat i propietari del setmanari *Mirador* durant els decennis anteriors, mentre tants membres d'Esquerra eren a la presó i els homes del setmanari *L'Opinió* sostenien la bandera de la llibertat, «*en moments d'acoquinament general*», denúncies, multes i suspensions. També hi ha retrets per a Gaziel que, en articles a *La Vanguardia* i el madrileny *Ahora*, havia demanat que Macià encapçalés una candidatura catalanista única, i ara atribueix la votació d'Esquerra al benefici de la «*tutela sentimentalmente deslumbradora*» del president de la Generalitat, reservant el títol d'autèntics catalanistes als socis d'Acció Catalana.[683]

La majoria aclaparadora d'Esquerra no amaga el descens del nombre de vots en relació amb les eleccions a Corts Constituents quan Macià tingué 111.808 vots a Barcelona-ciutat i el menys votat dels seus diputats en tingué 91.731 —el «*diluvi*» que digué Gaziel. *L'Opinió* ho justifica per aquella circumstància excepcional, davant dels 65.300 vots a Barcelona-ciutat, ara, i subratlla els 238.128 obtinguts per Esquerra a tot Catalunya, «*quan ens havien pronosticat que no en tindríem cap*».[684] De la Lliga s'espera ara una actitud constructiva al Parlament de Catalunya, després de la declaració de republicanisme inspirada per Cambó en les vigílies electorals, corregint les actituds anteriors de Joan Ventosa i Calvell i *La Veu de Catalunya.*[685]

Esquerra té la missió d'avançar cap a la República federal, amb l'exemple del bon govern a la Generalitat que ha d'inspirar els altres pobles hispànics. Aquest era el propòsit de «*la nostra revolució del 14 d'abril — diríem més pròpiament del 12*— [que] *va causar l'admiració del món*».[686] Esquerra, remarca *L'Opinió*, té dues referències principals en Francesc Pi i Margall, el segon president de la República espanyola de qui se celebra el 31è aniversari de la mort, i en Francesc Layret, l'advocat dels treballadors, de qui es commemora el 12è aniversari de l'assassinat.[687]

679 «Per l'esquerra!. Per tercera vegada, Catalunya ratifica plenament, indiscutiblement, la seva confiança en Francesc Macià i en les forces que el segueixen» i l'editorial «La tercera victòria», *L'Opinió*, 22 de novembre de 1932, p. 1. «Han estat proclamats els vuitanta-cinc diputats que constitueixen el primer Parlament de la Catalunya autònoma», *L'Opinió*, 25 de novembre de 1932, p. 1. Un dels diputats electes per minories amb la Lliga a Barcelona-circumscripció és d'Unió Democràtica de Catalunya, Pau Romeva i Ferrer. Els 85 escons en joc van esdevenir finalment només 83 diputats, per les dobles actes de Francesc Macià per ERC (a Barcelona-ciutat i Lleida) i de Josep Maria Tallada per la Lliga (a Barcelona-ciutat i Tarragona).

680 Editorial: «Una altra batalla a guanyar», *L'Opinió*, 24 de novembre de 1932, p. 1.

681 Editorial: «Els gegants», *L'Opinió*, 23 de novembre de 1932, p. 1.

682 Editorial: «Els panellets del senyor Hurtado», *L'Opinió*, 25 de novembre de 1932, p. 1.

683 Editorial: «L'incomprès Gaziel», *L'Opinió*, 27 de novembre de 1932, p. 1.

684 Editorial: «La nostra votació del dia 20», *L'Opinió*, 29 de novembre de 1932, p. 1.

685 Editorial: «En interès de Catalunya», *L'Opinió*, 1 de desembre de 1932, p. 1.

686 Editorial: «Ara farem la República federal», *L'Opinió*, 7 de desembre de 1932, p. 1.

687 Editorial: «Dos aniversaris», *L'Opinió*, 30 de novembre de

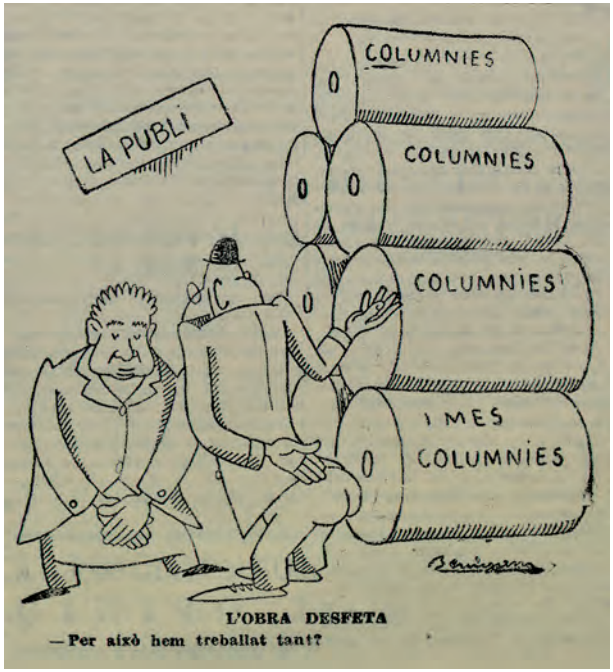

24 de novembre de 1932
Vinyeta de Benigani
ironitzant amb el paper d'Amadeu Hurtado
i el seu diari, *La Publicitat*,
que no van poder impedir el triomf d'Esquerra Republicana
i la derrota electoral d'Acció Catalana:
«*L'OBRA DESFETA*
—Per això hem treballat tant?».
AHCB

Amb la constitució del Parlament, el 6 de desembre, «*Catalunya entra en una nova era*», proclama la manxeta d'aquest mateix dia, després de dos-cents anys de provincianisme i submissió a la monarquia.[688] És una al·lusió implícita a la supressió de les Corts Catalanes o les Corts de Catalunya, el nom que, en les primeres setmanes, encapçala un comentari no signat sobre les sessions. I en el futur, l'obra d'Esquerra «*adquirirà unes proporcions que nosaltres mateixos en restaríem sorpresos*». Macià ha parlat a la nova generació que veu néixer «*una nova Catalunya lliure*», als catalans de sang, de llengua, de naixença i de residència, i ha assegurat que «*el nostre Parlament ha d'estendre a les classes treballadores la seguretat normal de la vida, la part de benestar que correspon a la civilització contemporània, l'usdefruit del creixent patrimoni de la cultura*».[689] «*Ha renascut l'esperit immortal de la nostra raça*», proclama el president de la Generalitat en el discurs inaugural de la cambra legislativa.[690]

Lluís Companys és elegit president del Parlament pels 67 vots de la majoria. Amb més extensió que al Parlament de la República, *L'Opinió* comença un tractament exhaustiu de l'activitat del català, amb el relat minuciós de les sessions i les intervencions, la transcripció taquigràfica dels principals discursos, comentaris i notes d'ambient sense signar, com un «Film parlamentari» que comença parlant de diputats i periodistes com a personatges més importants de la cambra, representants que són també els periodistes dels ciutadans com a l'«*ull popular*» que és la premsa. Als noms més coneguts de «*Massip, Pallerola, Aymamí, Pla, Lladó, Granier, Molins, Vilà, Marsà, Palau...*»,

1932, p. 1.

688 Editorial: «L'Esquerra, per la Catalunya nova», *L'Opinió*, 6 de desembre de 1932, p. 1.

689 «El President de la Generalitat al poble de Catalunya», text complet de l'al·locució, *L'Opinió*, 4 de desembre de 1932, p. 1.

690 «Catalunya en marxa. 6 de desembre de 1932, una data històrica», *L'Opinió*, 7 de desembre de 1932, p. 1, 8 i 9. »Un document històric. Text taquigràfic del discurs pronunciat pel President de la Generalitat en la sessió d'obertura del primer Parlament de Catalunya», *L'Opinió*, 8 de desembre de 1932, p. 1.

s'hi afegeix el nom dels diputats doblats de periodistes com «*Companys, els parlamentaris Rovira i Virgili, Puig i Ferreter, Fontbernat, Dot-Arxé, Torres...*» i el «*grup que fundà L'Opinió: Lluhí, Comas, Xirau i Casanelles...*», tots ells d'Esquerra, a més Duran i Ventosa de la Lliga.[691]

La revisió habitual de les actes de diputats electes de l'inici de legislatura, com es fa també al Parlament de la República, dona peu a un debat en el qual «*dos joves diputats de l'Esquerra Republicana de Catalunya van fer el procés del caciquisme a les terres lleidatanes*»: Joan Casanelles, president de la Comissió d'actes i qualitats de la cambra, de vint-i-set anys, i el lleidatà Ricard Palacín, quaranta-quatre anys, acarant-se amb l'exministre monàrquic Joan Ventosa i Calvell.[692] Comprovada la manipulació d'una acta, amb trencament d'urna a punta de pistola al poble d'Oliana, amb la col·laboració descarada de l'alcalde, *L'Opinió* evoca exemples antics de corrupció electoral i retreu al partit de Cambó aquesta manera d'entrar al Parlament de Catalunya.[693] Retreu també que rebaixi la importància de la cambra en oposar-se que els diputats puguin percebre la mateixa retribució de 1.000 pessetes mensuals que els parlamentaris de la República, tot limitant la possibilitat d'exercir-ne a les persones modestes i de pocs recursos.[694]

La crítica de les actuacions de la Lliga, sempre recordant la seva vinculació a la monarquia i la dictadura de Primo de Rivera, continua en editorials successius,[695] incorporant-hi durs retrets a Marcel·lí Domingo, a qui Cambó en un article a *La Veu de Catalunya*, ha atribuït el mèrit de l'aprovació de l'Estatut per haver donat l'ordre de votar-lo als seus electors de Tarragona. Per *L'Opinió*, Cambó repapieja, però també Domingo que ha agraït les seves paraules en unes declaracions a *El Día Gráfico*. Com a ministre d'Agricultura, es retreu a Domingo la negació de permisos d'exportació als agricultors catalans i el tràfic irregular de fruites i verdures derivats de la venda il·legal de permisos, amb les detencions consegüents, en una sèrie d'informacions sota l'epígraf «Les campanyes de *L'Opinió*».[696]

En el segon aniversari de l'execució a Jaca dels capitans Galán i García Hernández, *L'Opinió* els ret homenatge, recordant l'exrei i l'exdictador que varen donar les ordres: ni Alfons de Borbó ni el general Berenguer podien imaginar «*que la sang que anaven a vessar hagués de donar tan aviat fruit i de manera tan ubèrrima*».[697]

3.5 Govern, delegació de funcions i crisi

La tarda del 19 de desembre de 1932 es fa pública la composició del primer Govern del president de la Generalitat elegit pel Parlament de Catalunya. «*Ningú més digne que Francesc Macià*» per ser-ne el primer president, afirma l'editorial de l'endemà,[698] que ha donat la seva confiança a uns homes joves, treballadors, aptes i que toquen de peus a terra, amb ple-

691 C.E.: «Film parlamentari: Primer pla dels periodistes», *L'Opinió*, 9 de desembre de 1932, p. 1.

692 «El procés del caciquisme», *L'Opinió*, 10 de desembre de 1932, p. 1.

693 Editorial: «La Lliga en aquesta hora històrica», *L'Opinió*, 11 de desembre de 1932, p. 1.

694 Editorial: «Maniobres al descobert», *L'Opinió*, 14 de desembre de 1932, p. 1.

695 Editorials: «Un altre editorial pintoresc», «Ja en tenim dos» i «El pim-pam-pum regionalista», *L'Opinió*, 13, 14 i 16 de desembre de 1932, p. 1.

696 Manxeta i «Les campanyes de *L'Opinió*. Dos subjectes, que han estat detinguts, venien permisos d'exportació de verdures que el senyor Domingo nega als agricultors catalans», *L'Opinió*, 10 de desembre de 1932, p. 1.; «Les campanyes de *L'Opinió*. El tràfic de la venda de permisos d'exportació de fruites i verdures. Noves detencions» Arribada del delegat del ministre d'Agricultura. Serà decretada la suspensió de permisos?», *L'Opinió*, 11 de desembre de 1932, p. 1.; «Les campanyes de *L'Opinió*. A la fi, el senyor Domingo rectifica les seves absurdes ordres sobre els contingents d'exportació de fruites i verdures a França», *L'Opinió*, 15 de desembre de 1932, p. 9.

697 Editorial: «Els dos precursors de la llibertat», *L'Opinió*, 18 de desembre de 1932, p. 1.

698 Editorial: «Catalunya té el seu primer Govern», *L'Opinió*, 20 de desembre de 1932, p. 1.

L'OPINIÓ

Arribarem allà on volguem arribar. En marxa!

Any V - Número 482
Preu: 10 cèntims

BARCELONA · Dimarts, 20 desembre de 1932

EL PRIMER GOVERN DE CATALUNYA AUTONOMA

PRESIDENCIA: MACIA; OBRES PUBLIQUES I VICE-PRESIDENCIA: LLUHI; CULTURA: GASSOL; JUSTICIA I DRET: COMES: GOVERNACIO I SANITAT: TARRADELLES; AGRICULTURA I ECONOMIA: XIRAU; FINANCES: PI I SUNYER; TREBALL I ASSISTENCIA SOCIAL: CASALS

EL CONSELL SOTMETRA AL PARLAMENT UN PROJECTE DE PRESSUPOST PROVISIONAL PER DONAR TEMPS A EFECTUAR EL TRASPAS DE SERVEIS

CATALUNYA TE EL SEU PRIMER GOVERN

Catalunya autònoma té el seu primer Govern. Pas a pas, s'han anat produint els fets encaminats a dur-nos a aquesta data, com si realment hagués estat establert abans un programa. Pas a pas, d'ara endavant, els fets s'aniran succeint els uns als altres, com si aquest programa existís. Catalunya és en marxa.

Hi havia un motor: la voluntat del poble. Hi ha hagut uns homes que s'hi posaven al davant: els de l'Esquerra. I quan hi ha una voluntat i un decidit propòsit de fer-la complir, no hi ha obstacles que hi valguin. I s'arriba on sigui que es vulgui arribar.

Anem repassant la història d'aquests nou anys darrers. Repassem encara la de quinze anys més enllà. En la història d'aquests nou anys darrers trobem que els homes que ja durant la Dictadura mantenien viva la rebel·lió espiritual del poble i en nom d'aquesta rebel·lió eren perseguits, eren—fora comptades honrosíssimes excepcions—els homes de l'Esquerra.

Viva, la rebel·lió, durant la Dictadura, a costa d'exilis, de presons, de processos, de persecucions polítiques. Viva, la rebel·lió, al mig del carrer el 14 d'abril de 1931, a fugar-se el cap si calia.

Més enllà d'aquests nou anys darrers, la història ens dóna encara gestos de significat civil a costa de presons, de deportacions, de sacrificis, de tota mena de persecucions per part dels Governs del rei. També eren els homes de l'Esquerra d'avui. Vint-i-cinc anys enrera, ja era Francesc Macià. Quinze anys enrera, ja era Lluís Companys, Joan Casanoves i Martí Barrera, amb Francesc Layret, amb Salvador Seguí i amb tants d'altres que si no hagueu un calgut es la Dalia, avui serien amb nosaltres. Dos anys enrera ja era Jaume Aiguader. Vuit anys enrera, ja eren Ventura Gassol i Joan Lluhí i Vallescà. Durant tota la Dictadura, ja eren Antoni Xirau, Pere Comes, Joan Casanelles, que aguantaven encara la flama rebel dos d'aquestes mateixes pàgines, per damunt de denúncies, de processos, de visites de la policia; per damunt d'una intranquil·litat constant.

Eren l'Esquerra Republicana de Catalunya. Com no havia d'esser natural que el poble, que els sabia a tots decidits i ardits, no els donés a tots ells, una vegada darrera l'altra, la confiança que s'havien ben guanyat?

Ara Catalunya autònoma té el seu primer Govern. Les coses han anat com havien d'anar, com si hi hagués hagut un programa preestablert. I anirán tal com han d'anar, pel camí de fer de Catalunya un poble—un poble!—perquè és físicament impossible que, donades les coses tal com son, puguin anar d'altra manera.

Ningú més digne que Francesc Macià per a esser el primer President de Catalunya autònoma. Ell ha donat la seva confiança perquè integrin el Govern en Casals, Comes, Gassol, Lluhí, Pi i Sunyer, Tarradelles i Xirau. Catalunya els té una confiança absoluta. Són joves, són treballadors, són aptes, no són uns lluços, sinó que toquen de peus a terra, tenen plena consciencia de la seva responsabilitat, i sobretot, són homes liberals, essencialment d'esquerra. Catalunya autònoma no pot fracassar.

Amb l'empenta que dura, i amb la confiança que el poble te posada en ells, l'endemesos és nostre.

Avant, per Catalunya.

—Podríeu dir-nos, però, si no...s els projectes de pressupostos, per a discutir en el Consell?

—Això sí. Porto al Consell el projecte completament enllestit.

—Sembla que el Consell dimissionari ja consentia els pressupostos que vós heu confeccionat.

—Certament; però ayui jo els he de presentar al nou Consell.

—Aleshores, el que està reunit és el nou Consell...

—No us puc dir una sola paraula, respecte amb. Jo he estat convocat, però no conec el motiu de la reunió, i per tant ignoro si ho he estat, junt amb els meus companys, en qualitat de conseller del Govern provisional o bé del Govern definitiu.

EL SENYOR PERE COMES, NO VOL DIR RES

El conseller de Justicia, senyor Pere Comes, davant dels periodistes va limitar-se a somriure, era ni li és habitual, tancant-se hermèticament a totes les suggestions que els reporters li oferien. Va limitar-se a dir-los que, segons creia ell, el senyor Macià podria donar-nos compte —en sortir de la reunió, naturalment— de la consulta.

(Segueix a la pàgina 3)

FRANCESC MACIA
Cap del Govern

JOAN LLUHI I VALLESCA
Conseller d'Obres públiques

VENTURA GASSOL
Conseller de Cultura

CARLES PI I SUNYER
Conseller de Finances

PERE COMES
Conseller de Justicia i Dret

REUNIO DELS CONSELLERS DIMISSIONARIS

Ahir, a la tarda, a les quatre, tal com havia estat anunciat, tingué lloc una reunió dels consellers dimissionaris, que havien estat convocats extraordinàriament pel senyor President.

Puntualment, el senyor Macià sortí de la seva residència particular, adreçant-se, voltat dels informadors, al despatx del conseller de Cultura, on havia de celebrar-se l'entrevista.

—Pot dir-nos alguna cosa amb referència a la solució de la crisi?—interrogà un dels reporters que l'acompanyaven.

—D'aquesta qüestió, que encara no està resolta, no us en podré dir res fins a l'acabament de la reunió que ara tindrà amb els consellers dimissionaris.

—En aquesta reunió es parlarà dels pressupostos?

—Això està segurissim.

El senyor Macià, que havia arribat al despatx del conseller de Cultura, s'acomiadà dels periodistes, sense afegir altres manifestacions d'interès.

ARRIBEN ELS CONSELLERS—ELS SENYORS LLUHI I XIRAU

Poca estona després d'haver entrat el senyor Macià, ho feren els senyors Lluhí i Xirau. El primer es negà rodonament a fer declaracions als representants de la premsa.

El senyor Xirau, en canvi, parlà una bona estona amb els periodistes, fent constar, però, que ho feia amb caràcter particular. Per tal motiu ens abstenim de reseny ar la conversa.

EL SENYOR PI I SUNYER

En arribar el conseller dimissionari de Finances, senyor Carles Pi i Sunyer, fou interrogat pels reporters:

—Podeu avançar-nos quelcom de la solució de la crisi?

—No en sé absolutament res.

ANTONI XIRAU
Conseller d'Agricultura i Economia

FRANCESC X. CASALS
Conseller de Treball i Assistencia social

JOSEP TERRADELLES
Conseller de Governació i Sanitat

20 de desembre de 1932
Portada de *L'Opinió*
amb la composició del primer
Govern de la Generalitat
amb el Parlament ja consituït.
Era un govern monocolor
d'Esquerra Republicana,
format per:
Francesc Macià, Ventura Gassol,
Antoni Xirau, Carles Pi i Sunyer,
Francesc Xavier Casals,
Joan Lluhí, Pere Comas
i Josep Tarradellas.
AHCB

na consciència de la seva responsabilitat, «*homes liberals essencialment d'esquerra*». Els seus noms i els seus rostres omplen la portada. Presidència: Macià; Obres Públiques i vicepresidència: Lluhí; Cultura, Gassol; Justícia i Dret: Comas; Governació i Sanitat: Tarradellas; Agricultura i Economia: Xirau; Finances: Pi i Sunyer; Treball i Assistència Social: Casals. És l'ajust del Govern nomenat el 3 d'octubre, després d'aprovar-se l'Estatut, amb dos únics canvis: Macià deixa Agricultura i Serra i Moret surt d'Economia —i amb ell, Unió Socialista queda fora del Govern—, matèries assumides en una sola conselleria per Xirau, que deixa Sanitat, assumida per Tarradellas i Assistència Social assumida per Casals. «*Arribarem allà on vulguem arribar*», proclama la manxeta.

Gassol ha estat conseller a tots els governs anteriors. Tarradellas, que començà com a secretari particular de Macià, és conseller de Governació des de desembre de 1931 i, des d'aquesta data, Comas ho és de Justícia i Dret. La principal novetat és que Lluhí passa a ser vicepresident, cap del Govern, cap del Consell Executiu o conseller delegat del president, de totes quatre maneres ho diu *L'Opinió*. El text del decret de delegació de funcions no atribueix cap denominació a aquest càrrec, que haurà de retre comptes de l'acció del Govern davant del Parlament, en comptes del president.[699] Tres fundadors del periòdic tenen un paper principal en aquest primer Govern estatutari, al costat de dos homes de Macià, Gassol i Tarradellas, i dos dels nous militants, Pi i Sunyer i Casals, procedents del Partit Catalanista Republicà. En el repàs als mèrits de la gent d'Esquerra en la lluita contra la monarquia i la dictadura, que fa l'editorial, *L'Opinió* inclou una referència a l'advocat Francesc Layret i al sindicalista Salvador Seguí, entre tants caiguts que «*avui serien entre nosaltres*». Dies enrere, Layret era col·locat al costat de Francesc Pi i Margall, com dues grans referències del partit.[700]

Govern Civil i Audiència

És Joan Lluhí, conseller d'Obres Públiques «*en funcions de cap de govern*», qui presenta el programa del Govern davant del Parlament, «*amb la seva paraula dura, tallant*». *L'Opinió* en destaca dos conceptes: l'aplicació per la Generalitat de la legislació social —competència legislativa de la República— «*per emparar i beneficiar els treballadors*» i la necessitat de la permanència de la República «*en el mateix sentit liberal, democràtic i esquerrà que la feu néixer i l'ha sostinguda fins ara*».[701] L'endemà hi ha la presentació dels pressupostos de 1933, els pressupostos «*de la sinceritat i de la claredat*», a càrrec de Carles Pi i Sunyer, «*amb la seguretat, la concisió i l'eloqüència d'un autèntic home de govern de l'era republicana*». És una mostra del bon govern d'Esquerra i una nova ocasió de criticar a la Lliga.[702]

En la sessió parlamentària de l'endemà, després d'aprovar-se el reglament interior de la cambra, es condemna l'actuació de la policia en la detenció i mal tracte de dos ciutadans i se'n protesta davant del governador civil, d'acord amb la proposta del diputat socialista Joan Fronjosà. La gestió del cap de policia, senyor Ibàñez, ja ha estat qüestionada pels articulistes.[703] El diari, en la manxeta del 18 de desembre, re-

699 El decret signat el 19 de desembre de 1932 pel president Francesc Macià i publicat al *Butlletí de la Generalitat de Catalunya*, el 30 de desembre, estableix el següent: «*Article primer: Des de la data d'avui, delego temporalment totes les funcions executives que em corresponen segons l'Estatut, i són delegables d'acord amb l'article 14, en el Conseller d'Obres Públiques, senyor Joan Lluhí i Vallescà. Article segon: Als efectes pertinents, comuniqui's la delegació de funcions feta en l'article anterior al senyor President del Parlament de Catalunya*».

700 Editorial: «Dos aniversaris», *L'Opinió*, 30 de novembre de 1932, p. 1.

701 Editorial: «Garantia de bon govern», *L'Opinió*, 22 de desembre de 1932, p. 1.

702 Editorials: «Els pressupostos de Catalunya» i «Un discurs i un pressupost obra sincera», *L'Opinió*, 23 i 24 de desembre de 1932, p. 1.

703 Miquel RIBALTA: «El problema de l'ordre públic. La teoria del Sr. Ibàñez» i «L'ordre públic, encara... Solucions urgents», *L'Opinió*, 16 i 17 de desembre de 1932, p. 1.; Amadeu BERNADÓ: «I encara més sobre l'ordre públic... La feina que fa la policia del senyor Ibàñez», *L'Opinió*, 18 de desembre de 1932, p. 3. C.A. JORDANA: «La brutalitat policial», *L'Opinió*,

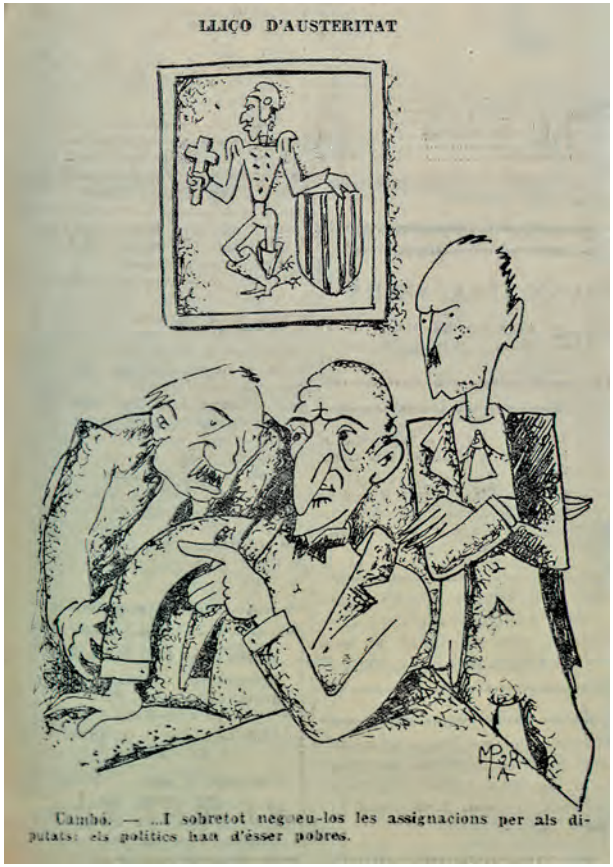

21 de desembre de 1932
Vinyeta de Porta
ironitzant amb la narrativa habitual
dels líders de la Lliga Regionalista,
amb prou recursos econòmics per a dedicar-se a la política:
«*LLIÇÓ D'AUSTERITAT*
Cambó.— ...I sobretot negueu-los les assignacions
per als diputats: els polítics han d'ésser pobres.».
AHCB

coneix que el dia del seu cessament pot ser que no es restableixi l'ordre públic del tot i de seguida, però que haurà desaparegut el primer responsable del desordre. La política d'ordre públic del Govern de la República continua sent objecte de crítica per *L'Opinió*, per la sensació permanent d'indefensió davant dels atracaments i del terrorisme; ara, però, amb l'esperança que el pròxim traspàs d'aquesta competència permetrà una actuació plena del Govern de la Generalitat.[704]

El segon Nadal de la República és encara un Nadal sense prou alegria, perquè els enemics del règim continuen actius —com els deportats a Villa Cisneros quines fotografies publica «*amb una fruïció malaltissa*» el *Diario de Barcelona*— i la República encara no ha pogut enfocar econòmicament la seva vida per camins de normalitat. Perquè, si bé hi ha una crisi econòmica mundial, aquí encara és més accentuada, a causa, en bona part, dels «*qui fien les seves esperances en la desesperació popular*». Si es vol que el tercer Nadal no sigui també un Nadal trist, «*amb rancors encara encesos, demanem que la República sigui inexorable*» amb els qui la combaten «*a costa de la fam del poble*».[705]

Unes inundacions devastadores a les comarques gironines[706] i l'incendi dels magatzems El Siglo, que deixa 1.500 treballadors sense feina a Barcelona,[707] accentuen la tristor. *L'Opinió* publica una crida de Macià a tots els catalans[708] i obre una subscripció «*per als germans de les comarques gironines sinistrades per les inundacions*».[709] Exemplifica la sensibilitat del mo-

22 de desembre de 1932, p. 1.

704 Editorial: «Els ciutadans indefensos», *L'Opinió*, 10 de desembre de 1932, p. 1.

705 Editorial: «El segon Nadal de la República», *L'Opinió*, 25 de desembre de 1932, p. 1.

706 «Els estralls dels aiguats a les comarques gironines» i «El senyor Macià, a les comarques gironines devastades pels temporals» *L'Opinió*, 24 i 25 de desembre de 1932, p. 1.

707 «Un incendi ha destruït totalment El Siglo», *L'Opinió*, 27 de desembre de 1932, p. 1.

708 «El President de la Generalitat al poble de Catalunya», *L'Opinió*, 28 de desembre de 1932, p. 1.

709 «Per als germans de les comarques gironines. Subscripció

ment en «*el tel d'emoció*» dels ulls del president de la Generalitat davant els perjudicis i l'atur forçós de tantes famílies perjudicades que, en l'absència encara de asseguradores que les puguin emparar, obliga les autoritats a fer un esforç per a ajudar-les.[710]

El 1932 acaba amb el processament de set membres de la Comarcal d'Esquerra de Barcelona pel contingut de la nota informativa de les sancions imposades, a finals d'agost, a cinc regidors de l'Ajuntament de Barcelona per casos d'immoralitat administrativa, als quals un dels regidors sancionats, Francesc Costa, ha denunciat per injúries. Durant els dies següents, des de la portada, la manxeta i l'editorial[711] com a tema gairebé exclusiu, *L'Opinió* defensa la necessitat i legalitat de l'actuació disciplinària i denuncia una nova campanya contra Esquerra per part d'Oriol Anguera de Sojo, el president de l'Audiència Territorial i antic governador de Barcelona, que empara l'actuació del jutge instructor Filiberto Arrontes.

Els membres de la Comarcal processats pel suposat delicte d'injúries, als quals es demana la provisió de sengles fiances de 40.000 pessetes, són Joan Tauler, diputat al Parlament de Catalunya; Josep Escofet, tinent d'alcalde i president de la Comissió Municipal de Proveïments; Artemi Aiguader, Josep Alcrudo, Miquel Badia, Carles Duran i Pere Pascual. Els altres dos membres de la Comarcal, Josep Dencàs i Josep Riera i Puntí, no poden ser processats perquè estan emparats per la immunitat parlamentària com a diputats a les Corts republicanes. Anguera hauria d'haver impedit que el jutge Arrontes hagi negat la immunitat reconeguda també a Tauler com a diputat al Parlament de Catalunya, en aplicació de l'article 163 del Codi Penal vigent.

Les edicions de *L'Opinió* del 28 i 30 de desembre són recollides per la policia, en haver estat denunciats els seus editorials pel fiscal de l'Audiència i el diari recorda la seva història anterior de persecucions i s'exclama «*contra la pseudo-justícia d'Arrontes i Anguera de Sojo, la justícia de la República*».[712] El Govern de la Generalitat ha mostrat la seva solidaritat amb l'actuació dels membres denunciats de la Comarcal d'Esquerra de Barcelona. Anguera actua contra la justícia de la República però també contra el Parlament de Catalunya, per això *L'Opinió* declara que tot i ser un diari governamental «*tenim el deure d'oposar-nos a la perpetuació de les injustícies de la monarquia des dels llocs on oficialment la República administra justícia*».[713]

Ordre públic i immigració

El diari es queixa del «*xantatge del governamentalisme*» que li fa la dreta en retreure-li aquestes crítiques, com les que reitera contra el governador civil Ibáñez arran de la descoberta de nou dipòsits de bombes ignorats per la policia. Com pot ser que el Govern de la República no el substitueixi amb la mateixa rapidesa que acaba de fer-ho amb el governador de Villa Cisneros i el comandant d'un canoner, arran de l'evasió de vint-i-nou deportats monàrquics a la província africana?[714] Els ciutadans de Barcelona no tenen cap garantia de seguretat, en espera que es pugui fer el traspàs de l'ordre públic a la Generalitat. Com no poden tenir cap confiança en el president de l'Audiència, Anguera de Sojo, que rep ara els homenatges de la dreta des de les pàgines d'*El Correo Catalán*,

de *L'Opinió*» i «Subscripció per la germans de les comarques gironines sinistrades per les inundacions», *L'Opinió*, 31 de desembre de 1932, p. 7, i 2 de gener de 1933, p. 9 .

710 Editorial: «Un Nadal de dol», *L'Opinió*, 27 de desembre de 1932, p. 8.

711 Editorials: «Un cas inaudit», «L'autoritat judicial té el deure de no posar-se en ridícul», «Es tracta de desprestigiar el Parlament» i «El que es proposa el senyor Anguera», *L'Opinió*, 28, 29, 30 i 31 de desembre de 1932, p. 1.; «Contra la República i contra Catalunya» i «El senyor Anguera intenta defensar-se», *L'Opinió*, 1 i 3 de gener de 1933, p. 1.

712 «El fiscal del senyor Anguera ens ha tornat a denunciar», *L'Opinió*, 31 de desembre de 1932, p. 1. «*Durant la dictadura fórem objecte de denúncies, processaments, presons i no ens vàrem acovardir; per això vàrem vèncer. Ara estem igualment disposats a lluitar i a vèncer, perquè no puguin prosperar les maniobres dels que emparats en el nom de la justícia l'administren amb l'esperit de Primo de Rivera*».

713 Manxeta de *L'Opinió*, 31 de desembre de 1931, p. 1.

714 Editorial: «Pel recobrament de la confiança» i «Que l'exemple trobi imitadors» *L'Opinió*, 4 i 5 de gener de 1933, p. 1.

L'OPINIÓ

Any VI - Número 503
Preu: 10 cèntims
BARCELONA · Divendres, 13 de gener de 1933

Catalunya autònoma és el baluard més ferm de la República.
Per això donarà l'exemple, alliberant les seves masses proletàries de tuteles vergonyoses, incompatibles amb la justícia social, que té el deure d'implantar.

LA REPUBLICA AFERMARA LA SEVA SOLIDESA PER DAMUNT DELS AGITADORS

LA DIRECCIO DE L'OBRERISME

L'ULTIM ESFORÇ ANTICATALA

Es un fet colpidor el de la preponderància, que han anat adquirint en alguns sectors obrers i sindicals de Barcelona i de Catalunya, els elements no catalans que la immigració ha dut a la nostra terra. Si és just i natural que tots els qui a casa nostra viuen i treballen tinguin participació en les activitats polítiques i socials catalanes, no és natural ni just que arribin a una situació de predomini, que implica una submissió per part dels catalans.

Feu una enquesta en certs medis obreristes i societaris de la capital catalana, i trobareu que el percentatge dels no catalans que hi ha avui dins el proletariat barceloní, per alt que sigui, no arriba de bon tros al percentatge dels que exerceixen d'una manera o altra la direcció del moviment i sobretot l'acció pertorbadora i violenta. Que en la massa dels obrers barcelonins hi hagi una tercera part o més d'immigrats, no explica que en els llocs estratègics i en les funcions executives, diguem-ho així, n'hi hagi una gran majoria, potser les tres quartes parts. I noti's que com més amunt es puja en les jerarquies directives i com més avall es baixa en les feines d'acció, més preponderen els no catalans, fins al punt que en alguns sanhedrins i grups anarco-sindicalistes i neo-anarquistes no hi ha quasi cap català.

Així es comprèn que en el moviment de les conques de l'Alt Llobregat i del Cardoner i en el moviment de dies enrera, apareguin els no catalans en primer lloc, tant en la direcció com en l'execució. Les clapes immigratòries que hom pot senyalar damunt el mapa de Catalunya coincideixen amb els fogars de revolta. La població superposada ací per la immigració copiosa localitza geogràficament a la terra catalana una sèrie de fets que espiritualment i ètnicament li són estranys.

Aquests grups de pistolers i aquestes colles de revoltats no són pas un producte de la terra, no surten de cap entranya ni de cap contrada catalana. Són com un exèrcit d'invasió i d'ocupació.

Catalunya, en aquest sentit, és encara un país de conquesta. Un dia vingueren exèrcits de soldats; un altre dia vingueren exèrcits de funcionaris; després han vingut i vénen exèrcits de "comunistas libertarios". Els procediments són diversos, però la finalitat d'uns i altres és la mateixa: sotmetre els catalans, governar-los, desnacionalitzar-los. Ocupen la terra, i viuen damunt d'ella com un flagell.

* * *

Durant el segle passat, el moviment obrer de Catalunya tingué, sota les seves exterioritats universalistes, un caràcter profundament catalanesc. Presentava les qualitats i els defectes de la nostra psicologia racial. I de la combinació d'aquesta psicologia amb els tempestuosos corrents ideològics de l'Europa vuitcentista sortí l'anarquisme català. En aquest es barrejava algun element de fora; però la majoria dels directors i de la gent d'acció eren d'ací.

En el rengle d'agitadors i d'extremistes, Catalunya tenia fama d'ésser un país d'exportació. Hi hagué un temps que els viatgers i fins els viatjants catalans anaven a risc d'ésser presos per anarquistes o revolucionaris agressius. La irradiació que en aquest aspecte exercien els catalans, sobretot dins la Península, donà tema a Santiago Rossinyol per a escriure "El català de la Manxa".

No és pas que recordem amb orgull o amb goig aquella fama i aquella influència. És evident, però, que la situació que després s'ha creat és pitjor i que constitueix per als catalans, i especialment per als obrers, una subordinació i una humiliació trista.

Catalunya, que exportava agitadors i extremistes, ara ha de veure'n la importació en gran escala, i d'una mena inferior. Per cada català de la Manxa, avui hi ha cent murcians del Llobregat.

Ens guardarem prou d'ofendre el gros contingent de no catalans que viuen a Catalunya. Els elements pertorbadors que entre ells hi ha, són una minoria; una minoria activa, moguda per homes més actius encara. La majoria dels no catalans han donat proves d'orientar-se decididament cap a la convivència normal amb els catalans de naixença i de llenguatge. Però la minoria d'irreductibles, dirigida per alguns folls perillosos, ha aconseguit el predomini en certs medis obrers, predomini que està molt amenaçat, i que per això mateix volen allargar-lo amb extremistes i amb extremituds.

* * *

Els obrers catalans, que són els més i els millors, no han reaccionat encara prou enèrgicament contra els intrusos. Una gran part dels obrers nostres se senten, no ja apartats, sinó oposats, a l'acció dels qui s'han erigit en directors de l'obrerisme català. Fora de Barcelona hi ha hagut ja coratjosos actes d'independència. Hem de creure que els fets recents convenceran els vacillants i els inhibits de la necessitat d'acabar amb la tirania dels mals pastors i amb la violència sistemàtica i inhumana.

Com a poble, Catalunya s'ha sostret ja dignament de la imposició centralista i hegemònica. Els esforços anticatalans, que han durat centúries, han fracassat al capdavall. També fracassarà aquest últim esforç que des del camp obrerista realitzen uns homes enemics del nostre esperit, del nostre idioma, del nostre treball i del nostre ideal de llibertat.

A. ROVIRA I VIRGILI

LA F. A. I. CONTINUA DONANT NOTES

Després de les dels Comitès Nacional i Local, el dipositari del segell del Comitè Regional també s'ha cregut en el deure de dir-hi la seva

Com que tem que aniran mal dades, diu que seria ridícul creure que ells hi han tingut intervenció. — Com que els obrers varen anar a treballar, diu que la F. A. I. no desitjava pas la vaga general revolucionària. — Parla molt dels obrers per veure si encara enganya algú. — Acaba amb el pinyol clàssic del «VIVA EL COMUNISMO LIBERTARIO» que aquests dies ha dut tants desgraciats a l'hospital, al cementiri o a la presó

El dipositari del segell del Comitè Regional de la F. A. I. s'ha cregut en el deure de redactar també la seva nota a propòsit dels fets vandàlics de diumenge i dilluns, i l'ha donada a la Premsa.

Diu així:

"La Confederación Regional del Trabajo, de Cataluña, a la opinión pública y a la clase trabajadora.—El movimiento revolucionario del domingo.

Por un alto deber de clase, y por la responsabilidad que como organización revolucionaria nos incumbe, no podemos silenciar nuestra voz ante la gravedad del movimiento revolucionario que el domingo, día 8, estalló simultáneamente en diversos pueblos y capitales de España. Vamos a analizarlo.

Nadie puede sospechar, porque sería ridículo y aventurado, que la Confederación Nacional del Trabajo haya intervenido en este movimiento. Tampoco queremos que la responsabilidad de sus consecuencias recaiga sobre los rebeldes que heroicamente han intervenido en el movimiento. Hay que apuntar más alto para encontrar a los verdaderos responsables, y ahondar profunda y serenamente en las causas determinantes de esta protesta que ha adquirido todos los caracteres de un vasto plan revolucionario.

No es de ahora. Desde hace muchos meses la situación política y social de España es insostenible. El hambre, la miseria y la crisis de trabajo aumentan de una manera alarmante. La tiranía, la arbitrariedad y el abuso contra las clases desposeídas se ejercen de una manera torpe y ciega, atropellando a los débiles y escarneciendo a la sufrida clase trabajadora, en beneficio de los privilegiados del capitalismo.

En muchos lugares de la nación se asaltan los cortijos en busca de alimentos; muchos campesinos son encarcelados por "robar" un puñado de bellotas, y, cuando los hambrientos protestan, la guardia civil dispara sus fusiles sobre las multitudes indefensas. Diariamente se desarrollan sucesos sangrientos y atropellos incalificables que ponen en tensión los nervios de los elementos revolucionarios, que abundan considerablemente en nuestro país. La masa obrera, que es la más sufrida, no puede condenar a los elementos violentos que recogen su dolor y lo plasman con hechos como los del domingo último.

Ese movimiento ha sido la eclosión de un estado de indignación ya maduro en los elementos rebeldes; no un movimiento revolucionario, y menos la revolución que propugna la Confederación Nacional del Trabajo.

La política de favor a las organizaciones socialistas y burguesas desarrollada por el Gobierno, hacía prever el estallido de una protesta violenta que se dejara sentir por todos los rincones de España. Y la protesta se inició el domingo nacionalmente. ¿El carácter del movimiento? Es bien claro. Una condenación fulminante por las obras represivas contra la clase trabajadora y el movimiento anarquista. La C. N. T. no ha dado ninguna consigna ni ha organizado ningún movimiento. Pero tampoco condena la gesta de los rebeldes que han sabido levantar su voz de protesta sin perjudicar al pueblo ni comprometer a la clase trabajadora.

Si persisten la clausura de Sindicatos, la suspensión de nuestra Prensa, los apaleamientos a los detenidos, las prisiones gubernativas y la represión contra la clase trabajadora, la C. N. T. se verá obligada a intervenir y a enfrentar su potencia con las fuerzas gubernamentales. Así lo reclama la C. N. T., cuya personalidad y solvencia han de reconocer los sectores del país.

Refutando las insidias de ciertos periódicos, hemos de hacer público que la C. N. T. no ha cursado la orden de huelga general. Ni en Barcelona, ni en el resto de Cataluña, los obreros han abandonado el trabajo, porque no han recibido órdenes de los organismos superiores. Pero, según el carácter que van tomando los acontecimientos, la organización obrera se verá obligada a intervenir, solidarizándose con los caídos.

Aunque el Gobierno llegase a conjurar el movimiento extendido por toda España, el problema que lo ha motivado quedará latente, quizá agravado. Ni persiguiendo, ni encarcelando, ni fusilando a los revolucionarios se solucionarán los trágicos problemas que afectan a la clase trabajadora. La miseria entre las clases pobres se extenderá cada vez con mayores proporciones, los ricos y los gandules seguirán disfrutando de sus millones y del favor de las autoridades. El régimen actual sólo cuenta con la fuerza armada para solucionar la depauperante situación de los trabajadores.

Es imposible encontrar una fórmula de arreglo dentro del régimen capitalista. Lo mismo el actual Gobierno que todos los que pueda haber, han de fracasar si intentan interponerse ante el avance arrollador del movimiento social revolucionario que se ha gestado en las mismas entrañas dolorosas de la clase oprimida.

Es preciso que todos los trabajadores de Cataluña y de España estén atentos a la marcha de los acontecimientos, y que no obedezcan otras instrucciones que las que emanen de sus Comités representativos, que siempre y en cada momento obrarán a tenor de los acuerdos tomados en las magnas asambleas de los trabajadores.

¡Obreros! ¡Pueblo de Cataluña! Ahora más que nunca al lado de la gloriosa Confederación Nacional del Trabajo. ¡No os dejéis engañar por nadie! ¡Contra la explotación capitalista, contra el régimen burgués que nos oprime, por la emancipación de la clase trabajadora y por la justicia y la libertad secuestradas! ¡Viva la Confederación Nacional del Trabajo! ¡Viva el Comunismo libertario!

Por la Confederación Regional del Trabajo de Cataluña.—El Comité."

"No debe tampoco ser considerado como revuelta el movimiento del domingo. La revuelta es inconciente, y en los hechos de que hacemos mención, NO HUBO INCONCIENCIA. ("Solidaridad Obrera" del día 10 de gener de 1933).

"No hubo inconsciencia", oi?... Quedeu, doncs, retratats.

Detencions a Lleida.—L'estat dels ferits

Regna tranquillitat a tota la província.

La policia ha continuat practicant escorcolls i detencions.

A la ciutat continuen en vigor algunes de les mesures de vigilància adoptades des del diumenge.

L'estat dels ferits, soldats Jaume Romagosa i Andreu Abril; caporal Joan González, i paisà Josep Vallespir, que estan hospitalitzats, milloren.

El sergent Esteve Garriga, dintre la gravetat del seu estat, ha experimentat una millora. Ahir, a la tarda, es procedí a l'extracció del projectil.

La guàrdia civil dels pobles de la província, segueixen conduint detinguts a aquesta capital que participaren o estigueren complicats en la revolta.

Els detinguts, fins ara, són trenta.

Ha estat detingut el conegut element extremista de cognom Martínez. Amb aquest vivien al mateix domicili Borillo, que fou mort a la caserna de la Panera, i un tal Herranz que ha desaparegut, al qual cerca la policia.

Del registre a un sindicat de Sabadell

Ens comunica la Federació Local de Sindicats, de Sabadell, que el registre que es diu efectuà en un Sindicat d'aquella població, per la policia de Barcelona, es realitzaria al Sindicat de la F. A. I., tota vegada que ells no han estat molestats absolutament per cap visita dels agents del senyor Ibáñez.

(Segueix a la pàgina 8)

13 de gener de 1933
Portada de *L'Opinió*
de denúncia
dels avalotadors de la FAI
que fan el joc a la reacció,
amb una vinyeta de Gosolà:
«"No debe tampoco ser
considerado como revuelta
el movimiento del domingo.
La revuelta es inconciente,
y en los hechos
de que hacemos mención,
NO HUBO INCONCIENCIA.
("Solidaridad Obrera"
del dia 10 de gener de 1933).
"No hubo inconsciencia", oi?...
Quedeu, doncs, retratats.».
AHCB

La Nau, *La Veu de Catalunya*, *Diario de Barcelona*, *El Matí*, *El Debate*, *ABC* i *Informaciones*.[715] Malgrat de ser un diari de govern, *L'Opinió* reitera el seu deure crític a demanar autoritats de confiança. Una crítica que els amics del Govern de la República i del de Catalunya els han d'agrair quan «*creiem que van equivocats*».[716]

La insistència en el cessament d'Anguera de Sojo augmenta quan *L'Opinió* creu que la seva campanya de denúncies de les irregularitats de l'Audiència ha provocat que alguns jutges s'afanyin a ser més severs. «*A l'Audiència hi comença a entrar la República*», titula a tota pàgina, quan es dicta el processament de nou regidors de la dictadura, entre els quals l'exbaró de Viver i el gendre de l'antic governador Martínez Anido.[717]

Una actitud massa benèvola de l'autoritat, ja assenyalada altres vegades pel diari, també explica la impunitat amb què el terrorisme anarquista actua la tarda del diumenge 9 de gener de 1933 i el matí de l'endemà, a Barcelona, Sallent, Ripollet i Lleida, amb el resultat de setze morts —entre els quals un mosso d'esquadra i guàrdies de seguretat— i més de vint ferits de molta gravetat. És la mateixa benevolència tinguda amb els deportats de Villa Cisneros —i amb el mateix Sanjurjo, de l'indult del qual *L'Opinió* recorda haver estat contrari—[718] i les dretes antirepublicanes que estan finançant aquest terrorisme de l'extrema esquerra.

El diari demana que es faci «*la política de l'escarment*», que no seria defensable «*si aquest fos un país culte*», però és el que necessiten «*aquests pistolers i atracadors de la FAI* [que] *són tan analfabets i tan covards*».[719] Però cal que la República pugui tenir confiança absoluta en la policia, que no pot tenir a Catalunya. El dia que hi hagi «*una policia apta, eficient, de la confiança absoluta de la República, amb ganes de servir-la com és el seu deure, aquell dia els terroristes de la FAI no respiraran ni cinc minuts*».[720]

Durant tota aquesta segona setmana de gener, amb nous atemptats i la mort d'un guàrdia civil a Sant Martí de Provençals, dissabte 14 a la nit, *L'Opinió* se centra a defensar la fortalesa de la República, amb una desautorització descarnada del terrorisme i del periodisme anarquista —una mera «*organització de bandits*» que «*la humanitat no els pot plànyer*»— i en l'apel·lació als obrers que «*extirpin d'una vegada dels seus sindicats i organitzacions els lladres que se'ls han vingut quedant els diners de les cotitzacions i els assassins que els voldrien dur, venuts, a fer-se matar*».[721] A més dels editorials hi ha articles i reportatges de Josep Maria Lladó Figueres,[722] Cèsar August Jordana,[723] Pere Foix —antic cenetista ingressat a Esquerra—,[724] Francesc Madrid,[725] Antoni Rovira i Virgili,[726] Felip Grau i Ros,[727] i

715 Editorial: «Aprofiti's, ara que el necessiten», *L'Opinió*, 4 de gener de 1933, p. 3.

716 Editorial: «Autoritats de confiança», *L'Opinió*, 6 de gener de 1933, p. 1.

717 «Les campanyes de *L'Opinió*. A l'Audiència hi comença a entrar la República» i (editorial): «El senyor Anguera ja ha fet tard», *L'Opinió*, 8 de gener de 1933, p. 1.

718 Editorial: «Autoritats de confiança», *L'Opinió*, 6 de gener de 1933, p. 1.

719 Editorials: «No hi pot haver pietat per als qui no la coneixen» i «Els covards que ara neguen», *L'Opinió*, 10 i 11 de gener de 1933, p. 1. Vegeu també l'editorial: «Amb el to de sempre», *L'Opinió*, 15 de gener de 1933, p. 1

720 Editorial: «Literatura terrorista», *L'Opinió*, 12 de gener de 1933, p. 1.

721 Manxeta de *L'Opinió*, 11 de gener de 1933, p. 1.

722 J.M. LLADÓ FIGUERES: «Els revolucionaris a Ripollet. Quatre hores de 'comunismo libertario'», «Reportatge de la 'Revolución social'» i «Reportatges de la 'Revolución social'», *L'Opinió*, 10, 14 i 15 de gener de 1933, p. 4, 8 i 12.

723 C.A. JORDANA: «Sobre les bombes», *L'Opinió*, 10 de gener de 1933, p. 7.

724 Pere FOIX: «La FAI és desautoritzada pels treballadors de Catalunya», «Després de la revolta faista. Els errors del Govern de Madrid» i «Eraclio Iglesias», *L'Opinió*, 12, 13, 14 de gener de 1933, p. 5, 5 i 5.

725 Francesc MADRID: «Com s'organitzen les revoltes» i «Madrid. Gàngsters de l'obrerisme», *L'Opinió*, 11 i 13 de gener de 1933, p. 9 i 12.

726 A. ROVIRA I VIRGILI: «La direcció de l'obrerisme. L'últim esforç anticatalà», *L'Opinió*, 13 de gener de 1933, p. 1.

727 F. GRAU I ROS: «S'ha vessat sang», *L'Opinió*, 13 de gener de 1933, p. 7.

22 de gener de 1933

Vinyeta de Gosolà denunciant la nul·la sensibilitat lingüística de la judicatura: «*EN PLENA AUTONOMIA —Ja ho sap, el processat, que no tenim obligació de saber el català? —Potser sí; però sé que tenen temps de sobres per a aprendre'l.*».

AHCB

Hel·leni Seguí,[728] fill de Salvador Seguí, el Noi del Sucre assassinat pels sindicats lliures deu anys abans, entre altres.

Però encara que Catalunya tingués la millor policia del món i una bona organització judicial, fidels a la República, no n'hi hauria prou. Caldria que el Parlament de Catalunya aprovés una llei que «*reglamentés la immigració*».[729] No és el primer cop que *L'Opinió* parla de la immigració massiva a Catalunya des de les zones més pobres de la península com a factor humà determinant de l'atur forçós, la pobresa i l'augment consegüent de la delinqüència comuna i de la terrorista. Barcelona és «*una plaça absolutament oberta*» i Catalunya «*un país sense frontera*», on arriben «*elements procedents de tots els presidis d'Espanya, que venen ací perquè saben que a Barcelona no els ha de molestar ningú*» i «*els resultats estan a la vista en els anals de la criminalitat*», així com els qui porten i escampen «*la terrible malaltia de tracoma*» que acaba amb la ceguesa absoluta «*entre els nostres obrers catalans i no catalans*».

«*Benvinguts els treballadors forasters*», proclama la manxeta de 19 de gener, «*però la immigració ha de ser proporcionada a les possibilitats d'ocupació que puguin trobar a Catalunya*». «*Si no han de poder treballar, tan per ells com per nosaltres, i sobretot per als nostres obrers, val més que no vinguin*». A tota pàgina, hi ha un titular més descarnat: «*Catalunya no es pot convertir en la claveguera de la península*». En un editorial posterior,[730] *L'Opinió* evoca un error inicial de la Generalitat de Catalunya, que «*s'enternia i donava dues pessetes a cadascun dels que es presentaven amb pretext de no tenir feina*». Això provocà l'allau de gent de totes les províncies espanyoles, malaltes moltes de tracoma, que agreujaven uns problemes socials i sanitaris ja prou aguts i en creava de nous, amb

728 Hel·leni SEGUÍ: «Responsabilitats. Resum d'una mala actuació», *L'Opinió*, 13, 14 i 15 de gener de 1933, p. 5, 3 i 3.

729 (Editorial): «Problema de vida o mort», *L'Opinió*, 14 de gener de 1933, p. 1. Vegeu també (editorial): «Som com som, no com ens interpretin», *L'Opinió*, 21 de gener de 1933, p. 1.

730 Editorial: «El problema candent de la immigració», *L'Opinió*, 3 de febrer de 1933, p. 1.

el resultat que Barcelona ha estat posada a la llista de «*ports bruts*» als Estats Units i Argentina. Una massa desesperada que és «*terra abonada per als agitadors de professió*», amb el que «*el terror serà permanent i es convertirà en endèmic*». «*Aquests no catalans tenen dret a que se'ls defensi contra els que els enganyen*», afegeix el diari.

En un dels seus primers articles a *L'Opinió*, el diputat Antoni Rovira i Virgili ho planteja com a problema primordial:[731] dels 3.000.000 d'habitants de Catalunya, 500.000 són immigrats i en el decenni de 1920-1930, la població de Barcelona —que en un segle ha passat de 118.000 habitants a més d'1.000.000— ha augmentat en 300.000 persones. L'augment continuat dels nouvinguts —«*una invasió a raig fet*»— planteja múltiples perills: sanitari, social, polític, moral i nacional, sense deixar d'assenyalar l'aspecte lingüístic i el poder assimilador que fins al present la tingut la llengua catalana. Com el diari, Rovira sosté que el Parlament de Catalunya ha de poder legislar sobre la qüestió. *L'Opinió* parla d'aquesta immigració massiva i incontrolada com d'«*un exèrcit d'ocupació que ens està invadint*» i reclama l'atenció prioritària del Govern i dels diputats, perquè si no es detura, «*no cal pensar en què s'hagin acabat les bombes, el terror, la criminalitat*» i «*l'autonomia de Catalunya seria morta*».

No de Macià i dimissions

Mentre el diari continua la seva campanya contra el cap de policia i el president de l'Audiència, el Govern de la República ofereix al conseller de Governació, Josep Tarradellas, que es faci càrrec interinament del Govern Civil de la província —que restarà vacant en ser nomenat Joan Moles alt comissari d'Espanya al Marroc—, mentre es prepara el traspàs de l'ordre públic a la Generalitat. *L'Opinió* ho revela en la portada del diumenge 22 de gener de 1932.[732] Heus aquí una mostra més i rellevant de la confiança que el Govern d'Esquerra Republicana inspira en el Govern de la República, fa notar un editorial que replica a les habituals crítiques de *La Publicitat*.[733]

Tarradellas està disposat a acceptar-ho, d'acord amb el «*cap del consell executiu*», Lluhí, i la majoria del Govern, però el diari informa que el president Macià es reserva l'opinió. L'endemà, dilluns 23, es precipita «*la primera crisi total del primer govern parlamentari de la Generalitat de Catalunya*». El president de la Generalitat s'ha negat a acceptar la proposta del Govern de la República. El conseller delegat Lluhí i els consellers de Justícia i Dret —Comas—, de Governació —Tarradellas—, i de Sanitat —Xirau—, presenten la dimissió dimecres, 18; la reiteren per escrit divendres, 20 i es fa efectiva en una reunió de la majoria parlamentària dilluns, 23.[734] A la manxeta d'aquest dimarts, el diari resumeix el motiu de la discrepància: «*En tota democràcia el que governa respon políticament davant del Parlament*».

La discrepància és sobre «*l'abast que havia de tenir la delegació de funcions per part del President de la Generalitat, segons l'article 14 de l'Estatut*», explica el diari;[735] si el president ha d'intervenir directament en el Govern encara que hagi fet delegació de les facultats executives. «*Una part de la majoria parlamentària*», d'acord amb Macià, sosté el criteri que el president de la Generalitat «*ha d'intervenir directament en el govern de la cosa pública, encara que hagi fet delegació*

731 A. ROVIRA I VIRGILI: «Un problema primordial. La immigració a Catalunya», *L'Opinió*, 17 de gener de 1933, p. 1

732 «Es va a accelerar el traspàs dels serveis d'ordre públic?. El Govern de la República ofereix el Govern Civil de Barcelona al conseller de Governació de la Generalitat, Josep Tarradelles. Aquest accepta, d'acord amb el Cap del Consell Executiu, senyor Lluhí. La majoria del Govern de Catalunya comparteix aquest criteri. La nota d'oferiment del Govern de la República és redactada en tons de gran cordialitat. El President de la Generalitat es reserva la seva opinió», *L'Opinió*, 22 de gener de 1933, p. 1.

733 Editorial: «Tasca de bon govern», *L'Opinió*, 22 de gener de 1933, p. 1.

734 «Discrepàncies ideològiques motiven la primera crisi al Govern de la Generalitat. Es fa pública la dimissió presentada pel cap del Consell Executiu, senyor Lluhí, i pels consellers de Justícia, Governació i Economia, senyors Comes, Tarradellas i Xirau», *L'Opinió*, 24 de gener de 1933, p. 1.

735 Editorial: «Qüestió de principis», *L'Opinió*, 24 de gener de 1933, p. 1.

L'OPINIÓ

En tota democràcia el que governa respon políticament davant del Parlament.

Any VI - Número 512
Preu: 10 cèntims

BARCELONA Dimarts, 24 de gener de 1933

DISCREPANCIES IDEOLOGIQUES MOTIVEN LA PRIMERA CRISI AL GOVERN DE LA GENERALITAT

ES FA PUBLICA LA DIMISSIO PRESENTADA PEL CAP DEL CONSELL EXECUTIU, SENYOR LLUHI, I PELS CONSELLERS DE JUSTICIA, GOVERNACIO I ECONOMIA, SENYORS COMES, TERRADELLES I XIRAU

QUESTIO DE PRINCIPIS

Ahir prengué estat oficial la primera crisi total del primer Govern parlamentari de la Generalitat de Catalunya. Era dimecres passat quan els consellers senyors Lluhí, Comes, Terradelles i Xirau presentaven llur dimissió al President de la Generalitat. Era divendres quan per escrit la hi reiteraven novament i li pregaven d'ésser substituïts.

Ahir els quatre consellers esmentats ratificaven la seva dimissió en la reunió de la majoria parlamentària i es feia pública una nota en la qual es donava compte de la crisi.

Heus ací les causes que l'han motivada: Es produí en el si de la majoria parlamentària d'Esquerra una discrepància a propòsit de l'abast que havia de tenir la delegació de funcions executives per part del President de la Generalitat, segons l'article 14 de l'Estatut.

Una part de la majoria, d'acord amb el President de la Generalitat, sostenia el criteri que la persona que exerceixi el càrrec de President de la Generalitat ha d'intervenir directament en el govern de la cosa pública, encara que hagi fet delegació de les seves facultats executives.

Els consellers dimissionaris de Foment, de Governació, de Justícia i d'Economia i Agricultura, senyors Lluhí, Terradelles, Comes i Xirau, juntament amb el president de la Comissió parlamentària d'Estatut interior, senyor Casanelles, i amb diversos diputats que opinen com ells, sostenen que en règim democràtic i parlamentari com el que hi ha establert a Catalunya és completament indispensable que aquells homes que governin responguin personalment dels seus actes de govern davant del Parlament, sempre que qualsevol diputat, en ús dels seus drets, els ho demani.

Així ho estableixen totes les Constitucions de règim parlamentari.

La posició dels partidaris que la persona que sigui President de la Generalitat té facultats sobre matèries en les quals la responsabilitat no sigui seva, sinó del Consell, no podia ésser admesa pels nostres amics, perquè topa amb la interpretació recta de l'Estatut de Catalunya votat per l'Assemblea de la Generalitat i per les Corts Constituents, la qual interpretació recta diu que no és possible que el President de la Generalitat faci una delegació parcial de facultats; és a dir, que l'únic que pot fer és delegar-les totes o no delegar-les.

Els consellers dimissionaris, i els que opinen com ells, s'oposen, per creure que seria perniciós per a Catalunya, a què la Constitució que va a sortir del Parlament neixi amb el confusionisme que representaria el fet de permetre que la persona que sigui President de la Generalitat governi sense una responsabilitat política plena i efectiva davant del Parlament.

Si s'admetés aquest criteri, la delegació de funcions executives seria compatible amb la intervenció activa del President de la Generalitat en les funcions de govern, però en canvi li permetria de sostreure's al seu deure de respondre dels actes de govern davant del Parlament. En canvi, el conseller delegat tindria el deure de respondre, davant del Parlament, de la gestió del Govern, intervinguda pel President de la Generalitat, potser d'una manera decisiva.

Aquests són els punts de vista que motivaren la dimissió dels quatre consellers esmentats, presentada dimecres i ratificada divendres. Prevenint els esmentats quatre consellers l'oferta que anava a ésser feta pel Govern de la República al conseller de Governació del Govern civil de Barcelona, entenien que al Consell pertocava decidir sobre l'acceptació o la no acceptació, perquè és el Consell el que és responsable, davant del Parlament i davant de Catalunya. I entenien, en canvi, que no pertocava decidir al President de la Generalitat, que si es reservava aquesta facultat, delegava en canvi el deure de respondre'n.

Aquests són els fets i aquestes són les posicions. Nosaltres creiem que a l'hora en què els diputats del Parlament de Catalunya hagin de passar de la discussió actual al terreny de la votació per a deixar escrita la Constitució de Catalunya, conservant la seva puresa democràtica els que ara no pensen com nosaltres sortiran del seu error i seguiran els nostres punts de vista.

JOAN LLUHI I VALLESCA
Cap del Consell executiu de la Generalitat i conseller d'Obres públiques, que ha presentat la dimissió al President Macià

"—No nego — va dir — la possibilitat que es produeixi la crisi, però no passa res; res que afecti l'essència dels nostres principis de Partit. S'ha produït, en efecte, una discrepància en apreciar quines facultats han de tenir el President, el Govern i el Parlament de la Generalitat; aquesta, però, és una qüestió que haurà de resoldre la majoria. Si l'acord que aquesta adopti no satisfà alguns consellers, dependrà d'ells l'apreciar si hi ha motius per plantejar la crisi. Amb tot, no serà una crisi de partit, puix que la qüestió no afecta els principis bàsics ni cap mesura que doni motiu a la separació d'aquells que, per altra banda, han estat excellents collaboradors a l'obra que la Generalitat va portant a cap.

Més concretament—seguí dient—si per un motiu circumstancial els senyors Lluhí i Terradelles, i potser algun altre conseller, creguessin que ha de deixar de formar part del Govern de la Generalitat, jo hauria de respectar la seva decisió en les circumstàncies actuals; però una vegada aprovat l'Estatut Orgànic de la Generalitat, i una vegada acceptat per tots, hauria de presentar-se l'ocasió que fossin novament cridats al Consell, al qual estic segur que no li regatejarien el seu concurs, la seva intelligència i les seves provades aptituds amb els mateix entusiasme demostrat fins ara.

—Què hi ha del nomenament de governador?—gosem a preguntar.

—Es cosa de Madrid. Quan es constitueixi el nou Govern de la Generalitat, si és que realment aquest està en crisi, veurem què opina respecte la proposta del Govern central, pel que fa referència a exercir aquest càrrec al conseller de Governació, o si formulen alguna proposta. De totes maneres a mi em sembla molt natural que mentre no hagi estat fet el traspàs dels serveis d'ordre públic el Govern central vulgui que la designació recaigui en persona de la seva plena confiança. Per altra banda, com que el senyor Moles no tornarà fins dimecres o dijous, cal creure que abans ja haurà estat designat el seu successor."

EL CAP DEL CONSELL EXECUTIU, SENYOR LLUHI, CONFIRMA LES DIMISSIONS I LES EXPLICA

Ahir al matí, a primera hora, el conseller de Governació, senyor Terradelles, estigué al seu despatx oficial, a recollir els seus papers.

Intentàrem veure el senyor Terradelles, però se'ns va dir que no estava a cap dels seus despatxos.

Després procuràrem d'entrevistar-nos amb el senyor Lluhí. Aquest, de primer moment, no va negar la seva posició de dimissionari, així com la dels senyors Terradelles, Comes i Xirau, que l'acompanyen en la seva actitud.

—Es tracta d'una qüestió de confiança, i no pas, com alguns diuen, de discrepàncies en apreciar el problema de la Constitució, ni de la incidència del Govern civil. Si existeix un Govern, aquest ha d'actuar amb sentit de responsabilitat, sense ingerències estranyes. En el moment que es produeixin intervencions que desautoritzin la tasca dels consellers, aquests no poden fer altra cosa que dimitir.

PERE COMES I CALVET
Conseller dimissionari de Justícia i Dret

El senyor Lluhí, a la una de la tarda, rebé la visita dels periodistes, als quals tornà a fer interessants declaracions sobre la qüestió plantejada al Govern de la Generalitat:

—Us he de fer observar, abans que tot, que el resultat o les incidències de la reunió que la majoria celebrarà aquesta tarda, no poden influir en res en la qüestió que hi ha plantejada.

Com sigui—afegí—que a l'alçària que han arribat les coses ja no és possible de guardar cap reserva, us he de manifestar que dimecres passat els senyors Terradelles, Comes i Xirau i el que us parla, vàrem presentar la dimissió dels càrrecs al senyor Macià, per creure que la manera com ell entenia la delegació de funcions executives, estava en oposició a la manera com havia estat explicada al Parlament, d'acord amb el Govern, àdhuc amb el senyor Macià, i que fou aprovada, no tan sols per la majoria d'Esquerra Republicana, sinó també pels altres grups que composen el Parlament català.

JOSEP TERRADELLES I JOAN
Conseller dimissionari de Governació

Si el senyor Macià hagués acceptat les nostres dimissions, segurament no s'haurien produït alguns equívocs que s'han produït. La idea nostra que el senyor Terradelles acceptés el càrrec de governador civil, que li oferia el Govern de la República, era filla que encara no s'havien acceptat les nostres dimissions, per la qual causa creiem que no s'havia de portar a cap un acte que pogués tenir aparença de desaire, sobretot davant els termes correctes i cordials en què estava redactada la nota del Govern.

En resum, senyors, des de dimecres ... la nostra substitució.

—¿Considereu que té una gran importància el plantejament d'aquesta crisi en el Govern?

—No cal que es doni importància a la crisi, puix que no en té ni mica. Es tracta únicament d'una substitució de persones, ja que cap de nosaltres no ha canviat d'ideologia. Seguirem com sempre disciplinats i assistirem amb els nostres vots el Govern que es formi.

—¿No creieu que encara podria ésser que la crisi no es produís amb caràcter oficial?

—Això no és possible, sobretot després de les declaracions del senyor Macià al "Full Oficial", que tenen un caràcter oficiós. I a més a més, no cal que ens enganyem: entremig hi ha plantejada una qüestió de confiança.

—Respecte el nomenament de governador civil, què podeu dir-nos?

—No ho sé, però crec que hauria d'ésser un home de l'Esquerra, amb plena confiança del Partit; especialment en aquests moments en què s'ha de portar a cap el traspàs de serveis. No és que vulgui dir amb això que alguns senyors que s'indiquen com a

JOAN CASANELLES I IBARZ
President dimissionari de la Comissió parlamentària d'Estatut interior

IMPRESSIONS D'AHIR

El tema de totes les converses durant el dia d'ahir fou, naturalment, el problema polític plantejat a conseqüència de la dimissió dels quatre consellers del Govern de la Generalitat senyors Joan Lluhí i Vallescà, Josep Terradelles, Pere Comes i Antoni Xirau. Es preveia, com així ha estat realment, que dimitiria també el president de la Comissió de Constitució del Parlament de Catalunya, senyor Joan Casanelles.

A la Generalitat acudiren més periodistes que de costum i al Saló de Sant Jordi es veien alguns diputats que comentaven la crisi i feien pronòstics respecte de la seva solució. Tot i lamentant-se extraordinàriament la sortida del Govern d'aquests homes de prestigi, hom confiava que la crisi se solucionaria ràpidament i que l'interès superior de Catalunya s'imposaria a les diferències de criteri que en matèria de doctrina poguessin produir-se entre els homes de l'Esquerra.

L'interès palpitant de la primera crisi extraparlamentària produïda a la Generalitat, per les causes que ja coneixen els nostres lectors, ha desviat l'atenció política que en els primers instants s'havia concentrat en la provisió del Govern civil. Sembla, però, que avui, al vespre, el President de la Generalitat farà públics els noms dels nous consellers i que demà es comunicarà oficialment al president de la Cambra, per tal que aquest pugui convocar les Corts aquesta mateixa setmana.

DECLARACIONS DEL PRESIDENT MACIA

El "Full Oficial" d'ahir publicava les següents manifestacions del senyor Macià, a propòsit dels rumors de crisi que havien circulat aquests dies:

ANTONI XIRAU I PALAU
Conseller dimissionari de Sanitat

24 de gener de 1933
Portada de *L'Opinió* que dona notícia de la dimissió del Consell Executiu de la Generalitat dels membres afins al grup de *L'Opinió*: Joan Lluhí, Antoni Xirau, Pere Comas, Josep Tarradellas i Joan Casanelles.
AHCB

de les seves facultats executives». Els quatre consellers dimissionaris, així com Joan Casanelles, president de la comissió parlamentària de l'Estatut Interior i diversos diputats, «*sostenen que en règim democràtic i parlamentari com el que hi ha establert a Catalunya és completament indispensable que aquells homes que governin responguin personalment dels seus actes de govern davant del Parlament, sempre que qualsevol diputat, en ús dels seus drets, ho demani*».

Els consellers dimissionaris entenen que és al Consell de la Generalitat, i no pas al president, a qui «*pertocava decidir sobre l'acceptació o la no acceptació*» de la proposta feta pel Govern de la República al conseller de Governació, «*perquè és el Consell el que és responsable davant del Parlament de Catalunya*» i no pas al president de la Generalitat, «*que si es reservava aquesta facultat, delegava en canvi el deure de respondre'n*». *L'Opinió* desitja que quan aquesta discussió passi «*al terreny de la votació per a deixar escrita la Constitució de Catalunya* [com el diari anomena l'Estatut Interior en tràmit al Parlament], *conservant la seva puresa democràtica, els que ara no pensen com nosaltres sortiran del seu error i seguiran els nostres punts de vista*».

La portada d'aquest 24 de gener presenta les cares dels quatre dimissionaris, així com la de Joan Casanelles, diputat, propietari del diari i quart membre del grup de *L'Opinió*, que ara es reforça amb la incorporació de Tarradellas, l'antic secretari i home de confiança de Macià. Pocs dies abans, el diari havia afirmat en una nota a la portada[736] que l'anomenat Grup de *L'Opinió* s'havia dissolt en el moment de la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya i que el diari no era l'òrgan oficial ni oficiós del partit, com s'havia ratificat al darrer congrés, sinó tan sols «*un diari d'Esquerra*». En els dies següents es comença a notar més aquesta diferència.

La constitució immediata del nou Govern té un ressò discret a *L'Opinió*, que publica la llista en un requadre al peu de la portada de l'endemà: Presidència, Francesc Macià; Finances, amb delegació de Presidència, Carles Pi i Sunyer; Sanitat i Assistència Social, Josep Dencàs; Agricultura i Economia, Joan Selves (el 7 de febrer serà substituït per Pere Mias); Governació, Josep Irla (el 7 de febrer serà substituït, per malaltia, per Joan Selves); Cultura, Ventura Gassol; Justícia i Dret, Pere Coromines; Treball i Obres Públiques, Francesc Xavier Casals.[737]

Continua sent un Govern monocolor d'Esquerra, bé que només Gassol, Irla i Dencàs són del nucli fundador i aquest darrer és el principal dirigent de les Joventuts d'Esquerra Republicana - Estat Català (JEREC). Amb Pi i Sunyer, que hi té el paper principal, i Casals que repeteix, Coromines, antic diputat de la UFNR i ara per Esquerra, és el tercer dels nous membres del partit presents al Govern. Selves procedia d'Acció Catalana i s'incorporà a Esquerra l'abril de 1931, en què fou elegit alcalde de Manresa i diputat a Corts. El lleidatà Mias, veterà com Irla i Coromines, havia gestionat l'agricultura de la Mancomunitat i el 1931 havia proclamat la República a les Borges Blanques i ingressat a Esquerra.

Estatut Interior

La primera setmana de gener, *L'Opinió* havia publicat el text complet «*l'avantprojecte de Constitució de Catalunya*»,[738] elaborat per la Comissió Jurídica Assessora acabada de nomenar per la Generalitat. L'endemà, 5 de gener, Lluhí presentà davant la cambra el projecte «*notablement millorat*» pel Govern.[739] Entre aquestes millores, hi ha una regulació més detallada de la delegació de funcions de la Presidència, de manera que el conseller delegat «*reuneix i presideix el Consell Executiu i en dirigeix l'actuació*» (article 48) i

736 Nota enquadrada i sense títol, *L'Opinió*, 17 de gener de 1933, p. 1.

737 «El nou Govern de la Generalitat de Catalunya», *L'Opinió*, 25 de gener de 1933, p. 1.

738 «L'avantprojecte de Constitució de Catalunya», *L'Opinió*, 5 de gener de 1933, p. 15-16.

739 «La llei de Catalunya. Tres principis: Justícia, democràcia i laïcisme. El cap del Consell Executiu, senyor Lluhí i Vallescà, llegí ahir davant la Cambra el projecte d'Estatut orgànic que el Govern presenta millorant notablement l'avantprojecte de la Comissió Jurídica Assessora», *L'Opinió*, 6 de gener de 1933, p. 1, 9 i 10.

L'OPINIÓ

La República del 1873 no va resoldre el problema de Catalunya. Per això fou fàcil la seva caiguda.
La República del 1931 té tot el poble català per defensar-la.

Any VI - Número 258
Preu: 10 cèntims
BARCELONA · Dissabte, 11 de febrer de 1933

AVUI FA 60 ANYS...

LA REPUBLICA DEL 73

Evocació de la primera República. De la República angelical i romàntica de l'onze de febrer de 1873. Reportatge retrospectiu. Documental històrica que pot servir d'homenatge i de lliçó. 1873- 1933. Seixanta anys de lluites polítiques, de rebel·lions, de sofrences, d'inquietuds. També de triomfs en l'hora gloriosa del 14 d'abril de 1931.

Ara que ja tenim una certa experiència de vida republicana, aquella República del 73 ens sembla tota ingènua. Els quatre presidents tenen figura de quixots de la llibertat, presoners de llurs propis ideals elevats i romàntics.

Salmerón abandonà el Poder per no signar una sentència de mort. Pi i Margall es retirà de la política amargat per la lluita entre els republicans. Castelar, vençut al Parlament, fou el darrer republicà que abandonà el Congrés la nit de la paviada. Figueres no tingué l'energia de ferro que calia en els primers dies de República per a combatre els carlistes i els alfonsins. La primera República morí presonera de la seva tolerància amb els enemics de la llibertat; l'enfonsaren la sotana i l'espasa davant la inacció fratricida dels republicans...

EL REI QUE SABE ABDICAR

La revolució del 1868 havia assaonat la terra. La saba liberal anava nodrint l'opinió pública, lassa de farses grotesques i cruels. El 21 de desembre de 1871 pujà al Poder el partit constitucionalista amb la formació d'un Govern presidit per Sagasta i el poble tingué la impressió que se l'ultratjava amb més cinisme que mai. El 22 de gener de 1872 Sagasta fou derrotat a les Corts i per a castigar llur audàcia el cap del Govern les dissolgué i convocà unes altres eleccions al seu gust. L'encasellament d'aquelles eleccions costà més de dos milions, que Sagasta tragué de la Caixa d'Ultramar...

Mentrestant els carlistes s'organitzaven descaradament a les províncies del Nord i a Catalunya. Els republicans es concentraven per plantar cara a la reacció. Arriben al Palau els ecos d'aquella cançó:

"Viva Blas, Pierrat y Orense
y don Emilio Castelar.
Vivan los republicanos
que quieren la libertad."

Sagasta no pogué subsistir i fou substituït per Serrano, el qual, dit sigui de passada, no durà ni un mes perquè Ruiz Zorrilla renuncià l'acta de diputat i li anuncià que ell i els seus es passaven als republicans. Serrano no veié altra solució per fer front al desordre constant i amenaçador, que suspendre les garanties, però el rei Amadeu es negà rodonament a prendre aquesta mesura i oferí el Poder a Ruiz Zorrilla el qual acceptà de seguida i convocà eleccions per al 15 de setembre. La consulta electoral tanmateix no podia tenir cap eficàcia perquè sagastins i unionistes s'abstingueren de presentar candidats aplicant la política de retraïment. Anaren al Congrés una vuitantena de federals i 200 zorrillistes.

El país s'ofegava en un caotisme cada vegada més gran. Ultra les temptatives carlistes i la força creixent dels republicans, les competències i rivalitats dels partits monàrquics anaven acabant la resistència d'Amadeu de Savoia. Una tarda, al carrer de l'Arenal, de Madrid, un grup de republicans acribillà, a trets de trabuc, el cotxe regi. A Catalunya, el "Xic de les Barraquetes" es rebel·lava, a Martorell, contra la lleva extraordinària de soldats...

Amadeu de Savoia, que era un perfecte cavaller, ja no podia més. Els polítics d'aleshores li proposaven mesures repressives sagnants i [illegible] que ell es negava a acceptar. El 6 de gener del 73 el rei féu convidar al banquet tradicional del Palau els prohoms dels partits del règim i amb gran dolor pogué veure que rebutjaven la invitació unionistes i constitucionalistes... Pocs dies després — l'onze de febrer — abdicava, amb unes paraules inoblidables: "He cercat el remei dels mals del poble dintre de la llei i no l'he trobat. Fora de la llei no pot anar-lo a cercar qui ha promès observar-la." Delicadesa de senyor autèntic, escrúpol d'home demòcrata i cavaller, sense precedent ni continuadors entre els monarques espanyols.

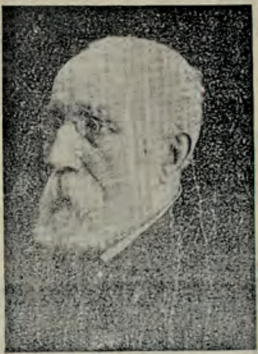

PI I MARGALL

SALMERON

LA REPUBLICA

Immediatament a l'abdicació d'Amadeu de Savoia es reuniren el Congrés i el Senat i es constituïren en Corts sobiranes. Per 258 vots contra 32 es proclamà la República com a forma de govern. Heus ací el primer Govern parlamentari que es formà:

Cap del Govern: Estanislau Figueres; Estat: Emili Castelar; Governació: Pi i Margall; Gràcia i Justícia: Nicolau Salmerón; Finances: Josep Echegaray; Guerra: Fernàndez de Córdoba; Foment: Manuel Becerra; Ultramar: Francesc Salmerón i Marina: Beranger.

El Govern durà exactament dotze dies. El 24 de febrer dimití davant l'Assemblea Nacional i se'n formà un altre, també presidit per Estanislau Figueres, del qual formaven part Acosta, Oveiro, Chao, Sorni i Trutau. Es dissolgueren les Corts i s'acordà convocar-ne unes altres que fessin viable un Govern sincerament republicà. Les Corts havien de decidir si la República seria unitària o federal. Les lluites entre republicans s'accentuen amb evident satisfacció per part dels monàrquics, alfonsins i carlins. Els radicals fan obstrucció i proven de produir un aixecament de la milícia nacional, però la temptativa fracassa i el Govern s'imposa. Són convocades noves Corts per al 7 de juny i en reunir-se aquestes acorden acceptar la dimissió del Poder executiu de mans de Figueres per donar-lo a Pi i Margall. Aquelles Constituents acordaren per 210 vots contra dos, que la República espanyola seria federal.

Però aleshores sorgeix immediatament el conflicte cantonalista amb els aixecaments de València, Cartagena i Andalusia. Al Nord, els carlins fan de les seves i Pi i Margall dimiteix i les Corts donen el Poder a Salmerón (18 de juliol).

En encarregar-se del govern Salmerón, troba el país en una situació anàrquica, i ha d'anunciar mesures severes. Diu que imposarà respecte a la llei i que tractarà com a pirates els vaixells sublevats. Destaca Pavía a les províncies andaluses; Martínez Campos, a València; ordena el setge de Cartagena. Aquesta energia inicial, però, li falla quan ha de signar una sentència de mort, i prefereix salvar els seus escrúpols de consciència renunciant el Poder abans que aplicar l'última pena. El 7 de setembre puja Castelar. Teòricament, anuncia energies terribles amb la seva eloqüència, però en la pràctica governa en conservador i té toleràncies inexplicables amb els generals monàrquics. Es deixa convèncer pels clericals, i els carlistes s'aprofiten de la condescendència republicana per a repetir audàcies criminals i afusellar ciutadans sense pietat. A Catalunya, la demagògia pren aspectes alarmants, i per comblar el panorama polític, es produeix un incident gravíssim en la guerra separatista de Cuba: la captura del vapor filibuster "Virginius" pel vaixell de guerra "Tornado". El centralisme rebrota i Castelar es veu impotent per a recórrer a tot arreu...

En obrir-se les Corts, el 2 de gener de 1874, Castelar està moralment triturat. En entrar al Parlament manifesta que si és derrotat se n'anirà a de la pàtria. La Cambra l'acull amb una actitud glacial, i això el desmoralitza encara més. Exposa el programa de govern en un discurs que sembla un testament, i parla dels deures d'unió republicana, dels seus propòsits de conciliació i de pau, de la necessitat de mantenir la llibertat i l'autoritat. Damunt la Cambra plana una inquietud estranya. A les onze de la nit, Salmerón baixà de la presidència, i en mig d'una gran expectació, pronuncià un sever discurs combatent la política de Castelar. A la matinada, després d'una sessió tempestuosa, és rebutjada per la Cambra una proposició de confiança al Govern...

Aquella nit es produí la militarada vergonyant del general Pavía. Eren les sis del matí. La Cambra encara estava reunida quan irromperen a trets al Parlament els soldats que comandava Pavía.

LA RESTAURACIO

La generalada (Serrano, Topete, Pavía, etc., etc.) oferí un tall de carn a Sagasta i es formà un Govern aparentment presidit pel Duc de la Torre. Davant el menú suculent que l'espasa els oferia, els "lleials" de don Carles i de don Alfons es llançaren novament a la lluita amb tant dalit que es barallaven entre ells. Després... ja ho sap el lector. Sagasta i Cànovas. Cànovas i Sagasta. I un altre general, aquest es deia Martínez Campos, que a Sagunto resolia les discòrdies carlistes proclamant l'hereu d'Isabel segona.

Alfons XII, les guerres d'Ultramar, la regència, Alfons XIII, el Marroc, Annual, la Telefònica, el ferrocarril Ontaneda-Calatayud, els negocis d'electricitat, les responsabilitats, l'expedient Picasso, una dotzena de polítics rastrers de cara al tall de carn i la dictadura d'un altre general que no es deia ni Serrano, ni Topete, ni Pavía, ni Martínez Campos, ni tan sols Polavieja: que es deia Primo de Rivera...

1873-1933

Seixanta anys. La segona República — per glòria i dignitat dels republicans — no ha vingut oferta graciosament per un rei que sabé abdicar, com aquella ingènua de 1873. L'ha volguda el poble: és obra de la sobirania popular; és fruit de la democràcia pura. La República foragità el rei que no sabé abdicar, i encara tingué la noblesa de respectar-lo i de protegir els que ell abandonà covardament en la fugida.

La República de 1933, a punt de complir dos anys, saluda la seva predecessora del vuitcents, que morí per la seva innocència, víctima d'hipòcrites i traïdors. Li ret l'homenatge cordialíssim del seu record i li resta agraïda perquè malgrat els seus errors i les seves febleses, visqué amb dignitat. La seva història ha de servir d'advertiment i de lliçó als homes de l'actual República, més entrenats i més aptes que els romàntics d'abans. Que no l'oblidi ningú la història de la vella República. Ni els homes de govern ni els ciutadans, ni els de dalt ni els de baix, ni els radicals ni els moderats. Els enemics de la democràcia i de la llibertat, són els mateixos en totes les èpoques i en totes les latituds. I en aquesta hora d'audàcies sospitoses contra la pau del règim, hi ha d'haver qui també especula amb els principis liberals de la segona República i qui també espia l'hora improbable d'atrapar al vol un tall de carn escadusser...

Per l'honorable record de la República del 73: Republicans, consolidem la del 14 d'abril de 1931!

DOMENEC DE BELLMUNT

Unamuno (a Guerra del Río) — I vós no veieu la manera de fer-li una bona traveta?
— Li hem tirat aquesta pell de taronja, però en lloc de relliscar, l'aixafa.

11 de febrer de 1933
Portada de *L'Opinió*
en record de la Primera República
i dels seus factòtums,
Francesc Pi i Margall
i Nicolás Salmerón,
amb una vinyeta de Gosolà
en què apareix
el president del Govern
espanyol Manuel Azaña
sostenint la República
enfront dels seus enemics:
«*Unamuno (a Guerra del Río)*
—I vós no veieu la manera
de fer-li una bona traveta?
—Li hem tirat aquesta
pell de taronja,
però en lloc de relliscar, l'aixafa.».
AHCB

el president de la Generalitat no estarà «*afectat personalment*» pels «*vots de desconfiança o de censura del Parlament contra el Govern, si d'una manera expressa no consta en el text del vot*» (article 49). També hi ha una rebaixa de l'edat mínima per ser elegit president de la Generalitat de 40 a 30 anys (article 43), que no és destacada en les informacions del diari.

En el tràmit parlamentari de la Comissió de Constitució o d'Estatut Interior, que deixa de presidir Casanelles, hi ha un estira i arronsa sobre l'abast de les funcions del president en cas de delegació de funcions. *L'Opinió* reitera en aquests dies la unitat del partit amb la crisi de govern com una demostració inèdita de democràcia interna, a la qual es refereix també el corresponsal de Madrid.[740] «*L'Esquerra Republicana de Catalunya, compacta i disciplinada, segueix la seva ruta i complirà la seva missió*», proclama la manxeta del 27 de gener i afirma l'endemà, en el mateix espai, la seguretat que els diputats «*redactaran l'Estatut interior del nostre poble amb plena consciència de la seva responsabilitat, servidor de la doctrina democràtica*», resumint l'argumentació de l'editorial.[741] *L'Opinió*, que es defineix com «*un diari d'idees*» favorable al debat sense imposicions, confia que la majoria de diputats del partit coincideixin amb la posició defensada pels quatre consellers dimissionaris, basada en el criteri que «*en bona democràcia, el que governa respon davant del poble*».

La primera redacció del dictamen de la Comissió introdueix en l'article 46 que el president de la Generalitat té la facultat de «*presidir i prendre part en les deliberacions del Consell Executiu*» també en el cas de delegació de funcions, és a dir, governar sense donar comptes al Parlament. «*Meditin-ho ben bé els homes de consciència liberal*», apunta *L'Opinió* en un editorial punyent.[742] I, encara pitjor, les condicions que s'estableixen a l'article 48 fan literalment impossible que l'oposició pugui interpel·lar mai el president davant del Ple, ja que s'estableix que ho demani almenys una tercera part dels diputats i que es precisi l'objecte de la interpel·lació. «*La puresa democràtica de les Institucions polítiques és l'única garantia del poble*» proclama l'editorial del mateix 24 de febrer. «*Una desviació ideològica és sovint irreparable*», afegeix la manxeta de l'endemà. En una nota sense títol,[743] *L'Opinió* es dol d'haver estat tan categòric en l'editorial anterior, per la pena de veure com «*alguns homes de provada història democràtica i liberal*» hagin donar suport a la redacció d'aquests articles.

Quan al cap d'uns dies es troba una solució «en termes d'estricta disciplina i cordialitat», amb la modificació de l'article 46 i la supressió de l'article 48, *L'Opinió* ho veu com una nova prova de la fortalesa del partit.[744] D'acord amb una esmena signada pels diputats Martí Rouret, Lluís Bru, Miquel Guinart, Joan Lluhí, Joaquim Bilbeny i Pere Cerezo, el redactat de l'article 46 estableix que, en cas de delegació de funcions, el president té «*la facultat de presidir el Consell Executiu, sense prendre part en les votacions del Consell*».[745] L'aprovació definitiva de l'Estatut Interior pel Ple del Parlament el 25 de maig comportarà algunes modificacions, com la supressió d'una edat mínima per ser elegit president de la Generalitat i la regulació de la delegació de funcions en la figura del conseller primer, en el sentit defensat pels consellers dimissionaris.[746]

Hi ha una reacció ràpida i crítica pel nomenament de Claudi Ametlla com a governador civil de Barcelona, acompanyat d'un nou cap superior de policia, el comandant Jesús Pérez Salas, que substitueix Ibáñez, de qui el diari ha demanat el relleu. «*Quan podíem te-*

740 Francesc MADRID: «La crisi del Govern de la Generalitat, vista des de Madrid», *L'Opinió*, 26 de gener de 1933, p. 10.

741 Editorial: «Al servei de la democràcia», *L'Opinió*, 28 de gener de 1933, p. 1.

742 Editorial: «Veu d'alarma», *L'Opinió*, 24 de febrer de 1933, p. 1.

743 Nota enquadrada sense títol, *L'Opinió*, 25 de febrer de 1933, p. 1,

744 Editorial: «Els reaccionaris, decebuts», *L'Opinió*, 1 de març de 1933, p. 1,

745 «El Parlament de Catalunya. Són acceptades unes esmenes modificant l'article 46 i suprimint l'article 48», *L'Opinió*, 1 de març de 1933, p. 4 i 5.

746 «Text complet de l'Estatut interior de Catalunya», *L'Opinió*, 26 de maig de 1933, p. 8-9.

17 de febrer de 1933

Vinyeta de Gosolà ironitzant amb el retorn de Jaume Bofill i Mates des d'Acció Catalana a la Lliga, on és rebut per Francesc Cambó, Raimon d'Abadal, Joan Vallès i Pujals...: «*EL FILL PRODIG TORNA A LA LLIGA*

En Bofill. —Perdoneu-me si vaig marxar!

—Calla home!... Ja vèiem que continuaves fent com si estessis entre nosaltres.».

AHCB

nir un governador d'Esquerra, n'hem de suportar un d'Acció Catalana», es dol la manxeta del dia 26. Un governador que ho acabava de ser a Girona, que no va aconseguir ser elegit diputat al Parlament de Catalunya i de qui *L'Opinió* s'afanya a recordar haver dir en campanya que els membres d'Esquerra són «*uns lerrouxistes que parlen català*».[747]

Ametlla ha estat nomenat per la influència d'Amadeu Hurtado prop del ministre Casares Quiroga, assenyala l'editorial, «*sense oposició de l'honorable senyor President de la Generalitat*». I afegeix que «*nosaltres, com a militants d'Esquerra Republicana de Catalunya lamentem tan el nomenament del senyor Ametlla per a governador civil de Barcelona com el retard que amb aquest nomenament ha sofert el traspàs de l'ordre públic al Govern de la Generalitat, perquè així en pogues sin assumir la responsabilitat i el control els homes del nostre Partit*».[748]

Abans que hagin passat dos mesos, *L'Opinió* li demana a Ametlla per què no dimiteix,[749] després de fer un balanç negatiu de la seva gestió en matèria de seguretat.[750] El mandat del governador civil no infon confiança, precedit per la mala gestió anterior al Govern Civil de Girona que el diari li atribueix, com pels primers resultats a Barcelona, amb una estadística de vint-i-vuit atracaments, nou explosions de bombes i petards i la troballa de quaranta explosius entre el 28 de gener i el 17 de març. El pitjor, insisteix el diari, és que el nomenament d'un nou governador d'Acció Catalana, i no pas d'Esquerra, suposa un retard en un traspàs tan urgent com és el dels serveis d'ordre públic, que ha de fer entrar Catalunya «*en un període de*

747 «Què pensava de l'Esquerra Republicana el Sr. Claudi Ametlla, governador de Barcelona, ara fa dos mesos», *L'Opinió*, 26 de gener de 1933, p. 1.

748 Editorial: «El governador nou», *L'Opinió*, 26 de gener de 1933, p. 1.

749 «I si dimitís, Sr. Ametlla?», manxeta de *L'Opinió*, 16 de març de 1933, p. 1.

750 Editorial: «La seguretat individual, a Barcelona. La gestió del governador civil», *L'Opinió*, 14 de març de 1933, p. 1. «El mandat del senyor Ametlla», *L'Opinió*, 19 de març de 1933, p. 1 i 5.

responsabilitat en el qual l'ambient enrarit d'ara no hi podrà tenir vida».[751]

Defensa de la República i d'Azaña

La política catalana perd presència en la portada, després de la formació del nou Govern, i els pronunciaments polítics de *L'Opinió* se centren a defensar la política republicana en la reobertura del Parlament espanyol i la discussió de Llei de confessions i congregacions religioses que preveu, entre altres aspectes, que els religiosos només puguin exercir l'ensenyament disposant de la formació requerida.[752] Davant l'ofensiva de la dreta monàrquica i republicana i l'obstruccionisme dels radicals contra el Govern Azaña, *L'Opinió* el defensa en editorials, manxetes i titulars a tota pàgina.[753] «*Azaña és un dels fundadors de la nostra República. Lerroux pot ésser-ne el liquidador*», proclama la manxeta del 14 de febrer i l'endemà, dia 15, Azaña és proclamat a tota pàgina «*l'home de la República*». I encara el dia 22, la manxeta proclama que «*Azaña al govern és una garantia per Catalunya*».

Davant l'intent de les oposicions de dreta d'abatre el cap del Govern pels fets de Casas Viejas —el volen fer responsable de les morts de camperols d'aquest poble de la província de Cadis causades pels guàrdies civils i d'assalt enviats per reprimir un aixecament anarquista, l'11 de gener—, *L'Opinió* continua defensant-lo en editorials i manxetes,[754] tot celebrant les votacions de confiança de la cambra del 2 i 16 de març.[755] Francesc Madrid, que ha donat compte de les sessions a la cambra amb el mateix to d'exaltació d'Azaña,[756] acompanya en la seva entrada a la presó, com amic íntim, el director general de Seguretat, Arturo Menéndez, acusat pel capità dels guàrdies d'assalt d'haver donat les ordres verbals d'eliminació dels revoltats.[757]

En aquest clima d'alta tensió política, *L'Opinió* recorda en la manxeta del 21 de març que el fet «*que la República no fos sagnant, no vol dir que no hagi de ser revolucionària. I la revolució republicana cal fer-la encara*». L'editorial d'aquest mateix dia recorda la necessitat d'avançar en la depuració d'elements antirepublicans dels cossos de l'administració pública i de la justícia, que afecta també els ajuntaments que tingueren un paper decisiu en la proclamació del nou règim.[758] L'aniversari de la Primera República, l'11 de febrer, ha estat celebrat pel diari amb pàgines especials, que inclouen records de Francesc Pi i Margall, articles[759] i fotografies sobre la República vigent, on a més de Francesc Macià hi són remarcades les figures de Companys, Comas, Lluhí, Xirau, Tarradellas, Gassol, Aiguader i Casanelles. «*La República del 1873 no va resoldre el problema de Catalunya. Per això fou fàcil la seva caiguda. La República de 1931 té tot el poble català per defensar-la*», proclama la manxeta d'aquest dia.

Mentrestant, Esquerra ha d'afrontar una inesperada derrota a l'Ajuntament de Barcelona, a propòsit de la instal·lació a l'aeroport [aeriport, en diu el diari] d'un «*màstil d'ancoratge*» del Graf Zepellin, com a

751 Manxetes de *L'Opinió*, 30 i 31 de març de 1933, p. 1.

752 Editorial: «La consciència infantil, sagrada» i «El catalanisme i l'ensenyament de les ordres religioses», *L'Opinió*, 14 i 17 de febrer de 1933, p. 1.

753 Editorials: «Cas d'inconsciència», «L'esperit nou, que no veuen» i «La tàctica de fer el bot», *L'Opinió*, 5, 16 i 22 de febrer de 1933, p. 1.

754 Editorials: «Catalunya i el govern Azaña», «El Govern de la República. Ja no hi pot haver crisi», «Un altre atac violent contra el Govern Azaña» i «És imposible substituir el Govern Azaña» *L'Opinió*, 2, 3, 9 i 16 de març de 1933, p. 1.

755 «CRISI?... Un gran triomf moral i 63 vots de majoria!», *L'Opinió*, 3 de març de 1933, p. 1.; «210 vots contra 1. A l'hora de pronunciar-se, les oposicions no han gosat mantener l'acusació contra el Govern», *L'Opinió*, 16 de març de 1933, p. 1.

756 Francesc MADRID: «La victòria del Govern», «Un altre èxit del senyor Azaña» i «Contratac», *L'Opinió*, 3, 4, 8 de març de 1933, p. 1, 1, 9, entre altres.

757 Francesc MADRID: «Els fets de Casas Viejas, al Parlament», *L'Opinió*, 11 de març de 1933, p. 1.

758 Editorial: «El contingut de la República», *L'Opinió*, 21 de març de 1933, p. 1.

759 Domènec DE BELLMUNT: «Avui fa 60 anys. La República del 73»; «Una pàgina de Pi i Margall. Records»; «14 d'abril de 1931. La República de 1933»; «Una figura històrica. Francesc Macià», *L'Opinió*, 11 de març de 1933, p. 1, 2, 3 i 4.

3 de març de 1933

Vinyeta de Porta denunciant l'actitud obstruccionista de la Lliga: «*LA LLIGA, A LES CORTS DE CATALUNYA —I doncs, què et pensaves? Que l'empastifar un Parlament solament era reservat als radicals de Madrid?*». AHCB

port terminal d'Europa en la travessa d'aquestes aeronaus dirigibles cap a Amèrica del Sud. El Govern municipal ha aconseguit aprovar el pressupost ordinari després d'una llarguíssima deliberació, amb els vots en contra dels regidors de la Lliga, lliurada «*acarnissadament a la seva clàssica política irresponsable i negativa d'obstrucció*».[760] *L'Opinió* ha celebrat per endavant aquesta decisió «*d'interès vital*» per a la ciutat,[761] però la majoria formada per radicals i regionalistes de la Comissió de Finances ha rebutjat l'autorització del projecte que, inicialment, havia estat acceptat per la Comissió Municipal per l'Aeroport, amb el suport dels governs de la República i de la Generalitat. Una decisió que el diari qualifica de befa per Barcelona, malgrat la «*intervenció afortunadíssima*» de Joaquim Ventalló com a portaveu d'Esquerra.[762]

Amb la Generalitat a punt de rebre el traspàs de les competències en aviació civil, el diari crida els ciutadans a manifestar-se a la plaça de la República. Davant de la multitud aplegada, Macià dona suport al desig que «*Barcelona i Catalunya s'incorporin al món en la ruta dels dirigibles*».[763] Després d'una reunió del president i el conseller delegat de la Generalitat, dos dies més tard, el diari pot anunciar que el pal d'ancoratge dels zepelins serà construït,[764] però *L'Opinió* enca-

760 «El pressupost que l'Esquerra Republicana presentava al consistori barceloní ha estat aprovat després de 23 hores de deliberació», *L'Opinió*, 7 de març de 1933, p. 1, 4, 5 i 6.

761 Editorials: «El traspàs de l'aviació civil» i «D'interès vital per a Barcelona», *L'Opinió*, 25 i 29 de gener de 1933, p. 1.

762 «La sessió municipal d'ahir. Regionalistes i radicals contra el bon nom i la grandesa de Barcelona». L'Ajuntament haurà de trencar la paraula compromesa amb la casa Zeppelin, i Barcelona no podrà ésser el port terminal europeu de la línia transatlàntica de dirigibles», *L'Opinió*, 18 de març de 1933, p. 8; (Editorials): «L'Ajuntament de Barcelona. El debat sobre l'aeriport», «Barcelona, befada» i «La nova conxorxa administrativa», *L'Opinió*, 18, 19 i 23 de març de 1933, p. 1.

763 Manxetes dels dies 23 i 24 i editorial: «Barcelona, estació de naus aèries. El poble ha votat», *L'Opinió*, 24 de març de 1933, p. 1.

764 «Una reunió important. Serà construït el pal d'ancoratge dels zepelins», *L'Opinió*, 26 de març de 1933, p. 7.

ra ha de retreure a Cambó la base equivocada de la seva oposició.[765] El diumenge 7 de maig, el dirigible alemany passa per primera vegada per Barcelona i el diari en deixa també constància gràfica.[766]

Els canvi de nom de la Lliga Regionalista pel de Lliga Catalana ha estat saludat amb ironia en la manxeta del 4 de febrer: «*Al cap de "trenta anys de catalanisme" —com es complauen a repetir els regionalistes— s'han vist precisats a canviar el nom de la botiga que regenten, per amagar-ne el descrèdit. Però l'establiment no ha canviat d'amo...*». El canvi de nom coincideix amb el reingrés a les rengles de Cambó d'alguns dirigents significats en l'escissió que quasi onze anys abans havia fet néixer Acció Catalana.

També canvia de nom, a final de març, el Partit Catalanista Republicà en què s'havien fos Acció Catalana i Acció Republicana de Catalunya el 1931. Ara és Acció Catalana Republicana, encapçalat per Lluís Nicolau d'Olwer i Amadeu Hurtado. Per Rovira i Virgili és la fi d'Acció Catalana, després que Jaume Bofill i Mates i alguns més hagin tornat a la Lliga i altres com ell hagin passat a Esquerra.[767] Per a *L'Opinió*, l'herència d'Acció Catalana té poca importància, perquè «*ha mort pobra, gairebé, ideològicament parlant*», és una herència que «*no convé a ningú i menys a l'Esquerra Republicana*».[768]

L'Opinió reacciona a l'ascens d'Adolf Hitler al càrrec de canceller alemany, advertint «*els ciutadans liberals* [que] *han d'estar, més que mai, disposats a lluitar per l'imperi de la democràcia i per la llibertat*», proclama en la manxeta del 31 de gener. Cinc setmanes més tard, dona compte que una absoluta majoria dels electors alemanys residents a Barcelona han votat el partit nazi en les eleccions parlamentàries del 5 de març: nazis, 508 vots; nacionalistes, 137; centre catòlic, 37; socialistes, 28; populistes alemanys, 31; comunistes, 19.[769] El reporter Font i Farran és testimoni del clima d'exaltació nacionalista dalt del vaixell Halle contractat perquè hi puguin votar, fora de les aigües jurisdiccionals, els alemanys residents a Espanya. Han participat en aquesta votació 650 persones, entre els 8.000 ciutadans alemanys residents a Barcelona.[770]

Tensió sindical i terrorista

La tensió sindical i terrorista es manté. Durant la vaga d'ebenistes de finals de gener, dos dirigents del sindicat de la fusta han estat detinguts per la possessió d'un bon nombre de pistoles, operació en què *L'Opinió* veu una bona actuació del nou cap de policia, Pérez Salas, que ha estat ben rebut com a bon republicà.[771] *L'Opinió* commemora el desè aniversari de l'assassinat de Salvador Seguí amb una doble pàgina en què el fill Hel·leni Seguí i altres col·laboradors es planyen de la deriva presa per la CNT després de l'assassinat de l'enyorat Noi del Sucre.[772]

Hi ha una vaga de braços caiguts a les mines de potassa de Sallent, població en la qual el 8 de gener ja hi hagué una proclamació del comunisme llibertari en unes jornades d'agitació que produïren setze morts i més de vint ferits de gravetat a tot Catalunya.[773] *L'Opinió* hi envia la jove reportera Irene Polo, que planteja

765 Editorial: «Les planxes del senyor Cambó», *L'Opinió*, 31 de març de 1933, p. 1.

766 «El pas del Graf Zepelin», *L'Opinió*, 9 de maig de 1933, p. 1.

767 A. ROVIRA I VIRGILI: ««Al cap de deu anys. La fi d'Acció Catalana», *L'Opinió*, 19 de febrer de 1933, p. 1.

768 Editorial: «L'herència d'Acció Catalana», *L'Opinió*, 21 de febrer de 1933, p. 1.

769 «Diumenge, dia 5, jornada electoral» *L'Opinió*, 8 de març de 1933, p. 7.

770 FONT I FARRAN: «Un reportatge barceloní de les eleccions alemanyes», *L'Opinió*, 8 i 9 de març de 1933, p. 7 i 8.

771 Editorial: «Contra els professionals del terror», *L'Opinió*, 1 de febrer de 1933, p. 1.

772 A. CASTELLÀ: «En la mort de Seguí», Hel·leni Seguí: «Deu anys...»; Pere Foix: «Avui fa deu anys. L'assassinat. Dia de dol», Amadeu BERNADÓ: «Tot preparant el cop d'estat», Domènec RAMON: «L'assassinat de Salvador Seguí i els moments actuals», *L'Opinió*, 10 de març de 1933, p. 9 i 10.

773 «Cal acabar d'un cop amb els terroristes. Catalunya no pot permetre que continuï ni un dia més aquesta intranquil·litat permanent provocada pels agitadors vermells a sou dels monàrquics foragitats el 14 d'abril» i editorial: «No hi pot haver pietat per als qui no la coneixen», *L'Opinió*, 10 de gener de 1933, p. 1.

L'OPINIÓ

Any VI - Número 559 · Preu: 10 cèntims · BARCELONA · Dimecres, 22 de març de 1933

La incapacitat dels homes de la Lliga per adoptar una actitud generosa davant les iniciatives del partit que governa, sabotejant tota obra constructiva i comprometent a cada pas el present i l'esdevenidor de Barcelona i de Catalunya pel sol afany d'evitar un èxit a l'adversari, explica suficientment el fracàs constant, l'eficiència nul·la, d'aquests mateixes homes quan estaven en situació de governar

LA DARRERA REBEQUERIA DE LA F. A. I.

A 340 METRES SOTA TERRA

La vida al fons de les mines de Sallent, durant la vaga de braços caiguts.—Parlant amb un dels «enterrats»

Per Irene Polo

Quan nosaltres vàrem arribar a Sallent, el divendres, al matí, el pou de les mines de potassa, concentrava sobre la seva boca l'afany, l'emoció i l'expectació de tot el poble. Feia dos dies i mig que dintre d'aquell pou hi havien més de cent homes que feien la vaga de braços caiguts, vigilats per la guàrdia civil.

A l'entrada del recinte de l'explotació s'agombolaven les famílies dels "enterrats" els vaguistes i els curiosos. Les dones, carregades de criatures i de cistelles de provisions, ploroses tremolant d'ànsia, demanaven als policies que les deixessin baixar a veure els seus marits. Divendres, però, hi havia l'ordre de no deixar baixar ningú més al fons de la mina. L'actitud dels vaguistes s'havia agravat i es temia que retinguessin amb ells, a fi de fer més pressió encara sobre l'empresa i les autoritats, tots els que anessin a veure'ls. A nosaltres se'ns permeté únicament apropar-nos a l'entrada del pou enorme, negra i profunda, que exhalava el baf acre i salat de la potassa. El permís que vàrem demanar, per tal de baixar al fons, al Govern Civil de Barcelona, ens fou denegat. La mina feia por. El capità de la guàrdia civil, Manuel Hervás, i el primer tinent, procuraren, per la seva part, fer-nos comprendre la temeritat del nostre propòsit:

"—Serían capaces de quedársela—ens dijeron—, y de sacarle los ojos o cualquier otra perrería."

"—Y, después, piense que sería imposible hacer nada por usted. Son más de cien hombres... Ellos conocen todos los recovecos y los laberintos de la mina, donde poder esconderse con facilidad... Tienen en su poder la dinamita... Quien sabe! Podría originarse un conflicto muy serio..."

Uns capatassos i uns enginyers que voltaven per allí corroboren aquestes manifestacions. Tothom es mira l'antre lliure i pudent, amb una mena de terror i de superstició, com si fos el fons de l'infern.

Qui és el darrer que ha sortit de l'infern?

En vista d'això, i com a transacció nosaltres decidim veure un dels que hagin estat al capdavall d'aquest abisme sinistre. Fins ara, des del dimecres en què es va interrompre la renovació dels torns i els vaguistes es quedaren sense relleu, al fons de la mina, n'han sortit nou per falta de resistència. El darrer, malalt de la vista, ha pujat aquesta mateixa matinada. Es, doncs, el darrer "desenterrat", el que pot donar-nos les notícies més fresques de la situació dels rebels a 340 metres sota terra.

El practicant del botiquí ens diu que aquest últim que "s'ha donat", és un almerienc anomenat Francisco Martínez Tapias, que viu al carrer de la Muralla, a Sampedor, a deu quilòmetres de Sallent. Fem, doncs, cap a Sampedor, que és un poble xaruc, eixerit amb rocs i terrossos sobre un mar de fang, i després d'una estona de buscar entre les "cases dels castellans" que hi ha al carrer de la Muralla, donem amb la casa on viu Francisco Martínez Tapias. Ens hi porta una bandada de criatures que regalimen mocs i llaganya purulenta de tracoma. Es a dalt de tot, en un pis, de tan menut, desproporcionat, en el qual les persones semblen gegants. Les parets, però, són emblanquinades i netes, i les poques coses que hi ha a la casa, són senzilles i estan en ordre.

La gent—dos homes i tres dones—van decentment vestits, i hi ha una noia fresca i bonica, molt ben pentinada, amb un collaret sobre l'escot, que ens mira amb un somrís.

Francisco Martínez Tapias és jove, fort i bon home. Duu un gran bigoti de gitano i té els ulls molt vermells, amb la còrnia humida i sangonosa i les parpelles llagades.

—Això és la potassa—ens explica ell—. Me'n va caure-hi un grapat, mentre emboquillava un "barreno"...

—I és això el que us ha fet abandonar la mina?—preguntem nosaltres.

Si m'hi deixessin tornar, hi tornaria...

—Sí, res més que això. Tant és així, que si, quan m'hagi millorat, m'hi deixessin tornar, hi tornaria.

—Però ha d'ésser horrible estar abaix indefinidament, sense fer res, sense veure el sol, ni les dones i els fills...

Francisco Martínez arronça les espatlles.

—Home!—ens diu.— Ara no era pas tant dolent... Teníem menjar, tant com volíem... El pitjor era aquests dos dies passats, del dimecres, a les sis, fins al dijous, a la tarda, que no ens en deixaven baixar, i ja ens desfèiem de gana...

—Però vosaltres, aguantant, eh?

—Ah!, és clar! Una vaga és una cosa sagrada, i cal resistir fins a haver-la guanyada.

Cinquanta hores enterrat

—Quantes hores feia que hi estàveu vós, quan heu sortit?

Francisco Martínez sospira, mira enlaire i comença els seus càlculs:

—La vaga començà el dia 10, oi? Sí; doncs els relleus s'anaven fent al fons de la mina, igual que sempre. Fins al dia 15, el dimecres, que com sigui que ja feia vuit dies que durava, la guàrdia civil no va deixar entrar a la mina el relleu de les sis. Jo ja feia, llavors, quatre hores que era al pou; fins a aquest matí, a les tres, compteu...

—Cinquanta hores.

—Sí, això és.

A LA PORTA DE LA MINA, LA GENT ESPERA, DIA I NIT, NOTICIES DEL CURS DE LA VAGA AL FONS DEL POU SINISTRE...

Entretenint-se a esperar

—Què heu fet per matar totes aquestes hores d'atur allà dins?—preguntem nosaltres.

Francisco Martínez somriu.

—Res; dormir, cantar, explicar xistos, discutir...

—Ja us hi podeu estar en aquella atmosfera, a tanta profunditat, mancats de tot?...

—Oh!, funcionen els ventiladors, l'enllumenat elèctric, l'aigua. A respirar la potassa ja hi estem acostumats... Després, per anar pels muntants, cadascú de nosaltres ja té el seu llum d'acetilèn...

—Però us haveu d'haver avorrit espantosament!

L'home s'arronça d'espatlles.

—No!... Ens entreteníem a esperar.

La por de Francisco Martínez

Mentre nosaltres prenem notes sobre les quartilles, tots els ocupants de la minúscula habitació guarden un silenci i una quietud absolutes. Només les criatures evolucionen, entre els genolls dels uns i dels altres, sense dir res. Francisco Martínez n'agafa un per un braç i li planta una nata al darrera.

—Sit!—li fa enèrgicament.

Després ens somriu.

—Són vostres aquestes criatures?—preguntem nosaltres.

—No, senyora. Jo no els tinc ací, encara...—respon.

—I bé—continuem nosaltres.— ¿No teníeu por, mentre estàveu a la mina?

Francisco Martínez segueix somrient.

—Por? No, senyora. La guàrdia civil ens digué, dimecres, que si no volíem sortir de grat, ens faria sortir per força, però nosaltres ja sabíem que ens ho deia per espantar-nos...

—La mateixa mina? Hi podia haver hagut un esllavissament!

Francisco nega amb el cap.

—Està molt segur tot allò...

El nostre interviuat és poc explícit. Somriu constantment i ens mira amb fixesa. Estarà cohibit o és que el que li fa por és el que se li pugui escapar dir-nos...

Allí no s'hi fa estar per força...

—Que — seguim preguntant nosaltres—, estan gaire animats els que s'han quedat a la mina?

—Ja ho crec! Hi ha un gran entusiasme; sí, sí.

—Tots estan igualment decidits a quedar-se allà baix fins que la companyia es doni per vençuda?

—Sí, sí, tots—contesta Francisco, ràpidament.— I el que no ho estés, pujaria. Allí no s'hi fa estar ningú per força. Al contrari; hi havia amb nosaltres un xicotet de setze anys, que el vàrem treure, perquè era massa criatura per a allò. Se'ns moria de necessitat, pobret. Sort que una de les dones que baixaren a veure'ns, dimecres, a la nit, portava embotit amagat entre els pits... i el donàrem tot al noiet. El seu pare s'ha quedat a baix.

Aquest és el paràgraf més llarg que ha dit en tota la conversa. No es cansa, però, de mirar-nos amb aquella dolçesa vaga que tenen els ulls malalts, i de somriure'ns de seguida que nosaltres li dirigim la paraula.

LA DARRERA ATZAGAIADA RADICAL-REGIONALISTA

—No cregueu, doctor Eckener, que jo sigui informal; el que hi ha és que m'han sortit uns tutors que es desviuen per contrariar els meus desitjos.

Cada dia un raig

La guerra i la pau

En la seva tournée continental ¿cerca MacDonald els camins de la pau o els abandona? Hom podria sostenir raonablement ambdues coses. El viatge a Roma i l'intent d'entesa amb Mussolini poden ésser excusats considerant ja inútil tot el que pugui fer-se a Ginebra. Evident el fracàs de les grans conferències i de la Societat de Nacions, els ministres anglesos haurien davallat a un terreny més a propòsit per a l'obtenció de resultats pràctics. Contra això, hom pot dir que l'abandó de Ginebra per Roma és l'abandó dels bells principis i el reconeixement dels egoismes nacionals com a motor de la política entre els Estats. El principi de solta en les relacions internacionals, tan imperfectament representat per la Societat de Nacions, seria desconegut definitivament pel pacte d'interessos que hom projecta entre Alemanya, Itàlia, França i Anglaterra. L'afer és tant més greu que els quatre còmplices haurien estat els principals culpables del fracàs del principi ara abandonat per inútil.

Però el pacte mateix ¿tindria la virtut d'assegurar la pau per unes quantes generacions, com diu MacDonald? Ja serà ben difícil de concloure, entre una Itàlia que reivindica l'illa de Còrsega i la regió de Niça com a terres pròpies, una Alemanya històricament revisionista, i una França aferrada desesperadament als avantatges que li dóna la situació derivada del tractat de Versalles. Si arriba a ésser conclòs, serà una trista conseqüència de l'actual chantage feixista, i com a pacte d'egoismes, serà trencat tot d'una que qualsevol d'aquests egoismes cregui satisfer-se millor prescindint-ne.

C. A. Jordana.

22 de març de 1933

Portada de *L'Opinió* amb un reportatge d'Irene Polo, que baixa a la mina de Sallent on hi havia els obrers en vaga.

AHCB

un problema més greu que el de la vaga. Un problema de convivència entre catalans i castellans [tal com es diu al diari], que atribueix a la manca d'allotjament per part de l'empresa explotadora i les conseqüents males condicions de vida dels treballadors andalusos immigrats i les seves famílies, unes 2.000 persones, en una població que no arriba als 6.000 habitants.[774] Polo baixa al fons de la mina, a 340 metres sota terra, per parlar amb els obrers «*enterrats*» per una «*rebequeria de la FAI*»[775] i en una tercera entrega fa balanç de la que considera una «*capriciosa i inútil vaga de braços caiguts*», aquest cop a les mines veïnes de Súria.[776]

La defensa de la República, la seguretat ciutadana, la urgència del traspàs de l'ordre públic i el rebuig de les vagues successives inspirades per la FAI són els temes dominants dels pronunciaments de *L'Opinió* en les setmanes següents, tant en les manxetes, els titulars de portada, els editorials, els articulistes i els caricaturistes. En vigílies del segon aniversari de la proclamació de la República, el diari adverteix contra una tolerància excessiva del Govern cap a unes oposicions —radicals i mauristes a Espanya, la Lliga a Catalunya— que conceben el poder com un botí i que fan mal al règim que ha costat tants anys aconseguir.[777] Adverteix en una manxeta que «*l'exercici del Poder, lluny d'esmorteir les energies revolucionàries, ha de vigoritzar-les*».[778] En un altre editorial, tot recordant que «*en els sis anys de la nostra existència periodística*» *L'Opinió* ha menat una «*lluita aferrissada contra els enemics* de la llibertat», retreu la poca energia desplegada davant dels antirepublicans i torna a recordar que Catalunya ha d'estar en guàrdia davant la contrarevolució.[779]

El Govern resisteix l'obstrucció de l'oposició i avança la discussió parlamentària de la llei sobre les congregacions religioses amb la prohibició d'ensenyar altra matèria que la religió en els seus centres.[780] El diari remarca com Alcalá-Zamora, «*un gran President de la República*», dona suport, amb la seva confiança, a «*un insubstituïble President del Govern*».[781] La figura d'Azaña és novament exalçada després d'un gran acte polític a Bilbao[782] amb la seguretat que el perill de crisi de govern està superat.[783]

En acostar-se el 14 d'abril, el corresponsal se suma als periodistes republicans que demanen al públic l'enviament de telegrames, cartes i altres missatges de suport a l'empresonat Arturo Menéndez[784] L'endemà destaca l'èxit de la iniciativa de suport a aquest «*heroi i màrtir de la República*».[785] En aquest tercer 14 d'abril republicà, *L'Opinió* demana a la manxeta que «*continuï l'ímpetu dels republicans, sense defallences ni temors*», perquè l'obra d'aquests dos primers anys, tot i ser important, «*no és res* [...] *comparada amb la que s'ha de fer*».

774 Irene POLO: «El conflicte minaire de les conques del Llobregat i del Cardoner» i «Catalans, castellans... Un problema més greu que el problema minaire, a Sallent», *L'Opinió*, 19 i 21 de març de 1933, p. 5, 1 i 8.

775 Irene POLO: «La darrera rebequeria de la FAI. A 340 metres sota terra. La vida al fons de les mines de Sallent durant la vaga de braços caiguts. Parlant amb un dels 'enterrats'», *L'Opinió*, 22 de març de 1933, p. 1.

776 Irene POLO: «El darrer conflicte a la conca minera. I tot això, per què? La capriciosa I inútil vaga de braços caiguts, a les mines de Súria», *L'Opinió*, 24 de març de 1933, p. 6.

777 Editorial: «La marxa de la fam», *L'Opinió*, 6 d'abril de 1933, p. 1.

778 Manxeta de *L'Opinió*, 5 d'abril de 1933, p. 1.

779 Editorial: «S'acosten dies de prova», *L'Opinió*, 5 d'abril de 1933, p. 1.

780 «Per 160 vots contra 24, la Cambra ha aprovat la prohibició d'ensenyar en establiments religiosos tota matèria aliena a la religió», *L'Opinió*, 6 d'abril de 1933, p. 1.

781 Manxeta i «La rèplica al 'chantage' de les oposicions. El President de la República ha ratificat la confiança al gabinet Azaña», *L'Opinió*, 7 d'abril de 1933, p. 1 i 12.

782 «L'acte polític de Bilbao. Manuel Azaña, el gran artífex de la República esquerrana, fou diumenge novament el verb de la democràcia», *L'Opinió*, 11 d'abril de 1933, p. 1, 2 i 3.

783 Editorial: «Ja no hi ha perill crisi», *L'Opinió*, 11 d'abril de 1933, p. 1.

784 Francesc: «El dia 14 d'abril recordeu Arturo Menéndez», *L'Opinió*, 6 d'abril de 1933, p. 11.

785 «Arturo Menéndez, heroi i màrtir de la República. Calgué disposar al cancell de la presó una taula amb safates on foren recollides milers i milers de targes, i l'exdirector de Seguretat fou visitadíssim», *L'Opinió*, 15 d'abril de 1933, p. 1.

12 d'abril de 1933
Vinyeta de Porta ironitzant amb la fi dels cacics: «*Diu que havent-se-li acabat el cacicat i no podent lliurar-se a la vagància, la seva missió en aquest món ha acabat*». AHCB

En el doble editorial de la portada,[786] el diari fa el seu balanç i fa una crítica severa de les oposicions. És un balanç positiu, tot i que els canvis no han anat tan de pressa com volia, amb atenció particular a les qüestions socials. *L'Opinió* seguirà lluitant pel «*perfeccionament inacabable de la nostra Catalunya i de la República Federal Hispànica*». Amb les oposicions, la FAI inclosa, el diari és sever i contundent en la desqualificació: «*no són ni partits polítics, ni res seriós, decent ni responsable. Són un arreplec de saltacamins*». L'endemà, glossa les paraules de Macià en cloure la gran manifestació celebrada a Barcelona, reiterant que Catalunya «*serà el més ferm baluard d'aquesta República que estima, que comprèn i que respecta Catalunya*».[787]

La presència massiva de rabassaires a la manifestació del 14 d'abril, al costat dels seguidors d'Esquerra, en suport del projecte de llei a punt de ser discutit al Parlament de Catalunya,[788] aquestes «*primeres Corts autènticament catalanes*», és un motiu de satisfacció i de confiança.[789] El diari remarca l'adhesió dels rabassaires a Esquerra Republicana i la responsabilitat dels diputats a resoldre les peticions de la Unió de Rabassaires «*amb tot l'encert que l'interès suprem de la Pàtria reclama*». I de nou, *L'Opinió* recorda el caràcter revolucionari de la República. El Govern espanyol ha començat la revolució amb l'exèrcit, l'està acabant pel que fa a la religió i la comença en l'agricultura. Catalunya, que ha hagut d'esperar fins tenir l'autonomia aprovada, «*es troba davant del primer acte revolucionari: el de la terra*».

---

786 Editorial: «Dos anys de República, dos anys de democràcia», *L'Opinió*, 14 d'abril de 1933, p. 1.

787 «Catorze d'abril!! La democràcia catalana commemora triomfalment la proclamació de la seva República. Els ciutadans de Barcelona i la pagesia catalana ratifiquen llur adhesió als ideals de llibertat», «Manifestació de les entitats d'Esquerra i dels rabassaires de Catalunya, a la plaça de la República» i editorial: «Catalunya, símbol», *L'Opinió*, 15 d'abril de 1933, p. 1, 2 i 3.

788 «Dos projectes de llei del Govern de Catalunya. El problema de la terra a Catalunya», *L'Opinió*, 25 d'abril de 1933, p. 5-8.

789 Editorial: «El problema de la terra», *L'Opinió*, 16 d'abril de 1933, p. 1.

En vigílies de Sant Jordi, *L'Opinió* celebra que el centenari de la Renaixença coincideixi amb la realitat de la Catalunya autònoma,[790] però adverteix del descens de la publicació i la venda de llibres en català en relació amb els anys de la dictadura de Primo de Rivera.[791] De fet, probablement es compraven llibres com a mostra de resistència, però no es llegien, i el diari es dol que «*la política baixa de sostre i acarnissada*» evidencia «*als quatre vents la nostra incultura*», perquè «*mentre no siguem un poble culte no serem un poble lliure*».

Les noves vagues que es declaren les setmanes següents són informades detalladament per Irene Polo, que parla amb les parts implicades, tant en el cas del Port de Barcelona[792] com de la construcció.[793] Si la por de molts obrers és la causa de l'èxit de les vagues,[794] hi ha també la capacitat de redreçament demostrada anteriorment per la ciutat «*a pesar de bombes, d'atracaments i de vagues provocades exclusivament per tractar d'abatre-la*».[795] Davant l'assassinat de quatre carreters de carbó que no segueixen la vaga del transport, el diari assenyala de nou la FAI i *Solidaridad Obrera*, als qui els obrers només «*interessen per viure'n*».[796] Davant d'altres diaris que es lamenten de les suspensions del diari que fa d'òrgan de la FAI i altres de semblants, en nom de la llibertat de premsa, *L'Opinió* distingeix entre el dret de les organitzacions obreres a publicar els seus periòdics i l'acció dels que «*defensen l'atracament i l'assassinat, i que glorifiquen els atracadors i els assassins d'obrers, de patrons i d'agents de l'autoritat*», en el que qualifica com «*un cas de pornografia pseudo-social*».[797]

Quan es convoca una nova vaga general, *L'Opinió* invoca de nou la voluntat de treballar dels ciutadans[798] i en celebra l'endemà el seu fracàs, demanant de nou a les autoritats que combatin els agitadors.[799] En l'editorial principal, el diari fa un pas més enllà, en recordar els motius de la crisi de govern –«*nosaltres fa quatre mesos teníem un pensament polític ben definit i una orientació concreta i decidida respecte de l'organització de l'Ordre Públic a Catalunya*»- i que foren enemics de la «*interinitat que suposava el nomenament de l'actual governador civil*». Un governador que no és d'Esquerra amb el que continuen els atracaments, en contrast amb Girona, Lleida i Tarragona.[800] En el que es pot llegir com una crítica al Govern de la Generalitat, *L'Opinió* afirma que «*fins que no es faci una política fonament nacional, és a dir, que tingui una sensibilitat i un desig constant de superació, no serà possible donar al poble la sensació plena que nosaltres no volem viure d'improvisacions, ni de records, ni d'esperances, fills només d'abrandats sentiments*».

Sense eleccions municipals

El mateix dia de Sant Jordi, diumenge 23 d'abril, hi ha eleccions municipals parcials a la resta de la República, però no a Catalunya. El resultat, doblement fa-

790 Manxeta de *L'Opinió*, 21 d'abril de 1933, p. 1.

791 Editorial: «L'enemic del llibre» i «No podem fer la feina a mitges», *L'Opinió*, 21 i 22 d'abril de 1933, p. 1.

792 Irene POLO: «El conflicte del Port. «La lluita del Port no és cap problema obrer, i no s'acabarà mentre segueixi intervenint-hi la CNT, ens diu Desideri Trilles, de la Federació d'Obrers del Port de Barcelona» i «El conflicte del Port. Què passarà demà? Una visita al Sindicat Únic del Transport de Barcelona», *L'Opinió*, 20 i 23 d'abril de 1933, p. 1, i p. 1 i 6,

793 Irene POLO: «La vaga de la construcció. El que diuen els patrons... Un interviu amb el president i el vicesecretari del Gremi de Contractistes i Mestres d'Obres de Catalunya» i «La vaga de la construcció. ....I el que diuen els obrers. Un interviu amb el Comitè de Vaga del Sindicat Únic de la Construcció», *L'Opinió*, 21 i 22 d'abril de 1933, p. 1, i p. 1 i 4,

794 Manxeta de *L'Opinió*, 20 d'abril de 1933, p. 1

795 Manxeta de *L'Opinió*, 21 d'abril de 1933, p. 1

796 Manxeta i (editorial): «No reeixiran», *L'Opinió*, 23 d'abril de 1933, p. 1

797 Editorial: «Cal separar els agitadors», *L'Opinió*, 25 d'abril de 1933, p. 1

798 Manxeta i editorial: «La ciutat té la paraula», *L'Opinió*, 26 d'abril de 1933, p. 1

799 Manxeta, «Com era de preveure, la vaga general ordenada per la FAI ha estat un fracàs rotund» i editorials «L'ordre públic», «La vaga fracassada» i «La ciutat redreçada», *L'Opinió*, 27 d'abril de 1933, p. 1 i 6.

800 Manxeta de *L'Opinió*, 11 d'abril de 1933, p. 1.

14 d'abril de 1933
Vinyeta de Porta
en el segon aniversari de la República:
«*La Republiqueta. —Mira, noi: aquest any les "saetes" les cantaràs per mi.*».
AHCB

vorable als partits republicans pel total de 7.474 regidors davant dels 4.373 contraris i pels 3.959 dels partits de la coalició governamental davant de 3.515 de les oposicions, permet a *L'Opinió* parlar del rescat de pobles al caciquisme.[801] Que s'esperin asseguts *El Progreso* i *La Veu de Catalunya* que volen que Azaña plegui i Lerroux pugi al Govern.[802] «*El President de la República sap prou bé que un Govern Lerroux seria posar la República a les mans de March, Emiliano* [Iglesias] *i Sanjurjo*», diu la manxeta del mateix dia. Per a *L'Opinió*, els candidats a formar Govern no són homes gaire dotats, Lerroux és «*políticament una desferra*» i Miguel Maura és «*un pinxo de sarsuela*». Convé que el Govern no hi perdi gaire temps en aquest debat i es concentri en la seva feina, per la qual pot comptar amb la majoria del país, «*traduïda democràticament en majoria parlamentària*».[803]

Pel diari, la no celebració d'eleccions municipals a Catalunya és greu per a tots els ajuntaments, compostos per regidors elegits abans de la proclamació de la República, però sobretot per la ciutat de Barcelona. El desprestigi ocasionat per la «*conxorxa administrativa*» assolida per radicals i regionalistes pot acabar en perjudici d'ERC, a qui el poble identifica amb el Govern municipal per haver estat el guanyador de les eleccions, però que n'ha perdut el control polític per la defunció de dos regidors, l'expulsió disciplinària d'altres quatre i l'absència dels que també són diputats. Esquerra ha d'afrontar el Govern de Barcelona amb una minoria de fet de només nou regidors.[804]

Unes setmanes abans, Joan Lluhí ja havia plantejat en una conferència un pla de govern per a l'Ajuntament, un pla basat en una reforma dels òrgans de govern municipal i una selecció exigent de les persones

801 «Les eleccions de diumenge. La República va rescatant pobles al caciquisme», *L'Opinió*, 25 d'abril de 1933, p. 1.

802 Editorial: «El regne dels albats», *L'Opinió*, 25 d'abril de 1933, p. 1

803 Editorial: «Tolerància excessiva», *L'Opinió*, 28 d'abril de 1933, p. 1.

804 Editorial: «Vuit homes i l'alcalde», *L'Opinió*, 2 de juny de 1933, p. 1.

que han d'accedir-hi,[805] que el diari havia glossat.[806] Ara *L'Opinió* demana al Parlament i al Govern de la Generalitat que no demorin una convocatòria necessària per a l'enfortiment de les esquerres al consistoris.[807] Quan a finals de maig es nomenen comissions gestores pels ajuntaments que s'havien hagut de constituir sense eleccions el 5 d'abril de 1931, *L'Opinió* insisteix a demanar eleccions municipals immediates a tots els ajuntaments i, sobretot per la seva urgència, al de Barcelona.[808] I ho reitera amb l'exemple del bloqueig que radicals i lligaires mantenen sobre els fons destinats a resoldre les necessitats escolars.[809]

L'obstruccionisme sistemàtic de radicals i monàrquics s'ha renovat i intensificat, malgrat l'aprovació de la Llei de confessions i congregacions religioses, el 17 de maig, per una majoria aclaparadora de 270 vots a 50. Durant les setmanes anteriors, *L'Opinió* ha tornat a elogiar el president de la República, Alcalá-Zamora, «*home tot bondat, tot noblesa*», per defensar la fortalesa del Govern Azaña, basat en la preeminència de les majories parlamentàries en el joc constitucional de la separació de poders.[810] Un Govern que resisteix serenament els atacs finançats per March des de la presó i els jesuïtes des de l'ombra a través de les pàgines de la «*bona premsa*» —*ABC*, *El Debate*, *La Época*— i dels extremistes de dreta —*La Nación*, *El Siglo Futuro*— que no deixen de coincidir amb *Solidaridad Obrera*.[811]

La fantasia de pròxims repartiments de ministeris, entre els quals Lerroux en donaria un a Pere Rahola de la Lliga, porta *L'Opinió* a comparar amb el pistolerisme de carrer aquest obstruccionisme que no persegueix altra cosa que repartir els diners de la Hisenda pública entre els amics polítics, contravenint la decència republicana encarnada per la serenitat d'Azaña.[812] I crida el poble republicà a defensar-la.[813] La posada en llibertat provisional d'Arturo Menéndez és un reforç que rep la República, proclama la manxeta del 14 de maig,[814] en un clima tens. Es torna a parlar de conspiracions monàrquiques,[815] la FAI convoca dues vagues generals en quinze dies[816] i la constitució de la Junta de Seguretat, prèvia al traspàs de l'ordre públic, coincideix amb l'assassinat de Salvador Gil, tinent d'alcalde d'ERC a l'Hospitalet de Llobregat —per part d'uns pistolers que li feien xantatge— i explosions de bombes.

Sobre la posada en marxa de la Junta de Seguretat mixta entre l'Estat i la Generalitat, *L'Opinió* troba que caldria una mica més de resolució[817] i ho reitera quan no es compleixen les previsions anunciades pel seu desplegament.[818] Després d'un cap de setmana amb acumulació d'atracaments, el diari parla de «*lentitud i feblesa*» i assenyala directament una manca de dili-

805 «Joan Lluhí i Vallescà a La Falç: "L'Esquerra i el futur de l'Ajuntament de Barcelona"», *L'Opinió*, 26 de març de 1933, p. 1.

806 Editorial: «Pel govern de la ciutat», *L'Opinió*, 28 de març de 1933, p. 1.

807 Editorial: «Una demora perillosa», *L'Opinió*, 30 d'abril de 1933, p. 4.

808 Manxeta de *L'Opinió*, 24 de maig de 1933, p. 1; manxeta i (editorial): «En nom de la democràcia», *L'Opinió*, 25 de maig de 1933, p. 1.

809 Editorial: «La vida municipal, en suspens», *L'Opinió*, 3 de juny de 1933, p. 1.

810 Editorial: «Un altre moment difícil. L'atac al Parlament», *L'Opinió*, 3 de maig de 1933, p. 1.

811 Editorial: «Els esparvers vigilen», *L'Opinió*, 4 de maig de 1933, p. 1.

812 Editorial: «Comentari a l'al·lucinació», *L'Opinió*, 5 de maig de 1933, p. 1.

813 Editorial: «Per damunt de l'obstrucció, en marxa» i «El front únic contra la República», *L'Opinió*, 7 i 11 de maig de 1933, p. 1.

814 Vegeu també J.M. LLADÓ FIGUERES: «Una conversa amb Arturo Menéndez, camí de Barcelona», *L'Opinió*, 28 de maig de 1933, p. 6.

815 «El nou complot monàrquic, amb la detenció del general Goded, la fugida del general Orgaz i la participació de militars, pistolers del Sindicat Lliure i d'altres elements», *L'Opinió*, 9 de maig de 1933, p. 1, 11 i 12.

816 Editorials: «Un anunci de vaga política» i «Per una política d'ordre públic», *L'Opinió*, 9 i 10 de maig de 1933, p. 1.

817 Editorial: «S'ha constituït la Junta de Seguretat», *L'Opinió*, 17 de maig de 1933, p. 1.

818 Editorial: «Avui fa quinze dies», *L'Opinió*, 31 de maig de 1933, p. 1.

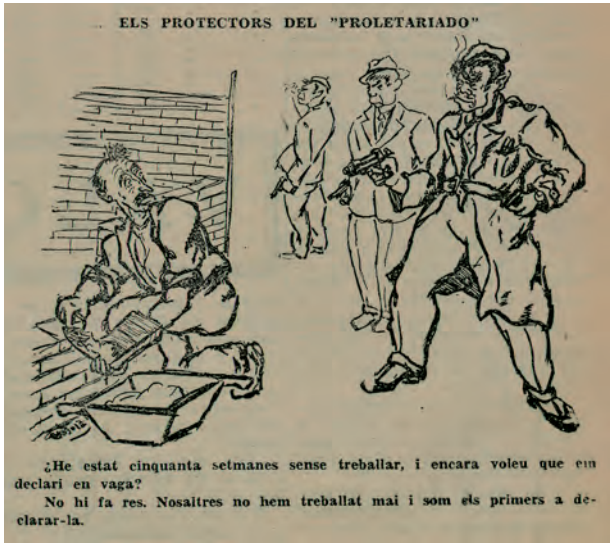

28 d'abril de 1933
Vinyeta de Gosolà denunciant l'actitud de la FAI: «*ELS PROTECTORS DEL "PROLETARIADO"*
¿He estat cinquanta setmanes sense treballar,
i encara voleu que em declari en vaga?
No hi fa res. Nosaltres no hem treballat mai
i som els primers a declarar-la.».
AHCB

gència del Govern de la Generalitat en l'assumpció de l'ordre públic i en la convocatòria de les eleccions municipals a Barcelona. És un motiu de descrèdit popular d'Esquerra, tot i no ser la responsable de la inseguretat ciutadana ni de la paràlisi municipal.[819]

En visita a Barcelona, l'antic primer ministre rus Alexandre Kerenski [el diari catalanitza el nom d'Aleksandr Kérenski] recomana que la República tingui governs forts per evitar possibles cops d'estat.[820] És una necessitat que *L'Opinió* reitera en un editorial titulat «*No passaran*».[821] Glossant el líder deposat en 1917 pels bolxevics, el diari demana que als enemics de les llibertats se'ls combati amb les seves pròpies maneres, que només ha de ser «*la democràcia pura per als que juguen net*».[822]

L'aprovació de la Llei de confessions i congregacions religioses és un èxit del Govern que aferma la llibertat de consciència, significa una immensa responsabilitat per la República en haver de substituir els centres religiosos. La seva plena aplicació ha de tenir un efecte transcendental per al reforçament de l'ensenyament públic, la catalanització de l'escolaritat i les escoles de noies.[823] Els fronts conflictius continuen creixent, amb resistències al pagament d'impostos municipals[824] i, aspecte més greu, en la declaració d'una assemblea de propietaris rurals del Penedès de «*no sotmetre's, ni àdhuc per la força, a les lleis i dis-*

819 Editorial: «Lentitud i feblesa», *L'Opinió*, 23 de maig de 1933, p. 1.

820 J.M. LLADÓ FIGUERES: «Conversa amb un personatge històric: Alexandre Kerenski diu...», *L'Opinió*, 10 de maig de 1933, p. 6.

821 Editorial: «No passaran», *L'Opinió*, 13 de maig de 1933, p. 1.

822 Editorial: «L'adaptació a la democràcia», *L'Opinió*, 16 de maig de 1933, p. 1.

823 Editorials: «Les Corts Constituents treballen. Ha quedat afermada la llibertat de consciencia», «La llei de Congregacions i les seves conseqüències. El problema de l'ensenyament primari , a Catalunya» i «El catalanisme i les congregacions religioses», *L'Opinió*, 19 de maig, 1 i 14 de juny de 1933, p. 1.

824 Editorial: «Els que no poden cridar», *L'Opinió*, 18 de maig de 1933, p. 1.

posicions» contràries als seus interessos. *L'Opinió* assimila aquest capteniment al de la FAI,[825] mentre destaca i dona suport a una declaració dels sindicalistes moderats que criden a salvar la CNT de la desfeta.[826]

Quatre mesos després

Quan es compleixen quatre mesos de la crisi de govern, Lluhí insisteix en la necessitat d'un governador d'ERC en una conferència sobre l'ordre públic que *L'Opinió* publica íntegrament.[827] També ho ha fet amb l'esmentada sobre l'Ajuntament de Barcelona en la qual ha demanat que els serveis al partit no siguin l'únic mèrit per a la promoció a càrrecs electius i de govern, sinó la capacitat i els mèrits personals. A més de revelar detalls del desacord del president Macià[828] sobre el nomenament del conseller de Governació com a governador general de Catalunya, Lluhí explica que des de la formació del Govern Azaña s'havia demanat que el governador civil de Barcelona fos un membre del partit, en la persona de Pere Comas, però també que Esquerra pogués tenir la titularitat de la delegació de Treball del Govern de la República.

Havent hagut de cedir en aquests punts en favor del nomenament de Jaume Carner com a ministre d'Hisenda, Lluhí atribueix a la bona relació establerta amb el Govern republicà la sol·licitud de noms per a cobrir el lloc de Carles Esplà, el gener passat. Descartat el de Josep Irla, per raons de salut, i considerats els de Josep Dencàs i Joan Selves, arribà la proposta del ministre Casares Quiroga a Tarradellas, amb el propòsit d'accelerar el traspàs dels serveis d'ordre públic. Al cap de quatre mesos tot està igual o pitjor, remarca Lluhí, insistint en la necessitat d'un governador d'Esquerra, «*un home capacitat, honest, enèrgic i digne*», davant de la mala gestió d'Ametlla, en una interinitat sense horitzó i el balanç d'una «*estadística dolorosa*» de delinqüència i inseguretat. La desaprovació a l'acció del Govern de la Generalitat i del partit mateix que hi ha implícita en tot el text de la conferència, és una crítica, remarca Lluhí, «*lleial i franca dintre d'un partit democràtic* [i] *no significa mai dissidència ni escissió, sinó voluntat de perfeccionament*».

La conferència de Lluhí ha coincidit amb l'aprovació al Parlament de l'Estatut Interior de Catalunya —conegut també com Estatut orgànic i al qual el diari es refereix sovint com la Constitució de Catalunya—[829] i la consecució per part dels consellers dimissionaris que es reguli la delegació de funcions del president de la Generalitat en els termes que ells van defensar al gener. Aprovat amb els vots en contra de la Lliga —acusada de nou de posar-se «*a l'altura dels enemics seculars de la nostra terra*»—, aquest Estatut orgànic és una llei, abans que tot, liberal, bé que «*no representa ni de molt el final dels nostres propòsits ni realitza plenament els nostres anhels*», ni el màxim de les aspiracions d'Esquerra Republicana en l'ordre social, polític, econòmic i cultural.[830]

825 Editorial: «Anarquisme negre», *L'Opinió*, 20 de maig de 1933, p. 1.

826 Irene POLO: «Els sindicalistes de l'oposició, amb l'Àngel Pestaña, s'uneixen per salvar el confederalisme de Catalunya de la desfeta a què la FAI l'ha precipitat», *L'Opinió*, 20 de maig de 1933, p. 1 i 12. Editorial: «La FAI no vol competències», *L'Opinió*, 30 de maig de 1933, p. 1.

827 «Conferència de Joan Lluhí i Vallescà, al Casal d'Esquerra del Poblet. L'ordre públic a Catalunya i la crisi de gener a la Generalitat», *L'Opinió*, 27 de maig de 1933, p. 9, 10 i 11, amb crida a la portada.

828 «*El senyor President de la Generalitat va dir que havent reflexionat sobre la proposició que feia el Govern al conseller de Governació, senyor Terradelles, havia de dir que ell no toleraria mai —vull repetir exactament les seves paraules— que ell no toleraria mai que cap conseller de Governació, que tenia sobre seu la facultat d'ésser superior jeràrquic de tots els Ajuntament de Catalunya, i com que, per altra part, això representava una duplicitat d'actuació al conseller de Governació perquè el seu nomenament venia de Madrid i ell continuaria formant part del Consell, s'oposava i s'oposaria sempre i no permetria mai que aquest oferiment fos acceptat*». Per Lluhí, l'oposició de Macià que «*el conseller de Governació tingués a la vegada els Ajuntament i la força pública*» no era sostenible, ja que és el que havia de passar quan es fes el traspàs de l'ordre públic. Era, per tant, «*una desconfiança*» en Tarradellas davant la qual els altres consellers se'n feien solidaris.

829 «Catalunya ja té la seva Constitució», manxeta de *L'Opinió*, 26 de maig de 1933, p. 1.

830 Editorial: «La Constitució de Catalunya», *L'Opinió*, 26 de maig de 1933, p. 1.

21 de maig de 1933
Vinyeta de Porta ironitzant amb el temps que encara li resta a l'oposició: «*LA REPUBLIQUETA. —Esperint-se una miqueta més, que el Sr. Azaña encara trigarà a sortir.*».
AHCB

La regulació definitiva de la delegació de funcions del president de la Generalitat, així com el dret dels diputats a interpel·lar-lo sense limitacions, és remarcada en un segon editorial com una qüestió de principis: no és el mateix que «*un sistema que de parlamentari només en tingui el nom, que un sistema parlamentari, acceptable, democràticament parlant*».[831] *L'Opinió* es lamenta d'un «*silenci conjurat*» entorn d'aquestes qüestions davant «*la transcendència de la victòria assolida pels principis liberals i democràtics a l'Estatut de Catalunya*». I es dol que «*hagin estat necessaris, per assolir-la, sacrificis personals, que són fets sense recança, pels homes conscients del seu deure, quan la vigorosa fidelitat als ideals els ho imposa*».

3.6 Crítica interna i expulsió

Quatre mesos justos d'ençà de la crisi de govern, un organisme d'Esquerra Republicana de Catalunya —la Federació Comarcal de Barcelona-Ciutat— veu «*amb disgust*» i proposa que es sancioni, fins on sigui possible, «*la campanya derrotista que des del diari L'Opinió porten a cap alguns militants d' E.R. de C. contra el partit al qual pertanyen*». Així ho fa saber el diari en l'article editorial de diumenge 28 de maig, quatre dies després de la reunió en què s'ha pres l'acord, dimecres 24 a la nit.[832]

L'editorial comença reiterant l'advertiment de Lluhí a l'inici de la seva conferència del dia 25: «*La crítica lleial i franca, dintre d'un partit democràtic, no significa mai dissidència ni escissió, sinó voluntat de perfeccionament. I és necessària de fer, perquè quan s'exposa en aquells termes lleials i francs, porta en ella mateixa la voluntat de perfeccionar la gestió dels homes d'un partit, pel mateix prestigi d'aquest partit*».

La resposta del diari davant de l'acord de l'òrgan comarcal del partit és que «*nosaltres no sabríem parlar altre llenguatge que el de la sinceritat*». Per a «*ser-*

831 Editorial: «Fidelitat als principis», *L'Opinió*, 27 de maig de 1933, p. 1.

832 Editorial: «El llenguatge de la sinceritat», *L'Opinió*, 28 de maig de 1933, p. 1.

vir aquesta sinceritat més ens estimem que en un moment d'apassionament se'ns voti una censura —que considerem injusta—, si el que ha motivat aquesta censura fa rectificar camins i s'evita així el que nosaltres tractàvem d'evitar amb el nostre crit d'alerta».

Refermant-se en les opinions expressades, l'editorial assegura que «*ni volem polèmiques, ni som amants de tractar d'escindir dins del Partit que va néixer en la memorable Conferència d'Esquerres convocada el març de 1931 després d'una campanya persistent portada a terme per L'Opinió perquè fos possible celebrar-la*».

El diari reitera la necessitat d'accelerar el traspàs i l'assumpció de la responsabilitat de l'ordre públic i les eleccions a l'Ajuntament de Barcelona, per evitar «*aquesta situació perillosíssima i que com més dies passen més s'agreuja el problema i l'Esquerra més hi perd en prestigi, perquè sense que sigui veritat, per al poble simplista, l'Esquerra governa en matèria d'ordre públic i governa a l'Ajuntament de Barcelona*». En l'edició següent, la consigna del dia recorda que mai, «*per res ni per ningú*», no deixaran de defensar les ideas i els procediments de la democràcia.[833]

Fidelitat als principis del setmanari

En celebrar el segon aniversari de la seva aparició, *L'Opinió* es referma en la condició de diari eminentment polític, «*fidel als principis que sustentava en l'època heroica del setmanari*», que li valgueren suspensions, multes i persecucions. I fa notar que té al davant els mateixos homes als quals s'han sumat noves col·laboracions i que, «*per a tot català de sentiments esquerristes*» la seva presència a la direcció del diari serà «*una garantia de fidelitat als ideals que ens són comuns*».[834] Cap al·lusió a Esquerra en aquest editorial, ben poques a la resta de pàgines commemoratives en les què el diari es complau a remarcar el seu èxit com a tercer diari en difusió i el primer entre els de llengua catalana.

Hi ha una breu al·lusió al paper del setmanari en la constitució d'Esquerra Republicana, en l'article principal de Pere Comas destinat a glossar els cinc anys de vida de *L'Opinió*, que recorda l'esperit obert del periòdic des dels seus inicis, amb l'evocació dels noms dels col·laboradors dels diversos colors polítics que hi han estat presents des de la fundació.[835] Són cinc anys «*i em fa l'efecte d'haver-ne viscut vint*», havent presenciat «*tot el que el meu esperit gairebé somniava per la meva terra i per la llibertat*» conclou Comas. I de tots els goigs fruïts, entre no pocs desenganys, destaca el goig de continuar al davant de *L'Opinió*, al costat de Lluhí, Xirau i Casanelles —els «*quatre*»— acompanyats, com sempre, «*per aquella força que dona l'honorabilitat i la puresa de l'ideari polític*».

Aquest mateix 4 de juny de 1933, el diari s'alegra de la dimissió presentada pels cinc tinents d'alcalde d'Esquerra —Antoni Vilalta, Josep Escofet, Domènec Pla, Joaquim Ventalló i Jaume Vàchier— davant la impossibilitat d'exercir el Govern de l'Ajuntament de Barcelona en l'estat de minoria causat per la defunció de dos regidors, l'expulsió de cinc i l'absència d'altres sis per les obligacions d'altres càrrecs.[836] La crisi ha esclatat, de sobte, en el Ple del 12 de maig quan els regidors d'Esquerra han quedat en minoria davant la conjunció de radicals i regionalistes en una proposta d'ampliació del deute municipal. La solució a la crisi, completada amb la dimissió posterior de l'alcalde Jaume Aiguader —a la que s'afegirà el regidor ugetista Josep Jové—, no pot ser altra que la convocatòria d'eleccions, no pas una comissió gestora, diu *L'Opinió*, reti-

833 Manxeta de *L'Opinió*, 30 de maig de 1933, p. 1.

834 Editorial: «Dos anys», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 1.

835 Pere COMAS I CALVET. «Cinc anys de treball dintre *L'Opinió*», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 1. A més dels companys del primer moment com Ignasi Armengou, Víctor Hurtado, Just Cabot, Amadeu Bernadó, Joan Casanovas, Domènec Pallerola, Humbert Torres, Joaquim Ventalló, Jaume Aiguader, Carles Soldevila, Josep Pijoan, Josep Maria de Sagarra, Josep Maria Planes, Joan Sacs, Alexandre Plana, Cèsar August Jordana, Josep Pla i el dibuixant Shum, hi ha una llista de persones «*d'esperit liberal*», que portaren «*la veu dels pensadors i homes d'acció catalans*»: Jaume Miravitlles, Manuel Juliachs, Ángel Samblancat, Joan Ors, Xavier Regàs, Joaquim Maurín, Emili Granier-Barrera, Josep Xirau, Pere Mialet, Jaume Gascon, Joan Peiró, Manuel Serra i Moret, Rossend Llates, Jordi Arquer i Martí Vilanova.

836 Editorial: «A l'Ajuntament hi ha crisi. Un acte de dignitat de cinc tinents d'alcalde», *L'Opinió*, 4 de juny de 1933, p. 17.

4 de juny de 1933
Vinyeta de Gosolà
ironitzant amb l'oposició dels "trentistes" a una FAI
que amb la seva acció fa el joc als monàrquics:
«*A LA FAI LI HAN SORTIT GRANS*
—Mira que són bonics els de mil.
Si fas alguna revolucioneta te'n deixaré tastar.
—Ja em convenen, ja, però temo que els trenta grans del clatell
no em deixin bellugar.».
AHCB

cent davant la decisió del partit que es resolgui la crisi dins del mateix Ajuntament, abans de recórrer a organismes superiors.[837]

Les baixes o absències de regidors de la majoria s'han anat acumulant: Lluís Companys, nomenat immediatament governador civil de Barcelona i més tard diputat a Corts, com l'alcalde Jaume Aiguader, Joan Lluhí i Amadeu Aragay; Salvador Vallverdú, mort el desembre de 1931; separació en grup a part dels regidors de la Unió Socialista, Rafael Campalans, Francesc Viladomat i Joaquim Xirau; expulsió del partit pel cas de venda de credencials d'ocupació de Francesc Costa, Ramon Marlés, Lluís Puig, Enric Sànchez i Jaume Vinyals; elecció de Joan Casanovas, Pere Comas i Joan Casanelles com a diputats al Parlament, que sumen també Companys i Lluhí; i la defunció d'Ernest Ventós, el gener de 1933.

La crisi només es pot resoldre amb la convocatòria de noves eleccions a la ciutat de Barcelona, sosté *L'Opinió* i, mentre es gestiona, confia que «*el Partit que té el Poder*» doni la solució del problema, «*tant de bo sigui encertada*».[838] Quan la crisi es resol, de manera diferent a la desitjada, amb la constitució d'un ajuntament «*automàtic*», d'acord amb l'establert per la Llei municipal de Catalunya, l'elogi és per la fidelitat als principis dels regidors dimissionaris: la rectitud de consciència i l' enteresa política dels homes d'Esquerra.[839] Queden nomenats automàticament alcalde i tinents d'alcalde, en substitució dels dimitits, els set regidors que van obtenir més vots en les eleccions del 12 d'abril: Jaume Aiguader, Joan Casanovas, Ramon Marlés, Lluís Puig i Miquel Ollé, tots elegits per Esquerra, Antoni Güell López i Ferran de Sagarra, de la Lliga. Dels cinc primers només tres representen el partit, ja que Ollé ha superat la suspensió de dos mesos, el juny

837 Editorials: «La crisi de l'Ajuntament de Barcelona. La solució veritable és acudir al cos electoral» i «L'Ajuntament de Barcelona. La sessió extraordinària», *L'Opinió*, 6 i 7 de juny de 1933, p. 1.

838 Editorial: «El tema del dia. La solució de la crisi municipal», *L'Opinió*, 8 de juny de 1933, p. 1.

839 Editorial: «La crisi municipal resolta», *L'Opinió*, 10 de juny de 1933, p. 1.

de 1932, mentre que Puig va ser exclòs del partit i Marlés suspès indefinidament de militància.

Hi ha una crisi sobtada del Govern de la República, en decidir el president Alcalá-Zamora obrir una ronda de consultes, davant el desig d'Azaña de dividir en dos el ministeri d'Agricultura, Indústria i Comerç, a més de substituir Jaume Carner, malalt, en la cartera de Finances. *L'Opinió*, que ha sostingut que el Govern no pot caure mentre tingui el suport de les Corts, confia que el mateix Azaña rebi de nou l'encàrrec i formi un gabinet d'ampla concentració republicana, que continuï comptant amb la col·laboració dels socialistes, el partit més nombrós, amb els seus 110 diputats, més ben organitzat i disciplinat de les Corts Constituents.[840]

Tot i el neguit que causa que el president hagi cridat a consultes els monàrquics «*sanjurjistes*» i grups numèricament insignificants, *L'Opinió* fa confiança a Alcalá-Zamora i Azaña com les dues figures rellevants de la República. El president proposa successivament de formar Govern als socialistes Julián Besteiro, el president de les Corts, que declina l'oferiment, i Indalecio Prieto, fins ara ministre d'Obres Públiques, que accepta. *L'Opinió* ho avala, perquè troba en Prieto «*honestedat política, consolidació republicana i marxa endavant de l'esquerrisme*», sempre que continuï l'esperit d'Azaña en la implantació de l'Estatut.[841]

Quan torna a ser Azaña qui forma govern,[842] *L'Opinió* ho celebra, li dona suport i li satisfà la presència de Lluís Companys al ministeri de Marina, perquè podrà contribuir a la política d'esquerra que s'espera del gabinet. Esquerra Republicana contribuirà a través del seu ministre a fer de la República un instrument apte per a la nostra autonomia, diu.[843] La formació d'aquest Govern té l'efecte positiu d'acabar amb l'obstruccionisme dels mesos anteriors. Tot mantenint-se en la legalitat, Lerroux es desmarca d'un manifest de Miguel Maura que incita les dretes catòliques i monàrquiques a portar al carrer la lluita contra el Govern, emparats per Roma en el seu rebuig de la llei de les congregacions religioses.[844]

La persistència de les accions violentes inspirades pel «*comunismo libertario*», el 12 de juny, amb una destrossa d'aparadors i trencament de vidres a la plaça de la Universitat, fa insistir *L'Opinió* en la seva crítica als aldarulls de la FAI, però també en la debilitat de la resposta governativa personalitzada en el governador Ametlla. «*Les autoritats febles són els millors aliats d'aquests enemics de la llibertat*», escriu, demanant una resposta dura amb la invocació d'una frase d'Azaña: «*els qui tractin d'abatre la República, sàpiguen que s'hi han de jugar el cap*».[845] L'assassinat d'un caporal de la Guàrdia Civil, el dia 15, fa reblar els atacs a la FAI i *Solidaridad Obrera* no deixa d'envestir *L'Opinió.*[846] El diari insisteix en la necessitat que Barcelona deixi de ser una ciutat oberta a tots els delinqüents i assenyala doblement Ametlla, per la manca de control d'atracadors i pistolers i la pujada del preu del pa,[847] contra la qual du a terme una intensa campanya periodística.

L'Opinió aprofita el setzè aniversari de la mort de Domènec Martí i Julià, que presidí durant molts anys la Unió Catalanista, per invocar-ne el llegat d'esquer-

840 Manxeta i editorial: «El Govern de la República, en crisi», *L'Opinió*, 9 de juny de 1933, p. 1.

841 Manxeta i editorial: «Indalecio Prieto accepta el formar Ministeri», *L'Opinió*, 11 de juny de 1933, p. 1.

842 «El nou govern», *L'Opinió*, 13 de juny de 1933, p. 1. Presidència i guerra, Manuel Azaña (Acción Republicana); Marina, Lluís Companys (ERC); Agricultura, Marcel·lí Domingo (PRRS); Governació, Santiago Casares Quiroga (ORGA); Instrucció, Francisco Barnés (PRRS); Finances, Agustín Viñuales (Acción Republicana); Treball, Francisco Largo Caballero (PSOE); Obres Públiques, Indalecio Prieto (PSOE); Estat, Fernando de los Ríos (PSOE); Justícia, Álvaro de Albornoz (PRRS); Indústria i Comerç, José Franchy (PRDF).

843 Editorial: «Azaña reprèn el poder», *L'Opinió*, 13 de juny de 1933, p. 1.

844 Editorials: «Les dretes actuaran en forma revolucionària», «Lerroux, pel bon camí» i «Les Corts Constituents treballen», *L'Opinió*, 15, 16 i 17 de juny de 1933, p. 1.

845 Manxeta i editorial: «L'autoritat, feble», *L'Opinió*, 13 de juny de 1933, p. 1 i 7.

846 Editorial: «Una cosa és la FAI i una altra els treballadors», *L'Opinió*, 18 de juny de 1933, p. 1.

847 Manxetes de *L'Opinió*, 17 i 18 de juny de 1933, p. 1.

L'OPINIÓ

GOYA FOU UN GENI

... I l'artista encarregat de recordar-ho als madrilenys en els jardins de San Antonio de la Florida se n'ha revenjat amb aquest monument

LA VOLTA CICLISTA A CATALUNYA

El corredor Trueba, que ahir era encara el primer dels nacionals

LA DIVISIO NAVAL FRANCESA DE LA MEDITERRANIA VISITA LA CIUTAT DE BARCELONA

Quatre creuers ancorats sota Montjuïc

A BORD DEL VAIXELL ALMIRALL

El President de la Generalitat, l'Alcalde de Barcelona i les altres autoritats, en la visita al creuer «Foch»

LA CONFERENCIA ECONOMICA MUNDIAL

Sir John Simon, delegat britànic, i M. Paul Hymans, Ministre d'afers estrangers de Bèlgica, sembla que han arribat a una intel·ligència

EL SEMI-NU A LA PANTALLA

Rosalie Roy, una de les més exquisides artistes de la Universal

18 de juny de 1933

Contraportada de *L'Opinió* que, a partir d'aquesta data, va dedicar-la a fer-ne un recull d'informació fotogràfica de Catalunya i el món.

AHCB

risme i liberalisme, encarnat ara per Esquerra Republicana i, fins i tot, pels dos homes que «*garanteixen l'Estatut de Catalunya, fora d'aquí, Azaña i Besteiro*». Del primer, diu el diari que representa un programa polític calcat al d'Esquerra i del segon que milita en el sector coincident amb el socialisme català. Martí i Julià s'hauria assegut avui al Parlament a «*l'escó veí del company Serra i Moret*», de la Unió Socialista. Li pertoca a Esquerra Republicana ocupar «*un centre d'estabilitat per a tenir a la seva esquerra una organització socialista que temps a venir sigui apta per a estructurar exigències de la nostra vida col·lectiva*».[848]

La substitució de Companys per Joan Casanovas a la presidència del Parlament[849] coincideix amb un nou episodi d'infracció de la immunitat dels diputats que afecta el socialista Joan Comorera, coincident alhora amb el rebuig d'un escrit en català per un alt funcionari de l'Audiència. Es torna a posar sota l'objectiu la inajornable depuració del personal desafecte a la República, que manté en l'avantdespatx del president de l'Audiència un retrat de Felip V, dins una galeria dels sobirans «*que hagué de sofrir Catalunya*».[850] «*En temps d'Anguera de Sojo havíem dit que la República no havia entrat a l'Audiència, i deien que fèiem campanya personal. La República continua sense existir a l'Audiència*», denúncia la manxeta del dia 22. Quan, tres setmanes després, és reconeguda judicialment la immunitat dels diputats, el diari avisa que «*si cada tros d'autonomia ens costa tan com aquest, ja patirem*» i insisteix en la inajornable depuració de la magistratura.[851]

848 Editorial: «Domènec Martí i Julià», *L'Opinió*, 20 de juny de 1933, p. 1.

849 «Per unanimitat foren elegits president del Parlament, el senyor Joan Casanoves, I vicepresident primer, el senyor Serra Hunter», *L'Opinió*, 21 de juny de 1933, p. 5.

850 Editorials: «Pel prestigi del Parlament Català. La immunitat dels nostres diputats és indiscutible», «Felip V, encara a la nostra Audiència» i «Mentre els anem pagant», *L'Opinió*, 21, 22 i 23 de juny de 1933, p. 1.

851 Manxeta i editorial: «Cures d'urgència. La depuració de la magistratura», *L'Opinió*, 13 de juliol de 1933, p. 1.

Debat al 2n Congrés

El dissabte 24 de juny, tarda i nit, durant la segona i la tercera sessió del 2n Congrés Nacional d'Esquerra Republicana de Catalunya, es produeix un debat en el curs del qual un participant demana l'expulsió del partit d'Antoni Xirau i Joan Lluhí, en el curs del debat sobre la crisi de govern de gener amb Francesc Macià i Carles Pi i Sunyer. El diari no destaca gens el Congrés en l'edició del diumenge, amb una simple crida a portada de la informació a pàgines interiors, però en queda constància en la ressenya ordinària de les sessions.[852] «*Brillant intervenció política del senyor Xirau*», «*El senyor Macià rebat algunes afirmacions del senyor Xirau*», «*Discurs del senyor Lluhí*» i «*Intervenció del senyor Pi i Sunyer*» són els títols que encapçalen successivament les parts del debat, que acaba amb l'aprovació de la gestió del president Macià amb un vot total de confiança.

En les qüestions preliminars, dos assembleistes havien preguntat al directori sobre la creació d'un òrgan oficial del partit i se'ls havia contestat que «*la creació d'un òrgan en la premsa ofereix moltes dificultats, sobretot de caràcter econòmic, de difícil superació*». El fet que, a més de *L'Opinió*, també es publica *La Humanitat* fa pensar que la pregunta sorgeix de sectors que no s'identifiquen amb cap dels dos diaris existents o que ignoren el recent canvi de propietat del segon. Aquest diari de la tarda fundat per Lluís Companys ha estat adquirit tres mesos enrere per Editorial Llibertat SA, del consell d'administració del qual formen part membres del sector d'Estat Català.[853] El 9 de juliol passa a publicar-se al matí, en competència directa amb *L'Opinió*.

En la manxeta de l'edició següent, dimarts 27, *L'Opinió* proclama que el Congrés ha palesat que «*per ara, les dretes no hi tenen res a fer a la nostra terra*». En un editorial titulat sense cap estridència s'aprecia «*la màxima equanimitat*» com fou rebuda pels delegats la proposició de censura i expulsió de Xirau i Lluhí, re-

852 «Al Palau de les Arts Decoratives. L'Esquerra Republicana de Catalunya obrí, ahir, el seu II Congrés ordinari», *L'Opinió*, 25 de juny de 1933, p. 5, 6 i 14.

853 IVERN (1988-1989: II, 481-489).

20 de juny de 1933
Vinyeta de Porta ironitzant amb el poder judicial: «*LA REPUBLICA A L'AUDIÈNCIA —Deia que un diputat del Parlament de Catalunya té immunitat parlamentària. Hi ha gent de bona fe. Aquí no hi ha més immunitat que la nostra.*».
AHCB

butjada «*amb manifestacions generals que demostraven l'esperit de no defugir ni la polèmica ni la controvèrsia útil sempre i adequada en un Congrés de Partit*».[854] Tot en un to d'elevació, subratlla l'editorial.[855] «*Van errats els que parlen d'escissió*», ja que en una organització democràtica sempre hi ha lloc per a defensar criteris diferents i «*són nombrosos i contundents els exemples que demostren el canvi d'actuació de les masses polítiques influïdes per parers dels seus homes*».

En el seu discurs al congrés, Xirau denuncia que Esquerra «*no funciona d'una manera democràtica*» i en posa l'exemple que no s'hagués convocat el directori central del partit ni en la crisi del Govern de la Generalitat de gener ni en la crisi més recent del Govern de la República. En totes dues ocasions, «*la solució fou acceptada sense la intervenció dels organismes cabdals de la nostra organització política*». La cita de l'editorial «Veu d'alarma», del 24 de febrer, identifica amb tota naturalitat la veu dels dimitits amb la de *L'Opinió*. En estendre's sobre els «*procediments antidemocràtics*» del partit, en particular sobre la qüestió de la delegació de funcions del president de la Generalitat, i en justificar l'oposició dels quatre consellers dimissionaris a «*construir un sistema presidencial, incompatible i contrari a l'essència de la democràcia*», sorgeixen remors entre els assistents.

Quan Xirau afirma el seu convenciment que «*el nostre Partit anirà bé si no prospera el criteri equivocat*

854 Editorial: «El II Congrés d'Esquerra Republicana», *L'Opinió*, 27 de juny de 1933, p. 1.

855 «Ningú no podrà tampoc negar l'elevació de to en què transcorregueren les sessions, especialment les de dissabte, on el perill de les conseqüències de l'apassionament era més gran. A més de les paraules dels senyors Xirau i Lluhí, escoltades en silenci i respecte per la immensa majoria dels assistent, s'hi pronunciaren vibrants al·locucions del senyor President, Francesc Macià, i del primer conseller, senyor Pi i Sunyer, com a rèplica dels discursos dels primers. Creiem sincerament que tot transcorregué degudament, mantenint-se punts de vista que el futur farà encertats o no, però que haurà estat demostrat que l'Esquerra pensa, raciocina i exerceix la funció de comentari sense traves ni privacions, ni temences».

dels que mal aconsellen el President de la Generalitat», la ressenya assenyala que «*mentre un sector aplaudeix, un altre sector, més nombrós, produeix un gran avalot*». Un altre escàndol es produeix en dir Xirau que Esquerra Republicana va perdent el seu accent «*esquerrista*», en admetre infiltracions com la del propi conseller primer Carles Pi i Sunyer, que ha arribat a la direcció política màxima poc temps després de l'ingrés al partit.

Macià, en el torn de rèplica, atribueix als consellers dimitits el comportament antidemocràtic i justifica la seva negativa a acceptar que el conseller de Governació fos també governador general de Catalunya perquè donant aquest consentiment «*tots plegats ens exposàvem a perdre la dignitat de catalans*». I titlla també d'antidemocràtica la pretensió de Lluhí i els seus companys que, havent delegat les funcions executives, es limiti a les funcions de poder moderador. Macià estava disposat a acceptar que un dels dimitits es reincorporés al Govern després de la crisi, però no tots quatre com volien, ja que així no hi tindrien majoria i «*haurien deixat d'imprimir-hi el to que els convenia*».

Lluhí demana la paraula per respondre a Macià, però abans un «*senyor Ferrer*»,[856] que havia interromput el discurs de Xirau, proposa l'expulsió dels quatre dimitits, ja que de les paraules d'aquest se'n dedueix un vot de censura al president de la Generalitat. Lluhí comença defensant el catalanisme i la lleialtat del conseller Tarradellas davant dels dubtes suscitats per les paraules de Macià, dona més detalls sobre la crisi de gener i lamenta que al cap de cinc mesos i mig no s'hagi avançat en una qüestió que altrament hauria permès afrontar els problemes de seguretat que la interinitat d'un governador que no és d'Esquerra no fa sinó agreujar. I insisteix que, amb l'actual política, ni els interessos de Catalunya, ni els de la República, ni els del propi partit «*no podran marxar bé de cap manera*». En aquest discurs que, almenys en dos moments, suscita protestes entre els assistents, Lluhí fa notar el dolor que, com a catalanista, li produí la dimissió de Companys com a president del Parlament per ocupar el càrrec de ministre de Marina.

En una breu intervenció, el conseller primer Carles Pi i Sunyer defensa la posició del president i l'actuació del Govern i demana «*la cohesió i la unitat*» del partit. La seva afirmació que els serveis d'ordre públic ja haurien estat traspassats si no s'haguessin produït discòrdies dins del partit semblen una acceptació tàcita dels arguments dels dimitits, amb els qui va compartir govern. Pi i Sunyer, a qui Xirau s'ha referit amb cordialitat personal, reconeix que el criteri democràtic i liberal dels dimitits és tan honestament defensable com «*la necessitat de conservar el prestigi i la personalitat del nostre President*». El debat queda tancat amb una proposició que considera l'assumpte «*suficientment discutit i aclarit, aprovant totalment la gestió del senyor Macià i votant la confiança plena al mateix*».

Entre altres acords del Congrés hi ha enviar telegrames al Govern de la República en protesta per les insolències monàrquiques i anticatalanes en el procés dels fets del 10 d'agost,[857] incidents i provocacions que *L'Opinió* ha començat a denunciar en manxetes i editorials. Demana mà ferma contra els privilegis de presos com l'indultat Sanjurjo i altres generals, en contrast amb el calvari de les famílies de detinguts obrers o els mals tractes infringits a Andreu Nin en el jutjat militar d'Algeciras.[858] El diari s'oposa a la concessió de les amnisties que es demanen per als «*militars i monàrquics que fan matar soldats*», als «*agitadors que fan matar obrers*», i als «*atracadors i els traficants d'explosius*», ja que seria un senyal de feblesa de la República.[859]

856 Potser es tracta de Pere Ferrer i Batlle (Barcelona, 1899 – Ciutat de Mèxic, 1966), militant d'Esquerra, membre del sector d'Estat Català i amic de Miquel Badia.

857 «El segon Congrés Nacional d'Esquerra Republicana de Catalunya», *L'Opinió*, 27 de juny de 1933, p. 3.

858 Manxeta i editorial: «La República pateix d'anèmia», *L'Opinió*, 23 de juny de 1933, p. 1. Vegeu també (editorials): «Mentre ve la llei de 'vagos'» i «Una manifestació monàrquica constant. La vista de la causa de la Sanjurjada», *L'Opinió*, 25 de juny i 6 de juliol de 1933, p. 1.

859 Manxeta i editorial: «Les amnisties que es demanen», *L'Opinió*, 24 de juny de 1933, p. 1. Manxeta de l'1 de juliol.

25 de juny de 1933

Vinyeta de Porta ironitzant amb els desitjos de l'oposició monàrquica: «*La foguera de Sant Joan que els cremaheretges haurien volgut fer.*». AHCB

Defensa de l'ordre de la República

La defensa de la República davant d'un nombre creixent d'incidents, provocats pel que *L'Opinió* anomena les extremes dretes i les extremes esquerres, és la tònica de manxetes i editorials, que aniran carregant també una crítica implícita al Govern de la Generalitat. El diari es fixa en fets luctuosos com la desaparició en vol de Cuba a Mèxic, de l'aparell de l'acreditat aviador Mariano Barberán i el jove figuerenc Joaquim Collar, després d'haver assolit el primer vol transatlàntic Sevilla-Cienfuegos, com una pèrdua sensible per a l'aviació de la República.[860] També es fixa en detalls quotidians com el negoci clerical derivat de l'abús de tocs de campana de la parròquia de la Concepció de Barcelona.[861] Com en altres ocasions, aborda tan a nivell informatiu[862] com editorial,[863] problemes i necessitats socials com ara la crítica situació econòmica de l'Hospital Clínic, sotmès a la inoperativitat d'una triple dependència de l'Estat, l'Ajuntament i la Generalitat. O la necessitat imperativa d'atendre els 30.000 catalans que esperen a tenir una escola, a més dels 30.000 procedents de les escoles religioses que també han de ser atesos.[864]

Com a novetat immediata de l'aplicació de Estatut, *L'Opinió* destaca la importància de la constitució del Patronat de la Universitat Autònoma sorgida de la reforma de la vella Universitat de Barcelona, i en recla-

860 Editorial: «La mort, després de la glòria», *L'Opinió*, 29 de juny de 1933, p. 1.

861 Editorial: «La indústria dels campanars», *L'Opinió*, 28 de juny de 1933, p. 1.

862 J.M. LLADÓ FIGUERES: «Un problema apremiant. La crítica situació econòmica de l'Hospital Clínic», *L'Opinió*, 27 i 30 de juny, 6, 14, 21 de juliol de 1933, p.1 i 14, 1, 1 i 4, 1 i 5, 1 i 5,

863 Manxeta i editorial: «Una vergonya per a Barcelona. La situació tràgica de l'Hospital Clínic», *L'Opinió*, 30 de juny de 1933, p. 1.

864 Editorials: «A Catalunya hi ha milers de nens sense escola», «La substitució de l'ensenyament confessional. Només a Barcelona afecta 30.000 nens», «La substitució de l'ensenyament religiós» i «Un decret que tarda», *L'Opinió*, 5 i 16 de juliol, 3 d'agost i 2 de setembre de 1933, p. 1.

ma també una depuració del cos de catedràtics.[865] Una depuració imprescindible per dur a terme la revolució republicana, terme que no deixa d'aparèixer en l'elogi pòstum del lleidatà Ricard Palacín, la primera baixa entre els diputats al Parlament de Catalunya, un home important «*en l'obra pre-revolucionària, més tard en la mateixa revolució i suara en el redreçament de la Catalunya autònoma*».[866]

Atent als problemes laborals, *L'Opinió* aprova una reunió nocturna de l'alcalde Aiguader amb el comitè de vaga de la construcció i una reunió d'autoritats al màxim nivell —president de la Generalitat, consellers de Governació i Treball, els quatre governadors civils i l'alcalde de Barcelona— per abordar el problema de l'arribada massiva d'homes en busca de feina.[867] Arran de les obres de construcció dels enllaços ferroviaris, anunciades pel ministre d'Obres Públiques, el diari ha demanat de nou a les autoritats l'adopció de mesures per regular tant les vagues com la immigració.[868] Aprova les mesures acordades per les autoritats —només donar feina als qui acreditin dos anys de residència a Catalunya i establir un control sanitari dels nouvinguts— i espera que es compleixin. Troba, en canvi, un acte de candidesa oferir un bitllet de tornada als rebutjats. I reitera que «*l'autonomia de Catalunya no marxarà mentre no es dugui rigorosament el control de la gent que entra a Catalunya*».

L'assassinat del secretari del jurat mixt del ram de la construcció i els estralls a botigues del centre de Barcelona, el 8 i 9 de juliol, fan apujar el to editorial, que denuncia el risc de tornar al pistolerisme dels anys 1919-1923: és «*la gota que vessa la copa de la ciutat martiritzada*». Ni un Govern Civil en extinció ni una Generalitat en període d'organització poden garantir l'ordre públic, el traspàs ha de ser immediat i el Govern de Catalunya ha d'afrontar-ne la responsabilitat.[869] «*Un crim social representa l'inici d'una lluita salvatge. Per la dignitat de tots, cal evitar-la*», clama *L'Opinió* en la manxeta de la mateixa edició.

«*Suposem que ni la República ni Catalunya no voldran ensorrar-se per una manca d'autoritat*», insisteix dimarts 12, amb un editorial que crida a la unió de tots els republicans contra els extremistes de dreta i «*els mal anomenats d'esquerra*», que mogui les autoritats a actuar amb fermesa, amb les dimissions i nomenaments que calgui, perquè «*l'enemic truca a la porta disposat a destruir-ho tot*». Apel·la als «*homes que han posat cabells blancs a la presó i a l'exili, per als quals el règim republicà és tan essencial com l'aire que respiren*» que ara són al càrrec dels organismes dirigents i els demana que donin el mot d'ordre. «*Avui no hi ha altre problema que aquest. El del restabliment de la pau pública*».[870]

L'Opinió dona suport a la disposició del Govern de la Generalitat a intervenir «*en la qüestió candent de la pau al carrer*» i li desitja encert, però lamenta el retard en els treballs de la Junta de Seguretat constituïda unes setmanes abans. La crisi de gener i la dimissió dels quatre consellers «*no fou estranya al problema que la realitat ha plantejat ara de manera tan viva*», recorda.[871] I insisteix que fa sis mesos que venen preconitzant mesures més «*transcendentals*»,[872] ja que l'autonomia de Catalunya «*no estarà pròpiament en marxa mentre no tinguem l'ordre públic*».[873] En un clima cada cop més enrarit per les provocacions militars

865 Editorial: «Un moment transcendental per a Catalunya. El Patronat de la Universitat Autònoma», *L'Opinió*, 2 de juliol de 1933, p. 1. Vegeu també «Text de l'Estatut de la Universitat de Barcelona» i (editorial): «L'autonomia universitària», *L'Opinió*, 9 i 12 de setembre de 1933, p. 10 i 1.

866 Editorial: «Un home d'enteresa», *L'Opinió*, 4 de juliol de 1933, p. 1.

867 Editorial: «Mesures de defensa», *L'Opinió*, 7 de juliol de 1933, p. 1.

868 Editorial: «Dos problemes a resoldre prèviament», *L'Opinió*, 1 de juliol de 1933, p. 1.

869 Editorial: «El terrorisme barceloní. Ha caigut un altre home», *L'Opinió*, 9 de juliol de 1933, p. 1.

870 Editorial: «La seguretat pública. Els pertorbadors encara són amos del carrer», *L'Opinió*, 11 de juliol de 1933, p. 1.

871 Manxeta i editorial: «L'ordre públic a Barcelona. El Govern de la Generalitat intervé», *L'Opinió*, 12 de juliol de 1933, p. 1.

872 Editorial: «El traspàs de l'ordre públic a la Generalitat», *L'Opinió*, 15 de juliol de 1933, p. 1.

873 Manxeta de *L'Opinió*, 14 de juliol de 1933, p. 1.

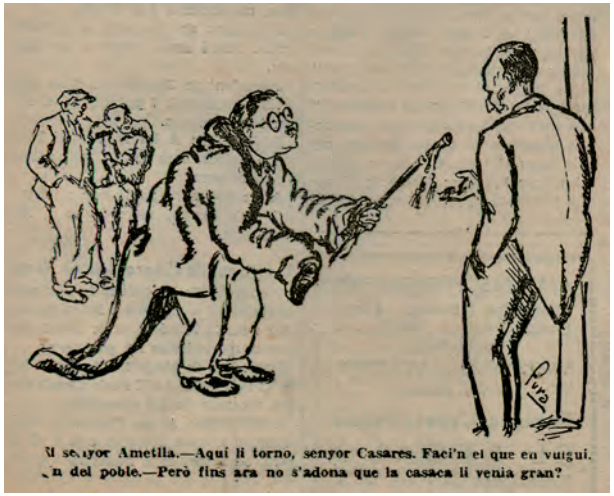

15 de juliol de 1933
Vinyeta de Fura ironitzant sobre la capacitat del governador civil Claudi Ametlla, d'Acció Catalana: «*El senyor Ametlla. —Aquí li torno, senyor Casares. Faci'n el que en vulgui. Un del poble. —Però fins ara no s'adona que la casaca li venia gran?*».
AHCB

monàrquiques i una criminalitat de la FAI que no dona la cara, no es pot parlar d'amnisties —només acceptables per a delictes d'opinió i propaganda—, sinó ben al contrari, la màxima fortalesa en l'acció governativa.[874]

L'Opinió aprova amb satisfacció dues sentències judicials quasi simultànies, el 25 i 29 de juliol. La primera contra els militars monàrquics encausats per la «*sanjurjada*» d'un any abans, que causaren la mort de dotze soldats. La segona, per l'assalt anarquista de l'Ajuntament de Terrassa del 15 de febrer del mateix any, amb el segrest de l'alcalde i la destrucció de l'arxiu, entre altres danys causats per una efímera proclamació del «*comunismo libertario*», com escriu sempre el diari, que se n'ha ocupat en manxetes i editorials anteriors.[875] «*La República té una llei. El dia que no es compleixi, la República és morta*», proclama, i denuncia l'engany dels diaris de la FAI de fer creure als familiars que els processats serien absolts i alliberats.[876]

Sense deixar de ser comprensiu amb les dificultats del traspàs de l'ordre públic, reconeguda pel conseller de Governació, Joan Selves, *L'Opinió* subratlla com en són de nocives les interinitats i demana a tots els partits polítics que s'ocupin amb més atenció dels problemes concrets de la vida diària,[877] perquè hi ha un desencís dels republicans perquè les coses no rutllen.[878] La proclamació de la República per Lluís Companys, remarca, no fou pas «*l'assoliment d'una fita*», sinó «*l'inici d'una tasca enorme a realitzar*».

Alerta als militants

Sense assenyalar ningú, diu el diari, cal tenir clar que per canviar radicalment un règim que durava feia segles, calen homes d'acció: «*han d'ésser homes que*

874 Editorials: «El poder no pot tenir febleses» i «Activitat lloable», *L'Opinió*, 14 i 21 de juliol de 1933, p. 1.

875 Editorials: «El Consell de Guerra pels fets de Terrassa» i «Tots són uns», *L'Opinió*, 25 i 26 de juliol de 1933, p. 1.

876 Editorial: «Dues sentències», *L'Opinió*, 30 de juliol de 1933, p. 1.

877 Editorial: «Les activitats dels partits polítics. Cal ocupar-se dels problemes concrets», *L'Opinió*, 18 de juliol de 1933, p. 1.

878 Editorial: «El que no té perdó», *L'Opinió*, 20 de juliol de 1933, p. 1.

han de treballar, no pas les vuit hores, sinó les dotze, i les setze, i les vint-i-quatre, i que han de morir extenuats [...] *al peu del càrrec al qual han estat elegits*». I si «*el càrrec és superior a les seves condicions, han d'anar-se'n*» i deixar pas a d'altres. *L'Opinió* no deixa de demanar que s'evitin les negligències en l'acció de govern, que se'n vagin aquells polítics que no serveixen i que predomini en els partits l'austeritat, que «*és virtut que la democràcia admira*», evitant els «*repartiments de càrrecs, prebendes i sinecures*».[879]

El director de *L'Opinió* signa una veu d'alerta personal als militants d'Esquerra sobre la retenció il·legal de dos homes en el Casal d'Esquerra d'Estat Català del carrer Viladomat, la matinada del diumenge 16 de juliol, duta a terme per falsos agents de policia sota la responsabilitat de Miquel Badia. Ventalló no ho diu, però Badia és el secretari del conseller de Sanitat i Assistència Social, Josep Dencàs, i membre del directori d'Esquerra elegit en el Congrés recent, però també el cap dels escamots militaristes del sector d'Estat Català.[880]

De les declaracions dels vigilants nocturns que foren requerits per a localitzar els domicilis dels homes retinguts, de la versió dels fets publicada per *Solidaridad Obrera* sobre la retenció dels afectats que eren militants de la FAI i de la versió de Badia publicada a *La Humanitat*, Ventalló reconeix que hi ha diferències, però no hi ha cap dubte sobre la retenció il·legal dels dos homes que foren trets per la força dels seus domicilis, i de la responsabilitat de Badia en els fets. Dies més tard, *L'Opinió* recorda a la manxeta la declaració de principis del partit que aquests fets contravenen.[881]

Com recorda ell mateix, Ventalló ha estat objecte sovint d'amenaces de la FAI per la crítica sistemàtica del diari contra les accions coactives i criminals dels seus membres, a més de la influència exercida sobre els sindicats de la CNT, però sosté que no se la pot atacar des de la il·legalitat. La seva veu d'alerta recorda als militants d'Esquerra que aquests fets són contraris als principis del partit, la ideologia dels militants i als ideals de qualsevol ciutadà liberal i demòcrata, que són els mètodes que utilitzen tant els feixistes com els soviets, el mètode que volgueren usar a Madrid uns monàrquics contra Ventura Gassol. «*Si l'Esquerra admet això, si no s'hi aixeca en contra, jo no vull fer de profeta, però modestament dic que l'Esquerra és un partit condemnat a mort*», conclou. «*Els militants de l'Esquerra tenen la paraula*».

Sense al·ludir directament a l'episodi, *L'Opinió* fa, l'endemà, una proclama solemne de la República com a règim de legalitat, contra les violències dels colpistes i dels anarquistes, contrari a l'existència del «*policia honorari*» emparat pel partit governant, l'existència del qual és la negació de l'essència liberal de la República.[882] Només l'autoritat, sola, és plenament responsable i «*no hi pot haver mai policies honoraris, diguin-se sometent, diguin-se sindicat lliure, diguin-se Juventudes de Unión Patriótica, diguin-se escamots*». La darrera frase no pot ser més contundent: «*Catalunya seria un país que es mereixeria una dictadura, si des de dalt es tolerava, s'emparava o s'assistia al menor esclat de violència per damunt de la llei*».

La concreció ve el dia següent quan *L'Opinió* sospita que les intencions reals d'un decret de creació d'un cos d'aspirants a policies de la Generalitat, pot ser «*un formulisme per legalitzar coses que ja marxen clandestinament*».[883] Crear un cos d'aspirants a una policia pròpia pot ser bo i necessari en la intenció, però els dubtes i les sospites sorgeixen dels requisits mínims que es requereixen, saber llegir i escriure. El diari sosté que el policia ha de ser una persona més educada que la massa i que ha d'inspirar respecte personal, però el decret no diu quina formació es donarà als aspirants ni quina mena de professorat hi haurà.

879 Manxeta de *L'Opinió*, 4, 5 i 24 d'agost de 1933, p. 1.

880 J. VENTALLÓ: «En nom de la llibertat. La meva protesta i la meva modesta veu d'alerta als militants de l'Esquerra», *L'Opinió*, 21 de juliol de 1933, p. 8.

881 «El partit declara inviolable: el dret a la vida amb plena seguretat i dignitat; la inviolabilitat de domicili; la igualtat davant la llei; el dret de la lliure emissió i difusió del pensament. (De la Declaració de principis del Partit d'Esquerra Republicana de Catalunya», *L'Opinió*, 30 de juliol de 1933, p. 1.

882 Editorial: «L'autoritat i la llei», *L'Opinió*, 22 de juliol de 1933, p. 1.

883 Editorial: «L'escola de policies», *L'Opinió*, 23 de juliol de 1933, p. 1.

23 d'agost de 1933

Vinyeta de Fura ironitzant amb el finançament de l'autogovern català: «*—Vinga, "Isidro", vinga; ja és hora d'afluixar la mosca.*
—Això si que em ve de nou!
Jo que només estava acostumat a fer-te-la afluixar a tu!».

AHCB

Sobre la solvència de l'educació que s'ha d'acreditar per tota mena de feines de la funció pública, Ventalló planteja en un altre article el compliment de l'exigència a tots els funcionaris de saber parlar, llegir i escriure en llengua catalana que ha pres vigència amb l'aplicació de l'Estatut d'Autonomia.[884] Crida l'atenció sobre la falta de veracitat dels certificats acreditatius presentats pels mestres que es presenten a concursos per proveir places a diversos centres escolars. Com a regidor de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, el director del diari aporta un reguitzell detallat de paraules incorrectes i faltes d'ortografia fetes per persones d'entre vint-i-un i vint-i-cinc anys, amb certificats expedits per organismes i entitats molt variats.[885] Són mostres del català que escriuen 159 aspirants sobre un total de 300. Aquesta mostra d'incultura, fa notar Joaquim Ventalló, és més alta entre els homes que entre les dones i, a l'inrevés del que es pot suposar, escriuen més bé el català «*el noi o la noia castellana que l'han volgut aprendre*» que no pas els catalans originaris.

En la introducció d'aquest article, Ventalló fa notar que no hi ha cap excusa admissible contra l'exigència de domini del català pels funcionaris. Primer perquè «*és natural que quan un hom va a un país on es parla una llengua que no és la seva l'aprengui*» però, segon, perquè «*nosaltres no obliguem ningú a viure a Catalunya, i el que no s'hi trobi bé o s'hi senti desplaçat, és ben lliure d'anar-se'n, i hi ha trens a totes les hores i per a tot arreu*».

---

884 J. VENTALLÓ: «El coneixement de la llengua catalana. Un advertiment als que signes certificats, potser sense donar-hi la importància que tenen», *L'Opinió*, 29 de juliol de 1933, p. 5.

885 Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, Escola Normal de Mestresses, Escola d'Estiu, Escola Normal de la Generalitat, Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona, Institut d'Estudis Catalans, Escola del Treball, Biblioteca Popular de la Dona de Girona, Residència de Senyoretes Estudiants, CADCI, Palestra, Casal d'Esquerra d'Estat Català del districte II, Ateneu Gracienc d'Esquerra Catalana, Escola de l'Ateneu Obrer de Sant Andreu, l'Acadèmia Cots, el Liceu Dalmau, Institut Cultural Nostra Escola, Escola Normal i Institut de Segona Ensenyança, A. de l'E. C., Centre de Lectura de Reus, Escola Normal de Girona i Orfeó de Sants.

Interinitats i desviacions

Hi ha una reunió de partits republicans d'esquerra a Madrid, el 26 de juliol, que *L'Opinió* interpreta com un propòsit de fer sortir els socialistes del Govern de la República amb la tornada dels radicals.[886] Hi són presents els gallecs de l'ORGA, els federals, els radicals, ERC, els radical socialistes i l'Acción Republicana d'Azaña, la continuïtat del qual com a cap del Govern no es dona per segura. Sigui quin sigui el resultat d'aquesta presumpta crisi, el diari desitja que el Govern resultant mantingui un bon tracte amb Catalunya, «*el país més republicà del territori de la República*».

L'Opinió no està d'acord, però, que els socialistes hagin de sortir del Govern, ja que el seu és un republicanisme provat i representen una bona part dels obrers espanyols. El partit socialista és el més seriós, organitzat i el que dona més la sensació de partit de Govern, amb Julián Besteiro a la presidència de les Corts que, al costat d'Azaña, és tota una garantia democràtica.[887] El diari defensa el dret de PSOE a ser al Govern, com ho defensa també Marcel·lí Domingo. Largo Caballero ha advertit que, si no se'ls deixés governar, haurien de fer la seva pròpia revolució en forma d'una dictadura, però a diferència de la FAI, la UGT i el PSOE volen que els obrers estiguin representats al Govern. Allunyar-los-en seria un mal per a la democràcia.[888] El reconeixement diplomàtic del Govern de la URSS per la República espanyola, aquests mateixos dies, és considerat necessari per *L'Opinió* malgrat que el règim sorgit el 14 d'abril de 1931 es troba «*enormement distanciat*» del sorgit a Rússia el 1917.[889]

La celebració d'eleccions municipals sembla més pròxima. Segons unes declaracions del president Macià sobre les limitacions de l'Ajuntament de Barcelona, s'han de poder convocar un cop el Parlament hagi enllestit la Llei municipal,[890] que serà publicada al *Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya* el 15 d'agost. *L'Opinió* demana al Govern de la Generalitat que no es distregui i s'acabin celebrant primer a Espanya que a Catalunya, ja que «*en règim d'autonomia hauria estat millor celebrar-les abans*».[891] És indispensable que les convoqui de seguida, ara que pot. «*Hi insistirem*», diu en un editorial, recordant al Govern «*el seu deure i el dany que a la ciutat causa amb el retard en convocar-les*».[892]

Durant aquest agost, la crítica de *L'Opinió* cap a Esquerra puja de to en relació amb la política d'ordre públic i amb la deriva antidemocràtica que observa fins i tot en alguns càrrecs del Govern. Quan el conseller primer Pi i Sunyer parla de la necessitat que el Govern de Catalunya «*tingui el màxim d'autoritat i de força dintre de Catalunya i fora de Catalunya*», *L'Opinió* remarca que «*fa temps que ho venim dient*».[893] Però davant d'una nova onada d'atracaments, el diari fa un sarcasme amarg en una manxeta[894] i un editorial molt dur.[895] Parla de la manca d'orientació del Govern i vaticina que quan es faci finalment el traspàs dels serveis d'ordre públic els atracaments i els fets terroristes s'intensificaran i que per evitar-ho «*seria qüestió que els homes que intervinguessin en aquesta matèria preventiva fossin homes que tinguessin els cinc sentits i que els tinguessin en bon ús, per tal que ningú no*

886 Editorial: «Davant d'una crisi?», *L'Opinió*, 27 de juliol de 1933, p. 1.

887 Editorial: «La solidesa del socialisme espanyol», *L'Opinió*, 28 de juliol de 1933, p. 1.

888 Editorial: «El dret dels obrers a governar», *L'Opinió*, 1 d'agost de 1933, p. 1.

889 Manxeta de *L'Opinió*, 28 de juliol de 1933, p.1. Vegeu també (editorial): «Les relacions amb Rússia», *L'Opinió*, 7 de setembre de 1933, p. 1.

890 Editorial: «Per les eleccions ben ràpides», *L'Opinió*, 29 de juliol de 1933, p. 1.

891 Manxeta de *L'Opinió*, 2, 10, 13 i 19 d'agost de 1933, p. 1.

892 Manxeta i editorial: «El decret que fa falta», *L'Opinió*, 18 d'agost de 1933, p. 1. Manxeta de *L'Opinió*, 27 d'agost de 1933, p. 1.

893 Manxeta de *L'Opinió*, 3 d'agost de 1933, p. 1.

894 «Amb els atracaments d'ahir, els que estan preocupant-se del traspàs de serveis d'ordre públic deuen haver agafat un nou coratge dintre de la lentitud. Vinga! Uns quants atracaments més, i serem a dalt», *L'Opinió*, 6 d'agost de 1933, p. 1.

895 Editorial: «El país s'hi juga la vida», *L'Opinió*, 6 d'agost de 1933, p. 1.

24 d'agost de 1933

Vinyeta de Fura reflexionant sobre com la revolució cubana del moment va tractar al dictador derrocat, Gerardo Machado: «*La República espanyola. —Els ho fas molt fort als ex-dictadors! Cuba. —Els ho haguessis fet tu així, d'altra manera aniries!*». AHCB

hagi d'enyorar demà el temps d'ara, com a millors dels que vindran».

Davant la prolongada situació d'interinitat governativa, *L'Opinió* es dol de no haver estat escoltat en la demanda de control d'una immigració que ha convertit Barcelona en «*la claveguera d'Europa*», en una ciutat que se sent del tot indefensa i a mercè dels delinqüents. No pas una frontera, es demana des de fa dos anys, «*sinó una simple oficina de control, a les estacions, als molls i a les carreteres*» amb un «*doble objecte moral*» per a prevenir els delictes i salvaguardar la salut dels residents a Catalunya.

A part de les habituals referències a la mala gestió del governador Ametlla —en contrast amb Lluís Prunés de Girona, «*un bon governador de l'Esquerra*»—[896] i de la facilitat amb què els delinqüents surten dels jutjats, el diari assenyala directament la conselleria de Governació. Treu valor al propòsit de crear «*un carnet d'identitat que permeti d'acord amb vigilants, serenos i porteres, esbrinar la vida i miracles de cada veí*», que en una ciutat d'un milió d'habitants «*serà obra de romans*». I insisteix a denunciar l'actuació de «*persones sense solvència que es fan passar per policies i no ho són, que porten distintius amb pretès caràcter oficial no reconeguts oficialment i per tant el seu ús constitueix delicte*», mentre l'Escola de Policies de la Generalitat i el seu director no deixen d'aixecar sospites de manca de professionalitat. L'ordre públic és la cosa més seriosa i de més responsabilitat per a la Catalunya autònoma, no apta per a diletants, i s'ha de pensar «*en el país que s'hi juga la vida*», per damunt de les persones.

L'opinió pública catalana està descontenta de com es du a terme el traspàs de serveis, afirma *L'Opinió* tres dies després, i comparteix aquest descontent públic. En un editorial[897] escrit amb certa solemnitat, exposa el seu punt de vista, que si d'alguna cosa «*ens hem d'acusar és de no haver-ho fet abans*». El diari considera arribat el moment d'oposar-se a la «*ratxa*

896 Editorial: «El dret a opinar», *L'Opinió*, 2 d'agost de 1933, p. 1.

897 Editorial: «El traspàs de serveis», *L'Opinió*, 9 d'agost de 1933, p. 1.

confusionista» de confondre el Govern de la Generalitat amb el partit d'Esquerra Republicana i fins i tot amb Catalunya, una posició incorrecta sostinguda per homes del Govern. I va més enllà en afirmar que el partit en tot moment té les mans lliures per a solidaritzar-se amb l'obra del Govern o rectificar-la.

Tot i acceptant que la culpa del retard en els traspassos pugui ser de la representació de l'Estat, *L'Opinió* fa una sèrie de preguntes sobre l'activitat de la representació catalana en la comissió mixta i sobre les relacions d'aquesta amb el Govern de la Generalitat, en el benentès que la responsabilitat final dels acords assolits sempre és del segon. La interpretació «*quelcom restrictiva*» en relació al text de l'Estatut aplicada al traspàs del servei de Notariat motiva «*un lleial advertiment*» del diari. Si en traspassos successius es mantingués una interpretació semblant, caldria formular «*una clara protesta*» i exigir-ne responsabilitats. *L'Opinió* considera urgent i imprescindible vèncer la lentitud dels treballs de la Comissió Mixta, que es resolgui la forma d'establir la valorització dels serveis, que es fixi un ordre de prioritat en els traspassos i que es defineixin bé les facultats i responsabilitat respectives de la Comissió Mixta i del Govern de la Generalitat.

La crítica al sector separatista Estat Català emergeix en manxetes i editorials d'aquests mateixos dies d'agost. Comença amb unes al·lusions discretes als «*escamots .... regionalistes*», a propòsit dels avalots per impedir un míting de la Lliga a Olot, amb «*jovincells*» d'aquest partit portant porres i pistoles. *L'Opinió* no identifica la filiació dels avalotadors —multats i posats a la presó, per impagament, pel governador Prunés— però desqualifica els partits que apleguin militants que vagin a rebentar actes i recorda quan els actes d'Esquerra ho eren per membres de la FAI, «*quan l'Esquerra era temuda*».[898]

La referència ja és directa, a propòsit d'una visita de nacionalistes bascos i gallecs, en retorn del viatge fet per catalans al País Basc i Galícia, dos dies abans del cop d'estat de Primo de Rivera, l'11 de setembre de 1923. El diari retreu que s'hi hagi cridat «*Visca Catalunya lliure!*», un crit separatista que *L'Opinió* no troba admissible en la Catalunya autònoma.[899] És una negació de l'Estatut, de l'obra dels partits que l'han dut, del Govern de la Generalitat i el seu president, «*que fa dos anys que duen una política, naturalment, anti-separatista, com correspon a Governs i homes lleials*». Cap militant d'Esquerra, ni cap centre d'Esquerra no té dret a dir-se separatista, «*perquè el separatisme no està inclòs en els principis bàsics* [...] *d'un Partit liberal que no és separatista*». Això sí, si un dia a Espanya es proclamés una dictadura o tornés la monarquia, «*Catalunya republicana, que no és separatista, se separaria simplement*». «*Amb una gran unanimitat. I seria novament la República catalana d'aquell primer moment del 14 d'abril*».

No són acceptables els crits de «*Gora Euzkadi eskatuka!*» i «*Galícia cheivra!*» en una República que els permet estructurar-se en autonomies com ho ha fet Catalunya. *L'Opinió* defensa el seu dret, davant dels qui s'hi oposen, perquè afirmen que en aquests pobles els nacionalistes són reaccionaris, defensa que cal ignorar «*si a Euzkadi i a Galícia són més els negres que els vermells o els blaus*», defensa que cal estar al seu costat si es volen governar amb autonomia, «*i entre tots farem la República federal*». Però en un segon editorial, *L'Opinió* retreu les expressions antirepublicanes d'alguns oradors forasters, en particular del basc Manuel de Irujo, en un míting al CADCI i en visites a centres d'Esquerra. No és correcte que l'alcalde de Barcelona i els consellers de Cultura i de Treball participin o assisteixin en actes en els quals s'ataca la República, del Govern de la qual forma part Lluís Companys.[900]

El pas següent de *L'Opinió* és marcar distàncies amb Macià i assenyalar, sense identificar-lo, l'existència entorn seu d'un sector del partit que enganya.[901] L'excusa és un intercanvi d'opinions entre Manuel Brunet a *La Veu de Catalunya* —segons el qual la millor mane-

898 Editorial: «El dret a opinar», *L'Opinió*, 2 d'agost de 1933, p. 1.

899 Editorial: «Per la República federal», *L'Opinió*, 8 d'agost de 1933, p. 1.

900 Editorial: «Contra el confusionisme», *L'Opinió*, 11 d'agost de 1933, p. 1.

901 Editorial: «Servir la veritat», *L'Opinió*, 10 d'agost de 1933, p. 1.

30 d'agost de 1933

Vinyeta de Bofarull denunciant la situació del moment a Andorra, intervinguda pels gendarmes a les ordres del veguer francès: «*—Ja podeu dir que els andorrans no mereixem la fama que tenim de contrabandistes... Els contrabandistes són els gendarmes francesos que ens han passat de contraban aquests destestables "veguers"!*». AHCB

ra de fer catalanisme, avui, és atacar Macià—, i Antoni Rovira i Virgili a *La Rambla*, per qui la única manera de fer-ho és fer costat a Macià, «*en tot allò que sigui la defensa de les llibertats catalanes i republicanes*». Davant la resposta d'Agustí Esclasans, a *La Humanitat*, que per fer «*catalanisme pur*» cal posar-se «*incondicionalment*» al costat del president Macià, *L'Opinió* afirma que «*no és posant-se al costat ni en contra de Macià*» com se serveix millor Catalunya, sinó «*dient-li la veritat, sigui bella, sigui amarga*».

Deixant ben clar que no li agraden els termes catalanisme ni catalanista, «*com tots els ismes i els istes*», perquè com espanyolisme, signifiquen una concepció patriotera més que patriòtica, *L'Opinió* defensa que n'hi ha prou amb ser i sentir-se català, que es pot ser bon català fent costat a Macià i anant-li a la contra, com es pot ser un canalla en tots dos casos. «*El que cap President de la Generalitat no perdonarà —i en la història de la Catalunya autònoma que comença, imagineu-ne la corrua que en vindran— és que l'enganyin, li amaguin la veritat o li disfressin els errors presentant-los-hi com uns grans encerts*». L'endemà, la manxeta assenyala que el conseller Josep Dencàs ha dit en un míting que potser «*caldrà aixecar una bandera antidemocràtica*». *L'Opinió* adverteix que no serà pas dins d'Esquerra ni seguint militants del partit. «*L'Esquerra no pot ésser un partit confusionista*» proclama l'endemà.

Un altre pas, ara sí amb la màxima concreció, és la doble denúncia de la interferència creixent del sector d'Estat Català en la vida interna dels centres d'Esquerra i de l'ús d'una bandera que no és la catalana ni la republicana, sinó la coneguda com a bandera separatista. Tot i la fusió fundacional de tots els grups promotors d'Esquerra, s'havia acceptat l'ús del nom d'Estat Català associat a les Joventuts del partit a la ciutat de Barcelona i, alguns mesos enrere, s'havia impedit la creació d'altres joventuts del partit, com les promogudes des de *L'Opinió* per Josep Maria Lladó Figueres i Rafael Font i Farran.[902] Ara, el diari denuncia «*actua-*

902 J.M. LLADÓ FIGUERES: «Una iniciativa. La Joventut d'Esquerra», «Uns aclariments necessaris» i «Notes al marge. L'organització d'una Joventut d'Esquerra», *L'Opinió*, 14 i

cions que pugnen amb els principis bàsics del Partit», la seva propaganda i l'exposició en un míting, per part de Manuel Masramon i Josep Dencàs, d'una ideologia «*francament contrària, per antidemocràtica i estatista i feixistitzant*».[903]

L'Opinió demana que un congrés extraordinari del partit resolgui el problema, ja que no poden coexistir en el partit dues organitzacions i dues disciplines. No es pot promoure el separatisme en un partit liberal i federal que té un ministre al Govern de la República. «*Com a homes de l'Esquerra, fundadors de l'Esquerra, no podem admetre que perduri aquesta situació anormal*». I demana de nou acabar amb els confusionismes davant de la signatura d'un anomenat Pacte de Compostel·la, amb un contingut encara no revelat, amb els nacionalistes bascos i gallecs.[904] Una signatura feta pel diputat a Corts Josep Riera i Puntí, sense coneixement dels òrgans del partit, en un text que sembla contenir consideracions desfavorables pel Govern de la República i pel propi Govern de la Generalitat, en relació als traspàs de l'ordre públic.

La crítica contra les desviacions dels principis d'Esquerra amb activitats paral·leles a la policia és l'objecte d'un editorial solemne i directe sobre l'exercici del poder i la seva suplantació, amb al·lusió directa als escamots «*amb camisa d'uniforme*» que algú tingué la «*velleïtat d'introduir —i fou rebutjat instantàniament pels Centres— dintre del Jovent de l'Esquerra*». Atribuir-se funcions del poder que només el poder pot i ha de tenir, «*és feixisme pur, encara que algú és pensés que no ho és, pretextant militar en qualsevol partit d'esquerra*». Les al·lusions a algun míting on s'anuncien accions directes contra la FAI no deixen gaire dubte que es parla d'Estat Català. «*El Poder públic, absolutament, i sense intervenció ni col·laboració de ningú, és el que ha de tenir funcions d'autoritat*» i tot el que no sigui això és «*anar contra els principis de l'Esquerra Republicana de Catalunya, que proclamen la plena sobirania, independència i responsabilitat del Poder públic en les seves tres branques: legislatiu, judicial i executiu*».

La caiguda de la dictadura de Gerardo Machado a Cuba, saludada amb l'advertiment que cal ser implacable amb els col·laboradors de la tirania i evitar la seva entrada en els partits liberals i democràtics,[905] és també un nou motiu perquè *L'Opinió* lamenti «*l'oblit i la transacció*» de la República espanyola. En aquests precisos moments, denuncia, «*veritables sicaris de la monarquia s'infiltren de nou en els cossos i organismes oficials*» i això passa a Catalunya i fora d'ella «*sota la mirada complaent dels que manen*».[906] En sentit contrari, el nomenament d'Arturo Menéndez com a delegat de l'Estat al Consorci del Port Franc, tot i la felicitació personal amistosa, és vist amb reserva «*com un nou acte de centralisme orb a l'antiga "usanza"*».[907]

Rebaixa de la crítica

Sense desdir-se de les crítiques a la lentitud del traspàs de l'ordre públic, encara pendent al cap d'onze mesos de la signatura de l'Estatut, *L'Opinió* dona suport al Govern de la Generalitat en les dificultats per al finançament dels traspassos.[908] El protagonisme que pren en les negociacions una Junta de Seguretat mixta, en la qual el representant de l'Estat i interlocutor del conseller de Governació és un veterà alt funciona-

16 de febrer i 18 d'abril de 1933, p. 5; FONT I FARRAN: «A propòsit d'una iniciativa. Partits de dogma i partits d'ideologia oberta», «Una obra cabdal per a l'Esquerra Republicana. L'organització nacional de la nostra Joventut», «Un problema cabdal per a l'Esquerra Republicana. L'organització nacional de la nostra Joventut Esquerrista», *L'Opinió*, 15 de febrer, 11, 16 i 20 d'abril, p. 5. Francesc SERINYÀ: «Les noves promocions catalanes: Cal anar a la creació, dins la disciplina de l'Esquerra -ens ha dit un dels organitzadors del moviment- d'una joventut estudiosa, solvent, documentada i responsable», *L'Opinió*, 22 de febrer de 1933, p. 9.

903 Editorial: «Estat Català o Esquerra», *L'Opinió*, 12 d'agost de 1933, p. 1.

904 Editorial: «Què és el Pacte de Compostela?», *L'Opinió*, 13 d'agost de 1933, p. 1

905 Editorial: «Cuba ressuscita», *L'Opinió*, 15 d'agost de 1933, p. 1

906 Editorial: «Com reaccionen els pobles. A Cuba serà difícil restablir la dictadura», *L'Opinió*, 23 d'agost de 1933, p. 1

907 Editorial: «Arturo Menéndez, delegat de l'Estat en el Consorci del Port Franc», *L'Opinió*, 16 d'agost de 1933, p. 1

908 Editorial: «Ni privilegis ni transaccions», *L'Opinió*, 17 d'agost de 1933, p. 1

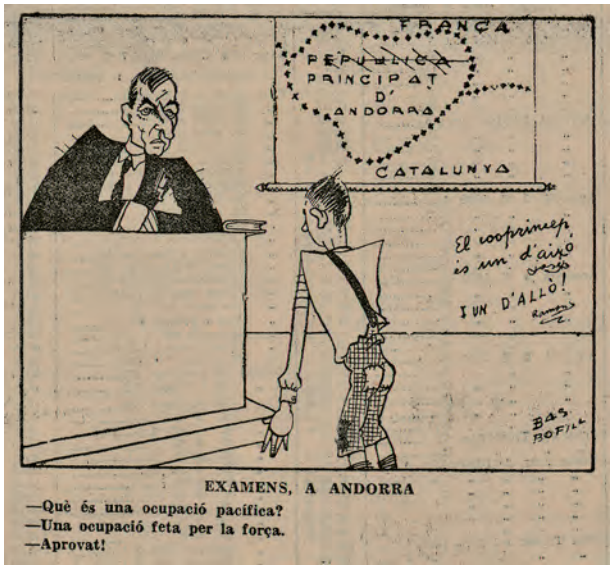

1 de setembre de 1933

Vinyeta de Bas Bofill denunciant la situació del moment a Andorra, intervinguda pels gendarmes a les ordres del veguer francès: «*EXAMENS, A ANDORRA*

—Què és una ocupació pacífica?

—Una ocupació feta per la força.

—Aprovat!».

AHCB

ri resident a Catalunya, és «*tota una desconsideració, una desatenció i una mena de menyspreu per al Govern de la Generalitat i per les persones que en formen part*».[909]

Fins i tot, el diari explica al públic que ha aturat l'exposició dels seus punts de vida sobre política catalana mentre duri la negociació amb el Govern de la República sobre les normes de valoració dels serveis en traspàs, «*la més important de l'autonomia de Catalunya*». Per patriotisme, «*no podem minvar l'autoritat que podria necessitar en cas de conflicte el Govern de la Generalitat*».[910] I ho reitera, amb el Govern de la Generalitat reunit en sessió permanent, després d'haver aturat la publicació a la *Gaceta de Madrid* d'un decret desfavorable preparat pel ministre d'Hisenda Agustín Viñuales i aprovat pel Consell de Ministres.

L'Opinió fa costat al Govern de la Generalitat, sense deixar de recordar la necessitat de fer sempre bé les coses, que no tothom ha compartit.[911] L'endemà se sap que Azaña dona per resolt el problema[912] i el diari no deixa clar amb quin grau de satisfacció ho acull. En resposta a unes paraules de Cambó, que retreu a Esquerra haver assumit en exclusiva la gestió dels traspassos, *L'Opinió* detalla el procediment legal seguit, la pluralitat tècnica i política de la Comissió Mixta, la responsabilitat final del Govern i conclou que no es pot tolerar ni admetre que «*un esperit tebi i poc curós faci possible que en traspassar-se els serveis es disminueixin o minvin els drets estatutaris*».[913]

Els detalls de la solució encara no es coneixen quan, havent-se donat per resolt el problema de la valoració, *L'Opinió* demana claredat i no deixar-se portar «*per optimismes més o menys infundats*». També demana concreció sobre el traspàs de l'ordre públic, que

909 Editorial: «Tot esperant l'ordre públic», *L'Opinió*, 13 d'agost de 1933, p. 1

910 Nota en requadre sense títol, *L'Opinió*, 19 d'agost de 1933, p. 1.

911 Editorial: «El Govern de Catalunya, en sessió permanent», *L'Opinió*, 22 d'agost de 1933, p. 1.

912 Manxeta de *L'Opinió*, 23 d'agost de 1933, p. 1.

913 Editorial: «Els eterns errors del senyor Cambó», *L'Opinió*, 24 d'agost de 1933, p. 1.

també es dona per fet però sense informació precisa.[914] Quan aquesta informació és facilitada, *L'Opinió* reclama la raó que se li va negar el gener: allò que deien els dimitits era correcte.[915]

El conseller de Governació, Joan Selves, és nomenat comissari general d'Ordre Públic o governador general de Catalunya, com també se l'anomena —un càrrec de transició en el traspàs de l'ordre públic—, mentre el conseller de Treball, Francesc Xavier Casals, assumeix interinament Governació. *L'Opinió* interpreta que, amb set mesos de retard, Macià ha hagut d'acceptar allò que negà al Govern Lluhí, allò que el president va dir que no toleraria mai i que va ratificar el Congrés d'Esquerra. Una solució que ara «*neix afeblida, perquè sembla una solució adoptada a contracor i perquè mentrestant s'han perdut aquests set mesos d'atemptats, d'atracaments, de robatoris, d'assassinats i de malestar en l'ambient, durant els quals el traspàs de l'ordre públic hauria estat fet i segurament que s'hauria fet en millors condicions que no pas ara, per una qüestió de confiança en les persones*».

La raó dels consellers dimissionaris ja havia estat reconeguda tocant a la limitació de les facultats presidencials en cas de delegació de funcions, en la discussió i aprovació de l'Estatut Interior, demostrant-se que «*la doctrina democràtica autèntica*» era la que havien defensat Lluhí, Xirau, Comas i Tarradellas. Set mesos després de la crisi al Govern català, els dos punts de vista sostinguts per aquests «*han hagut de ser admesos, reconeguda la seva bondat i el servei que havia de prestar-se a Catalunya amb la seva acceptació*».

Mentrestant, *L'Opinió* ha continuat insistint sobre la urgència de les eleccions municipals, sobretot a Barcelona on l'Ajuntament no té capacitat política per aprovar acords sobre les aigües ni sobre noves línies d'autobusos, indicant al Govern de la Generalitat, el deure i el dany a la ciutat.[916] El diari es pregunta si seran convocades pel mateix dia que són previstes a la resta de la República, el 12 de novembre, i torna a veure necessari que els partits triïn candidats preparats i moralment solvents, amb l'inconvenient que la Llei municipal no hagi establert la retribució dels càrrecs, excepte pels anomenats conseller-regidor.[917]

Potser hi haurà menys candidats a regidors si, coneixent «*la impossibilitat de tota retribució regidoresca*», se'ls fa saber «*els defectes que hauran de curar, les dificultats amb què ensopegaran*», com les que *L'Opinió* exposa de nou sobre el greu problema de la seguretat que afecta «*les vides i els béns dels habitants* [...] *en aquesta malaurada ciutat*», aquest cop en un editorial sobre una plaga de captaires que assetgen constantment els vianants amb tota mena de truculències.[918] L'aprovació d'una «*ley de vagos y maleantes*» —que tradueix per «*ganduls i malfactors*» i és «*una de les més reeixides*» sortides del Parlament de la República— permetrà a la policia actuar amb més diligència en el cas de captaires que delinqueixen «*sempre que els jutges no li desfacin la feina*». *L'Opinió* no deixa d'assenyalar també els ganduls de casa bona o «*señoritos*» que acaben refugiant-se a l'exèrcit i el funcionariat, com els militars monàrquics i monàrquics no militars desterrats a Villa Cisneros per la participació en l'aixecament de Sanjurjo.[919]

El problema de la seguretat s'agreuja, encara, en aquest final d'agost que les autoritats franceses han prohibit l'entrada de veremadors que no tinguin carta de treball, es tem que molts d'aquests homes retinguts primer entre Figueres i la Jonquera, ben bé 4.000, acabin engruixint la multitud dels que malviuen als carrers de Barcelona. *L'Opinió* demana que els repatriï als llocs d'origen.[920]

914 Editorial: «El traspàs de serveis a la Generalitat», *L'Opinió*, 29 d'agost de 1933, p. 1.

915 Editorial: «Set mesos després», *L'Opinió*, 30 d'agost de 1933, p. 1.

916 Editorial: «El decret que fa falta», *L'Opinió*, 18 d'agost de 1933, p. 1.

917 Editorial: «De cara a les eleccions municipals», *L'Opinió*, 20 d'agost de 1933, p. 1.

918 Editorial: «La marxa dels captaires sobre Barcelona», *L'Opinió*, 25 d'agost de 1933, p. 1.

919 Editorial: «Contra els ganduls i els malfactors», *L'Opinió*, 26 d'agost de 1933, p. 1.

920 Editorial: «Problema urgent», *L'Opinió*, 27 d'agost de 1933, p. 1.

2 de setembre de 1933
Vinyeta de Porta
ironitzant amb els sectors improductius:
«*LA LLEI DE GANDULS*
—Però, infeliç!... Si voleu vaguejar tranquil,
us heu d'inscriure a algun club aristocràtic!».
AHCB

De nou amb la preocupació per «*l'obstrucció cavernícola*», *L'Opinió* saluda la Llei d'ordre públic com una altra ofrena valuosa de «*les mai prou lloades Corts Constituents*», el text de la qual publica íntegrament.[921] Una llei que estableix que l'autoritat només actuarà per la defensa de les institucions i dels drets dels ciutadans, que «*no obrarà mai amb l'afany d'extermini i de canibalisme que tots havíem presenciat anys enrere en diades com l'Onze de Setembre, posem per cas, que els capitans Rojas* [dels fets de Casas Viejas] *s'han acabat amb la República*». Una llei, remarca el diari, en què hi cauen de ple els fets que «*han popularitzat el governament del senyor Ametlla (explosius, coaccions, pallisses, segrestaments, preu del pa exagerats, atracaments, etc.) fins als que la FAI ni intentava sota la dictadura (vagues il·legals, reunions clandestines, fulles excitants, parlaments subversius, etc.)*».

La proximitat del traspàs de l'ordre públic a la Junta de Seguretat Mixta Estat-Generalitat obre pas a la incorporació de policies catalans per a completar els efectius existents de la policia espanyola i *L'Opinió* torna a pregonar allò que ha de caracteritzar les persones que en formin part. El policia és un funcionari al servei del país i cal que el Govern de la Generalitat dicti immediatament l'ordre que «*els policies no poden pertànyer a cap centre polític, ni poden estar afiliats a cap organització*». No és imaginable que cap partit ho accepti, ni molt menys un partit que «*admetés de tenir policies que fessin de delegats en una Comarcal, ni de membres del seu Directori*». Sense assenyalar literalment el sector d'Estat Català, el diari remarca que «*no hi pot haver l'Estat-policia erigint-se en Poder igual o superior a l'Estat i al Poder autèntic*». I ho rebla: «*No hi pot haver l'Estat-policia, encara que aquests policies fossin catalans*».[922]

Les diferències en el si d'Esquerra, que els posicionaments del diari han anat fent més visibles, són tema

---

921 Manxeta i editorial: «Un bon ajut per la República. La llei d'Ordre Públic», *L'Opinió*, 31 d'agost de 1933, p. 1; «Llei d'Ordre Públic, aprovada per les Corts Constituents», text oficial complet, *L'Opinió*, 2 de setembre de 1933, p. 5-7.

922 Editorial: «El policia ha d'ésser apolític», *L'Opinió*, 1 de setembre de 1933, p. 1.

de conversa dels periodistes amb els dirigents i el mateix Macià, que les reconeix: «*Nosaltres, els de L'Opinió i els elements d'altres fraccions ens reunirem per veure de resoldre aquelles diferències, de les quals no hi ha perquè negar*».[923] A la sortida d'una reunió posterior, Macià entrega una nota als repòrters en la qual s'esmenten com a principals punts de divergència la delegació de funcions presidencials, la política de traspàs de serveis i l'actuació del sector d'Estat Català. Després de sengles intervencions de Lluhí i Macià, Humbert Torres «*ha iniciat una solució d'aproximació de les dues tendències, que possibiliti, amb futures actuacions, d'uns i altres, des del seu respectiu lloc, la liquidació del problema de les diferències existents*».[924]

Crisi del Govern Azaña

L'elecció dels membres del Tribunal de Garanties Constitucionals[925] deixa «*la més alta funció de la República en mans dels contrarevolucionaris*». *L'Opinió* retreu «*l'empatx de legalitat de la República*» i es pregunta si no hi havia «*massa jurisconsults i conservadors al comitè revolucionari del 14 d'abril*». El sistema d'elecció dels vocals[926] ha donat com a resultat una majoria de dretes: «*sis esquerrans, tres radicals i deu conservadors*». El Parlament de Catalunya ha elegit Antoni Maria Sbert, d'Esquerra, però a Mallorca —una de les tretze regions instituïdes a aquests efectes per la llei— ha conferit el càrrec de vocal a «*a un pres per delicte de dret comú, el contrabandista Joan March i Ordines*». Un mes abans, el financer i gran enemic de la República, havia utilitzat els seus diaris per atiar una rebel·lió al protectorat del Marroc i el conseqüent enviament de tropes, desmentits tots dos fets pel Govern. *L'Opinió* s'havia mostrat a favor que la República abandoni aquesta possessió africana, ja que a part d'un gran acte de règim liberal «*hi faria també un gran negoci*».[927]

Davant d'una composició del Tribunal de Garanties Constitucionals que considera tant perjudicial per la República, *L'Opinió* apel·la, com en altres ocasions, a «*la revolució permanent, gradual i incruenta que tenim en els nostres programes polítics*». Perquè, si no, adverteix, «*si aquesta revolució es talla a l'empara d'una legalitat excessiva i cega, en vindrà una altra que potser no es reduirà al restabliment de les ànsies del 14 d'abril, sinó que anirà més enllà, on la democràcia i el liberalisme res no hi tindran a fer*».[928]

És l'hora de «*depurar sense pietat per tal de consolidar la República*», diu l'endemà, després de fer un repàs de com els governs s'han estrellat davant la burocràcia reaccionària omnipotent de l'alt funcionariat, la magistratura i la policia. Només Azaña pogué reduir amb intel·ligència i energia la força de l'exèrcit, però ni Prieto, ni Casares Quiroga ni Albornoz han pogut res contra els funcionaris. I a Catalunya, on el panorama «*és igualment sinistre*», remarca el paper dels secretaris d'Ajuntaments, «*agents i servidors dels més famosos cacics*». Complaença i lenitat ha estat el mot d'ordre, «*però el poble ja comença a tenir-ne prou*».[929]

923 «L'actualitat política. El senyor Macià parla amb els periodistes» i «Ahir a la Generalitat. Canvi d'impressions entre destacats membres d'Esquerra», *L'Opinió*, 31 d'agost i 3 de setembre de 1933, p. 1 i 10.

924 «Ahir a la tarda. Interessant reunió a la Generalitat», *L'Opinió*, 7 de setembre de 1933, p. 1.

925 Són funcions del Tribunal de Garanties Constitucionals els judicis de responsabilitat dels presidents de la República, de les Corts i del Consell de Ministres, dels ministres, dels membres del Tribunal Suprem de Justícia, del fiscal general i magistrats i del president i els consellers de les regions autònomes, així com resoldre recursos d'inconstitucionalitat contra lleis generals i regionals i conflictes entre l'Estat central i les regions autònomes i entre aquestes.

926 Hi ha vocals per dret propi i vocals electius, amb suplents. Per dret propi ho són el president del Tribunal de Comptes i del Cos Consultiu al que fa referència l'article 93 de la Constitució. Vocals electius ho són dos diputats de les Corts Constituents, un vocal de cada una de les tretze regions instituïdes a l'efecte per la llei, elegit pels regidors i en el cas de les regions autònomes pel seu Parlament; dos representants dels Col·legis d'Advocats i quatre de les facultats del Dret.

927 Editorial: «Una maniobra del contrabandista March», *L'Opinió*, 4 d'agost de 1933, p. 1.

928 Editorial: «Les eleccions per al Tribunal de Garanties. Una mala jornada per a la República», *L'Opinió*, 5 de setembre de 1933, p. 1.

929 Editorial: «L'enfortiment del règim. Depuracions necessàries», *L'Opinió*, 6 de setembre de 1933, p. 1.

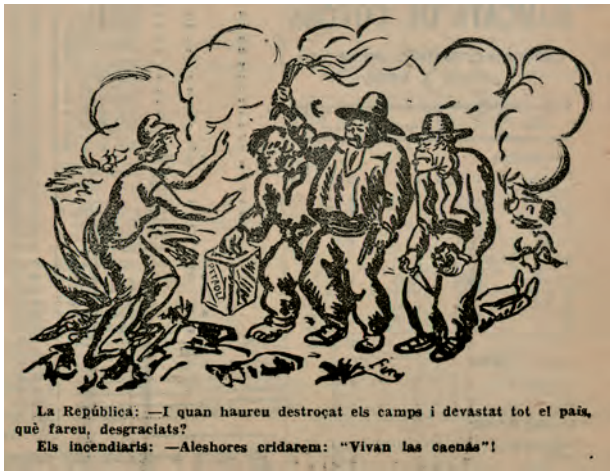

7 de setembre de 1933
Vinyeta de Fura
denunciant els avalotadors
que amb la seva acció fan el joc a l'oposició antirepublicana:
«*La República: —I quan haureu destroçat els camps*
i devastat tot el país, què fareu, desgraciats?
Els incendiaris: —Aleshores cridarem: "Vivan las caenas"!».
AHCB

Quan es coneix la composició definitiva de l'alt tribunal, *L'Opinió* evoca la innocència heretada de la Primera República. A part de donar vot a les dones i abolir la pena de mort, aquesta d'ara no deixa de fer lleis «*a benefici dels cavernícoles*». De costat amb March, Calvo Sotelo, «*el puntal de Primo de Rivera, i el senyor Silió, príncep de l'obscurantisme*» seuran al costat de carlins «*basco-romans*» i lerrouxistes de les províncies. Aquest tribunal no garantirà sinó «*la tornada als sistemes que ens han omplert de vergonya, segles i segles*».[930]

Amb rumors de crisi del Govern de la República, *L'Opinió* commemora l'Onze de Setembre de 1714 i el primer aniversari de l'aprovació de l'Estatut, amb diversos editorials i una edició especial de quaranta pàgines. Comença glossant el concepte de pàtria, que la Revolució Francesa havia dotat de substància popular, oposant al poder dels reis «*la idea i els interessos superiors d'un poble que s'afirmava i es defensava contra els seus enemics furiosos*», però la reacció se l'havia apropiada reclamant oficialment en el seu nom «*el sacrifici incondicional dels ciutadans*». *L'Opinió* sosté la idea i el sentiment popular de pàtria dels catalans, ben diferent d'aquella que els Estats crien a les casernes i a unes escoles que també semblen casernes. «*Estimem el cos i l'esperit de la pàtria i contribuïm noblement a formar-los*», perquè «*allí on ressona la llengua catalana el català normal es troba a casa*».[931]

L'aniversari de l'aprovació de l'Estatut, el 9 de setembre, *L'Opinió* evoca les emocions d'un dia que Catalunya «*recobrà la posició digne de poble lliure, no sotmès a les opressions del vençut*» i es felicita de l'entesa amb els homes liberals, demòcrates i esquerristes d'una Espanya nova, «*per la qual la nostra terra des de la renaixença havia lluitat sempre*». Una entesa fecunda que s'ha de mantenir i, amb al·lusions implícites a Estat Català, «*no frustrar-la amb verbalismes, lirismes, exhibicionismes, estrelletes, manifestacions d'una Catalunya menor d'edat, que faran sempre impossible,*

930 Editorial: «Un atac a la República», *L'Opinió*, 13 de setembre de 1933, p. 1.

931 Editorial: «Sobre la pàtria», *L'Opinió*, 8 de setembre de 1933, p. 1.

per incapacitat manifesta, una autèntica política nacional». Seria greu per a Catalunya variar aquesta política pensada i que dona resultats positius. Cal evitar del tot, «*a mesura que la tempestat avenci, i quan esclati, les expansions verbals extremistes, les exhibicions d'estrelletes, sense significació clara, les provocacions inconscients*». La crisi del Govern Azaña «*és el primer llamp de la tempesta que s'acosta*» i *L'Opinió* avisa: «*Alerta catalans!*».[932] I destaca en la manxeta que «*solament serà viable un govern que mantingui íntegrament i obertament l'Estatut de Catalunya*».

L'Opinió, que recorda el paper principal de Lluhí i Xirau en la comissió parlamentària, reconeix les deficiències de l'Estatut aprovat en comparació amb el de Núria, «*ens adonem perfectament del que hi manca per a omplir els nostres desigs de ciutadans de la nació catalana*». Però de la mateixa manera que han quedat alguns camins tancats, n'hi ha una quantitat considerable de «*camins oberts en la direcció de les nostres esperances*». Quan Azaña va dir als catalans des del balcó de la Generalitat «*vosaltres sou de la República*», davant l'assentiment eixordador, algú havia d'haver dit, afegeix el diari: «*Nosaltres som de la República perquè la República és nostra*». I ara que bufen vents de crisi, cal recordar-ho urgentment, «*si volem fer d'Espanya un país on les pàtries no es repelleixin, sinó que es comprenguin i s'ajudin per a donar un exemple d'unió en llibertat al món dividit*».[933]

L'edició extraordinària del diumenge 10 —dilluns 11 no hi hauria diari pel descans dominical— ofereix diversos articles evocatius del paper de Catalunya a la Guerra de Successió i els seus principals protagonistes, encapçalada a la manxeta per un missatge de futur: «*1714 fou el tràgic punt final d'una lamentable decadència. Es perdia el que no era sinó les ruïnes de la Catalunya que cal reconstruir*».

La primera reacció de *L'Opinió* davant l'encàrrec de formació de Govern rebut per Alejandro Lerroux és de dolor per la sortida d'Azaña, forçada pel president de la República, tot i no haver perdut la confiança de les Corts, i de descontentament per la tria del cap dels radicals. La actitud reiterada de defensa de militars i eclesiàstics, per part de Lerroux, afegida a l'actitud obstruccionista i contrària del partit en la tramitació de l'Estatut i «*la seva història centralista viscuda sobretot a Barcelona*», fan que «*l'esdevenidor sigui poc falaguer*».[934]

El Govern, format per sis ministres radicals —Lerroux, Rocha, Lara, Martínez Barrio, Samper, Guerra del Río— i set d'altres partits republicans —Sánchez-Albornoz, Acción Republicana; Botella Asensi, Izquierda Radical Socialista; Barnés, Feced, radical socialistes; Iranzo, Agrupación al Servicio de la República; Gómez Paratcha, republicà gallec; i Miquel Santaló, Esquerra Republicana—,[935] però sense cap socialista, no convenç gens *L'Opinió*, que es pregunta qui manarà. «*Serà Lerroux qui dirigirà els ministres esquerrans o seran aquests els qui dirigiran Lerroux?*».[936] Santaló sembla una garantia d'esquerra i de provada convicció laïcista, però el Ministeri de Comunicacions no és el més adequat per a ell. *L'Opinió* dubta si Esquerra Republicana havia de ser o no al Govern, si no hauria estat millor decidir des de fora el seu vot favorable en cada cas.

La depuració de la justícia serà ara responsabilitat del ministre Botella Asensi, un radical socialista d'esquerra amb un historial de processos per delictes d'opinió contra la judicatura, l'església i els militars. *L'Opinió* li demana que no badi, perquè el poble té pressa i ell és «*una de les nostres esperances*

932 Editorial: «L'autonomia de Catalunya. El primer aniversari», *L'Opinió*, 9 de setembre de 1933, p. 1.

933 Editorial: «Al cap d'un any», *L'Opinió*, 10 de setembre de 1933, p. 1.

934 Editorial: «La situació política. La crisi», *L'Opinió*, 12 de setembre de 1933, p. 1.

935 «Presidència, Alexandre Lerroux; Estat, Claudi Sánchez Albornoz; Guerra, Joan Josep Rocha; Justícia, Joan Botella Asensi; Finances, Antoni Lara; Governació, Dídac Martínez Barrio; Marina, Vicenç Iranzo; Instrucció Pública, Domènec Barnés; Treball, Ricard Samper; Comunicacions, Miquel Santaló; Obres Públiques, Rafael Guerra del Río; Agricultura, Ramon Feced; Indústria, Laureà Gómez Paratcha». «El nou Govern», *L'Opinió*, 13 de setembre de 1933, p. 1.

936 Manxeta i editorial: «La crisi ha quedat resolta. Lerroux ha format govern», *L'Opinió*, 13 de setembre de 1933, p. 1.

9 de setembre de 1933
Vinyeta de Porta
amb «la Republiqueta» tenint cura
de l'autogovern de Catalunya:
«*UN ANY D'ESTATUT*
—Tens un any i ets feble...
Però ja et faràs gran i seràs tu qui em sostindrà.».
AHCB

més legitimes».[937] Però Lerroux comença ajornant la presentació del Govern davant del Parlament, fet que trenca el compromís exigit per la minoria d'Esquerra, amb el suport d'Acción Republicana i dels gallecs, de fer-ho immediatament per demanar el vot de confiança de la cambra.

Símptoma greu, escriu *L'Opinió*, del paper de les esquerres en aquest gabinet, que com a republicans i catalans els seus homes es disposen «*al combat per evitar mals majors*».[938] I mentre es parla d'amnistiar March i Sanjurjo, *L'Opinió* avisa els ministres esquerrans de no permetre que s'escamotegi l'obra d'Azaña al Ministeri de la Guerra.[939] Denuncia els nomenaments per a càrrecs segons dels ministeris i governs civils provincials de persones suspectes de col·laboració amb els enemics de la República. I torna a avisar el poble republicà d'abans del 14 d'abril, a recordar els sacrificis que ha costat la República, «*per a no deixar-se la prendre*».[940]

La sorpresa que els diputats Eduard Layret i Joan Loperena votin, a la Comissió de Responsabilitat de les Corts, a favor de la posada en llibertat provisional de March, sense haver consultat prèviament el partit i en plena crisi del Govern Azaña, és un «*acte políticament molt greu*», diu *L'Opinió*. Han d'explicar les raons que han tingut per fer-ho, per desfer la malícia pública del suborn. El Comitè Executiu d'Esquerra ha desaprovat la conducta dels diputats i Loperena ha enviat una llarga explicació al diari[941] en què diu haver seguit

937 Manxeta i editorial: «La depuració de la magistratura. Feina per al senyor Botella Asensi», *L'Opinió*, 14 de setembre de 1933, p. 1.

938 Manxeta i editorial: «El Govern Lerroux. Símptoma greu», *L'Opinió*, 17 de setembre de 1933, p. 1.

939 Manxeta i editorial: «La nova situació política. Perills que cal evitar», *L'Opinió*, 16 de setembre de 1933, p. 1.

940 Editorial: «La contrarevolució avança», *L'Opinió*, 20 de setembre de 1933, p. 1.

941 «Joan March i la seva llibertat provisional. El comité executiu d'Esquerra Republicana desaprova la conducta dels seus representants que votaren l'alliberament de March. Una nota del diputat Loperena», *L'Opinió*, 12 de setembre de 1933, p. 2.

les indicacions de Layret, però aquest es nega a dir els noms dels diputats que li han aconsellat el vot. «*¿No comprèn el senyor Layret que pel sol fet de callar obstinadament el seu nom enterboleix la qüestió i dona peu perquè cregui l'opinió pública que hi ha quelcom que no pot sortir a la llum?*». El diari demana que el Comitè Executiu aclareixi bé el problema i el resolgui «*amb l'energia deguda*».[942]

Esquerra Republicana acorda inhabilitar durant tres anys els dos diputats per a càrrecs de representació del partit, sanció que *L'Opinió* troba exagerada, perquè el que cal és aclarir qui va aconsellar Layret, mentre no s'escampin les ombres que, en qüestions com aquestes, «*són molt nocives per un partit polític*». Layret hauria donat el nom davant del Comitè Executiu i d'alguns diputats a Madrid i, en una conferència al Centre Federal de Sabadell, va declarar que el seu vot fou disciplinat «*per la categoria de les persones que l'aconsellaren*». Pel diari, tot fa creure que els mòbils d'aquest cas no són del tot confessables. «*Nosaltres desitjaríem que per a l'Esquerra no signifiqui un desprestigi*».[943]

Sobre el silenci de Layret, *L'Opinió* respon uns dies més tard un comentari de *La Humanitat*, sense citar-lo pel nom, que retreu la insistència a demanar el nom de l'inductor del vot a favor de March: «*Ara ja sabem que hi ha un diari del Partit interessat a esbrinar la veritat, que coneix el cas i que sap on jeu la llebre. Veurem si el Comitè Executiu utilitza aquest valuós testimoni*».[944] Corre la veu entre els periodistes que potser fos Companys mateix qui donés el consell i Macià ho desmenteix.[945] Però Layret es reafirma en no donar un nom que no li ha estat demanat pel president del Comitè Executiu del partit, és a dir Macià, a qui *L'Opinió* fa responsable de l'ocultació.[946]

Les diferències entre els consellers dimitits i el president Macià no s'han resolt. S'havia decidit que Lluhí i Comas participarien en un míting d'afirmació de l'ideari del partit organitzat per la Joventut Republicana de Lleida, el diumenge 17, però tres dies abans fan saber que no hi aniran ja que s'han incomplert els acords indispensables sobre les discrepàncies.[947] Dels tres oradors, només Humbert Torres defensa el valor del dret a la crítica com a senyal vivificador de les grans organitzacions polítiques, bé que lamenta l'escàndol i el derrotisme que se'n pugui deduir. Josep Dencàs tracta els dimitits d'enemics de Catalunya moguts per rancúnies personals. El lirisme de Ventura Gassol entona un cant a la concòrdia. Tots ells, però coneixen bé els motius de la discrepància i fins i tot «*alguns l'han admesa i l'han defensada*». «*Els nostres amics*», diu *L'Opinió*, anuncien la publicació d'una carta al Comitè Executiu Central i a tots els militants explicant per què no hi han participat. «*Entenen que fent-ho així sí que serveixen veritablement la causa del Partit, que és la de la Democràcia catalana*».[948]

El manifest dels cinc diputats

La carta anunciada pren la forma d'un manifest o declaració que ocupa tota la portada i un serrell de la pàgina 2, en el diari del dijous 21 de setembre de 1933.[949] La signen els quatre consellers dimissionaris i el regidor Joan Casanelles, tots cinc diputats al Parlament de la República i al de Catalunya. Escrits els noms per ordre alfabètic, figura primer el de Casanelles, que és el propietari de *L'Opinió*. L'alteració de la

942 Editorial: «El cas March, davant del comité executiu de l'Esquerra», *L'Opinió*, 15 de setembre de 1933, p. 1.

943 Editorial: «L'acord del comité executiu de l'Esquerra, en la qüestió March», *L'Opinió*, 19 de setembre de 1933, p. 1.

944 Editorial: «La llibertat provisional de March. Un confrare admet que hi hagué consell d'altri», *L'Opinió*, 22 de setembre de 1933, p. 1.

945 «Declaracions del senyor Macià. El manifest del grup de *L'Opinió*. El cas dels senyors Layret i Loperena», *L'Opinió*, 23 de setembre de 1933, p. 1.

946 «L'afer March. Una nota sensacional del diputat Layret», *L'Opinió*, 26 de setembre de 1933, p. 1 i 9.

947 Nota en requadre sense títol, *L'Opinió*, 15 de setembre de 1933, p. 1.

948 Editorial: «El míting de Lleida», *L'Opinió*, 19 de setembre de 1933, p. 1.

949 Joan CASANELLES, Pere COMAS, Joan LLUHÍ, Josep TARRADELLAS, Antoni XIRAU: «Als militants i al Comitè Executiu Central d'Esquerra R. de C.», *L'Opinió*, 21 de setembre de 1933, p. 1 i 2.

L'OPINIÓ

Una crítica sincera i lleial no perjudica els partits; al contrari, els enforteix

Any VI-Número 717 · Preu: 10 cèntims · BARCELONA · Dijous, 21 de setembre 1933

ALS MILITANTS I AL COMITE EXECUTIU CENTRAL D'ESQUERRA R. DE C.

Si no tinguéssim confiança en les valors d'Esquerra Republicana, que tanta dies de glòria ha donat i pot donar encara a Catalunya, i en la democràcia enquadrada en aquest Partit, hauríem dubtat potser de redactar la nota present. Però Esquerra Republicana proclamà la República; contribuí eficientment a elaborar una Constitució federalista; estructurà l'Autonomia mitjançant l'Estatut, i organitzà l'Estat autònom amb una Llei interior que ha elevat el nostre poble a la categoria assolida per les més modernes collectivitats, tot preparant el terreny a futures perfeccions. Per això la nostra fe, dipositada en aquesta democràcia, no ha defallit. Hi veiem encara essències liberals i masses entusiastes aptes per a rectificar errors comesos i progressar indefinidament sota la bandera dels principis inexhauribles de la llibertat humana i de la justícia social. Per això parlem.

A més, els aplaudiments amb què el poble congregat al Teatre dels Camps Elisis, de Lleida, diumenge passat, acollí les invitacions que alguns oradors feien incitant a la concòrdia i a la unitat del Partit; les renúncies públiques i privades que hem hagut de fer en aquests darrers temps davant els reiterats oferiments de càrrecs públics de gran responsabilitat, i, per últim, l'incompliment de compromisos contrets per altres militants del Partit en les reunions celebrades conjuntament al Palau de la Generalitat a primers del mes en curs, que determinaren l'organització del míting de Lleida, ens obliguen a fer públic, per a coneixement de tothom i per a resolució, si és necessària, dels militants, o dels organismes competents d'Esquerra Republicana, de la nostra posició política i dels motius que ens duen a mantenir el que exposàrem des del primer moment, en ésser invitats, primer pel senyor Companys, i pel senyor Macià després, a intentar una solució de les diferències existents.

La crisi del Govern de la Generalitat el mes de gener

La discrepància s'inicià amb la crisi que ens veiérem obligats a provocar el passat mes de gener davant la interpretació, al nostre entendre equivocada, poc democràtica i contrària als preceptes de l'Estatut, que el President de la Generalitat donava a la facultat que li correspon de delegar les funcions executives. Nosaltres entenem que aquesta delegació a favor d'un conseller no podia significar altra cosa que la no intervenció, per part del President de la Generalitat, en l'exercici de les funcions executives de govern. Breu: que el President de la Generalitat, si delega les funcions executives i mentre duri la delegació, ni governa ni pot governar sense mancar als preceptes de l'Estatut. Aquesta interpretació nostra és l'única que legitima que el President de la Generalitat, en el cas de delegació, no estigui obligat a comparèixer i a respondre davant del Parlament, institució fonamental i suprema de l'Autonomia de la nostra terra.

La manera com entenia el President de la Generalitat la delegació de funcions executives li permetia, malgrat la delegació feta, d'intervenir d'una manera decisiva en les funcions de govern, passant, si calia, per sobre dels acords del Consell. Així succeí en la qüestió del nomenament de governador interí de Barcelona a favor del conseller de Governació, i en d'altres casos.

Plantejat el problema, veiérem amb sorpresa i amb disgust, com els principis bàsics del nostre Partit, democràtics i parlamentaris, eren contradits en una interpretació dels textos constitucionals catalans que fou incorporada al dictamen presentat al Parlament i que, de no ésser rectificats a temps, a causa, principalment, de l'enèrgica oposició que hi férem, hauria constituït una falla per a Esquerra Republicana de Catalunya.

Alguns dirigents del nostre Partit palesaren aleshores que els mancava el tremp necessari per a regir la cosa pública. Partidaris, a mitja veu, del nostre punt de vista, convençuts com eren que això era just, útil al Partit, al propi senyor President, i per damunt de tot, a Catalunya, a l'hora de mantenir una conducta concordant amb el convenciment, feien una virada i acceptaven contemporitzacions inesperades.

La solució donada a la crisi del mes de gener per la desviació que en els principis i en la conducta implicava, vàrem creure, des del primer moment, que perjudicaria el Partit, que ocasionaria un afebliment en l'obra del Govern de Catalunya i una crisi de confiança del nostre poble en l'Autonomia i en la República democràtica. Per això volguérem significar de manera ben clara que no compartíem cap responsabilitat de govern. Disciplinats com el que més ho hagi estat, hem votat tota l'obra legislativa realitzada i no hem fet ús de la paraula en cap pregunta ni interpellació, per tal que ningú, honestament, pogués atribuir a impremeditació o a derrotisme les crítiques que dels nostres llavis podien sortir.

Malauradament els fets ens han donat la raó d'una manera excessiva. I si a mitjans del mes passat férem sentir la nostra veu en dos editorials apareguts a L'OPINIÓ amb els títols "El traspàs de serveis" i "Estat Català o Esquerra Republicana", fou perquè les coses havien arribat a un punt que ens situaven ja en un malbaratament del patrimoni que l'Estatut conté i en un trencament de la unitat del Partit que desvirtuava, a més, els seus principis fonamentals.

Era tan greu la situació? Així ho creiem sincerament. I sense palliatius, que estarien fora de lloc, exposarem els punts de vista fonamentals que vàrem mantenir en les reunions celebrades.

Ajuntament de Barcelona

Entenem que la composició automàtica de l'actual Govern municipal, a la qual calgué anar, puix que E. R. C. no pogué mantenir més la ficció de governar quan no tenia la majoria suficient per fer-ho, obligava i obliga a dues conseqüències ineludibles:

a) Que l'Ajuntament automàtic no realitzi cap obra ni cap iniciativa d'envergadura per la raó mateixa de la seva composició, que no permet d'imputar-ne glòria o responsabilitat a cap de les fraccions polítiques que el componen;

b) Que sigui substituït immediatament — ja ho hauria d'haver estat — convocant, a l'efecte, les eleccions corresponents.

Creiem que és d'un interès essencial per a la República i per damunt de tot per al futur nacional de Catalunya que el vinent Ajuntament de Barcelona sigui un Ajuntament de gran prestigi.

Per aconseguir aquesta finalitat, pel que a E. R. de C. correspon, cal confeccionar una candidatura prestigiosa pensada, o sigui escollint prèviament aquells dels homes que hauran d'ocupar els llocs més delicats i de major responsabilitat en el govern municipal; candidatura d'homes capacitats i de les màximes garanties d'honestedat. I creiem que sense una rectificació en les normes del Partit, tal com exposarem més endavant, no existeix la seguretat que la candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya reuneixi aquelles condicions.

Parlament de Catalunya

Cal donar al Parlament l'empremta d'una major activitat i eficàcia, procurant per tots els mitjans que no davalli el to de les seves deliberacions i la seriositat que ha de presidir-les

Política de la República

Cal reforçar el front de Madrid, avui en situació molt delicada. En el cas que l'actual Govern segueixi desviant-se del compliment de les condicions que foren imposades i acceptades per a collaborar-hi, ha d'ésser-li retirada la confiança sense la més petita vacillació. Altrament seria contribuir a la desfeta de l'orientació esquerrana de la República, única que per molt de temps serà la garantia del manteniment i de l'afermament de l'Autonomia catalana i de les altres que puguin néixer.

Hom ha de tenir estudiada, per exposar-la i definir-la en el moment oportú, una política d'E. R. de C. en tots els problemes plantejats a Espanya per tal de donar a fora de Catalunya la sensació que l'Autonomia aconseguida és el començament d'una major intervenció i, a ésser possible, d'una hegemonia legítima i democràticament conquistada.

Per assolir aquestes finalitats, els organismes corresponents del Partit han d'impedir amb energia tots els actes i expressions dels militants, les quals poguessin malbaratar la posició anterior.

El suport decidit d'E. R. de C. a la resta dels moviments autonomistes peninsulars haurà d'ésser prestat quan siguin republicans i liberals i vulguin portar endavant la política autonomista de la República, clarament continguda en la Constitució.

Govern de la Generalitat

Considerem errors de l'actual Govern de la Generalitat la lentitud general de la seva actuació, la sensació que dóna que la delegació de funcions executives feta pel President de la Generalitat és simulada, i el no realitzar en tots els moments una política de prestigi. A part que ni en l'aplicació del laïcisme ni en l'ordre social no hem sabut veure-hi una obra netament esquerrana.

Entenem, a més, que l'actual Govern de la Generalitat ha fallat completament en la qüestió del traspàs de serveis, la més essencial, per ésser la raó mateixa de la seva existència. No ha tingut una política sobre el traspàs de serveis. Ha permès la incompatibilitat de qui és alhora conseller i membre de la Comissió Mixta, posant així en ella la representació catalana en un peu d'inferioritat davant la representació de l'Estat. No ha tingut un criteri respecte l'ordre de prelació dels assumptes a resoldre i per això li és impossible d'explicar satisfactòriament per què, als nou mesos d'actuació, es desconeixen les normes de la valoració dels serveis traspassats i dels que s'han de traspassar. No ha tingut la diligència necessària per a facilitar els traspassos, com ho demostra que la Llei que crea el Tribunal Superior de Catalunya no hagi estat, ni tan sols presentada a la Cambra, puix que sense l'existència d'aquell Tribunal no es podrà produir, íntegrament, el traspàs dels serveis de Justícia. Finalment, el Govern s'ha considerat autoritzat, no podem comprendre amb quina autoritat, per transigir en problemes d'interpretació, les conseqüències dels quals són greus i de difícil reparació, sense recórrer a l'arbitratge previst en l'Estatut.

Es inajornable, per tant, un canvi radical en la política del Govern de la Generalitat. Només així hom podrà rectificar amb la necessària autoritat i fins on sigui possible la política del traspàs de serveis, evitant el fracàs al qual estem abocats. La delegació de funcions, o no ha de fer-se, o ha d'ésser efectiva, apartant-se totalment de l'obra de govern el President de la Generalitat. La necessitat d'obrar així és indiscutible en els moments en què va a ésser, probablement, traspassat l'ordre públic. Tot confusionisme ha d'ésser evitat curosament davant les responsabilitats que es podran contreure. Una política de prestigi és necessària a Catalunya pensant en el futur del seu moviment nacional, i tenint en compte les possibles i desfavorables desviacions de la política de la República. Finalment, el Govern de Catalunya ha de tenir una cura extremada, en els moments inicials de la creació de l'Estat Català, en la formació de la burocràcia. Una selecció rigorosa i oberta a tothom, apartada de la més lleu ingerència política, són indispensables si hom vol una obra positiva i duradora. El buròcrata de la Generalitat ha d'ésser-li absolutament lleial, sigui el que sigui el partit que la governi.

El Partit

El Partit, en la part que fa referència a la ciutat de Barcelona, ofereix un procés de disgregació. Constatem que en termes generals no hi ve gaire gent seleccionada. Creiem que la causa es troba en la labor personalista que es fa en molts Centres i en l'excessiu nombre d'aquests. El més greu, però, és que el Partit no sap produir per ell mateix una selecció ni sap, tampoc, eliminar aquells dels seus homes que han fracassat.

No funciona degudament el Secretariat del Partit, rodatge essencialíssim per al seu bon funcionament.

Constitueix un error greu l'exclusiva que, a Barcelona, ha estat donada a les Joventuts d'Estat Català. Ni per a una organització de combat i de defensa del Partit, ni, molt menys, per a obtenir l'adhesió d'una part de les joventuts estudioses, era convenient l'exclusiva a favor d'unes joventuts que tenen una modalitat característica.

Ha estat un error més greu, encara, no haver imposat a les Joventuts de Barcelona una formació interna purament democràtica, ni haver-les sotmeses a la disciplina del Partit, sense reserves. Cal rectificar urgentment aquestes desviacions. Esquerra Republicana de Catalunya fou constituïda com un partit unitari, o sigui un partit amb un sol nom, una sola disciplina i una sola bandera. El manteniment dins E. R. de C. d'un dels sectors originaris ja fou una equivocació. Quan el problema, però, ha adquirit gravetat i ha provocat l'evident disgregació actual, és en el moment en què el sector Estat Català, amb disciplina interna pròpia, mogut potser per una llei biològica, ha procurat estendre's dintre del Partit, agavellar la Comarcal de Barcelona, fer canviar el nom de diversos Centres, significar-se amb una bandera que no és la del Partit i exposar una ideologia antidemocràtica i en contradicció amb els principis bàsics del Partit. Aquesta actuació d'Estat Català no ha merescut cap advertiment ni cap fre formulat des de dalt, i avui E. R. de C. es troba en la situació que, o bé imposa el seu contingut unitari disciplinant severament aquests sectors, o bé es convertirà en un partit federatiu, on distints sectors conviuran un cert temps, però que acabarà, com ho demostra l'experiència de la Unió Federal Nacionalista Republicana i tants d'altres, disgregant-se totalment.

Creiem necessari, també, que sense abandonar en el més mínim el punt de vista nacional contingut en els principis bàsics d'E. R. de C., hom no permeti jugar més al confusionisme separatista. Tenir ministres al Govern de la República, acceptar càrrecs en representació i defensa d'interessos de l'Estat central, i dir-se públicament, d'una manera clara o vergonyant, separatista, ho considerem contrari als principis bàsics d'E. R. de C., poc lleial amb l'opinió pública i contraproduent en tots sentits.

Es legítim de dir-se i de fer una política separatista; per tant, els que ho siguin han d'actuar fora d'E. R. de C. i en el clos de les organitzacions que d'una manera franca i noble defensen aquest ideari.

El nostre Partit, especialment a Barcelona, ha permès que en els seus rengles s'hi infiltressin munió d'arribistes. Cal acabar radicalment, també, amb això. E. R. de C. no necessita ningú que sigui un petit prestigi o una vella relíquia d'altres partits. A l'opinió pública ha de fer-li un efecte depriment veure amb quina facilitat molts homes que volen regir la cosa pública muden llur color polític. Esquerra Republicana de Catalunya necessita només el concurs d'homes joves o d'homes sense història, o d'homes d'història netament catalanista-esquerrana.

La nostra posició

Sense fer tot allò exposat anteriorment, igualment necessari, continuarà l'afebliment del Partit i del prestigi dels organismes públics que governa. L'Esquerra deixarà d'ésser un instrument útil a Catalunya i a la República i als ideals que defensa i, o bé es disgregarà, o bé es viciarà cap a la immoralitat i la incapacitat.

No collaborarem en cap lloc de govern, tant del Partit com públic, mentre els nostres punts de vista, inspirats exclusivament per l'interès general, no prevalguin. Continuarem essent una oposició dintre el Partit, exercint una crítica serena i elevada, convençuts que el triomf dels nostres punts de vista, impulsats pels militants, és cada dia més pròxim.

I perquè ningú no pugui dir que la nostra crítica és negativa, declarem finalment que ens veiem capaços, amb el concurs de tots, de dirigir aquesta política i afrontar la responsabilitat del seu èxit, la qual cosa no vol dir que al Partit no hi hagi altres militants aptes, també, per a fer-ho.

* * *

Sobre la majoria dels punts de vista exposats per nosaltres, en les reunions celebrades s'arribà a una coincidència, però es mantingueren encara distanciades les opinions en el que feia referència a la delegació de funcions executives, a l'actuació d'Estat Català i a la política del traspàs de serveis. En la reunió del dia 6, alguns de nosaltres ens negàrem a entrar al Consell de la Generalitat malgrat la prometença que aquest ingrés significava que serien tinguts en compte els nostres punts de vista. La nostra negativa recolzava en la poca confiança que ens mereix l'actual Govern per a fer una àmplia rectificació de política. Degut a un esforç del doctor Torres, al qual, com a prova de la nostra bona disposició, creiérem que no podíem negar un marge de confiança per temps indeterminat, durant el qual no faríem cap mena de crítica, fins i tot ens comprometérem a assistir al míting de Lleida si hom acomplia unes condicions imprescindibles i que serien prova palesa del desig de rectificació. Aquestes condicions consistien: que el President de la Generalitat restaria apartat de la intervenció constant i minuciosa de l'obra de govern; que les Joventuts d'Estat Català, després dels dos mítings que tenien anunciats, no en farien d'altres; que acabaria immediatament la incompatibilitat existent en

21 de setembre de 1933
Portada de *L'Opinió*
amb la carta manifest
signada per Joan Casanelles,
Pere Comas, Joan Lluhí,
Josep Tarradellas
i Antoni Xirau,
amb la qual argumenten
la seva crítica general
a la direcció
d'Esquerra Republicana.
AHCB

primera pàgina informativa habitual, que passa a ser la tercera, confereix formalment un caràcter especial a l'edició. La manxeta proclama de nou una idea defensada reiteradament en els mesos anteriors: «*Una crítica sincera o lleial no perjudica els partits; al contrari, els enforteix*».

El text és molt llarg i està format per una introducció, sis epígrafs dedicades a la crisi de gener, l'Ajuntament de Barcelona, el Parlament de Catalunya, la política de la República, el Govern de la Generalitat i el partit, per acabar amb la manifestació de la posició pròpia. Després de refermar la confiança en els valors d'Esquerra Republicana, les essències liberals i les masses aptes per a rectificar els errors comesos, els autors es refereixen a «*renúncies públiques i privades*» davant de reiterats oferiments de càrrecs públics de gran responsabilitat i es senten obligats a fer públics els motius que els han dut a mantenir la seva posició, després que primer Companys i després Macià els invitessin a intentar trobar solució a les diferències.

La crisi de govern es degué, segons els signants, a la interpretació de la delegació de les funcions executives pel president de la Generalitat, «*poc democràtica i contrària als preceptes de l'Estatut*», que li permetia passar pel damunt dels acords del Consell, com succeí amb la qüestió del nomenament de governador interí de Barcelona a favor del conseller de Governació, i en d'altres casos. Tot i que alguns altres dirigents compartien a mitja veu aquest punt de vista, els faltà «*el tremp necessari per a regir la cosa pública*» en no mantenir aquesta conducta i acceptar «*contemporitzacions inesperades*». Tot i això, els signants presumeixen d'haver votat després l'obra legislativa realitzada sense cap pregunta ni interpel·lació, i assenyalen la publicació dels editorials de *L'Opinió* «El traspàs de serveis» i «Estat Català o Esquerra Republicana» com el moment en què ja hi ha «*un malbaratament del patrimoni que l'Estatut conté i en un trencament de la unitat del Partit*» que desvirtua els seus principis fonamentals.

Quant a Barcelona, a més de reiterar la impossibilitat d'una obra de govern per part de l'Ajuntament automàtic vigent i la urgència peremptòria de les eleccions per substituir-lo, els cinc de *L'Opinió* creuen que és del tot essencial que la pròxima corporació electiva «*sigui un Ajuntament de gran prestigi*», basat en una «*candidatura d'homes capacitats i de les màximes garanties d'honestedat*». I no serà així, asseguren, sense una rectificació de les normes del Partit.

L'epígraf dedicat al Parlament de Catalunya és brevíssim: cal donar-li empenta amb una major activitat i eficàcia, que no davalli «*el to de les seves deliberacions i la seriositat que ha de presidir-les*».

La política de la República és enfocada en dos sentits: cal retirar la confiança a l'actual Govern si continua desviant-se de les condicions acordades per a col·laborar-hi i definir una política pròpia en tots els problemes plantejats a Espanya, «*per tal de donar a fora de Catalunya la sensació que l'Autonomia aconseguida és el començament d'una major intervenció i, a ésser possible, d'una hegemonia legítima i democràticament conquistada*». En aquest sentit, ERC ha d'impedir «*amb tota energia*» actes i expressions dels militants que ho puguin malbaratar i limitar el suport a moviments autonomistes peninsulars que siguin republicans i liberals i comparteixin aquesta política. «*Tenir ministres al Govern de la República*», vol dir per als signants del manifest, «*acceptar càrrecs en representació i defensa d'interessos de l'Estat central i dir-se públicament, d'una manera clara i vergonyant, separatista, ho considerem contrari als principis bàsics d'E.R. de C., poc lleial amb l'opinió pública i contraproduent en tots sentits*».

L'epígraf dedicat al Govern de la Generalitat defineix tres errors principals: lentitud general, sensació que la delegació de funcions és «*simulada*» i no fer una política de prestigi, a més de manca d'orientació esquerrana en el laïcisme i l'obra social. El Govern «*ha fallat completament*» en el traspàs de serveis, la qüestió més essencial de totes, sense una política pròpia de prelacions i al cap de nou mesos encara es desconeixen les normes de valoració. La incompatibilitat permesa que el conseller de Justícia i Dret sigui alhora vocal de la Comissió Mixta deixa la representació catalana en un peu d'inferioritat davant l'Estat. Essent imprescindible la funció del Tribunal Superior de Justícia, encara no se n'ha dut la llei de creació al Parlament. I en alguns casos, el Govern ha transigit en problemes d'interpreta-

22 de setembre de 1933
Vinyeta de Porta
denunciant l'oposició municipal de la Lliga a Barcelona:
«*MONTJUÏC, PER A LA CIUTAT*
—¿A què vénen tants escarafalls, senyora Lliga,
si quan donàveu ministres al rei
no havieu plantejat mai seriosament
aquest afer de la cessió del castell?».
AHCB

ció, amb conseqüències greus i de difícil reparació, sense recórrer a l'arbitratge previst per l'Estatut.

Només amb un canvi radical de política, conclouen els signants, es podrà evitar «*el fracàs al qual estem abocats*». Si la delegació de funcions es fa, insisteixen, s'ha d'apartar «*totalment de l'obra del govern el President de la Generalitat*». Afegeixen, encara, que el Govern català «*ha de tenir una cura extremada, en els moments inicials de creació de l'Estat Català, en la formació de la burocràcia*», amb «*una selecció rigorosa i oberta a tothom, apartada de la més lleu ingerència política*».

El partit és en procés de disgregació a Barcelona, denuncien els cinc de *L'Opinió*, no hi ha gaire «*gent seleccionada*» a causa del personalisme que es practica en molts dels centres i el nombre excessiu d'aquests. El més greu, reblen, és que el partit no sap produir una selecció ni sap «*eliminar aquells dels seus homes que han fracassat*». El Secretariat, «*rodatge essencialíssim*», tampoc no funciona degudament. Denuncien com un error greu haver donat l'exclusiva de Barcelona a les joventuts del sector d'Estat Català, l'orientació de les quals les fa convenient per a «*una organització de combat i de defensa del Partit, ni molt menys per a obtenir l'adhesió d'una part de les joventuts estudioses*». Més greu, encara, és no haver imposat a aquestes joventuts «*una formació interna purament democràtica, ni haver-les sotmès a la disciplina del Partit, sense reserves*».

Si el manteniment dins d'Esquerra d'un dels sectors originaris ja fou una equivocació, l'actuació posterior d'Estat Català, amb una bandera que no és la del partit i una ideologia antidemocràtica, no ha rebut cap advertiment ni cap fre des de la direcció, de manera que Esquerra corre el perill de deixar de ser un partit unitari i convertir-se en un partit federatiu abocat a la disgregació, en el qual es juga al «*confusionisme separatista*».

Es rebutja, finalment, la infiltració al partit d'una «*munió d'arribistes*», quan el que necessita és «*només el concurs d'homes joves o homes sense història, o d'homes d'història netament catalanista-esquerrana*».

Els cinc de *L'Opinió* exposen, finalment, la seva posició. Mantenir-se en l'oposició dins del partit, sense col-

laborar en cap lloc de govern, mentre els seus punts de vista, inspirats exclusivament en l'interès general, no prevalguin, convençuts que han de tenir el suport dels militants en un moment pròxim. Declaren que es veuen capaços, «*amb el concurs de tots, de dirigir aquesta política i afrontar la responsabilitat del seu èxit, la qual cosa no vol dir que al Partit no hi hagi altres militants aptes, també, per a fer-ho*».

Després de justificar en uns darrers paràgrafs, amb més detalls que a l'inici, els motius de la seva no compareixença en el míting de Lleida, Casanelles, Comas, Lluhí, Tarradellas i Xirau es permeten «*invitar tots els militants del Partit i el seu Comitè Executiu a què facin seu el pensament polític que aquesta nota conté, la qual mantenim amb fermesa, segurs com estem que en fer-ho així Esquerra Republicana de Catalunya recuperarà ràpidament la confiança del poble i que serà aquell gran instrument de govern que la nostra Pàtria necessita*». En aquest mateixa línia, la manxeta situada aquest dia a la pàgina 9 proclama que «*Esquerra Republicana pot encara ésser l'instrument de govern que Catalunya necessita*».

Quan els periodistes li pregunten a Macià sobre el manifest del Grup de *L'Opinió*, evita cap comentari compromès i remet als òrgans del partit,[950] però abans que aquests ho tractin salta un cas d'indisciplina entre els regidors d'Esquerra a Barcelona. L'Ajuntament automàtic acorda la concessió de vuit noves línies d'autoòmnibus a la companyia d'Amadeu Torner amb el vot a favor d'Aragay, Armengol de Llano, Bertran de Quintana, Escofet, Ollé i Vàchier, fent costat als «*esbandits*» Sánchez, Costa, Vinyals i Marlés i els lerrouxistes. Casanelles, Comas, Lluhí, Pla, Ventalló i Vilalta i el cap de la minoria Joan Casanovas, que dimiteix aquest càrrec, abandonen el saló de sessions. És un fet greu d'indisciplina, un nou cas d'immoralitat en el si d'Esquerra pel qual *L'Opinió* reclama una resposta imperativa del partit, al que retreu que no preveu tractar el cas fins cinc dies més tard.[951]

La desautorització del cap de la minoria municipal pels sis regidors citats és el fet més greu esdevingut en el si del partit des de la seva fundació, escriu *L'Opinió*, que posa condicions de quins membres poden participar sense incompatibilitat en la reunió del Comitè Executiu. Ni Aragay, per ser el cap de la indisciplina, ni Casanovas per ser un dels afectats, ni l'alcalde Jaume Aiguader per no haver assistit al Ple coneixent d'antuvi el que s'hi tractaria, ni el seu germà Artemi per parentiu amb l'anterior, ni Companys, fundador de la Unió de Rabassaires de la qual Aragay és secretari general, ni Badia pel fet de ser funcionari municipal. I si ho fos també algun altre dels vint-i-cinc membres restants, tampoc haurien de participar en la deliberació sobre la conducta d'uns regidors.[952]

En un segon editorial del mateix dia, *L'Opinió* denuncia que darrere les invocacions a la disciplina per part de les altes instàncies del partit, «*augmenta el pessimisme i la disgregació*» i que «*el poble té la sensació que a aquests dirigents no els interessen les causes fondes que produeixen aquell fet*». I assenyala la manca de protesta i de queixa de molts dirigents contra els que «*darrerament en actes públics propugnen solucions, defensen ideals, marquen orientacions que moltes vegades no tenen res a veure amb el Partit del que formen part*». I més directament acusa la tolerància amb els que «*es vanten de tenir una disciplina personal que no depèn de l'organització democràtica del Partit*», un silenci que el diari veu com una complicitat.[953] La manxeta del mateix dia assenyala el retard de la represa del Parlament de Catalunya després de l'estiu, també atribuïble a Esquerra.[954]

L'endemà, 27 de setembre, la manxeta de *L'Opinió* es limita a un interrogant —«*(?)*»— i l'editorial crida a

950 «Declaracions del senyor Macià. El manifest del grup de *L'Opinió*. El cas dels senyors Layret i Loperena», *L'Opinió*, 23 de setembre de 1933, p. 1.

951 «Final de la sessió de l'Ajuntament» i editorial: «Un fet greu», *L'Opinió*, 24 de setembre de 1933, p. 1 i 6.

952 Editorial: «La reunió de demà», *L'Opinió*, 26 de setembre de 1933, p. 1.

953 Editorial: «Entorn de la disciplina», *L'Opinió*, 26 de setembre de 1933, p. 1.

954 «El poble català es pregunta quan reprendrà les seves sessions el Parlament de Catalunya», manxeta de *L'Opinió*, 26 de setembre de 1933, p. 1.

23 de setembre de 1933
Vinyeta de Porta ironitzant amb la formació del nou govern espanyol: «*Segueix el repartiment de breves i regadores, amb motiu de l'advenient al Poder del nou Govern*». AHCB

salvar la República de les mans del Govern Lerroux, cridant de nou totes les forces esquerranes a acomplir «*la revolució fins ara incruenta*» del 14 d'abril. En l'aspecte polític, estructurant els règims autonòmics; en l'aspecte religiós, implantant íntegrament el laïcisme; i en l'aspecte social, implantant de ple la Llei de reforma agrària i altres lleis per assegurar de manera progressiva que es pot «*acabar per a sempre amb l'explotació econòmica de l'home per l'home*».

ERC no se salva de les responsabilitats de l'afebliment de la República. *L'Opinió* insisteix en denunciar els incompliments, errors i flaqueses, la infiltració d'elements dubtosos, l'adulació i la lleugeresa d'altres partits que també ha assenyalat en editorials anteriors. Apunta un paral·lelisme implícit amb la crisi profunda del Partido Republicano Radical Socialista espanyol, «*que fou una de les més fermes esperances de la República*», i recorda denúncies recents contra el Govern de la Generalitat, contra els diputats que han votat la llibertat provisional de March i el suport del ministre del partit al retard de la presentació del Govern Lerroux al Parlament. L'únic camí per a salvar la República és «*la unió revolucionària indestructible de tots els partits i tots els homes d'esquerra, amb un programa mínim comú fins que sigui consolidada la República*».[955]

La reunió del directori

El mateix 28 de setembre que es reuneix el directori d'Esquerra, *L'Opinió* dedica la manxeta i l'editorial a la crítica del personalisme i la popularitat dels dirigents, que es podria llegir referida a Macià, bé que no se l'esmenti directament. «*Cal ésser popular, cal també saber desprendre's, quan calgui, de la popularitat*» és la frase citada del socialista francès Jean Jaurès. Sense cap fet que ho relacioni amb l'actualitat, el diari glossa la pèrdua de popularitat del president nord-americà Woodrow Wilson, autor dels «catorze punts» per acabar la Primera Guerra Mundial i assentar un nou ordre internacional, en termes que no poden deixar de ser aplicats al moment polític i que es poden resumir en el primer i en el darrer paràgraf:

955 Editorial: «Salvem la República», *L'Opinió*, 27 de setembre de 1933, p. 1.

«*Els homes públics necessiten tenir més que els altres homes el veritable sentit de la mesura, unit a una perspicàcia que els faci comprendre que essent les masses extraordinàriament volubles, tot l'entusiasme que avui posin a exalçar-los, el posaran possiblement demà a combatre'ls fins a deixar-los abandonats en la soledat més freda i més nua* [...].

Les masses, si alguna culpa tenen, és la de llur excessiva credulitat. Sempre, però, acostumen rectificar sobre els homes que les dirigeixen, molt abans que aquests homes que gaudeixen de la màxima popularitat s'adonin que aquesta ha depassat la seva mesura normal per a entrar en el terreny de "bluff". Però els homes, aleshores cauen, i els pobles es redrecen i se salven. Perquè els pobles rectifiquen a temps; i en canvi els homes que han estat voltats de l'aurèola de la popularitat difícilment saben avenir-se a admetre que l'han perduda i que l'han perduda per llur culpa.»[956]

«*Aquest és el cas de Wilson*», és l'última frase, però la lectura pot ser una altra, quan al costat mateix de l'editorial s'informa de la reunió tinguda pel directori d'Esquerra, en sessions de matí, tarda i vespre, per examinar «*les qüestions candents*» sobre la disciplina del partit i sobre «*la moralitat en l'exercici dels càrrecs públics*».[957] Les preguntes insistents dels periodistes als qui entren i surten de l'avantdespatx del president de la Generalitat fan que Macià desautoritzi cap explicació que no sigui la seva. En les converses de la galeria gòtica, es barregen rumors sobre Marcel·lí Domingo i Lluís Companys, que el primer tornaria als rengles d'Esquerra o que faria un partit nou amb el segon, que no assisteix a la reunió. En citar diversos assistents, el redactor fa notar que Miquel Badia llueix a la solapa un distintiu d'or i de robins de les Joventuts d'Esquerra Republicana - Estat Català.

A dos quarts de quatre de la matinada, mitja hora després d'acabada la reunió, el directori dona als periodistes una nota informativa de l'expulsió d'Esquerra dels diputats Casanelles, Comas, Lluhí, Tarradellas i Xirau, en considerar que «*el Manifest dels esmentats militants, així com llur actuació anterior i posterior, constitueixen un mancament greu a la disciplina i un desprestigi per a l'Esquerra Republicana*». No s'ha pres cap acord sobre els regidors que votaren «*l'escàndol dels autobusos*», fa notar el diari. «*Davant la situació lamentable que s'ha creat a l'Ajuntament de Barcelona*», la nota diu que el directori ha acordat «*dipositar la seva confiança en el Govern de la Generalitat, perquè resolgui, amb tota urgència, el procediment més ràpid i eficaç per a evitar que continuïn els mals que se'n deriven*». El directori acorda, a més, convocar un Congrés Nacional extraordinari per al dia 7 d'octubre per donar compte d'aquestes resolucions.

La reacció de *L'Opinió*, l'endemà, és desempolsar a la manxeta, les paraules «*Pena de mort al lladre!*», «*aquella frase que havia estat tres anys enrere una de les banderes de l'antiga Opinió, i que havíem predicat en els nostres mítings, perquè a pesar de la República, encara cal que sigui repetida*».[958] Perquè el diari té la convicció moral que per la votació nocturna de sis regidors, encapçalats d'Aragay, d'una concessió de nou línies d'autobusos a un senyor que està buscat per la policia, «*han estat repartits diners*».

La reunió del directori ha estat «*la reunió de la por*», perquè al cap de divuit hores els màxims representants del partit no han gosat ni expulsar directament els cinc exconsellers, passant la decisió definitiva a la Federació Comarcal de Barcelona; ni resoldre el cas de l'Ajuntament, passant-lo al Govern de la Generalitat; ni pronunciar-se sobre altres qüestions —com la col·laboració amb el Govern Lerroux i el processament de Miquel Badia i el cap dels Mossos d'Esquadra, Enric Pérez Farràs, per delictes de segrest i maltractes— que es remeten a un congrés extraordinari. «*I tots plegats eren la direcció suprema del Partit que encamina els primers passos de l'autonomia!*». La conclusió de *L'Opinió* és que els cinc diputats no han estat expulsats per faltar a la disciplina, com s'addueix, sinó perquè reclamen moralitat.

956 Editorial: «El cas Wilson», *L'Opinió*, 28 de setembre de 1933, p. 1.

957 «La reunió del Directori de l'Esquerra», *L'Opinió*, 26 de setembre de 1933, p. 1 i 15.

958 Editorial: «La reunió de la por», *L'Opinió*, 29 de setembre de 1933, p.1.

5 d'octubre de 1933
Vinyeta de Porta
amb la Republiqueta, que no es refia
de les intencions de Lerroux:
«*No sé perquè em sembla que amb aquesta dissolució que em volies donar hi havia gat amagat.*».
AHCB

La veritable causa de la seva expulsió és «*el pendent del Partit cap a la incapacitat i la immoralitat*», diuen els cinc diputats en la nota que obre la portada al costat de l'editorial, «*és una qüestió ètica*». I rebutgen d'apel·lar davant del Congrés, a demanar de continuar al partit «*al costat d'uns homes amb els quals som, moralment, incompatibles*». L'al·lusió a Macià, no pel nom sinó pel càrrec, és definitiva: «*El President del Comitè Executiu, mal aconsellat, ha preferit decantar-se per uns camins que el duran, evidentment, a una fi desastrosa*». Refermant la seva voluntat de servei, asseguren que «*ni la República, ni la llibertat de Catalunya es quedaran un sol moment sense tenir mans fermes per a enlairar i fer triomfar la seva bandera*».[959] Els regidors Joaquim Ventalló i Antoni Vilalta, sumant-se a Casanelles, Comas i Lluhí acorden separar-se de la minoria consistorial d'Esquerra.[960] En el Ple de divendres 29, tots cinc anuncien que es constitueixen en «*la minoria autènticament d'esquerra*», el mateix dia en què es coneix el processament del propietari de la companyia d'autobusos en qüestió, Amadeu Torner.[961]

Macià convoca la premsa, en companyia del conseller primer Carles Pi i Sunyer, per reiterar el caràcter disciplinari de l'expulsió dels cinc diputats, per no donar imatge d'un «*partit feble*», perquè una organització per a viure «*ha de tenir un mínim de disciplina als seus rengles*». Es mostra favorable a la concessió a la companyia Torner, perquè és d'utilitat pública i «*hi ha un estat d'opinió —sobretot entre la gent humil*» dels barris extrems. Pi i Sunyer anuncia la celebració d'eleccions municipals a Catalunya el 12 de novembre i l'enviament al Parlament d'una llei reguladora de l'Ajuntament de Barcelona fins la seva substitució.[962]

---

959 Joan CASANELLES, Pere COMAS, Joan LLUHÍ, Josep TARRADELLAS i Antoni XIRAU: «Una nota dels cinc diputats expulsats de l'Esquerra», *L'Opinió*, 29 de setembre de 1933, p.1.

960 «Els regidors senyors Ventalló i Vilalta es declaren separats de la minoria consistorial de l'Esquerra que va votar l'adjudicació de les línies d'autoòmnibus i no ha estat sancionada», *L'Opinió*, 29 de setembre de 1933, p. 1.

961 «La sessió municipal d'ahir», *L'Opinió*, 30 de setembre de 1933, p. 5.

962 «El senyor Macià fa declaracions amb intervenció del Sr. Pi i

La reacció de *L'Opinió* no es limita a les respostes anteriors. Destaca en un requadre els noms dels assistents a la reunió del directori que votaren les expulsions, no sancionaren els regidors de l'escàndol de les línies d'autobusos i no investigaren l'origen dels vots per la llibertat de March.[963] Dotze promotors de les fallides Joventuts d'Esquerra —entre els quals Lladó i Font i Farran— s'adrecen als joves del partit, en suport dels expulsats,[964] i el Comitè permanent de La Falç convoca l'assemblea permanent per considerar de separar-se d'Esquerra Republicana.[965]

L'Opinió se sent reivindicada amb l'anunci de les eleccions municipals del 12 novembre. Vaticina que Esquerra les perdrà i deixa entendre que hi mirarà de concórrer amb homes capaços i honestos de les forces d'esquerra que s'ajuntin «*al redós d'aquella bandera que el 12 d'abril de 1931 fou enarborada amb tant d'ímpetu i que després ha estat arraconada per uns homes que, triomfadors, no senten la responsabilitat dels llocs que ocupen*».[966]

Hi ha un petit requadre, sota mateix el nom del diari, on s'informa que s'ha establert a la redacció un secretariat provisional, a càrrec de Tarradellas, per tal «*d'endegar d'una manera eficient l'estat d'opinió esquerrista i catalanista*» del gran nombre d'adhesions que s'estan rebent.[967]

3.7. El Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra

Amb la llibertat d'escriure des de fora i un propòsit de futur que gestiona Tarradellas, segons fa saber la nota d'un requadre repetit alguns dies, *L'Opinió* resumeix la seva posició en un editorial seriós i solemne. «*Recomencem amb més entusiasme encara que anys enrere, perquè si aleshores lluitàvem per la República i per la llibertat de Catalunya, avui, que ja les tenim, les hem de defensar fins a donar la vida, si cal, per elles*», perquè «*Catalunya necessita viure en un règim de liberalisme i de democràcia, dirigit per persones que tinguin un ple concepte de la seva responsabilitat*». I això és el que han de demostrar les eleccions del 12 de novembre, que tornen a ser municipals. El pronòstic del diari és que aquests comicis pròxims siguin «*una tremenda repulsa per als homes que han demostrat en el Govern de Catalunya la seva manca absoluta de responsabilitat*».[968]

Esquerra i el seu Govern s'enfronten a un nou problema: la Unió de Rabassaires decideix anar pel seu compte en la defensa dels seus interessos, en desacord amb un decret del conseller d'Agricultura basat en la Llei de conflictes que els perjudica en la seva relació amb els propietaris rurals. El secretari general, Amadeu Aragay, ho comunica al president Macià i renuncia a les seves actes de diputat a Corts i de regidor de Barcelona. El reporter anònim recull rumors de separació d'un grup diputats rabassaires, seguint l'exemple dels de *L'Opinió*, al Parlament de Catalunya. El conseller Dencàs parla de coses que passen en altres conselleries, més grosses que les que se li retreuen de la seva de Sanitat.[969]

L'endemà, 2 d'octubre, el Govern de la Generalitat fa crisi i *L'Opinió* és implacable: «*Tot govern que comença sense gallardia ha d'actuar amb feblesa i ha d'acabar fugint*». Pi i Sunyer ha presentat la dimissió del gabinet en una sessió brevíssima del Parlament, sense presència del president Macià, que no acudeix a explicar-ho.[970] És un Govern que dimiteix per proble-

Sunyer», *L'Opinió*, 29 de setembre de 1933, p. 1 i 9.

963 Requadre sense títol, *L'Opinió*, 29 de setembre de 1933, p. 9.

964 «Als joves de l'Esquerra Republicana», *L'Opinió*, 29 de setembre de 1933, p. 9.

965 «L'actitud de La Falç», *L'Opinió*, 29 de setembre de 1933, p. 9.

966 Editorial: «La convocatòria d'eleccions», *L'Opinió*, 30 de setembre de 1933, p. 1.

967 Requadre sense títol, *L'Opinió*, 30 de setembre de 1933, p. 1.

968 Editorial: «Sentit de responsabilitat», *L'Opinió*, 1 d'octubre de 1933, p. 1.

969 «La Unió de Rabassaires es valdrà ella sola», *L'Opinió*, 1 d'octubre de 1933, p. 1 i 11.

970 «El Govern de la Generalitat de Catalunya, en crisi», *L'Opinió*, 3 d'octubre de 1933, p. 1 i 7.

8 d'octubre de 1933
Vinyeta de Porta
alertant del perill d'unes Corts Republicanes
que fan caure governs:
«*LA REPUBLIQUETA*
—Ei, ei, ei!!!... Que te'n vas per mal camí!».
AHCB

mes interns, sense haver estat blasmat per una cambra on disposa d'una majoria més que absoluta i ho fa desconeixent els usos parlamentaris: com a titular de funcions delegades, Pi i Sunyer havia d'haver dimitit davant del President de la Generalitat i aquest hauria d'haver-ne donat compte davant del Parlament. El president de la cambra no hauria d'haver permès el discurs de Pi i Sunyer un cop comunicada la dimissió. «*Lamentable*», i més ho seria si «*eludint el compliment de textos constitucionals ben clars, es volgués escamotejar al Parlament, Institució Suprema de la nostra llibertat nacional, l'obligada presència de l'honorable senyor President de la Generalitat per a explicar la tramitació que hi doni i la solució que tingui*».[971]

Els cinc diputats dimissionaris anuncien per boca del seu diari que es posen immediatament a la creació d'un nou partit. Ho tenien previst, però no podien haver sospitat «*un esclat espontani tan intens, tan ràpid, tan vast*», diu *L'Opinió*. «*La nostra declaració que érem intransigents en ideals i intransigents en la conducta, ha obert el cor a l'esperança* [...] *de tants patriotes disposats a secundar-nos*». Un partit amb dret de «*veto*», en el que només hi caben els catalans republicans que hagin estat lleials amb Catalunya tota la seva vida: «*no hi caben els gàngsters, ni els arribistes, ni els irresponsables*».

La presentació de la nova organització s'anuncia pel diumenge 8 al Teatre del Bosc, en un míting en el que intervenen Josep Quero, Antoni Vilalta, Joan Casanelles, Josep Tarradellas, Antoni Xirau i Joan Lluhí, presidits per Pere Comas. Si durant un temps semblà que l'esquerra nacionalista havia trobat en Esquerra Republicana «*l'instrument adequat per a regir la cosa pública a l'empara d'un programa redactat pels nostres amics*», els desenganys successius de la mala gestió han demostrat tot el contrari. El diari fa una crida als catalans nacionalistes d'esquerra a aplegar-se en una nova organització apta per al triomf. El míting del Bosc ha de ser-ne el primer pas.[972]

---

971 Editorial: «Una crisi lamentable», *L'Opinió*, 3 d'octubre de 1933, p. 1.

972 Editorial: «El míting d'avui», *L'Opinió*, 8 d'octubre de 1933, p. 1.

Crisis de govern paral·leles

De matinada ha dimitit Lerroux el seu Govern després d'un gran discurs de Manuel Azaña a les Corts i *L'Opinió* celebra que hagi enarborat de nou la bandera d'esquerra. El Govern Lerroux ha durat a penes vint-i-un dies i ni Esquerra ni Miquel Santaló no hi han fet bon paper. Quina mena de partit és el que vota en contra d'un Govern en el que té un ministre?, es pregunta el diari, esperançat en una tornada d'Azaña al Govern.[973] Des de Madrid, Josep Tarradellas es mostra adolorit pels atacs del tot injustificats de Lerroux contra els partits republicans que li han donat suport i «*pels crits neurastènics d'odi*» de les seves paraules contra Azaña, «*la figura més elevada que ha tingut la República*». El més greu ha estat que Lerroux expliqui que Santaló li ha donat sempre la seva confiança, pel que Tarradellas dedueix que inclou la conformitat amb l'anunciada amnistia als militars del 10 d'agost, i ho considera «*un cop terrible*» per als catalans i tots els homes d'esquerra.[974]

Abans que hi torni a haver Govern a Madrid, ja hi ha nou Govern de la Generalitat, amb Miquel Santaló de conseller en cap i de Finances. A més de Pi i Sunyer, surten Selves —que deixa Governació per ser governador general de Catalunya, per nomenament del Govern de la República—, Mias i Casals, i entren Pere Mestres (Governació), Martí Barrera (Treball i Obres Públiques) i Joan Ventosa i Roig (Agricultura i Economia). Es diu que és un Govern pensant en les comarques, de cara a les eleccions municipals, ja que Companys no ha aconseguit una acord acceptable pels rabassaires. Es diu també que és un Govern obrerista, però al socialista Comorera li sembla que és tot el contrari.[975] «*Són crisis del Palau presidencial, nascudes generalment de motius aliens a la política*», diu *L'Opinió*. «*Ja hi estem acostumats*» i que la primera conselleria la tingui un o altre «*té poca transcendència*».[976]

Al Palau presidencial adreça el diari un seriós advertiment, després que elements armats del sector d'Estat Català impedissin una reunió del Centre Republicà Català del districte Vè de Barcelona i que, «*amb el nom de Francesc Macià a la boca*», agredissin i apallissessin diverses persones. Si els escamots «*s'han pensat que perquè els han donat una pistola a cada un, i perquè tenen les espatlles guardades són els amos del carrer, van equivocats*». I adverteixen al governador general de Catalunya, Joan Selves, i al propi president Macià, que serà comminats a respondre davant del Parlament «*de qualsevol acte de feixisme o de pinxaria que aquests escamots d'Estat Català, que viuen d'aquest Govern, provoquin*».[977]

La irresponsabilitat d'Esquerra l'assenyala de nou *L'Opinió* en els papers que es fa fer a Joan Casanovas —en mantenir-lo com a cap de la minoria a l'Ajuntament de Barcelona sense haver fet rectificar els sis regidors que el desautoritzaren en la votació dels autoòmnibus— i a Miquel Santaló, enviant-lo a les consultes del president de la República per a la formació de nou Govern després d'haver estat desautoritzat en la votació contra el Govern anterior. Un i altre, «*sacrificats tan estèrilment pel partit governant irresponsable*».[978] El nomenament de Santaló com a conseller primer és qüestionat, a més, per la mala gestió com a ministre efímer de Comunicacions, amb el que *L'Opinió* considera una decisió contrària a l'Estatut: l'atorgament a una empresa privada estrangera d'una línia aèria entre Barcelona, les Illes Balears i València, en un acte

973 Editorial: «Bandera d'esquerra» i «Les dretes il·lusionades», *L'Opinió*, 4 i 5 d'octubre de 1933, p. 1.

974 «Impressió de la jornada parlamentària (Conversa telefònica amb el diputat senyor Terradelles)», *L'Opinió*, 4 d'octubre de 1933, p. 13. Vegeu també «El cas Santaló. La veritat per damunt de tot», *L'Opinió*, 6 d'octubre de 1933, p. 1., nota en la qual es respon a una puntualització excusant Santaló publicada per *La Humanitat*, bé que no es cita literalment el nom sinó «un diari d'Esquerra que abans sortia a la nit i ara ho fa al matí».

975 «La crisis del Govern de la Generalitat», *L'Opinió*, 5 d'octubre de 1933, p. 1.

976 Editorial: «La crisi del Govern de la Generalitat», *L'Opinió*, 5 d'octubre de 1933, p. 1.

977 Editorial: «L'actuació dels escamots d'Estat Català d'Esquerra Republicana», *L'Opinió*, 4 d'octubre de 1933, p. 3.

978 Editorial: «Vides paral·leles. El moment polític ací i a Madrid», *L'Opinió*, 6 d'octubre de 1933, p. 1.

Barcelona, 8 d'octubre de 1933

Míting del grup de *L'Opinió* —expulsats recentment d'ERC— al Teatre Bosc.
A la presidència, d'esquerra a dreta: Josep Quero, Joan Casanelles, Josep Tarradellas,
Pere Comas, Xavier Regàs, Joan Lluhí i Antoni Xirau.

JOSEP SÀNCHEZ CATALÀ / ANC-FONS JOAQUIM VENTALLÓ

d'irresponsabilitat basada en el seu desconeixement del tema.[979]

La vigília del míting programat al Teatre del Bosc es celebra l'anunciat Congrés Nacional extraordinari d'Esquerra, en el que es confirma l'expulsió dels cinc diputats signants del manifest de *L'Opinió*. Gassol els acusa d'haver fet una política particularista i no pas a favor del partit per mitjà del diari. Els titlla «*d'elements ambiciosos, que només volen fer la seva, encara que s'enfonsi el Partit i es perjudiqui la Catalunya autònoma*» i qualifica d'immorals els atacs a Macià, perquè el president mereix molt respecte «*i tant de bon que Espanya tingués uns quants homes com ell*». Més tard, quan Macià entra a la sala del Congrés, se senten crits de «*Mori el grup de L'Opinió*!».[980] Aquest mateix dia se sap que l'agrupació nacionalista La Falç, de la que prové Tarradellas, aprova separar-se d'Esquerra.[981]

L'altre gran tema del Congrés és la concessió de les línies d'autoòmnibus, sobre el que Casanovas accepta que no hi hagué indisciplina sinó tan sols confusió per part dels regidors que votaren a favor. Aragay i Dencàs fan saber que Josep Grau Jassans va oferir 300.000 pessetes per fer-hi campanya en contra. Dencàs aclarirà més tard que aquest diputat únicament va transmetre la proposta d'una tercera persona i que el destí dels diners havia de ser el diari *La Humanitat*.[982]

A causa dels dirigents, els congressos d'Esquerra cada cop van a menys, fa balanç *L'Opinió*, els bons militants tornen a casa i als seus pobles cada vegada «*més desenganyats i consternats*». El pròxim Congrés ja només serà una «*assemblea de funcionaris dels dos palaus de la Plaça de la República*» i el partit acabarà morint a mans de la Comarcal i dels Escamots. «*A l'Estat Català, llevat de quatre catalanistes autèntics anteriors a la República, la resta procedeix del Sindicat Lliure, i només hi cerca un "empleo"*».[983]

En el míting de diumenge, per primera vegada, uns homes separats d'un partit afirmaven públicament el seu ideari de sempre, donaven compte de la seva actuació al Govern i «*el poble responia a un sentiment tan enlairat presentant-se compacte i nombrós a aprovar amb aplaudiments i ovacions la paraula i la conducta dels organitzadors del míting*». Ho diu l'editorial de *L'Opinió* i afegeix que ha estat la primera pedra d'una nova organització política que sota «*els principis gloriosos del nacionalisme i de l'esquerrisme, es posarà en condicions de recollir una bandera tristament abandonada i portar-la al triomf que cada dia s'allunya més dels que fins avui l'havien usada*». Els escamots tractaren inútilment de pertorbar l'acte i el diari avisa els seus responsables que aviat es veuran desbordats per un capteniment feixista que ha de fer reaccionar tots els partits.[984] Macià i Badia revisen prèviament la informació que publica l'endemà el *Full Oficial del Dilluns de Barcelona*.[985]

A l'entrada de les quatre pàgines completes dedicades al míting, Irene Polo escriu les seves impressions. Subratlla les paraules d'«*aquests set homes, que no han fet míting, que han parlat a la gent que se'ls escoltava, amb el cor a la mà i la intel·ligència a la boca*». «*Han vingut*», diu, «*senzills, naturals, serens i forts, a dir a Catalunya: —Vols que t'ajudem?*». I que la gent, a la sortida, «*no donava ni visques, ni moris*». «*Anava*

979 Editorial: «La política de l'Esquerra Republicana de Catalunya. Un decret lamentable del Sr. Santaló», *L'Opinió*, 7 d'octubre de 1933, p. 1.

980 «El congrés extraordinari d'Esquerra Republicana», *L'Opinió*, 8 d'octubre de 1933, p. 3 i 16.

981 «La Falç acorda separar-se de l'Esquerra», *L'Opinió*, 7 d'octubre de 1933, p. 5.

982 «Generalitat. El conseller Dencàs explica com va anar la visita que el diputat Grau Jassans va fer-li oferint-li 300.000 pessetes per a *La Humanitat*, perquè aquest diari fes campanya en determinat sentit en la qüestió dels autoòmnibus», *L'Opinió*, 10 d'octubre de 1933, p. 5.

983 Editorial: «El congrés extraordinari de l'E.R. de C.», *L'Opinió*, 10 d'octubre de 1933, p. 4.

984 Editorial: «El gran acte de diumenge, al Bosc», *L'Opinió*, 10 d'octubre de 1933, p. 1.

985 «Què hi diu el senyor Selves? El senyor Macià exerceix la censura del Full Oficial del Dilluns» i «El diumenge del senyor Macià: La ressenya del nostre míting per al Full Oficial és objecte de l'atenció i censura del senyor President», *L'Opinió*, 10 d'octubre de 1933, p. 1 i 5. «Les informacions del Full Oficial», *L'Opinió*, 12 d'octubre de 1933, p. 5.

18 d'octubre de 1933
Vinyeta de Porta denunciant l'actitud de la FAI, contrària a la participació electoral: «*ELS CONVÉ QUE GOVERNIN ELS MONÀRQUICS La FAI, als obrers: —No voteu!...*».
AHCB

pensant. Pensant, segurament, com nosaltres, que de míting com aquest no n'havíem vist mai cap encara».[986]

Oradors i públic ja sabien que s'havien dissolt les Corts Constituents i un nou Govern, dirigit pel radical Diego Martinez Barrio, havia de convocar eleccions. S'havia sabut la matinada de diumenge. Al Congrés Nacional d'Esquerra, tant Macià com Companys havien parlat de la incertesa del moment i l'exministre de Marina havia refermat que «*la República catalana seria el fortí de la llibertat*». Quan forma govern, Martínez Barrios necessita un ministre d'Esquerra. Macià li ofereix Jaume Aiguader, que hauria de deixar l'alcaldia de Barcelona, però el triat és Carles Pi i Sunyer per a la cartera de Treball.[987]

És un Govern republicà sense socialistes —absència normal per a Macià— format per tres radicals —el president Martínez Barrio, Lara a Hisenda, Guerra del Río a Obres Públiques—; del Río, del Partido Republicano Progresista, a Agricultura; dos radical socialistes —Barnés a Instrucció Pública i Belles Arts i Gordón a Indústria i Comerç—; dos radical socialistes independents —Botella a Justícia i Palomo a Comunicacions; un republicà gallec, Pita a Marina; un d'Acción Republicana, Sánchez-Albornoz a Estat; i dos independents —Iranzo a Guerra i Rico a Governació-, a més de Pi i Sunyer a Treball per ERC. *L'Opinió* constata que s'han dissolt les Corts que havien votat l'Estatut i que és difícil que les futures votin per Catalunya «*res tan favorable*»[988] i acusa Santaló, ara primer conseller: «*Un ministre català ha votat la dissolució de les Corts Constituents: és a dir, d'acord amb la reacció contra la República*».[989]

Sense al·ludir-lo nominalment, *L'Opinió* retreu jurídicament la dissolució decidida pel president de la República; políticament queden encara per fer la Llei mu-

---

986 Irene POLO: «Un míting...?», *L'Opinió*, 10 d'octubre de 1933, p. 10.

987 «Cada dia se'n saben de noves. El Directori de l'Esquerra havia escollit el doctor Aiguader com la persona més indicada per a representar Catalunya, com a ministre al Govern que es formés», *L'Opinió*, 10 d'octubre de 1933, p. 5.

988 Manxeta de *L'Opinió*, 10 d'octubre de 1933, p. 1.

989 Manxeta de *L'Opinió*, 12 d'octubre de 1933, p. 1.

nicipal espanyola i la Llei d'arrendaments rústics. Es trobarà a faltar el «*bon amic de Catalunya*» Julián Besteiro a la presidència de les Corts, al que s'hauria pogut acudir com a poder arbitral en les discrepàncies sobre el traspàs de serveis, encara pendent en aspectes essencials. Ni Companys ni Santaló no hi han ajudat gaire en els passats governs, ni tampoc no es pot esperar gaire de Pi i Sunyer. «*Els nostres homes fan de ministre perquè sí, sense glòria ni profit per a ningú*», fan pensar en els ministres de la Lliga de temps passats.[990]

L'Opinió es dol de la dissolució avançada de les Corts Constituents, que aprovaren una de les constitucions més avançades d'Europa, en l'ordre polític, el religiós i social, i que aprovaren l'Estatut de Catalunya. És un triomf de la gran maniobra reaccionària iniciada per *El Debate* i *ABC* i els diputats agraris i emparada per Lerroux. I Esquerra consent a col·laborar en «*l'obra funesta d'afeblir el règim*», amb ministres seus als governs sortint i entrant.[991] Aquestes Corts han estat assassinades d'una manera vil i de trascantó, amb la complicitat d'homes i partits que no havien d'haver-ho permès, entre els quals Esquerra.[992]

La presentació del Govern Santaló davant del Parlament és la confirmació dels pronòstics de *L'Opinió*, que denuncia, en la manxeta de l'11 d'octubre, que ha començat a «*dibuixar-se la figura d'abús de poder presidencial*». I ho fa amb una referència a les Corts medievals: «*Per uns quants vots de majoria, el Parlament Català, que exigia als reis el compliment del seu deure amb el poble, n'eximeix el President de la Generalitat, autor únic i personal d'una crisi que encara ningú no ha entès*». El diari es plany del paper que li toca fer, en defensar-ho davant del Ple, a «*un home tan apreciable com Miquel Santaló*», que es debat en la confusió i la ineficàcia; aquell alcalde de Girona, «*mestre en pedagogia i en cultura cíviques*», que no ha reeixit com a diputat a Corts i cap de la minoria, ni com a ministre ni ho farà com a conseller primer.[993]

Santaló, que no és diputat al Parlament català, ha d'afrontar dues intervencions principals de Lluhí, que fa un discurs crític del programa del nou Govern, en l'estrena de la nova minoria parlamentària del nacionalisme d'esquerra, i de Xirau, que recorda l'obligació jurídica del president Macià de comparèixer a la cambra per explicar la crisi i presentar el nou Govern. La minoria socialista, per boca de Serra i Moret, comparteix aquesta opinió. La notícia del dia és que el Govern ajorna les eleccions municipals del 12 de novembre, que l'anterior Govern «*s'havia compromès solemnement a complir*», per a no coincidir amb les eleccions a Corts convocades pel Govern de la República pel 19 de novembre.[994] Pel diari, és una demora innecessària que posposa els interessos de Catalunya als de fora, un precedent funest.[995]

L'endemà, els diputats de *L'Opinió*, com els esmenta el mateix diari, s'abstenen en la votació de confiança al nou Govern. I els diputats de la majoria, quaranta-quatre diputats d'Esquerra, voten que el president de la Generalitat no ha de comparèixer al Parlament a donar compte dels seus actes de govern. «*Quin servei més flac han fet als principis de la democràcia en aquests moments de la Catalunya renaixent*», insisteix el diari. Han afavorit «*la naixença d'un abús de Poder presidencial*».[996]

«El grup de L'Opinió ha passat a la història»

La constitució del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, celebrada el diumenge 15 d'octubre, té molt presents els errors soferts a Esquerra Republica-

990 Editorial: «La crisi del Govern de la República, solucionada. Han quedat dissoltes les Corts Constituents», *L'Opinió*, 10 d'octubre de 1933, p. 1.

991 Editorial: «El triomf de Lerroux», *L'Opinió*, 12 d'octubre de 1933, p. 1.

992 Editorial: «Cal guanyar la batalla», *L'Opinió*, 15 d'octubre de 1933, p. 1.

993 Editorial: «El nou Govern català, davant del Parlament», *L'Opinió*, 11 d'octubre de 1933, p. 1.

994 «Al Parlament de Catalunya. El senyor Lluhí i Vallescà presenta la nova minoria nacionalista esquerrana de la Cambra i fa un gran discurs crític del programa del nou govern», *L'Opinió*, 11 d'octubre de 1933, p. 1, 4 i 5.

995 Manxeta de *L'Opinió*, 14 d'octubre de 1933, p. 1.

996 Editorial: «Catalunya no hi està conforme. 44 vots contra els principis democràtics», *L'Opinió*, 13 d'octubre de 1933, p. 1.

24 d'octubre de 1933
Vinyeta de Porta denunciant com la Lliga pesca vots beneficiant-se de la divisió dels partits republicans: «*PANORAMA ELECTORAL*».
AHCB

na de Catalunya en la tria de dirigents i càrrecs, en haver anat descobrint en les seves files homes que «*no guardaven prou fidelitat als principis*». Per aquest motiu, el nou partit encarrega a les seccions locals que han de fer-se responsables de «*la idoneïtat ideològica i de conducta*» dels qui ingressin al partit.

De l'experiència d'Esquerra se'n treuen altres lliçons. El nou partit defuig la idea del cabdillatge, de manera que la direcció la durà un comitè d'acció política, que no tindrà president, donant la màxima importància al secretariat general. Es crea una comissió administrativa per assegurar la base econòmica de l'organització, per evitar el desordre pel qual Esquerra encara té deutes pendents d'eleccions anteriors i per què el nou partit es pugui fer càrrec de les despeses electorals, evitant que «*sols els militants adinerats puguin aspirar a càrrecs públics*». Es crea també una comissió de propaganda que unifiqui el missatge polític dels oradors en els mítings i les intervencions públiques.

El Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra porta un nom que és tot un programa, diu el diari: nacionalisme, «*personalitat col·lectiva d'un poble que té una ànima nacional*» i vol ben afermat el principi de lliure determinació, sense limitacions imposades des de fora; republicanisme, «*democràcia, govern del poble pel poble, sense privilegis de casta o condició que no siguin eixits dels mèrits inherents a la capacitat i a l'activitat de cada u*»; esquerrisme, «*tendència a l'alliberament de la consciència humana de prejudicis dogmàtics de cap mena i proclamació de l'absoluta preeminència del Poder civil, sense oblidar la implantació incruenta, però decidida i evolutiva, d'una justícia social que faci impossible l'explotació de l'home per l'home*».

Amb la creació del PNRE, «*podem dir que el grup de L'Opinió ha passat a la història*», proclama Pere Comas des de la presidència de l'assemblea. La Comissió d'Acció Política queda formada per Joan Casanelles, Pere Comas, Joan Lluhí, Carles Martí Feced, Josep Quero, Josep Tarradellas, Joaquim Ventalló, Antoni Vilalta i Antoni Xirau. El propietari i el director del diari formen part de la direcció, el redactor Xavier Regàs de la Comissió de Propaganda, i els també redactors Rafael Font i Farran, Josep Maria Lladó i Celestí Morlans del comitè provisional de la Joventut. *L'Opi-*

nió es compromet a tenir amb el nou partit la mateixa posició sostinguda abans amb ERC, de la qual «*no era ni l'òrgan oficial ni tan sols oficiós*». «*Donarem cabuda en les nostres pàgines a tota la informació que d'ell ens vingui, tindrem lloances pels seus encerts i blasmes pels seus errors*».[997]

Davant d'unes dretes que tenen com a únic programa la reversió de l'obra de les Constituents i del Govern Azaña, *L'Opinió* proposa una coalició electoral de les esquerres, basada en l'ideari, en el programa de govern i en la selecció dels candidats més capaços per dur-lo a terme. S'ha d'anar a Madrid amb propostes concretes sobre el problema agrari, cultura, laïcisme, mesures econòmiques, els traspassos de serveis i la seva implantació amb recursos adequats. I adverteix que el règim republicà «*pot rebre més danys dels desencerts de les esquerres*» que de l'increment de vots de les dretes. Cal guanyar a les dretes la batalla del 19 de desembre i a Catalunya es pot guanyar, si els partits autènticament esquerrans s'ajunten i posen al davant candidats esquerrans «*de noms i de fets, amb responsabilitat i sense màcula*».[998]

Preocupa *L'Opinió* que una baixada de resultats sigui deguda a la percepció popular de la immoralitat dels que s'agafen als càrrecs com un «*vitalici*» com s'ha vist en tots els partits i assenyala particularment a Catalunya: «*els uns perquè havien estat —o bé ho deien— a Prats de Molló*», altres per l'exili, o la presó o haver conspirat. «*L'home que és elegit per a un càrrec públic és un ciutadà mobilitzat. Ni més ni menys*», defensa el diari, i quan cessa torna a la seva vida d'abans.[999]

Es tracta, diu *L'Opinió*, d'adoptar la proposta del PNRE —en dir-ne el nom, sovint es simplifica i prescindeix de Republicà— d'un programa mínim per a una aliança electoral.[1000] Alhora, el diari reflexiona amb una certa amargor sobre els «*ferments d'incivilització*» que sorgeixen en la vida parlamentària amb el propòsit de les dretes de desfer l'obra de les Constituents. «*Salvar Espanya no és canviar-li els elements d'un mateix material humà, sinó transformar-li de soca-rel la matèria prima*». Cal una «*joventut destra*» i una «*intel·ligència fulgent*» per imposar al país «*una cohesió salvadora*». Tenia raó Rafael Campalans —el diputat socialista mort ofegat el 8 de setembre, a la platja de Torredembarra— i cal aplicar el seu principi: «*Política vol dir Pedagogia*».[1001]

Els senyals d'alarma per les intencions de la dreta augmenten davant unes declaracions del general Sanjurjo des de la presó de Santoña, explicant la seva entesa amb Lerroux en l'alçament del 10 d'agost de 1932 que, en cas d'haver triomfat hauria estat posat al servei del líder radical.[1002] Disposats a pactar amb Gil-Robles, que va unit als homes de la dictadura com el fill de Primo de Rivera i Calvo Sotelo, Lerroux i el seu partit seran en les pròximes Corts el major perill per a la República. Així ho avisa el diari. Els republicans catalans fa temps que ho sabíem, des d'ara ho saben també tots els republicans espanyols.[1003]

La proposta d'Acció Catalana Republicana de fer un front únic d'esquerres, ben acollida pel Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra i pels radical socialistes catalans, no passa d'una primera reunió. Esquerra Republicana hi assisteix per cortesia, anunciant que preveu anar pel seu compte, amb el suport habitual de la Unió Socialista de Catalunya i l'afegit del petit partit fede-

997 Editorial: «Nou partit polític»; «Una reunió política transcendental. Constitució del Partit Nacionalista d'Esquerra», *L'Opinió*, 17 d'octubre de 1933, p. 1 i 7. Vegeu també «Principis fonamentals del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra» i «Joventut del Partit Nacionalista d'Esquerra», *L'Opinió*, 18 d'octubre de 1933, p. 4; J.M. LLADÓ I FIGUERES: «De cara al futur. Una mica d'història de les Joventuts d'Esquerra», », *L'Opinió*, 19 d'octubre de 1933, p. 6.

998 Editorial: «Les pròximes eleccions generals» i «Cal guanyar la batalla», *L'Opinió*, 14 i 15 d'octubre de 1933, p. 1.

999 Editorial: «A dos mesos vista», *L'Opinió*, 19 d'octubre de 1933, p. 1.

1000 Editorial: «La propera lluita electoral. Madrid-Barcelona», *L'Opinió*, 20 d'octubre de 1933, p. 1.

1001 Editorial: «Eleccions», *L'Opinió*, 21 d'octubre de 1933, p. 1.

1002 Editorial: «L'aliança Sanjurjo-Lerroux», *L'Opinió*, 22 d'octubre de 1933, p. 1.

1003 Editorial: «Lerroux, al descobert», *L'Opinió*, 26 d'octubre de 1933, p. 1.

31 d'octubre de 1933

La nova línia editorial de *L'Opinió*, en confrontació amb Esquerra Republicana, provocà la renúncia de col·laboradors com el corresponsal a la Bisbal d'Empordà, Emili Vigo.

ARF

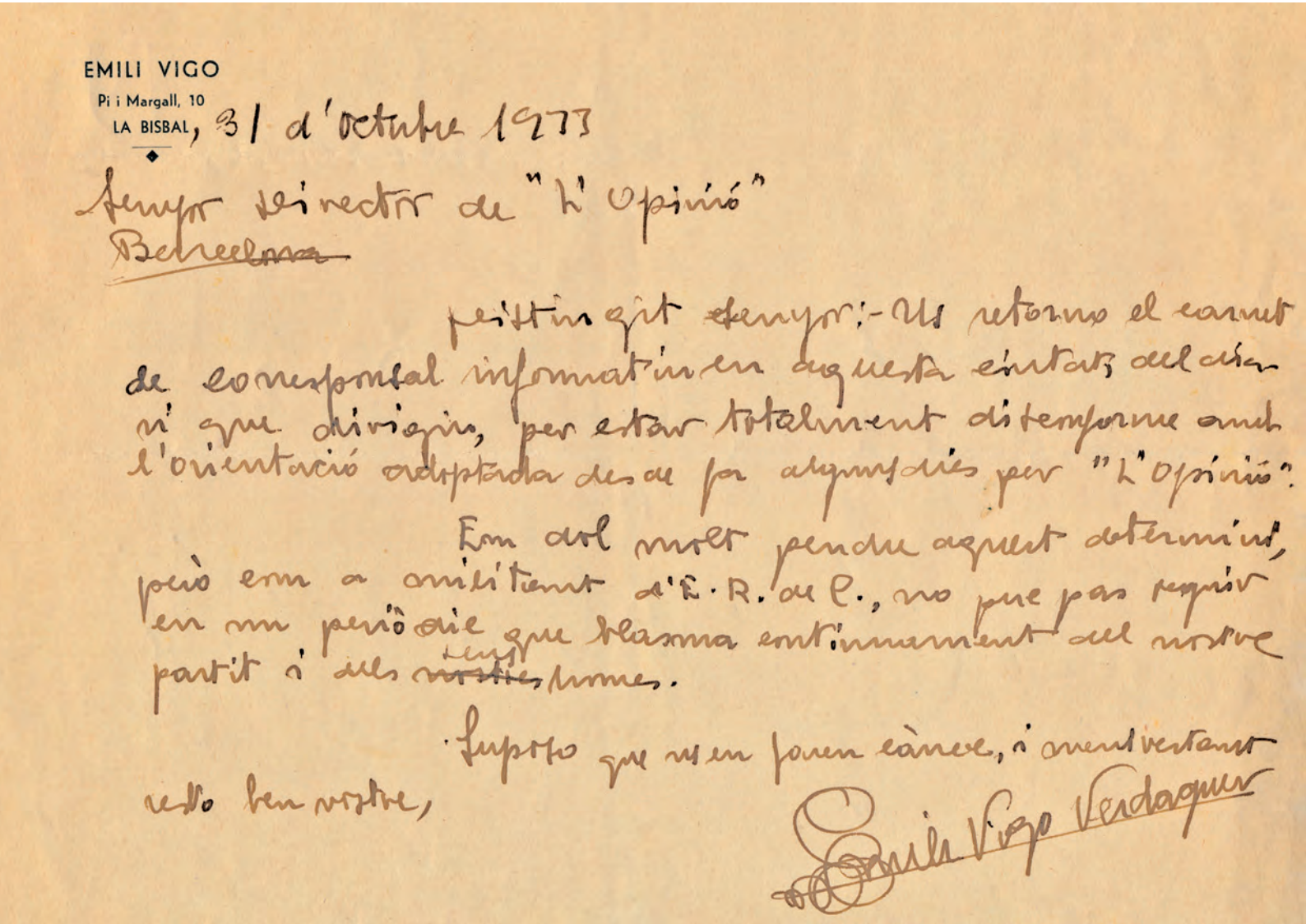

EMILI VIGO
Pi i Margall, 10
LA BISBAL, 31 d'octubre 1933

Senyor director de "L'Opinió"
Barcelona

Benvolgut senyor:- Us retorno el carnet de corresponsal informatiu en aquesta comarca del qual vaig ser investit fa uns mesos, per estar totalment discrepant amb l'orientació adoptada des de fa algunes dies per "L'Opinió".

Em dol molt prendre aquest determini, però em sembla incompatible amb el meu honor de republicà d'Esquerra, no poder seguir en un periòdic que blasma sentimentalment del nostre partit i dels seus homes.

Suposo que ens podrem veure, i mentrestant resto bon vostre,

Emili Vigo Verdaguer

ral del diputat Abel Velilla. *L'Opinió* es pregunta si el partit català governant serà capaç de presentar una llista de candidats de «*solvència moral i política suficient*» i retreu l'anunci de Macià que Azaña l'encapçalarà, desmentit per aquest.[1004] En vigílies electorals, el diari reprèn els seus entrefilets, remarcant aquest desmentiment.[1005]

El feixisme de l'Estat Català

La sol·licitud de les Joventuts d'Esquerra Republicana - Estat Català d'utilitzar l'estadi municipal de Montjuïc per a celebrar una parada atlètica, precedida d'una desfilada dels escamots uniformats amb camises verdes des de la plaça d'Espanya, aixeca totes les alarmes. Fa pensar en les revistes que passen Hitler i Mussolini a les formacions de camises marrons i negres. «*El general Dencàs els passaria revista i presentaria els nostres nazis de Sant Andreu al senyor Macià*». *L'Opinió* defensa que l'estadi no ha de ser un espai per a mítings ni per a actes polítics de cap mena que, d'altra banda, poden ocasionar grans destrosses com les ja hagudes als palaus de la passada Exposició, alguns dels quals han quedat devastats.[1006]

La celebració de l'acte, diumenge 23 d'octubre, presidit per Macià, l'alcalde Aiguader, el conseller Dencàs i la seva mà dreta a les joventuts, Miquel Badia, és «*un tombant en la política catalana, perquè és el cop mortal que rep un partit nascut amb una gran gallardia, que mor ara sense cap grandesa*», diu *L'Opinió*. «*L'Esquerra Republicana de Catalunya ha estat ofegada per l'Estat Català i els seus homes seran, per a la resta de la vida que el partit oficialment encara tingui, meres joguines d'unes organitzacions que ells han fomentat tan inconscientment, i damunt de les quals no tindran cap autoritat ni control*». Aquest feixisme d'Esquerra, diu el diari, «*ha nascut xaró i no ens inquieta*», però és un mal exemple, perquè els feixistes a Espanya «*poden ser l'origen de quelcom més seriós per a la República*».[1007]

En la informació de l'acte es parla de les pistoles que el Govern de la Generalitat ha donat als escamots, de la manipulació de les xifres d'assistents fetes al *Full Oficial del Dilluns de Barcelona* —convertit en òrgan oficial de la Generalitat i d'Esquerra— on s'arriba a parlar de 50.000 assistents, de la condició de funcionaris de la Generalitat, aspirants a policies i «*minyons sense treball*» dels anomenats atletes d'Estat Català, i dels autoòmnibus Torner que han traslladat gratuïtament els assistents a l'estadi. S'explica també que el conseller Dencàs ordenà retirar les banderes catalana i republicana per fer onejar només la bandera separatista, ordre que no fou seguida pel funcionari municipal responsable de l'estadi.[1008] En la mateixa edició, el diari informa de la petició de Macià al diputat Sunyol que, durant la campanya electoral, publiqui cada dia el setmanari *La Rambla* ja que la difusió de *La Humanitat* es considera massa limitada.[1009]

La pregunta formulada pel diputat Lluhí al conseller de Governació dona lloc a un dels debats més forts que hi ha hagut a la cambra i *L'Opinió* n'informa exhaustivament.[1010] «*Cal que tots els elements del front*

1004 Manxeta i editorial: «Sembla que ha fracassat el Front Únic d'Esquerres», «L'Esquerra Republicana es nega a formar el front únic electoral» i «Els responsables que no hi hagi front únic d'esquerres», *L'Opinió* 22, 24 i 29 d'octubre de 1933, p. 1.

1005 «Contràriament a l'afirmació feta pel President de la Generalitat en el míting del Bohèmia, Manuel Azaña ha reiterat la seva decisió de no donar el seu nom a la candidatura d'Esquerra Republicana», *L'Opinió*, 26 d'octubre de 1933, p. 1.

1006 Editorials: «Nazis indígenes, a Montjuïc? L'Ajuntament no pot cedir l'estadi a moixigangues polítiques» i «L'estadi en mans dels partits polítics. Veu d'alerta als esportius, «*L'Opinió*, 15 i 16 d'octubre de 1933, p. 6 i 11.

1007 Editorial: «Un cop mortal», *L'Opinió*, 25 d'octubre de 1933, p. 1.

1008 «Ja tenim ací uns aprenents de nazi. Els escamots de l'Esquerra han pogut, finalment, realitzar llur somni de posar-se uniforme i desfilar, en formació militar pels carrers de Barcelona. Els prohoms de l'E.R. de C. els han adreçat la paraula a l'estadi de Montjuïc», *L'Opinió*, 24 d'octubre de 1933, p. 9 i 15.

1009 «La Rambla, diari?», *L'Opinió*, 24 d'octubre de 1933, p. 8.

1010 «El Parlament de Catalunya. L'afer del feixisme dels escamots, posat a la consideració de la Cambra. Una pregunta del diputat Lluhí i Vallescà, molt concisa, però transcendental per a Catalunya. El conseller de Sanitat, cap dels escamots d'Estat Català, atempta contra el prestigi del Parlament», *L'Opinió*, 25 d'octubre de 1933, p. 1.

4 de novembre de 1933

Vinyeta de Porta denunciant la corrupció penitenciària que ha permès que el banquer Joan March subornés els funcionaris i escapés de la presó: «*—Que tingui un bon viatge, senyor March!, que de clients com vostè no en rebem gaires, en aquest establiment.*».

AHCB

antifeixista es concertin per tal d'anul·lar el feix naixent dels camisa verds», proclama la manxeta. L'assalt dels escamots d'Estat Català a la impremta on s'imprimeix el periòdic satíric *El Be Negre*[1011] és motiu, l'endemà, d'una altra pregunta al conseller de Governació pel diputat Casanelles. El debat encara puja més de to i el conseller Dencàs és censurat per la seva conducta pel president del Parlament.[1012] «*El feixisme i els seus homes han rebut del Parlament Català la repulsa que es mereixen*», proclama el diari a la manxeta.

L'Opinió denuncia, en l'article editorial,[1013] la condició organitzativa i la dependència jeràrquica dels escamots del «*cap suprem, que és al mateix temps President de la Generalitat i d'Esquerra Republicana de Catalunya*», al qual «*obeeixen disciplinadament i cegament*» i fa una relació de fets il·lustratius de l'actuació de l'organització. El primer i més greu és que «*un conegut cap d'escamots*» [Miquel Badia] està processat per segrest de dues persones i gaudeix de la llibertat provisional amb el pagament d'una fiança de 25.000 pessetes, després d'haver emprès, per compte propi, «*amb els seus legionaris dits escamots d'Estat Català*», la repressió de «*les gestes*» de la FAI.

La llista de *L'Opinió* inclou les desfilades, les formacions i els uniformes paramilitars i els discursos favorables a «*organitzar una força armada i eficient per a oposar-se a tota temptativa d'arrabassament de les lli-*

1011 «El feixisme de l'Esquerra en marxa. Una banda d'escamots d'Estat Català assaltà ahir la impremta NAGSA, pistola en mà, destruí algun material i s'emportà una part de l'edició d'un conegut periòdic satíric», *L'Opinió*, 25 d'octubre de 1933, p. 6.

1012 «El Parlament de Catalunya. Una pregunta de Joan Casanelles sobre la gesta dels escamots realitzada abans d'ahir a la tarda. Les paraules del diputat nacionalista d'esquerra originen un dels debats més forts que han tingut lloc a la Cambra. Totes les minories intervenen per condemnar el feixisme que s'inicia per part d'Estat Català. El Govern està evidentment dividit. El cap dels escamots d'E.C., conseller Dencàs, intenta abandonar el Saló i desafia els diputats. El president l'obliga a sentar-se novament i li censura la conducta», *L'Opinió*, 26 d'octubre de 1933, p. 1.

1013 Editorial: «Preferiríem que el feixisme donés la cara», *L'Opinió*, 27 d'octubre de 1933, p. 1.

bertats catalanes». Denuncia l'adopció de la bandera amb l'estrella solitària de cinc puntes, «*segons estava previst en els articles 3r i 4rt de la Constitució dita de L'Havana [de 1928], acordada "per les delegacions del Separatisme Català de dintre i de fora de Catalunya", presidides pel mateix cap suprem actual de les Joventuts d'Estat Català*». Hi ha encara dues acusacions més en aquest editorial: l'acusació judicial fonamentada de mal tracte de detinguts, prohibit per l'article 42 de la Constitució republicana, «*votada lliurement pel "Separatisme Català"*», i la coacció i atacs a militants d'Esquerra en els seus drets constitucionals de reunió, associació i lliure expressió per part d'escamots.

Davant del requeriment fet per la Unió Socialista de Catalunya al president d'Esquerra perquè siguin dissolts els escamots en un termini de vuit dies i l'advertiment que en cas contrari no aniran junts a les eleccions a Corts, *L'Opinió* fa una proclamació «*ben fort i a tots els vents*»: «*Els senyors consellers de la Generalitat, els homes representatius de l'Esquerra, són còmplices del feixisme d'aquest sector del seu partit, i els demòcrates de Catalunya els fem responsables d'aquesta complicitat que significa una abjuració, una renúncia de l'ideari que han predicat arreu de Catalunya*».

L'editorial de l'endemà[1014] completa la llista amb l'assalt de la impremta d'*El Be Negre* pels escamots, amb pistola a la butxaca; un cop de puny al periodista Josep Maria Xicota de *La Publicitat* en els passadissos del Parlament; l'agressió al periodista Joan Costa i Deu de *La Veu de Catalunya* al Palau de la Generalitat;[1015] i l'expulsió del regidor Josep Maria Bertran de Quintana de la minoria consistorial per haver criticat els escamots.[1016] El diari ironitza sobre un article de *La Humanitat*[1017] comparant aquests dies d'octubre amb els de 1917 a Rússia: «*Les jornades d'octubre de l'Estat Català, tant anunciades, han tingut, com es por veure, un èxit ressonant. Han servit per liquidar definitivament el partit*». Una crida de serenitat i evitació d'incidents que el mateix diari fa l'endemà als escamots serveix de confirmació: «*Hi ha, doncs, feixisme. Entesos*», diu *L'Opinió.*[1018]

Coalició d'Esquerres Catalanes

El 19 de novembre, l'electorat —del que formen part per primera vegada les dones— ha de confirmar el rebuig de «*l'orientació antidemocràtica*» que duu el partit governant a Catalunya.[1019] Així ho espera *L'Opinió* que, a partir d'aquest moment fa de diari electoral del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, integrat en una Coalició d'Esquerres Catalanes amb els partits que no han pogut formar un Front Únic d'Esquerres amb Esquerra Republicana de Catalunya. Acció Catalana Republicana passa de ser adversària combatuda a aliada de conveniència. Lluhí, Vilalta i Xirau formen el cartell del primer míting de la Coalició amb Amadeu Hurtado, Lluís Nicolau d'Olwer i Martí Esteve.

L'adversari a vèncer és la Lliga Catalana, perquè el seu triomf a Catalunya equivaldria al triomf de Primo de Rivera–Gil-Robles–Lerroux i Joan March a Espanya.[1020] Aquesta identificació es fa també amb les expressions antirepublicanes i anticatalanes del míting de propietaris agrícoles celebrat a la plaça de toros de la Monumental, descontents amb la política agrària

1014 Editorial: «Jornades d'octubre», *L'Opinió*, 28 d'octubre de 1933, p. 1.

1015 «Un escamot provoca un nou incident al Palau de la Generalitat amb un redactor de La Veu», *L'Opinió*, 28 d'octubre de 1933, p. 11.

1016 «La sessió municipal d'ahir. El consistori manifesta la seva via censura contra els organitzadors de la parada feixista de Esquerra. El debat fou iniciat en discutir-se una moció signada per la minoria Nacionalista Republicana d'Esquerra. Dos discursos valents del senyor Vilalta. El regidor de l'Esquerra senyor Bertran de Quintana és expulsat del partit perquè pronuncia amb braó un discurs de condemna del feixisme dels escamots», *L'Opinió*, 28 d'octubre de 1933, p. 6.

1017 J.M. FRANCÉS: «Jornades d'octubre», *La Humanitat*, 20 d'octubre de 1933, p. 8.

1018 Editorial: «El feixisme, a la fi, dona una miqueta la cara», *L'Opinió*, 29 d'octubre de 1933, p. 1. L'expressió al·ludida correspon a una nota en requadre titulada «Avís important», *La Humanitat*, 28 d'octubre de 1933, p. 1.

1019 Manxeta de *L'Opinió*, 28 d'octubre de 1933, p. 1.

1020 Manxeta i (editorial): «La batalla de la Lliga», *L'Opinió*, 31 d'octubre de 1933, p. 1.

9 de novembre de 1933
Vinyeta de Porta denunciant el biaix dictatorial de les dretes monàrquiques: «*LA DRETA ÉS LA DICTADURA*
—Són els candidats de les esquerres...
—Seran els darrers candidats, si triomfem les dretes.».
AHCB

de la Generalitat. És un problema complex en què el diari creu que el Govern actua amb poc tacte, manca de sentit de la responsabilitat i de franquesa.[1021] De la Lliga, *L'Opinió* qüestiona l'acceptació del règim republicà feta per Cambó en un míting al Palau de la Música, que el públic no aplaudeix, a diferència de quan diu que només recorreran a la violència «*en el cas que se'ns tanquin hermèticament l'expansió dels nostres ideals*».[1022]

El perill que les dretes catalanes de la Lliga triomfin a les eleccions, davant d'una Esquerra reduïda a «*uns centres d'escamots que tenen presoner —absolutament presoner— el senyor Macià i els seus amics*», ha fet néixer aquesta Coalició d'Esquerres Catalanes dels homes veritablement esquerrans, liberals i democràtics. Així explica *L'Opinió* l'aliança electoral promoguda per Acció Catalana Republicana a la que se suma el PNRE, amb l'afegit dels vells federals pimargallians del Partit Republicà Democràtic Federal de Catalunya «El Pacte» i l'Acció Republicana a Catalunya dels seguidors de Manuel Azaña. Polítics honestos «*que no prometran a ningú casetes ni hortets,*[1023] *ni retirs il·lusoris a la vellesa*», que no faran «*discursos amb trucs*» sinó que exposaran un pensament i coordinaran un programa. L'Esquerra d'avui ja no és ni ombra del que ideològicament era el 14 d'abril i el 28 de juny de 1931, diu *L'Opinió*, «*és simplement un cadàver en estat de putrefacció al mig del carrer que està esperant que el recullin*».[1024]

Al míting d'inici de campanya, la Coalició d'Esquerres Catalanes ha recollit la bandera que Esquerra ha abandonat, proclama *L'Opinió* en l'article editorial. «*L'Esquerra Republicana del 12 i del 14 d'abril ja no existeix. Se l'han venuda, no per trenta diners, sinó per*

1021 Editorial: «Antirepublicans i anticatalans», *L'Opinió*, 1 de novembre de 1933, p. 1.

1022 Editorial: «Altra vegada el senyor Cambó», *L'Opinió*, 8 de novembre de 1933, p. 1.

1023 És la primera vegada que trobem la referència a «la caseta i l'hortet» en els editorials de *L'Opinió*.

1024 Editorial: «El míting de la Coalició d'Esquerres», *L'Opinió*, 2 de novembre de 1933, p. 1.

trenta pistoles als escamots d'Estat Català». Un Estat Català que no té res que veure amb aquell dels set anys de dictadura, «*que enrolava uns pocs homes selectes i valents*» i que la seva honradesa política «*no els ha permès de passar-ne factura*». Els escamots han mirat de rebentar el míting de la Coalició, però «*com més vinguin, més la democràcia hi reaccionarà en contra*». «*La democràcia catalana, que anhela ésser representada per homes de responsabilitat, ha trobat anit el seu camí i l'ha pres de seguida*».[1025]

L'article editorial té en aquests dies l'habitual to exultant i confiat en la victòria electoral, assenyalant la pèrdua de popularitat de Macià, remarcant la utilització de la seva figura i el seu nom pels escamots, que no deixen d'interrompre els mítings amb crits de «*Visca Macià!*». Que visqui Macià, sí, diu *L'Opinió*. «*Que visqui molts anys per a poder penedir-se d'haver deixat perdre tot aquest temps preciós, durant el qual Catalunya podia avançar tant i tant i no s'ha mogut d'on era. Que visqui molts anys; però que tothom pugui parlar en els mítings i dir el que pensa. Que no és pas incompatible la vida de Macià i l'expressió del pensament!*».[1026]

Per aquests mateixos dies, hi ha tensions entre el president de la Generalitat i els periodistes que cobreixen la informació de Palau, que el diari recull en diverses informacions.[1027] En dies anteriors, el redactor de *L'Opinió*, Josep Maria Lladó, en tant que secretari de l'Associació de Periodistes de Barcelona, ha puntualitzat informacions de *La Humanitat* sobre les agressions a periodistes al Parlament i la Generalitat i l'assalt a *El Be Negre*.[1028] Dos dies després, Lladó desmenteix que els escamots es puguin comparar, com es fa des d'Esquerra, amb els sokols txecoslovacs, organització que es limita a l'activitat física.[1029]

El processament de Pérez Farràs ha quedat sense efecte, però el jutge ha ajornat la resolució del recurs de Badia fins passades les eleccions.[1030] El cas que va motivar aquests processaments és recuperat per *L'Opinió* amb una entrevista d'Irene Polo a la mare i l'àvia de Viriat Milanés, —col·laborador de Badia en la detenció il·legal de dos militants de la CNT, també processat— que es queixen de no saber-ne res des dels fets, el 15 de juliol.[1031] El diari interpel·la directament Macià com a «*cabdill dels escamots*»,[1032] posa en dubte la veracitat d'unes cartes publicades per *La Humanitat,*[1033] insinua que els escamots el tenen amagat[1034] i segueix la seva pista fora de Barcelona.[1035] El 30 de novembre, Milanès serà detingut i posat a disposició judicial.[1036]

1025 Editorial: «En ruta», *L'Opinió*, 3 de novembre de 1933, p. 1.

1026 Editorial: «Cal acceptar la vida tal com ve», *L'Opinió*, 4 de novembre de 1933, p. 1.

1027 «La tibantor entre la Premsa i la Generalitat» i «El senyor Macià dona satisfacció als periodistes que havien pres l'acord de no visitar-lo més i es lamenta d'haver tingut un dia mal humor, *L'Opinió*, 4 i 9 de novembre de 1933, p. 7 i 3.

1028 «Rèplica a l'òrgan de l'Esquerra. L'Associació de Periodistes no fa política, compleix el seu deure», *L'Opinió*, 29 d'octubre de 1933, p. 8. Vegeu també: «L'Esquerra contra la premsa», *L'Opinió*, 1 de novembre de 1933, p. 1 i 10.

1029 J.M. LLADÓ I FIGUERES: «Una comparació equivocada. Els sokols i els escamots», *L'Opinió*, 1 de novembre de 1933, p. 1 i 7. El nom sokol (falcó, en txec, símbol de llibertat i coratge) dona nom a un moviment esportiu i cultural del nacionalisme txec, del que formà part el primer president de Txecoslovàquia, Tomás Garrigue Masaryk.

1030 «Dels processaments de Pérez Farràs i Miquel Badia», *L'Opinió*, 1 de novembre de 1933, p. 4.

1031 Irene POLO: «On és Viriat Milanès? La mare I l'àvia d'aquest confident de Miquel Badia declaren que fou raptat pels Escamots la nit del 15 de juliol i que des d'aleshores no n'han sabut res més», *L'Opinió*, 5 de novembre de 1933, p. 1 i 14.

1032 «Senyor Macià, cabdill dels escamots: Podeu dir-nos que han fet de l'humil obrer Viriat Milanès els vostres escamots? Hi ha dues dones i un infant que en ploren la desaparició fa 105 dies», *L'Opinió*, 8 de novembre de 1933, p. 1 i 5.

1033 Irene POLO: «On és Viriat Milanès? *La Humanitat* ha publicat unes cartes autentiques o apòcrifes. Però Viriat Milanès no apareix. I la justícia segueix reclamant-lo», *L'Opinió*, 11 de novembre de 1933, p. 1.

1034 «Sembla que a Viriat Milanès el tenen amagat en algun centre d'Esquerra per a sostreure'l a l'acció de la Justícia que el reclama», *L'Opinió*, 12 de novembre de 1933, p.

1035 «Viriat Milanès hauria desaparegut a Salt, on treballava amb nom suposat», *L'Opinió*, 23 de novembre de 1933, p. 10.

1036 «Ha estat detingut Viriat Milanès», *L'Opinió*, 30 de novembre de 1933, p. 15.

10 de novembre de 1933
Vinyeta de Quelus ironitzant amb el perfil dels candidats de la Lliga i el seu eslògan en les eleccions legislatives, amb una conversa entre Francesc Camb i Joan Ventosa i Calvell: «*PER UNA CATALUNYA "VIVA"*
—Trobo que a la nostra candidatura hi manca algun nom ben popular.
—Hi podríem posar Al Capone.».
AHCB

L'actuació dels escamots, d'altra banda, és una causa afegida als problemes de criminalitat i pistolerisme, que havien tingut una breu millora amb l'aprovació de les lleis d'ordre públic i de ganduls i malfactors, però es torna a agreujar. A més del retard del traspàs i de la interinitat resultant, *L'Opinió* assenyala una política governamental «*tronada, desmaiada, sense pla ni sistema*», els efectes de la qual ha reconegut Lluís Companys, però també «*la introducció del confusionisme dintre els rengles de la policia oficial per l'actuació d'un voluntariat de partit que amb el nom d'escamots o amb qualsevol altre vol fer-li la competència*».[1037]

La celebració de l'èxit del plebiscit del projecte de l'Estatut basc, amb el vot favorable del 89% del cens, és una nova ocasió per retreure l'acció dels escamots. «*No han calgut estridències ni abillaments uniformats, ni camises d'un sol color, ni punys enlaire, ni cabdillatges reverencials, ni histerismes femenins*» perquè el poble basc s'aculli a «*l'esperit federatiu de la noble Constitució de la República*». *L'Opinió* retreu que cap representant del partit governant a Catalunya no hagi estat present en les cerimònies celebrades a Vitòria, on sí que hi ha estat Josep Quero del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, representant català a «*l'organisme federal de la República*» que és el Tribunal de Garanties Constitucionals.[1038]

L'Opinió no deixa d'aprofitar les ocasions de recordar els errors d'Esquerra. Quan el financer Joan March s'escapa de la presó, després de subornar un funcionari, es recorda que els dos diputats a la Comissió de Responsabilitats varen votar a favor de la seva llibertat provisional i que el partit ja els ha aixecat la sanció de tres anys per ocupar càrrecs públics, sense haver revelat qui els havia induït. L'amnistia que el ministre Santaló havia abonat en el Govern Lerroux potser no caldrà si Sanjurjo també s'escapa, ironitza el diari.[1039]

1037 Editorial: «El pistolerisme segueix actuant», *L'Opinió*, 5 de novembre de 1944, p. 1.

1038 Manxeta i editorial: «Davant del plebiscit de Bascònia. Gora Euzkadi!», *L'Opinió*, 7 de novembre de 1933, p. 1.

1039 Editorial: «Com era de preveure, March s'ha fet escàpol», *L'Opinió*, 4 de novembre de 1933, p. 1.

Quan als mítings d'Esquerra es fan promeses tan diverses com l'augment del retir obrer, de la revolució social o que «*els escamots es jugarien la vida per les llibertats catalanes*» si l'Estatut no pot ser aplicat, *L'Opinió* assenyala els defectes de l'aplicació del pressupost de la Generalitat i la col·locació del personal d'Esquerra i l'Estat Català en càrrecs públics i en l'administració municipal i la catalana. Denuncia «*els escamots buròcrates*», els cotxes oficials, els mossos d'esquadra gairebé doblats en un any, les subvencions al Teatre del Liceu i «*totes les fantasies pròpies dels homes del Govern més trist, més obtús i més "comarcal" que pugui tenir Catalunya*». Criticant la baixíssima aportació al finançament de l'Hospital Clínic i l'acció de la Conselleria de Sanitat governada per Dencàs, el diari retreu les peticions de vot que fa Macià: «*El que volen els vostres "humils", senyor President, abans que l'hortet i la caseta, són llits, i roba neta, i medicines i aliments, i sobretot sinceritat, molta sinceritat, quan es parla d'ells*».[1040]

Amb la formació de les llistes electorals, *L'Opinió* reprèn l'argumentació de la necessitat d'una bona selecció dels candidats a diputats a Corts. Veu en l'afany fallit d'utilitzar els noms de Manuel Azaña i Luis Bello,[1041] primer, i en la presència de Macià a la llista d'Esquerra per Barcelona, un intent de cobrir l'heterogeneïtat i la manca de nivell dels candidats. Hi ha una desqualificació absoluta d'una candidatura que fa «*un efecte deplorable*». Macià demana el vot sabent que no agafarà l'acta de diputat, perquè seria incompatible amb la del Parlament de Catalunya, diu el diari. L'acusa d'enganyar l'electorat per ajudar l'elecció de persones que no s'ho mereixen, «*una llista de persones intel·lectualment modestes que no gosaran ni demanar la paraula si surten elegits*», perfectes desconeguts beneficiats del favoritisme i l'amistat amb els que manen, sense oblidar «*algun petit prestigi de barriada*», «*l'arribista i el tarambana*».[1042]

Evitant de comentar el nom d'Aurora Bertrana, col·laboradora del diari «*per la qual sentim conegut respecte i simpatia*», hi ha esments personals de Lluís Companys, que havia declarat no voler ser candidat, i de Josep Sunyol, l'industrial propietari de *La Rambla*, «*al qual sabem convençut de les falles de l'Esquerra, però que serva encara una feblesa admirativa per valors que van decandint-se per moments*». Per Unió Socialista de Catalunya —que no ha mantingut l'advertiment de no fer coalició si no es dissolien els escamots— i un sector del federalisme, la consideració de *L'Opinió* és que «*se'ls veu el llautó*». La resta dels noms de la llista signifiquen el triomf absolut de «*la ideologia migrada i antidemocràtica d'Estat Català*», dels amics de Dencàs i Aiguader.[1043]

La figura de Companys, «*presoner*» d'Esquerra, és objecte d'un editorial, en enfilar la darrera setmana de campanya, després d'un míting amb baixa assistència a la plaça de toros Monumental, que «*ha resultat d'unes proporcions astronòmiques comparades amb les que necessitava la concurrència*». També hi ha al·lusions, sense dir-ne el nom, a Carles Pi i Sunyer, «*l'etern fugitiu —ministre actual del Treball—, per no donar compte al Parlament català de la seva actuació*» i a Ventura Gassol, «*la cabellera del germà entre els germans, liquidador del Departament de Cultura*». En positiu, recorda el «*malaguanyat Campalans*», que s'indignaria amb el «*socialisme mansoi i casolà*» present a la llista.

El comentari de *L'Opinió* sobre Companys és demolidor: «*d'aquell vell lluitador que coneguérem anys abans de la República, valent, abnegat, hàbil polític, etc., etc., només en queda un exministre de Marina. El canvi de règim ha vist el canvi d'aquest home un dia aprofitable*». Coneguts per la premsa la seva indigna-

1040 Editorial: «Prometre no fa pobre» i «La Generalitat i l'assistència pública», *L'Opinió*, 9 i 10 de novembre de 1933, p. 1.

1041 «Les lleugereses de l'Esquerra. Luis Bello anuncia ell mateix que no parlarà a la Monumental», *L'Opinió*, 11 de novembre de 1933, p. 1. «El President de la Generalitat ha permès que s'anunciés reiteradament com a orador d'un míting presidit per ell, l'exdiputat Luis Bello, constant-li que no hi volia assistir, com no hi ha assistit. Una vegada més ha enganyat el poble», manxeta de *L'Opinió*, 14 de novembre de 1933, p. 1. Luis Bello anirà en la candidatura d'Esquerra per Lleida.

1042 «Llista definitiva de candidats», *L'Opinió*, 18 de novembre de 1933, p. 11.

1043 Editorial: «La candidatura de l'Esquerra», *L'Opinió*, 11 de novembre de 1933, p. 1.

Barcelona, 15 de novembre de 1933
Míting de la Coalició d'Esquerres Catalanes a l'Olympia.
SAGARRA-TORRENTS / ARF

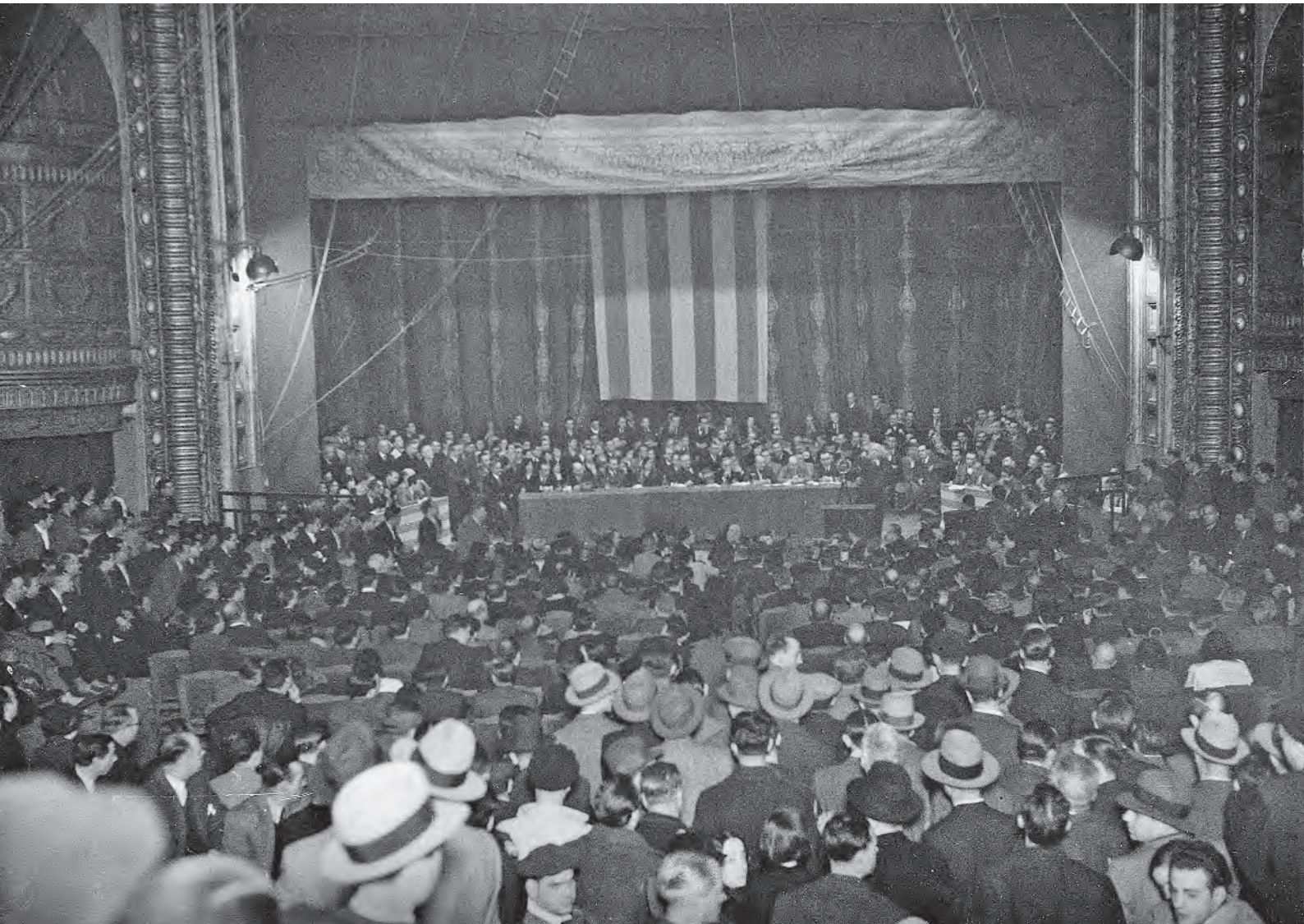

ció per la candidatura confegida per Macià i els seus plans de batalla contra el sector d'Estat Català, la seva acceptació com a candidat només s'explica per les falles que Esquerra ha hagut de pagar per ell, sobretot dues: haver badat com a ministre de Marina pel projecte de valoració del serveis elaborat pel ministre de Finances, Agustín Viñuales; i haver inspirat el vot dels diputats Layret i Loperena per la llibertat provisional de March. Com que l'ha hagut de perdonar diverses vegades en casos molt greus, escriu *L'Opinió*, el president Macià «*no es torna gens groc quan Companys amenaça, perquè li consta que té les ungles tallades*». «*Tot plegat fa una gran tristesa*».[1044]

La crítica a Macià es reitera en notícies, entrefilets i editorials. El seu «*prestigi episòdic*» fa de tapadora d'una Esquerra en la que s'han reunit «*totes les males fal·leres, totes les ineptituds dels que no s'acontentaren en el rengles del lerrouxisme o de la Lliga*». Un president de la Generalitat que és «*presoner de les més tristes adulacions, asfixiat per una mena de palatins que li barren la realitat, influenciat per les hipocresies i els deliris d'una colla de gent que fluctua entre l'arribisme i la inconsciència*». En mans de «*malbaratadors de la cosa pública*», encara que conservés bones intencions, «*totes moririen a mans dels sàtrapes que l'envolten i no el deixaran perquè els fa servei*». Els milers de militants de bona fe d'Esquerra, «*homes abnegats, bons republicans*», mereixerien «*esdevenidors més venturosos*». Ho escriu *L'Opinió* en la segona part d'un editorial contra la Lliga, recordant tots els seus arguments contra aquest partit que continua essent el de sempre, com acaba de demostrar «*un ressuscitat com el fatídic Cambó*». «*Contra tot això s'ha aixecat la Coalició d'Esquerres*».[1045]

L'Opinió assenyala també la inadequació de càrrecs públics d'Esquerra per a l'exercici dels seus càrrecs, com Martí Barrera, antic cenetista que, com a conseller de Treball, no se'n surt en la gestió de les vagues, mancat de la neutralitat que li hauria d'assegurar el respecte de patrons i treballadors.[1046] La incorporació d'antics anarcosindicalistes completa el conglomerat fundacional d'Esquerra que s'ha convertit «*en el més complicat dels mosaics*». *L'Opinió* reivindica per als actuals dirigents del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra —«*redactors gairebé exclusius del programa del partit governant del senyor Macià*»— el mèrit d'haver acostat els separatistes del sector d'Estat Català i els republicans autonomistes seguidors de Francesc Layret i Marcel·lí Domingo i evoca el rebuig de Jaume Aiguader a entendre's amb Companys en el moment fundacional del partit, amb al·lusions colaterals a les actituds llavors de Dencàs, de Santaló, de Pi i Sunyer, de Sunyol i d'Humbert Torres.

Però l'obra de fusió i de compenetració ha fracassat davant del «*botí que les victòries electorals havien aportat*», de manera que mentre Dencàs i Aiguader, emparats pel president Macià, enfortien Estat Català, ocupaven els centres del partit i creaven els escamots, els companyistes, derrotats a la Comarcal de Barcelona, «*s'atrinxeraven a la "província" a redós de la Unió de Rabassaires*». No es pot votar una Esquerra en plena descomposició, amb uns dirigents dedicats a la utilització del diner públic per al profit propi o a la promoció de les concepcions polítiques i socials «*més estrafolàries, més inconsistents i més pobres que mai s'hagin pogut presentar*». Votar Esquerra és afavorir la Lliga, rebla *L'Opinió*. I pregunta a la manxeta: «*Quin home de l'Esquerra seria capaç de renunciar càrrecs públics dotats amb trenta sis mil ptes?*».[1047]

Quan Macià confirma als periodistes que la Lliga posarà el seu nom i algun altre d'Esquerra en les paperetes d'algunes demarcacions com una argúcia per a obtenir el 40% dels sufragis que la Llei electoral de la República exigeix per no haver d'anar a segona volta, *L'Opinió* el tracta de «*primer electorer de Catalunya*», recorda que havia estat carlista i l'aparella amb Cam-

1044 Editorial: «L'Esquerra, en plena fallida. La trista situació de Lluís Companys», *L'Opinió*, 14 de novembre de 1933, p. 1.

1045 Editorial: «La Lliga serà vençuda per la Coalició d'Esquerres» i «Empren les mateixes armes», *L'Opinió*, 12 i 16 de novembre de 1933, p. 1.

1046 Editorial: «La vaga general dels dependents. Actuació d'un govern obrerista i comarcal», *L'Opinió*, 15 de novembre de 1933, p. 1.

1047 Manxeta i editorial: «Votar l'Esquerra és votar la Lliga», *L'Opinió*, 17 de novembre de 1933, p. 1.

L'OPINIÓ

Any VI-Número 765
Preu: 10 cèntims

BARCELONA · Dijous, 16 novembre 1933

Una notícia sensacional:

A la candidatura de l'Esquerra en lloc del senyor Emili Carles hi haurà el senyor Joan Ferrer.

Catalunya pot estar tranquil·la.

EMPREN LES MATEIXES ARMES

Cartells, insultis, calúmnies, paletades de fiel, veus rogalloses i exhaurides, d'oradors que parlen amb la gorja més que amb el ray i amb el cor. La febre els porta al deliri. El pànic els acaba d'obscurir la poca intel·ligència de què disposen. Tenen por. Els uns, de perdre la menjadora, la manivela del pressupost, la fàbrica de càrrecs, els automòbils, els honors, el poder. Els altres, la por de no arribar-hi ara que la descomposició dels altres els feia posar alguna a la boca oferint-los un bell horitzó de possibilitats.

I en el summum d'aquest deliri, quan la temperatura electoral comença de pujar, no s'adonen que perden el món de vista i que en les tenebres de llur inconsciència es prenen les armes mútuament per atacar l'enemic comú, aquell enemic que és llur pesombre i al qual veuen avançar a passes gegantines, creixent a cada instant amb l'adhesió d'una multitud que té fam i set de justícia, amb la fe d'un poble que estava decebut i que ara reneix esperançat i optimista.

Esquerra i Lliga, Lliga i Esquerra, confonen llurs interessos per atacar la Coalició d'Esquerres Catalanes a cada hora, a cada minut, a cada segon, més prop de la victòria. I per a aquesta acció que voldria esser demoledora, Lliga i Esquerra utilitzen un mateix argument: "els homes de la Coalició — diuen els amics del senyor Macià — ens titllen de fracassats i incompetents perquè no hem volgut el front únic". "Els homes de la Coalició — diuen els oracles de la Lliga — ataquen l'Esquerra i abans la volien per companya".

Uns i altres tenen raó. Té raó l'Esquerra quan diu que els titllem d'incompetents i de fracassats, i adhue quan confessa que ella — el senyor Macià — no ha volgut el front únic. I té raó la Lliga quan afirma, per boca dels seus oracles eloqüents, que ataquem l'Esquerra, tot i que abans hauríem acceptat la seva companyia. Però aquest argument no pot demostrar ni cap inconseqüència ni cap vellesitat ni cap indignitat per part de la Coalició. És una arma esmolada amb pólvora i disparada sempre davant d'una multitud que no s'hi pot tornar.

Perquè, preguntem: és que no saben, uns i altres, que la bandera suprema d'aquell front únic, que el senyor Macià rebutjà, era l'oposar una muralla inexpugnable als avanços de la reacció, avanços que feien possible, precisament, els errors i els fracassos d'Esquerra Republicana de Catalunya? És que, per ventura, la presència d'aquest partit a la Coalició l'hauria redimit dels enemics més comesos? És que l'ingrés del senyor Macià a la Coalició no representava una garantia per al poble, decebut per l'Esquerra, que es pogués fer als excessos governamentals de l'Esquerra, aminorant els seus estralls? És que la Coalició no s'imposava el gran sacrifici de fer front a la impopularitat, acceptant la companyia de l'Esquerra, amb l'elevat objectiu de borrar el pas a les dretes? És que els partits responsables de Catalunya amb plena consciència de llurs deures podien exposar-se, sense intentar evitar-ho, a què l'Esquerra acabés de desprestigiar els noms d'esquerrisme i democràcia en perjudici de l'ideal?

Heus ací les armes descarregades, la pólvora mullada, l'argument triturat, la pregunta contestada. Sí. És veritat. La Coalició propugnava el front únic i l'Esquerra el fóu impossible, jugant una carta bona a favor de la reacció, traint la democràcia, traint la República, traint Catalunya. I és veritat que ara, els homes de la Coalició d'Esquerres, contesten les barroeres calúmnies de la Lliga i dels amics del senyor Macià, amb la censura severa de llur actuació i de llur miserable executòria. I és veritat que els uns a la defensiva per instint brutal de conservació i els altres a l'ofensiva desesperats perquè se'ls ha enrunyat tot un cel d'esperances de color de rosa, ara rabien, mosseguen, criden i treuen salivera enmetzinada contra una força que ja és invencible perque el poble l'ha proclamada com autèntica representació de la democràcia catalana per dignificar una autonomia malmesa i per rehabilitar els ideals d'esquerra.

Visca la Coalició d'Esquerres Catalanes!

LES SENYORES PROPAGANDISTES
Senyora, no perdi el temps.. Tots els que treballem ja votarem la Lliga!

UN TRIOMF ESCLATANT, IMPONENT, FORMIDABLE, DE LA COALICIO D'ESQUERRES

Una multitud abrandada d'entusiasme s'atapeïa al grandiós local del Circ Olympia. Molt abans de començar l'acte, ja no es cabia a la sala

L'acte d'anit passada a l'Olympia no té precedents en la campanya electoral present. La gent sol anar als mítings pensant que començaran amb mitja hora de retard. Ahir, a l'Olympia, però, abans de començar el míting, quan encara no havien tocat les deu, ja no hi cabia una agulla. Estava ple de gom a gom. Ocupades totes les localitats, totes les llotges, el públic s'atapeïa pels passadissos laterals i obstruïa les portes d'accés a la sala. L'entusiasme presidia els inicis de l'acte. Una ovació eixordadora saludava la presència dels oradors i noves ovacions esclataven, al cap d'uns moments, l'arribada de Joan Lluhí i Vallescà i de Josep Maria de Sagarra.

L'entusiasme abrandà la sala de l'Olympia durant tota la nit, amb ovacions formidables. Fou l'entusiasme de la victòria que des de la seva presentació a la democràcia catalana ha acompanyat sempre la Coalició d'Esquerres Catalanes.

La presidència

Entre una ovació delirant seuen a la presidència els senyors Antoni Xirau, Baldomer Tona Xiberta, Amadeu Hurtado, Martí Esteve, Josep Barbet, Francesc Pi i Sunyer i Lluís Nicolau d'Olwer, que presidia. Moments després entraren els senyors Joan Lluhí i Josep Maria de Sagarra.

A les deu i minuts comença l'acte, i el senyor Nicolau d'Olwer, que presidia, dona la paraula a

Isern i Dalmau;

que fou rebut amb unànimes aplaudiments.

—Ciutadans; companys — digué.— Acció Republicana, partit democràtic, respectuós amb les lleis i fervent catalanista, es presenta a la lluita per tal de mantenir les conquestes que s'han obtingut per mitjà de la República.

Cal defensar l'Estatut i cal recordar l'esforç i l'ajut que Catalunya deu a dos homes: Lluís Bello i Manuel [illegible]ña. (Aplaudiments.)

Fou història de les lluites que s'han hagut de mantenir per tal de donar la batalla al capitalisme monàrquic, que des del primer moment es posà en contra de la República i féu l'exportació de capitals en massa. Contra la ingerència de l'Església dintre l'Estat i dintre les famílies i no respectant la llibertat de consciència.

Contra l'hegemonia de l'element militar, que s'havia desnaturalitzat, i infiltrat en el Poder civil, institucionalitzant-lo.

La Coalició d'Esquerres Catalanes defensarà les llibertats assolides. La

(Segueix a la pàgina 11)

COALICIO D'ESQUERRES CATALANES

Candidatura de diputats a Corts

CIUTAT DE BARCELONA

LLUIS NICOLAU D'OLWER
FAUSTI BALLVE I PALLISE
RAMON CASANELLES I IBARZ
FRANCESC CORBELLA I ALEGRET
PERE DOMINGO I SANJUAN
MARTI ESTEVE I GUAU
DAVID FERRER I VALLES
SANTIAGO GUBERN I FABREGUES
AMADEU HURTADO I MIRO
JOSEP QUERO I MOLARES
JOSEP M. DE SAGARRA I CASTELLARNAU
BALDOMER TONA I XIBERTA
JOAQUIM VENTALLO I VERGES
ANTONI VILALTA I VIDAL
ANTONI XIRAU I PALAU

CIRCUMSCRIPCIO DE BARCELONA

ANTONI XIRAU I PALAU
MANUEL ABOS I AGEA
JOAN BANUS I MOREU
JOAN CASANELLES I IBARZ
PERE DOMINGO I SANJUAN
EUSEBI ISERN I DALMAU
ENRIC MARGUERIT I FABREGA
AUGUST MATONS I COLOMER
FRANCESC MONPLET I PRUNES
RAMON NUBIOLA I CUNILL
XAVIER REGAS I CASTELLS
FRANCESC DE P. SALVA I LOPEZ

CIRCUMSCRIPCIO DE TARRAGONA

CLAUDI AMETLLA I COLL
MACIA MALLOL I BOSC
RAMON NOGUES I BISET
PRIMITIU SABATE I BARJAU
JOSEP SORONELLES I LLAGOSTERA

Cada dia un raig

Del fons de la caverna

En qüestió de "pobres mongetes", les que són objecte de les sancs lva populars són actualment les de clausura. Hom creia que havien renunciat completament al món i a tot el que s'hi feia. Llevat d'allò que pogüessin trobar dintre el convent i el metge i el confessor, que venen a tot arreu entrada franca. Hi ha persona completament plàcida a la manera pagesa que explica històries esgarrifoses respecte a l'hermetisme de la clausura. Parece augmiada que no han pogut veure llurs filles clausurades, que agonitzaven dins la cella. Pares moribunds que es creien trobar consol en la visita d'una filla monja; i la visita no ha estat feta, perquè la "pobra mongeta" no era de clausura. Horrí! Fa esgarrifar de pensar-hi.

Dones ara tornaran al món, encara que només sigui al món de les urnes. No hi ha vot que valgui davant de l'emissió del vot a favor de la superstició. El vice-déu, allegant ordres directes del paraclet, mana a les "pobres mongetes" que surtin de la caverna i afiadin la religió afegint llur vot al revisqolament de la carronya que la República, al tassat, no ha sabut dur al canyet definitiu.

C. A. Jordana

16 de novembre de 1933
Portada de *L'Opinió* amb les candidatures de la Coalició d'Esquerres Catalanes, en la qual hi participava el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, per a les eleccions a Corts Republicanes.
AHCB

bó, «*l'altre electorer*». «*Tot era d'esperar dels dos partits que volen absorbir la vida política de Catalunya i que en el fons estan units pel mateix odi a la democràcia*». «*L'Esquerra no podia anar més avall*», afegeix el diari, que comprèn el disgust dels seguidors, i vaticina. «*L'ídol caurà de la manera que mereix, a mans dels seus ex-fidels*».[1048] És un argument definitiu per demanar el vot per a la Coalició d'Esquerres Catalanes.[1049]

A les candidatures de la Coalició[1050] hi ha membres d'Acció Catalana Republicana, el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, els radical socialistes catalans i l'Acció Republicana d'Azaña. El cap de llista per Barcelona–ciutat és l'exministre d'Economia Lluís Nicolau d'Olwer, a qui acompanyen els veterans Santiago Gubern i Amadeu Hurtado, a més de Martí Esteve i el poeta Josep Maria de Sagarra, tots per Acció Catalana Republicana. Pel Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra no hi ha Joan Lluhí, que es queda al Parlament de Catalunya, però sí que hi ha Antoni Xirau, que aspira a repetir a les Corts, Josep Quero i els regidors Joaquim Ventalló i Antoni Vilalta. Pels radical socialistes, hi ha Pere Domingo, germà de Marcel·lí, que es presenta per Madrid. Xirau i Domingo repeteixen a la llista per Barcelona-circumscripció en la qual figuren Joan Casanelles i Xavier Regàs. Hi ha quatre noms del diari: el propietari Casanelles, el primer director Xirau, el director Ventalló i el redactor Regàs. El primer de llista per Tarragona és l'antic governador civil de Girona i Barcelona, Claudi Ametlla. La Coalició no presenta candidatures a Girona i Lleida.

L'Opinió critica una llista promoguda a Barcelona-ciutat pel veterà diari republicà independent *El Diluvio*, encapçalada per Azaña, amb la companyia de Macià, Companys, Xirau, Hurtado i Sunyol, entre altres, una «*candidatura de selección*» a favor de la unió republicana.[1051] Amb simpatia, *L'Opinió* retreu l'efecte negatiu d'aquesta acció, que crea confusionisme entre els electors i acaba afavorint la Lliga. Retreu, això sí, la inclusió de la persona (Macià) que, com *El Diluvio* sap i ha dit sovint, «*és el culpable que passem per la vergonya de no haver pogut formar un front únic d'esquerres*».[1052]

Des de dimarts 7 de novembre, *L'Opinió* pren l'aspecte habitual de les campanyes electorals, amb la portada —manxeta, editorial, notícies i caricatures— i vàries pàgines d'informació electoral plenes de valoracions i opinions i nombrosos entrefilets repetint missatges simplificats com els de la manxeta, molts dels quals adreçats al diari *La Humanitat*. El to de confiança en la victòria es sintetitza en el llarg titular desplegat en la part superior de les pàgines de campanya, començant per les d'aquest dia: «*El triomf de la Coalició d'Esquerres Catalanes representarà que sigui rectificada la política mal orientada de l'E.R.C.*». Hi ha notícies de centres d'Esquerra que es separen del partit[1053] i el processament d'Amadeu Torner per suborn permet al diari insistir en la cobertura per Macià dels regidors d'Esquerra que van votar la concessió irregular de les noves línies d'autobusos urbans. Autobusos que varen portar escamots a la parada de l'Estadi de Montjuic i ara fan propaganda electoral d'Esquerra.[1054]

1048 Editorial: «El pacte vergonyós entre la Lliga i l'Esquerra. El President de la Generalitat el confirma», *L'Opinió*, 18 de novembre de 1933, p. 1.

1049 «Republicans, retrobeu-vos! No consentiu que els vots de la Lliga ajudin vergonyosament l'Esquerra feixista. Voteula Coalició d'Esquerres Catalanes!», manxeta de *L'Opinió*, 18 de novembre de 1933, p. 1.

1050 «Coalició d'Esquerres Catalanes», *L'Opinió*, 16 de novembre de 1933, p. 1.

1051 Figuren en aquesta llista elaborada pel diari *El Diluvio*: Manuel Azaña (Acción Republicana), Lluís Companys (ERC), Francesc Corbella (PRDF), Martí Esteve (ACR), David Ferrer (ACR), Santiago Gubern (ACR), Amadeu Hurtado (ACR), Francesc Macià (ERC), Josep Quero (PNRE), Marià Rubió (ERC), Josep Sunyol (ERC), Baldomer Tona (PRDF), Abel Velilla (PRDF) i Antoni Xirau (PNRE). «Crónica diaria. ¡Inpongamos la unión republicana! ¡Votemos una candidatura de selección!», *El Diluvio*, 12 de novembre de 1933, p. 1.

1052 «La candidatura de *El Diluvio*», *L'Opinió*, 14 de novembre de 1933, p. 11.

1053 «Una reunió molt interessant en un centre d'Esquerra de la França Xica. Per 73 vots contra 21 acorda separar-se del partit presidit pel senyor Macià», *L'Opinió*, 11 de novembre de 1933, p. 8.

1054 «Només faltava aquesta. Els senyors Torner i Blasco han estat processats per suborn», *L'Opinió*, 17 de novembre de

18 de novembre de 1933
Vinyeta de Porta
ironitzant sobre Esquerra Republicana,
de la qual el grup de *L'Opinió* havia estat expulsat:
«*—Li adverteixo que sóc un bon partit.*
—També ho era l'Esquerra i ens ha enganyat a tots.».
AHCB

Hi ha també acusacions i retrets: a l'exdiputat Josep Antoni Trabal per cobrar de l'Ajuntament de Barcelona sense treballar;[1055] al regidor i antic col·laborador del diari Jaume Vàchier per una denúncia falsa contra el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra en el Ple municipal;[1056] al periodista Agustí Esclasans, secretari de l'alcalde Aiguader, per haver parlat en un article a *La Humanitat* del destí que els diaris crítics amb Macià tindrien a països com Rússia, Itàlia o Alemanya, caiguts «*per sempre més als soterranis de les presons de l'Estat més severes, per a no veure mai més la llum del sol*».[1057]

Dos dies abans del diumenge 19 de les eleccions, uns escamots, entre els que hi ha el conseller Dencàs, ataquen un grup de persones que enganxen cartells electorals del Bloc de Dretes a la cruïlla del passeig de Gràcia amb Diagonal, s'enfronten amb un guàrdia d'assalt i disparen contra un militar retirat.[1058] Diumenge, *L'Opinió*, que en ocasions parla de la candidatura d'Esquerra com «*la candidatura dels escamots*», avisa contra la violència d'aquests durant la jornada electoral, «*que aniran, pistola en mà, tractant d'imposar-se per la coacció i a l'hora de l'escrutini, quan vegin que perden, tractaran de trencar urnes i posar en pràctica tots els procediments naturals dels partits feixistes*». I reitera que «*els escamots no mouen ni un peu ni un braç que no ho ordeni el seu cabdill, que és Francesc*

1933, p. 15.

1055 «El cas del senyor Trabal, que cobrava de l'Ajuntament i no treballava» i «El candidat de l'Esquerra senyor Trabal, que ha estat un any cobrant de l'Ajuntament de Barcelona sense anar a treballar», *L'Opinió*, 11 i 12 de novembre de 1933, p. 9 i 8.

1056 «Una denuncia greu. Pobre senyor Vàchier», *L'Opinió*, 12 de novembre de 1933, p. 8.

1057 «Agustí Esclasans, futur cap de la futura txeca de l'Esquerra», *L'Opinió*, 12 de novembre de 1933, p. 10.

1058 «El feixisme en marxa. Un grup d'escamots, capitanejats pel conseller Dencàs, atropella un fixador de cartell, agredeix un guàrdia d'assalt i dispara quatre trets contra un militar retirat que intervé a favor del guàrdia» i «Els agredits pels escamots que capitanejava el conseller Dencàs protesten de la versió falsa donada per aquest de l'incident de la Diagonal», *L'Opinió*, 18 i 19 de novembre de 1933, p. 9 i 10.

Macià».[1059] El diari demana als interventors que instin els presidents de les meses de votació a comprovar bé la identificació dels votants, per evitar que els escamots facin servir cèdules falses repartides per Macià als centres d'Esquerra.[1060]

El conseller de Governació, Pere Mestres, ha posat a disposició del governador general Joan Selves uns 260 aspirants de policies de la Generalitat per mantenir l'ordre de la jornada.[1061] Heus aquí una «*transgressió legal manifesta*» que té una transcendència molt més greu, diu *L'Opinió*, perquè és sabut que aquests nous agents de l'autoritat són militants de les Joventuts d'Esquerra Republicana - Estat Català. «*Els escamots, que sense tenir una credencial, ja servien per segrestar, apallissar, assaltar impremtes, trencar vagues i diversos delictes més, castigats pel Codi Penal vigent, ara són recompensats amb una investidura que els donarà carta blanca*». Com els milicians nazis de Hitler, els legionaris de Mussolini i els «*porristas*» del deposat dictador cubà Machado, afegeix el diari. «*És un pas més endavant que el dels policies honoraris i el dels sometenistes de Primo de Rivera, els quals tenien atribucions més limitades*».

L'Opinió assenyala de nou Macià: «*Desgraciada Catalunya! Aquella mentalitat que presidia l'actuació d'un militar que volia salvar-te, teòricament, és clar, amb les armes a la mà i que d'haver estat sincera hauria estat lloable en una època determinada, ara el vol junyir a una "camarilla" política detentadora del Poder*».[1062] Amb la crida final de *L'Opinió* als electors, la Coalició d'Esquerres Catalanes aixeca la seva bandera «*contra els polítics que volen burlar la voluntat popular*». «*Ni Cambó, ni Macià, ni Lerroux*». Les fotografies de Xirau, Nicolau d'Olwer i Ventalló ocupen el lloc d'honor de la portada, junt amb la crida al vot de la dona catalana, conscient i responsable. Títol a tota pàgina: «*El poble català té la paraula*». Consigna de la manxeta: «*Per una democràcia neta, per Catalunya, per la República, voteu la Coalició d'Esquerres*».

3.8. La República, en perill

«*Alerta, republicans!*» és el crit de la primera pàgina de *L'Opinió* de dimarts 21 de novembre de 1933. «*En aquest moment només pensem una cosa. Que Gil-Robles ha guanyat les eleccions arreu d'Espanya*», diu la manxeta. La Generalitat encara no ha donat els resultats de Catalunya, però el diari avança uns resultats provisionals d'origen particular, més favorables que no seran els definitius, amb un gran avanç de la Lliga a totes les circumscripcions. Els que venen de la resta de la República ja conviden al pessimisme.

Bé que incomplets, els resultats coneguts la matinada de dimarts, indiquen que les extremes dretes monàrquiques i, principalment els agraris, seran majoria en el Parlament de la República. Comporten «*una profunda crisi del règim i el volten de grans perills immediats*», diu l'editorial.[1063] Comptant amb un mal resultat d'Esquerra, *L'Opinió* recorda que això s'hauria evitat amb el Front Únic d'Esquerres. I proposa als bons republicans deixar de banda les diferències i acordar «*una treva general*» per a fer front a la situació. Evita, així, de respondre «*els improperis*» que li diu *La Humanitat*, perquè «*tot passa a segon o tercer terme en les circumstàncies actuals*».[1064]

Els resultats ho confirmen. La Lliga i els seus aliats han obtingut 28 actes de diputats (24 + 2 tradicionalistes, 1 radical independent i 1 independent de dreta), Esquerra i els seus aliats n'han obtingut 26 (16 + 3 socialistes, 3 federals, 2 rabassaires, 1 d'Acción Republi-

1059 Editorial: «En guàrdia, contra la violència», *L'Opinió*, 19 de novembre de 1933, p. 12.

1060 «Avís als interventors» i entrefilet de *L'Opinió*, 19 de novembre de 1933, p. 1 i 12.

1061 «Els escamots aprovats per a fer de policies, avui estaran a les ordres del senyor Selves, el qual els donarà, naturalment, pistoles i immunitat», *L'Opinió*, 19 de novembre de 1933, p. 12.

1062 Editorial: «Com l'Esquerra administra l'autonomia. La Generalitat lliura Barcelona als escamots», *L'Opinió*, 19 de novembre de 1933, p. 1.

1063 Editorial: «La República està en perill», *L'Opinió*, 21 de novembre de 1933, p. 1.

1064 Editorial: «La crisi de la República fa perillar l'Estatut», *L'Opinió*, 23 de novembre de 1933, p. 1. Vegeu «Desastre», *La Humanitat*, 21 de novembre de 1933, p. 1.

18 de novembre de 1933
Vinyeta de Quelus ironitzant amb el catalanisme de la Lliga: «*PER UNA CATALUNYA "VIVA"*
—Què és això?
—Són els resultats pràctics dels nostres trenta anys de catalanisme.».
AHCB

cana, 1 socialista espanyol).[1065] La Lliga treu majoria a Barcelona–ciutat, a Tarragona i Lleida i treu minories a Barcelona–circumscripció i a Girona.

Amb tot, Barcelona ha donat una gran votació a Esquerra, perquè és un partit «*dotat de tots els avantatges i ressorts que dona el Poder*», recorda *L'Opinió*. Reconeix el mal resultat de la Coalició d'Esquerres, molt més baix del que s'esperava, sense obtenir cap diputat. No és motiu de desànim pel nounat Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, amb homes joves que no tenen cap pressa i «*estan disposats a arribar a la màxima vellesa fent propaganda del seu ideari incommovible i lluitant com sempre*».[1066]

Ha donat resultat el truc de la Lliga de fer votar alguns noms d'Esquerra en la seva candidatura per no haver de fer segona volta en cas d'un resultat per sota del 40% exigit a la llei. N'hi ha cinc de més votats (Companys, Macià, Sunyol, Rubió i Tudurí i Velilla) pel davant dels de la Lliga (entre els que Cambó és el vuitè en vots, per darrera de Joan Ventosa i Calvell, Joaquim Pellicena, Joaquim Maria de Nadal, Pere Rahola, Lluís Puig de la Bellacasa, Felip de Solà i Cañizares i Alexandre Gallart).[1067] Companys és el candidat més votat (150.543 vots) davant dels 139.901 de Macià i dels 131.781 de Ventosa i Calvell, però anuncia que no pensa recollir l'acta de diputat perquè no accepta els vots de la Lliga i va ser posat a la candidatura contra la seva voluntat per Macià.[1068]

1065 «Diputats catalans a les primeres Corts ordinaries de la República, proclamats per les juntes del Cens de Catalunya», *L'Opinió*, 28 de novembre de 1933, p. 1. Malgrat que en el conjunt de Catalunya, Esquerra guanya en vots, les llistes liderades per la Lliga assoleixen 28 diputats i les liderades per Esquerra només 26.

1066 Editorial: «Davant del resultat de les eleccions», *L'Opinió*, 23 de novembre de 1933, p. 1.

1067 «Hi havia hagut un error, a Barcelona-Ciutat. I en lloc del senyor Bastos de la Lliga, surt elegit el senyor Mestre de l'Esquerra. També és possible que de totes maneres el senyor Bastos surti, ja que el candidat triomfant senyor Velilla segons la llei de si descomptaran els vots obtinguts al districte IV on exerceix autoritat com a tinent d'alcalde que n'és», *L'Opinió*, 23 de novembre de 1933, p. 1.

1068 «El senyor Macià s'hauria molestat perquè el senyor Com-

Amb l'escrutini definitiu, els vots de Companys són 151.664 i és l'únic candidat que supera el llindar del 40 % situat en 145.406 vots. És qui assegura l'objectiu de la Lliga que no hi hagi segona volta i que li permet treure el màxim de diputats per Barcelona-ciutat que, comptant els cinc manllevats, són tots menys un.[1069] *L'Opinió* no hi està d'acord, amb la renúncia: «*Tothom ha d'ocupar al seu lloc. I Companys el té ben assenyalat. No ho hauria d'oblidar per res i per ningú*». Tant Macià com Companys acaben renunciant a l'acta per ser incompatible amb la de diputat català.

El Parlament, com a baluard

L'Opinió convida Esquerra a actuar de pressa i amb encert per a defensar l'Estatut, que els guanyadors de les eleccions voldran rebaixar i aigualir, privant la Generalitat dels ingressos i la base econòmica sense els quals l'autonomia «*es converteix en un tros de paper*».[1070] En to conciliador, sense crítiques al Govern català, demana el suport de tothom davant del problema de les valoracions que els ministres catalans en els darrers governs no han pogut resoldre i que amb els governs previsibles de la dreta serà molt més difícil.[1071]

Amb la hipòtesi d'un Govern Lerroux, molt condicionat per les dretes per desfer l'obra principal de les Corts Constituents i atorgar una amnistia política i social total, cal que els republicans s'adonin de la gravetat i la necessitat de contrarestar-ne l'aplicació.[1072] Potser tindran por de derogar l'Estatut, però serà «*el regateig pitjor que puguem esperar*» i el Govern català no ho podrà suportar si no té al seu costat «*la màxima sobirania del nostre Parlament*». *L'Opinió* crida de nou a la unitat: «*Ni les lluites aferrissades de partit, ni els odis personals, no tindran cap força quan es tracti de l'aplicació de la llei fonamental que ha constituït el somni de totes les generacions d'ençà de Felip V*». I ho proclama a la manxeta: «*El Parlament serà el baluard de l'autonomia. L'esperit de la República serà mantingut pels representants del poble*».[1073]

Un bon republicà és el general Domènec Batet, cap de la Quarta Divisió militar de Catalunya, contra qui el diari *ABC* i les dretes monàrquiques han engegat una campanya d'atacs i desprestigi. *L'Opinió* el defineix com l'expressió perfecta del que totes les tendències republicanes somniaven que havia de ser un militar de la República, mantenint un allunyament complet de la política, imposant-se «*el paper de soldat del poble per lliurar-se al seu exclusiu comès de braç armat de l'Estat amb un lleialisme absolut*». Tot el contrari dels anteriors capitans generals que, com Barrera i Martínez Anido, «*han omplert de vergonya la història de l'exèrcit*».[1074]

Les eleccions municipals que tant ha reclamat *L'Opinió*. i que han estat fixades per al 17 de desembre,[1075] ara no semblen prioritàries, ja que perjudicarien «*l'atenció que mereixen els problemes preferents, com és el d'assegurar el Govern i el Parlament catalans*». Davant unes Corts de la República on les esquerres, inclosos els socialistes, només sumen 76 diputats d'un total de 476, tota l'atenció ha d'estar posada a enfortir primer l'ala esquerra de la política catalana i, després, l'espanyola.[1076] En l'aplaudiment unànime, emocionat i entu-

panys havia tingut més vots que ell. El senyor Companys anuncia que ja que l'ha votat la Lliga no anirà al Parlament espanyol, ni prendrà possessió del càrrec de diputat», *L'Opinió*, 22 de novembre de 1933, p. 1 i 6.

1069 «L'escrutini a Barcelona Ciutat. Hi ha 'quòrum'», *L'Opinió*, 26 de novembre de 1933, p. 1 i 14.

1070 Editorial: «La crisi de la República fa perillar l'Estatut», *L'Opinió*, 23 de novembre de 1933, p. 1.

1071 Editorial: «Amb què farem els pressupostos de 1934?», *L'Opinió*, 26 de novembre de 1933, p. 1.

1072 Editorial: «Perspectiva d'un govern Lerroux», *L'Opinió*, 25 de novembre de 1933, p. 1.

1073 Manxeta i editorial: «Les llibertats catalanes cerquen l'ajut del Parlament», *L'Opinió*, 24 de novembre de 1933, p. 1.

1074 Editorial: «Un bon republicà», *L'Opinió*, 28 de novembre de 1933, p. 1.

1075 «Han estat convocades les eleccions municipals a tot Catalunya per al dia 17 de desembre», *L'Opinió*, 17 de novembre de 1933, p. 10.

1076 Manxeta i (editorial): «La responsabilitat de les esquerres»,

1 desembre de 1933

Vinyeta de Porta ironitzant sobre la presó del general José Sanjurjo: «*March: —Encara no t'has escapat? Sanjurjo: —Et penses que m'he venut el seny? No veus que ara em faran ministre de la Guerra?*.».

AHCB

siasta del discurs de Joan Lluhí, defensant el Govern al Parlament, davant d'una interpel·lació de la Lliga,[1077] hi coincideixen Esquerra, els nacionalistes d'esquerra, els socialistes, Acció Catalana Republicana i els radicals autònoms de Tarragona. «*Tot el poder ha d'estar en el Govern de la Generalitat, absolutament tot, i per tant aquest Govern ha d'encarnar la màxima autoritat, ha de provocar la màxima confiança i ha de merèixer el màxim acatament*», defensa *L'Opinió*.

Les eleccions municipals, de totes maneres, tenen una gran importància ara que el Parlament ha començat a discutir el Projecte de llei de contractes de conreu, pel que aquesta comporta de justícia social per acabar l'explotació dels conreadors de la terra i arreglar la qüestió rabassaire. Una victòria de la Lliga en la majoria d'ajuntaments, que es pogués interpretar com un plebiscit, podria ser el primer pas per a una dissolució d'aquest Parlament i l'accés també de la dreta catalana al Govern autònom, de manera que aquesta llei tindria els dies comptats, fa veure *L'Opinió*.[1078]

El diari no té cap dubte de què es pot esperar de l'ara diputat Francesc Cambó, que acaba de fer una visita a José Calvo Sotelo a París, que espera poder tornar amb la mateixa amnistia que ha de beneficiar els generals Sanjurjo, Barrera, Martínez Anido i el fugat Joan March. Cambó és el dirigent d'un partit que pot tornar a tenir un ministre en un nou Govern de les dretes espanyoles. *L'Opinió* sosté que els 415.000 vots obtinguts per la Lliga són en gran part de ciutadans que no volien que guanyés Esquerra, cosa que s'hauria pogut evitar si s'hagués dut una altra política des del Govern de la Generalitat.[1079]

La dissolució dels escamots —«*grups de xoc de les Joventuts d'Esquerra Estat Català*» tal com se'ls ano-

---

L'Opinió, 30 de novembre de 1933, p. 1.

1077 «Al Parlament de Catalunya. Les dretes presenten batalla i són vençudes a la primera ofensiva», *L'Opinió*, 29 de novembre de 1933, p. 1 i 5.

1078 Editorial: «La Lliga i els rabassaires», *L'Opinió*, 1 de desembre de 1933, p. 1.

1079 Editorial: «Cambó i Calvo Sotelo», *L'Opinió*, 2 de desembre de 1933, p. 1.

mena en la proposició aprovada en una assemblea extraordinària el 3 de desembre a Barcelona—[1080] no convenç ni tranquil·litza *L'Opinió*, perquè el seu esperit es manté viu com han proclamat Dencàs, Aiguader i Badia en els seus discursos. «*Queden els Centres d'Esquerra d'Estat Català, i les banderes separatistes, i l'esperit confusionari que permet que el senyor Macià faci un discurs catalanista a l'Estadi quan el senyor Dencàs ha ordenat que la bandera catalana no hi ondegés*». Els escamots han estat dissolts. Però no han tornat les pistoles. «*I si no les han tornat, i subsisteix l'esperit, per què fer comèdies?*».[1081]

Dos fets criminals —l'incendi d'un autobús públic conduit per un aspirant de l'Escola de Policia de la Generalitat, que resulta amb cremades greus, durant la vaga de transports que continua; i l'esclat d'una bomba al barri del Pedró de Barcelona que causa ferides a vuit obrers— augmenten la commoció del moment. L'endemà de les eleccions, la CNT havia anunciat amb un manifest la imminència d'un esclat revolucionari, quan ja es portava una setmana de vaga de transports públics.[1082] Francesc Serinyà[1083] i Irene Polo[1084] combaten els procediments de la FAI i el diari denuncia de nou que l'anarquia, com sempre, està al servei de les dretes i que els terroristes no són sinó agents de Gil-Robles i dels generals exiliats.[1085] Privat de portaveu per la suspensió de *Solidaridad Obrera*, el comitè local de la CNT envia una nota amenaçadora als diaris perquè no publiquin informacions «*y sueltos que menos caben nuestra dignidad*». En cas contrari, «*nos veremos obligados a obrar en consecuencia, con la energia y rapidez que el caso requiera*». «*Estem tremolant d'ençà que l'hem rebut*», respón *L'Opinió*.[1086]

«*És el destí*», diu el diari, estar «*habituats a les vagues poca-soltes, a les proclames de la C.N.T., a la literatura de la "Soli" i a veure els obrers llançats a la misèria per ésser crèduls a quatre eixerits que els diuen que els volen redimir*». Habituats als assassinats al carrer, a les bombes, als atracaments, a «*les autoritats angelicals, als governadors panxacontents*», a estar quinze dies sense tramvies i tantes altres desastres i desgràcies. «*En aquests moments el nostre Destí és de tenir el senyor Selves de governador general, amb l'aval del Govern de la Generalitat del senyor Macià*».[1087]

Malgrat que en la segona volta obligada en algunes províncies, els socialistes obtenen 30 escons més, la diferència entre els 386 de la dreta i els 100 de l'esquerra obligaria a una coalició netament republicana. Mentre el Govern sortint pateix la baixa del ministre de Justícia a causa de la fugida de March, *L'Opinió* es pregunta qui podrà treure a Esquerra la taca d'haver participat en aquest «*govern de liquidació*».[1088] Tampoc no comparteix el propòsit d'ERC de convocar ara una manifestació a favor de l'Estatut, en protesta per unes paraules de Royo Villanova al Casino de Madrid. El suport sense fissures que l'Estatut té a Catalunya és més que conegut i es manifesta cada dia al Parlament, mentre que una manifestació que no comptés amb un entusiasme unànime seria més aviat imprudent.[1089]

Davant de la dificultat d'un gabinet d'aquestes característiques, perquè ni els agraris ni els cedistes de-

1080 «Els escamots han estat dissolts 'oficialment'. Però continuaran les 'Joventuts d'Esquerra Estat Català», *L'Opinió*, 5 de desembre de 1933, p. 6.

1081 Editorial: «Quines ganes d'enganyar-se!», *L'Opinió*, 5 de desembre de 1933, p. 6. Vegeu també: «El senyor Dencàs diu que Barcelona trobarà a faltar aviat els Escamots. I encara que hagin estat 'oficialment' dissolts l'esperit que els movia continua animant-los», *L'Opinió*, 6 de desembre de 1933, p. 6.

1082 «La CNT anuncia la revolució» i «Les estúpides vagues barcelonines», *L'Opinió*, 23 de novembre de 1933, p. 1 i 5.

1083 Francesc SERINYÀ: «La darrera gesta dels terroristes. Fan esclatar una bomba al barri obrer del Pedró!», *L'Opinió*, 3 de desembre de 1933, p. 1 i 12.

1084 Irene POLO: «Contra la FAI, en defensa dels obrers. No es fa una vaga amb crims ni amb mentides», *L'Opinió*, 5 de desembre de 1933, p. 1 i 16.

1085 Manxeta de *L'Opinió*, 5 de desembre de 1933, p. 1.

1086 «Quina por! La F.A.I. ens prohibeix que ens ocupem d'ella», *L'Opinió*, 7 de desembre de 1933, p. 10.

1087 Editorial: «El destí», *L'Opinió*, 7 de desembre de 1933, p. 1.

1088 Editorial: «Un govern de liquidació», *L'Opinió*, 3 de desembre de 1933, p. 1.

1089 Editorial: «El projecte de manifestació pro-Estatut», *L'Opinió*, 3 de desembre de 1933, p. 8.

3 desembre de 1933

Vinyeta de Porta alertant del perill que corre la República, davant dels vencedors de les eleccions, Gil-Robles, Lerroux...: «*—Jo sí que estic ben guarnida, en mans d'aquesta genteta!*».

AHCB

claren l'acceptació del règim, hi ha veus a favor de la dissolució d'aquestes Corts, entre les quals *L'Opinió*, que planteja el que seria la trajectòria més normal que poden seguir aquestes Corts: «*Un Govern presidit per Lerroux, per a desfer part de l'obra realitzada per les Constituents, perdonar tots els monàrquics empresonats i exiliats i posar en llocs de comandament militar i de policia persones afectes a la monarquia o desafectes a la República almenys*». I després vindria un Govern Gil-Robles per completar la destrucció.[1090]

La diferència entre 210 diputats que no es declaren republicans contra 263 que sí —bé que alguns podrien decantar-se per la monarquia en un moment de compromís—, no assegura la fidelitat al règim d'aquestes Corts i que en pugui sortir un Govern estable. La incompatibilitat entre radicals i socialistes impedeix un Govern netament republicà, mentre Lerroux (101 diputats) recolzant-se en partits de centre (62 diputats) i en els agraris deslleials amb el règim (39 diputats), bé podria fer Govern si la CEDA hi donés suport amb els seus 102 diputats. Una opció menys versemblant seria que els elements autènticament radicals poguessin forçar un Govern minoritari amb la Lliga Catalana (26 diputats), republicans conservadors (18 diputats), liberals demòcrates (9), progressistes (3) i radical socialistes (5). Farien un tot de 162 diputats de partits amb presència al Govern i suport extern dels partits d'esquerra socialistes (59), Esquerra (18), Acción Republicana (5), federals (3), gallecs de l'ORGA (6) i socialistes catalans de la USC (3), un total de 94 vots més que donaria majoria suficient però no pas estabilitat, per la precarietat de la seva composició. «*Per a salvar la República i consolidar-la, caldrà que hi hagi enteniment per part dels dirigents dels partits republicans*».[1091]

El mateix 8 de desembre de 1933 que es constitueixen les noves Corts, *L'Opinió* repeteix el crit d'alerta. D'aquestes primeres Corts ordinàries, que respiren «*l'esperit del 10 d'agost*», en pot resultar «*l'ensorrada de la República*». De la seva dissolució, en canvi, en

1090 Editorial: «Caldrà dissoldre aquestes Corts», *L'Opinió*, 5 de desembre de 1933, p. 1.

1091 Editorial: «Quin govern viable poden donar aquestes Corts?», *L'Opinió*, 6 de desembre de 1933, p. 1.

podria sortir la consolidació definitiva del règim.[1092] La nit abans, Joan Lluhí ha exposat la posició del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra en una conferència a La Falç, recordant el caràcter revolucionari del «*moviment del 12 d'abril*», en nom del qual cal negar-se a entregar el poder a la contrarevolució monàrquica.[1093]

L'Opinió fa seva aquesta declaració i afegeix que «*el deure de l'Alt Poder de la República*» és dissoldre aquestes Corts i «*convocar unes eleccions en les quals el problema del règim sigui posat a debat, perquè si triomfessin els monàrquics poguessin legalment instaurar la monarquia, puix que aquesta hauria estat la voluntat popular*». Si la més alta institució republicana (el diari evita de nou de dir el president de la República) «*lliura mansament la República als seus enemics*», haurà faltat a la confiança dipositada amb el seu vot en la persona que la representa. *L'Opinió* apel·la a la responsabilitat del Govern de Catalunya en aquest moment de gravetat, en què l'Estatut se'ls pot fondre de les mans i fins i tot potser la República.[1094]

En aquest clima de preocupació, el diari aporta una informació avalada pel testimoni de Francesc Madrid, que accentua la sensació de gravetat: la presència a Barcelona del personatge conegut com baró de König, que fou l'ànima de l'espionatge alemany a Espanya durant la Gran Guerra i participà en les activitats del pistolerisme patronal. Se'l suposa ocupat en l'organització d'un cop d'estat contra la República.[1095]

L'elecció del veterà polític monàrquic Santiago Alba com a president de les Corts —equivalent a vicepresident de la República—, així com la d'Emiliano Iglesias com a cap de la Minoria Radical que ha de governar, confirma els mals presagis. «*Quin càrrec es guarda per a Joan March?*», es pregunta *L'Opinió* a la manxeta del dia 9, a més de diputat i de vocal del Tribunal de Garanties? Tots, ben poc amics de l'autonomia catalana. Hi ha un comentari al peu del retrat d'Alba que l'endemà és denunciat per la fiscalia: «*Santiago Alba, l'advocat i home d'afers del rei, presidirà el Parlament, per vergonya de la República*».[1096]

«*Comença el veritable perill per la República*» i el diari crida als obrers que vegin que «*aquests aldarulls pseudo-revolucionaris tenen marca monàrquica, afavoreixen les dretes, van encaminats al cop d'Estat i al feixisme*».[1097] Aquella mateixa nit es desferma la revolució anunciada l'endemà de les eleccions per la CNT, amb assalts, bombes i trets en diferents punts de Barcelona, l'Hospitalet i Olesa de Montserrat, diversos morts i la detenció per la policia de Bonaventura Durruti.[1098] La consegüent declaració de l'estat d'alarma a tot Espanya comporta la implantació de la censura de premsa. «*Aquest número ha passat per la censura*», es destaca a la portada del diari i apareixen alguns textos deformats il·legibles. El Govern de Catalunya acorda ajornar fins al 14 de gener de 1934 les eleccions municipals previstes per al diumenge següent 17 de desembre i *L'Opinió* s'afanya a recordar en la manxeta que «*si la República no impedeix aquests esclats periòdics del terrorisme anarquista serà desbordada per un feixisme*».[1099]

L'Opinió torna a demanar que es posi l'anarquisme de la FAI fora de la llei, demana una rectificació radical

1092 Manxeta de *L'Opinió*, 8 de desembre de 1933, p. 1.

1093 «Conferència de Joan Lluhí, a La Falç. La gravetat del moment polític es exposada d'una manera clara i precisa pel diputat del P.N.R.E al Parlament de Catalunya», *L'Opinió*, 8 de desembre de 1933, p. 7.

1094 Editorial: «La responsabilitat de l'hora», *L'Opinió*, 8 de desembre de 1933, p. 1.

1095 Francesc MADRID: «Preparant el cop d'Estat? El baró de Koenig és a Barcelona» i «Tornem-ho a dir, que potser no ho saben. El baró de Koenig ha estat i potser encara és a Barcelona», *L'Opinió*, 6 i 8 de desembre de 1933, p. 1 i 15 i p. 6.

1096 «*L'Opinió*, denunciada», *L'Opinió*, 10 de desembre de 1933, p. 1.

1097 Editorial: «Pel camí del feixisme», *L'Opinió*, 9 de desembre de 1933, p. 1.

1098 «Darrera hora: La temptativa de la F.A.I. a Barcelona», *L'Opinió*, 9 de desembre de 1933, p. 16.

1099 Manxeta i «Heus aquí la tan anunciada 'revolució social' de la F.A.I. El Govern de la República ha declarat el país en estat d'alarma», *L'Opinió*, 10 de desembre de 1933, p. 1 i 14. Vegeu també «El Parlament de Catalunya. És aprovat el dictamen ajornant les eleccions municipals i s'acorda celebrar-les per tot el 14 de gener pròxim», *L'Opinió*, 15 de desembre de 1933, p. 6.

5 desembre de 1933
Vinyeta de Quelus denunciant les pràctiques de la FAI i l'actitud de justificació des de la premsa anarcosindicalista: «*"SOLIDARIDAD OBRERA"*».
AHCB

de la política que els governs català i republicà segueixen respecte dels anarquistes. Recorda com des de la primera vaga revolucionària promoguda dins de la República el diari els havia plantat cara, tot sol, «*davant la covardia col·lectiva*». S'exclama que l'anarcosindicalista Joan García Oliver continuï en llibertat, després d'haver estat detingut en un taxi carregat de bombes i pistoles durant els actes vandàlics del 8 de gener passat, en què foren morts a traïció un mosso d'esquadra i un guàrdia de seguretat, a més dels trets disparats contra una multitud obrera de diumenge a la Rambla. El diari es posa del tot al costat de les autoritats, però els demanen de no ser febles, perquè «*si les autoritats no acaben amb la F.A.I.*», aquesta «*acabarà amb elles i amb els ciutadans*».[1100]

A l'editorial següent, en una portada plena de text deformat per la censura, *L'Opinió* es lamenta de la falta d'autoritat feta evident en un moviment anarquista que no és el més important dels produïts a Catalunya, però sí a la resta d'Espanya, on s'han atacat i fet descarrilar trens de passatgers. De les contemplacions tingudes amb terroristes com els que donaren el cop del 8 de gener, només de tornar del desterrament a Villa Cisneros, gràcies a la pressió exercida sobre un Azaña afeblit per la campanya dels lerrouxistes i les dretes inculpant-lo de la repressió sagnant dels fets de Casas Viejas.[1101] També en això insisteix Francesc Serinyà en un article.[1102]

Si és penosa la incapacitat del Govern de la República, «*és dolorosíssim*» que el president de la Generalitat s'hagi de lamentar que s'hagi deixat en llibertat García Oliver per una fiança de 7.000 pessetes, diu el diari. «*Som republicans i estem al costat de l'autoritat. Però hi estem a base de veure-la*». La coincidència amb el tercer aniversari de l'afusellament dels capitans Galán i García Hernández convida a una invoca-

1100 Editorial: «La revolució de la F.A.I.», *L'Opinió*, 10 de desembre de 1933, p. 1.

1101 Editorial: «Panorama trist», *L'Opinió*, 12 de desembre de 1933, p. 1.

1102 Francesc SERINYÀ: «El fruit de les campanyes de Casas Viejas», *L'Opinió*, 12 de desembre de 1933, p. 5.

ció més sensible de la seva gesta en aquestes circumstàncies, però *L'Opinió* avisa que, a Catalunya, «*els republicans s'han atipat de donar vots a gent convertida en ídols, que els ha defraudat i els ha enganyat*».[1103]

Els editorials que segueixen en la mateixa línia ja pateixen el pas de la censura, amb un paràgraf deformat il·legible[1104] i amb la deformació absoluta de les línies de plom de la tipografia, l'editorial del 14 de desembre. La manxeta fa notar la personalitat del censor en uns termes que aquest no s'està de reprimir: «*Sota el Govern General de Catalunya exerceix la censura de la Premsa republicana el mateix funcionari que l'exercia sota Milans del Bosch*». L'editorial, que és suprimit i serà publicat un cop s'aixequi la censura una setmana més tard, és una crítica del seu funcionament, amb l'assenyalament dels homes d'Esquerra que l'han assessorada, en particular del diputat Josep Maria Espanya, a qui es retreu haver estat governador civil de Palència durant la monarquia.[1105] No es dol tant el diari d'haver de sofrir una censura que ja coneix d'abans de la República, sinó de ser posat ara a la llista negra per no ser «*governamentals ni de l'olla*».[1106]

En una portada amb part del titular principal deformada i il·legible, *L'Opinió* defensa la necessitat d'il·legalitzar tant el feixisme com l'anarquisme que tenen per objectiu «*assassinar la República per a suprimir la llibertat*».[1107] Quan el governador general Joan Selves dona explicacions sobre el moviment revolucionari, allegant un coneixement detallat dels preparatius que havia fet saber un mes abans al Ministeri de Governació, *L'Opinió* es pregunta què hauria passat si Selves no hagués tingut aquesta informació prèvia: «*Segurament que a hores d'ara Barcelona presentaria un aspecte semblant a les ruïnes d'Empúries*».[1108]

L'Opinió no veu el nou Govern Lerroux com una fórmula viable, sinó que insisteix en la necessitat que es dissolguin aviat les Corts i que es pugui anar a un Govern d'esquerres.[1109] La desconfiança que mostra Miguel Maura, ara coincident amb Azaña i amb els socialistes, sobre la manca d'autenticitat republicana de la cambra, abona el temor sobre el futur de l'autonomia catalana. El diari eleva la seva crítica sempre discreta al president de la República, en retreure-li que hagi cridat a consultes un no republicà com Gil-Robles. Aprofita, sobretot, per insistir en la crítica a Esquerra i a Macià, per haver designat Amadeu Aragay per a la consulta presidencial. I pel baix nivell de tot el grup parlamentari, «*aquella candidatura d'enganyapagesos*», amb persones que ja se sabia que no anirien a Madrid, començant per Macià, «*l'aversió del qual a tot el que faci olor de Parlament és ben coneguda*».[1110]

No hi ha cap ministre de la Lliga al nou Govern, com *L'Opinió* havia suggerit en diverses ocasions. És un Govern dit lerrouxista, format per vuit republicans radicals, tres independents, un republicà liberal de dretes i un agrari.[1111] Hi ha el català Josep Estadella, di-

1103 Editorial: «El III aniversari de la mort de Galán i García Hernández», *L'Opinió*, 13 de desembre de 1933, p. 1.

1104 Editorial: «Coses incomprensibles», *L'Opinió*, 13 de desembre de 1933, p. 1. Dos paràgrafs deformats il·legibles.

1105 Josep Maria Espanya i Sirat fou governador civil de Palència de setembre de 1921 a març de 1922.

1106 Editorial: «Prou censura!», *L'Opinió*, 21 de desembre de 1933, p. 4

1107 Editorial: «Fora de la llei», *L'Opinió*, 15 de desembre de 1933, p. 1.

1108 Editorial: «Després de la revolta», *L'Opinió*, 19 de desembre de 1933, p. 1. Vegeu també: «Parla el governador general de Catalunya. Creu que si la F.A.I. intenta un nou moviment, no hi haurà ningú que pugui aturar-lo. I diu que ´cal saber qué es fan de les cotitzacions obreres'!!!», *L'Opinió*, 19 de desembre de 1933, p. 1 5.

1109 Editorial: «No hi ha govern viable posible», *L'Opinió*, 16 de desembre de 1933, p. 1.

1110 Editorial: «Ja tenim nou Ministeri», *L'Opinió*, 17 de desembre de 1933, p. 1.

1111 «Lerroux forma un govern lerrouxista. Cal que les Corts es dissolguin el més aviat millor i anar a un govern d'esquerres», *L'Opinió*, 17 de desembre de 1933, p. 1. Presidència, Alejandro Lerroux, radical; Agricultura, Cirilo del Río, independent (abans progressista); Instrucció Pública: José Pareja, radical (abans Agrupación al Servicio de la República); Indústria, Ricardo Samper, radical; Obres Públiques, Rafael Guerra del Río, radical; Justícia, Ramon Álvarez Valdés, republicà liberal de dretes; Estat, Leandro Pita, independent (abans ORGA); Guerra, Diego Martínez Barrio, radical; Comunicacions, José

20 desembre de 1933

Vinyeta de Fura alertant del perill de la República en braços de Lerroux: «*Don Ale: —Per què et queixes, beneita? No veus que als meus braços no et pot passar res? La República: —Res de bo, deus voler dir!*».

AHCB

putat radical a les Constituents formant part de la Coalició Republicana per Lleida, al ministeri de Treball, en comptes de Pi i Sunyer. Del discurs de Lerroux en presentar el gabinet davant les Corts, *L'Opinió* en treu propòsits poc falaguers: una amnistia condicionada a petició d'altri però que acabarà beneficiant a militars i monàrquics i anarquistes; una reinterpretació de les lleis Azaña a conveniència i la satisfacció dels desitjos de militars i eclesiàstics afectats.[1112]

Les primeres sessions parlamentàries accentuen el temor i el desconsol republicà. Es compta que no ha de prosperar l'intent d'anul·lar l'acta obtinguda per Macià per equiparar la Presidència de la Generalitat a un càrrec menor d'administració provincial, però és un primer atac a l'Estatut.[1113] Pobra República que ha perdut tants bons parlamentaris com Marcel·lí Domingo, Ossorio y Gallardo, el doctor Marañón o Gabriel Alomar, i ara hi té noms com Calvo Sotelo i el noi [José Antonio] Primo de Rivera, entre altres. «*Inexperta i traïda República*», que en aquesta hora difícil només té «*la paraula i el pit d'aquell excel·lent lluitador infatigable que es diu Prieto, i l'home nou, l'home just, el veritable pare del liberalisme i de la llibertat d'aquesta etapa històrica, que es diu Manuel Azaña*».[1114]

La més gran amenaça del nou Govern és l'amnistia que acabi beneficiant tant els militars de la sanjurjada com els militants de les revoltes anarquistes. *L'Opinió* fa una nova crida «*que els republicans autèntics estableixin un front de defensa*», contra la impunitat de l'assassinat i de l'aixecament contra el règim per mitjans violents. «*L'ordre públic exigeix que els seus pertorbadors no sigui alliberats*».[1115]

María Cid, agrari; Governació, Manuel Rico, independent (abans Agrupación al Servicio de la República); Marina, Juan José Rocha, radical; Finances, Antonio Lara, radical.

1112 Editorial: «El programa de Lerroux», *L'Opinió*, 20 de desembre de 1933, p. 1.

1113 Editorial: «Les dretes espanyoles ja ataquen l'Estatut», *L'Opinió*, 21 de desembre de 1933, p. 1

1114 Editorial): «Entorn dels debats parlamentaris. Una cambra de dreta», *L'Opinió*, 22 de desembre de 1933, p. 1

1115 Editorial: «Problema d'ordre públic», *L'Opinió*, 23 de desem-

El llegat de Macià

El president de la Generalitat mor el dia de Nadal, a mig matí, per una dolència detectada una setmana abans. S'obre una reflexió sobre el futur i *L'Opinió* aporta un punt de vista coherent amb la seva línia de conducta, passant a un to ple de respecte. Certificada pels metges l'extrema gravetat del pacient, el diari parla de la necessitat que tots els homes del Govern i tots els partits polítics, sobretot els d'esquerra «*es capacitin plenament de llur responsabilitat*». En un moment difícil com aquest, la personalitat de Macià com a republicà autèntic «*hauria lligat tots els sectors republicans de la nostra terra*» i com a president de la Generalitat tots els ciutadans hi haurien dipositat tota la seva confiança.[1116]

En donar compte de la mort —la desaparició «*d'un nacionalista republicà d'esquerra elevat pel poble de Catalunya a la primera magistratura*»— només es pot pensar en «*les qualitats innegables que integraven la personalitat de Francesc Macià*» i en els «*serveis que ha prestat a la Pàtria*». En aquest editorial de comiat, els homes de *L'Opinió* recorden l'abraçada i l'ajut que, com «*una qüestió de dignitat*», anaren a portar-li a la presó parisenca dita de la Santé, després dels Fets de Prats de Molló. La col·laboració que en sorgí mentre durà el seu exili, tot i ser aliens a l'organització que ell presidia, culminà en la fundació del partit en la qual «*un paper tan important fou assenyalat a volguts amics d'aquesta casa*». «*La cadira presidencial de la Generalitat ha estat ocupada per tot un home. Francesc Macià ha sabut donar sempre la sensació que aquell país esclavitzat i desnacionalitzat per la monarquia tenia un representant veritable, un President sense mediatitzacions, una mà guiadora que no tremolava agafant el timó*».[1117]

No hi ha en les edicions d'aquests dies gaire articles firmats sobre la figura de Macià, però el balanç de la seva obra el fa Joan Lluhí, en nom del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, en la sessió necrològica del Parlament de Catalunya del 29 de desembre. Lluhí assenyala tres directrius característiques del qui ha estat el primer president de la Catalunya autònoma: la dignitat en la lluita contra l'opressió, la convicció que tot moviment nacional «*no pot triomfar sinó arriba a les capes més profundes del poble*» i la convicció, també, que «*la llibertat de Catalunya només podia produir-se en un règim de llibertat a Espanya*». «*Per això col·laborava amb els liberals hispànics en la revolució*», afegeix Lluhí. I conclou: «*Macià ha complert amb el seu deure amb Catalunya*».[1118]

La imponent manifestació de dol popular i oficial d'aquestes jornades mostra que en la unió dels catalans hi ha una oportunitat de la que se'n poden derivar grans beneficis, escriu *L'Opinió*. «*Si els polítics que seguiren el patriotisme de Macià servessin el seu alt exemple, les nostres llibertats i la felicitat d'aquesta terra estarien assegurades. Encara hi som a temps. Que tothom sàpiga despullar-se d'egoismes i de vanitats, Que ningú es cregui infal·lible ni indispensable. Que cadascú recordi com fou d'aspre i difícil el camí gloriós del desaparegut i es tindrà molt de guanyat*». És una crida al patriotisme: «*Catalans, posem la mirada enlaire i vulguem fer-nos dignes del primer President de la Catalunya autònoma*».[1119]

Passat l'espectacle corprenedor de l'enterrament, «*la manifestació més imponent que ha presenciat la ciutat de Barcelona*», és urgent procedir al nomenament d'un successor «*entre les persones que hagin demostrar palesament, com el difunt Francesc Macià, les altes virtuts de sacrifici annexes a un sentiment arrelat de patriotisme i de liberalisme*», escriu *L'Opinió*, comptant que els diputats ja deuen tenir a hores d'ara un criteri format. Hi ha la formació de nou Govern i, també, la celebració de les eleccions municipals fixades finalment pel 14 de gener. «*Cal emprendre*

bre de 1933, p. 1

1116 Editorial: «Moments difícils», *L'Opinió*, 24 de desembre de 1933, p. 1

1117 Editorial: «El President Macià és mort», *L'Opinió*, 26 de desembre de 1933, p. 1

1118 «El Parlament de Catalunya. Sessió necrològica a la memòria de Francesc Macià», *L'Opinió*, 30 de desembre de 1933, p. 3.

1119 Editorial: «El poble, davant el cadàver del president Macià», *L'Opinió*, 27 de desembre de 1933, p. 1

L'OPINIÓ

MOREN ELS HOMES
L'IDEAL RESTA

Any VI-Número 799 · Preu: 10 cèntims · BARCELONA · Dimarts, 26 desembre 1933

CATALUNYA, DE DOL

AHIR, DIADA DE NADAL, A LES ONZE DEL MATI, EXPIRAVA EL PRIMER PRESIDENT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA, FRANCESC MACIA

DEMA, DIA DE DOL NACIONAL, A DOS QUARTS D'ONZE DEL MATI, TINDRA LLOC L'ENTERRAMENT

EL PRESIDENT MACIA ES MORT!

La dir que desaguerix d'entre nosaltres un nacionalista republicà d'esquerra elevat pel poble de Catalunya a la primera magistratura, quedara expressat suficientment el nostre dol per la terrible desgràcia. En aquest moment tristíssim de la història de la nostra terra, no hi ha en nosaltres altre record que el de les qualitats innegables que integraven la personalitat de Francesc Macià i el dels serveis que ha prestat a la Pàtria.

Avui tenim l'ànim massa afligit per a lligrar-nos a comentar la influència que la seva vida ha exercit en el triomf de les llibertats catalanes. Prou tenips quedarà per a fer-ho amb la serenor i l'afecte deguts. Avui, davant la mort del President de la Generalitat, és hora de recolliment per a l'esperit.

La venerable figura del primer President de l'Estat autònom de Catalunya per a molts de nosaltres era sempre la d'aquell senyor Macià el patriotisme del qual ens atragué un dia a la presó de París dita la Santé. Era poc dies després de Prats de Molló, i anar-se a oferir al detingut feniem amb els altres catalans per a portar-li a ell i als seus homes una salutació, una abraçada i el que bonament es pogués d'ajut material, constituia per a nosaltres una qüestió de dignitat.

Aquell dia nasqué una amistat que fou tant més fondament sentida com més ferma era la persecució de què el feia objecte el Govern de la monarquia borbònica. Després de París, Bruxelles, L'OPINIÓ, setmanari d'aquell front esquerrà, dirigit pels mateixos homes d'avui, fou problema d'honorabilitat defensar l'home que jugant-se tota mena de comoditats, sacrificant-se en la salut, en la llibertat i en la hisenda, havia marcat amb el segell de la intransigència les reivindicacions de la terra catalana. Per això mentre durà l'exili, encara que alienes a l'organització per ell presidida, el nostre esforç fou sostatent i fós en el record de tothom que també fou d'efectivitat.

Després de la victòria preparada pel partit en la fundació del qual un paper tan important fou assenyalat a voluts amics d'aquesta casa, el President Macià vegué compartint amb nosaltres aquell afecte que ni la política amb les seves assargues realitats pogué destruir. Ens n'havia donat proves personals no fa gaire temps.

Francesc Macià ja no hi és. La seva obra política, com la de tots els capdavanters de masses, resta lliurada a les disputes dels homes. La Història jutjarà amb una fredor que mai no sentirem els que l'hem volgut, el seu pas per Catalunya. Però en el més pregon de l'ànima del nostre poble quedarà gravada la figura d'aquest cavaller, d'aquest home finíssim i secret, el cor del qual batejava fortament per tot el que significués felicitat i prosperitat per als catalans.

La càlida presidencial de la Generalitat ha estat ocupada per tot un home. Francesc Macià ha sabut donar sempre la sensació que aquell país esclavitzat i dismembrat per la monarquia tenia un representant veritable, un President sense mediatitzacions, una cèl·lula guiadora que no tremolava avalant el timó.

Als que compartírem el seu tracte amical i ens sentírem lligats amb la seva estimació ens serà difícil avenir-nos al fet real de la seva mort, perquè Don Francesc ens ha deixat en el més íntim del cor la sensació d'aquella cara senyorívola, franca, simpàtica, expressiva, manifestació externa d'un esperit net com aquella blancor de la seva testa inobliptable.

La seva distingida viuda, senyora Eugènia Lamarca; els seus fills Joan, Josefina i Maria, els seus néts i la família tota, reben l'expressió sincera del nostre condol.

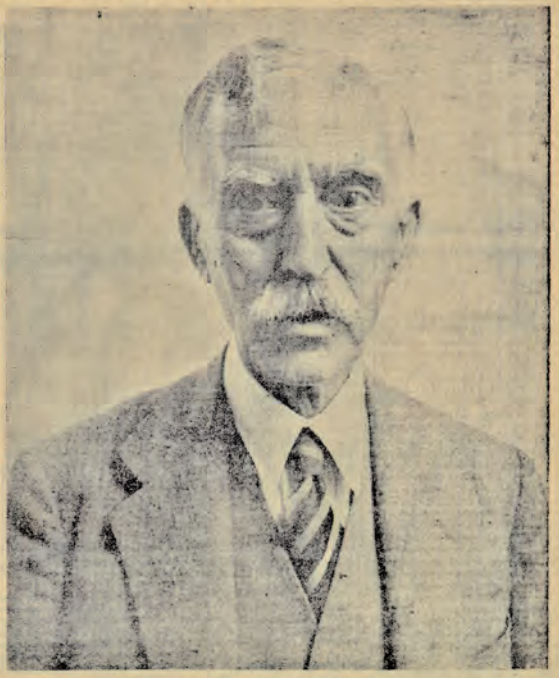

FRANCESC MACIA

EL CURS DE LA MALALTIA, EN LA DIADA DEL DIUMENGE

El malait s'agreujà a la matinada

Com recordaran els nostres lectors, a les vint minuts de la matinada del diumenge fou facilitat un comunicat facultatiu que deia així: "Amb tal i continua l'Honorable President de la Generalitat en estat greu". No s'han observat en aquestes darreres hores senyals noves desfavorables", signat pels quatre doctors de costum.

Els grans que s'havien format a la Plaça de la República començaren en aquest fosc fons ben enllaçada la matinada bent consultants sobre l'estat de salut del President de la Generalitat.

El temps de persones que s'interessaven per l'estat de l'Honorable President de la Generalitat fou tan extraordinari que és impossible de fer-ne cap referència.

Tranquil·litzadores noves d'angúnia i alarma, i aquesta augmentà quan en celebrar els nostres cors cantats a les onze del matí del diumenge, dilluns, aquest altre comunicat: "L'Honorable senyor President de la Generalitat segueix en greu estat".

Reunió permanent

Seguidament aquella nota fou llegida a la porta principal de la Generalitat.

Durant el matí del diumenge, les personalitats que formen part del Govern de la Generalitat estigueren en sessió permanent al Palau interessant-se pel curs de la malaltia del President.

A dos quarts de tres assistí a la Generalitat els conseller senyors Pi i Sunyer i Gassol, juntament amb el secretari polític del President, senyor Aladrén. En aquest moment arribà al Palau el senyor Deszch, al qual el senyor Gassol informà sobre el curs de la malaltia del President.

El senyor Gassol manifestà que aquell matí se feia que l'estimaven els metges a les onze del matí, la malaltia seguia el mateix curs de gravetat.

Ininterrompudament, durant tot el dia, per tal de conèixer el curs de la malaltia del President de la Generalitat fou essent. Nombroses grups s'estacionaven pels voltants del Palau de la Generalitat i residència presidencial, del matí al vespre, i aquests grups eren renovats periòdicament per altres grups que arribaven procedents de totes les seccions de Barcelona.

Quan fou major la multitud que s'apilegà al voltant del Palau de la Generalitat, va ésser durant hora la tarda i entrada de vespre.

Inquietud

L'interès per tal de conèixer l'estat de l'ilustre malalt produí una accentuada impaciència entre unes quantes persones que feia estona que esperaven estacionades davant l'entrada del primer centre oficial de Catalunya.

Les al·ludides persones eruraent interessades i formant un grup molt nombrós entraven dins de la Generalitat a desgrat d'intentar impedir-ho uns elements d'Esquadra de vigilància a la porta. Els que formaven el grup pretenien de poder arribar fins les persones que es trobaven més pròximes al senyor Macià i recollir una impressió en aquell moment precis de

26 de desembre de 1933
Portada de *L'Opinió* amb la notícia de la mort del president Francesc Macià.
AHCB

una nova ruta política», cohesionar i enfortir l'esquerrisme català. «*Resoldre molts problemes urgents que les multituds reclamen en dies com el d'ahir, absolutament t dedicat a retre un homenatge i a fer examen de consciència*». Sense nerviosismes ni impremeditacions, amb l'empenta que la situació demana. La memòria de Macià «*ens guiarà, de segur, en l'aspre camí que anem a començar*».[1120]

3.9. El Govern d'esquerres

Amb la desaparició de Macià, «*el factor sentimental que tant contribuïa a recolzar la política que se seguia, desapareix també*». Aquest buit només es pot suplir amb una política responsable, diu *L'Opinió*. És l'hora «*d'una ampla solidaritat d'esquerres que emprengui una política de prestigi*».[1121]

Davant d'algunes veus que proposen que el nou president no sigui un home de partit i que tingui una funció moderadora, el diari no veu una figura viva equivalent, no veu que hi hagi, ni a la dreta ni a l'esquerra, «*l'home continuador del gran prestigi de masses reconegut al cap de l'Esquerra Republicana*». No admet la comparació que des de la Lliga es fa amb Enric Prat de la Riba, bé que tracta amb respecte el primer president de la Mancomunitat.

La figura d'un president moderador tampoc no està prevista en l'Estatut, que estableix la responsabilitat del president davant del Parlament, tant si governa personalment com si delega les funcions executives en un primer conseller. En aquest cas, ha de respondre almenys per la designació i cessament dels consellers. Sense l'acritud de mesos enrere, *L'Opinió* recorda la poca afecció de Macià a comparèixer davant la cambra. El nou president ha de tenir la capacitat i voluntat de comparèixer sempre que calgui davant del Parlament, ha de ser cent per cent republicà, disposat a defensar fins l'extrem l'Estatut, a sacrificar-se, si cal, «*pel règim que lliurement ens hem donat, tal com ho faria el que acabem de perdre*». I ha de ser «*fondament liberal i demòcrata*», defensor de «*l'esperit revolucionari, però assenyat, del 14 d'abril de 1931*».[1122]

L'elecció s'ha de dur a terme diumenge 31 de desembre al Parlament, a partir de les cinc de la tarda. Aquest dia mateix, *L'Opinió* insisteix a caracteritzar solemnement el perfil del qui ha de ser elegit: un català autèntic, que faci que els catalans «*el sentim nostre*» i que els espanyols contraris sàpiguen que tindria tot Catalunya al darrere si ataquessin l'Estatut. «*Ha d'ésser un home que al seu prestigi polític hi uneixi un sentit de la responsabilitat i sigui capaç de donar-li en cada moment el to que calgui*». Aquí sí que hi ha un retret al successor de Prat de la Riba: «*Que no marxi com un Puig i Cadafalch l'any 23, quan la Mancomunitat era assassinada*». El nou president de la Generalitat ha de ser un home que imprimeixi a la política catalana «*una directriu rectilínia que doni sensació de solidesa*».

No falta el balanç crític d'«*una política sense nord, mentre es perdien per a la nostra terra dies preciosos*», la política del president Macià que, «*amb els seus errors, que havíem estat els primers a assenyalar, podia encara aguantar-se per l'enorme força que ell tenia*», però que, sense ell i amb «*homes de categoria infinitament inferior, portaria Catalunya a la catàstrofe*». Contra la Restauració o la dictadura republicana que s'intenta per les dretes espanyoles, cal una Catalunya presidida per «*un home que no sigui feble, de valor provat i profundament d'esquerra, disposat, com a català autèntic, a donar les batalles que calguin i a guanyar-les*».[1123]

Companys, president; Lluhí, al Govern

Lluís Companys és elegit segon president de la Generalitat per 56 vots a favor i 6 en blanc, mentre que els 15 diputats de la Lliga s'han absentat de l'hemicicle en el moment de la votació. Tant Comorera com Lluhí

1120 Editorial: «La manifestació de tot un poble», *L'Opinió*, 28 de desembre de 1933, p. 1

1121 Manxeta i editorial: «Per una política d'altura», *L'Opinió*, 29 de desembre de 1933, p. 1.

1122 Editorial: «L'etapa heroica ha passat», *L'Opinió*, 30 de desembre de 1933, p. 1.

1123 Editorial: «En aquesta hora històrica», *L'Opinió*, 31 de desembre de 1933, p. 1.

L'OPINIÓ

Solament la unió de tots els homes catalanistes d'esquerra pot assegurar la definitiva implantació de l'Estatut

Any VI-Número 805 · Preu: 10 cèntims · BARCELONA · Dimarts, 2 de gener de 1934

LLUIS COMPANYS, PRESIDENT DE LA GENERALITAT

CAP A UN GOVERN DE CONCENTRACIO D'ESQUERRES?

EL PRESIDENT CRIDA A CONSULTA ELS SENYORS CASANOVES, NICOLAU D'OLWER, LLUHI, COMORERA I HURTADO

EL SEGON PRESIDENT DE CATALUNYA AUTONOMA

Diumenge passat, en sessió extraordinaria, el Parlament català, elevava per 56 vots i 6 en blanc el diputat Lluis Companys i Jover a l'alta investidura de President de la Generalitat. Encara que la votació fou secreta, les declaracions dels partits polítics durant els dies que han precedit l'elecció permeten afirmar que han estat favorables a Lluis Companys els sufragis de gairebé tots els parlamentaris de l'Esquerra Republicana i els dels nacionalistes republicans d'esquerra, dels socialistes, d'Acció Catalana i dels federals. Els de la Lliga no hi varen prendre part.

Entenem que el Parlament ha obrat bé fent el que ha fet. Si en les circumstàncies presents Catalunya ha de significar el baluard més ferm i potser el darrer de la República, no hi ha dubte que Lluis Companys és l'home indicat. Pel seu republicanisme, pel seu catalanisme, pel seu esquerrisme, el nou President ha de merèixer la confiança que demanava en el seu breu però encertat discurs de la sessió de diumenge. Tots els que professem un ideari extremadament afi al seu sentim en la nostra consciència el conhort de pensar que davant d'una hora difícil, d'un perill, el gest de Lluis Companys serà el que la dignitat de Catalunya comporti sense lliris ni fantasies.

I en aquest moment volem fer ressaltar una característica que cal no negligir. Lluis Companys és un fervent catalanista i ho ha demostrat defensant sempre les llibertats de la nostra terra en el mitin, la premsa, la tribuna parlamentària, perint arreu. Amb la mateixa confiança que el creiem un home especialment dotat per a defensar el règim, el tenim per un col·laborador puntual de l'Autonomia i per un propulsor de la seva ampliació fins als límits que el dret dels pobles a regir-se per ells mateixos reclama: és a dir, fins a la seva conseqüència fonamentada en l'autodeterminació.

En la direcció de la política interna de Catalunya esperem que el Presidents de la Generalitat, dintre els àmbits d'una veritable entesa i unió de tots els elements catalanistes esquerrans, es llançarà pel camí que fins ara ell mateix no s'ha amagat pas d'assenyalar. Per això li serà de gran auxili l'experiència contreta en aquests gairebé tres anys que portem de República. Fixant-se només en els errors i en els mals que estan a la vista de tots els homes de bona fe i en les conseqüències que han portat, trobarà fàcilment el remei.

Nosaltres voldríem que el nou President tingués una má ferma i inflexible amb les ambicions personals. Que tingués en compte que els càrrecs no han d'ésser per a persones determinades, sinó que les qualitats personals de que les tingui han d'ésser utilitzades per als càrrecs.

Fem aquesta suggerència amb el pensament fix en la gran generositat i bondat de Lluis Companys. Els sofriments passats en la seva lluita per l'ideari l'han dotat d'una comprensió lloable que no es pot tenir una vegada assegut en una cadira tan alta, i per molt sensible que sigui cal revestir-se de cert endurriment, de certa fredor, o almenys fer-la veure pel bé del país.

I prou, per avui. Som clars i francs com en cada moment i ara aspirem amb tota l'ànima que els sacrificis del lluitador Lluis Companys siguin la base de l'encert de l'Honorable Lluis Companys, segon President de la Generalitat de Catalunya.

El Parlament de Catalunya

PER 56 VOTS I 6 EN BLANC FOU ELEGIT PRESIDENT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA LLUIS COMPANYS

La Lliga s'abstingué de votar. - El nou President, acompanyat del Govern dimissionari, visità la família del senyor Macià i portà un ram de flors a la tomba del que fou el seu antecessor

Toquen els unbrers a un quart de sis. Hi ha una animació inusitada. Les tribunes d'invitats estan avarrotades. Les graderies del públic, igual. Des del primer moment el salò de sessions ofereix un aspecte emocionant. El senyor Companys, presumpte candidat a la presidència de la Generalitat, seu al lloc de cap de la majoria. El banc del Govern apareix desert, però en llegir-se l'acta entren els consellers senyors Santaló, Mestres, Casanoel, Dencàs, Ventosa Roig i Barrera. Presideix el senyor Serra Hunter.

S'aprova l'acta de la sessió anterior.

L'elecció de President de la Generalitat

EL PRESIDENT DE LA CAMBRA (Serra Hunter): Per tal de complir l'article 44 de l'Estatut, es va a procedir a l'elecció de President de la Generalitat.

El senyor ROURET (Secretari) llegeix els articles de l'Estatut relatius a l'elecció.

LLUIS COMPANYS,
elegit President de la Generalitat de Catalunya

El senyor ABADAL demana la paraula.

EL PRESIDENT manifesta al senyor Abadal que el Reglament l'obliga a no apartar-se de l'ordre del dia i que aquest imposa que es procedeixi a la votació secreta necessària per a l'elecció de President de la Generalitat.

El senyor ABADAL: Es que en la meva intervenció em limitaré a fixar l'actitud de la minoria de Lliga Catalana respecte de l'elecció.

EL PRESIDENT DE LA CAMBRA: No és moment d'actituds ni de posicions. Sento moltíssim no poder accedir a la petició del senyor Abadal, perquè el Reglament m'ho impedeix. Va a procedir-se a la votació.

(El senyor Abadal, seguit de tots els diputats de la Lliga, es retira del saló. Aquesta actitud provoca grans murmulls al salò de sessions.)

El senyor SERRA HUNTER: Ordre a les tribunes. Jo m'he limitat a complir estrictament el Reglament. (Gran ovació de tota la Cambra.)

Es procedeix a la votació

Els diputats, en votació nominal i secreta, van emetent llur vot. En arribar als diputats de la Lliga, hom els crida inútilment. Mentre es procedeix a l'escrutini els diputats de la Lliga es reintegren al Salò de Sessions.

Lluis Companys és elegit per 56 vots i 6 en blanc

El PRESIDENT DE LA CAMBRA: Queda proclamat el senyor Lluis Companys, President de la Generalitat de Catalunya.

(Esclata una ovació, i acte seguit s'aixeca a parlar des del seu càrrec la majoria, el senyor Companys. El Govern ha abandonat el banc vermell.)

El senyor COMPANYS. Senyors diputats:

Després de la històrica figura del President Macià, no hi ha ningú que pugui substituir-lo dignament. Sento en aquests moments un gran esgarrament i una sensació d'inferioritat i de petitesa. Però davant la vostra prova de confiança estic disposat a afrontar l'endevenidor amb totes les seves responsabilitats. Demano el respecte de tothom i confio en la col·laboració de tots els republicans i catalanistes per acomplir l'obra que m'està encomanada.

No podria dir res més sinó que si algú quin sigui l'endevenidor que m'estigui reservat, estic disposat a donar la meva vida per Catalunya, per la República i per la llibertat.

(Tota els diputats aplaudeixen a peu dret, menys la Lliga.)

Són tres quarts de sis i s'aixeca la sessió.

Manifestacions del senyor Companys

En sortir del Salò de Sessions, l'honorable senyor President de la Generalitat rebé al seu despatx del Parlament, la visita dels representants de totes les fraccions polítiques de la Cambra, els quals anaren a felicitar-lo i a oferir-li els seus respectes. Rebé també la visita del senyor Selves, governador general de Catalunya, i del senyor Alguader, alcalde.

(Segueix a la pàgina 3)

Cada dia un raig

Vida nova?

L'interrogant que he posat a la "vida nova" que acompanya l'any nou en la dita popular, no vol pas dir que jo tingui cap dubte respecte a la novetat de la vida que ens espera el 1934; el dubte es refereix a la conveniència de desitjar la tal novetat.

Confesso que el 1933 fatic i republicà sense embuts, ja m'anava prou bé, i les novetats que ens pugui portar l'any nou, amb el cel espanyol dominat pels àngels ensotanats que van d'Alfonsina a Gil Robles, no em fan gens de goig, ai! ho asseguro. És clar que també és possible, si tots hi posem el coll, que aquest any tot just encetat vegi l'inici de la reculada de la marea reaccionària que ara amenaça d'ofegar-nos. Aleshores sí que diríem "vida nova!", amb una joiosa admiració substituint el melangiós interrogant que ara hem de posar-hi.

Potser el natural pessimisme pot ésser canviat per la manera de fer una pregunta. Si diem "què ens portarà l'any nou?", tindrem motius d'estar angoniosos; però si ens preguntem què hi portarem nosaltres, alcahores, si no ens volem condemnar, caldrà que creem motius d'optimisme. Suposo que tots hi farem l'esforç que calgui, seguint el lema del nou President: "Per Catalunya, per la República, per la llibertat".—C. A. Jordana.

declaren al diari que els diputats socialistes i els nacionalistes d'esquerra han votat el candidat d'Esquerra, mentre que Gassol ha de desmentir que ell sigui un dels qui han votat en blanc.[1124] Com que el vot és secret, queda el dubte de quins són els sis diputats de la majoria que no han votat el segon president de la Generalitat.[1125]

Companys és l'home indicat, «*pel seu republicanisme, pel seu catalanisme, pel seu esquerrisme*», afirma *L'Opinió*, amb la seguretat que, davant d'una hora difícil o d'un perill, el seu gest serà «*el que la dignitat de Catalunya comporti sense lirismes ni fantasies*». Companys és un fervent catalanista i ho ha demostrat arreu, afegeix el diari, un defensor de l'autonomia i un propulsor de la seva ampliació, «*fins als límits que el dret dels pobles a regir-se per ells mateixos reclama*», és a dir, «*fins a la seva conveniència fonamentada en l'autodeterminació*». El diari n'espera una «*mà ferma i implacable amb les ambicions personals*» i que tingui en compte les qualitats personals de les persones per a ocupar càrrecs. La gran generositat i bondat del nou president, diu *L'Opinió*, haurà de revestir-se d'una certa fredor per compensar una comprensió lloable heretada «*dels sofriments passats en la seva lluita per l'ideari*».[1126]

Tal com *L'Opinió* desitja, Companys forma un Govern d'ampla concentració catalanista i republicana d'esquerra. «*A Catalunya les esquerres han format un front únic*», proclama el titular principal del 4 de gener de 1934. Ho ha fet, remarca el diari, d'acord amb el punt de vista exposat per ell, en vida del president Macià. En el Govern hi coincideixen els homes d'Esquerra Republicana i els dels partits que s'hi havien enfrontat amb la Coalició d'Esquerres Catalanes en les eleccions passades. El nacionalisme d'esquerres de *L'Opinió* torna al Govern de la Generalitat quasi un any després de la crisi de confiança amb Macià. «*S'han d'ofegar els impulsos més espontanis de la consciència, les passions més justes i les ànsies més legítimes. També s'han d'oblidar les aversions fonamentades*».

Els nous consellers són Joan Lluhí, Justícia i Dret, PNRE; Martí Esteve, Finances, ACR; Joan Comorera, Agricultura, USC; Ventura Gassol, Cultura; Joan Selves, Governació; Josep Dencàs, Sanitat; i Martí Barrera, Treball, tots quatre d'ERC. Entren al Govern Esteve i Comorera, hi tornen Lluhí i Selves, hi continuen Gassol, Dencàs i Barrera. *L'Opinió* destaca que «*són homes que s'han combatut amb força i tenacitat, que es trobaran tot d'una asseguts al voltant de la cadira presidencial. És indispensable, però, que la concentració sigui forta com una roca*».[1127] Selves dimiteix del càrrec de comissari general d'Ordre Públic, en vigílies que cessin els governadors civils de les quatre províncies catalanes, en aplicació del traspàs dels serveis d'ordre públic.[1128]

L'elogi de la presentació del Govern al Parlament a càrrec del nou president evoca tàcitament la reticència que *L'Opinió* retragué sovint a Macià. Amb la presència de Companys a la capçalera del banc vermell per exposar el programa del seu Govern, «*el fet més rellevant rau en l'acatament de la sobirania parlamentària pel President de la Generalitat*». Les línies exposades satisfan els partits integrats al gabinet: liberalisme i laïcisme en l'ensenyament, en l'assistència pública i arreu; solució justa del problema de la terra i reconeixement dels drets dels treballadors; reforma del concepte romà de la propietat i respecte de l'economia del país; ordre públic amb «*extirpació del virus de pertorbació social*» i aplicació normal de la llei. «*I per damunt de tot, defensa de les llibertats reconegudes en l'Estatut i de la República amb el sacrifici màxim*».[1129]

1124 «Després de la mort de Francesc Macià. El Parlament de Catalunya elegeix Lluís Companys nou president de la Generalitat», *L'Opinió*, 2 de gener de 1934, p. 3.

1125 S'ha conegut posteriorment el vot en blanc de Joan Puig i Ferreter (1981:69).

1126 Editorial: «El segon president de Catalunya autònoma», *L'Opinió*, 2 de gener de 1934, p. 1.

1127 Editorial: «Ha quedat nomenat ell nou govern català», *L'Opinió*, 4 de gener de 1934, p. 1.

1128 «La cessació dels governadors civils de Catalunya. Repartiment de les seves funcions», *L'Opinió*, 13 de gener de 1934, p. 6.

1129 Editorial: «El President de la Generalitat i el seu govern es presenten davant del Parlament», *L'Opinió*, 6 de gener de

L'OPINIÓ

Les esquerres de Catalunya han de tenir en aquest moment una idea fixa: batre l'enemic comú

Any VI-Número 807 · Preu: 10 cèntims · BARCELONA · Dijous, 4 de gener de 1934

EXEMPLARITAT POLITICA

A CATALUNYA LES ESQUERRES HAN FORMAT EL FRONT UNIC

HA QUEDAT NOMENAT EL NOU GOVERN CATALA

El President de la Generalitat, actuant d'acord amb el seu punt de vista polític exposat en vida del President Macià, ha rebut el seu pla i ha format un Govern d'amplia concentració catalanista i republicana d'esquerra.

Els bons republicans, en assabentar-se de la nova constitució de l'organisme executiu que entra a regir els destins del nostre Estat autònom, se n'han de sentir joiosos perquè hauran vist realitzat un anhel cada dia més estès en la democràcia catalana. A la fi, davant l'envestida de la caverna, que ha omplert de representants els escons del Parlament espanyol, tothom s'ha adonat, a Catalunya, que ens estem jugant la darrera carta. La manera catalanista de governar, adoptada per un grup de republicans que semblen liquidadors de l'esperit del 14 d'abril del 1931, no parteix pas de fer-se il·lusions. Ja tenim a Madrid aquells representants de la casta militar vella que Manuel Azaña havia esquivat curosament dels lloes perillosos per al règim.

Ja tornarem a pagar els capellans, tant si som com si no som creients, en suplir la ganyveria dels confessionals, que tenen molta fe, però molt poca caritat. Ja són entre nosaltres aquells que s'havien exiliat prudentment per por a haver de pagar al poble llurs pecats.

Ja ens creurem ben aviat, en passar pel carrer, amb personatges tèrbols que l'amnistia anunciada haurà deixat nets com una patena.

Amb un panorama així, calen tots els sacrificis. S'han d'ofegar els impulsos més espontanis de la consciència, les passions més justes i les ànsies més legítimes. També s'han d'oblidar adversions fonamentades.

De tots els cors liberals sortia un crit unànime semblant al de Carles Marx: "Republicans catalanistes, uniu-vos!" I els homes dirigents de tots els sectors afins han sabut respondre: "Ja ens unim."

De la molta tasca feixuga que cau damunt d'aquest Govern de concentració, potser la que pesa més serà la de conservar l'impuls inicial i continuar la unió estreta. Són homes que s'han combatut amb força i tenacitat, que es trobaran tot d'una assegats al voltant de la cadira presidencial. Es indispensable, però, que la concentració sigui forta com una roca.

Estem trucant a la porta del nostre país totes les malvestats que constituïren les plagues bíbliques d'Egipte. Alguna d'elles ja havia criat i tot dintre de casa. Si es poden estendre, la mort i la desolació regnaran mestresses dintre el camp idealista català. Les presons del règim monàrquic, les confiscacions, els atropellaments, el salvatgisme i la barbàrie destructores del lliure pensament humà, tot allò que ens revoltava en temps no gaire llunyans, tornarà a regnar per anys inacabables. I els intrusos, els opressors de les consciències no faran pas distincions de cap mena.

Sigui, doncs, ben vinguda la concentració i que sapiguem treure'n els fruits millors.

A primer terme hi ha les eleccions del dia 14 d'aquest mes. La victòria de la concentració d'esquerres significa l'atuiment de la reacció encarnada en els homes de la Lliga Regionalista, enquadradors de totes les herbes dolentes que creixen ufanoses a la resta de la Península.

Els liberals han de llançar-se amb braó a la lluita per dotar els Municipis catalans d'aquell esperit democràtic que és característica nostra. Debades recolzarà la Lliga la seva propaganda electoral en la gestió de l'Ajuntament de Barcelona. Tots els errors i fallos que se li puguin imputar no arriben a la sola de la sabata d'aquells Ajuntaments dirigits per lligaires i lerrouxistes, esdevinguts famosos en la història municipal. A Barcelona, al costat d'equivocacions petites, s'han fet coses magnífiques durant aquests tres anys de República. Quant a les altres poblacions catalanes administrades per homes d'esquerra, la gestió ha estat sobresortint i, en molts casos, verament modèlica.

Podem combatre perfectament la campanya de les dretes en aquest sentit i ensems fer sorgir la perspectiva d'una actuació futura voltada de totes les garanties.

Per arribar-hi, el Govern nou-nat significa tota una esperança.

LA CRISI DE LA GENERALITAT, RESOLTA

S'HA FORMAT UN GOVERN DE CONCENTRACIO D'ESQUERRES

LLUIS COMPANYS I JOVER
Presidència
(E. R. C.)

EL SENYOR CASANOVES DIU QUE DEMA, DIVENDRES, ES REUNIRA EL PARLAMENT

El senyor Casanoves, president del Parlament, que aquest dilluns a la recep-

JOAN COMORERA I SOLER
Agricultura i Economia
(U. S. C.)

ció que tingué lloc a la Generalitat, cantà unes sardanes amb el senyor

JOSEP DENCAS I PUIGDOLLERS
Sanitat i Assistència Social
(E. R. C.)

Companys sense interès polític.

Després els informadors preguntaren al senyor Casanoves:

—Quan hi haurà sessió al Parlament?

—Sembla que el divendres, dia en el qual es presentarà el nou Govern a la Cambra.

—No arribarem, amb tot, a la setmana que ve?

—No ho crec, per tal com de la lectura de la Presidència ha de deduir-se que ja tindrem Govern.

MARTI ESTEVE I GUAU
Finances
(A. C. R.)

—No ens animarau vos? — pregunta encara un informador.

—Ja sabeu que m'agrada produir-me sempre amb llum i taquígrafs.

EL SENYOR VENTOSA I ROIG SACOMIADA DELS PERIODISTES

Després de la recepció de les autoritats i còmiats que tingué lloc ahir al

VENTURA GASSOL I ROVIRA
Cultura
(E. R. C.)

seu de la Presidència de la Generalitat, el senyor Ventosa i Roig, conseller dimissionari d'Agricultura i Economia, s'acomiadà amb frases molt

JOAN LLUHI I VALLESCA
Justicia i Dret
(P. N. R. d'E.)

distintes dels informadors de la Generalitat, oferint-se'ls, adhuc, perso-

JOAN SELVES I CARNER
Governació
(E. R. C.)

nalment, d'una manera incondicional. — (Vegeu-ne la pàgina 3).

MARTI BARRERA I MARESMA
Treball i Obres Públiques
(E. R. C.)

4 de gener de 1934
Portada de *L'Opinió* amb la composició del primer Govern Companys d'unitat dels partits republicans catalans, format per: Lluís Companys (ERC), Joan Comorera (USC), Josep Dencàs (ERC), Martí Esteve (ACR), Ventura Gassol (ERC), Joan Lluhí (PNRE), Joan Selves (ERC) i Martí Barrera (ERC).
AHCB

«*L'envestida de la caverna*» que s'ha ensenyorit de la majoria d'escons de les Corts republicanes esclata en un crit de «Muera Cataluña!» del diputat agrari d'extrema dreta José María Albiñana, en una sessió necrològica dedicada a Francesc Macià, ressenyada extensament pel cronista parlamentari.[1130] Les intervencions de republicans i socialistes responen amb intensitat els discursos i els crits dels monàrquics i els agraris de Gil-Robles contra Macià i l'autonomia de Catalunya. Hi ha conats de baralla, en els que participen els diputats del grup d'Esquerra Josep Tomàs i Piera i Melcior Marial. El cronista conclou que el separatista Francesc Macià ha tingut la virtut d'unir els republicans i els socialistes d'Espanya i ha assenyalat, després de mort, quin és «*el perill autèntic de la República*». Joan Ventosa i Calvell fa un elogi del president difunt que contradiu la crítica sistemàtica que li ha dedicat la Lliga Catalana, unes frases que Francesc Madrid suggereix que es plantin amb pancartes a les cantonades.

Però la Lliga Regionalista, com *L'Opinió* continua dient-ne, «*mai no oposarà cap resistència eficient als atacs que ens vinguin contra l'autonomia*».[1131] La Lliga forma part d'aquestes dretes que troben més perillosos els socialistes a Espanya i les esquerres a Catalunya, més que no pas els anarquistes, perquè ni triomfarà mai la revolució del «*comunismo libertario*», ni solen votar. Aquestes dretes rebutgen l'evolució i el progrés dins de les lleis que promouen les esquerres, perquè no volen «*ni evolució ni progrés*», sinó que promouen «*la intromissió nefasta i absurda*» dels militars, com Sanjurjo, en l'acció del poder públic, que «*el gloriós govern Azaña havia impossibilitat*».[1132]

L'agror del debat parlamentari té l'avantatge, diu *L'Opinió*, de deixar clar què es podria esperar d'un Govern de Gil-Robles, «*esperança de la República*», segons ha dit Josep Pla per compte de Cambó. Es convoca un gran míting per diumenge 7 de gener, sota la presidència de Joan Casanovas, amb Manuel Azaña (Acción Republicana), Indalecio Prieto (PSOE), Santiago Casares Quiroga (ORGA) i Marcel·lí Domingo (Partido Republicano Radical Socialista Independiente), que faran costat a Antoni Xirau (PNRE), Carles Pi i Sunyer (ERC), Lluís Nicolau d'Olwer (ACR) i Felip Barjau (USC), és a dir els partits del Govern Companys que ara formen coalició per les municipals. És un crit de tots els republicans a les dretes espanyoles: «*Estem en guarda, i no passareu!*».[1133]

En contrast amb l'acte grandiós de la plaça de toros de la Monumental, la Lliga a penes pot omplir el Teatre del Bosc, destaca *L'Opinió*, dimarts, a la portada, que utilitza el símil d'un incendi per explicar el reagrupament de les forces d'esquerra pel damunt de les divisions. L'incendi que ha estat el triomf de les dretes en les eleccions del 19 de novembre: «*I cal que Catalunya, únic oasi on encara hi ha un esperit de llibertat, acudeixi corrents a extingir-lo i salvar els nostres germans en República que es troben al mig de la tragèdia*». Les dretes i, a Catalunya la Lliga, s'han aprofitat que «*algunes esquerres volíem perfeccionar la nostra eficiència política i posar els punts sobre les is*», però això «*ho hem de deixar per més tard*».

La crítica de la Lliga és de la màxima caricatura, perquè «*el fet és que a tots els pobles del nostre país, grans, mitjans i petits, la representació de la Lliga, els seus elements dirigents, està vinculada als personatges més hipòcrites, escanyapobres, trafiques i poc nobles de la localitat*». Es descriu el devot de Cambó com a un «*missabaixa*», rata de sagristia, picapits, bufat, usurer i setciències carregat de fums i de pretensions, personatges de doble moral freqüentadors dels cafès concerts del Paral·lel. La proximitat de la victòria exigeix que la coalició pactada doni el fruit d'una «*gestió pura i entenimentada que doni al poble la sensació definitiva que la confiança atorgada a la coalició no ha estat debades*».[1134]

1934, p. 1.

1130 Francesc MADRID: «Madrid. Sessió necrológica», *L'Opinió*, 6 de gener de 1934, p. 5.

1131 Manxeta i editorial: «El crit del doctor Albiñana», *L'Opinió*, 5 de gener de 1934, p. 1.

1132 Editorial: «Les dretes i la táctica del desordre», *L'Opinió*, 3 de gener de 1934, p. 1.

1133 Editorial: «No passareu», *L'Opinió*, 7 de gener de 1934, p. 1.

1134 Editorial: «Contra la reacció amenaçadora. Les esquerres

L'OPINIÓ

Diumenge vinent les esquerres catalanes donaran als republicans espanyols el senyal per a recobrar immediatament la República

Any VI-Número 812
Preu: 10 cèntims • BARCELONA • Dimecres, 10 de gener de 1934

DE CARA A LA VICTORIA DE LES ESQUERRES

ELECCIONS POLITIQUES

Fou el 12 d'abril de 1931, quan les eleccions municipals —les primeres després de set anys d'alcaldes i de regidors de R. O., les últimes que la monarquia havia de fer — deixaren de tenir el seu aspecte naturalment administratiu, per tal de passar a tenir-lo estrictament polític.

En aquelles eleccions, pot afirmar-se que la balançada definitiva contra el règim va donar-la la ciutat de Barcelona. No hi ha cap mena de dubte que sí, a pesar del triomf esclatant que els candidats republicans havien obtingut a les capitals espanyoles, a Barcelona — que per a Madrid és com dir a Catalunya — hagueixin triomfat els candidats de la Lliga Regionalista, que en aquells moments tenia un ministre — el senyor Ventosa — en el Govern del rei, les coses no s'haurien esdevingut tal com van esdevenir-se el dia 14, o almenys no haurien anat tan planeres.

Pot afirmar-se que el capità general Despujol, familiar del senyor Ventosa ministre, hauria donat la nova de la victòria de la Lliga com una victòria dels monàrquics, i és segur que la monarquia — que, tot i la desfeta general que el dia 12 havia experimentat a les urnes, encara el 14, a primera hora de la tarda, va intentar de resistir i declarar l'estat de guerra — hauria considerat Catalunya com el seu darrer baluard, i hauria intentat fer-s'hi forta, tot i recordant amb raó que la dictadura de Primo de Rivera havia nascut recolzada per Catalunya, en aquells moments de l'any 1923 governada per la Lliga, i presidida pel senyor Puig i Cadafalc.

Avui ens trobem novament davant d'unes eleccions municipals que deixen a segon terme el seu caràcter estrictament administratiu per a passar a tenir-ne un de polític.

Les esquerres espanyoles, infinitament superiors en nombre a les dretes, com es demostraria si se celebressin unes eleccions en les quals es posés el dilema monarquia o República, han quedat atuides després dels resultats del dia 19 de novembre darrer.

Ja hi quedaren — i aquest atuiment immotivat fou llur primer error — davant dels resultats de les eleccions municipals del mes de juny del 1933 per a substituir els Ajuntaments que el dia 5 d'abril del 1931 havien estat nomenats per l'article 29. Hi quedaren encara més el mes de setembre darrer, quan les eleccions dels vocals del Tribunal de Garanties. I diem que l'atuiment era immotivat perquè ja havia de saber-se per endavant quin resultat podien donar unes eleccions en pobles i llogarrets encara dominats pels caciques no exterminats, i unes altres eleccions en les quals els votants eren en gran majoria elements reaccionaris.

Davant el fet del 19 de novembre, i quan el poble republicà s'ha adonat que la República anava a ésser lliurada "legalment" als seus enemics, ha vingut la reacció republicana natural, i la primera que ha aixecat la veu ha estat Catalunya.

El míting del diumenge és prou eloqüent. No és un senyal de provincianisme — com argüeix la Lliga — el fet d'assistir-hi illustres polítics espanyols. Es una demanda natural d'auxili que els homes liberals d'Espanya fan a Catalunya, per tal com el sentiment republicà de les terres catalanes segueix viu i despert. I a aquesta demanda d'auxili nosaltres hem de correspondre, disposats a donar l'exemple del redreçament, a batre'ns a primera línia, i a assenyalar als republicans espanyols el camí per a salvar la República. I aquest camí és el de la unió, per tal d'anar de seguida a la lluita per la reconquista de la República.

Les eleccions del diumenge vinent tenen aquest caràcter polític. Si guanyés la Lliga, seria senyal que per a la República hi ha molt poques esperances. El triomf de la Lliga aci, és el triomf de l'Albiñana, del noi Primo de Rivera, del Gil Robles, del Martínez de Velasco. Dels antirepublicans i dels anticatalans. No s'ha d'oblidar que a la candidatura de la Lliga van dos monàrquics carlins.

El diumenge vinent, el triomf de la candidatura de la coalició d'esquerres demostrarà que la República s'ha redreçat i que ha arribat l'hora de salvar-la i de consolidar-la definitivament. Amb la victòria de les esquerres a Catalunya, els republicans espanyols rebran la injecció necessària per alçar-se i escombrar del país els que anaven a vendre's el règim.

Si nosaltres hagéssim confeccionat la candidatura de la coalició, potser no l'hauríem fet com s'és feta. Però aquest és un moment per a esguardar més enllà. Aquest és un moment transcendental, i són les esquerres catalanes les que han de triomfar, perquè llur triomf serà un cop mortal per als Gil Robles d'allà i per a llurs aliats d'ací. Serà un nou 12 d'abril "per a tornar a començar", com deia el diumenge passat Azaña. I en tornar a començar, amb l'experiència d'aquests dos anys i mig, no cometre els errors de generositat comesos, i fer tot el que s'hauria hagut de fer en defensa de la República, i que no s'ha fet.

En les eleccions del dia 14 s'hi juga l'esdevenidor de l'autonomia catalana, i de la República, perque aquestes dues coses van lligades estretament.

Vèncer la Lliga és vèncer els enemics de Catalunya i de la República. I aquest és el deure de tots els catalans i de tots els homes d'esquerra.

VOTS PER A LA LLIGA...

—Sí, tot el que vulgueu, senyor Albiñana... Però sobretot assegureu-me els vots dels monàrquics barcelonins en les eleccions de diumenge!

LLISTA N.° 1

COALICIO D'ESQUERRES CATALANES

Carles Pi i Sunyer
Jaume Serra i Hunter
Estanislau Duran i Reinals
Antoni Ventós i Casadevall
Antoni Vilalta i Vidal
Marian Martínez i Cuenca
Jaume Vàchier i Pallé
Josep Escofet i Andreu
Ferran Boter i Maurí
Francesc Carbonell i Vila
Hilari Salvadó i Castell
Vicenç Bernades i Biusa
Domènec Pla i Blanc
Emili Granier i Barrera
Josep Gispert i Vila
Francesc Godó i Rec
Tomàs Pumarola i Julià
Ot Hurtado i Martí
Benet Morí i Ballester
Antoni Oliva i Oliva
Ricard Altaba i Planuc
Francesc Rossell i Muntaner
Joan Cordomí i Pujolar
Josep M. Massip i Tàbal
Ramon Junyent i Vila
Cristià Cortès i Lladó

Suplents

Ramon Eroles i Surribes
Francesc Ferrer i Pié
Antoni Lloret i Fumanal
Gaietà Rahola i Escofet
Ramon Palomes i Tudó
Delmir Ibàñez

Cada dia un raig

Aquell jaco

Si considerem amb atenció el tracte que el cos electoral donará a la Lliga diumenge vinent, ta adonarem de l'extraordinària riquesa del nostre idioma. En podriem dir "pasta"; si no fos que això ve de "pasadera", paraula evidentment barbara i estranya. En podem dir "llisada", perquè la nostra victòria serà molt llisa, o "matjada", perquè els lliguers ensenyen les natges cadascuna que és un fastic; o "llenya", perquè són fets de la llenya amb què es cremen els màrtirs. També en podem dir "polissa", perquè la Lliga és una organització amb molts horaes de palla; "tonyina", perquè els seus tàches són molt petits, a part dels lliços universals que hi pul·lulen; "estomacada", perquè els amics de Cambó i Ventosa són gent d'estómac poderós. Quaden "serra", "estassada", i altres denominacions que em sap greu de no recordar, encara que això, sobretot, no modificarà la realitat de la gran colonada antiretàrtica que els hores laics portarem a terme.

I que no digui ningú que és massa presumpció de cantar tan aviat la pròpia victòria i la derrota, desfeta o desconfita dels altres. Trobo que més val fer-ho ahora que no pas després, tenint un cor delicat com el meu. Després, em trobaria cruel. Més m'estimo semblar ara presumit, del moment que pue ferho amb la companyia del bo i millor de Catalunya.

C. A. Jordana

El Govern Lerroux, a la feina

PER TAL DE DESFER L'OBRA DELS GOVERNS AUTENTICAMENT REPUBLICANS

Madrid, 9. — Sembla que al Ministeri del Treball hi ha el propòsit d'encomanar al Consell del ramell nom l'estudi i redacció d'un Codi del Treball que no signifiqui elaboració de noves lleis, sinó comprimir les existents fins a formar un tot orgànic, i recopilar totes les que regeixen en l'actualitat, fruint-ne, però, tot el que pràcticament s'ha demostrat que és inútil.

També es prepara un projecte de llei sobre alienació de l'ofici forçós, assentat sobre bases diferents de les corrents fins ara i amb fonamenta de fácil aplicació sobre obres de rendabilitat i utilitat immediata.

Per últim, es prepara un altre projecte sobre intensificació de l'actuació de les Borses de Treball.

* * *

Madrid, 9. — El sots-secretari d'Agricultura, senyor Alvarez Mendizabal, ha convocat caracteristats elements agraris que pertanyen al Comité d'enllaç d'entitats agro-pequàries, per tal de canviar impressions sobre els decrets que prepara, complementaria del promulgat sobre la taxa del blat.

* * *

Madrid, 9. — El ministre d'Agricultura ha encarregat a l'Institut de Reforma Agraria la preparació de diversos projectes, a part del que ja s'ha parlat sobre arrendaments.

Es presentará ja elaborat un projecte de redenció de béns comunals, i un altre sobre redenció de fors.

10 de gener de 1934
Portada de *L'Opinió* amb la candidatura de la Coalició d'Esquerres Catalanes, per a les eleccions municipals a Barcelona, —liderada per Carles Pi i Sunyer, d'Esquerra Republicana— i formada per tots els partits catalanistes republicans: ERC, ACR, PNRE i USC.
AHCB

Un altre 12 d'abril

Les eleccions del 14 de gener de 1934 tornen a ser unes eleccions polítiques, com les del 12 d'abril de 1931. Aquí, el triomf de la Lliga seria «*el triomf d'Albiñana, del noi* [José Antonio] *Primo de Rivera, del Gil Robles* [...], *dels antirepublicans i dels anticatalans. No s'ha d'oblidar que a la candidatura de la Lliga van dos monàrquics carlins*», avisa *L'Opinió*. I reconeix que la candidatura de la coalició no és ben bé com haurien volgut, però «*aquest és un moment per mirar més enllà*». Serà un nou 12 d'abril per tornar a començar, com digué Azaña al míting. I avisa que amb l'experiència d'aquests dos anys i mig, no s'han de «*cometre els errors de generositat comesos*» i s'ha de fer «*tot el que s'hauria hagut de fer en defensa de la República, i que no s'ha fet*».[1135]

D'acord amb la Llei municipal de Catalunya, aquestes eleccions són amb llistes tancades. En el cas de la capital de Catalunya, són llistes de 26 candidats a regidors i 6 suplents, en districte únic de tot el municipi, amb un règim electoral majoritari que introdueix elements de proporcionalitat atenuada: el 65% dels llocs de regidors són per a la llista més votada, un altre 65% proporcional per a la segona llista més votada i així successivament fins a cobrir la totalitat de 40 regidors que formen el consistori.

Hi ha set candidatures a Barcelona, ordenades per números. La llista número 1 és la Coalició d'Esquerres Catalanes, formada pels partits del Govern Companys, encapçalada per Carles Pi i Sunyer. La llista 2 és de Lliga Catalana i carlins, encapçalada per Lluís Duran i Ventosa; la llista 3 és del Partido Republicano Radical, encapçalada per Luis Matutano; la llista 4 és del Partit Comunista de Catalunya, encapçalada per José del Barrio; la llista 5 és del Partit Nacionalista Català, encapçalada per Josep Maria Xammar; la llista 6 és d'Extrema Izquierda Federal, encapçalada per Enric Mir; i la llista 7 és del Bloc Obrer i Camperol, encapçalada per Joaquim Maurín.[1136]

A la llista de les esquerres la majoria dels candidats són nous i no hi figura cap dels dirigents principals dels partits que varen concórrer a les eleccions anteriors del 12 d'abril de 1931. Dels antics regidors d'Esquerra passats al Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, continua Antoni Vilalta però no pas Joaquim Ventalló, el director de *L'Opinió*. Sí que hi entren un altre director de periòdic, Josep Maria Massip, de *La Rambla*, i dos periodistes de *L'Opinió*, Emili Granier-Barrera per USC i Vicenç Bernades, per ERC. Carles Pi i Sunyer, que tres anys abans era del Partit Catalanista Republicà, és el candidat a alcalde amb el bagatge d'haver estat diputat a Corts i al Parlament de Catalunya, conseller de Finances, conseller delegat del president de la Generalitat i ministre de Treball al Govern de Diego Martínez Barrio.[1137]

En els dies previs a la votació, *L'Opinió* pren l'estil de diari electoral i accentua els atacs contra la Lliga, que acusa de pràctiques irregulars durant la campanya i el mateix dia electoral, entre les quals l'agressió d'uns carlistes al periodista de *La Publicitat* Josep Maria Planes.[1138] En els entrefilets hi ha una insistència destacada gràficament en indicar que s'ha de votar la candidatura número 1 i no cap altra, que no es voten noms com abans i que cal està atents a candidatures falses.

Les esquerres han de guanyar per higiene política, perquè «*si hi ha alguna cosa podrida en la política catalana és aquest conglomerat d'interessos que duu el nom de Lliga, que tracta de reconquistar l'Ajuntament de Barcelona per tal de posar-lo al servei de les grans Companyies, per tal de dispensar els Convents de pa-*

col·ligades», *L'Opinió*, 9 de gener de 1934, p. 1.

1135 Editorial: «Eleccions polítiques», *L'Opinió*, 10 de gener de 1934, p. 1.

1136 «Les eleccions municipals de diumenge vinent. Abans d'ahir es feu la presentació de candidatures», *L'Opinió*, 9 de gener de 1934, p. 6.

1137 «Llista nº1. Coalició d'Esquerres Catalanes», *L'Opinió*, 10 de gener de 1934, p. 1.

1138 «Com pensen guanyar la Lliga i els seus aliats. Un dia fan tallar els fils dels altaveus de la Monumental per evitar que siguin sentits els oradors... Ara han agredit un periodista esquerrà per tal de deturar la campanya» i «Uns minyons del requetè agredeixen el periodista Josep Maria Planes. Es consideraven deshonrats perquè El Be Negre havia publicat un manifest del seu rei Alfonso Carlos, adreçat 'A mis leales de la Lliga'», *L'Opinió*, 12 i 13 de gener de 1934, p. 1 i 5.

13 de gener de 1934
Vinyeta de Porta presentant la disjuntiva de les eleccions municipals, entre les esquerres republicanes i les dretes monàrquiques: «*LA VERITAT SORTINT DEL POU*
CIUTADÀ: Tu diràs a quin dels dos miralls et reconeixes.».
AHCB

gar impostos i, possiblement, per a llançar al carrer aquestes tres mil criatures menjades de l'anèmia que el primer Ajuntament de la República ha portat als antics Col·legis dels jesuïtes, en arrencar-los del carrer perquè no fessin de trinxeraires».[1139] «*La pitjor de les immoralitats*», però, és la crida de les juntes diocesanes dependents del bisbe Irurita demanant el vot per la Lliga, en un manifest que *La Veu de Catalunya* publica en català i *El Correo Catalán* en castellà: «*Pensem que les persones veritablement religioses han de sentir-se fondament ofeses de l'actuació d'aquests mercaders del Temple*».[1140]

Diumenge 14, la portada de *L'Opinió* és una crida al vot amb grans titulars —«*Als electors de Barcelona. Voteu la candidatura número 1, que és la de les Esquerres Catalanes coaligades*»—, «*Amb les esquerres, per Catalunya i per la República*» a la manxeta, i la denúncia de més irregularitats de la Lliga. «*Volen guanyar sigui com sigui!*».[1141] «*És un nou 12 d'abril*» diu l'editorial, que recapitula les crítiques a la Lliga i als seus dirigents Cambó i Ventosa: van marxar d'Espanya en proclamar-se la República i, en tornar, mesos més tard, van iniciar una campanya de desprestigi de la República amb els seus aliats del temps de la monarquia, a la qual tots dos havien prestat tants serveis. «*Però no passaran*», perquè les esquerres catalanes barraran el pas als companys de Gil-Robles i els republicans espanyols recolliran «*el batec unànime de les esquerres catalanes estretament unides per Catalunya i per la República*».[1142]

1139 Editorial: «Contra la Lliga, per higiene ciutadana», *L'Opinió*, 12 de gener de 1934, p. 1.

1140 Editorial: «Davant les eleccions de demà, diumenge. La pitjor de les immoralitats», *L'Opinió*, 13 de gener de 1934, p. 1.

1141 «La indecència electoral de la Lliga. Ha repartit als militants del partit radical candidatures seves i sembla que creu haver-se assegurat la col·laboració dels elements directius radicals a Barcelona per a obtenir els 15.000 vots que estima que li fan falta. Es parla que aquesta maniobra ha estat cotitzada en 250.000 pessetes» i «En un nou escorcoll al local de la Lliga han estat trobades armes i municions», *L'Opinió*, 14 de gener de 1934, p. 1 i 7.

1142 Editorial: «Amunt els cors!», *L'Opinió*, 14 de gener de 1934, p. 1.

La candidatura encapçalada per Lluís Duran i Ventosa és derrotada a Barcelona per 30.000 vots de diferència, «*Catalunya ha fet servir amb energia el fuet damunt el rostre descarat de la Lliga Regionalista*». Són 162.457 vots de les esquerres contra 133.885 de la Lliga i els carlins, segons els resultats provisionals, a falta de les dades d'una secció del districte VI, «*on un valent de la Lliga trencà l'urna*».[1143]

Amb els resultats definitius, les esquerres guanyen a set dels deu districtes de Barcelona, amb un total de 162.457 vots i la Lliga amb 133.885. La candidatura radical, en tercer lloc, només rep 21.109 vots, el Bloc Obrer i Camperol, 1.964, el Partit Nacionalista Català, 1.953, el Partit Comunista de Catalunya, 1.495 i l'Extrema Esquerra Federal, 658 vots. Surten elegits tots 26 candidats de les Esquerres —17 d'Esquerra, 4 d'Acció Catalana Republicana, 3 de la Unió Socialista de Catalunya i 2 del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, que són Antoni Vilalta i Ricard Altaba— davant 10 de la Lliga —un dels quals és de la Comunió Tradicionalista— i 4 radicals.[1144] Les esquerres triomfen també arreu de Catalunya.[1145]

La lliçó principal que *L'Opinió* treu de la victòria és la importància de la coalició de les esquerres unides, en dos sentits: sense coalició hauria guanyat la Lliga i amb coalició serà més possible el bon govern de l'Ajuntament, per «*l'assessorament mutu de les forces i organitzacions coaligades en els llocs de govern que tot seguit ocuparan*» , de manera que de la «*reciprocitat en el control, de l'emulació que en naixerà, poden seguir-se'n avantatges importants*». I en treu dues conseqüències: «*la tallada d'ungles i l'afaitada d'aquest conglomerat monstruós, el muntatge del qual devem a la Lliga Regionalista*» i «*el poderós ajut*» de la votació popular de diumenge «*aportarà a l'obra dels homes d'esquerra de fora de Catalunya*».[1146]

La satisfacció que *L'Opinió* ha mostrat per les primeres mesures del Govern d'esquerres de la Generalitat —publicació immediata de les resolucions, traspàs dels Mossos d'Esquadra de Presidència al departament de Governació, un pla d'organització de la burocràcia i administració amb criteris d'austeritat—[1147] la mostra també davant l'obra de govern que ha de caracteritzar el nou Ajuntament de Barcelona, mirall de tots els altres. «*Cal donar la sensació que la vida municipal catalana, a mans de les esquerres, amb plena responsabilitat, es desenrotlla amb un pensament auster i recte*». Serà un exemple per a les esquerres espanyoles, que per a presentar batalla als monàrquics ho tindran més difícil a causa del caciquisme, que és més arrelat a Espanya. «*Però, si hi posen el coll, venceran i entre tots escombrarem l'allau feixista que tractava d'avançar*».[1148]

Els canvis en l'estructura del Govern municipal introduïdes per la nova llei catalana, entre els quals destaca la separació de les figures de l'alcalde i del president de l'assemblea municipal, a la manera parlamentària del Govern i del Ple, permeten augurar un nou estil. Potser el que caldria és que se'n parlés poc, de l'Ajuntament, «*com a senyal que no es fan fantasies*», diu *L'Opinió*. La seva tasca hauria de reduir-se a administrar la ciutat «*amb la diligència d'un bon pare de família, d'una família carregada de deutes*». Després de tants anys d'irregularitats, deutes i escàndols, el diari resumeix el que per si sol ja seria una gran obra del nou Ajuntament: «*Fer ingressar el que s'hagi calculat, conservant les obres, perfeccionant els mitjans actuals*

1143 La votació complementària en aquest col·legi electoral es celebra l'endemà dimarts 16 de gener, amb poca votació i el resultat favorable a les esquerres, sense que modifiqués la victòria de la Lliga en aquest districte. «La votació complementària al col·legi on la Lliga feu trencar l'urna. Votaren pocs electors i tingué majoria la candidatura d'Esquerres», *L'Opinió*, 17 de gener de 1934, p. 1.

1144 «El poble ha parlat. La Lliga és derrotada, a Barcelona, per trenta mil vots» i «Resultats electorals definitius per districtes, a Barcelona», *L'Opinió*, 16 de gener de 1934, p. 1-5.

1145 «Les esquerres obtenen un triomf esclatant a tot Catalunya», *L'Opinió*, 16 de gener de 1934, p. 6.

1146 Editorial: «Ensenyaments de la victòria», *L'Opinió*, 16 de gener de 1934, p. 1.

1147 Editorial: «Avantatges de la concentració d'esquerres. Assenyades orientacions del govern de la Generalitat», *L'Opinió*, 11 de gener de 1934, p. 1.

1148 Editorial: «Hora de treball», *L'Opinió*, 17 de gener de 1934, p. 1.

L'OPINIÓ

CATALUNYA HA FET SERVIR AMB ENERGIA EL FUET DAMUNT EL ROSTRE DESCARAT DE LA LLIGA REGIONALISTA

Any VI-Número 817 · Preu: 10 cèntims · BARCELONA · Dimarts, 16 de gener de 1934

LA JORNADA VICTORIOSA DE DIUMENGE

L'AUTONOMIA I LA REPUBLICA HAN ESTAT NOVAMENT SALVADES

LA CARLINADA, VESTIDA DE LLIGA, DESFETA PEL POBLE LIBERAL I CATALANISTA

ENSENYAMENTS DE LA VICTORIA

La magnitud de l'èxit assolit per la Coalició d'Esquerres Catalanes en la jornada d'abans-d'ahir i l'alegria corresponent no han d'entelar el judici de la democràcia de la nostra terra. Cal que tots mediteu fondament sobre la manera de fer rendir al triomf els fruits màxims per tal de preparar futures realitzacions. També cal analitzar els defectes per tal d'esmenar-los millor.

Tenim, en primer terme, un ensenyament, el de la necessitat de la coalició. Val a dir que foren comptats els homes d'esquerra de certa categoria que no la veiessin amb bons ulls. Gairebé tots la volien amb entusiasme i treballaren amb braó per arribar-hi.

No ens volem lliurar a la tasca poc plaent de barrejar sifres, però ens sembla indiscutible l'afirmació feta per molts que sense la coalició hauria guanyat la Lliga. Per mitjà de la unió esquerrana, no sols hem sumat els vots de tots, sinó que tal vegada ha estat possible tapar buits que la separació i la discòrdia haurien provocat.

La coalició, per altra banda, ha tingut la virtut de donar satisfacció a un deixi general i imperiós del poble català, i ha fet possible, després de la victòria, l'assessorament mutu de les forces i organitzacions coaligades en els llocs de govern que tot seguit ocuparan. D'aquesta reciprocitat en el control, de l'emulació que en naixerà, poden seguir-se'n avantatges importants. La fixació de tots els ressorts del poder públic en un sol partit té l'inconvenient de posar-lo sota la pressió d'una crítica que, en depassar el nivell normal, li estronquin projectes de govern i l'afebleixi. En canvi, en sotmetre'l només a la censura de les oposicions naturals, aquesta crítica l'estimula i el depura.

El resultat magnífic de les eleccions municipals catalanes té altres dues conseqüències immediates. Per una banda, la tallada d'ungles i l'afaitada d'aquest conglomerat monstruós, el muntatge del qual devem a la Lliga Regionalista. Tota la clericalla, la carlinada i els devots del pobre senyor Cambó han estat passats de gudament per la pedra. Fa escruixir la visió del que hauria passat si haguessin guanyat arreu de Catalunya tots aquests amics del Gil Robles i de la caverna castellana. Els homes desgraciats d'esperit liberal haurien vist com sorgia una persecució a la manera xinesa amb tots els refinaments. Persones que perdien la feina, gent que havia d'abandonar el seu poble, misèries a dojo. Ara els tenim fermats, a ells i a llurs concupiscències, per una temporada llarga. Si les esquerres no cometen errors, els hi tindrem per molt de temps.

Una conclusió s'imposa després de les violències de concepte emprades pel senyor Cambó en el seu darrer parlament preelectoral. Si tots els esquerrans eren immorals i ells eren tots purs, immaculats, el país, amb els seus sufragis, li ha respost que els tacats són ells.

L'altra conseqüència és el poderós ajut que la manifestació popular del diumenge aportarà a l'obra dels homes d'esquerra de fora de Catalunya. En aquelles comarques no catalanes feia molta falta sentir l'oreig que els vindrà de Llevant i portarà l'optimisme als liberals que amb grans impediments i esforç es veuen ofegats per la reacció.

Azaña i els seus amics, que tant ho són de Catalunya, ja saben que aquesta no ha fallat ni fallarà en l'obra empresa en comú.

I ara mans a la feina. Desitgem amb tota l'ànima que les forces triomfants es facin dignes de la confiança que novament els ha estat atorgada.

L'HONORABLE PRESIDENT DE LA GENERALITAT, SENYOR LLUIS COMPANYS, EN EL MOMENT D'EMETRE EL SEU VOT

EL POBLE LIBERAL I CATALANISTA VOTA LA REPUBLICA TRIOMFA

El poble ha parlat

LA LLIGA ES DERROTADA, A BARCELONA, PER TRENTA MIL VOTS

Aquesta diferència de vots dóna una idea aproximada de com l'opinió republicana ha reaccionat a la nostra entrada.

Mai hagués pres que el poble esquerrà que la República estava en perill si quedà a mans de les dretes, perquè es redreçà i formés un front compacte que amb la seva embranzida ho ha escombrat tot. Barcelona ha conegut un altre dia 14 d'abril!

A hores d'ara, Cambó i els seus acòlits deuen odiar potser d'valerà de felgar la bilis ja no els deu cabre a la boca, i el collet d'aquest estat biliós el veurem en lletres de motlle en la seva premsa, que dedicarà tota menys de pensaments als homes de la Coalició d'Esquerres.

La Lliga, per tal de guanyar "fos com fos", s'havia aliat amb els monàrquics, amb els carlins, amb tota la runta més crosta i amb els ferrosiletes. Tot això no li ha servit de res. Davant l'allau dels republicans conscients dels seus deures.

No els ha valgut de res aquest maridatge fastigós amb els enemics de la República, ni tampoc els ha valgut de res els tretta anys d'experiència electoral, quan s'han trobat davant un contrincant que ja havia passat l'aprenentatge d'unes eleccions com les del 19 de novembre, que la Lliga pogué falsejar l'elecció al seu gust, davant la desorganització dels partits d'esquerra.

En aquestes eleccions els interven-

Cada dia un raig

Aquella pupil·la

Ara no es podrà pas dir que es tractava d'una omada sentimental. La raó no havia presidit mai unes eleccions tan manifestament com diumenge. La Lliga, forasenyada, renega del seny; això us pròvarà prou que el seny, el seny català, que és naturalment republicà i d'esquerra, ha guiat la massa victoriosa d'electors que han votat contra la Lliga.

No vull pas dir que no hi hagi sentiment en aquestes eleccions. Hi ha hagut els bons sentiments esquerrans que són molts i profunds. Ara hi ha el sentiment de la Llibertat, en el qual no pot acompanyar-la. Tota pregària no fan del redreçament vigorós del nostre poble un sofer sentimental. El cos electoral conserva la vista fina. Ha mirat per aquí, ha mirat lluny d'aquí... com a conseqüència d'aquesta serrada inspecció ocular, ha deixat les dretes que no hi veuen de cap ull.

C. A. Jordana

CAL MULTIPLICAR ELS AFILIATS DE LA LLIGA!

—Si no us casen, oh prohoms concos de la gloriosa Lliga, tot aquest bé de Déu de civico-femenines no ens serviran per a res!

16 de gener de 1934
Portada de *L'Opinió* celebrant la victòria de les esquerres republicanes a les eleccions municipals.
AHCB

de cultura, ajudant els pobres, mantenint la salubritat i no consentir la puja de les subsistències».[1149]

L'escàndol del dia és la proclamació de Joan March com a diputat, amb el vot favorable dels diputats de la Lliga. Per tractar-lo de contrabandista,[1150] *L'Opinió* és denunciada, per segon cop en poques setmanes.[1151] I l'endemà ho reitera, apel·lant a una declaració antiga: «*El senyor March és un contrabandista, digué un dia el ministre senyor Carner. 186 diputats han votat a favor del senyor March. Per dir això hem estat denunciats*».[1152] Continua la reiteració de les crítiques a la Lliga en titulars i editorials, augmentades per les declaracions postelectorals dels seus diputats a Madrid, tot acusant de «*gentussa*» Trias de Bes, Vidal i Guardiola i Ventosa i Calvell i reblant la pressió sobre Cambó.[1153]

La retirada de la Lliga

«*La Lliga es va posant frenètica*» és el titular del dia que es coneix una declaració solemne del Consell de Govern del partit regionalista que anuncia la retirada dels seus diputats del Parlament de Catalunya. El partit de Cambó es manifesta en contra de les solucions dictatorials que alguns voldrien, per «*l'impuls d'una justificadíssima contrarietat*». Els recorda que aquestes solucions són contràries a «*l'espiritualitat i als interessos materials de Catalunya*», però demana al Govern lerrouxista que aturi el traspàs del servei de l'ordre públic, per la manera com la Generalitat el ve exercint. La Lliga considera inajornable implantar la representació proporcional a totes les eleccions, als parlaments republicà i català i als municipis i avisa que, mentre a Catalunya no es compleixin aquestes condicions, els seus representants «*queden rellevats del deure d'aportar-hi la seva col·laboració*».[1154]

El comentari de *L'Opinió* és al mateix subtítol de la notícia: «*I acaba donant a entendre que els diputats regionalistes al Parlament català potser plegaran,... però no diu si renunciaran el sou*». «*Bon vent, si així els abelleix*», però potser els convé més conformar-se amb la realitat «*i que vegin que perquè precisament actuen com actuen el poble no els assisteix*». És un consell, que canviïn de procediment «*si volen guanyar un dia o altre*».[1155]

L'interès de la Lliga en aturar el traspàs de l'ordre públic és una mutilació de facultats en allò que «*constitueix el nervi de la nostra sobirania*», sense el qual el Govern català no passaria de ser «*una Diputació provincial amb jurisdicció damunt un territori extens*». *L'Opinió* afirma que una de les causes de la derrota municipal dels regionalistes és el retraïment d'una massa important del catalanisme de dreta que ha sentit repugnància a donar els vots a Cambó. Perquè, una vegada més ho recorda, és «*l'home que hagué de fugir de la seva pàtria el 14 d'abril de 1931 per no tenir la valentia de presentar-se davant els seus conciutadans*».[1156]

«*La Lliga, partit anticatalà*», clama el titular de primera pàgina. Els seus diputats no renuncien a Madrid, perquè així podran treballar més contra Catalunya, clama la manxeta. La Lliga passa una crisi interna que, «*si no arriba a costar-li la vida, almenys donarà lloc a què aquest partit perdi absolutament el caràcter catalanista amb què ha vingut disfressant-se fins ara*». No és més que una «*organització al servei d'interessos, en posposar l'interès comú al particular*», escriu el diari. I posats «*en el paper de traïdors, que no s'estranyin els seus homes si no mereixen des d'ara cap respecte*».[1157]

1149 Editorial: «La tasca del nou ajuntament», *L'Opinió*, 18 de gener de 1934, p. 1.

1150 «Els diputats de la Lliga han votat a les Corts de la República a favor del contrabandista March» (manxeta) i «Una cambra de contrabandistes. L'aventurer March fou proclamat diputat, ahir, per 186 vots contra 54», *L'Opinió*, 18 de gener de 1934, p. 1 i 13.

1151 «*L'Opinió* ha tornat a ésser denunciada», *L'Opinió*, 18 de gener de 1934, p. 1.

1152 Manxeta de *L'Opinió*, 19 de gener de 1933, p. 1.

1153 Editorial: «Gentussa», *L'Opinió*, 19 de gener de 1934, p. 1.

1154 «Política pintoresca. La Lliga ha redactat una declaració», *L'Opinió*, 19 de gener de 1934, p. 1.

1155 Editorial: «Qui parla de coaccions?», *L'Opinió*, 20 de gener de 1934, p. 1.

1156 Editorial: «El senyor Cambó ensenya l'orella», *L'Opinió*, 21 de gener de 1934, p. 1.

1157 Manxeta i editorial: «La crisi interna de la Lliga», *L'Opinió*, 23

L'OPINIÓ

NO RENUNCIEN LES ACTES DE MADRID PERQUE AIXI PODRAN TREBALLAR MES CONTRA CATALUNYA

Any VI-Número 823
Preu: 10 cèntims
• BARCELONA • Dimarts, 23 de gener de 1934

La Lliga, partit anticatalà

LA CRISI INTERNA DE LA LLIGA

No hi ha dubte que aquesta crisi interna que està passant ara la Lliga, de resultes de la seva desfeta del dia 14, és la més forta que ha passat de la seva naixença ençà. I ho és tant, de forta, que podria afectar àdhuc la seva mateixa existència, i si no arriba a costar-li la vida, almenys donarà lloc a què aquest partit perdi absolutament el caràcter catalanista amb què ha vingut disfressant-se fins ara, i que adopti el seu caràcter real d'organització al servei d'interessos, en posposar l'interès comú al particular. I és evident que aleshores els autènticament catalanistes que vénen militant de bona fe a la Lliga, se'n separaran automàticament.

Partit d'interessos, va abocar els diners sense mesura en la lluita electoral d'ara fa vuit dies, amb la seguretat que, com que els diners ho poden tot, la seva victòria era segura i que els seus interessos anaven a ésser assegurats per una temporada llarga. Però si els diners ho poden tot, allò que no poden és corrompre les consciències quan es tracta d'un poble com el català en el qual viu despert el sentit de la ciutadania. Dèiem que no passarien, i, a pesar de tots els seus diners, no han passat.

Aleshores, però, ¿com es manifesta la Lliga davant del resultat electoral? Mentre els seus homes dirigents van a Madrid a fer declaracions públicament i tracten d'incivil el poble català perquè no els ha votat, els seus diputats d'ací anuncien amb menyspreu que es retiraran del Parlament de Catalunya, i les seves joventuts els marxen, s'independitzen i tracten de constituir uns feixos que actuïn — si els ho deixem fer — parallelament amb l'organització que el Gil Robles tracta de crear a Madrid.

I el catalanisme, on queda? Enlloc. Si hi ha algun catalanista, encara, dintre la Lliga, se n'anirà en adonar-se que s'ha equivocat de partit. La política, el país, la governació, les corporacions, al servei de la Lliga. Heus ací el programa d'aquest partit. Però com que per a aconseguir de realitzar-lo, cal caçar el poble amb algun miralllet — aquest és el respecte que el poble els mereix, — aleshores el catalanisme pot servir pel cas.

I si això no els reïx, ah, aleshores Catalunya tant se val, l'autonomia no interessa, el catalanisme ja es pot llançar com un mal endreç. I demanen que el Govern de Madrid intervingui en la nostra política, i encarreguen a un diputat castellà que protesti de les eleccions catalanes al Parlament monàrquic de la República, i tracten d'influir perquè no es completi el traspàs de l'Ordre públic.

Si gosessin, organitzarien aquell tren de catalans per a tornar l'Estatut a Madrid, que el senyor Royo Villanova anunciava en un dels seus atacs de ràbia.

Per nosaltres ja el poden organitzar. Si s'han pensat que l'autonomia era que la Lliga continués caciquejant a Catalunya com hi caciquejà d'ençà de la seva naixença fins al 1923, s'han equivocat. L'autonomia ve precisament perquè va venir la democràcia, i no els senyors de la Lliga. Com la República va venir per acabar amb el Govern dels bisbes, dels banquers i dels generals, perquè governessin els que el poble creiés més adequats.

Fins ara encara hi havia algú de bona fe que creia en la sinceritat catalanista de la Lliga. Ara no és fàcil que es trobi qui hi continuï creient. I posada en aquest terreny, en el paper de traïdor, que no s'estranyin els seus homes si no mereixen des d'ara cap respecte.

ELS DIPUTATS LLIGAIRES A LES CORTS DE MADRID

No sóu proporcionalistes?... ¿Doncs, per què veniu tants diputats de dreta, si les esquerres a Catalunya tenen molts més vots que vosaltres?

AQUESTA SETMANA SERA DICTAT EL DECRET CEDINT A BARCELONA EL CASTELL DE MONTJUIC

També serà designada la Comissió econòmica que ha de resoldre el problema dels enllaços ferroviaris

L'AJUNTAMENT QUE EXPIRA EL DIA 31, LIQUIDA NOMES AMB UN DEFICIT D'UNS 8.000.000 DE PESSETES

El doctor Aiguader rebé ahir, al seu despatx de l'Alcaldia, els repòrters de l'Ajuntament, per a comunicar-los les gestions que havia anat a fer en el seu darrer viatge a Madrid.

—He anat a veure si podia conquerir el Castell de Montjuïc per a Barcelona — digué. — S'havien fet molts treballs per a la seva cessió, però sempre s'havia topat amb una sèrie d'obstacles. Aquests obstacles no els hem conegut fins ara; però es poden resoldre.

Quan els vaig saber, vaig telefonar el general Batet i els hi vaig comunicar. Ell em va detallar com i de quina manera havien de solucionar-se, i d'acord amb les seves explicacions en vaig fer nota i la vaig lliurar a Martínez Barrio, el qual la va traspassar al sots-secretari del Ministeri de la Guerra. Quan Martínez Barrio hagi despatxat amb ell, em dirà el que hi hagi. Ara li he de telefonar i ja ho veurem.

Un periodista preguntà a l'alcalde si es podien saber quines eren les raons que s'havien oposat fins ara que la fortalesa de Montjuïc fos cedida a Barcelona.

—Es tracta del trasllat de les presons militars; de l'allotjament dels soldats de la bateria de salves, polvorí, telegrafia sense fils, etcètera. La dificultat principal, de totes maneres, era el trasllat de les presons militars. El general Batet, però, l'ha resolta installant-les a Figueres. Els altres elements han estat convenientment distribuïts, a excepció de la T. S. F., que continuarà allí.

Abans que fineixi l'exercici d'aquest Ajuntament, es donarà el decret de cessió. El traspàs es farà més endavant, per tal de donar temps al trasllat de les presons militars.

La cessió del castell comporta, és clar, la de la zona polèmica, que podrà ésser convertida en jardí per al públic. El castell podrà ésser destinat a Museu o al que sigui. Rocha era del parer d'enderrocar-lo, però jo considero molt millor conservar-lo. Un castell, lliure de les utilitats ombrívoles que havia tingut aquest fins ara, sempre és una cosa que fa bonic. Dóna, a més a més, a la muntanya un gran to romàntic. La urbanització d'aquell indret costarà molt poc, i Barcelona l'afegirà al seu embelliment, com ho féu amb la Ciutadella i l'antic arsenal, avui convertits en Parlament de Catalunya i en parc.

A continuació, el doctor Aiguader parlà dels enllaços ferroviaris.

—Crec que aquesta mateixa setmana el ministre dictarà el decret nomenant la Comissió Econòmica que ha d'estudiar el problema. El futur Ajuntament nomenarà els representants seus que han d'intervenir-hi. També hi intervindran l'Estat central, la Generalitat, per veure el benefici que pot reportar als pobles veïns; les Companyies, relativament, puix ja hi estaran representades per l'Estat, i les anomenades forces vives: Foment del Treball, Cambra de la Propietat, Cambra del Comerç i de la Indústria, etc.

El doctor Aiguader acabà anunciant que aviat l'Ajuntament que expira donarà una nota sobre l'estat econòmic en què es troba, abans de passar a ésser regit pel nou Consistori.

Digué que el dèficit serà el més petit de tots els Ajuntaments barcelonins, si s'exceptua l'Ajuntament del senyor Álvarez de la Campa i el de l'any 1929, que acumulà al pressupost els vint milions de l'Exposició.

—A quant puja el dèficit? — preguntà un repòrter.

—No arriba als vuit milions. I cal tenir en compte que, degut a la resistència de la Cambra de la Propietat, no s'han fet efectius més que quatre milions de l'impost sobre solars.

Cada dia un raig

La nena i l'ocellet

La manca de caritat no està pas concentrada als capellanots panxagrossos o galtaxuclats, encara que aquests s'entestin de vegades a fer veure que en tenen el monopoli. Els éssers que semblen més angelicals tenen sovint aquesta deficiència, com pot provar la historieta moral i instructiva que l'altre dia em va contar un bon burgès panxacontent.

"Al collegi de la meva Fineta (em va dir el bon burgès) tenen un professor de cant i ball que ha estat deixeble del senyor Dalcroze. Les nenes i els nens hi fan unes pantomimes cantades que fan enrogir de gust com el pa de pessic. Si els sentíssiu cantar "la non-non", per exemple, estic segur que us hi adormiríeu. ¡Ho troben tan bé! Però no hi ha cap cançó-dansa d'aquestes tan bonica com "el moixonet". La meva Fineta hi fa d'ocellet, perquè, de tots els infants, és el més lleuger i el que piula millor. La bestioleta està engabiada, sabeu?, i el cor decideix de donar llibertat al captiu. ¡Veiéssiu la Fineta, llavors, fent saltirons de joia, i movent les ales, i fent piu-piu!"

"És clar que això podria ésser un perill, en segons quins infants (continuà el bon burgès fent una rialleta plena de bonhomia). ¡Suposeu que la Fineta s'ho pren de bona fe i comença a desengabiar ocells! Però no hi ha por. Les cançons estan molt ben calculades. Són tan tovetes que no hi ha per què ningú se les prengui seriosament. I menys una noia seriosa com la Fineta. Vaig fer la prova l'altre dia. Vaig fer veure que deixava anar el canari i la nena va fer uns marrameus que eixordaven. "No vull, és meu, no vull!" Em creia que em matava. S'estima tant el canari que no pot viure sense ell."

C. A. Jordana

MANIFESTACIONS DEL CONSELLER DE GOVERNACIO, SENYOR JOAN SELVES

El traspàs dels serveis de sometents i mossos d'Esquadra.—La retirada de la Lliga del Parlament Català i la seva campanya contra el traspàs de l'Ordre Públic.—Les eleccions parcials de diumenge passat

El conseller de Governació de la Generalitat de Catalunya, senyor Joan Selves i Carner, estigué, diumenge al matí, amb els altres consellers, a acompanyar el President a dipositar una branca de llorer a la tomba de Francesc Macià.

A la nit va rebre els periodistes, als quals féu les manifestacions següents, en contestar les preguntes que li varen ésser fetes:

—Esteu satisfet del viatge a Madrid?

—En absolut. Puix què han estat resolts, satisfactòriament, els afers que motivaren el viatge. Com ja sabeu — afegí — vaig anar a la capital de la República per assistir a la reunió de la Junta de Seguretat en la qual s'havia de resoldre qüestions referents al Traspàs de Serveis dels Mossos d'Esquadra i Sometents. S'havien presentat a la Junta dues ponències: Una per al traspàs dels Mossos d'Esquadra i una altra per al dels Sometents. Confeccionaren la primera els senyors Bosch Melano, capità de Seguretat, per l'Estat, i la segona, els senyors Pérez Farràs, comandant dels Mossos d'Esquadra, per la Generalitat i capità Herràs, de la guàrdia civil, per l'Estat.

Un altre motiu del viatge fou el de resoldre petites qüestions accidentals sorgides en l'aplicació dels traspassos de Vigilància i Seguretat. Com sigui que algunes d'aquestes qüestions afectaven Governació i altres la Direcció General de Seguretat, em vaig entrevistar amb el ministre i amb el director general.

La Junta de Seguretat va celebrar dues reunions, i restà acordat i resolt el traspàs complet dels serveis dels Mossos d'Esquadra i del Sometent a la Generalitat. Els termes de l'acord no els vaig a fer públics, perquè han de passar a l'aprovació del Govern de la República i és elemental no divulgar-los fins que apareguin publicats a la "Gaceta". El que sí us puc dir és que aquests traspassos s'han efectuat sota les normes de pur sentit autonòmic que han de produir una satisfacció a tots els bons republicans i catalanistes.

(Segueix a la pàgina 5)

23 de gener de 1934
Portada de *L'Opinió*
amb un titular
de confrontació amb la Lliga.
AHCB

Quan el 30 de gener de 1934 el Parlament català reprèn les seves sessions en absència dels diputats de la Lliga, *L'Opinió* els tracta de desertors. Fins i tot ho retreu Pau Romeva, diputat d'Unió Democràtica elegit en la seva llista, que sí que assisteix al Ple.[1158] El diari confessa emoció davant la seva presència i professa respecte per un home de dreta que «*s'aixeca serenament a la Cambra per combatre cara a cara els seus enemics*». Davant Romeva, «*hom s'adona tot seguit que se les heu amb un bon català*», mentre que Cambó «*no passa de ésser un vulgar financer*».[1159]

Amb tot, el diari crida els regidors regionalistes a sumar-se als d'Esquerra i els nacionalistes republicans per aturar les últimes maniobres dels radicals en els darrers dies de l'Ajuntament automàtic, a punt de cessar.[1160] Un primer Ajuntament republicà, amb ensopegades però amb «*nombrosos i considerables encerts*», que *L'Opinió* acomiada com el «*menys immoral i el més bescantat*» i el mèrit indubtable d'haver proclamat la República el 14 d'abril de 1931. «*Com que hi havia un cert perill, la Lliga no hi era*».[1161] Aquest segon Ajuntament, presidit per l'alcalde Carles Pi i Sunyer, comença bé. Duran i Ventosa de la Lliga fa costat a la majoria a l'hora de parar els peus als primers despropòsits dels quatre regidors radicals, en la interpretació de la Llei municipal, «*potser la única obra de la Cambra en la qual el patriotisme ha operat pel damunt dels interessos partidistes*».[1162]

Les grans lliçons

La preocupació principal de *L'Opinió* és la deriva dretana del Govern Lerroux, sota el qual els militars es permeten de tornar a opinar políticament, com fan els generals Goded i Franco demanant «*palo al moro*», en el que sembla un desig de reviscolar la revolta marroquí i així poder tornar-hi a fer la guerra.[1163] Mentre el Govern no para de fer nomenaments i favors als monàrquics i mostra clemència amb els processats de la «*sanjurjada*»,[1164] *L'Opinió* propugna la fusió de les esquerres espanyoles en el nou partit que prepara Azaña, dissolent la seva Acción Republicana, obert als radical socialistes independents de Domingo.[1165] Preocupa, en canvi, la discrepància interna del Partit Socialista, on Largo Caballero promou «*una propaganda netament revolucionària*»,[1166] davant de la qual Indalecio Prieto defensa, com el diari, la necessitat de fer «*un front general per no perdre res de les conquestes obtingudes l'abril de 1931*». Ni feixisme ni dictadura socialista, sinó democràcia autèntica és el lema de *L'Opinió.*[1167]

Els auguris de Gil-Robles sobre l'inevitable del Govern de les dretes, quan perillen els únics ministres que mereixen confiança a les esquerres, planen com una amenaça: «*Acció Popular, dirigida pels jesuïtes, deixaria endarrere els procediments de Primo de Rivera, més infeliç potser que malvat*».[1168] *L'Opinió* cri-

de gener de 1934, p. 1.

1158 Editorial: «Els desertors del catalanisme», *L'Opinió*, 31 de gener de 1934, p. 1.

1159 Editorial: «El veritable catalanisme», *L'Opinió*, 1 de febrer de 1934, p. 1.

1160 Editorials: «La darrera sessió de l'actual Ajuntament de Barcelona. Els lerrouxistes tenien preparada una apoteosi», «Testaments, no!», «L'obra dels radicals a l'Ajuntament de Barcelona. Subsisteix el perill d'un testament» i «Comiat de l'Ajuntament automàtic», *L'Opinió*, 24, 25, 26 i 28 de gener de 1934, p. 1.

1161 Editorial: «Comiat de l'Ajuntament automàtic», *L'Opinió*, 28 de gener de 1934, p. 1.

1162 Editorial: «S'ha constituït el nou Ajuntament», *L'Opinió*, 3 de febrer de 1934, p. 1.

1163 Editorial: «Un acte criminal», *L'Opinió*, 30 de gener de 1934, p. 1.

1164 «El fiscal de la República, senyor Marsà, addicte al senyor Lerroux, ha retirat l'acusació contra la major part dels encartats en els fets del 10 d'agost», manxeta de *L'Opinió*, 3 de febrer de 1934, p. 1.

1165 Editorial: «La unió de les esquerres espanyoles», *L'Opinió*, 4 de febrer de 1934, p. 1.

1166 Editorial: «Les discrepàncies dintre el Partit Socialista», *L'Opinió*, 2 de febrer de 1934, p. 1.

1167 Manxeta de *L'Opinió*, 7 de febrer de 1934, p. 1.

1168 Editorial: «Indalecio Prieto i Gil Robles es manifesten», *L'Opinió*, 6 de febrer de 1934, p. 1.

2 de febrer de 1934

Vinyeta de Quelus ironitzant amb les «relacions perilloses» entre Cambó i Lerroux, enfrontats durant dècades, de manera especialment virulenta en la campanya de la Solidaritat Catalana de 1907, quan els lerrouxistes atemptaren contra el dirigent lligaire a Hostafrancs: «*"LIAISONS DANGEREUSES" —Quin compromís si en aquest moment em tornés a la boca la bala d'Hostafrancs!*». AHCB

da fort des de la portada:[1169] «*Si Gil Robles guanya avui la batalla.... Les esquerres unides i compactes, en peu, per la República, a prendre-li el poder de les mans!*».

La crisi se salva momentàniament i *L'Opinió* desitja que Martínez Barrio i els republicans radicals de tota la vida facin valdre el seu pes dins del Govern davant la deriva dretana de Lerroux. Un front únic de les esquerres espanyoles entorn d'Azaña, amb els republicans gallecs, els federals, els radical socialistes independents i els partits catalans d'esquerra, hauria de defensar amb els socialistes la voluntat popular.[1170] *L'Opinió* s'alegra de les passes endavant cap a aquesta unió i es demana si l'exemple dels homes de la coalició catalana d'esquerres no pot acabar de convèncer el sector dels radical socialistes, que es resisteixen a participar-hi.[1171]

El suport de la Lliga al líder radical suggereix a *L'Opinió* dues evocacions del primer Lerroux: quan incitava a aixecar el vel de les novícies, entrar a sac als registres de la propietat i anar a les urnes amb un vot i un punyal a cada mà i el dia que Cambó rebé un tret dels seus sicaris, camí d'un míting a Hostafrancs.[1172] Els mals auguris es van imposant: si venç la maniobra de *El Debate* per fer saltar del Govern Martínez Barrio, Guerra del Río i Lara, «*si els socialistes surten al carrer seran acorralats i metrallats per la força pública; però si s'hi llancen els feixistes de Gil Robles...., l'autoritat republicana els farà acatament*».[1173]

La crisi tempestuosa del Govern francès, que *L'Opinió* segueix amb atenció, es resol amb la confirmació

1169 Manxeta de *L'Opinió*, 6 de febrer de 1934, p. 1.

1170 Editorials: «La crisi ajornada» i «Els esdeveniments s'agombolen», *L'Opinió*, 7 i 8 de febrer de 1934, p. 1.

1171 Editorial: «El partit espanyol d'esquerra únic», *L'Opinió*, 17 de febrer de 1934, p. 1.

1172 «Qui havia de dir al senyor Cambó, quan l'atemptat d' Hostafrancs, que algun dia prestaria acatament al senyor Lerroux. Si aquell tros de plom que el Sr. Cambó porta a dins fos una mica sensible..!», manxeta de *L'Opinió*, 9 de febrer de 1934, p. 1.

1173 Editorial: «La Lliga, amb Lerroux», *L'Opinió*, 9 de febrer de 1934, p. 1.

del primer ministre radical socialista i expresident de la República Gaston Doumergue i la formació d'un gabinet de concentració nacional enfront d'una ofensiva monàrquica. El seu lema de «*treva i seguretat*» és un exemple per als republicans espanyols, que bé voldrien un cap de govern que fes una crida semblant.[1174]

A totes aquestes lliçons hi suma *L'Opinió* les que es desprenen del fracàs de la Primera República, de la qual es compleixen seixanta-un anys. Ho resumeix en la manxeta: «*La Primera República va caure per la feblesa dels seus homes de govern i per la manca d'unió dels republicans. Ací els republicans fan la unió. Falta que els homes febles no puguin ésser homes de govern*». Aquells dirigents foren uns ingenus: Salmerón abandonà el poder «*per no signar una sentència de mort*», Pi i Margall «*per no assistir a les lluites fratricides que s'imposaven*». No tingueren l'energia indispensable per combatre els enemics del règim. La República proclamada l'11 de febrer del 1873 morí «*a les mans del republicans, ferida a traïció pels dos enemics seculars de la democràcia: l'espasa i la reacció*». Al cap de tres anys d'aquesta segona, quan l'ombra del feixisme s'estén per Europa, Espanya és «*a mans d'un Govern incolor, sense prestigi i sense força, presoner dels enemics de la República*», que espera un redreçament. Els homes que estimen la llibertat han de saber fer «*la unió sagrada*» i aixafar l'enemic.[1175]

Els partits espanyols s'han d'adonar que «*s'està cometent un crim que tots podem pagar car en ajornar aquesta unió sagrada*», diu *L'Opinió*, en elogiar el discurs pronunciat pel «*cabdill Azaña*» en un teatre de Madrid, davant d'una multitud atapeïda, el mateix diumenge 11 de febrer. Ara que la República es corromp i es prostitueix, «*allò que cal no és renegar-ne, sinó recuperar-la, redreçar-la i esmenar-la. La República abans de tot*», diu l'expresident del Govern en un discurs que el diari reprodueix al llarg de sis pàgines.

L'Opinió es pregunta si algú pot refusar la unió amb un home com Azaña, «*que ho ha estat tot, que s'ho mereix tot i que demostra estar a punt de posar-se en el pla més modest que se li marqui, per tal d'aconseguir la unió*». El diari comprèn que «*els socialistes es veuen empesos cap a la solució violenta de llur problema per una política calculada de persecució i de greuge*», però els demana que pensin en la República «*i en tant com el règim necessita d'ells, i ells dels règim*» i que no vagin sols.[1176]

En aquest context, *L'Opinió* subratlla la utilitat del Govern de coalició de les esquerres davant del regateig de recursos econòmics del Govern republicà que amenaça d'asfixiar l'autonomia i s'oposa a un decret que retalla la competència del Govern sobre la part catalana de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre, com una vulneració de l'Estatut.[1177] Reitera les crítiques a la debilitat de Lerroux davant la força creixent de Gil-Robles i s'estén en els detalls de la traïció de la Lliga, els dirigents de la qual no paren de malparlar de la situació de Catalunya arreu d'Espanya. Parla que «*esperits simplistes i despistats pregonen la guerra civil, com per exemple la Lliga Regionalista*», de «*gent que parla d'anar a la violència al carrer*», fins i tot d'«*homes liberals i catalanistes que per una rancúnia inconfessable ho trencarien tot en lloc de fer el petit sacrifici d'asserenar-se i ofegar odis ridículs d'una ambició fracassada*». Moment molt interessant, diu el diari, «*per a destriar els bons catalans dels que no ho són*».[1178]

Mentre el Govern liberal francès no passa de reprimir els reaccionaris amb trets de cartutxos sense bala i el canceller austríac Dollfuss engega metralladores i canons contra els socialistes que es resisteixen a les influències de Hitler i Mussolini, el Govern espanyol dona ales al feixisme. «*Cal evitar l'esclat de la revolució, cal evitar la guerra civil*», diu *L'Opinió*, «*però que no creguin tots els feixistes, partidaris de la llei de fugues i l'assassinat per l'assassinat, que perquè som li-*

1174 Manxeta i editorial: «La unió per la llibertat», *L'Opinió*, 10 de febrer de 1934, p. 1.

1175 Editorial: «Les grans lliçons», *L'Opinió*, 11 de febrer de 1934, p. 1.

1176 Editorial: «Un gran discurs de Manuel Azaña» i «Hora de rectificar la política. Un discurs històric de Manuel Azaña», *L'Opinió*, 13 de febrer de 1934, p. 1, 2-5, 11 i 12.

1177 Editorial: «L'Estatut, intangible», *L'Opinió*, 20 de febrer de 1934, p. 1.

1178 Editorial: «La crisi de la nostra autonomia», *L'Opinió*, 14 de febrer de 1934, p. 1.

1 de març de 1934
Vinyeta de Porta
ironitzant sobre la retirada de la Lliga
del Parlament de Catalunya:
«*—Jo que em creia que no podria viure sense mi!*».
AHCB

berals i perquè hem demanat la supressió de la pena de mort, els haguem de respondre amb confeti».[1179]

Un altre problema que ha d'afrontar el Govern de Catalunya és la recaptació de les contribucions que s'ha traspassat amb l'Estatut, tradicionalment en mans de recaptadors no funcionaris, que «*són gent de quartos, i per conseqüència, són de la Lliga*». *L'Opinió* prevé el Govern que trobarà fortes resistències dels interessats i de «*llurs amics polítics*» en retirar-los aquesta comesa i encomanar-la als ajuntaments.[1180] També pertanyen a la Lliga, als tradicionalistes «*o a qualsevol altra caverna*», el noranta per cent dels caps i membres del Sometent, que es disgusten pel nomenament del comandant Enric Pérez Farràs, «*un cap fidel al règim, entenimentat i apte*». Constant en les referències despectives a Cambó, el diari recorda que li serà difícil «*tornar a passejar-se pels carrers de Barcelona amb l'arma penjada a l'espatlla, com tots vam veure certa vegada*».[1181] Retreu també els articles de Ventosa i altres dirigents de la Lliga en diaris provincials espanyols presentant una Catalunya plena de misèria que va cap al desastre.[1182]

Cambó és el principal responsable d'aquest derrotisme que ignora les dificultats que posa el Govern a l'aplicació de l'Estatut, amb el regateig econòmic «*que ens lliga de braços*». «*Aquest desgraciat senyor Cambó*» que no vol veure que no fa sinó el joc de Gil-Robles. Que afebleix la posició del president i del Govern de la Generalitat, ben diferent del que passava en temps de la Mancomunitat, que «*un home de dreta, Prat de la Riba*», tenia el suport de tots els diputats republicans. Aquesta manca de respecte a l'autonomia, l'Estatut i a «*la missió patriòtica que a Madrid porta el President de la Generalitat*», on malda per garantir

1179 Editorial: «En el terreny que calgui», *L'Opinió*, 15 de febrer de 1934, p. 1.

1180 Editorial: «Problemes a resoldre. La recaptació de les contribucions», *L'Opinió*, 16 de febrer de 1934, p. 1.

1181 Editorial: «La Lliga i el sometent de Catalunya», *L'Opinió*, 18 de febrer de 1934, p. 1.

1182 Editorial: «Armes reaccionàries», *L'Opinió*, 21 de febrer de 1934, p. 1.

el traspàs de serveis, no fa més que enfondir l'abisme que separa el poble liberal de la dreta regionalista. I pot ser que «*vingui un moment en què el senyor Cambó hagi de fer ús del seu barquet, no per platxeri, sinó per necessitat*».[1183]

Reconquistar la República

La pressió de Gil-Robles i Cambó sobre Lerroux convida *L'Opinió* a incitar-lo a fer valdre les essències republicanes que no deixen d'aflorar en alguns dels seus actes. Abans que sucumbir a la preparació de la restauració o de la dictadura que aquells voldrien, li diu que podria dimitir i posar-se al costat dels altres republicans per demanar a la presidència de la República la dissolució d'aquestes Corts «*monàrquiques i monarquitzants*».[1184] *L'Opinió* insisteix en la idea de la dissolució, donant per fet que no es pot esperar res de Lerroux, que acaba de respondre «*amb una clatellada*» declaracions recents d'Antoni Xirau i Francisco Largo Caballero i sembla condemnat a fer el paper «*d'enterramorts, amb l'agreujant que s'enterrarà ell mateix i aquells dels seus que no renunciïn a ésser republicans*».[1185]

Per a *L'Opinió*, la sintonia amb les dretes monàrquiques fa suspecta la Lliga de flirtejar aviat «*amb algun generalet que li haurà fet peça*». En un clima creixent de violència política a Alemanya, a Itàlia i fins i tot a França —amb l'assassinat al mig del carrer del magistrat de l'afer del financer Alexandre Stavisky—[1186], el diari parla de la violència per la que «*glateix*» el regionalista català. De la il·lusió de veure «*una Catalunya governada pel senyor Cambó, amb un sometent blanc i terrorista dedicat a escanyar pobres i a fer treballar els obrers com més hores i amb menys pessetes millor*».[1187]

No cal amoïnar-se amb l'absència de la Lliga al Parlament de Catalunya, que es veu com una traïció. *La Vanguardia* ha demanat que es dissolgui el Parlament,[1188] però *L'Opinió* defensa, ben al contrari, que els diputats que hi resten representen una majoria enorme del poble català i tenen «*l'obligació de treballar en l'elaboració de les lleis que ens fan falta*».[1189] Els errors de la Lliga sota la dictadura són un recurs a l'hora justificar la dimissió del comissari general d'Ordre Públic, l'antic governador civil de Tarragona Tomàs Ramon i Amat, però també una ocasió d'advertir el Govern català sobre la necessitat de saber triar bé els titulars dels càrrecs.[1190] I la campanya demanant els seus seguidors que es queixin dels mals tractes rebuts dels agents de l'ordre públic dependent de la Generalitat no amaga sinó el desig que el Govern enviï algun general amb el sabre ben gros.[1191]

L'Opinió insisteix sobre la dissolució de les Corts en agreujar-se les diferències del radical Martínez Barrio amb el cap del Govern,[1192] però la crisi forçada pel president de la República no té més efecte que un nou Govern del mateix Lerroux. No hi figura cap ministre de la Lliga, com el diari ha especulat, amb un reguitzell de vells i nous retrets, recordant que Ventosa i Calvell fou ministre del Borbó i la seva dedicació

1183 Editorial: «El derrotisme de la Lliga», *L'Opinió*, 23 de febrer de 1934, p. 1.

1184 Editorial: «Les essències republicanes del senyor Lerroux», *L'Opinió*, 22 de febrer de 1934, p. 1.

1185 Editorial: «El senyor Lerroux i el cap del Govern», *L'Opinió*, 27 de febrer de 1934, p. 1.

1186 Alexandre Stavisky és un estafador d'origen rus, la mort del qual en circumstàncies poc clares, el mes de desembre de 1933, dona lloc a una crisi política per les seves relacions amb la classe dirigent. https://es.wikipedia.org/wiki/Alexandre_Stavisky

1187 Editorial: «L'imperi de la violència», *L'Opinió*, 24 de febrer de 1934, p. 1.

1188 «*La Vanguardia* ha dit que cal dissoldre el Parlament català, tota vegada que la Lliga no vol tornar-hi. *La Vanguardia* ha passat a ésser un diari humorístic», manxeta de *L'Opinió*, 20 de febrer de 1934, p. 1.

1189 Editorial: «Hora d'aprofitar el temps», *L'Opinió*, 25 de febrer de 1934, p. 1.

1190 Editorial: «Ha dimitit el comissari general d'Ordre Públic», *L'Opinió*, 28 de febrer de 1934, p. 1.

1191 Editorial: «La Lliga s'entreté», *L'Opinió*, 10 de març de 1934, p. 1.

1192 Editorial: «Cal dissoldre les Corts», *L'Opinió*, 1 de març de 1934, p. 1.

9 de març de 1934

Vinyeta de Fura denunciant la connivència d'alts càrrecs d'universitats espanyoles amb l'extrema dreta: «*—Apa, passin-ho bé, senyorets! Perdonin les molèsties. Continuïn "fent visites", apallissin policies i escriguin al senyor Albiñana que pot tornar quan vulgui, que en aquesta casa sempre serà ben rebut.*».

AHCB

a la cartera de Proveïments.[1193] Les al·lusions al paper del president de la República i la inspiració que pugui dictar-li «*el seu reverend director espiritual*» mostren una discreta desconfiança. Amb la hipòtesi d'un nou Govern Lerroux amb algun regionalista català i algun altre home de confiança de Gil-Robles, la República «*passarà per la humiliació de trobar-se regida pels mateixos que l'han combatuda i perseguida d'ençà de Pi i Margall*».[1194]

El nou Govern té pocs canvis, quatre: Diego Hidalgo substitueix Martínez Barrio a Guerra; Rafael Salazar a Manuel Rico a Governació; Salvador de Madariaga a José Pareja a Instrucció Pública; i Manuel Marraco a Antonio Lara, a Finances. No hi ha Royo Villanova a Instrucció Pública, com *L'Opinió* preveia, però la novetat anticatalana és l'aragonès Marraco a Finances, que ara es diu Hisenda, que és un «*os imponent*». «*Caldrà tota l'energia i tota la intel·ligència d'un home de categoria*» perquè cedeixi els drets derivats de l'Estatut per la valoració dels serveis. Hi ha un punt d'optimisme en el comentari del diari: si l'autonomia va endavant i amb els altres pobles que hi aspiren s'arriba a «*tres Estats autònoms*», els canvis de Govern a Madrid tindran sempre una importància relativa.[1195]

Aquest tercer Govern seguit i en poc temps d'Alejandro Lerroux és un «*Govern desgraciat*», en el qual el ministre Marraco de seguida dona la nota. Com a federal, vol que Catalunya no vagi més endavant que altres regions i, per tant, frenar el desplegament econòmic de l'Estatut. Si aquest Govern no triga gaire a caure, *L'Opinió* es mostra partidari de trencar-hi relacions, si no oficialment, almenys de fet.[1196] Que un fiscal deixi en llibertat els monàrquics conspiradors reunits a Barcelona amb el doctor Albiñana, en contrast

1193 Manxeta de *L'Opinió*, 1, 2 i 3 de març de 1934, p. 1.

1194 Editorial: «El President de la República ha plantejat la crisi total», *L'Opinió*, 2 de març de 1934, p. 1.

1195 Editorial: «El nou Govern de Madrid. Ja tornem a tenir el senyor Lerroux» i «La crisi solucionada», *L'Opinió*, 3 i 4 de març de 1934, p. 1.

1196 Manxeta i editorial: «Un ministre contra Catalunya», *L'Opinió*, 6 de març de 1934, p. 1.

amb el zel judicial amb incidents socials o electorals, és per *L'Opinió* una nova prova del tarannà del Govern de la República.[1197] El Govern català no hi té competència, però sí que en té en la matèria ja assumida de l'ordre públic i el diari reclama celeritat i eficiència, arran de l'assassinat d'un tramviari i el robatori a un cobrador de la Generalitat a les escales de la casa Cambó. Cal accelerar «*l'organització dels cossos de l'Estat autònom*», amb l'exigència, això, sí d'allunyar-se de «*la política menuda*» dels organismes i institucions de la seguretat pública, defugint les recomanacions particulars de funcionaris no aptes.[1198]

Un Govern que fa els ulls grossos als monàrquics i ordena a la força pública que els empari, com fan ulls grossos els jutges en massa casos, declara ara un estat d'alarma després d'un altre, quan Azaña no l'havia declarat ni en els moments de la «sanjurjada», mantenint sempre la serenitat. *L'Opinió* fa responsable Lerroux que les coses hagin arribat al punt que hagi de recórrer a mesures d'excepció i que no inspiren pas més confiança als republicans, més aviat encara escamna més els ciutadans.[1199]

L'amenaça del feixisme, que les actuacions del doctor Albiñana a les Corts i al defora només fa que desacreditar,[1200] s'engrandeix amb una vaga general de la construcció i les arts gràfiques que paralitza Madrid, però no pas Barcelona, i que *L'Opinió* titlla de vaga feixista. És una vaga que aquí interessa només a la Lliga i a la FAI perquè tracta «*afeblir el Govern de la Generalitat, creant-li conflictes d'ordre públic*». La proclama de l'Aliança Obrera —on «*hi ha gent de bona fe*»— ha caigut en «*una maniobra antirepublicana i anticatalana*».[1201]

El diari s'adreça amb consideració a aquesta aliança en la qual coincideixen la Federació Sindicalista Llibertària dels cenetistes moderats, la Unió Socialista de Catalunya i la Unió de Rabassaires, amigues d'Esquerra, i els comunistes heterodoxos del Bloc Obrer i Camperol de Joaquim Maurín i l'Esquerra Comunista d'Andreu Nin, així com la UGT catalana. Hi ha «*homes honestos que ens mereixen confiança com a homes fidels a llur ideologia*» que haurien estat desbordats i «*els haurien fet seguir un camí que només podia afavorir el feixisme*», quan el que interessa és que «*el Govern de la Generalitat se senti assistit del poble català*». En aquesta situació, «*la millor protesta contra el feixisme és que ningú no abandoni el treball*».[1202]

L'assistència ha de ser absoluta per part de tothom, cal ser «*governamentals*» de l'únic Govern d'esquerres de la República que és el català, insisteix *L'Opinió*, evitant de promoure conflictes, de convocar vagues sense solta ni volta, no deixar-s'hi dur irresponsablement. És una crida als obrers, «*la primera matèria més manejada pels que fien el triomf de llurs interessos a provocar el daltabaix del règim*».[1203] El diari respecta la vaga de la llum i la força d'aquests dies per la justícia de les reivindicacions socials i el conseller de Treball fa que es reuneixin empreses i obrers per a trobar-hi una solució. Quan s'arriba a un acord, *L'Opinió* elogia el conseller Martí Barrera, «*veterà de les lluites socials*», la resta del Govern que hi ha intervingut, el Comitè de vaga i els obrers que «*per Catalunya i la civilització, han sabut defugir el sabotatge i la destrucció*» i les empreses que han posat esforç en la solució.[1204] Mentrestant, s'ha especulat a Madrid amb la declaració de l'estat de guerra a Catalunya que deixaria en mans militars el poder civil del Govern de la Generalitat. I si això passa, declara *L'Opinió*, «*farem el nostre*

1197 Manxeta i editorial: «El Govern, a favor dels monàrquics», *L'Opinió*, 8 de març de 1934, p. 1.

1198 Editorial: «L'ordre públic, encara», *L'Opinió*, 7 de març de 1934, p. 1.

1199 Manxeta i editorial: «Estat d'alarma», *L'Opinió*, 9 de març de 1934, p. 1.

1200 Editorial: «El sentit de la mesura», *L'Opinió*, 11 de març de 1934, p. 1.

1201 Manxeta i editorial: «Una vaga feixista», *L'Opinió*, 13 de març de 1934, p. 1.

1202 Manxeta i editorials: «Contra el feixisme, treball» i «No és hora d'experiments», *L'Opinió*, 14 i 18 de març de 1934, p. 1.

1203 Editorial: «Assistència al Govern», *L'Opinió*, 17 de març de 1934, p. 1.

1204 Manxeta i editorial: «Els conflictes socials es van solucionant», *L'Opinió*, 21 de març de 1934, p. 1.

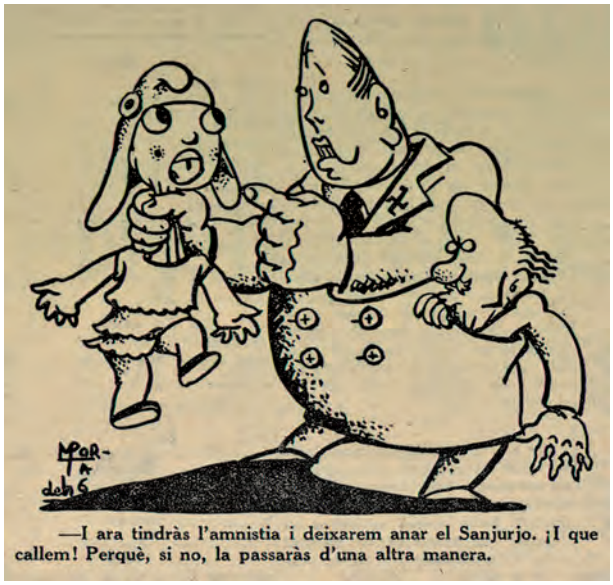

8 d'abril de 1934

Vinyeta de Porta alertant del plans de Gil-Robles, amb Lerroux a la butxaca, contra la República: «*—I ara tindràs l'amnistia i deixarem anar el Sanjurjo. ¡I que callem! Perquè, si no, la passaràs d'una altra manera.*».

AHCB

paper per tal d'impedir el cop d'Estat que es tractés de realitzar».[1205]

L'incendi provocat per uns desconeguts a la tomba de Francesc Macià, el 13 de març a la nit,[1206] ha aixecat una gran indignació. *L'Opinió* parla de camises negres i de creus damunt del pit, d'una «*sensació de fàstic davant la salvatjada reaccionària que s'avança eloqüent a exposar el programa de Govern dels vàndals ferotges*». De les cendres de les banderes i les corones, que han produït «*una altra floració lluminosa, perfumada i exuberant*» de fervor per Macià i la «*fe en els ideals que serviren d'estel al President de Catalunya*».[1207]

L'Opinió no destaca a la portada l'aprovació de la Llei de contractes de conreu, de la qual publica el text complet.[1208] Elogia aquesta llei com a «*pacificadora del camp català*» en fer balanç del treball ben profitós fet pel Parlament d'ençà de la presentació del Govern de concentració de les esquerres. L'han votada cinquanta-sis diputats, quatre més dels dos terços reglamentaris, hi ha votat des d'Unió Democràtica a la Unió Socialista, des del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra a Acció Catalana, passant per l'Esquerra majoritària i els radicals autònoms de Tarragona. Cap vot en contra, només l'absència de la Lliga, que segueix «*ensumant carteres a Madrid*» i es debat entre un corrent «*pseudo-catalanista intel·ligent*» i un corrent de «*filo-feixistes, abocats a la intransigència de l'abstenció*».[1209]

La Lliga perd el temps, diu el diari, mentre crítica des de *La Veu de Catalunya* el conseller de Justícia

---

1205 Editorial: «A l'aguait de l'estat de guerra», *L'Opinió*, 16 de març de 1934, p. 1.

1206 «Acte de salvatjada. Anit passada foren cremades les banderes i les flors de la tomba de Macià» i «La indignació de Catalunya per la profanació de la tomba de Macià», *L'Opinió*, 14 i 15 de març de 1934, p. 1.

1207 Manxeta i editorial: «Tornen els vàndals», *L'Opinió*, 15 de març de 1934, p. 1.

1208 «La Llei de Contractes de Conreu», *L'Opinió*, 23, 24 i 25 de març de 1934, p. 18, 9 i 16.

1209 Editorial: «L'etapa parlamentària finida ahir», *L'Opinió*, 23 de març de 1934, p. 1.

i Dret, Joan Lluhí, disposat a donar-los la rèplica a la cambra quan vulguin tornar-hi.[1210] I estaria bé que el partit regionalista tornés «*al camí recte*» i fos responsable davant de la reforma del Sometent, on encara té molta presència, ara que en seran responsables alcaldes votats pel poble i militars d'executòria republicana, «*representants de l'Estat autònom*».[1211] Quan *La Veu de Catalunya* retreu als homes del Partit Nacionalista Republicà que col·labori ara amb Esquerra, essent «*uns homes en els quals havia reconegut intel·ligència i rectitud política*», *L'Opinió* ironitza sobre aquest reconeixement. Llueix l'honor d'haver estat els primers en enganyar la Lliga, «*premi insuperable*», i proclama en lletres majúscules que «*si Catalunya vol viure com a poble lliure, ha d'ésser malgrat i contra la Lliga*».[1212] L'afirmació clara i precisa de Cambó a un periodista francès que «*la dictadura és acceptable i fins i tot benefactora, si és temporal o transitòria*» dona peu a nous comentaris irònics: «*Potser a Catalunya, si no comptéssim amb ciutadans com el senyor Cambó i els que el segueixen, ens moriríem de tristesa. En canvi, ara, fem força gresca*».[1213]

L'aprovació del projecte d'amnistia confirma el propòsit del Govern de la República de perdonar tots els participants en el cop de Sanjurjo, la seva pròxima llibertat —un any i mig després d'haver estat indultat de la pena capital—, dels encausats per sedició i rebel·lió, dels sancionats per tribunals especials designats per les Corts Constituents i dels infractors de la Llei de vagues. Pensant en els radicals, *L'Opinió* apel·la de nou, per fer aturar l'amnistia, a la unió de tots els republicans. Si això no passés, «*caldria donar la raó al senyor Cambó i emigrar en massa perquè s'ho anés fent amb els seus cipaios*».[1214] En la manxeta del mateix dia es destaca que el Govern pagarà cada any 16.000.000 de pessetes als capellans, de manera que els no catòlics de nou «*hem de pagar el culte catòlic*».[1215]

En aquest context advers, *L'Opinió* es pregunta: «*¿Pot un Govern d'esquerra realitzar els seus ideals mantenint a igual alçària que la seva significació el prestigi del Poder públic?*». La resposta és que cal exigir energia del Govern de la Generalitat i cal donar-li l'ajut necessari, perquè la democràcia catalana ha d'estar alerta. I cal «*aprendre la lliçó de disciplina i de combat per tal de fer possible la reconquista de la República*». Davant del greu perill feixista existent, «*hem d'imposar l'ordre a tota costa i hem d'organitzar-nos i disciplinar-nos. A la guerra com a la guerra. Front únic dels antifeixistes, sense excloure ningú*». Perquè, conclou *L'Opinió*, «*ni el proletariat guanyarà la batalla sol, ni la guanyaran sols els partits d'esquerra*».[1216]

L'ordre públic traspassat ja comença a donar els seus fruits i les autoritats esquerranes demostren que posat en les seves mans pot rutllar perfectament. Les declaracions dels detinguts de la FAI han de permetre el coneixement total de «l'*organització gangsteriana*» i dels assassins de treballadors. Cal confiar que el Govern de la Generalitat desenvolupi de pressa i amb fermesa «*el pensament establert sobre política social i d'ordre públic*». En la crisi antidemocràtica per la qual passa el món i el cansament de molta gent del desordre i l'extremisme «*orb i barroer*», les masses «*tornaran a creure en l'eficàcia dels governs liberals o es llançaran als braços del feixisme*». El Govern francès de Gaston Doumergue, André Tardieu i Édouard Herriot és un bon exemple del que cal fer.[1217]

1210 Editorial: «Monopolitzadors de la justícia», *L'Opinió*, 22 de març de 1934, p. 1.

1211 Editorial: «La reorganització del Sometent», *L'Opinió*, 24 de març de 1934, p. 1.

1212 Editorial: «De com hem enganyat la Lliga», *L'Opinió*, 27 de març de 1934, p. 1.

1213 Editorial: «El pensament polític de la Lliga Regionalista», *L'Opinió*, 30 de març de 1934, p. 1. L'entrevista és publicada per Raymond Recouly a París-Soir, amb el títol «Un dejeuner chez Cambó».

1214 Editorial: «El projecte d'amnistia», *L'Opinió*, 25 de març de 1934, p. 1. Cipayo, nom dels soldats indis al servei de les potències colonials, aplicat també a persones que serveixen interessos estrangers en detriment dels propis del seu país.

1215 Manxeta de *L'Opinió*, 25 de març de 1934, p. 1.

1216 Manxeta i editorial: «El greu perill feixista. Toc d'alerta», *L'Opinió*, 29 de març de 1934, p. 1.

1217 Editorial: «L'ordre públic a mans de les esquerres», *L'Opinió*, 31 de març de 1934, p. 1.

14 d'abril de 1934

Vinyeta de Porta, en la commemoració del tercer aniversari de la República, amb l'al·legoria de Catalunya triomfant amb «la Republiqueta» als braços i amb la Lliga sotmesa per la força del sufragi: «*CATALUNYA. —El millor present que Catalunya pot fer-te, és presentar-te l'enemic que teníem a casa nostra, vençut per la voluntat popular.*».

AHCB

El president de la Generalitat, amb les autoritats corresponents, passa revista en una desfilada a les primeres forces catalanes del cossos de Seguretat i Assalt, mentre s'acaben de posar a punt les de Vigilància o policia secreta, que han de complementar l'acció de la Guàrdia Civil i els Mossos d'Esquadra, així com la del Sometent en fase de reorganització. La Generalitat comença a disposar dels organismes idonis per garantir la tranquil·litat dels ciutadans, diu *L'Opinió*. Ha disminuït molt la delinqüència, però Barcelona trigarà molt a «*guarir-se de les bandes d'enemics que contínuament l'estan dessagnant*», i assenyala sobre què cal insistir enèrgicament: «*repressió de totes les organitzacions; prohibició de les publicacions que indueixen a la delinqüència; aplicació enèrgica de les Lleis especials per a aquests crims*».[1218]

La policia ha d'estar ben pagada i ha de ser discreta. No ha de fer-se fotos, ni d'acceptar homenatges ni celebracions dels èxits aconseguits, ni els guàrdies d'assalt han de tenir camaraderies «*amb minyones, porteres i vailets*». S'ha de castigar els qui parin la mà i es deixin corrompre. Ha de tenir «*una exemplaritat rígida*» amb «*una disciplina severa*».[1219] No n'hi ha prou, però, amb aquesta policia en fase de reorganització i encara sense serveis d'informació propis i solvents, per fer front a l'acció dels sabotatges, explosius i incendis dels anarquistes. *L'Opinió*, que dona per atenuats altres aspectes dels problema de la seguretat pública, reclama la ràpida posada en marxa del Sometent republicà de Barcelona per prestar un «*servei de custòdia de la via pública amb la cohesió suficient respecte les forces permanents*».[1220]

El bon funcionament de la justícia en l'aplicació de les lleis té en aquests dies un cas irregular. El Tribunal d'Urgència establert per la Llei d'ordre públic absol l'acusat d'una temptativa d'incendi d'un tramvia, que ha costat la mort a un anarquista i ferides a un al-

---

1218 Editorial: «Cap a l'endegament de l'ordre públic», *L'Opinió*, 1 d'abril de 1934, p. 1.

1219 Editorial: «Coses inaudites», *L'Opinió*, 5 d'abril de 1934, p. 1.

1220 Editorial: «La tasca dels incendiaris», *L'Opinió*, 13 d'abril de 1934, p. 1.

tre, malgrat les confessions, les proves practicades i els testimonis aportats pel fiscal. *L'Opinió* expressa la seva confiança a la inspecció de Tribunals, «*confiada a un magistrat de gran vàlua*», al «*recte president de l'Audiència Territorial*» i a la Sala de Govern d'aquesta.

El diari defensa que «*amb els respectes deguts a les persones i a llurs prerrogatives, la premsa ha d'exercitar una crítica que posi la llaga a la llum i en reclami un remei ràpid*», però advoca defugir «*l'extremisme verbal, ple de vacuïtat*» amb què sovint es blasma els jutges i els tribunals. «*La Justícia és una dama la vida de la qual s'extingeix a mans de l'escàndol, i a què subsisteixi amb els esplendors necessaris en treuen gran profit els homes amants de la civilització*». Sense donar el nom, *L'Opinió* assenyala que el «*funcionari provocador de l'atemptat*» té antecedents recents de conflictes d'idioma, un dels quals amb el diputat Joan Comorera.[1221]

La constitució del partit Izquierda Republicana, presidit per Manuel Azaña, és una bona notícia pels que aspiren a la reconquesta de la República del 14 d'abril. *L'Opinió* coincideix amb ell que l'actual Govern de la República inspira repugnància: és la que torna a pagar els capellans, posa en llibertat els militars que s'aixecaren contra ella, té jutges que absolen els incendiaris i els pistolers i tolera que el feixisme creixi. Amb aquesta unió de republicans i Martínez Barrio apartant-se de Lerroux es podrà reprendre el camí. «*Lerroux és avui el símbol de l'Espanya negra*».[1222] El rescat de la República ha començat amb els discursos d'Azaña a Madrid i de Martínez Barrio a Sevilla, diu *L'Opinió* en un editorial desqualificant el cap de govern, que és denunciat per la fiscalia.[1223] El dictamen del projecte d'amnistia és aprovat a la Comissió de Justícia del Parlament i *L'Opinió* crida el Partit Republicà d'Esquerra o Esquerra Republicana, com també anomena Izquierda Republicana, a actuar de ferm i de pressa, si no es vol fer tard.[1224]

Reapareix, entretant, el problema de la mendicitat, relacionat amb la manca de control de la immigració. Mentre l'alcalde Pi i Sunyer anuncia mesures de solució a Barcelona, des de l'Ajuntament de Madrid s'envien trens de mendicants professionals a Barcelona. *L'Opinió* insisteix a denunciar que Barcelona és «*plaça oberta a tots els indesitjables*» d'Espanya i d'arreu del món. I cal posar-hi solució, perquè hi ha massa criatures demanant caritat pel carrer i «*massa mendicants de professió que fan la competència als pobres de debò*».[1225]

Un poble en marxa

S'acosta el tercer aniversari de la República, i el balanç de Catalunya és positiu, sobretot amb el traspàs de l'ordre públic, «*que és el punt bàsic de tota organització autònoma*». S'ha netejat el camí d'obstacles, amb disposició a fer costat als republicans espanyols per restablir el sentit liberal del 14 d'abril de 1931.[1226] La Catalunya autònoma seria «*massa feliç*» si no fos pels «*lladrucs*» de la Lliga, que no para de fer publicar noticies negatives també als diaris internacionals, ara a *The Times* de Londres, com la suspensió de periòdics d'extrema dreta i d'extrema esquerra. Prat de la Riba, si fos viu, se'n donaria vergonya, els retreu *L'Opinió*.[1227]

La derrota de la Lliga, «*partit acomodatici i sense cap noble idealitat que el mogui*» és un fet transcendent en el balanç dels primers tres anys de la República en la qual Catalunya és la terra que marxa «*d'una manera més normal*», governada per les esquerres amb «*elevació de mires i amb ponderació*». No passa el mateix a Espanya, on «*no hi ha gaire republicans*» i on els que ara s'han unit en el nou partit han de com-

1221 Editorial: «La Justícia i l'ordre públic», *L'Opinió*, 3 d'abril de 1934, p. 1.

1222 Manxeta i editorial: «A desinfectar la República», *L'Opinió*, 4 d'abril de 1934, p. 1.

1223 Manxeta de *L'Opinió*, 5 d'abril de 1934, p. 1. (Editorial): «La galeria del senyor Lerroux», *L'Opinió*, 6 d'abril de 1934, p. 1. «*L'Opinió*, denunciada», *L'Opinió*, 8 d'abril de 1934, p. 1.

1224 Editorial: «Les dretes, mestresses i senyores», *L'Opinió*, 8 d'abril de 1934, p. 1.

1225 Editorial: «El problema greu de la mendicitat», *L'Opinió*, 7 d'abril de 1934, p. 1.

1226 Editorial: «Als tres anys», *L'Opinió*, 10 d'abril de 1934, p. 1.

1227 Editorial: «Dues menes de lladrucs», *L'Opinió*, 12 d'abril de 1934, p. 1.

17 d'abril de 1934

Vinyeta de Porta ironitzant amb el discurs opositor de la Lliga: «*—Que us heu tornat boig, que encara rieu?*

—És que a cada cosa que passa, els de la Lliga tenim un motiu per a atacar el Govern de la Generalitat.».

AHCB

batre la «*manca de consciència civil, esperit d'esclau i ànima de ramat*» que beneficia la dreta de Gil-Robles i *El Debate*. Massa gent que «*encara s'emociona davant d'una sotana, davant d'unes estrelles de coronel, davant d'un xitxarel·lo tipus Primo de Rivera junior, que gasti fixol al cabell i posi de pinxo de carrer*». El record de Macià és per l'home que va assenyalar una ruta, «*abocat al balcó de l'Ajuntament de Barcelona, proclamava l'Estat Català constituït en República, que lliurement s'integraria a la Federació de pobles ibèrics*».[1228]

L'edició d'aquest dissabte 14 d'abril de 1934 és plena d'evocacions de la jornada de proclamació de la República Catalana a Barcelona,[1229] sense oblidar els militars Galán i García Hernández,[1230] la memòria dels quals acaba de blasmar el ministre de Justícia, Ramon Álvarez-Valdés. És el seu «*suïcidi civil i polític*», denuncia *L'Opinió,*[1231] i va dimitir, efectivament.[1232] El seu cas és una mostra de la falta de sentiments republicans dels membres del Govern actual. Els seus únics sentiments són materials. Citant a Marcel·lí Domingo, *L'Opinió* fa notar que en comptes de revisar la Llei del divorci, de fer tornar els jesuïtes i de restablir els emblemes religiosos a les escoles, com havien promès als

---

1228 Editorial: «Catalunya, exemple i guiatge», *L'Opinió*, 14 d'abril de 1934, p. 1.

1229 Domènec DE BELLMUNT: «Als tres anys de República. La lliçó de Catalunya»; Manuel VALLDEPERES: «Aquell 14 d'abril.... Con es proclama l'Estat Català»; Víctor ROVIRA: «En nom del poble de Catalunya proclamo l'Estat Català»; Francesc SERINYÀ: «En el III aniversari de la República. Lluís Companys, president de la Generalitat de Catalunya, esperança d'un poble que treballa i lluita»; Andreu-A. ARTÍS: «Abans i després. Els intel·lectuals i la República; «14 d'abril de 1931: ¿Quin és el vostre millor record d'aquell dia?... Diuen els nostres homes públics. Lluís Companys, Carles Pi i Sunyer, Joan Lluhí i Vallescà, Pere Comas, Àngel Pestaña, Martí Barrera, Josep Dencàs, Ventura Gassol i Martí Esteve», *L'Opinió*, 14 d'abril de 1934, p. 13, 15-16, 17, 18-19, 23 i 25.

1230 C. MORLANS I PUJOL: «Els màrtirs d'Osca», *L'Opinió*, 14 d'abril de 1934, p. 13.

1231 Manxeta de *L'Opinió*, 14 d'abril de 1934, p. 1.

1232 «El Consell de Ministres d'ahir. Ha estat admesa la dimissió d'Alvarez Valdés. El substituirà, interinament, el senyor Madariaga», *L'Opinió*, 18 d'abril de 1934, p. 1.

seus votants, l'únic que fan és «*anar de dret al calaix del pa*» i treure'n 16.000.000 de pessetes (per a pagar els capellans). «*Això és moneda que trinca, i el sant-crist ja es pot esperar*».[1233]

L'alegria popular en les festes de la República celebrades per tercer any, amb milers de forasters d'arreu de Catalunya i Espanya, amb els bascos com convidats especials «*per motius artístics i esportius*», permeten constatar que el país marxa. Amb «*un Govern català que treballa amb la confiança d'una gran part del país*», amb més confiança per resoldre els problemes, «*perquè és a la nostra mà intentar-ho i no depenem d'altri, com abans*». L'homenatge institucional i popular davant la tomba de Macià és «*un acte molt just*», en honor «*d'aquell català que fou exemple de tenacitat en la lluita per les llibertats*». *L'Opinió* es fa ressò amb joia d'unes paraules del president de la República, Niceto Alcalá-Zamora, cridant tothom a fer seva la República per damunt de bàndols i de programes particulars. Ho pren com un auguri que el nou Govern no serà sota el signe de Gil-Robles ni més a la dreta que el que ara ha fet crisi. El poble barceloní i català no és amic «*ni de feixos, ni de política de contemporitzacions, ni de política d'interessos*». «*És un poble republicà, amb el cor a la mà*».[1234]

L'Opinió glossa la confiança popular que genera el Govern català en la repressió dels atracaments i insisteix en la discreció obligada dels policies quan es troben en la butxaca d'un pistoler mort retalls de diaris amb fotografies d'agents ufanosos davant d'un reporter gràfic.[1235] Es referma en la seva acusació a la FAI com a «*Sindicat d'Atracadors*», en identificar tres atracadors morts per la policia que eren també «*figures distingides de l'organització*». Es referma en la denúncia de *Solidaridad Obrera* que els glorifica i denuncia que, fins i tot, el diari barceloní *El Progreso* n'acull comunicats contra el Govern de la Generalitat, tot i ser l'òrgan de Lerroux.[1236]

Molts pistolers i atracadors es beneficien de la llei d'amnistia aprovada per les Corts el 20 d'abril, de costat amb militars monàrquics, conspiradors i paisans feixistes, que surten de la presó de seguida o tornen de l'estranger. A la policia se li gira feina, assenyala *L'Opinió*, perquè de ben segur que cap d'ells no s'estarà quiet. Tots ells han de ser gent en observació. Si els criminals tornen a ser al carrer, «*es tracta simplement de tornar-los a caçar, perquè els ciutadans no delinqüents puguin estar tranquils*».[1237]

La concentració convocada per diumenge 22 d'abril al monestir d'El Escorial per José Maria Gil-Robles és titllada per *L'Opinió* d'acte feixista. És un dia de dol per una República generosa amb els seus enemics que ara es disposen a reconquistar el poder. Però no voldria que acabés sent un dia de dol de debò, per culpa de la violència que preconitzen els milers d'homes armats, potser 30.000 o 50.000, que es preveu que s'hi concentrin per jurar obediència a Gil-Robles, a la manera de Mussolini. El diari evoca la covardia d'Albiñana, tot i dur una pistola, en fugir de la bufetada que volia donar-li Prieto, per dubtar de la capacitat del feixisme espanyol d'imposar-se sense la protecció del Govern. Però comprèn que les masses republicanes madrilenyes responguin, si és el cas, en el terreny de la violència «*per a salvar la llibertat i per a defensar-se de la tirania a la qual ens volen dur*». A Catalunya el feixisme no és cap perill, diu *L'Opinió*, «*només quatre desgraciats i quatre nois de casa bona que es pensen que parlen castellà*». A Cambó li retreu que tracti de màrtirs els seguidors de Gil-Robles i de salvatges els qui s'oposen al feixisme.[1238]

L'acte resulta ser un bluf, una mascarada, proclama el diari en l'edició següent, no pas més de 12.000 per-

1233 Editorial: «Sentiments materials», *L'Opinió*, 18 d'abril de 1934, p. 1.

1234 Editorial: «Amb el cor a la mà», *L'Opinió*, 15 d'abril de 1934, p. 3.

1235 Editorial: «La batalla als pistolers», *L'Opinió*, 17 d'abril de 1934, p. 1.

1236 Editorial: «Atracadors dels obrers», *L'Opinió*, 19 d'abril de 1934, p. 1.

1237 Manxeta i editorial: «Per a desfer el dany de l'amnistia», *L'Opinió*, 21 d'abril de 1934, p. 1.

1238 Manxeta i editorial: «L'acte feixista de l'Escorial», *L'Opinió*, 22 d'abril de 1934, p. 1.

18 d'abril de 1934

Vinyeta de Quelus al·legòrica de la força simbòlica dels màrtirs de la República, amb el president Companys homenatjant els capitans Galan i García Hernández, enfront la dreta monàrquica: «*—Són flors, però a nosaltres ens fan l'efecte d'una pedregada seca.*».

AHCB

sones poc polítiques, «*amigues de la bota de vi entre mossegada i mossegada de xoriço*», un dia de camp deslluït pel fred, el vent i la neu. La vaga general decretada a Madrid com a protesta i la manifestació anunciada pel diumenge que ve a Barcelona potser no calien, però serviran d'avís.[1239] Els lectors de *L'Opinió* tenen una versió directa dels fets amb un gran reportatge d'Irene Polo, que viatja anònimament en l'automòbil d'un seguidor de Gil-Robles, ja que no hi ha hagut prou inscrits perquè sortissin el tren ni en els autocars organitzats per les Joventuts d'Acció Popular de Barcelona.[1240] La periodista aprofita el viatge per entrevistar, l'endemà a les Corts, «*la trinitat feixistica espanyola*» —Gil-Robles, Albiñana i José Antonio Primo de Rivera— i ressaltar els seus desacords.[1241]

L'auguri manifestat per *L'Opinió* sobre el paper del president de la República pren més volada quan Alcalá-Zamora expressa les seves reserves sobre la Llei d'amnistia, que aprova amb uns decrets complementaris que en pretenen «*esmenar la inconstitucionalitat*». La llei és una «*monstruositat jurídica*» i l'esmena del president és una desautorització del Govern, tota una crisi de la República, però el president és criticat a dreta i esquerra. Per les dretes pels canvis i pels socialistes per haver-la signat en comptes de tornar-la a les Corts. El diari apunta «*una crisi presidencial*» que no es podrà resoldre sense noves eleccions, diu una vegada més, i Lerroux no pot continuar.[1242]

L'última acció negativa del seu Govern amb Catalunya ha estat un decret del ministre de Treball, Josep Estadella, envaint les competències estatutàries

---

1239 Manxeta i editorial: «Gil Robles és un 'bluff' lerrouxista», *L'Opinió*, 24 d'abril de 1934, p. 1.

1240 Irene POLO: «Un reporter de *L'Opinió* a l'Escorial. Com ha donat el primer pas el feixisme d'Espanya», *L'Opinió*, 24 d'abril de 1934, p. 1, 6 i 16.

1241 Irene POLO: «La trinitat feixística espanyola fa declaracions a *L'Opinió*. Gil Robles, Primo de Rivera i el doctor Albiñana defineixen l'acte de l'Escorial, es critiquen mútuament, opinen sobre l'esdevenidor del feixisme a Espanya i jutgen el fet polític de Catalunya», *L'Opinió*, 26 d'abril de 1934, p. 5.

1242 Manxetes i editorials: «Un moment interessant» i «La crisi més difícil del règim», *L'Opinió*, 25 i 26 d'abril de 1934, p. 1.

de la Generalitat. *L'Opinió*, que no deixa de recordar que per lleialtat va renunciar al règim federal, crida l'alerta i adverteix que no es pot cedir ni un mil·límetre de les facultats reconegudes amb l'autonomia i en la defensa legal d'aquests drets.[1243] *L'Opinió* havia donat al Govern un suport obligat per l'ocupació militar pacífica de la franja litoral africana d'Ifni, reconeguda per Marroc el 1860 com a «*territori de sobirania*» igual que Ceuta i Melilla. Recordava la seva defensa dels drets dels pobles a governar-se per si mateixos, però davant d'un fet establert de la política internacional, el diari desitja que el Govern seleccioni amb cura el personal que hi enviï per incorporar «*aquestes terres a la civilització*».[1244]

Mentre la interinitat s'allarga, *L'Opinió* insisteix a demanar al president de la República unes noves eleccions amb què corregir l'error que fou dissoldre les Constituents sense cap necessitat, només per la pressió de les dretes, quan el Govern Azaña disposava d'una majoria parlamentària. El diari entén que Alcalá-Zamora «*ha vetllat per la intangibilitat de les essències republicanes*» i que sabrà no fer cas dels exabruptes de la dreta per permetre la tornada al poder dels republicans autèntics.[1245] Retreu, en canvi, a Cambó, que hagi dit que donarà suport a qualsevol Govern i la «*nota còmica*» de Pere Rahola demanant una escopeta en cas de dissolució de les Corts.

Però les coses no van així. L'encarregat de formar nou Govern és Ricardo Samper, que no té prou prestigi i ha estat desautoritzat pels seus correligionaris valencians per haver votat els 16.000.000 de pessetes pels capellans. Serà «*un mal apedaçament*», diu *L'Opinió*, que segueix demanant la dissolució de les Corts i encara compta amb la «*perspicàcia*» del president de la República per a encarregar al nou Govern la convocatòria d'eleccions.[1246] Però és un Govern lerrouxista sense Lerroux, «*obeint les ordres de Gil Robles*», conformat així davant del perill de dissolució de les Corts. Només hi ha dos canvis: Vicente Iranzo, republicà independent, substitueix Samper al ministeri d'Indústria i Comerç, i Filiberto Villalobos, republicà demòcrata, substitueix Salvador de Madariaga a Instrucció Pública.[1247]

L'Opinió interpreta que «*la conjura de les dretes contra el règim i contra el President de la República ha estat aparentment vençuda*», però que això només és una treva i «*les dretes tractaran d'agitar el país i d'intentar el cop de força*», perquè el que intenten és que amb aquest desordre de governs dèbils és que «*els ciutadans, esgotats i desesperançats, reclamin una dictadura*». Catalunya, diu el diari, està alerta i disposada a fer la batalla, com demostren les fogueres enceses pels turons del país, «*una llengua de foc*», un lirisme, «*si voleu, una mica bàrbar*», el senyal que fan «*els moros quan s'han de donar dia per emprendre un combat per la llibertat*».[1248]

Les fogueres son aquí el preludi d'una gran manifestació antifeixista que s'anuncia a la portada del mateix diumenge 29 d'abril. Des de la tribuna de la cruïlla dels carrers de les Corts Catalanes i Entença parlaran Antoni Xirau (PNRE), Emili Granier-Barrera (USC), Lluís Nicolau d'Olwer (ACR), Amadeu Aragay (Unió de Rabassaires), Humbert Torres (ERC) i Josep Dencàs (JEREC), amb la cloenda del president de la Generalitat, Lluís Companys.

1243 Editorial: «Una ordre del senyor Estadella. Una veu d'alerta», *L'Opinió*, 20 d'abril de 1934, p. 1.

1244 Editorial: «La República espanyola, a Ifni», *L'Opinió*, 11 d'abril de 1934, p. 1.

1245 Editorial: «Una solució clara», *L'Opinió*, 27 d'abril de 1934, p. 1.

1246 Editorial: «Només hi ha una solució», *L'Opinió*, 28 d'abril de 1934, p. 1.

1247 Composició del Govern Samper: Presidència, Ricardo Samper Ibáñez, radical; Governació: Rafael Salazar Alonso, radical; Estat: Leandro Pita Romero, independent; Justícia: Vicente Cantos Figuerola, radical; Guerra: Diego Hidalgo Durán, radical; Marina: Juan José Rocha García, radical; Finances: Manuel Marraco, radical; Obres Públiques: Rafael Guerra del Río, radical; Treball: Josep Estadella Arnó, radical; Instrucció Pública: Filiberto Villalobos González, republicà demòcrata; Comunicacions: José María Cid, agrari; Indústria i Comerç: Vicente Iranzo Enguita, republicà independent; Agricultura: Cirilo del Río Rodríguez, progressista. «Un nou govern lerrouxista», *L'Opinió*, 29 d'abril de 1934, p. 14.

1248 Editorial: «La crisi segueix oberta. Però Catalunya marxa», *L'Opinió*, 29 d'abril de 1934, p. 1.

29 d'abril de 1934
Antoni Xirau,
en nom del Partit
Nacionalista Republicà
d'Esquerra,
—al costat dels líders
de les JEREC, Josep Dencàs
i Miquel Badia—
intervé en la manifestació
antifeixista convocada
pels partits catalanistes
republicans davant
la deriva antirepublicana
del govern central.
SAGARRA-TORRENTS / ARF

«*Tot Catalunya, contra el feixisme*» titula dimarts *L'Opinió*, destacant que una multitud imponent va desfilar tres hores pels carrers de Barcelona i va escoltar els vibrants discursos «*impàvidament sota la pluja*». Ha estat la rèplica a l'acte d'El Escorial de diumenge abans i destaca com la més aplaudida una pancarta dels rabassaires de Llinars del Vallès que diu: «*Abans que el feixisme, la revolució*». «*Senzillament, és això*», confirma el diari. I avisa a la Lliga, que ara no hi hauria la mateixa generositat amb ells que el 14 d'abril, perquè ara «*són uns catalans renegats, que s'alien a Madrid amb tots els enemics de Catalunya*». *L'Opinió* recorda el «*Mori Cambó!*» de llavors i s'emociona davant de les flors silvestres dipositades a la tomba de Macià. «*Nosaltres hem combatut Macià, per matisos ideològics*», però els pagesos que venen de lluny i no obliden el qui primer va proclamar la República catalana, «*són el que fa pensar*». I avisa de la fortalesa de la democràcia catalana als militars sortits de la presó i els monàrquics a punt de tornar de l'exili: «*A Catalunya el feixisme no passarà*».[1249]

El Govern Samper és un asteroide de Lerroux, i aquest de Gil-Robles, diu *L'Opinió*. I quan assumeix retòricament un paper de víctima, veu Lerroux com el mateix actor de 1900, quan s'encomanava a «*el ara santa de la barricada*», ara canviada per «*el ara del sacrificio*». Davant d'aquesta situació, el diari encara confia en el president de la República, com a garantia.[1250] Espera que se'n desfaci aviat per convocar eleccions, perquè és un govern de titelles, com els de la monarquia, ara amb Gil-Robles movent els fils.[1251]

Un atac a fons contra l'autonomia

Aquest Govern lerrouxista sense Lerroux, «*tan dòcil com l'anterior a les ordres de la conxorxa Lliga-Gil Robles-Agraris*», interposa un recurs de competència contra la Llei de contractes de conreu catalana davant del Tribunal de Garanties Constitucionals. És «*un atac a fons contra l'autonomia de Catalunya*», anuncia *L'Opinió*. I proclama a la manxeta que «*perquè Catalunya és el baluard, el Govern lerrouxista, servidor de la Lliga, hi vol provocar la guerra civil*». La Lliga, que no va votar la Constitució, remarca, ara vetlla la constitucionalitat d'una llei del Parlament de Catalunya. És «*una vilesa*» d'un partit que en la seva història ha explotat el catalanisme «*prometent una autonomia il·lusòria*» i «*quan aquesta ha vingut, sense el seu concurs, s'ha dedicat a boicotejar-la i a trair-la*».

Ha estat el preu del seu suport al nou Govern, «*la factura dels traïdors*». *L'Opinió* creu que aquest recurs no pot prosperar de cap manera, però avisa que si aquests atacs contra Catalunya no poden evitar-se, «*es produirà, fatalment, inevitablement, una exasperació del sentiment nacionalista, que vindrà a reforçar la posició extremista dels que creuen que per al problema de Catalunya no existeixen solucions de concòrdia*». Amb el record viu de la manifestació «*liberal i patriòtica*» de diumenge, el diari avisa que «*Catalunya, en peu i disposada a defensar els seus drets, pot cansar-se de bretolades com aquesta del senyor Cambó contra l'Autonomia de Catalunya*».[1252] Quant a anticatalanisme, proclama l'endemà, «*ja no hi ha cap diferència entre Royo Villanova i Cambó*».[1253]

El recurs s'ha presentat un cop vençut el termini de vint dies naturals des de la publicació de la llei. El conseller de Justícia i Dret, Joan Lluhí, ha publicat el decret de posada en vigor, però la Lliga, «*per calmar l'explicable impaciència del seus amics propietaris*», defensa que el termini real és de vint-i-sis. El recurs del Govern de la República, diu Lluhí, és una «*monstruositat jurídica*».[1254] Qüestionar la constitucionalitat d'una llei votada pel Parlament de la República és el

1249 Manxeta i editorial: «Res ni ningú no ens deturarà», *L'Opinió*, 1 de maig de 1934, p. 1.

1250 Manxeta i editorial: «Un discurs cínic», *L'Opinió*, 3 de maig de 1934, p. 1.

1251 Manxeta i editorial: «Teatre de titelles», *L'Opinió*, 4 de maig de 1934, p. 1.

1252 Manxeta i editorial: «La factura dels traïdors», *L'Opinió*, 5 de maig de 1934, p. 1.

1253 Manxeta de *L'Opinió*, 6 de maig de 1934, p. 1.

1254 «El conseller de Justícia, senyor Lluhí, qualifica de monstruositat l'acord del Govern de la República», *L'Opinió*, 5 de maig de 1934, p. 1 i 9.

13 de maig de 1934

Vinyeta de Tísner ironitzant sobre la salut mental dels lligaires: «*L'APLEC D'AVUI DE LA LLIGA*

—I on van?

—A Sant Boi.

—El cor m'ho deia que acabarien així.».

AHCB

fet més greu esdevingut a la República des de la seva proclamació, per les conseqüències que pot tenir en la vida interior de Catalunya, però també en les seves relacions amb la República.

Així ho diu *L'Opinió*, que insisteix a recordar episodis anteriors de la Lliga i, en particular, de les relacions i els paral·lelismes entre Lerroux i Cambó. D'aquell Lerroux que anava en espardenyes i arengades a les «*meriendas fraternales*», abans d'anar mudat a sopar a l'Hotel Suís. D'aquell Cambó que encara no era l'home de molts milions d'ara. Insisteix el diari en els seus avisos: del que pugui passar, «*només la gent de la Lliga en serà responsable*».[1255]

Amb José Calvo Sotelo reintegrat a Espanya i assegut a l'escó de les Corts guanyat en les darreres eleccions, *L'Opinió* recorda que ministre de la monarquia com ell també ho fou Ventosa i Calvell i destaca a la portada una llista detallada dels delictes comesos pels 3.707 presos que han sortit en llibertat. El resum és el següent: 1.474 pistolers, 552 condemnats per atemptat, 344 per delicte contra la República, 118 per desordres públics, 165 reus de sedició, 26 per fabricar explosius i 169 per agressió i insult a la força armada.[1256]

Una gran majoria d'amnistiats ho són, doncs, per atracaments, alteracions de l'ordre públic i actes de terrorisme, però el benefici obtingut per Sanjurjo i Martínez Anido, entre altres antics càrrecs de la monarquia i conspiradors, com els generals que han estat acceptats de nou a l'exèrcit, forma part dels actes que «*ens porten cada dia més a la desrepublicanització de la República*», assenyala *L'Opinió*. Els tracta a tots ells «*d'ambaixadors de S.M.*» i convida els republicans espanyols a rescatar la República, tasca per a la que poden comptar amb els catalans. Perquè, dels dos enemics que té aquí, la FAI ja quasi està vençuda i la Lliga també ho ha de ser.[1257]

1255 Editorial: «No en tocaran ni un fil», *L'Opinió*, 6 de maig de 1934, p. 1.

1256 «La pacificació dels esperits. L'amnistia del senyor Lerroux i de l'aliança Cambó-Gil Robles», *L'Opinió*, 10 de maig de 1934, p. 1.

1257 Editorial: «Cal donar la batalla» i «Procés de desrepublicanització», *L'Opinió*, 10 i 13 de maig de 1934, p. 1.

La FAI no ha reeixit en una nova vaga general, que sí que afecta els tallers de *L'Opinió*, que no surt el dimarts 8 de maig, com tampoc ho poden fer *La Publicitat*, *El Día Gráfico* i el lerrouxista *Renovación*. Ha estat a propòsit de l'arribada a Barcelona de dos-cents infants fills dels vaguistes de Saragossa, en un conflicte que ja fa dos mesos. Hi ha petards i trets, amb el resultat d'un home mort, altres de ferits davant la seu de *Solidaridad Obrera*, amb intervenció de la força pública que desallotja i escorcolla la seu del diari ara suspès.

L'actuació decidida del Govern de la Generalitat per controlar el destí dels nens traslladats per la CNT-FAI té com a resultat una visita de queixa dels caps anarquistes al president de la Generalitat, que presenten com un reconeixement de facto de la seva autoritat. Rebutja aquesta interpretació *L'Opinió* com una nova maniobra dels anarquistes, als qui acusa d'explotació propagandística dels fills dels vaguistes.[1258] Desconfia profundament de les intencions dels qui han fet la visita amb l'únic motiu de queixar-se i aplaudeixen la fermesa del president Companys, que defensa la bona actuació del Govern i respon als seus interlocutors que «*estiguin dintre de la llei i prou*».

Els antecedents dels visitants no mereixen gaire respecte, menys que cap el de Joan García Oliver de qui es detallen diverses accions i unes paraules recents al diari madrileny *La Tierra*.[1259] Amb tot, *L'Opinió* dona veu a Eusebi Carbó, «*ja que avui la FAI no té diari*», per mitjà d'una entrevista que li fa Irene Polo, malgrat «*la intransigència que contra la nostra persona, directament, i, immediatament, contra el diari, han manifestat de vegades altres membres de la Confederació i de la FAI, no tan comprensius ni tan expansius com aquest gran lluitador*».[1260]

L'Opinió es felicita de l'eficiència de la policia catalana en la detenció dels autors de dos atracaments, activitat que s'ha revifat amb els efectes de l'amnistia. És un moment de confiança en la governació, com en l'acció del nou Ajuntament de Barcelona, elegit d'acord amb la Llei municipal catalana.[1261] Es felicita també de l'escissió del Partit Republicà Radical, encapçalada per Diego Martínez Barrio,[1262] amb el que suposa de retrobament dels ideals republicans més enllà de les files ara minvades de Lerroux, aquest dirigent lliurat a la col·laboració de les dretes, la corrupció i la destrucció de la República.

Un Lerroux que, segons el diari, havia estat admès amb recels al Comitè Revolucionari de 1931. Finalment, «*els vells republicans radicals, els autèntics, els que són republicans per convicció, però no per a tenir càrrecs públics, aquells que no han estat mai regidors, i per tant no tenen xalets ni finques ni comptes corrents, s'han sentit cada vegada més distanciats de la política lerrouxista*».[1263] És el cas d'uns senyors que se'n van del Partit Radical perquè els cau la cara de vergonya, pels escàndols econòmics i per les relacions polítiques i els favors militars. Per *L'Opinió*, aquesta escissió debilita també el Govern Samper, que veu com el darrer d'aquestes Corts ordinàries.[1264] S'alegra de la resposta contundent del socialista Indalecio Prieto al primer i ben fluix discurs parlamentari de Calvo Sotelo —«*la seva aparició a la Cambra ha estat la seva ensorrada*»—[1265] i de la coincidència de Martínez Bar-

1258 «L'arribada dels fills dels vaguistes de Saragossa dona pretext a la CNT-FAI per a provocar un cop més una vaga general» i editorial: «Explotació de menors», *L'Opinió*, 9 de maig de 1934, p. 1 i 5.

1259 Editorial: «Temps perdut?», *L'Opinió*, 11 de maig de 1934, p. 1.

1260 Irene POLO: «Una conversa amb Eusebi Carbó, organitzador de les expedicions infantils aragoneses a 'províncies'. La CNT ha presentat querella criminal contra la Generalitat 'per segrestament de menors'. 'Aspirem -diu- a una major comprensió i a una major tolerància'», *L'Opinió*, 12 de maig de 1934, p. 1 i 5.

1261 Editorial: «La confiança en l'autoritat», *L'Opinió*, 15 de maig de 1934, p. 1

1262 «El Partit Radical, de moment, s'ha dividit en dos grups», *L'Opinió*, 17 de maig de 1934, p. 1 i 14.

1263 Editorials: «Vida de Lerroux», «El negoci de l'arròs i el moresc», *L'Opinió*, 12 i 17 de maig de 1934, p. 1

1264 Manxeta i editorial: «La cara els queia de vergonya», *L'Opinió*, 18 de maig de 1934, p. 1

1265 Editorial: «Calvo Sotelo, desinflat», *L'Opinió*, 25 de maig de 1934, p. 1

L'OPINIO

Any VII-Número:27 · Preu: 10 cèntims · BARCELONA · Dissabte, 26 de maig de 1934

Aquestes Corts de la República ja no faran gaire més mal. Ja cal que cuitin a aprofitar-se pel poc temps que els queda de vida.

L'ATAC A L'AUTONOMIA DE CATALUNYA A TRAVES DE LA LLEI DE CONTRACTES DE CONREU

Text taquigràfic de la conferència donada pel conseller de Justícia i Dret del Govern de la Generalitat de Catalunya, Joan Lluhí i Vallescà, a l'estatge social del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, el dia 22 de maig

El primer atac a l'autonomia

Ciutadans: El dia 4 d'aquest mes el Govern de la República va formular escrit davant el Tribunal de Garanties Constitucionals i plantejava qüestió de competència legislativa contra la Llei dictada pel Parlament de Catalunya i promulgada pel Govern de la Generalitat, anomenada Llei de Contractes de Conreu. El Govern de la Generalitat, ja ha contestat l'escrit del Govern de la República. Entre el plantejament del problema i la seva resolució ens trobem en una pausa dintre de la qual jo he cregut que complia amb el meu deure d'home polític a Catalunya en posar-me en contacte amb vosaltres i exposar-vos la gravetat que té aquest primer atac [illegible] fet a l'autonomia de la nostra terra.

Avui ens trobem en els moments més delicats de la implantació de l'autonomia. Els moments són delicats com tots els inicis de una cosa nova. Encara no s'ha realitzat totalment el traspàs dels serveis de l'Estat a la Generalitat; encara no ha estat implantada tota l'autonomia; i en aquests moments s'inicia un atac, que és un precedent, i que com a tal precedent tindrà conseqüències per a la consolidació de l'autonomia o per al seu afebliment: o per al seu futur del dia de demà en què l'autonomia pot i ha d'ésser ampliada.

L'atac ve dividint la consciència, si no la consciència nacional, almenys la consciència popular, de Catalunya. Hi ha motius per a aquest atac? Analitzem-ho. En primer terme jo afirmo que no hi ha ni hi pot haver una motivació ni nacionalista ni democràtica per a ésser plantejat aquest problema i perquè hagin contribuït al seu plantejament, homes catalans.

Doctrina nacionalista

No hi ha una motivació nacionalista, perquè Catalunya té una àrea d'extensió de la seva sobirania que li ha estat reconeguda per les Corts Constituents de la República; i aquesta extensió de la seva sobirania no es tota, a criteri de qualsevol català que tingui consciència nacional. L'òrgan per mitjà del qual Catalunya ha d'exercitar aquesta sobirania, és el seu Parlament. I ens trobem que en exercici de sobirania pròpia, el Parlament de Catalunya ha dictat una llei; i que aquesta llei, permet una interpretació de l'Estatut que vagi des d'un criteri que en podríem dir maximalista, que es el que ha sostingut el Parlament, fins a un criteri minimalista, que és el que podrien sostenir els seus contraris.

El Parlament de Catalunya, per a tot català que tingui consciència nacional, és l'únic amb autoritat per a interpretar l'Estatut i dir quina era

JOAN LLUHI I VALLESCA

la part de sobirania que volia cedir a la resta del territori de la República, perquè en bona teoria nacionalista, com en bona teoria federal, no és l'Estat compost el que dóna sobirania als Estats que el componen, sinó que és l'Estat nacional català el que cedeix part del seu dret, de la seva sobirania, a l'Estat compost. I partint d'aquest punt de vista, que és l'únic nacionalista, el Parlament de Catalunya ha d'ésser acatat per tot català amb consciència nacional quan decideix i reivindica a favor d'ell una part de sobirania que no vol delegar a l'Estat compost. I això és el que ha fet essencialment el Parlament de Catalunya en dictar la llei de Contractes de conreu.

Doctrina democràtica

Però hi ha una motivació democràtica? El Parlament de Catalunya ha actuat en ús de la delegació que el poble de Catalunya li va fer en elegir-lo, és a dir, democràticament. La sobirania dels catalans, dels ciutadans de Catalunya, fou delegada en els seus diputats perquè aquests legislessin, perquè aquests exercitessin aquesta sobirania, que des d'un punt de vista últim, radica en tots i cada un dels catalans.

El Parlament de Catalunya va ésser elegit d'una manera completament democràtica; per sufragi universal. El Parlament de Catalunya, per una majoria dels quatre cinquens dels seus diputats, ha aprovat aquesta llei. Per tant no pot ésser un bon demòcrata, aquell català que no respecti aquesta voluntat sobirana de la majoria del poble de Catalunya.

L'atac a la llei de Contractes de conreu, en els catalans que el fan, que el fan fora de Catalunya, és un atac als conceptes més clars de nacionalisme i de democràcia.

La pugna entre la Pàtria i el patrimoni

No es estrany, però, que això passi. Jo recordo, vosaltres, molts de vosaltres probablement també ho recordareu, que l'any 1922, en una conferència donada a l'Ateneu Barcelonès, pel senyor Rovira i Virgili, en iniciar un moviment de desprendiment d'una part dels homes que fins aleshores havien militat dintre de la Lliga Regionalista, fonamentava aquesta actuació política dient que els homes de la Lliga Regionalista d'aleshores, els dirigents d'aleshores, entre la pàtria i el patrimoni havien preferit el patrimoni. Això és molt normal entre els homes de dreta, que confonen molt sovint la pàtria amb el seu patrimoni; i que algunes vegades, si es posa en pugna el seu sentiment de pàtria amb les realitats del seu patrimoni particular, posposen la pàtria per portar endavant el seu patrimoni. (Aplaudiments. Diverses veus: Molt be, molt bé.)

Una desviació

Crec que l'acte que, amb les seves pròpies paraules, el Sr. Cambó va reivindicar en la seva darrera conferència al Palau de la Música Catalana — dient que se'ls imputava a ells i que ell acceptava aquesta responsabilitat—, d'haver contribuït, d'haver fomentat i d'haver aconseguit que el Govern de la República plantegés aquest problema, que aquest acte, en uns catalans, és una desviació — no vull posar-hi un qualificatiu més dur— és una desviació dels seus sentiments patriòtics i dels seus sentiments de democràcia.

Ja està fet aquest acte. Es que aquest acte té una motivació legal? Es que aquest acte es fonamenta en una interpretació lògica i serena del text de l'Estatut, del text que dóna l'àrea legislativa del Parlament de Catalunya? Jo crec que no. Es tracta d'una maniobra portada a terme després de molta preparació.

L'abast de la maniobra

En primer lloc, tots recordareu campanyes de premsa fetes immediatament, en l'inici de la presentació del projecte de llei de Contractes de conreu pel Govern de Catalunya davant del Parlament.

Un cop aprovada la llei, s'ha començat, sobretot a fora de Catalunya, una gran propaganda de premsa contra la seva constitucionalitat.

Quan aquesta propaganda de premsa ha tingut volum polític, quan ja ha penetrat en una part de la consciència ciutadana de fora de Catalunya, ha vingut aleshores una proposició presentada al Parlament de la República pels diputats de la minoria de la C. E. D. A., en la qual ja es demana al Govern de la República que sigui plantejada la qüestió de competència.

Per tal d'evitar els atacs que poguessin ésser adreçats contra aquesta maniobra, dient que no era compartida pel poble de Catalunya, ha vingut una manifestació signada per les entitats econòmiques, per les entitats que diuen que defensen els interessos econòmics de Catalunya, en la qual aquestes entitats diuen que la llei és anticonstitucional. Es a dir, que aquestes entitats surten de llur òrbita estrictament econòmica, per a fer un acte polític, per a fer un acte jurídic. I quan aquest volum de coses ha estat major, aleshores ha vingut una proposició molt més estranya; una proposició signada per diputats catalans del Parlament de la República, per diputats elegits en les candidatures de Lliga Catalana.

Aquesta presentació d'una proposició al Parlament coincidí amb la presència a Madrid dels membres de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, que estaven allí, com en una Ambaixada, procurant tirar per terra l'obra democràtica del Parlament de Catalunya.

Hi ha, però, més, encara: cercant una major solidesa, ja que no la trobaven en la simple exposició dels textos legals, com ha explicat un distingit soci de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre, en una carta oberta publicada fa poc per la Premsa adreçant-se al Consell d'aquest Institut, li ha tirat en cara, no solament haver contribuït a la presentació d'aquest recurs per part del Govern, sinó, el que és més greu, haver aconseguit que al Parlament de la República, la Comissió que ha de dictaminar el projecte de llei d'Arrendaments rústics, posés, en l'article que ja estava dictaminat, la frase que aquella llei serà aplicable en tot el territori de la República. I quan l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre havia pogut aconseguir això dels diputats en els quals podia influir, aleshores aquest dictamen de la Comissió parlamentària del Parlament de la República ha servit per a fonamentar una de les bases de la proposició de la Lliga, demanant la intervenció del Govern.

Es a dir, la maniobra ha anat adquirint suficient volum per a poder aconseguir la intervenció del Govern de la República.

Ah!, però aquí ha passat una cosa extraordinària. Quan la proposició de la Lliga Catalana ja estava presentada juntament amb la de la C. E. D. A., quan tot l'ambient de Madrid estava preparat per tal de poder aconseguir l'aprovació d'aquesta proposició, ha sorgit la crisi del Govern. Ha sorgit la crisi del Govern Lerroux, ha vingut després la resolució d'aquesta crisi i aleshores els patrocinadors d'aquesta maniobra s'han trobat amb què els havia fallat el termini per a plantejar el recurs d'incompetència. S'han trobat amb què ja no hi havia lloc a la discussió de la proposició i han aconseguit — jo no sé pas com — que el Govern Samper, l'actual Govern de la República, plantegés aquesta qüestió de competència fora del termini legal.

I això, que jo procuraré demostrar, no cregueu pas que sigui una afirmació exclusiva meva.

El termini legal per a recórrer havia finit

Això està en la consciència dels homes que han patrocinat aquesta maniobra; i tant és així, que "El Debate", que és l'òrgan oficiós de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre i de la C. E. D. A., en un article editorial,

(Segueix a la pàgina 5.)

DE CARA A LA RECONQUISTA DEL PODER

És un fet que el retrobament de les esquerres en el territori de la República, és cada vegada més efectiu, i que parallelament podríem dir que a partir de la moixiganga de l'Escorial, les dretes van perdent gruix a mesura que passen les setmanes.

S'havia arribat a crear com una mena de mite entorn de la força de les dretes, atribuint a llur victòria del 19 de novembre obtinguda pel diner, unes proporcions extraordinàries com si l'haguessin obtingut en lluita franca, sense subornament. Però l'acte de l'Escorial serví per a desinflar Gil Robles, i la vinguda de Calvo Sotelo ha servit per a permetre veure de prop l'esquifidesa política filla de la limitació intellectual d'aquest gran personatge de la Dictadura.

Breu: els republicans reconquistaran el Poder aviat, i cal esperar que serà abans que la lerrouxada no ho hagi arrassat tot.

Davant d'això, és interessant veure el que diu "El Socialista". Aquest diari escriu:

"Los republicanos de derecha, los de centro y los de izquierda van a la reconquista de la República. Mucho han andado, ciertamente, en su propósito. El Gobierno es un fantasma. Las Cortes están agotadas, muertas, no responden a la hora que vive el país. Todo eso es exacto. Y porque es exacto se abre el camino de la reconquista de la República. Maura, Martínez Barrio, Azaña, Sànchez Romàn y demàs republicanos auténticos, màs o menos conservadores, son, de un modo o de otro, los hombres de los días próximos. La República volverà a sus manos. Nadie lo duda. Cansados estamos de decir que Gil Robles no gobernarà. Apoyamos nuestra afirmación en la voluntad del proletariado para impedirlo. Y también en la casi seguridad absoluta de que el curso político no es ese. La reacción gubernamental, el derechismo administrado desde el Poder, termina en los radicales de Lerroux."

Aleshores "El Socialista" diu que aquesta República de Martínez Barrio, Casares Quiroga, Maura, Sànchez Romàn i Azaña no l'interéssa i que com que aquesta República no pot resoldre en forma socialista els problemes del país, "Sólo hay una solución: la dictadura revolucionaria del partido socialista con el proletariado que se disponga a emanciparse."

I, afegeix: "Enseñar a los trabajadores, a la clase media y a la pequeña burguesía que únicamente cuando el partido socialista esté en la cúspide del Estado y haya organizado su defensa desde el Poder y haya abolido la gran propiedad desaparecerà el peligro de una dictadura fascista, es el deber de todos los militantes en este momento. Decir eso a las clases asalariadas y prepararse para cumplir el compromiso —que nadie ha derogado—, contraído por nuestro partido ante el país, es nuestra misión histórica en los meses que corren."

No. El socialisme està en el seu dret de predicar el seu ideari. Però els republicans que no som socialistes ens toca de preparar-nos perquè quan la República sigui reconquistada, el país no se senti defraudat, i els problemes vagin trobant aquelles solucions humanes que facin innecessària tota altra solució violenta com la preconitzada per "El Socialista".

La reconquista del Poder va a ésser un fet aviat. Cal preparar-se a actuar per a no cometre les falles que es cometeren a partir del 14 d'abril, i que ens han sortit tan cares.

26 de maig de 1934

Portada de *L'Opinió*
denunciant l'atac a l'autogovern
a través de la Llei
de contractes de conreu .

AHCB

rio amb Maura en voler denunciar la maniobra dels lerrouxistes per lliurar la República a les dretes monàrquiques. El retrobament dels autèntics republicans en «*una sessió memorable*» indica que «*la República torna a marxar per bon camí*».[1266]

Cambó torna a estar en primer pla, amb una conferència al Palau de la Música —que *L'Opinió* ridiculitza com «*una cosa molt d'estar per casa*»—,[1267] en la qual reconeix la responsabilitat de la Lliga en la presentació del recurs del Govern de la República contra la Llei de contractes de conreu, alhora que es presenta com la millor garantia per salvar l'Estatut i l'autonomia de Catalunya.[1268]

En la conferència que el conseller de Justícia i Dret pronuncia el 22 de maig al CADCI,[1269] Joan Lluhi denuncia «*la posició anticatalana de la Lliga*» i estableix doctrina nacionalista. Es tracta d'un problema de sobirania, diu. Catalunya autònoma és sobirana i ha de realitzar, sense minimitzacions, les funcions inherents a aquest mandat. I si té un Parlament català que en ús de les seves facultats legisla, les lleis que aprovi han de ser acatades per tots els que es diguin nacionalistes i demòcrates.

Cambó ha presentat el Tribunal de Garanties Constitucionals de la República com l'única garantia de l'autonomia de Catalunya. Lluhí n'afirma tres i ben altres de garanties, que *L'Opinió* proclama en la manxeta: «*el liberalisme dels republicans espanyols, el Govern de Catalunya i la voluntat del poble català de garantir-se per ell mateix la seva llibertat*». *L'Opinió* afirma, reblant les paraules de Lluhí, les dues missions de Catalunya en aquest moment històric: «*Realitzar totalment el seu renaixement com a poble, que li ha estat facilitat d'iniciar-lo dintre la República democràtica espanyola; i essent com és una pilastra ferma d'aquesta República, ajudar-la perquè venci aquests moments difícils que passa, i es consolidi per camins de llibertat*». Conclou: «*La maniobra per oposar-s'hi no reeixirà*».[1270]

La Lliga fa com la FAI, que ignora l'autoritat, insisteix *L'Opinió* en aquesta comparació. «*La Lliga, exactament, fa d'anarco-conservadora d'ençà que va proclamar-se la República*». Va cometre l'error greu de retirar-se del Parlament de Catalunya, «*insisteix en l'error i s'hi rabeja*». I si per veu del director de *La Vanguardia*, pot semblar que des del partit de Cambó es busqui l'excusa de tornar-hi i es demana un gest al president de la Generalitat, aquest es limita a recordar-los que és al Parlament «*on s'ha d'establir el diàleg*», allà i no en cap altre lloc. «*La retirada de la Lliga és incomprensible i no té justificació*», manifesta Lluís Companys.[1271] Si Gaziel demana que Companys enarbori una bandera blanca, *L'Opinió* replica que el president només ha d'enarborar la bandera catalana. I tracta de càndid, aquest que Companys al·ludeix com «*un publicista prestigiós*»: mentre Cambó s'entengui amb Gil-Robles i «*altres il·lustres sapastres espanyols*» és d'«*una gran candidesa*» pretendre que les coses marxin d'una altra manera.[1272]

Quan el Parlament reprèn les tasques, *L'Opinió* reconeix que sense el contrapès d'una oposició severa i intel·ligent les lleis no surten tan arrodonides, ja que les seves aportacions podrien ser tingudes en compte. «*Les esquerres no són com els partits de dreta, que sempre es pensen posseir la veritat*». Que hi tornin quan vulguin, els diputats de la Lliga, que hi guanya-

1266 Editorial: «Represa del bon camí», *L'Opinió*, 20 de maig de 1934, p. 1

1267 Manxeta i editorial: «Espectacle lamentable», *L'Opinió*, 16 de maig de 1934, p. 1

1268 Editorials: «Una conferencia important», «La maniobra no reeixirà» i «Porten una bena als ull»„ *L'Opinió*, 22, 23 i 24 de maig de 1934, p. 1

1269 «Doctrina nacionalista. La posició anticatalana de la Lliga. Una conferència contundent de Joan Lluhí i Vallescà, anit passada, al Centre de Dependents», *L'Opinió*, 23 de maig de 1934, p. 1 i 9; «L'atac a l'autonomia de Catalunya a través de la Llei de Contractes de Conreu», text taquigràfic, *L'Opinió*, 26 de maig de 1934, p. 1, 5, 6 i 7.

1270 Manxeta i editorial: «La maniobra no reeixirà», *L'Opinió*, 23 de maig de 1934, p. 1

1271 «Una nota important del President de la Generalitat. 'El Parlament és obert a tots els partits que hi tenen representació i és el lloc on s'ha d'establir el diàleg», *L'Opinió*, 19 de maig de 1934, p. 1

1272 Editorial: «La candidesa de Gaziel», *L'Opinió*, 19 de maig de 1934, p. 1

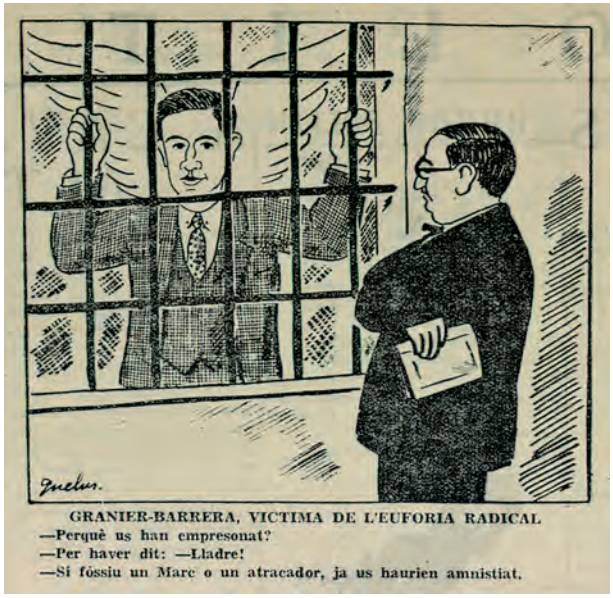

7 de juny de 1934

Vinyeta de Quelus denunciant l'empresonament del regidor de la Unió Socialista a l'Ajuntament de Barcelona, Emili Granier-Barrera: «*GRANIER-BARRERA, VÍCTIMA DE L'EUFÒRIA RADICAL*

—Perquè us han empresonat?

—Per haver dit: —Lladre!

—Si fóssiu un March o un atracador, ja us haurien amnistiat.».

AHCB

ran molt, però mentrestant, «*a fer feina, doncs, que n'hi ha molta per fer*».[1273]

El retrobament de les esquerres obre una esperança de recuperació del poder per als republicans, paral·lela al desinflament que *L'Opinió* veu en les dretes, després de «*la moixiganga de l'Escorial*» i el ridícul de Calvo Sotelo a les Corts. També ho veu *El Socialista*, però és contrari a l'aliança que es perfila entre Martínez Barrio, Casares Quiroga, Maura, Sánchez-Román i Azaña. L'única solució, diu, és «*la dictadura revolucionaria del partido socialista con el proletariado que se disponga a emanciparse*», i *L'Opinió* s'hi declara en contra. S'ha d'evitar que aquesta solució extrema violenta sigui necessària amb un Govern republicà que vagi resolent els problemes i que no defraudi el poble.[1274]

Martínez Barrio és el republicà de «*rectitud de conducta*» que amb el seu Govern va aturar Gil-Robles i ara s'aparta de Lerroux. *L'Opinió* glossa un discurs seu a Sevilla, així com un d'Azaña a la Corunya, convocant a «*restablir íntegrament l'esperit de la revolució del 14 d'abril*» al davant del nou partit d'Esquerra Republicana [així traduït cita el diari Izquierda Republicana], que ha de ser sempre exemple d'honestedat i de rectitud de conducta.[1275] En contrast, les pretensions governamentals anunciades en un discurs a Madrid per Melquiades Álvarez i el seu petit Partido Republicano Liberal Demócrata són les pròpies d'un fantasma polític que el diari tracta amb sarcasme i humor negre.[1276]

L'inici de la vista del recurs contra la Llei de contractes de conreu al Tribunal de Garanties Constitucionals coincideix amb una vaga de camperols que el Govern de la República vol neutralitzar declarant servei públic la collita que és a punt de començar. *L'Opinió* de-

---

1273 Editorial: «Represa de tasques», *L'Opinió*, 27 de maig de 1934, p. 1

1274 Editorial: «De cara a la reconquista del poder», *L'Opinió*, 26 de maig de 1934, p. 1.

1275 Editorial: «Dos discursos bons», *L'Opinió*, 30 de maig de 1934, p. 1.

1276 Editorial: «El cadàver parlant», *L'Opinió*, 29 de maig de 1934, p. 1.

fensa els jornalers a qui els terratinents paguen salaris de fam i contraposa el latifundisme espanyol amb la llei catalana que promou l'extensió de la propietat i el seu bon repartiment, que ha defensat el conseller Lluhí en una conferència al CADCI.[1277] El diari fa seva la declaració de la Joventut La Falç contra la Lliga, cal fer un cordó sanitari davant el partit que ha demanat al Govern de recórrer la competència del Parlament de Catalunya, després d'haver-se'n absentat, amb el que cap col·laboració política no hi ha d'haver. *L'Opinió* compta que en el partit regionalista hi ha «*catalans autèntics que no seguiran els Cambó i els Ventosa per aquests verals de vergonya*».[1278]

L'intent simultani del ministre de Comunicacions, José María Cid, de prendre competències en l'ordenació de la radiodifusió atorgada a l'Estatut, fa parlar el diari de «*dos intents d'atracament*». És un projecte del tot inconstitucional, basat en la confusió que s'hi fa «*de la Radiocomunicació —servei oficial— amb la Radiodifusió —servei particular*».[1279] L'informe davant del Tribunal de l'advocat de la Generalitat, Amadeu Hurtado, ha palesat la justícia i la legalitat constitucional i estatutària de la Llei de contractes de conreu, i ha afegit l'argument polític que el problema del camp «*fou bandera de combat en totes les lluites electorals últimes*». Pot afirmar-se, doncs, que aquesta llei «*ha nascut d'una necessitat democràtica, la qual cosa, en el règim actual d'Espanya, és un títol indiscutible de legitimitat*».[1280]

En espera de la resolució —del «*fall*», diu—, *L'Opinió* declara la confiança que els membres del Tribunal de Garanties faran justícia, almenys els seus membres republicans que «*saben que han de servir-la*», perquè si no fos així «*voldria dir que la República no té cap garantia, i que és l'hora de reconquistar-la sense refiar-se de falls de Tribunals*». I reitera com altres vegades que en aquesta lluita Catalunya va al davant.[1281] Les primeres impressions, en acceptar-se el criteri de la Lliga sobre els vint dies hàbils i no pas naturals de termini per presentar el recurs, confirmen el temor a una sentència negativa, però Catalunya, diu *L'Opinió*, «*espera serena i tranquil·la, perquè ja té traçat el camí que ha de seguir*». I a la manxeta ho proclama: «*El Tribunal de Garanties sabrà el que fa. Catalunya sap el què ha de fer*».[1282]

La confirmació de la sentència negativa coincideix amb altres males notícies: la preparació d'un cop d'estat per a segrestar el president de la República i la mort a trets a Hernani (Guipúscoa) del general Fernando Berenguer, germà del successor del dictador Primo de Rivera, Dámaso Berenguer, amb qui els assassins potser l'han confós. No hi ha espai per l'editorial en una primera pàgina molt atapeïda, però l'opinió del diari és en el titular principal —«*El Tribunal de Garanties, contra Catalunya*»— i en un dels subtítols: «*Es tracta d'una agressió parcial a l'autonomia. El fall ha estat inspirat en l'odi a la República*».[1283]

L'hora dels catalans

Per a *L'Opinió*, com per al Govern català, la llei és constitucional, és la resolució del Tribunal de Garanties que no ho és. La portada i l'editorial apugen el to: «*Cadascú al seu lloc!*», crida el titular principal. És «*l'hora dels catalans*» proclama el títol de l'editorial, perquè és un moment difícil de la República i Catalunya juga un paper importantíssim per evitar que «*s'ofegui en el deshonor*». Una nota oficial del president de la Generalitat proclama «*la serenitat i disciplina i, per tant, la força i la magnitud que reclamen la dignitat de Catalunya i la legal i obligada defensa dels principis essencials de la democràcia*». Lluhí porta de

1277 Editorial: «La vaga dels camperols. Problema de fam», *L'Opinió*, 31 de maig de 1934, p. 1.

1278 Editorial: «Norma de conducta», *L'Opinió*, 1 de juny de 1934, p. 1.

1279 Manxeta i editorial: «Dos problemes vius», *L'Opinió*, 2 de juny de 1934, p. 1.

1280 Editorial: «La força de la raó i de la justícia», *L'Opinió*, 3 de juny de 1934, p. 1.

1281 Editorial: «Que mirin bé el fall que dicten», *L'Opinió*, 5 de juny de 1934, p. 1.

1282 Manxeta i editorial: «Mentre es dicta el fall», *L'Opinió*, 6 de juny de 1934, p. 1.

1283 *L'Opinió*, 7 de juny de 1934, p. 1.

L'OPINIÓ

El Parlament català és sobirà i contestarà a Espanya.

Any VII-Número 939 · Preu: 10 cèntims · BARCELONA Dissabte, 9 de juny de 1934

VISCA CATALUNYA!

AQUEST ES EL NOSTRE CRIT

«El Tribunal de Garantías Constitucionales falla: Que debe declarar y declara: Que el Parlamento de la región autónoma catalana carece de competencia para dictar la ley sobre Contratos de Cultivo, de 11 de abril de 1934, siendo en consecuencia nula esta ley y todos los actos de ejecución de la misma»

NOMES SOM CATALANS

L'atac a l'autonomia catalana s'ha consumat. Ve directament d'un Tribunal dit de Garanties constitucionals de la República, alguns membres del qual són monàrquics, i aquest sol fet ja els fa recusables. Però hi ha donat lloc un partit català, la Lliga, ajudat per un Govern anticatalà: el lerrouxista.

Com deia anit passada per ràdio el President de la Generalitat, Lluís Companys, el moment és greu, i si l'única notícia que per ara tenim del fall del Tribunal de Garanties és la que en donen les agències, en el moment en què aquest fall sigui comunicat oficialment al Parlament català, autèntica i genuïna representació del poble, serà el que hi dirà la seva paraula.

Aquesta paraula ja la sabem. Tot Catalunya és al costat del seu Govern i del seu Parlament. Mai com ara un i altre no havien estat tan assistits i tan unànimement, de la confiança popular. La paraula que hi dirà el Parlament, integrat per catalans conscients de la seva responsabilitat i del seu deure en aquestes hores històriques, serà una paraula que assenyalarà un camí a tots els republicans espanyols, si volen seguir-nos.

L'atac a l'autonomia catalana i a l'Estatut de Catalunya, —absurd i perillós com el definia anit passada el President de la Generalitat—, serà contestat com contesten els pobles que estimen la seva dignitat.

Mentrestant, —com deia també Lluís Companys—, ordre, serenitat i disciplina. La disciplina, sobretot, és la que ens ha de donar la força. En aquest moment transcendental per a la vida de Catalunya, ja no hi ha partits, ni matisos ideològics, ni programes. Només hi ha una sola consciència, només hi ha un esperit, només hi ha una voluntat: NOMÉS SOM CATALANS.

Cadascú al seu lloc, com dèiem ahir, i tothom disposat a complir el seu deure. La llibertat, conquistada per tots els pobles hispànics el 14 d'abril, a Espanya ja no existeix fa temps. Va morir el 19 de novembre. Només hi ha encara llibertat, a Catalunya. Per això l'ataquen. AQUESTA ES L'HORA DE JUGAR-SE-LA, I DE NO DEIXAR-SE-LA PRENDRE.

Un sol crit ens uneix a tots. El crit que anit passada ressonava estentori a tot Catalunya, contestant el que llançava del micròfon estant, el President de tots: VISCA CATALUNYA!

ENTRE LLENYATAIRES

—Ara podriem tallar la soca.

TOT CATALUNYA, AL COSTAT DEL SEU GOVERN

La Unió Democràtica de Catalunya es posa al costat del Govern de la Generalitat

Una nombrosa comissió de la "Unió Democràtica de Catalunya" lliurà a l'Honorable President de la Generalitat de Catalunya, el següent document:

"Honorable President: Assabentats que el Tribunal anomenat de Garanties Constitucionals de la R. E. ha anul·lat la Llei de Contractes de Conreu, emanada del nostre Parlament, aquesta Junta de Joventut pren l'acord, unànimement, de fer pública la seva protesta més enèrgica per aquest fet que suposa l'estat d'inferioritat en què es troben els organismes suprems de la Pàtria, davant les imposicions d'un Estat foraster.

Encara, pren l'acord d'adreçar-se al més alt Magistrat de Catalunya posant-se al seu costat per tot quant exigeixi pel respecte i manteniment de la nostra sobirania.

Visqueu molts anys per Catalunya, sempre lliure.—President: Josep Joan. Secretari: Joan Sànchez i Miralles."

Les Joventuts d'Acció Catalana Republicana preconitzen una actitud de resistència i l'entesa de tots els patriotes per a coordinar l'acció

Les Joventuts d'Acció Catalana Republicana, davant la gravetat del moment present, acorden:

Primer.—Refermar una vegada més llur fe nacionalista i llur decisió de conservar i ampliar les llibertats de Catalunya.

Segon.—Declarar llur adhesió absoluta al Parlament de Catalunya com a màxima autoritat nacional i al Govern de la Generalitat, encarregat de fer executar les lleis i de mantenir l'autoritat i el prestigi dels nostres organismes democràtics.

Tercer.—Oferir llur col·laboració incondicional a l'honorable senyor President de Catalunya per tot el que sigui el manteniment de les nostres llibertats nacionals i la resistència davant els atacs o les temptatives de retallar encara les migrades facultats que la democràcia espanyola reconegué a la nostra terra en l'Estatut, fita mínima de les nostres aspiracions.

Quart.—Demanar al Govern de la Generalitat que mantingui, davant les agressions continues del Govern central i les decisions injustes dels organismes legítims espanyols, una actitud de màxima dignitat i resistència, esmerçant-se mentrestant a catalanitzar totalment els rengles de la policia i de l'autoritat judicial, per tal d'eliminar-ne en absolut els homes hostils a la nostra terra i a les nostres Institucions.

Cinquè.—Invitar una vegada més totes les Joventuts nacionalistes de Catalunya, sense distinció de partits, a una entesa circumstancial o permanent, de caràcter patriòtic, per a coordinar esforços i activitats per a l'objectiu que tots desitgem.

Federació de Joventuts del Partit d'Acció Catalana Republicana.

Barcelona, 8 de juny del 1934.

Joventuts d'Acció Catalana Republicana

En compliment dels acords anteriors, els representants de les Joventuts d'Acció Catalana Republicana visitaren, acompanyats del conseller de Finances, l'honorable President de la Generalitat, per a comunicar-li els acords presos i per oferir-se incondicionalment; oferiment que fou rebut amb satisfacció per part del senyor Companys.

El Partit Sindicalista es posa al costat dels rabassaires

Reunit el Comitè Regional del Partit Sindicalista, convocat d'urgència, amb els altres organismes del partit, davant la situació creada als pagesos de Catalunya pel lamentable fall del Tribunal de Garanties declarant anticonstitucional la llei de Contractes de conreu, acordaren per unanimitat solidaritzar-se amb els companys rabassaires i posar-se al seu costat en totes aquelles lluites que puguin emprendre encaminades a defensar el seu pa i la seva llibertat.

Aquest acord ha estat comunicat a les organitzacions d'obrers del camp de Catalunya.

Dues notes del Partit Nacionalista Català

Demana la República Catalana i s'ofereix en un lloc de sacrifici

Primera nota:

«El Partit Nacionalista Català ha tramès al President de la Generalitat de Catalunya un comunicat que diu així:

Honorable senyor:

Si els darrers esdeveniments han portat fins a Vós el convenciment que la dignitat de Catalunya és incompatible amb la convivència amb Espanya, per la República Catalana, que és la nostra fita i ha d'ésser la de tots els catalans amb sensibilitat, compteu amb nosaltres pel que calgui.

Signat: Joan Soler i Damians, Lluís Marsans i Josep M. Xammar.»

* * *

Segona nota:

«El Partit Nacionalista Català s'ha constituït en Convenció Permanent, esperant que la sensibilitat dels catalans fa imminent un gest que alliberi la nostra Pàtria.

El Partit Nacionalista Català demana un lloc de sacrifici i prega a tots els seus afiliats que atenguin les ordres dels dirigents i es facin dignes de la doctrina que ens agermana.»

Tothom és al costat del Govern de la Generalitat

A la Secretaria de la Presidència de la Generalitat són nombrosíssimes les lletres, telegrames, telefonemes i tota mena de comunicacions que es reben solidaritzant-se amb el Govern de Catalunya davant l'ofensiva del Govern Central contra l'Autonomia.

També visitaren l'Honorable senyor President, representants d'entitats polítiques que s'han posat a la seva disposició pel que calgui.

Des de les vuit del vespre foren nombrosíssimes les entitats i particulars que anaren a la Generalitat per tal d'oferir la seva col·laboració al Govern de Catalunya.

Entre altres recordem les "Joventuts d'Estat Català", "La Falç" i la "Unió Democràtica de Catalunya" etc.

El senyor Sendé, en representació de nombrosos elements de "La Falç", que acudiren a la Generalitat, adreçà la paraula a l'Honorable senyor President i li digué que, com a la més alta Magistratura de la nostra terra, davant l'ofensiva que l'Estat Espa-

(Segueix a la pàg. 4)

AL·LOCUCIO ADREÇADA ANIT PASSADA, PER RADIO, PEL PRESIDENT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Catalans: Els diaris d'aquesta nit publiquen el fall del Tribunal de Garanties, que declara nulla la llei aprovada pel Parlament de Catalunya. No podem tenir, a hores d'ara, més coneixement d'aquesta extraordinària resolució que la facilitada pel conducte de la Premsa. El Govern de Catalunya, quan tingui coneixement oficial de la sentència, es reunirà per tal de posar-se d'acord, fixar la seva posició i acudir al Parlament de Catalunya en proposta adequada a la gravetat del moment.

Ara, bé: demano i requereixo a tots els ciutadans perquè s'abstinguin d'actituds i iniciatives que puguin alterar l'ordre. He d'insistir en això i m'he apressat a parlar per ràdio per tal de sortir al pas de possibles alteracions produïdes per la comprensible indignació que haurà causat aquest atac absurd i perillós a la nostra autonomia, a l'Estatut de Catalunya i a la pròpia Constitució de la República.

Demano a tots els catalans, sense distinció, confiança absoluta en el Govern de la Generalitat i en el nostre Parlament. La consigna d'ara és ORDRE, SERENITAT I DISCIPLINA.

Ciutadans: allà on sigui que m'escolteu, en les vostres llars, en els Centres i entitats on us trobeu, responeu al crit de VISCA CATALUNYA!

9 de juny de 1934
Portada de *L'Opinió* de reacció a la decisió del Tribunal de Garanties Constitucionals d'anular la Llei de contractes de conreu.
AHCB

Madrid les opinions contundents d'Ossorio y Gallardo, Sánchez-Román, Fernando de los Ríos i altres sobre la constitucionalitat de la Llei de contractes de conreu.

És el Govern de la República, a mans dels monàrquics, que traeix els principis del 14 d'abril, que amb l'estat d'alarma ha establert la censura i persegueix de nou la premsa, que empresona sense fiança un regidor barceloní —Emili Granier-Barrera— per haver jutjat la política de Lerroux, que persegueix els republicans. El moment present és «*un divorci real entre Catalunya i Espanya*», diu *L'Opinió*, perquè és Catalunya qui defensa la Constitució i un Estatut que «*no és el que voldríem que fos*», però que «*no ens deixarem tocar*», perquè «*ho hem sacrificat tot a l'interès comú*». Davant l'horitzó d'una proclamació de l'estat de guerra en el qual per part de «*certs comandaments militars en mans dels amics dels lerrouxistes, s'intentarà alguna cosa més*», els catalans «*estem disposats a no deixar-nos aixafar*». «*Catalunya és sobirana i no està per governs lerrouxistes ni per claudicacions*».[1284]

«*El Parlament català és sobirà i contestarà a Espanya*», anuncia *L'Opinió* a la manxeta, l'endemà, i la portada s'encapçala amb un gran «*Visca Catalunya! Aquest és el nostre crit*», pronunciat pel president Companys per la ràdio el dia abans. Una declaració d'Unió Democràtica de Catalunya encapçala un seguit de notes de suport al Govern i el títol de l'editorial referma el missatge del moment: «*Només som catalans*», reiterant els arguments del dia anterior contra la Lliga i el Govern lerrouxista, a favor de defensar la llibertat conquerida el 14 d'abril de 1931: «*Aquesta és l'hora de jugar-se-la i de no deixar-se-la prendre*».[1285]

És un moment amb dimensió històrica, que *L'Opinió* compara a la portada amb el decret de Nova Planta de 1715, amb l'evocació a la manxeta del cant dels Segadors de 1640: «*Per quan vingui un altre juny...*». Tots els partits, des d'Unió Democràtica fins al Partit Sindicalista i el Bloc Obrer i Camperol i l'Esquerra Comunista, fan costat al Govern. «*Tot Catalunya en peu!*» proclama el titular. Aquesta unanimitat és el servei que acaba de prestar impensadament «*el senyor Cambó, tan ple d'equivocacions i d'errades cabdals*».

Catalunya, darrer baluard de la República, adreçant-se als altres pobles hispànics. «*Ells poden salvar-se també si ens secunden. Si no, ens salvarem nosaltres sols*». I el record, altre cop, d'haver transigit amb la República espanyola, confiats que els principis motors de «*la revolució civil del 14 d'abril*», serien respectats. La sentència del Tribunal de Garanties «*és la partida de defunció de l'Estatut*», però «*Catalunya no vol morir*».[1286]

El Parlament de Catalunya es prepara a aprovar de nou la llei suspesa, dimarts 12 de juny, i la portada de *L'Opinió* accentua el to d'afirmació catalana i republicana. Un gran gravat d'Helios Gómez retrata el «*programa agrari d'El Debate i La Veu*»: la Guàrdia Civil a cavall acompanyant l'amo que vigila el treball dels segadors. El missatge de la manxeta i els titulars és de fermesa: «*Avui Catalunya diu només això: Prou!!*», «*Heus ací un poble. Catalunya, per als catalans*». I l'editorial comença augurant que «*la diada d'avui serà una diada històrica*». Ho seria d'oprobi si governés el Cambó de l'Assemblea de Parlamentaris —que va acceptar un càrrec de ministre— o el Puig i Cadafalch de la Mancomunitat del 13 de setembre de 1923 —que acceptà el cop d'estat de Primo de Rivera.

Avui hi ha al Govern, remarca *L'Opinió*, «*una selecció d'homes d'esquerra diferenciats per matisos ideològics, però absolutament identificats en allò que fa referència a la catalanitat*», disposats a defensar la dignitat de Catalunya. Contra la sobirania del Parlament català només hi ha la Lliga i els seus aliats lerrouxistes i carlins, «*que han d'ésser classificats com a enemics de Catalunya*». El Govern actuarà d'acord amb el que acordi el Parlament i conjurarà tots els catalans per a fer-ho prevaler. Amb la simpatia i el suport dels republicans i socialistes espanyols, a les Corts de la República, els diputats catalans d'esquerra també ho faran valdre, davant dels diputats d'un partit com Acción Popular «*que fa just vuit dies prestaven acata-*

1284 Manxeta, informacions i editorial de *L'Opinió*, 8 de juny de 1934, p. 1.

1285 Manxeta, portada i editorial: «Només som catalans», *L'Opinió*, 9 de juny de 1934, p. 1.

1286 Portada, manxeta i editorial: «Hores històriques», *L'Opinió*, 10 de juny de 1934, p. 1.

L'OPINIÓ

Avui Catalunya diu només això:

PROU!

Any VII-Número 941 Preu: 10 cèntims • BARCELONA · Dimarts, 12 de juny de 1934

Heusací un poble

Catalunya, per als catalans

PROGRAMA AGRARI D'"EL DEBATE" I "LA VEU"

EL GOVERN CATALA COMPTA AMB L'ASSISTENCIA MAXIMA DEL POBLE

UNA ALLOCUCIO DEL C.A.D.C.I. CONVIDANT EL POBLE PER A AVUI, A LA TARDA, DAVANT EL PARLAMENT CATALA

12 DE JUNY DEL 1934

La diada d'avui serà una diada històrica per a Catalunya. 12 de juny del 1934. Si governés el senyor Cambó de l'Assemblea de Parlamentaris, o el senyor Puig i Cadafalch de la Mancomunitat del 13 de setembre del 1923, la d'avui seria una diada més d'oprobi. Afortunadament, però, per a Catalunya, hi ha al Govern una selecció d'homes d'esquerra diferenciats per matisos ideològics, però absolutament identificats en allò que fa referència a catalanitat, que primer que tot tenen consciència de llur responsabilitat en aquests moments en què la República espanyola, seguint els malèvols viratanys de la Monaiquia, acaba d'iniciar una campanya d'agressions, i que estan disposats a defensar la dignitat de Catalunya.

Catalans: La batalla no pot ésser perduda. Quan el Govern d'un país dóna la cara, la victòria és un fet. Avui el Parlament català, en sessió que adquirirà caràcters de solemnitat, prendrà coneixement de la sentitat que el Tribunal de Garanties acaba de declarar sobre la llei de Contractes de Conreu que setmanes enrera el Parlament votava, i hi dirà la seva paraula.

Tot Catalunya és al costat del seu Parlament. Hi són els ciutadans de l'Esquerra i dels altres partits polítics que hi dugueren representació, i hi són, adhuc, els ciutadans militants en molts altres partits que no hi tenen ningú. Contra el Parlament català i la seva sobirania, només hi ha la Lliga i els seus aliats lerrouxistes i carlins — que han d'ésser classificats com a enemics de Catalunya.

Amb la confiança plena i absoluta de gairebé tots els catalans, doncs, els nostres diputats avui realitzaran un acte. Per a tot el que calgui fer després per a mantenir-lo, hi ha tot el poble català esperant el mot d'ordre.

El Govern de la Generalitat espera que el nostre Parlament es pronunciï, i mandatari com n'és, adoptarà després l'actitud del cas, i conjurarà els catalans a fer-la prevaler.

Mentrestant, aquesta tarda històrica, a Madrid la representació catalana d'esquerra al Parlament de la República dirà també a Espanya l'únic que correspon dir a un Parlament republicà de nom que es troba a mans d'un partit com el d'Acción Popular que just vuit dies enrera prestava acatament a Alfons de Borbó a Fontainebleau.

Els republicans espanyols, i entre ells els socialistes, marcaran possiblement també la seva actitud. Ja n'hi ha prou de contrarevolució sota el signe lerrouxista! Ja n'hi ha prou! El Govern d'aquest pobre senyor Samper té una gran semblança amb el Govern del pobre almirall Aznar. La batalla és guanyada.

L'actitud valenta de Catalunya és acompanyada avui de la simpatia de tots els republicans que veuen que en la lluita que anem a menar, en el terreny que calgui, per la nostra llibertat, s'hi jugen també ells la possibilitat de recobrar la que han perdut. L'esperit del 14 d'abril ja no existeix sinó a Catalunya. A Espanya el varen segrestar i se'l varen vendre els Governs lerrouxistes.

Avui Catalunya es posa en peu i realitza un acte, ací, i a Madrid, capital del centralisme. Demà, a la nit, els nostres parlamentaris a les Corts de la República, es reincorporaran a la seva terra i el poble els rebrà, més que per a donar fe del natural sentiment d'afecte, per a dir ben alt:

—Estem a punt pel que convingui.

Que cadascú sigui al seu lloc, a complir com a català.

12 de juny de 1934
Portada de *L'Opinió* amb una il·lustració d'Helios Gómez en plena tensió política per la Llei de contractes de conreu.
AHCB

ment a Alfons de Borbó a Fontainebleau». Catalunya es posa en peu, remarca el diari, «*que cadascú sigui al seu lloc, a complir com a català*».[1287]

La concentració popular davant del Parlament, que aprova de nou la llei suspesa, escriu «*una pàgina brillantíssima de la història de Catalunya*», només amb la nota negativa de l'escridassada de la massa indignada contra la presència del president de la Lliga, Raimon d'Abadal, que *L'Opinió* lamenta. És una covardia i una bretolada d'aquest partit, diu el diari, enviar sol al Parlament «*un home venerable, quan la passió de la multitud és incontrolable, i quan està exaltada per tot el que han fets els Cambó i Ventosa*», un fet que demostra «*fins on pot arribar la vilesa*». La mateixa tarda, els parlamentaris de l'esquerra catalana es retiren de les Corts d'una República que «*marxa per camins antidemocràtics*» i la Minoria Basca li fa costat, fins el dia que la República rectifiqui. «*Catalunya és així. I, doncs, què es pensaven!*», remarca el diari.[1288]

Es tracta d'una ruptura amb el Govern de la República, escriu l'endemà *L'Opinió*, alhora que glossa la rebuda popular impressionant als parlamentaris catalans en tornar de Madrid. «*Poble i banderes*», diu el titular principal. Ruptura, «*aquest és el mot*», perquè Catalunya ha experimentat una crisi de confiança amb el Govern republicà espanyol. I rebutja que el problema català hagi de ser tractat amb prudència, com ha declarat Samper, ja que és una qüestió de justícia. El millor servei que el Govern lerrouxista de Samper pot prestar, després de dos mesos de fer mal, és plegar. Si el que s'intenta ara amb Catalunya és com feia la monarquia de tractar-la com una colònia a l'estil de Cuba i les Filipines, això no serà possible, «*perquè la Monarquia ja la vàrem enderrocar*». I el que es vol és el camí net. «*El que s'hi posi enmig a tractar de barrar-nos el pas, serà esclafat*».[1289]

«*La contrarevolució és vençuda. L'Espanya del 14 d'abril és amb Catalunya*», proclama *L'Opinió*, davant l'allau de felicitacions, adhesions i encoratjaments. «*Catalunya ha ferit de mort, amb el seu gest*» la política antidemocràtica. Ha votat de nou la Llei de contractes de conreu i aquesta llei s'ha de complir. El diari destaca la influència que sempre ha exercit Catalunya sobre Espanya, fins i tot quan hi era sotmesa. Havent recobrat amb la República una més gran llibertat de moviments, «*Catalunya exercirà la seva hegemonia amb molta més força encara*».[1290]

L'atenció està posada en la decisió que prengui el Govern Samper per aturar l'aplicació de la Llei de contractes de conreu, però el temor van més enllà, per la pressió que Acción Popular de Gil-Robles hi exerceix. El temor és que no sols es declari il·legal la segona aprovació de la llei sinó que se suspenguin els traspassos de serveis, que no es faci efectiu el finançament de l'autonomia —«*no pagar-nos ni un cèntim, millor diríem, no tornar-nos*»— i anul·lar el traspàs de l'ordre públic. Per a *L'Opinió*, Samper és un home feble que no s'assabenta de res, que Martínez Anido vol entrar a Espanya per Irún, per exemple. Però la llei «*l'aplicarem*», afirma categòric. Perquè el Parlament de Catalunya no és un «*Pathé Baby*» [projector de cinema de joguina], com s'ha fet córrer a Madrid. «*És un Parlament de pas universal*».[1291]

Quan arriben notícies que el Govern Samper acorda recuperar l'ordre públic de Catalunya, la portada de *L'Opinió* sosté la legalitat sobirana del Parlament i del Govern catalans, amb un to ferm de vindicació, d'avís i de crida. «*Aquest és un moment transcendental per a Catalunya. Tothom en guarda!*», és la consigna de la manxeta. «*Per la llibertat*», proclama el titular principal i detalla: «*ordre, serenitat i disciplina*», «*us poden cridar a rengles, avui mateix*», «*els serveis de l'ordre públic ens pertanyen*», «*tothom a punt per a impedir que ens els prenguin*» i «*el President Companys donarà l'ordre*». Un nou gravat d'Helios Gómez crida «*A*

1287 Portada, manxeta i editorial: «12 de juny de 1934», *L'Opinió*, 12 de juny de 1934, p. 1.

1288 Portada, manxeta i editorial: «Endavant!», *L'Opinió*, 13 de juny de 1934, p. 1.

1289 Portada, manxeta i editorial: «Volem el camí net», *L'Opinió*, 14 de juny de 1934, p. 1.

1290 Portada, manxeta i editorial: «No hi valdrà fer el paper d'estruç», *L'Opinió*, 15 de juny de 1934, p. 1.

1291 Editorial: «Davant del Consell d'avui», *L'Opinió*, 16 de juny de 1934, p. 1.

L'OPINIÓ

AQUEST ES UN MOMENT TRANSCENDENTAL PER A CATALUNYA

TOTHOM EN GUARDA!

Any VII-Número 946
Preu: 10 cèntims • BARCELONA • Diumenge, 17 de juny de 1934

PER LA LLIBERTAT

ORDRE, SERENITAT I DISCIPLINA

US PODEN CRIDAR A RENGLES, AVUI MATEIX

ELS SERVEIS DE L'ORDRE PUBLIC ENS PERTANYEN

TOTHOM A PUNT PER A IMPEDIR QUE ENS ELS PRENGUIN

EL PRESIDENT COMPANYS DONARA L'ORDRE

L'HORA

El Consell de Ministres d'ahir acordava, segons totes les notícies oficioses que se'n tenen, que el Govern central recuperi l'ordre públic a Catalunya.

Sembla que hi ha hagut algun ministre que no ha estat d'acord amb l'adopció d'aquestes mesures. Si així fos, demostraria una clara equanimitat i una percepció diàfana de la realitat catalana. El fet, però, seria que el Govern Samper, amb una inconsciència que no tindria nom, hauria acordat que els serveis de l'ordre públic a Catalunya, que ens foren traspassats el primer d'abril, en virtut de l'aplicació de l'Estatut, ens fossin presos.

I, això ¿per què? ¿És que a Catalunya l'ordre públic no marxa? ¿És que ho fem malament? ¿És que l'ordre públic en mans catalanes, representa un perill per a l'ordre públic de la República?

No. Deixem a part, que encara que ho fèssim malament, nosaltres seríem els que en pagaríem les conseqüències, i, per tant, els que ens hauríem de queixar. Deixem a part que nosaltres hem d'ésser els primers interessats a què l'ordre públic a Catalunya, marxi. Però admetent que Espanya pogués dir que aquí l'ordre públic no marxa i que amb això la perjudiquem, —si això realment s'esdevingués així—, aquest no és el cas d'ara. Al contrari. Aquí han cessat els atemptats socials, les bombes, els assassinats, els atracaments, així que Catalunya ha pres possessió dels seus serveis d'ordre públic. Algun d'escaldeçor que esdevingui, és deplorable, però no vol dir res contra la nostra tesi. S'ha de comptar que Barcelona és una ciutat de més d'un milió d'habitants.

Aleshores, ¿per què prendre'ns l'ordre públic? Han comès un error greu en prendre aquest acord. No han pensat que si Catalunya estava disposada a no permetre que li prenguessin la competència del seu Parlament, en matèria de contractes de conreu, menys permetrem que sense més ni més, perquè així els plau al senyor Gil Robles i al senyor Cambó, ens prenguin l'ordre públic, que és a mans nostres en virtut de l'Estatut i de la Constitució.

Van equivocats. Desconeixen Catalunya. Ho diem sense exaltació, completament serens, perquè se'n facin càrrec i vegin de no portar les coses al terreny de la violència, en el qual no podríem fer altra cosa, com a catalans, que respondre-hi.

Suposem que el Govern d'Espanya no voldrà apoderar-se de l'ordre públic, per sorpresa. Això, tot i la violència que provocaria, seria menys greu que no pas que el Govern tracti d'obtenir que sigui el Parlament mateix el que li aprovi aquesta actitud. Si en la sessió de dimarts, el Govern planteja davant d'un Parlament com aquest, integrat per monàrquics, la proposta de prendre-li a Catalunya l'ordre públic, evidentment obtindrà la confiança per a executar-ho, però serà després d'una sessió patriòtica en la qual prendrà part el Roya, el Melquiades, el Gil Robles i tots els altres enemics de Catalunya que ens diran VIBORAS, PISTOLEROS, CRIMINALES i totes les altres coses que ens venen dient aquests dies dels seus diaris estant. I això, que acabarà d'exaltar els patriotes catalans, àdhuc aquells que aquests dies estiguin encara freds, serà pitjor per a ells i provocarà que la lluita sigui encara més cruu.

Veurí el Govern, d'aci a dimarts, de dormir-hi i de rumiar-ho. Catalunya és al seu lloc, i no es deixarà estrangular. Estem a punt, pel que convingui. PEL QUE CONVINGUI, senyor Samper!

A LA LLUITA!

Notes oficioses del consell de ministres

Sanchez Román ratifica que la raó assisteix a la Generalitat

17 de juny de 1934
Portada de *L'Opinió* amb una il·lustració d'Helios Gómez en plena tensió política per la Llei de contractes de conreu i part del text censurat.
AHCB

la lluita!». Els segadors branden una pancarta «*Pel pa! Per la terra! Per la llibertat!*».[1292]

Si el propòsit de recuperar l'ordre públic es confirmés, encara que ho aprovessin les Corts dominades pels monàrquics, seria un gran error, diu l'editorial. És que desconeixen Catalunya, que «*vegin de no portar les coses al terreny de la violència, en el qual no podríem fer altra cosa com a catalans, que respondre-hi*». «*Catalunya és al seu lloc i no es deixarà atropellar. Estem a punt pel que convingui. Pel que convingui, senyor Samper*».[1293] La debilitat d'aquest, sotmès al dictat de la majoria monàrquica com els anteriors governs de Lerroux, fa pensar en una probable crisi de govern, una situació d'inestabilitat permanent que només es resoldria amb la pujada de Gil-Robles. Però això *L'Opinió* no ho veu possible després de l'anada dels seus representants a veure l'exrei a Fontainebleau. Els «*esgarips*» dels diaris monàrquics fan creure que Catalunya ha donat, efectivament, un cop mortal a aquest Govern i a tota «*la política contrarevolucionària*».[1294]

El fet és, segons diu Miguel Maura al debat parlamentari, que des de la segona aprovació de la Llei de contractes de conreu, «*la jurisdicció de l'Estat espanyol s'acaba a l'Ebre*». I no pas per separatisme, sinó per republicanisme. Aquest diputat republicà que no votà l'Estatut reconeix que Catalunya no es vol sotmetre a les directrius antidemocràtiques d'un Govern que es diu republicà i que no es diferencia en res dels de la monarquia i «*planta cara i talla, simplement*».[1295]

L'Opinió continua atacant la debilitat del Govern Samper —sotmès a una «*crisi frustrada*» per divergències amb la majoria parlamentària— mentre els dirigents de les dretes espanyoles, amb interès especial de Cambó, cerquen una fórmula jurídica per anul·lar la llei votada per segona vegada, sense que la proposta d'Acción Popular de retirar a Catalunya les competències d'ordre públic s'arribi a concretar.[1296] Entre les al·lusions reiterades a Cambó en el seu intent que el Govern aturi l'aplicació de la segona llei, hi ha una manxeta sobre la seva insistència, també, en la retirada de l'ordre públic que el fa responsable «*de la sang catalana que es vessi*», si el Govern central ho intenta.[1297]

En una sessió de les Corts anunciada com patriòtica, els discursos contundents d'Azaña, Prieto i Maura contrasten, per a *L'Opinió*, amb el discurs cínic de Cambó, que arriba a superar en anticatalanisme els de Goicoechea, Gil-Robles i Martínez de Velasco. Maura acusa els governants de fomentar l'anticatalanisme, Prieto deixa clar que els socialistes estan amb Catalunya i Azaña, amb arguments incontrovertibles, ha estat una veu «*rotundament acusadora*» dels que lliuren la República als seus enemics.[1298] Cambó i la Lliga, que Companys ha qualificat de «*força insurgent de Catalunya*», justifiquen davant les Corts la seva sortida del Parlament català per les vexacions de què diuen haver estat objecte, però ara són aplaudits per la CEDA, el noi Primo de Rivera, Calvo Sotelo, Royo Villanova, Albiñana i Emiliano Iglesias.

El diari glossa les paraules sovintejades aquests dies pel president de la Generalitat. El Govern assegurarà el compliment de la llei, evitant que els camperols irritats per l'anul·lació «*se sentin inclinats a adoptar mesures que vagin més enllà i pertorbin la pau social*». Evitarà la pertorbació i el desordre que alguns vulguin introduir i evitarà que Catalunya tingui per la República el mateix desafecte que va sentir per la monarquia. «*Madrid és tan lluny de Catalunya...*» titula l'editorial.[1299] Quan el Govern acorda declarar nul·la la segona llei del Parlament català i demanar al «*Parlament de Gil Robles*» que li atorgui poders especials per actuar

1292 Portada i manxeta de *L'Opinió*, 17 de juny de 1934, p. 1.

1293 Editorial: «L'hora», *L'Opinió*, 17 de juny de 1934, p. 1.

1294 Editorial: «Probabilitat de crisi», *L'Opinió*, 19 de juny de 1934, p. 1.

1295 Editorial: «El senyor Samper, absent», *L'Opinió*, 20 de juny de 1934, p. 1.

1296 Editorials: «És allà que fan comèdia», «Escorrent-se de la crisi», «La 'gran gala' de dilluns» i «Davant la crisi total», *L'Opinió*,21, 22, 23 i 24 de juny de 1934, p. 1.

1297 Manxeta de *L'Opinió*, 26 de juny de 1934, p. 1.

1298 Editorial: «L'obra del senyor Cambó», *L'Opinió*, 26 de juny de 1934, p. 1.

1299 *L'Opinió*, 27 de juny de 1934, p. 1.

22 de juliol de 1934

Dibuix de Valentí Castanys publicat a *La Veu de Catalunya*, el diari afí a la Lliga. De la mateixa manera que la premsa esquerrana ridiculitzava els mitjans de dretes, la premsa conservadora ho feia amb els diaris republicans, mostra de la seva rellevància social i política. En aquesta vinyeta el president de la Generalitat Lluís Companys i el president del Govern de la República, el radical Ricardo Samper, apareixen en un suposat idil·li, mentre els lectors de *L'Opinió* i *La Humanitat* fan cors, tot cantant: «*—Amor! Amooor! Amooooooor!..*».

AHCB

a Catalunya, *L'Opinió* considera que tot el que pugui acordar el Parlament espanyol «*és literatura per començar a passar l'estiu*», perquè la Llei de contractes de conreu té «*força de llei a Catalunya*».[1300]

L'actitud digna, ferma, de Catalunya «*ha impressionat els que tenien noció de llur responsabilitat*», escriu *L'Opinió*. Gil-Robles ha hagut de fer marxa enrere en els quatre punts, inclosa la retirada de l'ordre públic, que volia fer aplicar al Govern. «*Tots aquells que esperaven una guerra civil, amb el desig malaltís que unes tropes i uns avions ens metrallessin —afortunadament a Espanya els que desitgen això són ben pocs, són quatre malalts mentals— han hagut de veure fallida llur il·lusió*». I Cambó ha pretès donar lliçons a Azaña, «*quin farsant, i quina barra!*».[1301]

Ha mort Joan Selves, conseller de Governació, i *L'Opinió* glossa el sentit democràtic de la seva gestió i evoca l'escorcoll que va ordenar a la seu de la Lliga, on es van trobar armes, on l'exministre Ventosa i Calvell i el secretari de Cambó, Joaquim Maria de Nadal, es negaren a reconèixer l'autoritat del comissari general d'Ordre Públic de la Generalitat. Tot i els miraments amb què el conseller tractà els dos diputats, la Lliga s'excusà en aquest cas per a retirar-se del Parlament català i no deixà de demanar la dimissió del conseller que, finalment la presentà per la malaltia mortal que l'afectava. Si Selves era l'obstacle per què la Lliga tornés al Parlament, «*ha desaparegut, desgraciadament, per sempre més*».[1302]

Catalunya se'n va

Les Corts tanquen el 30 de juny sense haver aprovat els poders especials a Catalunya demanats per Samper i *L'Opinió* parla de crisi total, amb el desig que les Corts siguin dissoltes i ja no obrin l'octubre. Es pretén que el Parlament català redacti una nova llei ajustada a la Constitució i l'Estatut, contradient la incompetèn-

1300 Editorial: «Tot plegat, literatura», *L'Opinió*, 28 de juny de 1934, p. 1.

1301 Editorial: «El moment polític», *L'Opinió*, 29 de juny de 1934, p. 1.

1302 Editorial: «Parèntesi», *L'Opinió*, 30 de juny de 1934, p. 1.

cia al·legada en el recurs i la sentència del Tribunal de Garanties. Quan Ventosa i Calvell hi insisteix, *L'Opinió* ho troba cínic i ironitza amb la feina que es gira per als instituts frenopàtics. La culpa de la situació és sempre de Cambó i la Lliga que han forçat el Govern i la majoria parlamentària a actuar contra la Generalitat, que ha col·locat Samper en un carreró sense sortida.[1303]

Mentrestant, Azaña reapareix amb un discurs al Teatro Pardinas de Madrid i fa responsables els governants de la marxa de Catalunya d'aquesta República que no es diferencia de la monarquia: «*Catalunya se us en va*», diu el polític d'Alcalá de Henares. «*I si marxa i s'allunya i la perdeu de vista, ja no la podreu aconseguir*».[1304]

L'Opinió recull les paraules de diaris de Madrid que també ho diuen, des d'angles diferents, i les confirma. Diu *Luz*, tingut per azañista, que des del 12 de juny Catalunya viu «*espiritualment i administrativament en situació d'independència*». S'exclama el monàrquic *Informaciones* que «*aquests bandits de la Generalitat*» no solament es volen proclamar independents «*sinó que volen convertir Espanya en un Protectorat català!!!*». I diu *L'Opinió* que si les coses d'Espanya no canviessin, sí que caldria exercir aquestes funcions «*perquè no se la venguin, i per lliurar-la, després de desinfectada i fumigada, als espanyols que se l'estimen i somien un règim de llibertat republicana autèntic*». Perquè, com diu *Luz*, aquesta és una crisi espanyola més greu que el desastre d'Annual. Que no badin els «*espanyols autèntics, els republicans*», perquè «*se'ls estan venent Espanya!*».[1305]

No hi ha crisi de govern. Samper obté una votació de confiança «*per a no fer res*», diu *L'Opinió*, «*tancar les Corts fins octubre i anar-se'n a estiuejar*». Al Ple de les Corts hi ha hagut «*l'escàndol més important que registra la història contemporània*», amb els diputats republicans i socialistes que havien d'intervenir damunt d'alguns diputats monàrquics que insultaven Catalunya, l'amnistiat Calvo Sotelo invocant el retorn de la dictadura i Prieto traient la pistola per evitar l'agressió d'un monàrquic. Samper i els lerrouxistes només aconsegueixen anar trampejant la situació. «*Catalunya ha guanyat*».

Espanya se'n va de vacances, però Catalunya treballa, subratlla *L'Opinió*. Samper ha resultat ser un supervivent nat, més que no pas Lerroux, encara que la Lliga no li hagi votat la confiança tot i haver-lo posat en l'intent fallit de fer descarrilar la segona llei. Potser li hauria convingut més no abandonar el Parlament català i en la discussió de la llei hauria pogut introduir «*aspectes que haurien estat molt agraïts pels propietaris agrícoles*».[1306] Però no tots els propietaris agrícoles són de la Lliga i de la ultradreta, ho pot presumir el Govern de la Generalitat davant la manifestació de lleialtat i de suport de la Llei de contractes de conreu signat per la Unió de Sindicats Agrícoles de Catalunya i pels presidents dels Comitès Oleícola, de Productes Hortícoles primerencs, de Ramaderia, de Fruites i Verdures i de Cereals.[1307]

La llei continua en vigor i *L'Opinió* escriu amb ironies sobre el paper de la Lliga, donant per enterrada la seva vella política de «*tirar aigua al vi*». Tracta de «*literatura humorística*» el manifest adreçat als seus correligionaris, com si l'hagués escrit Manuel Brunet, «*càustic com sempre, que té tant de lligaire com nosaltres de xinesos, i els ha volgut jugar una facècia*».[1308] A la portada del mateix dia, es destaca una predicció de l'*ABC*: si Catalunya responia amb les armes un atac d'Espanya, seria cosa de dues hores liquidar la rebel·lió.[1309]

1303 Manxeta i editorial: «Escorrialla de Parlament», *L'Opinió*, 1 de juliol de 1934, p. 1.

1304 Editorial: «Darreres extremituds», *L'Opinió*, 3 de juliol de 1934, p. 1.

1305 Editorial: «L'hora dels mercaders», *L'Opinió*, 4 de juliol de 1934, p. 1.

1306 Editorials: «El senyor Samper respira», «El gran èxit de la Lliga», «Política d'aficionats» i «Samper, 'curandero'», *L'Opinió*, 5, 6, 7 i 8 de juliol de 1934, p. 1.

1307 Editorial: «Bells mots, bella actitud», *L'Opinió*, 14 de juliol de 1934, p. 1.

1308 Editorials: «Una política que ja va passar» i «Literatura humorística», *L'Opinió*, 10 i 11 de juliol de 1934, p. 1.

1309 *L'Opinió*, 11 de juliol de 1934, p. 1.

27 de juliol de 1934

Vinyeta de Quelus ironitzant amb les contradiccions dels líders totalitaris: «*—Som tants els que tirem per a monarques o dictadors que, si volem arribar a un acord, no tindrem altre remei sinó recórrer als "nefandos" sistemes democràtics.*».

AHCB

La separació catalana del Govern actual d'Espanya ve del lerrouxisme, insisteix *L'Opinió*, a propòsit de la prohibició d'un míting antifeixista a favor d'Ernst Thälmann [líder del Partit Comunista d'Alemanya empresonat l'any passat pels nazis] mentre es dona carta blanca als feixistes. El Govern espanyol deté diputats socialistes i empresona camperols, mentre que la policia de la Generalitat se les ha d'haver amb «*embriacs i escandalosos que han resultat ésser militars monàrquics*». Encara no fa dos anys del cop d'estat de Sanjurjo, menys encara de la seva condemna a mort i indult, ell ja es passeja tranquil i els seus còmplices tornen a tenir comandament militar. No s'ha de tenir por de cops d'estat, «*si la primera matèria hi és?*». També és una mostra de separació espiritual, diu el diari, la política lerrouxista ha resultat «*essencialment separatista*».[1310] A més, aquest separatisme és fomentat pel Govern amb la ignorància voluntària de l'Estatut en matèries com la radiodifusió, els ports o la retenció de la contribució territorial ja traspassada.[1311]

El cap del Govern central escriu a Companys invitant-lo a complir la suspensió dictada pel Tribunal de Garanties i *L'Opinió* comenta que «*també són ganes de perdre el temps*», que potser es pensa que el president de la Generalitat és només «*un funcionario*». Samper ha de temperar la «*literatura per a frenètics*» contra Catalunya de l'*ABC*, *La Nación* i *El Debate*, sobretot les bestieses del primer —«*bestiesa ve de bèstia, naturalment, per si no ho sabien*»— i *L'Opinió* destaca que fins i tot el monàrquic *Diario de Barcelona* demana a l'òrgan de la família Luca de Tena «*no toqueu més a morts*».[1312] Mentre el Govern català estudia l'ofici rebut de Madrid, *L'Opinió* assenyala el desprestigi que cau sobre el Tribunal de Garanties, que Cambó havia presentat com l'única garantia de l'autonomia de Catalunya.[1313]

1310 Editorials: «Un decret per embriacs» i «Política separatista», *L'Opinió*, 12 i 13 de juliol de 1934, p. 1.

1311 Manxeta de *L'Opinió*, 14 de juliol de 1934, p. 1.

1312 Portada, manxeta i editorial: «El doble joc del Govern», *L'Opinió*, 15 de juliol de 1943, p. 1.

1313 Editorial: «La negra», *L'Opinió*, 17 de juliol de 1943, p. 1.

La resposta del president Companys, en la qual fa notar la seva condició de representant de l'Estat a Catalunya, s'acull al detall de la sol·licitud que li fa Samper que s'abstingui d'aplicar la Llei de contractes de conreu «*mientras no se acomode fielmente a los preceptos del Estatuto y de la Constitución*». Agraeix el to cordial de la comunicació i li comunica l'acord del Govern català: «*extremar su atención y sol·licitud al confeccionar el Reglamento que ha de regirla y permita aplicarla, y garantizar así que se adapte fielmente a las leyes básicas de la República*». El text d'aquesta resposta «*és una filigrana*», proclama *L'Opinió*.[1314]

Normalitat catalana, doncs. «*El Parlament català, que el Tribunal de Garanties havia pretès deixar minimitzat en les seves funcions, prossegueix la seva tasca*».[1315] El Parlament és competent i totes les amenaces d'actituds fortes des de Madrid «*s'han esvaït com fum*». Catalunya, que és un poble de pau, «*hi hauria respost com hagués calgut*», però no ha calgut. «*Ara anem a aprovar la nostra llei electoral. Catalunya és un poble que treballa*».[1316] *L'Opinió* encara remarca l'endemà que el Govern de Madrid ha preferit veure amb satisfacció els bons propòsits del Govern de Catalunya.[1317] Pocs dies després, la publicació del reglament, es dona per liquidat l'incident, amb declaracions d'alguns ministres favorables a la posició del Govern de la Generalitat. *L'Opinió* parla d'eufòria i de «*la victòria de Catalunya*», mentre el president Companys coincideix amb el ministre d'Obres Públiques Guerra del Río a S'Agaró.[1318]

Samper s'ha tret el problema català del damunt, però el seu és un Govern liquidat i per més que Lerroux digui, cap radical tornarà a rebre l'encàrrec de formar-ne cap perquè el president Alcalá-Zamora és un defensor aferrissat de la Constitució, sosté el diari. Amb aquests deu mesos de governs lerrouxistes, Espanya presenta l'aspecte desolador «*que presenta un país quan ha estat víctima d'una plaga de llagosta*».[1319] *L'Opinió* subratlla la fòbia antisocialista del Govern radical, que acaba de fer recollir l'edició d'*El Socialista* —cent vegades en menys d'un any— per la notícia d'una nova conspiració monàrquica encapçalada per Sanjurjo. El diari coincideix amb la preocupació dels socialistes per l'amenaça feixista —com diu el secretari general de la Federació de Joventuts Socialistes, Santiago Carrillo en un interviu a *La Rambla*. Feixisme que «*vol dir la barbàrie*», com ja es veu a l'Alemanya de Hitler. «*Hi haurà sang, si tractessin d'implantar-lo. La gent morirà matant, però no es deixarà assassinar per l'esquena per quatre invertits vestits amb uniforme*».[1320]

L'assassinat del canceller Engelbert Dollfuss durant un moviment revolucionari fallit dels nacionalsocialistes austríacs, el 25 de juliol, pot tenir «*conseqüències terribles per a la humanitat*» adverteix *L'Opinió*. El diari evoca l'atemptat de Sarajevo que el juny de 1914 va ser el detonant de la Gran Guerra i veu a venir-ne una altra. El cap de govern socialcristià en coalició amb agraris i feixistes que el febrer passat va ordenar una matança d'obrers a Viena i Linz, després d'haver dissolt el Parlament, ha estat assassinat per ordre directa de Hitler, que vol annexionar-se Àustria. Un dictador ha matat un altre dictador, «*dictadors amb dictadors estan destinats a entredevorar-se*». *L'Opinió* crida l'atenció sobre una joventut europea que sembla voler la guerra, amb una onada de follia que ha establert la violència en el poder d'alguns pobles. Caldrà que els pobles liberals es defensin i potser hauran de fer-ho «*amb la mateixa violència que detestem*». Catalunya no és poble «*per a feixismes ni per nazis*», tampoc no és un poble «*que hagi de permetre que li emmetzinin la joventut amb prèdiques de violència*».[1321]

1314 Manxeta i «La resposta del Govern de Catalunya, al de Madrid. Catalunya és respectuosa, com ho ha estat sempre, amb la Constitució i amb l'Estatut», *L'Opinió*, 20 de juliol de 1943, p. 1.

1315 Editorial: «Normalitat», *L'Opinió*, 18 de juliol de 1943, p. 1.

1316 Editorial: «Un poble que treballa», *L'Opinió*, 20 de juliol de 1943, p. 1.

1317 Portada i manxeta de *L'Opinió*, 21 de juliol de 1943, p. 1.

1318 Manxeta, portada i editorial: «Eufòria», *L'Opinió*, 25 de juliol de 1943, p. 1.

1319 Editorial: «La 'merienda fraternal'» i «Lerroux vol fer de gall», *L'Opinió*, 19 i 21 de juliol de 1943, p. 1.

1320 Editorial: «No passarà», *L'Opinió*, 24 de juliol de 1943, p. 1.

1321 Editorials: «Onada de follia», «La pau d'Europa, en perill»

3 d'agost de 1934

Vinyeta de Porta ironitzant amb l'accés dels fills de les classes populars al lleure estival, un «luxe» només accesible fins aleshores als infants de famílies riques: «*—Aviat no podrem portar les nostres criatures a estiuejar. A tot arreu hi ha colònies escolars!*». AHCB

L'Opinió aventura que amb l'assassinat de Dollfuss, Hitler marxa cap a la posta,[1322] però, és ben al contrari. En morir pocs dies després el mariscal Paul von Hindenburg, Hitler assumeix també la presidència del Reich alemany. «*Ni Alemanya podia arribar a menys ni l'emblanquinador Hitler podia arribar a més*», comenta el diari a la manxeta, subratllant el suport del desaparegut president a la política nazi, com la felicitació pels setanta-set assassinats ordenats personalment un mes enrere en l'anomenada nit dels ganivets llargs contra les Seccions d'Assalt del propi partit.[1323]

L'actuació del Govern central perseguint els socialistes, amb la premsa monàrquica acusant-los de preparar un alçament revolucionari per fer-se amb el poder que hauria de ser reprimit durament, porta *L'Opinió* a denunciar que el ministre de Governació, Felipe Salazar Alonso, «*si pot, farà una matança de socialistes i es quedarà tan fred*». Al seu costat, el Dollfuss de febrer i el Hitler de juny serien «*uns vulgars aprenents*», en paraules del propi ministre,[1324] que acaba de destituir cent vint ajuntaments dels cent seixanta-dos que té la província de Badajoz, substituint-los per altres nomenats pel Govern. «*És dels fets més vergonyosos que s'han registrat en la història de la República d'ençà que Lerroux va acampar en el Poder ara farà un any*». Si el lerrouxisme dura gaire més, «*d'Espanya no en quedarà res*».[1325] En el seguit de mesures liquidadores de l'obra del primer bienni, s'acaba de prohibir la coeducació i suspès en les escoles que ja havien començat a implantar-la. «*La República espanyola camina com els crancs*».[1326]

---

i «La sang crida la sang», *L'Opinió*, 26, 27 i 28 de juliol de 1934, p. 1.

1322 Manxeta de *L'Opinió*, 28 de juliol de 1934, p. 1.

1323 Editorial: «De mal en pitjor», *L'Opinió*, 3 d'agost de 1934, p. 1. El nombre de morts de les jornades del 30 de juny al 2 de juliol de 1934 foren superiors als 77 citats pel diari, sense comptar un miler de persones arrestades.

1324 Editorial: «Salazar voldria fer una repressió», *L'Opinió*, 2 d'agost de 1934, p. 1.

1325 Editorial: «La devastació», *L'Opinió*, 7 d'agost de 1934, p. 1.

1326 Manxeta de *L'Opinió*, 5 d'agost de 1934, p. 1.

Catalunya endins, *L'Opinió* celebra la comunicació feta pel president Companys al president del Tribunal de Cassació de Catalunya, Santiago Gubern, recordant els deures dels magistrats i jutges en l'ús de la llengua catalana, ja que el seu coneixement és una obligació que tenen. «*I si no el saben, estan incapacitats per a jutjar i sentenciar*». El diari assenyala aquells que «*deixen anar incendiaris i atracadors autèntics*» i castiguen severament delictes d'opinió i els avisa que la seva resistència «*podrà durar més o menys, però que a la fi perdran ells i guanyarà Catalunya*».[1327] La benevolència d'alguns jutges amb els incendiaris la recorda *L'Opinió* en celebrar la detenció de militants de la FAI portadors de bombes, com assenyala que la marxa de policies del vell règim no catalans ha afavorit una acció més eficaç de la policia catalana contra el terrorisme sindical.[1328] Una eficàcia en la qual continua confiant, una setmana després, per la detenció dels anarquistes assassins d'un xofer.[1329] L'acció anticatalana d'alguns jutges no cessa. Davant la detenció i empresonament de l'advocat nacionalista Josep Maria Xammar, per una suposada desobediència al president de la Sala Segona de l'Audiència, *L'Opinió* retreu el silenci del Col·legi d'Advocats, que presideix «*el molt venerable i molt catalanista senyor Abadal*» davant del «*menyspreu de què és objecte la toga catalana per part de la magistratura espanyola del Palau de Justícia*».[1330]

Els moviments de Manuel Azaña, Felipe Sánchez-Román i Diego Martínez Barrio per emprendre una acció conjunta de rectificació de la República són vistos amb esperança per *L'Opinió*, preocupada pels camins cada cop més separats de la governació espanyola i la catalana. «*O la República espanyola rectifica i, en recular, pren el nostre camí i ens atrapa, o ja ens podem donar per definitivament acomiadats, i no ens trobarem més*».[1331] Azaña va a Sant Hilari de Sacalm a prendre les aigües i el diari no perd l'ocasió del sarcasme: «*Mentre Cambó fuig de Catalunya, Azaña ve a passar-hi un mes*».[1332] L'aplicació del reglament de la Llei de contractes de conreu segueix el seu curs amb el tràmit d'informació pública i *L'Opinió* retreu a la Lliga que insisteix a acusar el Parlament i el Govern de «*destructor de la riquesa agrària del nostre país i fomentador de la discòrdia i la lluita civil a Catalunya*».[1333]

El conflicte del ministre de Governació amb els ajuntaments bascos centra l'atenció política de *L'Opinió*. Després de l'ofensiva no reeixida contra Catalunya, «*el govern Samper-Lerroux-Gil Robles ha girat els ulls cap al Nord i ha començat un atac deslleial i violent contra Bascònia*». I és d'esperar que aviat «*la metralla radical serà dirigida contra el tercer país peninsular amb un problema nacional com el nostre i el basc*», és a dir, Galícia. «*Que els nostres germans d'Euzkadi recordin la nostra actitud*».[1334]

Malgrat la prohibició pel ministre Salazar, i l'amenaça de multes personals de 5.000 pessetes a tots els alcaldes i regidors bascos que hi participin, es manté per al diumenge 12 d'agost la convocatòria de votacions per a l'elecció de comissions intermunicipals per a la defensa del concert econòmic i l'autonomia municipal en el marc de la Constitució de la República. El problema és la pervivència de les comissions gestores de les diputacions forals nomenades dotze anys abans per la dictadura, que encara no s'han pogut substituir, com volen tots els partits bascos, i no ho permet el Govern lerrouxista. És un cas que afecta l'esperit de la República, perquè el centralisme va morir el 14 d'abril

1327 Editorial: «Magistrats i jutges, a escola», *L'Opinió*, 5 d'agost de 1934, p. 1. El president de la Generalitat s'encarrega aquests dies del despatx del Departament de Justícia i Dret en absència de Lluhí per motius de salut.

1328 Editorial: «L'extinció del terrorisme», *L'Opinió*, 9 d'agost de 1934, p. 1.

1329 Editorial: «La moral ciutadana», *L'Opinió*, 15 d'agost de 1934, p. 1.

1330 Editorial: «L'ofensiva contra els lletrats catalans», *L'Opinió*, 31 d'agost de 1934, p. 1.

1331 Editorials: «Cada dia ens anem separant més» i «Pel rescat de la República», *L'Opinió*, 29 i 31 de juliol de 1943, p. 1.

1332 Manxeta de *L'Opinió*, 31 de juliol de 1943, p. 1.

1333 Editorial: «El reglament de Conreus. Davant la informació oberta», *L'Opinió*, 4 d'agost de 1934, p. 1.

1334 Manxeta i editorial: «L'atac a Bascònia», *L'Opinió*, 8 d'agost de 1934, p. 1.

L'OPINIÓ

GORA EUZKADI AZKATUTA!!!

Any VII-Número 994 · Preu: 10 cèntims · BARCELONA · Diumenge, 12 d'agost de 1934

AVUI, EUZKADI FA UN GEST

ELS AJUNTAMENTS BASCOS ESTAN DISPOSATS A CELEBRAR LES ELECCIONS PROHIBIDES PEL GOVERN ANTIREPUBLICA D'ESPANYA

El governador de Biscaia ha prohibit l'acte del descobriment d'una placa que dóna el nom de Macià a un carrer de Bilbao

CATALUNYA AMB EUZKADI

Avui Euzkadi fa un gest. Contra les negacions constitucionals del lerrouxisme governant, el país basc s'aixeca en defensa dels seus ideals i diu ben clar que no està disposat a deixar-se prendre les darreres engrunes d'unes llibertats mil·lenàries, que han d'ésser la base de futures llibertats. I davant d'aquest gest, Catalunya, que ha sofert i sofreix les envestides dels burladors de la Constitució, està al costat dels seus germans d'Euzkadi.

El fervor autonomista de les terres basques s'ha aixecat novament quan el Poder central ha intentat vexar i humiliar els èuzkars, atacant la seva dignitat, en declarar faccioses unes eleccions que les empara la Constitució de la República. Malgrat tot, però, la majoria d'Ajuntaments d'Euzkadi, amb un alt sentit de la responsabilitat històrica, estan disposats a celebrar-les passi el que passi.

No són les dretes ni les esquerres que s'aixequen contra una arbitrarietat més del lerrouxisme servil: és tot un poble —Euzkadi—, el que, com Catalunya, està disposat a defensar els seus drets i la seva llibertat.

La vella Espanya tarada —l'Espanya del monarquisme i de les dictadures—, lluita contra l'Espanya nova —l'Espanya liberal i republicana—, valent-se de l'arma lerrouxista. És la lluita de la hipocresia i de l'engany, personificat en els homes que viuen a l'impuls del caduc esperit borbònic, contra la sinceritat i el liberalisme. És l'Espanya unitària, la vella Espanya opressora, que lluita amb l'Espanya nova. Un dia contra Catalunya, avui contra Euzkadi, demà contra Galícia, el vell esperit unitarista esgota les seves forces. Contra la joventut, contra la renaixença política dels pobles ibèrics no ha de poder res la força decadent dels que no han sabut veure que contra la llibertat dels pobles, contra l'esperit nacional dels pobles, no hi ha lluita possible.

Com ahir Catalunya, avui Euzkadi vencerà el lerrouxisme dominant, representació màxima de la vella Espanya. Contra l'esperit dels pobles, quan aquest esperit s'aixeca en defensa de la llibertat i de la justícia, no hi valen maniobres ni hi ha força que pugui oposar-se al seu triomf. I Euzkadi defensa, amb l'acte d'avui, les darreres engrunes d'una llibertat mil·lenària.

I en defensa d'aquestes llibertats i com a inici de futures llibertats, el país basc s'aixeca amb una unanimitat exemplar. Euzkadi és un poble que vibra, un poble que sent la responsabilitat de l'hora històrica que viu, un poble que no està disposat a transigir davant de cap força estranya. Un poble, en definitiva, que defensa amb braó la seva personalitat nacional. I en aquest sentit Catalunya no pot deixar d'abraçar, amb la més profunda cordialitat, els seus germans èuzkars, al costat dels quals lluitarà pel ressorgiment definitiu de les nacionalitats ibèriques.

SOL.LILOQUIS ANGUERIANS

"—...i afirmo que mentre les lleis sobre la terra no les faci jo, d'acord amb la Lliga, no podran ésser bones, perquè a l'Esquerra, que em va treure de l'Audiència, no li ho perdonaré mai..."

El governador de Biscaia ordena a la Guàrdia Municipal que es posi a les seves ordres

Bilbao, 11. — L'alcalde no ha fet cap manifestació als periodistes.

S'ha afirmat, per persona que té plena confiança del senyor Ercoreca, que aquest ha dit que abans que res posa les seves obligacions polítiques i ha manifestat que si el governador ha d'obeir al ministre de la Governació, ell ha de defensar els dictats de l'Ajuntament que presideix.

Sembla que el cap de la Guàrdia Municipal, senyor Abaitua, ha rebut un ofici del governador en el qual se li ordena que demà posi les forces a disposició del Govern i que si és precís lacasernament, serà el Govern el que ho resoldrà.

El senyor Abaitua ha donat compte de l'ofici a l'alcalde. L'alcalde no ha pres resolució sobre aquesta qüestió. L'expectació a tot el poble és gran i se segueix amb gran interès les resolucions dels alcaldes de Bilbao i Sant Sebastià, caps d'aquest moviment dels Ajuntaments bascos.

Es tem que l'actitud de violència del Govern provoqui incidents

Sant Sebastià, 11. — Hom té la impressió que demà hi hauran aldarulls a diversos pobles de Biscaia, entre els quals Bilbao, puix que els alcaldes i regidors assistiran a les eleccions en contra de les imposicions del governador, que ha anunciat que ho suspendrà per la força, seguint les ordres del ministre de la Governació.

El governador de Biscaia s'havia fet un embolic

Sant Sebastià, 11. — El diputat nacionalista senyor Careaga ha parlat per telèfon amb el governador de Biscaia per tal d'aclarir la notícia donada pel ministre de la Governació als periodistes de Madrid i transmesa, segons sembla, per l'esmentat governador que hi havia 68 Ajuntaments biscaïns que havien pres l'acord de no celebrar eleccions.

El senyor Velarde ha contestat al senyor Careaga que creia que les seves paraules no havien estat compreses pels periodistes de Madrid, tota vegada que ell s'havia limitat a comunicar al ministre, no que els Ajuntaments haguessin pres un acord d'aquesta natura, sinó que la seva impressió personal era que un nombre aproximat al quees diu d'Ajuntaments biscaïns no portarien a cap les eleccions.

Samper conferencia amb els ministres de la Governació i de la Guerra per a adoptar mesures contra els bascos

Madrid, 11. — A la una de la tarda han acudit a la Presidència del Consell, els ministres de la Guerra i Governació.

Abans de reunir-se amb el cap del Govern, ambdós ministres han tingut un canvi d'impressions.

La reunió dels senyors Salazar Alonso i Hidalgo amb el senyor Samper, ha durat fins a un quart de tres de la tarda.

En abandonar la Presidència, el senyor Salazar Alonso ha dit als periodistes que la conferència celebrada no tenia cap importància.

(Segueix a la pàgina 3)

PER A MANUEL BRUNET

SOBRE LA REFORMA DE LA CONSELLERIA DE GOVERNACIO

El meu estimat company i amic Adam Coscoll, home més aviat tímid que atrevit i no gens inclinat a la polèmica, m'ha demanat que prengués la ploma en el seu lloc per tornar a parlar des d'aquestes mateixes pàgines del projecte de reforma del palau de la vella Duana.

El tarannà sensible i modest del meu esmentat amic ha fet que quedés aclaparat i sense esma de moure's davant la invectiva amb què el gratificava l'altre dia des de la primera pàgina de "La Veu" (*) l'abrandat lluitador Manuel Brunet, per haver-se atrevit a dir que no li semblava pas malament l'esmentada reforma en projecte. Per això és que, a desgrat de les raons que fan que guardi sempre per al cronista de "La Veu" tota consideració i afecte, ocupo ara ací el lloc del meu company, car els vincles que amb ell m'uneixen són encara més profunds que els que em fan estimar "malgré tout" l'antic director de "Mirador".

"Politique d'abord!". Brunet, acostumat a esguardar tot el panorama del món sota el prisma que li assenyala aquest lema maurrassià que informa de cap a peus tota la seva doctrina periodística, no ha pogut mirar l'esmentat projecte de reforma deslligant-se de la política a què l'obliga el seu partit ni pensar que l'opinió que expressava Adam Coscoll (**) fos completament lliure i desinteressada. Suspicàcia, en veritat, excessiva.

Pel meu cantó, crec que la reforma que hom vol realitzar en l'edifici de la Conselleria de Governació pot ésser trobada plausible — i més donades les consideracions que feia el meu company davant del projecte —, sense cap veïnitat d'adulació envers el senyor Dencàs i sense cap necessitat d'ésser-ne amic ni tan sols conegut — com és el cas d'Adam Coscoll i del qui signa aquestes ratlles —. Es una reforma prou discreta, prou assenyada, prou respectuosa perquè hom pugui lloar-la sense gens de violència a l'íntim sentir i deixant de banda qualsevol consideració política.

Estic segur que si Manuel Brunet, com altres que es puguin trobar en el mateix cas, volen jutjar amb rectitud i examinen fredament i conscienciosament la reforma projectada a l'obra del comte de Roncali, hauran d'ésser d'aquesta mateixa opinió.

Ara que ja comprec que ha d'ésser impossible per a una pugnacitat tan alerta com la del polemista Brunet de deixar passar una ocasió, mal sigui agafada pels cabells com aquesta, per treballar per al seu partit, i fer una mica de soroll i parlar de totes aquelles coses a què ens té acostumats d'ençà de la seva entrada al portantveu de la Lliga.

Són coses, certament, en les quals ningú no és ningú per a demanar-ne comptes als altres, però bé hem de dir que no ens hauria desplagut gens ni mica sentir també la veu de Manuel Brunet entre les que s'alçaren a protestar contra el sabotatge comès en el conjunt monumental del Palau Moya pel seu actual propietari, el senyor Joan Antoni Güell i López. Un home tan sensible i curiós de la història i de l'estètica de la ciutat no podia deixar de dir-hi la seva; però la seva no fou dita.

Era el lema maurrassià que li imposava silenci. Manuel Brunet devia morir-se d'angúnia i de remordiment en haver de deixar passar tot el soroll que es va moure al voltant de la destrucció de la vella paret de la Rambla de les Flors sense dir-hi ni mitja paraula.

Es ben comprensible, però, en aquest cas, el silenci del polemista lligaire i és ben comprensible, també, que amb l'anunci de la reforma de la Conselleria de Governació s'hagi esparverat en tan gran manera. Ara es tracta d'una iniciativa esquerrana i llavors es tractava d'un il·lustre soci de la Lliga; ara s'estudia una reforma per a una millor coordinació de serveis, i llavors hom esbotzava i tirava al dret per al lucre d'una butxaca particular. Ara es tracta de fer una reforma amb tot respecte i tota cura per a l'edifici que n'és objecte i amb tots els sentits posats en el desig de fer una cosa adient i harmònica; llavors s'enderrocava i es destruïa sense cap consideració per a res, sense cap vacil·lació i sense cap [illegible]rament, un dels monuments més nobles i dignes de Barcelona. Són coses de la política, que tan aviat ens fan callar massa com enraonar de manera excessiva.

I quan s'ha deixat passar allò sense dir res, costarà molt de fer creure que avui es parla contra d'això només per amor a la ciutat, a la seva bellesa i a la seva dignitat; la desproporció és òbvia i no cal pas insistir-hi.

Per altra banda, a hores d'ara, Manuel Brunet ja es deu haver tranquil·litzat d'allò més. L'autor de la reforma no és anònim — com ens deia que temia —, no és desconegut ni tampoc un irresponsable. És un arquitecte de la categoria, del prestigi, de la serietat i de la intel·ligència d'Adolf Florensa. Si, per a Brunet, han d'ésser perdonades al senyor Viver moltes coses pel que va fer en l'edifici de l'Ajuntament, cal pensar que aquest perdó serà gràcies a l'obra de Florensa. I Florensa, que pot fer perdonar el senyor Viver, no és ningú en la reforma de la Conselleria de Governació?

JOAN CORTES I VIDAL

(*) Vegeu "La Veu de Catalunya" del 8 d'agost (per errada diu juliol): "Comentari. — La destrucció de la vella Duana", per Manuel Brunet.

(**) Vegeu L'OPINIO del 7 d'agost, pàg. 5: "D'urbanisme barceloní. — La reforma de l'edifici de la Conselleria de Governació", per Adam Coscoll.

12 d'agost de 1934

Portada de *L'Opinió*
de suport al País Basc
en lluita pel seu autogovern.

AHCB

i, encara que Lerroux ho ignori, «*perquè no reviscoli, els nacionalistes de tots els pobles ibèrics, els federals, els republicans, els socialistes, anem tots a una*». La manera dels lerrouxistes de burlar la Constitució, conformen una República que a Catalunya no li interessa.[1335]

El diumenge de la votació, *L'Opinió* fa seu a la manxeta el crit dels bascos, «*Gora Euzkadi Askatuta*», fa seu el gest que la diada significa i pronostica que, «*com ahir Catalunya, avui Euzkadi vencerà el lerrouxisme dominant, representació màxima de la vella Espanya*». A la mateixa portada s'informa que el governador de Biscaia ha prohibit l'acte de descobriment de la placa que dona el nom de Macià a un carrer de Bilbao.[1336]

La jornada de diumenge és una «*bella jornada*», destaca *L'Opinió*, amb el Govern central actuant contra «*el dret de lliure expressió de la voluntat dels Ajuntaments*», molts alcaldes, tinents d'alcalde i regidors destituïts i detinguts i vives manifestacions d'adhesió als representants populars. «*Però tot Bascònia està alçada contra el Govern monàrquic de la República; i com que els bascos no retrocediran, aquest plet, com el català, el Govern del Samper i el Salazar el perdrà*». I Espanya, a més de Catalunya, «*ara està perdent també Euzkadi*».[1337] El diari segueix amb detall un conflicte que evoluciona cap a la convocatòria d'una assemblea de parlamentaris bascos, que el Ministeri de Governació també prohibeix.[1338]

Enmig d'aquest clima d'inestabilitat i crisi permanent del Govern, el ministre de la Guerra Diego Hidalgo vol mobilitzar els reservistes menors de trenta anys, no pas per cap perill de guerra ni alarma greu de l'ordre públic, sinó per fer com altres països i no ser menys. *L'Opinió*, ho troba del tot innecessari i recorda el mal estat de l'exèrcit després d'interrompuda la reforma Azaña, amb els mateixos recursos materials que van conèixer deu anys abans els soldats enviats al Marroc, i ho remarca en primera persona del plural [Ventalló, Xirau, Tarradellas i altres amics del diari havien estat soldats a l'Àfrica]. Descarta que aquesta mobilització pugui ser, com sospita *El Socialista*, un assaig per si cal intervenir a Catalunya o Euzkadi i pensa que hi pot haver algun interès de negoci amagat, tractant-se d'un Govern lerrouxista. Aquest ministre, que és notari, valdria més que es dediqui a fer escriptures, ironitza a la manxeta.[1339]

El contrast entre desavinences internes dels lerrouxistes i fins i tot de la CEDA davant d'avenços en la unió de les esquerres fan tenir esperances a *L'Opinió*, que s'alegra de la negativa del Vaticà a signar el concordat que li demana el Govern. No podrà ser mentre el matrimoni canònic no recuperi la seva posició d'igualtat amb el matrimoni civil, cosa impossible en una República no confessional, «*en un país sense religió*».[1340] Però avisa també les esquerres espanyoles: compte amb les agrupacions de partits republicans cap a un comú denominador del que en resulti un centrisme acomodatici amb la dreta que pugui prendre el relleu dels lerrouxistes, de «*servir de "mingo"*[1341] *a les dretes*». Compta el diari que quan aquests partits arribin a les portes de la Izquierda Republicana d'Azaña es trobaran amb la demanda clara de joc net.[1342]

1335 Editorials: «Els vascos tenen raó» i «L'art de burlar la Constitució», *L'Opinió*, 10 i 11 d'agost de 1934, p. 1.

1336 Editorial: «Catalunya amb Euzkadi», *L'Opinió*, 12 d'agost de 1934, p. 1.

1337 Portada i editorial: «Euzkadi ha fet un acte», *L'Opinió*, 14 d'agost de 1934, p. 1.

1338 Editorial: «Els catalans amb Euzkadi», *L'Opinió*, 26 d'agost de 1934, p. 1. Vegeu també «Una enquesta de *L'Opinió*. ¿Què penseu de l'assemblea de parlamentaris convocada per Euzkadi?», *L'Opinió*, 29 i 31 d'agost de 1934, p. 1 i 9, 5; Irene Polo: «En vigílies de l'assemblea de parlamentaris a Euzkadi. El diputat Monzón ens explica com l'origen del plet basc ha estat una badada del govern Samper...», *L'Opinió*, 30 d'agost de 1934, p. 1.

1339 Manxeta i editorial: «El negoci de la mobilització», *L'Opinió*, 16 d'agost de 1934, p. 1.

1340 Editorial: «La cosa marxa», *L'Opinió*, 17 d'agost de 1934, p. 1.

1341 Definició de «mingo» al *Diccionario de la Real Academia Española*: «m. Bola que, al empezarse cada mano del juego de billar, o cuando entra en una tronera, se coloca en el punto determinado de la cabecera de la mesa».

1342 Editorial: «Alerta als esquerrans espanyols», *L'Opinió*, 18

REDACCIO I ADMINISTRACIO
Ronda de Sant Pere, 11, pral.
Telèfons 24646 i 24647

L'OPINIO

Dimarts, 14 d'agost del 1934

TALLERS D'IMPREMTA
Carrer de Muntaner, 49
Telèfon 31518

DEL BALANÇ DE LA GUERRA 1914-1918

ESTADISTIQUES MACABRES

TONATGE TORPEDINAT O NAUFRAGAT DURANT LA GUERRA

LA GUERRA MARITIMA

Les marines de guerra i mercants han perdut, durant la guerra, 12.537 milions de tones valorades en cinquanta mil milions de francs i que corresponen a 5.000 vaixells. El gravat mostra les pèrdues en tones corresponents a cada país.

Les pèrdues personals foren de 86.000 persones, més de la meitat de les quals pertanyien a la marina britànica: 2.468 oficials i 20.895 mariners de la marina de guerra i 14.661 oficials i mariners de la marina mercant.

LA COLUMNA TRAGICA

Si els morts de la guerra fossin collocats en taüts i aquests apilats sobre l'Arc de Triomf, de París, la columna que formarien seria cent vegades més alta que l'Arc i 200 metres més que el Mont Blanc.

Durant la guerra morien

LA DESFILADA FUNEBRE

Si els morts de la guerra mundial 1914-1918 arrenglerats en rengles de quatre poguessin desfilar a una marxa d'un batalló cada sis minuts i mig, la desfilada fúnebre duraria, sense cessar un moment, vuitanta-un dies i vuitanta-una nits.

LA GUERRA PROGRESSA

Es un fet innegable que la guerra progressa. Avui, es mata millor i més ràpidament. Si comparem la xifra de les pèrdues de la guerra mundial de 1914-18 amb les pèrdues de les vuit grans guerres dels dos segles darrers, un gran progrés és observat.

LA DANÇA MACABRA

Si els morts de la guerra s'agafessin de la mà, com per a formar una sardana immensa, farien més de la meitat de la volta a la terra, al paral·lel, 50.

14 d'agost de 1934
Contraportada de *L'Opinió* amb unes innovadores infografies sobre la Primera Guerra Mundial.
AHCB

El paper del president de la República encara pot ser una garantia davant de la pretensió dels radicals que mantenir-se en el poder, de nou amb Lerroux, un cop caigui Samper. Però si aquests creuen que la República espanyola és una mena de Protectorat, «*terra apta perquè sigui devastada administrativament*», no han d'oblidar que la Catalunya autònoma marxa a un altre ritme i que encara hi ha Bascònia i Galícia que «*abans de caure en l'enviliment marxaran pel seu compte*».[1343] *L'Opinió* veu plausible que Lerroux torni a fer govern, «*en franc idil·li amb Gil Robles i Martínez de Velasco*», potser abans del 24 de setembre, davant les impaciències monàrquiques proclamades des de la premsa de Madrid per la ineficiència del gabinet Samper. «*Quan un amo té un dependent que no li dona el rendiment degut, li diu que es busqui feina*».[1344]

L'Opinió veu una nova ofensiva contra la Generalitat en el descontent de les dretes monàrquiques per la manca de severitat suficient del Govern Samper davant la Llei de contractes de conreu. És un avís de declaració de guerra contra Catalunya i davant la hipòtesi «*d'un Govern monàrquic al davant de les deixalles de la que fou la República del 14 d'abril, caldrà estar previnguts en tots els ordres i en tot l'abast que en aquest supòsit greu ha de tenir la paraula "previsió"*».[1345] L'excitació de les dretes i la seva premsa augmenta davant de la regulació de l'entrada de blat a Catalunya, per evitar «*els abusos dels grans bladers castellans i dels acaparadors sense escrúpols*».[1346]

La proximitat de l'Onze de Setembre convida a fer una reflexió sobre el que *L'Opinió* anomena el catalanisme eficient, més enllà de la foguerada de la commemoració, sentint «*la tristesa d'un descens de la catalanitat substantiva del nostre poble*». Heus aquí que els diaris catalans no han aconseguit eixamplar la seva influència, que editors i llibreters es queixen de la caiguda de les edicions catalanes, que encara són pocs els catalans «*que es tracten correctament i educadament amb la gramàtica de la nostra llengua*». És necessari treballar per «*un catalanisme de fets i d'acció que vingui a desbancar, definitivament, el patriotisme demagògic, el nacionalisme líric i el catalanisme ocasional*», també el catalanisme ocasional que les dretes han vingut explotant políticament a Madrid. Cal refer el camí i és això el que mereix la memòria dels patriotes il·lustres que homenatgem com Rafael Casanova, el doctor Martí i Julià i Francesc Macià.[1347]

En acabar la seva estada d'estiu a Sant Hilari Sacalm, Manuel Azaña és homenatjat a Barcelona per les esquerres catalanes, després d'haver estat rebut amb entusiasme en les poblacions catalanes que ha visitat. Azaña, diu *L'Opinió*, representa l'amistat a Catalunya i la sinceritat en el compliment dels pactes. La Lliga, que ha silenciat a *La Veu de Catalunya* els ressons de la seva presència, és «*el símbol de l'engany i de les traïcions als nostres ideals*». En l'acte d'homenatge, l'antic cap de govern es presenta com «*un supervivent de la Segona República*» en la situació tan lamentable que ha deixat un any de lerrouxisme. Ningú com ell per a reconquistar la República. La seva veu «*és una garantia per a les nacionalitats ibèriques, una garantia del respecte a la Constitució republicana i als seus principis liberals i democràtics, una garantia d'alliberament per a les masses proletàries espanyoles que han tornat a caure sota el jou dels cacics monàrquics*».[1348]

Els diputats catalans d'esquerres van a Euzkadi «*per defensar la llibertat dels pobles*», mentre que els propietaris «*es preparen per combatre, des de Madrid, aquesta llibertat*». En vigílies de l'assemblea de parlamentaris convocada al municipi guipuscoà de Zumarraga, la Comissió d'Acció Política de la Lliga acorda no

d'agost de 1934, p. 1.

1343 Editorial: «Davant la propera crisi», *L'Opinió*, 21 d'agost de 1934, p. 1.

1344 Editorial: «Impaciències monàrquiques», *L'Opinió*, 22 d'agost de 1934, p. 1.

1345 Editorial: «El problema català», *L'Opinió*, 23 d'agost de 1934, p. 1.

1346 Editorial: «La terra als ulls. Catalunya i els agraris castellans», *L'Opinió*, 25 d'agost de 1934, p. 1.

1347 Editorials: «La bandera de Martí i Julià» i «Per un catalanisme eficiente», *L'Opinió*, 28 i 30 d'agost de 1934, p. 1.

1348 Editorials: «L'homenatge a Manuel Azaña» i «El discurs de Manuel Azaña», *L'Opinió*, 29 d'agost i 1 de setembre de 1934, p. 1.

16 d'agost de 1934

Vinyeta de Quelus ironitzant sobre el discurs catastrofista dels lligaires: «*Notes de societat facilitades per "La Veu del Vespre": "Ha arribat de Montecarlo, la família Gratacós." —Ui! No es pot viure! Mai no havíem estat tan malament! El diari ho porta.*».

AHCB

assistir-hi, «*per raons de tàctica*», malgrat la simpatia i l'adhesió que manifesta als ideals nacionalistes bascos. *L'Opinió* s'afanya a recordar que de l'«*assemblea de parlamentaris inoblidable, organitzada i promoguda per la Lliga*», el 1917, Cambó en va sortir fet ministre del Borbó i «*trair els homes que hi assistiren i les esperances de l'opinió pública*».[1349]

L'assemblea de parlamentaris bascos i catalans es va celebrar, malgrat la prohibició del Govern Samper, que en qualsevol altre país hauria dimitit davant «*d'un èxit d'aquesta envergadura*» i que després va menystenir. La nota rellevant del dia fou, per a *L'Opinió*, el discurs i l'actitud resoltament nacionalistes d'Indalecio Prieto, que representa «*la reconciliació de les dues grans forces rivals de Bascònia*», socialistes i nacionalistes, i un gran triomf per a l'autonomisme basc.[1350]

Es declara a Madrid una vaga general davant l'acte convocat per l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre en el cinema Monumental, que *L'Opinió* tracta de feixista, com es va fer davant la concentració del partit de Gil-Robles a l'Escorial, uns mesos enrere. «*L'ideal dels isidristes ha estat assolit a Madrid: veure la força pública ametrallant obrers*», anota la manxeta de l'endemà. En un editorial que té el to d'una crònica, el diari en destaca els crits contra l'Estatut i la República, els crits a favor del cop del 10 d'agost de 1932, la presència de quatre diputats de la Lliga, la presència i les paraules dels principals líders de la dreta —Calvo Sotelo, Goicoechea, Gil-Robles, Melquiades Álvarez i Martínez de Velasco— i de l'antic governador civil de Barcelona Anguera de Sojo, escorat cap a la dreta. Confiat que el proletariat madrileny i de tot Espanya vetllarà al carrer per la reconquesta de la República, *L'Opinió* invita sarcàsticament al cap d'aquest Govern que dona per caigut a complir el que demanen els propietaris catalans: «*a veure; faci el favor de prendre'ns l'Ordre públic i la Justícia. Ens sembla que ens agradarà*».[1351]

1349 Manxeta i editorial: «La tàctica de la Lliga», *L'Opinió*, 2 de setembre de 1934, p 1.

1350 Editorial: «Un altre èxit del Govern Samper» i «El truc del falsejament», *L'Opinió*, 4 i 6 de setembre de 1934, p 1.

1351 Editorials: «Un acte anticatalà i antirepublicà» i «Circ eqües-

Dies de jugar fort

La portada de l'Onze de Setembre és una exaltació de la lluita i el sacrifici per la llibertat: «*Per la pàtria, la vida*», crida el titular. «*Només són dignes de viure els pobles que saben morir per la llibertat*», proclama la manxeta. És el 220 aniversari de la caiguda de Barcelona davant les tropes de Felip V de Borbó. En l'editorial adreçat al «*noble patriota*» Rafael Casanova, *L'Opinió* reitera la voluntat de treballar i lluitar per fer de Catalunya un poble lliure en el concert de les nacions. «*Hem d'afegir, però, que estem decidits a no conviure amb els mal patriotes*» i que «*no tolerarem que forces alienes, dirigides per homes ignorants dels costums i la parla dels nostres avantpassats, entrin al territori català amb pretensions i exigències de domini i submissió*».[1352]

L'homenatge als màrtirs de 1714 ha estat més gran que mai, perquè les llibertats conquistades hom les sap en perill, ha estat «*l'afirmació d'un poble que està en peu*», amb la «*sensació que en una hora propera caldrà jugar-se per Catalunya alguna cosa que comporti sacrifici*». Hi ha faltat la Lliga, «*pel cinisme que havia de representar que uns traïdors a la Pàtria gosessin presentar-se a una concentració de patriotes*», anota *L'Opinió*, però s'hi han sumat els comunistes catalans, «*que enguany encara només saben cantar en castellà i que l'any que ve segurament ja sabran cantar en català, perquè tot és qüestió de bona voluntat*». Catalunya no és terra de feixismes i, a Espanya, el feixisme «*toparà amb la bandera de les esquerres, disposades a jugar-se la vida, encara que els feixistes posin en pràctica l'assassinat, com acaben de fer-ho matant l'exdirector general de Seguretat, i republicà autèntic, Cassaux* [Manuel Andrés Casaus]». Catalunya és un poble que vetlla i «*si cal, aquest poble agafarà les armes*».[1353]

El poble espanyol ha de vetllar bé la crisi de govern que és a punt de produir-se, una crisi de la República que només es pot resoldre amb una «*rectificació total de conducta*», que no es veu en l'horitzó immediat. Les dretes monàrquiques estan descontentes pel «*trist paper*» de Samper davant els casos de Catalunya i Bascònia. Donar el poder a Gil-Robles seria una traïció a la República, donar-lo de nou a Lerroux «*seria exactament el mateix*», amb el poble republicà que veu que els feixistes voldrien implantar «*un règim de terror blanc*».[1354]

El dia 9, diumenge, s'havien produït uns incidents al Palau de Justícia en la vista d'una causa de desobediència contra l'advocat nacionalista Josep Maria Xammar,[1355] que desemboquen en una crisi de poders entre el Govern de la Generalitat, el president i els magistrats de l'Audiència Territorial de Barcelona i el Govern de la República, que desautoritza el primer davant la indisciplina dels segons. *L'Opinió* reprodueix íntegrament a la portada l'intercanvi de correspondència entre el president de l'Audiència, Luis Emperador, que informa el conseller de Justícia i Dret, Joan Lluhí, de la queixa dirigida pels magistrats al ministre de Justícia, i la resposta del conseller que li retreu el trencament de la jerarquia i la subordinació deguda a l'autoritat catalana d'ençà del traspàs de la justícia.[1356]

En sintonia amb la carta de Lluhí, *L'Opinió* lamenta uns incidents dolorosos que han precipitat la resolució d'una pugna que existia de temps, sobre la falta de respecte i de cordialitat en el tracte que reben de certs magistrats els ciutadans catalans que en ús del seu dret volen expressar-se en català davant dels tribunals de justícia. Trobant-se la Generalitat en la impossibilitat de nomenar els seus propis jutges i magistrats, han estat aquests els que han pogut triar un altre destí, comptant que els que han restat a Catalunya ac-

tre», *L'Opinió*, 8 i 9 de setembre de 1934, p 1.

1352 Portada, manxeta i editorial: «Per la pàtria, la vida», *L'Opinió*, 11 de setembre de 1934, p 1.

1353 Editorial: «Un poble», *L'Opinió*, 12 de setembre de 1934, p 1.

1354 Editorial: «Davant la propera crisi», *L'Opinió*, 13 de setembre de 1934, p 1.

1355 «La vista de la causa contra l'advocat Xammar dona lloc a diversos incidents d'importància», *L'Opinió*, 11 de setembre de 1934, p 12.

1356 «Un document importantíssim. La resposta del conseller de Justícia i Dret del Govern de la Generalitat de Catalunya, en Joan Lluhí i Vallescà, al president de l'Audiència Territorial de Barcelona, don Luis Emperador», *L'Opinió*, 14 de setembre de 1934, p 1.

21 de setembre de 1934
Vinyeta de Porta
ironitzant amb l'entrega que fa l'exministre de la Lliga
Joan Ventosa i Calvell del seu partit
al líder de la dreta monàrquica espanyola, José María Gil-Robles:
«*Ventosa: —Tinc l'honor de posar als vostres peus*
un partit acreditat de trenta anys.
Gil: —I què voleu que en faci d'aquest mort?».
AHCB

tuïn d'acord amb la legalitat estatutària. «*No obliguem ningú a estar-se per força a Catalunya. Volem que tothom hi estigui de grat*», proclama la manxeta.

Davant de l'acte d'indisciplina comès pels signants de la comunicació al ministre, el conseller assenyala sis magistrats que no compten amb la confiança del Govern català i que «*aquest no podria lamentar que deixessin de prestar-li els seus serveis*», dels que els noms traduïts en català: Enric Iturriaga i Aníbano, Marià González i Andía, Joví Fernández i Peña, Leonci Villacastín i Cabezas, Enric Cerezo i Cardona i Agustí Altés i Pallàs. El tercer, més conegut per Jovino, ha estat objecte de l'atenció del diari, que pren el seu nom com a genèric dels magistrats refractaris. Quan el Govern central els dona la raó, el títol de *L'Opinió* és que «*el Consell de Ministres de la República voldria que els "jovinos" es quedessin a Catalunya*». Més aviat o més tard hauran d'acabar marxant, aquest «*és un plet fallat*», perquè «*són indesitjables*», rebla el clau el diari.[1357] I recorda que no és només per anticatalans que no se'ls vol, que han comès altres irregularitats i que dos d'ells han estat separats temporalment de la carrera judicial.[1358]

Com a conseqüència d'aquests fets, el cap de serveis d'Ordre Públic de la Generalitat, Miquel Badia, que va ser present a la sala i en acabar els incidents va detenir durant unes hores el fiscal del cas i un uixer de l'Audiència, ha de presentar la dimissió. Badia, que «*indubtablement reunia qualitats per al càrrec que exercia i porta en el seu full de serveis diversos èxits, endut per una gran voluntat, va cometre diumenge passat un error*», que *L'Opinió* considera «*obra d'apassionament*».[1359]

Uns dies més tard, hi ha un acte d'adhesió a Badia, amb presència dels consellers de Cultura i Governació, Gassol i Dencàs. L'exconseller Josep Tarradellas no

1357 Manxeta i editorial: «Un bon consell», *L'Opinió*, 11 de setembre de 1934, p 1.

1358 Editorial: «Mala peça al teler», *L'Opinió*, 18 de setembre de 1934, p 1.

1359 Editorial: «Acció de govern», *L'Opinió*, 14 de setembre de 1934, p 1 i 4.

comprèn que hi parli també el president de la Generalitat, però valora en un article que Companys i el mateix Badia siguin els únics que no parlin amb l'abrandament i la manca de responsabilitat d'altres oradors. «*Caldria que tots els polítics, i principalment aquells que tenen una responsabilitat de govern, pensessin que arriba un moment en què els pobles es cansen de la demagògia, sobretot quan no va acompanyada de tota la feina pràctica que potser podria fer-se; i que ja és hora —tal com nosaltres creiem— de pensar molt en Catalunya, però de parlar poc i treballar de ferm*».[1360]

L'acceptació del Govern de la República que el reglament de la Llei de contractes de conreu s'ajusta a la Constitució i l'Estatut augmenta el disgust dels monàrquics i la Lliga amb el gabinet Samper, submergit en una llarga agonia, que *L'Opinió* veu plena de mals presagis. L'entrada de ministres d'Acción Popular en un pròxim Govern Lerroux, amb la proclamació patriòtica de Gil-Robles a Covadonga —«*Ante todo España, y sobre España, Dios*»—, «*això seria el feixisme*», diu el diari, seria «*el desfermament de la guerra civil*». Amb Gil-Robles al poder, «*els republicans espanyols, els socialistes, els obrers serien empaitats a trets i caçats com conills, en nom de Déu*». S'acosten, doncs, «*dies de jugar fort*» i «*caldrà guanyar la batalla*».[1361]

La celebració d'una entrevista del president Alcalá-Zamora amb Gil-Robles, que és «*l'amo d'Espanya des del 19 de novembre passat*», fa pujar més les alarmes i *L'Opinió* recorda de nou qui és i que no obra per compte propi sinó que és persona manada pel Vaticà i el seu nunci, a les ordres dels quals estan *El Debate* i Acción Popular. Sobre els escorcolls i trobades d'armes fetes pel Govern a locals socialistes, el diari diu que «*hi ha més pa que formatge*» i que el Govern lerrouxista busca fer «*una repressió socialista*» com la de Dollfuss a Viena i a Linz. La corda cada cop és més tibant.[1362] I recorda també la trajectòria d'Anguera de Sojo que ara té tractes amb Gil-Robles per muntar una secció de la CEDA a Catalunya, aspiració compartida per una Lliga cada cop més lluny de l'esperit nacionalista del «*pobre Prat de la Riba*».[1363]

El socialisme espanyol, que va tenir un paper tan important en l'adveniment de la República ha estat, de fet, llançat fora de la llei i *L'Opinió* comprèn que estiguin armats i es preparin per evitar que «*el seu esclavatge s'acabi de consumar*». Ho troba de sentit comú, perquè si han de fer la revolució més endavant, «*és de creure que s'hauran preparat per si poden fer-la abans*». I torna a recordar el propòsit del Govern de fer com Dollfuss a Àustria, «*una estossinada*». Perquè la policia cerca les armes dels socialistes, però no es molesta pas a trobar les que tenen el feixistes. Es vol fer una matança i preparar «*la massa neutra pel terror, perquè aculli amb simpatia una dictadura de dretes*». «*Guerra civil!*, heus aquí l'obra dels lerrouxistes». A Espanya no hi ha República, reitera, i «*els republicans compleixen llur deure preparant-se per a proclamar-la*».[1364]

L'endemà, *L'Opinió* hi torna: «*El ministre de la Governació, que ha qualificat els socialistes de gàngsters, ja ha donat les instruccions convenients per a anar extremant la persecució dels obrers i dels republicans en general*». I després vindrà el cop dels monàrquics. «*Serà un cop a la quieta, perquè tindran tots els fils del Poder a les seves mans*».[1365] El president de la República fa un discurs a Valladolid al que *L'Opinió* dona molta importància, perquè demana als partits que no renunciïn a la lluita però sempre «*dins del dret de gents*» i que Espanya no té salvació sinó dins de la República, «*dins del Dret i del respecte a la Constitució*». Ens plauen aquests mots, diu el diari, però «*ens plaurien més, i ho esperem, que els posi en pràctica*», és a dir que ni

1360 Josep TARRADELLAS: «Una mica més de sinceritat», *L'Opinió*, 25 de setembre de 1934, p 1.

1361 Editorial: «Hora de jugar fort», *L'Opinió*, 16 de setembre de 1934, p 1.

1362 Editorial: «Un moment crític», *L'Opinió*, 19 de setembre de 1934, p 1.

1363 Editorial: «Desficis espanyolistes», *L'Opinió*, 20 de setembre de 1934, p 1.

1364 Editorial: «A Espanya no hi ha República», *L'Opinió*, 21 de setembre de 1934, p 1.

1365 Editorial: «De cara a un cop monàrquic?», *L'Opinió*, 22 de setembre de 1934, p 1.

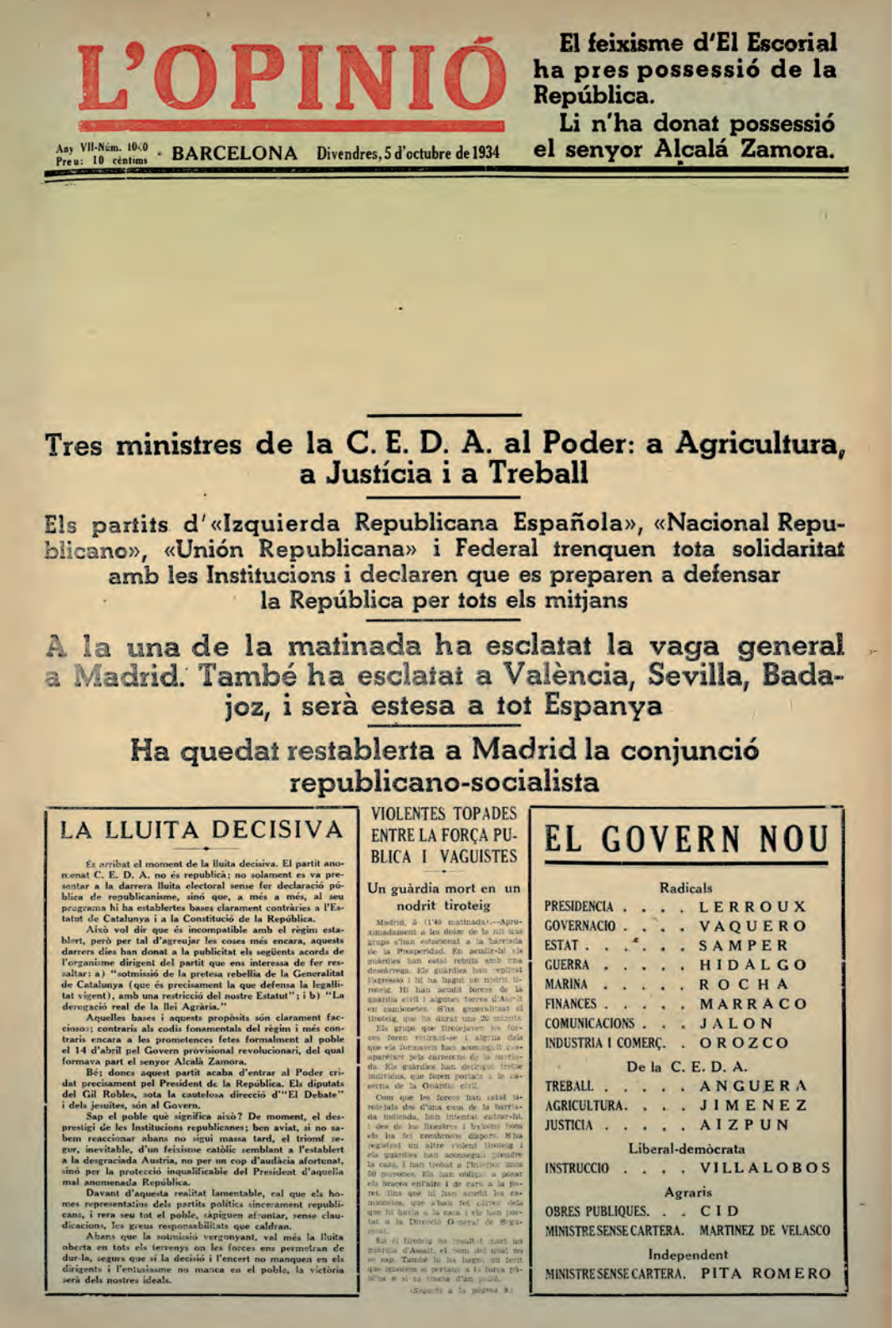

L'OPINIÓ

Any VII-Núm. 1040
Preu: 10 cèntims

BARCELONA Divendres, 5 d'octubre de 1934

El feixisme d'El Escorial ha pres possessió de la República.

Li n'ha donat possessió el senyor Alcalá Zamora.

Tres ministres de la C. E. D. A. al Poder: a Agricultura, a Justícia i a Treball

Els partits d'«Izquierda Republicana Española», «Nacional Republicano», «Unión Republicana» i Federal trenquen tota solidaritat amb les Institucions i declaren que es preparen a defensar la República per tots els mitjans

A la una de la matinada ha esclatat la vaga general a Madrid. També ha esclatat a València, Sevilla, Badajoz, i serà estesa a tot Espanya

Ha quedat restablerta a Madrid la conjunció republicano-socialista

LA LLUITA DECISIVA

És arribat el moment de la lluita decisiva. El partit anomenat C. E. D. A. no és republicà; no solament es va presentar a la darrera lluita electoral sense fer declaració pública de republicanisme, sinó que, a més a més, al seu programa hi ha establertes bases clarament contràries a l'Estatut de Catalunya i a la Constitució de la República.

Això vol dir que és incompatible amb el règim establert, però per tal d'agreujar les coses més encara, aquests darrers dies han donat a la publicitat els següents acords de l'organisme dirigent del partit que ens interessa de fer ressaltar: a) "sotmissió de la pretesa rebellia de la Generalitat de Catalunya (que és precisament la que defensa la legalitat vigent), amb una restricció del nostre Estatut"; i b) "La derogació real de la llei Agrària."

Aquelles bases i aquests propòsits són clarament facciosos; contraris als codis fonamentals del règim i més contraris encara a les prometeences fetes formalment al poble el 14 d'abril pel Govern provisional revolucionari, del qual formava part el senyor Alcalà Zamora.

Bé; doncs aquest partit acaba d'entrar al Poder cridat precisament pel President de la República. Els diputats del Gil Robles, sota la cautelosa direcció d'"El Debate" i dels jesuïtes, són al Govern.

Sap el poble què significa això? De moment, el desprestigi de les Institucions republicanes; ben aviat, si no sabem reaccionar abans no sigui massa tard, el triomf segur, inevitable, d'un feixisme catòlic semblant a l'establert a la desgraciada Austria, no per un cop d'audàcia afortunat, sinó per la protecció inqualificable del President d'aquella mal anomenada República.

Davant d'aquesta realitat lamentable, cal que els homes representatius dels partits polítics sinceralment republicans, i rera seu tot el poble, sapiguen afrontar, sense claudicacions, les greus responsabilitats que caldran.

Abans que la sotmissió vergonyant, val més la lluita oberta en tots els terrenys on les forces ens permetran de dur-la, segurs que si la decisió i l'encert no manquen en els dirigents i l'entusiasme no manca en el poble, la victòria serà dels nostres ideals.

VIOLENTES TOPADES ENTRE LA FORÇA PUBLICA I VAGUISTES

Un guàrdia mort en un nodrit tiroteig

Madrid, 5 (1'40 matinada).—Aproximadament a les dotze de la nit uns grups s'han estacionat a la barriada de la Prosperidad. En acudir-hi els guàrdies han estat rebuts amb una descàrrega. Els guàrdies han replicat l'agressió i hi ha hagut un nodrit tiroteig. Hi han acudit forces de la guàrdia civil i algunes forces d'Assalt en camionetes. S'ha generalitzat el tiroteig, que ha durat uns 20 minuts.

Els grups que envoltaven les forces foren retirant-se i algunes cases que els forasters han aconseguit ocupar-se pels carrerons de la barriada. Els guàrdies han detingut tretze individus, que foren portats a la casería de la Guàrdia civil.

Com que les forces han estat tiroteiades des d'una casa de la barriada indicada, han intentat entrar-hi, i des de les finestres i balcons han estat fets nombrosos disparos. S'ha registrat un altre violent tiroteig i els guàrdies han aconseguit prendre la casa, i han trobat a l'interior unes 50 persones. Els han obligat a posar els braços enlaire i de cara a la paret. Una que hi han acudit les ambulàncies, que s'han fet càrrec dels que hi havia a la casa i els han portat a la Direcció General de Seguretat.

En el tiroteig ha resultat mort un guàrdia d'Assalt, el nom del qual no se sap. També hi ha hagut un ferit que ignorem si pertany a la força pública o si no és d'un altre bàndol.

(Segueix a la pàgina 2.)

EL GOVERN NOU

Radicals	
PRESIDENCIA	LERROUX
GOVERNACIO	VAQUERO
ESTAT	SAMPER
GUERRA	HIDALGO
MARINA	ROCHA
FINANCES	MARRACO
COMUNICACIONS	JALON
INDUSTRIA I COMERÇ.	OROZCO
De la C. E. D. A.	
TREBALL	ANGUERA
AGRICULTURA.	JIMENEZ
JUSTICIA	AIZPUN
Liberal-demòcrata	
INSTRUCCIO	VILLALOBOS
Agraris	
OBRES PUBLIQUES.	CID
MINISTRE SENSE CARTERA.	MARTINEZ DE VELASCO
Independent	
MINISTRE SENSE CARTERA.	PITA ROMERO

5 d'octubre de 1934

La darrera portada de *L'Opinió* prèvia als Fets d'Octubre, amb els principals titulars eliminats per la censura, ja indicava l'ambient polític enrarit que es respirava.

AHCB

els lerrouxistes no continuïn al Govern, ni que hi pugi Gil-Robles.[1366] Davant l'obertura de les Corts anunciada per l'1 d'octubre, *L'Opinió* continua defensant que ni Lerroux ni Gil-Robles han de decidir el nou Govern, sinó que són les urnes que han de parlar, prèvia presentació sense careta dels monàrquics com a monàrquics i els republicans com a republicans. Qui sap si aquests, diu, no hauran d'actuar amb una mica de decisió.[1367]

El traspàs de serveis no s'interromp i en aquests dies s'aprova el dels impostos dels drets reals per un valor anual de 19.600.000 pessetes,[1368] però les relacions entre governs continuen enfrontades a propòsit del conflicte dels jutges i la pretensió del Samper que el president Companys comuniqui als magistrats de l'Audiència una resolució del Govern central que desautoritza la comunicació del conseller Lluhí al president de l'Audiència. El president de la Generalitat és el representant de l'Estat a Catalunya, però no pas un subordinat de qui el Govern pugui disposar, recorda el diari. S'hi suma la pretensió d'enviar a Catalunya un jutge plenipotenciari per perseguir el contraban d'armes passant pel damunt de la jurisdicció catalana.[1369]

La bona notícia és que la Lliga decideix que els seus diputats tornin al Parlament de Catalunya. *L'Opinió* repeteix el repàs de tots els errors de Cambó, però se n'alegra. «*En bona hora rectifiquen*».[1370] També la minoria d'Esquerra té intenció de reintegrar-se a les Corts de la República, ara que el conflicte per la Llei de contractes de conreu s'ha saldat a favor del Parlament de Catalunya.[1371]

Una mala notícia que commou és la mort de Jaume Carner, «*un gran patrici*», un dels «*constructors més eficients*» de la República, un dels «*patriotes més exemplars*». Admirat pel president de la República, estimat per Manuel Azaña, reconegut per Indalecio Prieto com el millor ministre de Finances. Aquell qui a les Corts feu «*la profecia més cruel i dolorosa*» sobre Joan March: «*O la República acaba amb aquest home, o aquest home acabarà amb el règim*». Que el seu alt exemple de dignitat modèlica i de noblesa autèntica, demana *L'Opinió*, «*serveixi de guia i d'estímul als homes sobre els quals pesa la responsabilitat de l'ideal que encara pot salvar-se*».[1372]

La caiguda final i poc honorable de Ricardo Samper a les Corts, acomiadat amb el gabinet dividit i el silenci més absolut de tots els grups, inclosos els qui li havien donat suport, encara deixa una porta oberta a fer les eleccions que *L'Opinió* no ha deixat de demanar des del 19 de novembre de 1933. Gil-Robles proclama que aquesta és la única alternativa a la formació d'un Govern de la majoria parlamentària, però això és el que es fa molt ràpidament. Lerroux de nou cap de govern amb tres ministres de la CEDA. El diari recapitula les crítiques de què ha fet objecte Samper durant tots aquest any, però li reconeix que, amb totes les seves febleses, «*ha caigut al costat de Catalunya, per defensar que el conflicte promogut per la llei de Contractes de conreu era un problema jurídic i no polític. Cada cosa al seu lloc*».[1373]

L'encàrrec de fer Govern a Lerroux potser no sigui, per part del President de la República, «*només una mesura per a carregar-se de raó i, en veure que no reix, després fer alguna altra cosa de més profit per al règim*», vol creure *L'Opinió*. Un Govern Lerroux-CEDA, amb quasi tots els ministres lerrouxistes de l'actual, seria «*la passa definitiva, sens dubte, cap a l'enterra-*

1366 Portada, manxeta i editorial: «Doctrina democràtica», *L'Opinió*, 25 de setembre de 1934, p 1. Editorial: «Davant la crisi», *L'Opinió*, 26 de setembre de 1934, p 1.

1367 Editorial: «La crisi de demà», *L'Opinió*, 30 de setembre de 1934, p 1.

1368 Portada de *L'Opinió*, 22 de setembre de 1934, p 1.

1369 Editorials: «Un govern baix de to» i «Un dia aprofitat», *L'Opinió*, 27 i 29 de setembre de 1934, p 1.

1370 Editorial: «El retorn del fill pròdig», *L'Opinió*, 23 de setembre de 1934, p 1.

1371 «Si el Govern de la Generalitat no hi té res a objectar, la minoria de l'Esquerra es reintegrarà al Parlament de la República», *L'Opinió*, 26 de setembre de 1934, p 1.

1372 Portada, manxeta i editorial: «Jaume Carner. Ha mort un gran patrici», *L'Opinió*, 28 de setembre de 1934, p. 1.

1373 Editorial: «Una crisi extraordinària», *L'Opinió*, 2 d'octubre de 1934, p. 1.

L'OPINIÓ

Any VII-Núm. 1041
Preu: 10 cèntims · BARCELONA Dimarts, 9 d'octubre de 1934

El tercer president de la Generalitat és el coronel d'Intendència Francisco Jiménez Arenas.

Deu hores d'Estat Català

Després de proclamat dissabte, a les 8 del vespre, l'Estat Català, dins de la República federal espanyola, les forces de l'exèrcit de la República no federal atacaren el Palau de la Generalitat i el seu Govern capitulà a un quart de set del matí del diumenge, després d'una lluita cruenta en la qual s'ha vessat molta sang

TOTS ELS HOMES REPRESENTATIUS DEL PARTIT NACIONALISTA REPUBLICA D'ESQUERRA EREN AL SEU LLOC I AVUI SON A BORD DEL VAIXELL «URUGUAY»

Heus ací les noves autoritats catalanes:

President de la Generalitat: el coronel Jiménez
Alcalde de Barcelona: el tinent coronel Martínez
Cap de Policia: el coronel Ibáñez

Dijous passat, a darrera hora de la tarda, el President de la República acceptava la llista del Govern que li presentava el senyor Lerroux, amb inclusió de tres ministres de la Ceda.

Aquella mateixa nit, esclatava a Madrid i a altres llocs d'Espanya la vaga general. L'endemà s'estenia a les provincies en les quals no havia esclatat encara i a mig matí es produia a Barcelona i a diverses localitats de Catalunya.

Fou una vaga pacífica durant tot el dia. D'Espanya arribaven notícies que a Astúries els vaguistes s'havien fet forts en diverses localitats i sostenien lluita amb la força pública. A Mondragón també es produía lluita i quedà mort el diputat carlí Oreja Elosegui i un dels gestors de la Diputació bilbaína.

El dissabte, al matí, varen produir-se tiroteigs en diversos indrets de la ciutat i alesho res el conseller de Governació, senyor Dencàs, s'adreçà per ràdio als catalans i els digué que les forces addictes a la Generalitat i el Sometent de la República ocupaven la ciutat militarment a l'objecte que els elements de la F. A. I. no poguessin desviar la vaga i desvirtuar-ne el seu sentit, puix que es tractava d'una vaga de caràcter polític.

Immediatament la Guàrdia d'Assalt i el Sometent armat de la República es dispersaren per la ciutat i ocuparen totes les cantonades.

Per ràdio s'anuncià que a les vuit del vespre el Président de la Generalitat s'adreçaria al poble de Catalunya.

Poc més tard d'un quart de nou, el President de la Generalitat, senyor Companys, digué que, tota vegada que la solució de la crisi no era la que desitjava el poble republicà que havia fet la revolució del 14 d'abril i que els partits republicans espanyols havien trencat tota relació amb les institucions, el Govern de la Generalitat també els hi trencava i proclamava l'Estat Català dins de la República federal espanyola, que també quedava proclamada.

A dos quarts d'onze de la nit, en procedir-se per les forces de la República espanyola a proclamar l'estat de guerra que el Govern del senyor Lerroux havia decretat, va produir-se la primera topada amb les forces dels Mossos d'Esquadra, que aleshores ja eren de l'Estat Català. Aquesta topada tenia lloc a la Plaça de la República. Simultàniament, a diversos indrets de la ciutat varen produir-se així mateix topades entre la força pública i els paisans armats al servei de l'Estat Català.

Durant unes hores el tiroteig de fusell i de metralladora fou seguit, amb acompanyament de bombes de mà, morters i canonades.

Al Palau de la Generalitat, al costat del Govern, en aquell moment de tanta responsabilitat, en el qual aquesta anava acompanyada de perill, hi havia un diputat de l'Esquerra -- el senyor Tauler --, un diputat de la U. S. C. -- el senyor Ruiz Ponsetí -- i tots els diputats del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, senyors Casanelles, Terradelles i Xirau, amb l'ex-diputat del mateix partit, senyor Pere Comes.

A les sis del matí, davant la gran diferència de mitjans de combat en què es trobaven les forces de la Generalitat en comparació amb les de l'exèrcit i per no haver acudit, a més a més, a ajudar-les altres forces regulars i irregulars que havien estat sollicitades, el President de la Generalitat, senyor Lluís Companys, a l'objecte d'evitar el sacrifici estèril dels Mossos d'Esquadra que estaven defensant l'edifici i el de les altres persones que acompanyaven el Govern de la Generalitat, capitulà.

L'Estat Català dins de la República federal espanyola havia durat deu hores.

* * *

Encara que no hi ha censura militar, tot i estar declarat l'estat de guerra pel Govern del senyor Lerroux, no ens sentim amb la llibertat suficient per fer un comentari adequat al que s'ha esdevingut.

Els homes que han mort per l'ideal s'incorporen a la Història, i Catalunya els recordarà eternament. El nostre respecte per als morts de l'altra banda -- els que lluitaven per un ideal contrari i els que complien un deure de disciplina.

Els nostres lectors saben com pensem. No hem canviat pas. Som nacionalistes i republicans, i tenim un programa polític ben definit. Els nostres amics del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, Lluhi, Casanelles, Terradelles, Xirau i Comes, que en diverses ocasions havien exposat ben explícitament llur disconformitat amb la política que seguia l'organització d'Estat Català, i sobretot amb la seva tàctica, en el moment en què el Govern de Catalunya marcava una actitud, creieren que llur deure era d'assistir-lo, i l'assistiren fins al darrer moment, i varen lliurar-se a les forces de l'exèrcit a l'hora de la capitulació, per tal de respondre de llurs actes. Avui es troben reclosos a bord de l'"Uruguay", disposats a comparèixer davant el Consell de Guerra que ha de jutjar-los. L'OPINIÓ els acompanya en esperit, com acompanya tots els altres membres de l'ex-Govern de la Generalitat i tots aquells altres elements [illegible] que avui són presos.

Els pobles que mereixen viure, viuen per damunt l'anècdota passatgera.

LA PLAÇA DE LA REPUBLICA AL CAP DE POCS MOMENTS DE LA CAPITULACIO DE LA GENERALITAT ELS EFECTES DEL BOMBARDEIG A LA FAÇANA DE L'AJUNTAMENT

LA JORNADA DEL DIVENDRES

«Aliança Obrera» declara la vaga general.-Febre política.-Els primers incidents i les primeres víctimes.-Una manifestació.-La sessió del Parlament català

LA DECLARACIO DE VAGA GENERAL

La nit del dijous a divendres fou plena de passió política, tal com desvarem escriure en la darrera hora de la nostra edició del divendres.

A la Generalitat acudí una comissió de l'Aliança Obrera, la qual s'entrevistà amb el President.

Com és sabut, l'Aliança Obrera és la integració de gairebé totes les entitats treballadores i revolucionàries, des dels Sindicats expulsats de la C. N. T. fins als comunistes.

A la Federació Socialista, de la Rambla de Santa Mònica, es reuní en assemblea l'Aliança Obrera. Allí, la Comissió que havia acudit a la Generalitat donà compte de la gestió.

Després hom procedí a examinar la situació política. Analitzat que fou el moment, es prengué l'acord de declarar a tot Catalunya la vaga general revolucionària contra el Govern arabat de formar a Madrid.

També fou acordat demanar que fos proclamada la República Catalana.

Immediatament sortiren delegats per tot Catalunya amb l'encàrrec de transmetre les ordres dels Comitès i de prendre tots aquells Ajuntaments que estaven a poder de les dretes.

INCIDENTS A PRIMERA HORA

Divendres, al matí, a primeres hores, ja la ciutat presentava un aspecte anormal. A la sortida dels vehicles de servei, es produïren alguns incidents, car alguns grups intentaren detenir-los.

Es pot dir que els primers trets sonaren a Gràcia. Al carrer de Mèrida, Plaça contenada Providència i en sortir el primer tramvia de les cotxeres, fou tiroteiat.

El ferrocarril de Sarrià deixà de funcionar de bon moment. També no circularen els trens dels Ferrocarrils de Catalunya a Sabadell i Sarrià. Els metropolitans, unes hores després d'haver iniciat llur servei, també pararen.

Els taxis intentaren fer llur servei,

9 d'octubre de 1934
Portada de *L'Opinió* relatant la fallida proclamació de l'Estat Català el Sis d'Octubre.
AHCB

ment de la República». En aquest cas, «*els republicans, en sentir-nos desemparats, potser hauríem de decidir-nos per una altra mena d'actuacions, puix que seríem infal·liblement llançats*».[1374]

Lerroux avança sense massa dificultat per a confeccionar aquest gabinet i ho fa amb una celeritat que *L'Opinió* veu destinada a evitar cap reacció contrària en forma de vaga general, de manera que el nou Govern pren possessió de seguida que es fa pública la seva composició. El president de la República deu haver sospesat el que fa, comenta el diari, perquè amb un Govern que «*és l'anti-República*», cada partit republicà i el partit socialista, hauran d'adoptar una actitud «*molt seriosament pensada i decididament duta a cap*», si es vol salvar el que es guanyà el 14 d'abril de 1931.[1375]

Al Govern fet públic per Alejandro Lerroux el 4 d'octubre, hi continuen set ministres de l'anterior, començant per Ricardo Samper com a ministre d'Estat. Els nous ministres són Eloy Vaquero, radical, a Governació; César Jalón, radical, a Comunicacions; Andrés Orozco, radical, a Indústria i Comerç; Oriol Anguera de Sojo, CEDA, a Treball; Manuel Giménez, CEDA, a Agricultura; Rafael Aizpún, CEDA, a Justícia; i José Martínez de Velasco, independent, sense cartera. Entre els ministres cessats hi ha el radical català Josep Estadella, de Treball, on ara el substitueix l'antic governador civil i president de l'Audiència de Barcelona, Oriol Anguera de Sojo acabat d'ingressar a les files de Gil-Robles.[1376]

La censura instaurada amb l'estat d'alarma a tota la República des del 24 de setembre, que a penes s'havia fet visible a les pàgines de *L'Opinió*, deixa en blanc l'espai del titular principal del 5 d'octubre. La manxeta avisa que «*el feixisme d'El Escorial ha pres possessió de la República*» i que «*li n'ha donat possessió el senyor Alcalá Zamora*». En els altres titulars s'anuncia que varis partits republicans, entre els quals la Izquierda Republicana de Manuel Azaña, trenquen amb les institucions i es preparen a defensar la República per tots els mitjans. A Madrid s'ha restablert la conjunció republicana-socialista i s'ha declarat una vaga general a Madrid que s'ha d'estendre a tot Espanya.

«*És arribat el moment de la lluita decisiva*», comença l'editorial de *L'Opinió*. Si no n'hi havia prou amb el caràcter antirepublicà d'aquest Govern, els òrgans de la CEDA han anunciat el seu propòsit de sotmetre la pretesa rebel·lia de la Generalitat amb una restricció de l'Estatut i derogar la llei agrària de la República, contrariant el programa d'aquell Govern provisional del 14 d'abril que presidia Alcalá-Zamora. Davant de l'amenaça «*d'un feixisme catòlic semblant a l'establert a la desgraciada Àustria*», cal que els dirigents sincerament republicans i «*rere seu tot el poble, sàpiguen afrontar, sense claudicacions, les greus responsabilitats que caldran*».

L'Opinió conclou aquest editorial amb una crida a la lluita: «*Abans que la sotmissió vergonyant, val més la lluita oberta en tots els terrenys on les forces ens permetran de dur-la, segurs que si la decisió i l'encert no manquen en els dirigents i l'entusiasme no manca en el poble, la victòria serà dels nostres ideals*».[1377]

Deu hores d'Estat Català

L'Opinió no torna a publicar-se fins dimarts 9 d'octubre. El titular principal constata les deu hores que va ser vigent la declaració de l'Estat Català de la República Federal Espanyola feta pel president de la Generalitat, Lluís Companys, a les 8 del vespre de dissab-

1374 Editorial: «Va de debò o és una broma?», *L'Opinió*, 3 d'octubre de 1934, p. 1.

1375 Editorial: «Moment greu», *L'Opinió*, 4 d'octubre de 1934, p. 1.

1376 Composició del nou Govern: Presidència, Alejandro Lerroux, radical; Estat, Ricardo Samper, radical; Governació, Eloy Vaquero, radical; Guerra, Diego Hidalgo, radical; Marina, Juan José Rocha, radical; Finances, Manuel Marraco, radical; Instrucció Pública, Filiberto Villalobos, liberal demòcrata; Comunicacions, César Jalón, radical; Treball, Oriol Anguera de Sojo, CEDA; Obres Públiques, José María Cid, agrari; Agricultura, Manuel Giménez Fernández, CEDA; Indústria i Comerç, Andrés Orozco, radical; Justícia, Rafael Aizpún, CEDA; Ministres sense cartera, Leandro Pita, independent i José Martínez de Velasco, agrari. «La llista del govern nou», *L'Opinió*, 5 d'octubre de 1934, p. 9.

1377 Editorial: «La lluita decisiva», *L'Opinió*, 5 d'octubre de 1934, p. 1.

L'OPINIÓ

ELS DIPUTATS DE LA C. E. D. A. HAN VICTOREJAT LA REPUBLICA CONTESTANT AL CRIT DEL SENYOR LERROUX.

Any VII-Núm. 1042 Preu: 10 cèntims • BARCELONA Dimecres, 10 d'octubre de 1934

EL PARLAMENT ESPANYOL HA RESTABLERT LA PENA DE MORT

El Terç estranger acampa al Palau de la Generalitat

El vice-president segon del Parlament Català, senyor Martínez Domingo, ha reclamat en nom de la llei la Presidència interina de la Generalitat

El senyor Carreres Pons, governador general de Catalunya

Van a començar els Consells de Guerra contra el tinent coronel Ricart, el comandan i Pérez Farràs i els capitans Escofe i Boy

A Madrid esperen que la columna López Ochoa entrarà a Oviedo aviat

La Lliga ha donat la confiança al Govern Lerroux

A Barcelona han estat detinguts els senyors Azaña i Pestaña

Els senyors Dencàs i Badia arriben, fugitius, a Tolosa

En desembarcar a Marsella és assassinat el rei Alexandre de Iugoslàvia. En l'atemptat mor el ministre d'Afers Estrangers francès, M. Barthou

PANORAMA

Mentre a Catalunya el President de la Generalitat és el coronel Jiménez, l'alcalde és el tinent coronel Martínez, el cap de Policia és el coronel Ibáñez, el Parlament català convertit en presó és ocupat per un general, i el Terç estranger ocupa el Palau de la Generalitat, a Madrid el Govern Lerroux es presenta al Parlament espanyol i restableix la pena de mort, mentre la C. E. D. A. victoreja la República i el senyor Ventosa i Calvell, en nom de Lliga Catalana, dóna la seva confiança al Ministeri nou.

Aquesta relació objectiva de fets és prou eloqüent per a estalviar cap comentari. Hom pot formar-se una idea clara de la situació del país i de la ruta que porta.

El governador Carreras Pons deia ahir que per a la crítica política hi havia ampla llibertat.

No ens creiem prou protegits per a fer-ne tot l'ús que en fariem en circumstàncies normals, sobretot quan aquests fets que queden relacionats s'esdevenen mentre comencen a celebrar-se els Consells de guerra que han de jutjar centenars d'homes que omplen tota mena de llocs de reclusió a Catalunya i milers a tot Espanya.

El país ha pres definitivament una trajectòria que no és la nostra, i ens permetem opinar que tampoc no és la que el poble català i l'espanyol triarien si lliurement els fos permès dir, per mitjà de les urnes, —som demòcrates—, el que en pensen.

No ens aclaparen les adversitats, i sabem fer el cor fort quan vénen, per a remuntar-les. A més a més tenim una fe absoluta en el triomf de la veritat, de la raó i de la justícia, i ens simpatitza aquell proverbi alarb que fa: "Asseu-te a la porta de casa teva i veuràs passar el cadàver del teu enemic."

Vol dir que, catalans i republicans, si avui no ens pot satisfer el sistema de govern que hi ha a Catalunya i a la República, esperem que amb l'ajut de tots els que pensen i senten com nosaltres, vindran infal·liblement millors temps en els quals amb l'experiència de les coses i dels fets, veurem acomplerta la realització dels nostres ideals.

Agraïm a tots els que contínuament s'interessen per la situació i la sort dels presos, i particularment per la dels amics que més íntimament estaven lligats amb nosaltres, aquesta prova d'amistat lleial.

De moment, la incomunicació resa per a tots els consellers del Govern i els diputats. S'espera que d'un moment a l'altre els serà aixecada, almenys per a veure's amb els familiars, això suposant que no es realitzi el propòsit que s'atribueix a l'autoritat militar, d'ordenar a l'"Uruguay" que s'iipi per a fondejar en aigües de Tarragona, a l'objecte de disminuir així la demanadissa de permisos per a quan s'aixequi la incomunicació.

ELS SENYORS DENCAS I BADIA ESTROBEN A TOLOSA

TOLOSA (FRANÇA), 9. — AVUI HAN ARRIBAT A AQUESTA CIUTAT L'EX-CONSELLER DE GOVERNACIO DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA, SR. JOSEP DENCAS, I L'EX-CAP DELS SERVEIS DE POLICIA DEL MATEIX ORGANISME, SENYOR MIQUEL BADIA.

ANIT PASSADA FOU DETINGUT MANUEL AZAÑA

Durant tot el dia d'ahir la policia continuà practicant escorcolls encaminats a la detenció de l'ex-president del Consell de ministres senyor Manuel Azaña. Aquests escorcolls s'efectuaren en domicilis dels carrers de les Corts Catalanes, Llúria, Mallorca i Passeig de Gràcia.

A quarts de vuit del vespre els agents es personaren al domicili del doctor Gubern, situat al carrer de Llúria, número 120, on efectuaren un escorcoll, el qual, de moment, no donà cap resultat positiu; però com sigui que un dels agents es donà compte que damunt de la taula del menjador hi havia una taça de cafè, se li ocorregué preguntar qui era el que el prenia, i en observar que la persona a la qual fou adreçada la pregunta mostrava certa torbació, decidiren practicar un nou escorcoll més minuciós que l'anterior i fou aleshores quan, a l'extrem d'un dels balcons de la casa, trobaren el senyor Azaña, el qual es trobava llegint un diari del vespre.

Els agents encanonaren amb les pistoles l'ex-president del Consell de ministres i l'intimaren perquè es donés per detingut, cosa a la qual el senyor Azaña no hi oposà cap mena de resistència, si bé preguntà a quin motiu era deguda la seva detenció.

En contestar-li els agents que hom el detenia per ordre de l'autoritat militar, el senyor Azaña els digué que podien sortir quan volguessin, i tot seguit fou traslladat, en l'automòbil de la policia, a la Prefectura Superior de Policia.

Una vegada a l'esmentat centre oficial, el senyor Azaña fou conduït a la Brigada d'Investigació Social, on quedà amb guàrdies a la vista.

En veure el cap de la Brigada que el senyor Azaña tenia ficada una mà a la butxaca, el requerí perquè els lliurés les armes, cas de tenir-ne. El senyor Azaña replicà que no en portava cap i que no n'havia emprat mai.

De moment, el senyor Azaña quedà a la Brigada d'Investigació Social fins que es rebin ordres superiors respecte la seva situació.

També han estat detinguts Angel Pestaña, l'ex-capità Medrano i el director de Ràdio Barcelona

Ahir, a la tarda, també foren detinguts, en virtut d'ordres donades per l'autoritat militar, l'ex-capità Medrano, Angel Pestaña i el director de Ràdio Barcelona, senyor Joaquim Sànchez Cordobés.

LA CAMBRA HA APROVAT EL RESTABLIMENT DE LA PENA DE MORT

Madrid, 9. — En la sessió d'avui s'ha llegit i aprovat un dictamen de la Comissió de Justícia sobre el projecte de llei de repressió dels delictes comesos utilitzant explosius o altres mitjans que ocasionin perill o alarma general i sobre el de robatori a mà armada:

"Al Congreso de los diputados:

La Comisión Permanente de Justicia ha examinado con todo detenimiento el proyecto de ley presentado por el señor ministro del ramo sobre represión de los delitos cometidos utilizando explosivos o sustancias inflamables u otros medios que ocasionen peligro y alarma general y de los de robo a mano armada.

Conforme con el espíritu de la propuesta a la que ha introducido ligeras modificaciones, ha acordado someter a la deliberación y aprobación de la Cámara el siguiente proyecto de ley:

Artículo Primero. Los que con propósito de perturbar el orden público, aterrorizar a los habitantes de una población o realizar alguna venganza de carácter social, utilizaran sustancias explosivas o inflamables o emplearan cualquier otro medio o artificio proporcionado y suficiente para producir graves daños, originar accidentes ferroviarios o en otros medios de locomoción terrestre o aérea, serán castigados:

1.º Con la pena de reclusión mayor o muerte según resultaren algunas personas o persona muerta o con lesiones, de las que define y sanciona el artículo 423 del Código Penal en los números 1 y 2.

2.º Con la de reclusión mayor, si de resultas de hecho quedara alguna persona lesionada con las características definidas en el número 3 del precitado artículo 423, o hubiera riesgo inminente de que sufrieran lesiones varias personas reunidas en el sitio en que el estrago se produjera.

3.º Con la de presidio menor a presidio mayor, cuando fueran cualesquiera otros los efectos producidos por el delito.

Art. 2.º Los que sin la debida autorización fabricaran, tuvieran o transportaran materias explosivas o inflamables, o aunque las poseyeran de un modo legítimo, las expendieran o facilitaran sin suficientes previas garantías a los que luego las emplearan para cometer los delitos que definen los artículos anteriores, serán castigados con la pena de arresto mayor en su grado máximo a presidio mayor.

Art. 3.º Los que sin enviar directamente a otro a ejecutar el delito castigado en el artículo primero, provocasen a cometerlo o hicieran la apología de esta infracción o de su autor, serán castigados con la pena de arresto mayor en su grado máximo a prisión menor.

Art. 4.º Los que formaran parte de una asociación o colectividad organizada o intervinieran en una discusión que tuviera por objeto cometer los delitos previstos en el artículo primero, serán castigados con la pena de prisión menor.

Art. 5.º El robo con violencia o intimidación en las personas, ejecutado por dos o más malhechores, cuando alguno de ellos llevara armas y del hecho resultase homicidio o lesiones de las que se refiere al número 1 del artículo primero de esta ley, será castigado con la pena de reclusión mayor o muerte. Cuando resultaren víctimas con lesiones graves, comprendidas en los números 3 y siguientes del artículo 423 del Código penal, el Tribunal teniendo en cuenta la alarma producida, el estado de alteración del Orden público que pudiera existir cuando el hecho se realizara, los antecedentes de los delincuentes y las demás circunstancias que pudieran influir en el propósito criminal, se podrá aplicar la pena de reclusión menor a las que res-

(Segueix a la pàgina 10)

Seran traslladats a Tarragona els presos de l'«Uruguay»?

Degut al gran nombre de visites que se sol·liciten per fer als detinguts polítics que es troben al vaixell "Uruguay", sembla que hi ha el propòsit de traslladar-los al port de Tarragona.

10 d'octubre de 1934

Darrera portada de *L'Opinió*, que després dels Fets d'Octubre fou clausurada i no tornà a aparèixer.

AHCB

te 6, dia en què el diari ja no es va publicar a causa de la vaga general decretada per l'Aliança Obrera. Encara no està vigent la censura militar pròpia de l'estat de guerra declarat dissabte, però *L'Opinió* no se sent «*amb la llibertat suficient per fer un comentari al que s'ha esdevingut*».

El diari dedica les vuit primeres pàgines a la informació dels fets esdevinguts a Catalunya des de divendres al matí i cinc més als de la resta d'Espanya, particularment al moviment revolucionari d'Astúries, que el Govern Lerroux encara no pot dominar. Es refereix a les forces que varen atacar el Palau de la Generalitat i davant de les quals el Govern va capitular a un quart de set del matí de diumenge, després d'«*una lluita cruenta en la qual s'ha vessat molta sang*». Com un sarcasme, la manxeta destaca que «*el tercer president de la Generalitat és el coronel d'Intendència Francisco Jiménez Arenas*».

L'Opinió rendeix homenatge «*els homes que han mort per l'ideal*», que «*s'incorporen a la Història i Catalunya els recordarà eternament*» i mostra respecte per als morts de l'altra banda, tant si ho foren per un ideal contrari com per haver de complir un deure de disciplina. El diari destaca que «*els homes representatius del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra eren al seu lloc i avui són a bord del vaixell Uruguay*» i que fent costat del Govern, al Palau de la Generalitat, només hi havia, també, un diputat d'Esquerra i un de la Unió Socialista.

I afegeix: «*Els nostres amics del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, Lluhí, Casanelles, Tarradellas, Xirau i Comas, que en diverses ocasions havien exposat ben explícitament llur disconformitat amb la política que seguia l'organització d'Estat Català, i sobretot amb la seva tàctica, en el moment en què el Govern de Catalunya marcava una actitud, creieren que llur deure era d'assistir-lo, i l'assistiren fins al darrer moment, i varen lliurar-se a les forces de l'exèrcit a l'hora de la capitulació, per tal de respondre dels seus actes*». Rafael Font i Farran era entre els periodistes que van quedar tancats al Palau i que els militars van deixar marxar.[1378]

El text principal de la portada acaba amb un presagi d'esperança: «*Els pobles que mereixen viure, viuen per damunt l'anècdota passatgera*».[1379] Hi insisteix l'editorial de l'endemà, sense sentir-se tampoc protegits per l'amplia llibertat de crítica que ha assegurat el governador general Ramon Carreras, mentre comencen els consells de guerra i hi ha milers de llocs de reclusió a tot Espanya. «*No ens aclaparen les adversitats, i sabem fer el cor fort quan venen, per a remuntar-les*» i «*tenim una fe absoluta en el triomf de la veritat, de la raó i de la justícia*». I conclou: «*esperem que amb l'ajut de tots els que pensen i senten com nosaltres, vindran infal·liblement millors temps en els quals amb l'experiència de les coses i dels fets, veurem acomplerta la realització dels nostres ideals*».[1380]

La portada de *L'Opinió* d'aquest 10 d'octubre de 1934 és plena de notícies desfavorables: el restabliment de la pena de mort, el Terç estranger acampant al Palau de la Generalitat, els primers consells de guerra contra el comandant dels Mossos d'Esquadra i altres caps militars, la detenció a Barcelona de Manuel Azaña i Ángel Pestaña. També d'altres amb altra significació: el vicepresident segon del Parlament Antoni Martínez Domingo reclamant en nom de la llei la presidència interina de la Generalitat, la Lliga donant la confiança al Govern Lerroux, Josep Dencàs i Miquel Badia arribant, fugitius, a Tolosa de Llenguadoc.

Aquest mateix 10 d'octubre el Govern notifica la suspensió de la publicació de *L'Opinió*, com les de *La Humanitat*, *La Publicitat* i *El Diluvio*, entre un centenar llarg de periòdics de tot Espanya.

1378 GONZÀLEZ VILALTA I UCELAY-DA CAL (2017: 206).

1379 Portada de *L'Opinió*, 9 d'octubre de 1934, p. 1.

1380 Editorial: «Panorama», *L'Opinió*, 10 d'octubre de 1934, p. 1.

14 d'abril de 1932
Portada del número especial de *L'Opinió* en commemoració del primer aniversari de la República, amb la figura del líder carismàtic i el ban de proclamació de la República Catalana.
AHCB

EPÍLEG

La línia política de L'Opinió

El relat polític i periodístic dels anys primers i més importants de la Catalunya republicana —amb el to vibrant, directe i juvenil de l'esperit liberal revolucionari dels polítics i els periodistes de *L'Opinió*— desborda en molts aspectes la visió establerta sobre aquest període d'alta tensió i conflictivitat. Un període històric encara poc explorat quant als fets i els comportaments quotidians, que necessita d'estudis semblants d'altres diaris, polítics i no polítics, perquè la premsa és alhora escenari i veu de la lluita política, més directa i decisiva del que la historiografia fins ara ha considerat.

Seria imprudent treure gaire conclusions d'un treball exploratori com aquest. És oportú de fer alguns comentaris, a tall de notes de lectura, per destacar alguns aspectes, comprendre'n millor d'altres i deixar assentades algunes hipòtesis i possibles preguntes d'investigació per a treballs posteriors.

Sobre *L'Opinió*

La línia de conducta política assentada en titulars, manxetes, editorials i articles es concreta en algunes grans qüestions.

La revolució republicana de la nova democràcia catalana, com a projecte indefugible, amb la crida reiterada a la seva defensa i, si cal, una nova proclamació, que s'acaba concretant en la declaració del Sis d'Octubre. El diari no subscriu el concepte d'Estat Català de la proclamació del president Lluís Companys, però els dirigents del grup n'assumeixen la responsabilitat de govern. Són conseqüents amb la denúncia de la desnaturalització d'una República amb la qual han anat marcant distàncies, des d'una Catalunya que reivindiquen alhora com a baluard i com a oasi.

La defensa de la República com a imperatiu polític i legal amb la depuració de funcionaris, la persecució i el càstig dels delictes de conspiració i terrorisme —fins la pena de mort establerta constitucionalment contra militars, que el diari demana contra el general José Sanjurjo— i la suspensió de la premsa sediciosa. *L'Opinió* sosté que no s'haurien de respectar els drets de la democràcia als qui la combaten.

La República federal és el marc desitjat per la llibertat de Catalunya, malgrat l'acceptació d'una Constitució unitària o integral, per lleialtat republicana. Francesc Pi i Margall és una figura sovint evocada. L'Estatut és un exemple per als pobles d'Espanya que també hi aspirin. Les forces dretanes dels nacionalismes basc i gallec poden promoure els seus estatuts d'autonomia, sempre que siguin fidels a la República.

L'Estatut d'autonomia aprovat per les Corts Constituents no dona satisfacció plena a les aspiracions d'Esquerra Republicana i de *L'Opinió*, però és el començament de la construcció d'una Catalunya nova en una Espanya federal. Esquerra no és un partit separatista, sinó que predica una germandat hispànica.

La República Catalana i la Generalitat. La República Catalana s'ha hagut de convertir en la Generalitat de Catalunya, prenent un nom històric que no és un equivalent exacte. Francesc Macià és el primer president de la Generalitat de Catalunya i Lluís Companys n'és el segon. *L'Opinió* no estableix cap continuïtat entre les institucions i els càrrecs respectius, però sí que compta els anys de pèrdua de les llibertats nacionals des de 1714 i parla, en ocasions, del Parlament de Catalunya com d'unes noves Corts Catalanes.

Respecte per Niceto Alcalá-Zamora, suport i enaltiment de Manuel Azaña. El diari és sempre respectuós amb el president de la República, Niceto Alcalá-Zamora, fins i tot quan aquest retira la confiança a Manuel Azaña, encarrega governs als radicals d'Alejandro Lerroux i hi mostra el desacord. *L'Opinió* fa un elogi fervorós, continuat i creixent de Manuel Azaña, com el polític de més altura, influència i confiança per la República, com a garantia per la llibertat de Catalunya. Dona suport a l'agrupació dels grups republicans de l'esquerra espanyola que Azaña promou amb el partit Izquierda Republicana, de nom equivalent al català, que es fa evident en la traducció al diari.

La participació política dels treballadors. El diari defensa els drets polítics i sindicals dels treballadors i l'autonomia de la Confederació Nacional del Treball com el sindicat català majoritari, davant del creixent domini que hi exerceix la Federació Anarquista Ibèrica. La satisfacció amb què acull l'anomenat Manifest del Trenta —encapçalat per Joan Peiró i Ángel Pestaña, antics col·laboradors del setmanari, que troben en *L'Opinió* l'espai d'expressió que els nega *Solidaridad Obrera*—, no exclou l'interès davant la creació de la Unió General de Sindicats Obrers, escindit de la Unió General de Treballadors i pròxim a la Unió Socialista de Catalunya, sense donar-hi pas suport editorial.

La violència anarquista. El diari denuncia la utilització de la vaga general i els atemptats terroristes com a mitjà de desestabilització de la República, en connivència amb els interessos de la Lliga i de les dretes espanyoles. *L'Opinió* i els seus periodistes es mantenen ferms davant les amenaces que reben de la FAI i del diari anarcosindicalista.

El feixisme s'ha de repel·lir amb la força, si cal. En el debat de l'Estatut ja es denuncia aquest perill que no para de créixer, un filofeixisme hereu de la dictadura anterior, inspirada en el feixisme italià, que s'atribueix a molts representants de la dreta. És un argument permanent i accentuat a partir de l'ascens de José María Gil-Robles, en paral·lel amb l'ascens del nazisme, l'elecció d'Adolf Hitler a Alemanya i l'assassinat de socialistes pel canceller Engelbert Dollfuss a Àustria.

L'ordre públic i la justícia. L'actuació de la policia i de l'administració de justícia són qüestions fonamentals per a l'èxit i el prestigi de la República i de la Generalitat i cal assegurar-ho amb la depuració i l'exigència d'imparcialitat d'aquests cossos. El diari dona la màxima urgència al traspàs de l'ordre públic a la Generalitat, que està en l'origen de la crisi del Govern Lluhí de gener de 1933. La crítica sistemàtica als primers governadors civils s'estén a l'Audiència de Barcelona per emparar actuacions de jutges i funcionaris judicials, benèvols davant de la delinqüència social i política, els moviments conspiradors, el tràfic d'armes i la manca de respecte amb la Generalitat i el Parlament.

La immigració. *L'Opinió* reclama la regulació dels fluxos migratoris procedents del sud d'Espanya, per evitar un augment constant de la població sense feina, que alimenta els efectius de la delinqüència comuna i del terrorisme anarquista, així com un control sanitari que previngui l'escampada de malalties com la tracoma, molt estesa en les terres de procedència. El diari retreu una actitud tolerant dels primers mesos de la Generalitat, no troba suficients les mesures que es

proposen durant 1933 i invoca els exemples de França, Alemanya i Anglaterra per justificar el dret de posar límits a aquests fluxos creixents i per ordenar una situació que redunda en perjudici dels treballadors nadius i dels nouvinguts ja establerts a Catalunya.

El vot de la dona. *L'Opinió* és favorable al vot de la dona. Ho manifesta editorialment durant l'elaboració de la Constitució, promou una campanya de suport femení al plebiscit de l'Estatut i ho recorda sempre que fa falta, subratllant que la dona catalana té una formació superior a la de la resta d'Espanya i que el seu vot ha de reforçar el vot de les esquerres. La pàgina femenina setmanal, creada en paral·lel a l'impuls de la secció femenina d'Esquerra, és una tribuna oberta a militants i simpatitzants per promoure la participació política.

El llenguatge planer i directe que caracteritza tota l'expressió política del diari, destinat a atreure's l'atenció popular, en moments d'alta tensió política passa de la desqualificació a la caricatura i l'insult de l'adversari. No sembla pas un tret exclusiu del comportament de *L'Opinió*, sinó que caldria confirmar fins a quin punt aquestes pràctiques són corrents en el periodisme polític de l'època per entendre bé la contribució a la polarització virulenta que porta fins a l'aixecament militar de juliol de 1936.

Sobre els partits

En el debat permanent i intens amb la premsa dels altres partits, *L'Opinió* es mostra implacable amb la Lliga Regionalista i modula la crítica cap als partits susceptibles de col·laboració.

La Lliga i *La Veu de Catalunya* són el gran adversari a abatre, *L'Opinió* els dedica adjectius implacables per la seva representació social —la plutocràcia—, la conducta política antiliberal —suport a la monarquia, col·laboració amb la dictadura de Primo de Rivera—, la identificació amb els sectors més retrògrads de la religiositat i del carlisme, el suport de la repressió policial i la connivència amb el pistolerisme antisindical. Francesc Cambó i Joan Ventosa i Calvell, antics ministres de la monarquia, són bescantats sistemàticament per la seva relació amb l'exrei i la fugida de tots tres a l'estranger. El respecte expressat per l'obra d'Enric Prat de la Riba com a promotor de la Mancomunitat de les Diputacions Provincials de Catalunya, no s'estén pas al seu successor Josep Puig i Cadafalch. La denúncia de la Lliga per anticatalanisme s'accentua, encara, quan els seus diputats deixen el Parlament i s'exigeix al Govern de la República que recorri la Llei de contractes de conreu.

Acció Catalana és l'adversari electoral, des de la proximitat tinguda en els inicis del setmanari i la invitació fallida a formar part de la Intel·ligència Republicana. El principal retret és la passivitat dels anys de la dictadura i la presència en els ajuntaments de reial ordre de 1930. La col·laboració en els governs provisionals de la Generalitat i de la República i la pertinença a la Minoria Catalana, no impedeixen la polèmica constant amb *La Publicitat*, que té el moment més agre en l'anomenat afer Bloch. La nova aproximació per combatre Esquerra en les eleccions a Corts de 1933 obliga *L'Opinió* a un canvi d'actitud, que es confirma amb la participació conjunta en el Govern de les esquerres de Companys.

Alejandro Lerroux i el Partit Republicà Radical mereixen una actitud inicial poc bel·ligerant de *L'Opinió*, mentre tenen un representant al Govern provisional de la Generalitat, hi ha una col·laboració a l'Ajuntament de Barcelona i calen els seus vots per aprovar l'Estatut. Caigut el Govern Azaña i mentre Esquerra continua tenint un ministre, *L'Opinió* apel·la a la tradició republicana dels radicals de sempre, davant dels oportunistes ingressats de poc als que s'atribueix la deriva dretana. La crítica contra Lerroux com a enterrador de la República s'endureix l'endemà de les eleccions que els radicals administren un Govern tutelat per les dretes.

El Partit Socialista Obrer Espanyol és vist amb respecte i admiració per *L'Opinió*. Essent un partit poc conegut a Catalunya, com la Unió General de Treballadors, en estar ocupats els seus espais polític i sindical per la Unió Socialista de Catalunya, la pròpia Esquerra i els sindicats confederats de la CNT, el diari n'elogia l'organització no cabdillista, amb dirigents de vàries sensibilitats. Rebutja, però, la temptació d'una revolució vi-

4 de juny de 1933
Portada del número especial
de *L'Opinió*
pel segon aniversari com a diari.
AHCB

olenta preconitzada davant la l'ascens de les dretes al poder, que significaria la destrucció de la República.

Sobre Esquerra, Macià i Companys

El grup de *L'Opinió* recorda molt sovint la seva paternitat i autoria en la fundació i definició de l'ideari i programa d'Esquerra Republicana de Catalunya. La defensa dels seus principis rectors inspira tant la crítica «*lleial i franca*» a la direcció del partit, després de la dimissió dels quatre membres del Govern Lluhí, com inspira també la fundació posterior del nou Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra.

La crítica al partit, primer discreta, en relació amb la moralitat i la preparació dels càrrecs i els funcionaris públics, es fa directa en la denúncia de comportaments impropis de membres del grup municipal de Barcelona, invocant el lema electoral fundacional de «*Pena de mort al lladre!*». Puja de to, ja fora del Govern, amb la denúncia de les pràctiques parapolicials del sector d'Estat Català en la persecució d'activistes de la FAI i la maniobra política de reclutament i selecció d'agents per a una policia catalana. El punt àlgid és la crítica directa al president Macià per emparar els actes, celebracions, desfilades i manifestacions públiques filofeixistes de les joventuts uniformades del sector d'Estat Català, que ha infringit la dissolució acordada en la fundació del partit.

L'enaltiment personal de Francesc Macià, encetat el 1930 des del setmanari, i portat a la mitificació després de la proclamació de la República i l'aprovació de l'Estatut, s'interromp després de la crisi del Govern Lluhí, quan el president de la Generalitat es nega a assumir el paper moderador institucional i representatiu que se li reclama en aplicació de la delegació de les funcions executives. L'incompliment de les obligacions presidencials amb el Parlament és atacat pel diari en la formació dels governs successius de Carles Pi i Sunyer o Miquel Santaló.

L'Opinió mostra sempre una inclinació favorable a Lluís Companys, amb qui ha compartit les iniciatives successives de la Intel·ligència Republicana i de la Conferència d'Esquerres, de la primera proclamació de la República i que, a diferència de Macià, ha dissolt el Partit Republicà Català. El diari en destaca el paper com a cap de la Minoria Catalana en la discussió de l'Estatut, fent equip amb Joan Lluhí i Vallescà i Antoni Xirau, però també mostra la decepció en algunes ocasions: quan es veu involucrat en l'afer Bloch, en la suposada indicació als diputats de la Comissió de Responsabilitats de votar a favor de la llibertat condicional de Joan March, i en renunciar a la presidència del Parlament per ser ministre de Marina. La relació amb Companys, que es manté al marge de la crisi de gener de 1933, es restableix de ple en ser elegit president de la Generalitat i la formació d'un Govern ampli d'esquerres, d'acord amb el que sempre ha propugnat el grup de *L'Opinió*.

Sobre la República

Algunes notes de lectura sobre el funcionament del nou règim.

La fragmentació i inestabilitat dels partits són molt grans a Espanya, però també a Catalunya.

La creació i prompta divisió del Partit Republicà Radical Socialista, l'escissió del Partit Republicà Radical, la fundació de la Confederació Espanyola de Dretes Autònomes, l'agrupació de partits i fraccions en la Izquierda Republicana d'Azaña, tots amb petites seccions pròpies a Catalunya.

Les fusions i canvis de nom d'Acció Catalana i Acció Republicana de Catalunya com a Partit Catalanista Republicà i Acció Catalana Republicana, amb la marxa de dirigents a Esquerra i a Unió Democràtica de Catalunya. La crisi d'Esquerra amb la fundació del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra i la posterior sortida del sector d'Estat Català. La fusió de la Dreta Liberal Republicana de Catalunya amb la Lliga, del Partit Comunista Català i la Federació Comunista Catalanobalear en el Bloc Obrer i Camperol, i la seva posterior fusió amb Esquerra Comunista en el Partit Obrer d'Unificació Marxista. I d'altres de menor relleu.

Molt governs de poca durada, improvisació del personal polític. Deu governs de la República entre abril de 1931 i octubre de 1934 —amb recuperació de

vells dirigents de la monarquia— i vuit governs de la Generalitat. En aquests primers tres anys i quatre mesos, hi ha fins a vint-i-quatre consellers diferents en els set governs de Macià, en dos anys i mig, i tres de nous que s'incorporen al primer Govern de Companys, els deu mesos restants.

L'acumulació de càrrecs dels dirigents —regidors, diputats i consellers, mentre no es regulen les incompatibilitats pel propi partit— té efectes en el compliment de les obligacions respectives, però també en l'estabilitat de la majoria a l'Ajuntament de Barcelona. Entre altres casos, Macià és president de la Generalitat, conseller i diputat a Corts i al Parlament; Companys és regidor, governador civil, diputat a Corts, diputat i president del Parlament, ministre i president de la Generalitat; Gassol i Tarradellas són consellers i diputats a Corts i al Parlament; Lluhí és regidor, diputat a Corts i al Parlament i conseller; Comas és regidor i conseller; Xirau és diputat a Corts i al Parlament i conseller.

Bombes, pistoles i bufetades. Les armes i la violència no són exclusiva dels atemptats, les conspiracions, el terrorisme i la delinqüència. A les Corts Constituents els diputats s'insulten i s'abraonen i s'ha de contenir Joan Puig i Ferreter que no arribi a les mans amb un diputat agrari. N'hi ha que porten pistola, com Ventura Gassol. La presència de les armes en la vida quotidiana es veu en la publicació a les pàgines del diari de l'anunci d'una pistola d'ús personal durant la primavera de 1934.

Sobre la Intel·ligència Republicana i d'Esquerres

El projecte polític formulat el 1930 pel setmanari *L'Opinió* acaba confirmant-se en el Govern d'esquerres format pel president Companys, que incorpora partits que l'havien rebutjat i ara son l'Acció Catalana Republicana. L'èxit de la proposta, a mig termini, és correlativa al preu que han de pagar els seus promotors, relegats a un segon pla després la crisi del primer Govern estatutari per desacord amb el president Macià.

Macià ha ajudat a fer triomfar les esquerres catalanes en la caiguda de la monarquia, però ha hagut de refiar-se d'antics companys de la Solidaritat Catalana per compensar la falta de quadres qualificats d'Estat Català i no ha deixat de protegir aquest sector quan s'aboca a l'aventurisme i les temptacions totalitàries, que *L'Opinió* denuncia amb cruesa. L'aprovació de l'Estatut Interior confirma el criteri defensat sobre la delegació de funcions del president de la Generalitat i la responsabilitat davant del Parlament.

De Macià, queda el mite. Estat Català desapareix d'Esquerra el maig de 1936. El partit que en tres setmanes de vida ha hagut de fer-se càrrec de l'Ajuntament de Barcelona i de tants altres de Catalunya, dels governs provisionals de la República Catalana, brevíssim, i de la Generalitat; que ha hagut de dirigir l'elaboració del projecte de l'Estatut i la seva defensa a les Corts Constituents; que ha hagut de posar en marxa el Parlament de Catalunya, el Govern ordinari de l'autonomia i els traspassos de serveis; aquest partit que ha crescut de cop, a l'ombra de la figura popular carismàtica de l'Avi, acaba enfilant un altre camí, el que va marcar *L'Opinió* en el primer moment.

La pretensió de la Intel·ligència d'Esquerres d'incorporar fins i tot els petits grups comunistes s'acabarà concretant en les eleccions a Corts de febrer de 1936. El Front d'Esquerres les guanyarà amb una candidatura en la que també hi ha el Partit Obrer d'Unificació Marxista de Joaquim Maurín, antic col·laborador del setmanari *L'Opinió*.

Sobre els diaris

Hi ha l'evidència d'un joc polític de la premsa més equilibrat a Catalunya que no pas a Madrid, pel que fa als portaveus disponibles pels partits republicans. Només *El Socialista*, petit, és amic del Govern de la República, es queixa en un moment *L'Opinió*, davant d'*ABC* i *El Debate* en contra, per dir només els de gran difusió. Monàrquics i catòlics —jesuïtes, els més assenyalats—, però també diaris finançats per Joan March. Els grans diaris republicans com *Heraldo de Madrid* són independents i els petits partits espanyols tenen pocs òrgans propis.

La Vanguardia fa el joc a la Lliga i a Acció Catalana —que ja tenen òrgans propis— i és molt bel·ligerant

contra Macià i Esquerra. El popular *El Diluvio* promou candidatures republicanes, en fa una de pròpia i proposa Companys com a successor de Macià, passant pel davant dels diaris d'Esquerra.

La relació entre *L'Opinió* i *La Humanitat* va i ve de la col·laboració a la rivalitat, seguint les tensions internes d'Esquerra. La negativa de Casanelles a compartir-ne la propietat no assegura la preeminència del diari ni evita l'afebliment del grup dins del partit. La necessitat d'aliances, en sortir del Govern, fa moderar l'antagonisme inicial amb *La Publicitat*, com també passa amb la crítica al sector d'Estat Català en entrar al Govern d'esquerres.

Desxifrar els comportaments polítics dels diaris de partit i els seus marges d'autonomia, és una qüestió pendent de tant interès com els motius i l'abast de l'intervencionisme dels diaris informatius. Tots els diaris fan política. La tipologia i dicotomia usuals entre diaris de partit o d'empresa, entre diaris polítics o independents —entre diaris de negoci o ideològics, segons el meu criteri—, potser no resistirien estudis de comportaments com el que hem fet amb *L'Opinió*. La impressió és d'una politització altíssima, inclòs el *Full Oficial del Dilluns de Barcelona*, controlat per la Generalitat.

ANNEX

Els 113 principals col·laboradors

Joan Casanelles
vist per *Opisso*

Pere Comas

Joan Lluhí
vist per *Porta*

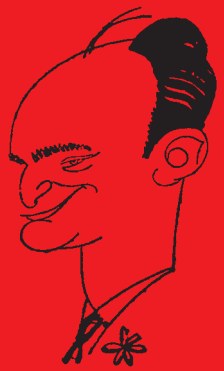

Joaquim Ventalló
vist per *Bofarull*

Antoni Xirau
vist per *Font*

Referències biogràfiques anteriors i coetànies al diari *L'Opinió*, obtingudes en gran part de Viquipèdia, memoriaesquerra.cat i altres fonts digitals, amb la col·laboració d'Alfons Codina i Josep Vall, i per als dibuixants, amb la de Josep Maria Cadena i Jaume Capdevila «Kap». En alguns casos, s'han obtingut precisions amb les dades tretes del propi diari.

Les persones que ens puguin facilitar dades sobre les biografies incompletes poden enviar-les a l'adreça **historia@irla.cat** i seran incorporades a l'edició electrònica del llibre.

Jaume **Aiguader i Miró**

Reus, 1882
Ciutat de Mèxic, 1943

Doctor en Medicina i funcionari de l'Ajuntament de Barcelona, fou president de l'Ateneu Enciclopèdic Popular i empresonat per la dictadura. Signa 31 articles al setmanari *L'Opinió*, 8 en la primera etapa, com a membre de la Unió Socialista de Catalunya i 23 a la segona etapa com a membre d'Estat Català. En nom d'aquest partit, és un dels signants del Pacte de Sant Sebastià, l'agost de 1930.

Forma part de la candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya a les eleccions municipals de Barcelona de 1931 i és elegit alcalde de la ciutat, així com diputat a les Corts Constituents de 1931 i a les de 1936.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Publica almenys 9 articles signats al diari *L'Opinió* durant 1931 i 1932.

Joan **Alavedra i Segurañas**

Barcelona, 1896
Barcelona, 1961

Col·laborador del setmanari *Mirador* i guionista de Ràdio Barcelona, i s'incorpora com a primer redactor en cap del diari *L'Opinió*.

Publica una desena de cròniques signades, quan acompanya el president de la Generalitat en el viatge a Madrid per presentar el projecte d'Estatut. A finals d'any deixa el diari i passa a ser secretari particular de Francesc Macià.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Amadeu
Aragay i Daví

Sabadell, 1886
Ciutat de Mèxic, 1965

Fill d'una família d'hostalers de Sabadell, és un futbolista destacat i escriptor vocacional, que s'inicia políticament al Partit Republicà Radical, combat la Solidaritat Catalana des dels seus periòdics i n'és elegit regidor pel PRR. En conèixer Francesc Layret i Lluís Companys gira cap al catalanisme republicà i participa en la fundació de la Unió de Rabassaires, —esdevenint-ne secretari general— i del seu periòdic *La Terra*.

Participa en la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya i és elegit regidor de Barcelona i diputat a les Corts Constituents de 1931 i a les de 1933.

Durant els primers mesos del diari *L'Opinió* hi publica almenys 14 articles signats.

Francesc
Armengol i Burgués

Barcelona, 1894
Barcelona, 1977

Soci del Club d'Escacs Barcelona i president de la Federació Catalana d'Escacs.

Col·laborador de *La Nau*.

El 1929, en ocasió del Torneig Internacional d'Escacs, que va tenir lloc per l'Exposició Internacional de Barcelona, va crear, amb Savielly Tartakower, l'obertura catalana.

Redactor de la secció d'escacs del diari *L'Opinió*.

Rosa Maria
Arquimbau i Cardil

Barcelona, 1909
Barcelona, 1992

Escriptora vocacional, que el 1929 publica el llibre de contes *La dona dels ulls que parlen*. Escriu als setmanaris *Imatges* i *La Rambla*, abans d'entrar al diari *L'Opinió*, on publica mig centenar d'articles i reportatges durant 1932 i 1933.

Primera presidenta del Comitè Executiu del Front Únic Femení Esquerrista i responsable de la «Secció femenina» del diari *L'Opinió* fins la crisi del Govern Lluhí de gener de 1933, que deixa de publicar-se. Durant aquest any continua col·laborant amb reportatges de caire social.

Sòcia de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Cristóbal
Arteche de Miguel
Gijón, 1900
Madrid, 1964

Format com a dibuixant i cartellista a Cuba, els Estats Units, Xile, Argentina i França, arriba a Madrid i aviat a Barcelona el 1931.

Publica 7 retrats de diputats de les Corts Republicanes, amb tres repeticions durant setembre i octubre de 1931 i maig de 1932 en el diari *L'Opinió* fins que passa a *La Humanitat*.

Avel·lí
Artís i Gener
Barcelona, 1912
Barcelona, 2000

«Tísner».

Dibuixant i periodista, s'inicia al setmanari d'humor *Papitu*, a *Mirador* i *El Be Negre*, així com al *Diari Mercantil*.

Publica 2 caricatures polítiques al diari *L'Opinió*, on comença a col·laborar pocs dies abans de la suspensió.

Andreu-Avel·lí
Artís i Tomàs
Barcelona, 1908
Sitges, 2006

S'inicia en el periodisme als catorze anys com a redactor en cap del *Diari de Vilamar*, en unes colònies d'estiu de l'Ajuntament de Barcelona. Treballa al diari *L'Opinió* com a secretari de redacció i, més tard, s'hi fa càrrec de la crítica teatral, mentre escriu també al setmanari *Mirador*.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Joaquim
Arumí i Saurí
Sant Vicenç de Montalt, 1865
Barcelona, 1935

Especialista en marina mercant, de la Casa Armadora de Vapores Transatlánticos A. Folch y Cia.

A les eleccions legislatives de 1910 fou candidat anticaciquil pel districte d'Arenys de Mar.

El 1928 el Govern espanyol li va concedir la Creu de Marina.

Publica almenys 8 articles signats al diari *L'Opinió* durant el 1931.

Maria-Josepa
Barceló i Vallvé
Tarragona, 1909
S/d

Mestra. Destinada a Valdelinares i posteriorment com a directora de l'escola graduada de Seròs.

Publica almenys 8 articles a la «Secció Femenina» del diari *L'Opinió* durant el 1932.

Maria Dolors
Bargalló i Serra
Barcelona, 1902
Ciutat de Mèxic, 1980

Militant d'Estat Català des de 1925, s'incorpora a Esquerra Republicana i és una de les impulsores de la Secció Femenina. És la segona col·laboradora de la secció d'aquest mateix nom que publica el diari *L'Opinió*, en la qual signa almenys 15 d'articles.

Sòcia de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Joan
Bas i Bofill
Igualada, 1903
Barcelona, 1982

Dibuixant que publica almenys 14 caricatures al diari *L'Opinió* el 1932 i 1933.

Nicolau
Battestini i Galup
Barcelona, 1895
Barcelona, 1981

Metge i fill de metge, en una família d'origens cosmopolites, forma part del cos mèdic municipal de Barcelona i és un dels fundadors del Sindicat de Metges de Catalunya. Procedent d'Acció Catalana i Estat Català, s'incorpora a Esquerra Republicana de Catalunya. Candidat no electe a les eleccions municipals de 1931, és elegit a la Diputació Provisional de la Generalitat i diputat al Parlament.

Escriu almenys 11 articles signats al diari *L'Opinió*, abans de la creació de *La Humanitat*.

Vicenç
Bernades i Viusà
Barcelona, 1896
Barcelona, 1976

Comença en el periodisme esportiu al diari *El Poble Català*, a setze anys, i continua a *La Publicitat*, *L'Esport Català* —que fundà i codirigí amb Antoni Vilà i Bisa—, *La Nau* i *Mirador*.

Candidat no electe per Acció Catalana en les eleccions municipals de 1931, l'any següent ingressa a Esquerra Republicana de Catalunya en resposta a l'anomenada Crida de Lleida feta per Macià i s'incorpora al diari *L'Opinió* com a redactor d'informació municipal. El gener de 1934 és elegit regidor de Barcelona.

Amadeu
Bernadó i Calcató
Barcelona, 1899
Clichy, 1974

Membre d'Estat Català i un dels fundadors del Partit Comunista de Catalunya, abans de passar a la Unió Socialista de Catalunya, és redactor de *Justícia Social* i corrector del setmanari i redactor del diari *L'Opinió*.

Publica almenys 3 articles signats.

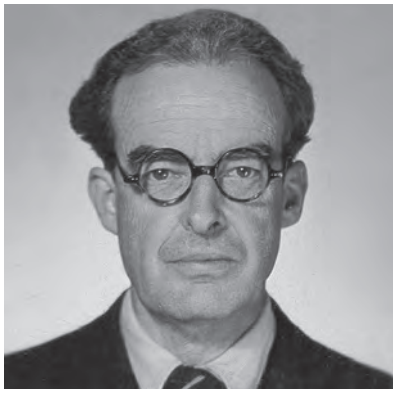

Josep Maria
Bertran de Quintana
Sant Gervasi de Cassoles, 1884
Ciutat de Mèxic, 1960

Advocat, participa en la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya i és elegit regidor de Barcelona.

Publica almenys 7 articles signats al diari *L'Opinió*, el 1931.

Aurora
Bertrana i Salazar
Girona, 1892
Berga, 1974

Escriptora i violoncelista, resideix a Ginebra durant vuit anys, on contrau matrimoni amb un enginyer elèctric, amb qui viatja pel món, i torna a Barcelona el 1930. Publica aquest mateix any el llibre *Paradisos oceànics*, que recull uns articles a la revista *D'Ací i d'Allà* i escriu també al setmanari *Mirador* i el diari *La Nau*.

Figura en la llista de collaboradors del primer número del diari *L'Opinió* i publica 5 articles el 1931 i una sèrie de 24 articles sobre el seu viatge per les illes del mar Carib, el 1933. Cessa la collaboració en ser candidata a diputada a les Corts Republicanes, la primera dona a figurar en una candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Jacint
Bofarull i Foraster
Barcelona, 1903
Barcelona, 1977

Dibuixant i il·lustrador que s'inicia a les revistes esportives d'humor *El Borinot*, *La Barrila Deportiva*, on signa «Gripau», i *Xut!*, així com al diari *El Mundo Deportivo*.

Col·laborador d'*El Diluvio.*

Publica caricatures i almenys 28 dibuixos d'actualitat al diari *L'Opinió* entre 1931 i 1933.

Roc
Boronat i Font
Barcelona, 1897
Ciutat de Mèxic, 1965

Fa estudis musicals i és membre del CADCI, abans d'afiliar-se a Estat Català. Exiliat a França, forma part de l'oficina del partit a Tolosa de Llenguadoc, participa en el Complot de Prats de Molló i és jutjat i expulsat a Bèlgica. Torna a Barcelona el 1930.

Signa 11 articles al setmanari *L'Opinió*.

Incorporat a Esquerra Republicana de Catalunya, col·labora en el diari *L'Opinió* durant els primers mesos, amb almenys 15 d'articles.

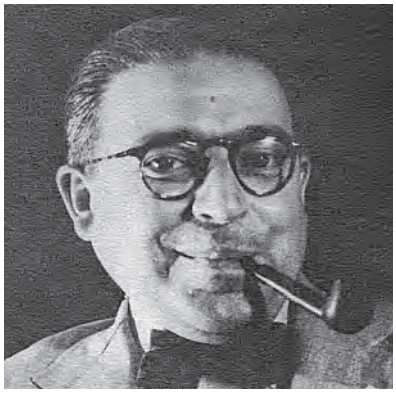

Miquel
Cardona i Martí
Barcelona, 1903
Caracas, 1964

«Quelus».

Rep classes d'art a l'Ateneu Polytechnicum i a la Llotja.

Dibuixant que col·labora en diverses publicacions com *D'Ací i d'Allà, El Borinot, En Patufet, La Publicidad, L'Esquella de la Torratxa, L'Estevet, La Mainada, Papitu, Virolet, El Sr. Daixonses i la Sra. Dallonses, Jordi...*

El 1923 exposa amb Apel·les Mestres, Apa, Lola Anglada, Acit, Prat, Cornet, Castanys, Joan d'Ivori, Junceda, Llaverias, Miret, Serra Massana... i el 1931 individualment a la Sala Badrinas de Barcelona.

El 1931 esdevé professor de dibuix d'ensenyament primari a les escoles municipals de Barcelona.

Als anys 1930 serà un dels dibuixants més prolífics del *TBO*.

Publica al diari *L'Opinió* almenys 54 dibuixos a final de 1933 i durant 1934.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Joan
Casanelles i Ibarz
Barcelona, 1904
Barcelona, 1986

Fill d'una família de la burgesia financera, es llicencia en Dret i treballa al bufet de Joaquim Lluhí, on coneix al fill Joan Lluhí i a Pere Comas. Amplia estudis a París, on contacta amb els exiliats republicans, finança la revista *El Fuet* i contribueix econòmicament a la causa de Francesc Macià.

Principal finançador del setmanari *L'Opinió*, on signa 3 articles.

Membre fundador d'ERC, és elegit regidor de Barcelona i diputat al Parlament. Propietari principal del diari *L'Opinió*, publica un únic article signat. Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Fa costat als consellers de la Generalitat dimitits en la crisi del Govern Lluhí de gener de 1933 i signa amb ells el manifest de setembre de 1933, després del qual són expulsats d'ERC. Forma part del PNRE i posa *L'Opinió* al seu servei. Empresonat i processat pels Fets d'Octubre de 1934.

Joan
Casanovas i Maristany
Sant Sadurní d'Anoia, 1890
Valràs, 1942

Advocat sindicalista, membre del Partit Republicà Català, diputat a Corts i de la Mancomunitat, és detingut en els primers anys de la dictadura de Primo de Rivera i s'exilia a Ginebra i París, on es relaciona amb Francesc Macià. Escriu a *El Día Gráfico* i la revista *Hojas Libres*, creada per Eduardo Ortega y Gasset i Miguel de Unamuno.

Signa 17 articles al setmanari *L'Opinió*.

Forma part d'Estat Català i s'incorpora a ERC. És elegit regidor de Barcelona i membre de la Diputació Provisional de la Generalitat. Conseller de Defensa del Govern de la República Catalana, conseller de Governació i de Foment de la Generalitat, és elegit diputat al Parlament i n'és el segon president, en passar Lluís Companys al ministeri de Marina.

Figura en la llista inicial de collaboradors del diari *L'Opinió*.

Lluís Gonçaga
Castellà i Lloveras
Vall-llobrega, 1885
Barcelona, 1964

Mestre. Llicenciat en Farmàcia i en Ciències i doctor en Ciències (Física). Exerceix de mestre a Vall-llobrega i de professor a les universitats de Barcelona i Madrid i a escoles tècniques de Cartagena, Sevilla, Linares, Baeza i Vilanova i la Geltrú.

A la dècada de 1920 és becat per la Junta para Ampliación de Estudios e Investigaciones Científicas per a seguir diversos cursos de temàtica tècnicocientífica a París, Ginebra i Brussel·les.

Publica almenys 5 articles signats al diari *L'Opinió* el 1931.

Pere
Comas i Calvet
Berga, 1892
Panamà, 1969

Doctor en Dret i advocat del bufet de Joaquim Lluhí, expert en l'àmbit municipal. Col·labora en periòdics berguedans com *El Cim d'Estela* i *El Castell Bergadà* i funda *Renaixement Bergadà*.

És un dels fundadors del setmanari *L'Opinió*, on signa 35 articles.

Elegit regidor de Barcelona per ERC, és el representant en les organitzacions internacionals de ciutats. Elegit diputat al Parlament, renuncia el 1934, per incompatibilitat amb el càrrec de magistrat del Tribunal de Cassació.

Conseller de Justícia de la Generalitat des de 1931 fins a la crisi del Govern Lluhí, de gener de 1933, del qual dimiteix com els altres membres del Grup de *L'Opinió*. Després de l'expulsió del partit, participa en la creació del PNRE. És detingut arran dels Fets d'Octubre de 1934.

Publica al diari *L'Opinió* almenys 7 articles signats.

Joan
Cortés i Vidal
Barcelona, 1898
Santander, 1969

«Adam Coscoll».

S'inicia com a pintor i inspirador del grup «Els Evolucionistes» i escriu a les revistes *D'Ací i d'Allà*, *Gaseta de les Arts*, *Art*, *Mirador* i *El Be Negre*.

És el crític d'art del diari *L'Opinió*, on firma regularment innombrables textos amb el seu nom i amb pseudònim.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Dalmau
Costa i Vilanova
El Port de la Selva, 1902
Ciutat de Mèxic, 1974

Fill d'uns hostalers del Port de la Selva i format al Seminari de Girona, col·laborador de Francesc Macià a França i afiliat a Esquerra Republicana.

Figura en la primera llista de redactors i publica 6 articles signats al diari *L'Opinió* durant el 1931.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Santiago
Dañobeitia Dañobeitia
Lezama, 1886
Guadalajara, Mèxic, 1967

Exiliat després de la vaga general de 1917 i resident a Barcelona des dels anys 1920, és músic i pèrit agrícola.

Membre de la Unió General de Treballadors i afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya.

President de l'Euzko Batzoki de Barcelona i gerent de la Taverna Basca, al capdavant de la cuina de la qual hi havia la seva dona Emilia Murillo.

Publica al diari *L'Opinió* almenys 5 articles en favor de l'autonomia basca durant els anys 1931 i 1932, alhora que també col·labora amb *La Humanitat*.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Eugènia
Domènech
S/d
S/d

Figura en la llista inicial de redactors del diari *L'Opinió*.

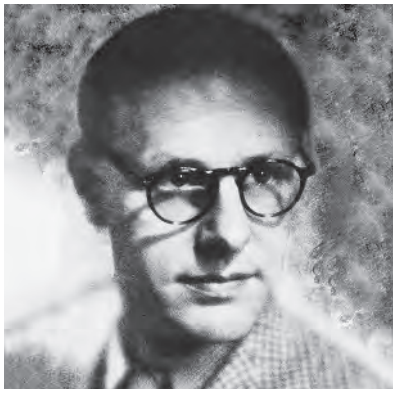

Lluís
Elias i Bracons
Sabadell, 1896
Barcelona, 1953

«Anem».

Dibuixant i comediògraf, que signa els dibuixos amb el pseudònim «Anem», per tal que aquest nom dialogui amb el pseudònim del seu germà —dinou anys més gran— i reconegut crític, historiador d'art, pintor i caricaturista, Feliu Elias i Bracons «Apa».

Col·labora amb revistes com *Nanu, Iberia, La Piula, Cuca Fera, L'Esquella de la Torratxa, La Campana de Gràcia, Visca!* o *Papitu*.

És un dels quatre il·lustradors que figura en la llista inicial de dibuixants del diari *L'Opinió* publicant almenys 6 caricatures durant 1931.

Claudi
Eroles
S/d
S/d

Redactor del diari *L'Opinió* que signa almenys 36 articles des de 1932.

Agustí
Esclasans i Folch
Barcelona, 1895
Barcelona, 1967

Escriptor autodidacta, col·labora a *La Revista*, *La Veu de Catalunya*, *El Matí*, *La Publicitat*, *Mirador* i altres revistes.

Publica una quinzena d'articles al diari *L'Opinió* durant el 1931, abans de passar a *La Humanitat*.

Funcionari municipal de Barcelona, des de 1931 .

Bernat
Esparza i Martínez
Carlet, 1895
Montpeller? ca. 1958

Resident a Barcelona des dels divuit anys, és vicesecretari de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya i un dels fundadors d'Actuació Valencianista d'Esquerra de Barcelona.

Publica 4 articles signats al diari *L'Opinió* en favor de l'autonomia valenciana, el 1932 i 1933.

Josep
Fernàndez i Puig
Barcelona, 1899
S/d

Funcionari de l'Ajuntament de Barcelona i membre d'Esquerra Republicana, procedent d'Acció Catalana.

Redactor en cap de *L'Opinió* després de la marxa de Joan Alavedra, a finals de 1931. No hem trobat cap article signat per ell.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Alexandre
Figa i Bigas
Maçanet de Cabrenys, 1893
Barcelona, 1966

Estudia Farmàcia a la UB.

De 1919 a 1922 regenta una farmàcia a Teià.

A partir de 1922 treballa de periodista succesivament a *El Día Gráfico, La Rambla, L'Opinió* i *La Humanitat.* El 1933 esdevé director de Ràdio Girona, vinculada a Ràdio Associació de Catalunya.

Pere
Foix i Cases
Torà, 1893
Barcelona, 1978

Escriptor i sindicalista, afiliat de ben jove a la CNT, amic de Salvador Seguí, Ángel Pestaña i Joan Peiró. Resident a París a partir de 1914, escriu a *Le Libertaire*, signant «Xifort», i de nou a Barcelona, el 1919, a revistes anarquistes com *Acción, Mañana* i *La Revista Blanca*; tradueix obres del francès. Exiliat a França durant la dictadura de Primo de Rivera, en tornar participa en la reaparició de *Solidaridad Obrera*.

Col·labora al diari *L'Opinió* des dels primers números abans d'incorporar-se a Esquerra Republicana a finals de 1932. Hi signa 38 articles, fins a l'expulsió dels dirigents del grup a finals de 1933. Destaca una sèrie sobre els anomenats arxius Lasarte, sobre les males pràctiques policials de la dictadura, en vigília de les eleccions a Corts Constituents de juliol de 1931.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Rafael
Font i Farran
Sitges, 1912
Auxerre, 2003

Estudiant de Dret, afiliat a Estat Català i incorporat a Esquerra Republicana de Catalunya, col·labora al diari *L'Opinió* des dels primers números. Encarregat, successivament, de la informació universitària, de la crònica parlamentària a Madrid, reporter de temes diversos i comentarista de política estrangera, publica almenys 385 articles signats.

És un dels promotors de les «Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya» —que no arriben a constituir-se com alternativa a les JEREC— i de les posteriors Joventuts del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Anicet
Font i Masjuan
Tossa de Mar, 1898
Barcelona, 1958

Caricaturista esportiu a *Xut!* i *El Mundo Deportivo* especialitzat en el món de la boxa.

Publica almenys 23 caricatures de l'actualitat política al diari *L'Opinió*.

Josep
Fontbernat i Verdaguer
L'Estanyol, 1896
Andorra la Vella, 1977

Músic i fundador de corals a Perpinyà, Tolosa de Llenguadoc i París, és militant d'Estat Català i participa en el Complot de Prats de Molló, pel qual és jutjat a París i expulsat a Bèlgica.

Signa 28 articles al setmanari *L'Opinió*.

Figura en la llista inicial de collaboradors del diari *L'Opinió*, on publica almenys 3 articles el 1932.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Fura

S/d
S/d

«Fura».

Dibuixant que publica almenys 34 caricatures al diari *L'Opinió*, 29 el 1933 i 5 el 1934.

Mateu Garrau

S/d
S/d

«Mele».

Dibuixant que publica almenys 7 caricatures al diari *L'Opinió*, el 1931.

Sebastià Gasch i Carreras

Barcelona, 1897
Barcelona, 1980

«Martí Roger».

Iniciat com a bibliotecari del Cercle Artístic de Sant Lluc i amic de Joan Miró, participa en el grup Els Evolucionistes i propaga les idees de l'avantguarda francesa en les seves col·laboracions a les revistes *Gaseta de les Arts*, *D'Ací i d'Allà* i *L'Amic de les Arts*. És un dels signants del Manifest Groc de 1928 i de l'únic número de la revista *Fulls Grocs*. Col·labora amb el diari *La Publicitat* i el setmanari *Mirador*.

És el crític de cinema del diari *L'Opinió*, on publica regularment articles i reportatges amb la seva signatura i amb pseudònim.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Jaume
Gascon i Rodà
Sant Feliu de Pallerols, 1904
Girona, 2005

Periodista autodidacta que viatja per Europa i aprèn francès, anglès i alemany. Signa 23 articles al setmanari *L'Opinió* durant la primera etapa.

És autor de 24 cròniques des de Londres al diari *L'Opinió*, durant 1932 i 1933.

Antònia
Germà i Erola
Barcelona, 1904
S/d

Mestra. Professora de l'Escola del Mar a Barcelona i posteriorment directora de l'Escola Montessori de Vilanova i la Geltrú.

Presidenta del Grup Femení del Casal Català Republicà del Districte Primer de Barcelona, adherit a Esquerra Republicana de Catalunya.

Publica almenys 5 articles signats al diari *L'Opinió* el 1931 i 1932.

Maria Teresa
Gibert i Perotti
Barcelona, 1904
Sant Cugat del Vallès, 1995

Estudia a l'Institut de Cutura i Biblioteca Popular de la Dona. És autora d'una secció titulada «Kodak» en la segona etapa del setmanari *L'Opinió*. Publica almenys 8 articles signats.

Col·labora amb el diari *L'Opinió* durant el 1931, almenys amb 5 articles signats.

Sòcia de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

REDACCIO I ADMINISTRACIO
Ronda de Sant Pere, 11, pral.
Telèfons 24646 i 24647

L'OPINIO

Diumenge, 3 de juny del 1934

TALLERS D'IMPREMTA
Carrer de Muntaner, 49
Telèfon 31518

HELIOS GOMEZ HA TORNAT DE RUSSIA

LA VIDA A LA U. R. S. S. TAL COM ES AVUI

Hèlios Gómez no pensa políticament com nosaltres. Es comunista ortodox. Però Hèlios Gómez havia estat al nostre costat en el temps de la dictadura quan s'havia establert una solidaritat de combat entre tots els que n'érem enemics. El primer cartell de L'OPINIO, setmanari, era d'Hèlios Gómez. Un obrer tremolava una bandera d'emancipació.

El 14 d'abril de 1931 ens va donar a tots el goig de veure realitzada la nostra il·lusió, per la qual tant havíem lluitat. També fou hora que cadascun, dins de la República, propugnés perquè el règim que acabava de néixer seguís els camins que a cadascun li semblaven millors.

Nosaltres vam ésser, és clar, governamentals de la República democràtica. Hèlios Gómez, comunista, continuà lluitant. Conegué, amb el règim nou, en lluita d'idees, la presó de Barcelona, la de Sevilla, la de Madrid, la de Jaén.

De la presó de Jaén, en la primavera del 1932, Hèlios Gómez en surt en llibertat provisional, i d'un salt es planta a Moscou. Ara ha tornat a Barcelona. La Rambla l'ha tornat a veure amb un aire encara més gitano que abans, corbata vermella, pantalon de golf, com si fos un turista més. I no obstant, tota la Rambla era plena d'antics amics.

Conta coses de la Sibèria, del Caucas, de la plaça Roja, de Leningrad, de les grans centrals hidroelèctriques, de la collectivització del camp. La seva mirada profunda ve impregnada de la visió d'aquell país que fa disset anys que s'aixeca. Ha estat honorat amb el títol d'Udarnik de Kuznietskstroi que vol dir "obrer de xoc", una mena de legió d'honor proletària que integren els que en un o altre aspecte lluiten per l'edificació del socialisme.

Ha viscut a la vora de dos anys a la U. R. S. S. El seu testimoni sobre la vida a Rússia, pot ésser, és clar, parcial, però no per això deixa d'ésser interessant. A més a més, hi ha coses en les quals la parcialitat no hi és possible. Són o no són, i avui si un hom vol, aviat es comprova la certesa i la inexactitud de tot. I encara, dintre de la relació que ens fa un comunista, sempre hom hi destria, suposant que exageri, la veritable veritat.

Per això hem cregut interessant interrogar-lo perquè conti als lectors de L'OPINIO, els antics companys de l'any 1928 al 1931, el que ha vist, d'una manera succinta, perquè dos anys de vida a la U. R. S. S. donen matèria per a uns quants llibres.

—Jo vaig anar a la U. R. S. S.—ens diu—convidat pel Bureau Internacional d'Artistes Revolucionaris, i pel Sindicat d'Artistes Soviètics. Alliberat provisionalment a Jaén, vaig fer la ruta Barcelona-París-Brussel·les-Berlín-Moscou. Simplement.
sió del seu X aniversari.

—I què heu fet tot aquest temps?

—A la U. R. S. S. he fet treballs de la meva professió per compte de les Edicions de l'Estat, que controlen totes les publicacions que es publiquen a la Unió Soviètica, dites Isogis. També se'm va encarregar un quadro de la revolució espanyola amb destina- Museu de l'Excintroig, en ocasió del ció al Museu de l'Exèrcit Roig en oca-

En un concurs de cartells per al Primer de Maig, em fou atorgat el primer premi de dibuix. A l'estiu de 1932 vaig assistir a Leningrad a la Conferència Internacional d'Artistes Revolucionaris, i de retorn a Moscou, després de presenciar les festes d'octubre, vaig anar-me'n a Sibèria occidental, en l'expedició organitzada per l'Associació d'Escriptors i Artistes revolucionaris i pel Bolxevitskaie Stal. (L'acer bolxevic.) En aquesta expedició hi figuraven Wald Carmon, pechard, d'Austràlia; León Moussinac, chard, d'Austràlia; Léon Moussinac, francès; Lunte, danès, entre altres.

Va durar dos mesos. Visitàrem les mines de Procopius —el segon centre huller de la U. R. S. S. després de la conca minera del Don—, els Alts Forns de Kusnietstroia; Magnitogors, Dnieperstroia; totes les mines dels Urals; les cèlebres muntanyes dels Altays—fronteres amb la Mongòlia, prop de Wladivolinok —els Koljose de Novosibirsk, el Caucas. (Tifsis i Odessa.) Després vaig tornar a Moscou, a treballar.

—I la U. R. S. S., què?—preguntem.

—Home, Rússia, com tothom sap, era un país agrari, sota el tsar. No hi havia vestigis d'indústria. A més a més, era un país absolutament enfonsat en la incultura. El Govern soviètic en certs llocs ha hagut d'ensenyar a la gent a rentar-se. No en tenia noció. El tsar i els seus Governs feien la gran collita de blat; el que era bo l'exportaven, i el dolent se'l quedaven perquè el país se'l mengés. La gent, és clar, vivia en la misèria més negra. Al camp, en certs llocs, els habitants de Rússia vivien en forats fets dintre de la terra—zimlianska—, exactament com els animals, i encara embrutits pel vodka. Avui de tot això ja no en queda ni rastre.

—Hi ha burgesos de per aci—objectem—que diuen que amb 17 anys de règim soviètic ja s'hi hauria de conèixer, i que les notícies no són pas que s'hi conegui gaire.

—Un canvi com el que havia d'experimentar Rússia, per a treure-la de la barbàrie, no és cosa de quatre dies. Però ja n'antrem parlant. En primer lloc, d'aquests 17 anys, s'han de descomptar els cinc primers del nou règim, que foren de guerra civil. Cinc anys seguits de lluita contra les potències estrangeres que havien establert el bloqueig de Rússia, i de lluita encara, contra els enemics interiors. L'aparell estatal tsarista era completament destruït, però quedaven vestigis del règim antic. Els que no s'avenien a reconèixer el règim nou, conspiraven i treballaven en estret contacte amb les expedicions blanques que de tot arreu del món acudien a ofegar amb sang la revolució russa.

S'ha de tenir en compte que els tres anys de guerra europea i els cinc de guerra civil deixaren el poble exhaust, absolutament depauperat. La gent estava mancada de tot, absolutament de tot; no tenia vestits, es cobria amb parracs, anava descalça. L'economia russa era desfeta. No tenia exèrcit. Bloquejada com estava, no tenia una indústria per a defensar-se, perquè mai no l'havia tingut. Els homes que havien fet la revolució, i que la defensaven, anaven mal armats i mal equipats, i per tant era insensat tractar de fer la guerra als països imperialistes proveïts de tot. La teoria de Trotski de fer la revolució permanent, basant-se en què—segons ell —la revolució socialista, o es feia a tot el món, o feta solament a Rússia, fracassaria, no podia tenir aplicació, perquè sense exèrcit era anar al fracàs segur.

Contra Trotski i la seva teoria es dreçaren el partit bolxevista i Stalin dient que, sense abandonar els comunistes dels altres països, podia edificar-se sòlidament el Socialisme a Rússia.

Per a tractar de demostrar-ho es va traçar el programa del primer pla quinquennal. Amb ell es tractava de subministrar al país la gran indústria, la indústria pesada pròpiament dita, inexistent fins aleshores, i que havia fet de Rússia tributària dels països capitalistes. Breu: electrificar la U. R. S. S. i crear les grans manufactures. Val a dir que aquest pla s'ha realitzat amb tant d'heroisme que en lloc dels cinc anys previstos, s'ha pogut realitzar en quatre anys.

Ha calgut, naturalment, utilitzar especialistes estrangers; enginyers americans, alemanys, anglesos, han estat contractats i pagats esplèndidament. Rússia no tenia tècnics, i bé havia de procurar-se'ls. Els pocs tècnics russos que existien —gent llogada fins aleshores al capitalisme tsarista—, no volien contribuir a aixecar el país sota una nova economia, i preferien formar part dels equips contrarevolucionaris de Wrangel, de Koltxak i de Denikin.

Val a dir que ha calgut contrarestar l'obra de sabotatge que alguns d'aquests tècnics estrangers tractaven de realitzar. Entre els enginyers contractats, particularment els anglesos,

Udarnis (obrers de xoc) de Kuznietstroi. (Dibuix d'Hèlios Gómez.)

n'hi havia que formaven part de complots industrials destinats a fer fracassar l'obra del pla quinquennal.

Però de tot es va sortir la U. R. S. S., el primer pla quinquennal s'acomplí, i ara acaba de liquidar-se el primer any del segon pla quinquennal.

—Quin abast té aquest segon pla quinquennal?

—Ja he dit que el primer, era l'electrificació de Rússia. Crear la gran indústria. El segon és d'assimilar-hi les masses, de preparar cossos de tècnics russos. Fer de l'obrer agrícola, un obrer industrial. Crear la petita indústria, resoldre el problema del consum. Amb la gran producció de masses, cobrir les primeres necessitats populars. Ja s'ha començat a aconseguir. Avui el poble rus pot començar a adquirir ja de tot. De tot el que, abans, o no ho coneixia, perquè no ho produïa, o bé ho havia d'adquirir de fabricació estrangera, i de vegades pel preu, no podia arribar-hi. Avui els russos poden comprar ja els articles més diversos: sabates, planxes elèctriques, cassoles, gramòfons...

Si no hi ha una guerra de provocació que impedeixi que la U. R. S. S. acompleixi aquest segon pla quinquennal, s'haurà resolt absolutament a Rússia el problema del consum, s'haurà donat un impuls definitiu a l'edificació del socialisme i s'haurà donat un cop molt fort a l'economia capitalista.

—I aquesta guerra de provocació, es preveu? El Japó, potser?

—Rússia es dóna compte que serà atacada, i per això es prepara, es "pertrecha" podríem dir. Avui l'exèrcit rus està perfectament equipat d'acord amb tots els avenços de la tècnica bèl·lica. A més a més, posseeix una moral inconmovible. El soldat rus està treballat políticament; té una sòlida educació marxista. Quan el soldat rus torna al camp, fa de veritable professor polític al seu llogaret. Hi arriba sòlidament educat, espiritualment i àdhuc materialment. Ha estat entrenat perquè s'especialitzés en diverses branques tècniques.

Stalin va declarar en el XVII Congrés del Partit Bolxevista, que la U. R. S. S. no pensa atacar ningú. Però que el que tracti d'atacar-la, serà esclafat implacablement.

Les provocacions dels japonesos a la frontera, per terra i per l'aire, són continues. Es tota una política monada per l'imperialisme anglès, que maneja els nipons. La U. R. S. S. observa. I es defensarà amb les dents.

—I en la vida russa, s'observa una millora?

—I tant. Moscou, per exemple, es transforma a un ritme prodigiós. Avui Moscou ja no és la ciutat trista i bruta que era. Es, en canvi, una ciutat neta i alegre. S'ha emplert tota d'optimisme. Avui la gent va ben vestida pels carrers, cosa que fins fa poc no ocorria; les noies es preocupen de l'estètica, exhibeixen models parisencs... Els magatzems estan plens de compradors. En un Mosterga de la Teatral Ploixe, es realitzaven, pocs dies abans de sortir jo, compres per valor de més de 100,000 rubles en un sol dia, pagat en moneda...

Les famílies russes proveïdes ja de les coses elementals, senten ja la necessitat de les coses superflues. Veieu una bona dona que entra en un magatzem i adquireix tot un joc d'olles d'alumini. Dos anys enrera no havia ni imaginat que existissin, i ara les pot comprar, a bon preu, fabricades a Rússia.

El problema de la vivenda és l'únic que encara no és resolt a Moscou. Moscou té una capacitat per a dos milions d'habitants, i hi viuen més de quatre milions. Aquest excés de població ha vingut del gran desenrotllament industrial de la ciutat, de la necessitat de braços. Per això la gent encara s'ha d'amuntegar en petites vivendes i passar-la com pugui. Mentrestant es construeix d'una manera extraordinària. Passeu per un indret pel qual feia un mes que no hi havíeu passat i us trobeu amb un carrer obert, en estat d'urbanització, i amb cases que s'hi estan edificant a banda i banda.

—I tot això, dins un ritme normal?

—Relatiu. La lluita de classes continua més aguditzada que mai. Les restes de les classes capitalistes que es resisteixen a sotmetre's, els antics

(Segueix a la pàgina 11)

Gran parada a la Plaça Roja de Moscou. — Vorotxilov i Budieni a la tribuna presidencial.

3 de juny de 1934

Contraportada de *L'Opinió* amb una entrevista amb Helios Gómez, antic col·laborador del setmanari *L'Opinió*, amb motiu de la tornada de la seva estada a la Unió Soviètica.

AHCB

Ricard
Giralt i Casadesús
Barcelona, 1884
Barcelona, 1970

Doctor arquitecte, arquitecte municipal de Figueres des de 1915 i de Girona des de 1922.

Publica almenys 6 articles signats d'arquitectura i urbanisme al diari *L'Opinió*, el 1931 i 1932.

Helios
Gómez Rodríguez
Sevilla, 1905
Barcelona, 1956

Pintor, cartellista i poeta d'ètnia gitana. Format en els ambients anarcosindicalistes i llibertaris sevillans i membre de la CNT, durant la dictadura de Primo de Rivera viatja a París, Moscou, Brussel·les, Amsterdam, Viena i Berlín. Produeix, sota els auspicis de la Associació Internacional de Treballadors, una carpeta de 24 làmines i textos breus sobre les lluites obreres titulada *Días de ira*. Dibuixa i exposa a Madrid i Barcelona, on s'instal·la el 1926.

Signa 18 dibuixos al setmanari *L'Opinió* en la segona etapa, així com 8 articles, i és autor del seu únic cartell de propaganda.

De tornada d'un viatge a Moscou on participa en el Congrés Internacional d'Artistes Proletaris, col·labora amb el diari *L'Opinió* amb dos gravats en portada i un en contraportada, el juny de 1934.

Gosolà
S/d
S/d

«Gosolà».

Dibuixant que publica almenys 24 caricatures al diari *L'Opinió* durant el 1933.

Emili **Granier-Barrera**

Barcelona, 1908
Barcelona, 1997

Periodista autodidacta, ingressa a Estat Català als setze anys, participa al Complot del Garraf i és jutjat i empresonat. El 1930 passa a la Unió Socialista de Catalunya i tradueix al català el *Manifest Comunista* de Marx i Engels. És secretari de redacció del setmanari *L'Opinió* durant la primera etapa. Hi publica 19 articles, dotze en la primera etapa i 7 en la segona.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Forma part de la redacció inicial del diari *L'Opinió* i publica almenys 8 articles signats el 1931.

En les eleccions de gener de 1934 és elegit regidor de Barcelona —de la Unió Socialista de Catalunya—, dins la Coalició d'Esquerres Catalanes, liderada per ERC.

Josep **Grau i Jassans**

Barcelona, 1899
Ciutat de Mèxic, 1967

Comerciant, periodista i polític, que el 1924 acompanya Joaquim Maurín en el III Congrés de la Internacional Socialista Revolucionària. En proclamar-se la República, és secretari de Lluís Companys i elegit diputat a les Corts Constituents per Esquerra Republicana de Catalunya.

Escriu almenys 7 articles signats durant els primers mesos del diari *L'Opinió* fins a la fundació de *La Humanitat*, diari del qual és redactor en cap.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Felip **Grau i Ros**

Barcelona, 1899
Barcelona, 1977

Enginyer i economista.

Membre de la Comissió de Foment de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Militant d'Estat Català i posteriorment del Partit Catalanista Republicà i col·laborador de *La Nau*.

El 1932 és un dels organitzadors del Consell d'Economia de Catalunya de la Generalitat.

Publica almenys 49 articles signats al diari *L'Opinió* durant 1931 i 1932.

Responsable de la informació laboral fins que inicia un viatge comercial pels països de l'Orient Mitjà, que explica en una sèrie de cròniques. Deixa de col·laborar-hi després de la crisi del Govern Lluhí de gener de 1933. L'any següent publica el llibre *Catalunya-Orient*.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Gabriel
Guix i Torrent
Ripoll, ca. 1905
Barcelona, 1960

Vinculat, com el seu germà Josep, al Club Esportiu Laietà de Barcelona.

Redactor del diari *L'Opinió*.

Josep
Guix i Torrent
Ripoll, 1908
Barcelona, 2003

Pioner del bàsquet a Catalunya, com a jugador del Club Esportiu Laietà de Barcelona i de la selecció catalana.

Redactor del diari *L'Opinió.*

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Víctor
Hurtado i Martí
Barcelona, 1905
Barcelona, 1989

Un dels fundadors i primer administrador del setmanari *L'Opinió*, que abandona per posar en marxa el setmanari *Mirador*, fundat pel seu pare Amadeu Hurtado.

Figura en la llista inicial de collaboradors del diari *L'Opinió*.

Cèsar August
Jordana i Mayans
Barcelona, 1893
Santiago de Xile, 1958

«A.B.»,
«Arnau Bellcaire»,
«Bernat Montsià»,
«Pere Estrany».

Estudia enginyeria i està en una primera etapa davant d'un negoci familiar. Durant la dictadura de Primo de Rivera col·labora amb la Societat d'Estudis Militars clandestina lligada a Acció Catalana.

Escriptor i traductor, que en obres lingüístiques usa el pseudònim «Bernat Montsià».

Signa 18 articles al setmanari *L'Opinió*, 3 en la primera etapa i 15 en la segona etapa.

És l'autor més prolífic del diari *L'Opinió*, amb un miler d'articles amb la seva signatura personal o amb pseudònims, a la secció d'estranger, les pàgines de lletres i el comentari polític i d'actualitat a la primera pàgina.

Alfons
Junyent i Pastor
Sitges, 1903
Barcelona, 1964

Titular de la concessió de la llicència d'emissió EAR 172, el 1930, i membre de la junta directiva de Radio Club Cataluña.

Redactor de la pàgina de ràdio del diari *L'Opinió*.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Josep Maria
Lladó i Figueras
Barcelona, 1910
Barcelona, 1996

Llicenciat en Dret, escriu com a estudiant uns articles a *La Veu de Catalunya* pels quals fou empresonat durant la dictadura de Primo de Rivera. Col·labora a *La Publicitat*, s'incorpora com a redactor al diari *L'Opinió* i és elegit secretari de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Publica almenys 73 articles i reportatges signats durant el 1933 i 1934, principalment sobre qüestions i problemes socials, abans de passar a *La Vanguardia*.

Soci i secretari de la Junta Directiva de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Membre d'ERC, és un dels promotors d'unes «Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya» que no són acceptades pel partit, així com les que promou més tard el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra.

Pere
Llobera i Carol
Valls, 1889
Barcelona, 1943

Jove poeta i dramaturg que col·labora amb la premsa vallenca: *L'Escut de Valls, La Veritat, La Crònica de Valls, Gremial* i *Pàtria*.

El 1918 és elegit president de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana a Terrassa, on fa de professor. I el 1921 és elegit president de la Joventut Nacionalista de Valls.

El 1927 amplià estudis a Ginebra.

Acreditat com a professor de català.

Funcionari del Departament de Cultura de la Generalitat i director del *Butlletí dels Mestres*. Collaborador del diari *Las Noticias* sobre temes d'educació.

Publica almenys 17 articles signats al diari *L'Opinió*.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Llobet
S/d
S/d

Redactor de la pàgina femenina «La dona i la llar» del diari *L'Opinió*.

Soe
Llobet
S/d
S/d

Publica almenys 6 articles a la «Secció femenina» del diari *L'Opinió*, el 1932.

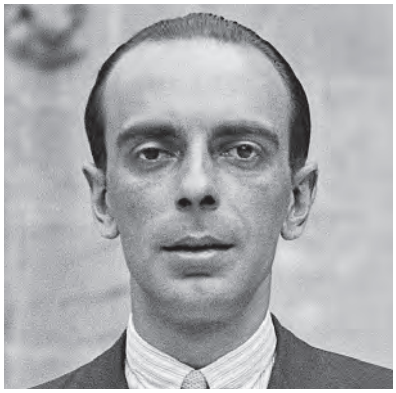

Joan
Lluhí i Vallescà
Barcelona, 1897
Ciutat de Mèxic, 1944

Advocat i fill de l'advocat Joaquim Lluhí. És un dels fundadors i el primer director del setmanari *L'Opinió*, on hi signa 35 articles.

Fundador d'ERC, com els seus companys Casanelles, Comas, Ventalló i Xirau, és elegit regidor de Barcelona, diputat a les Corts Constituents i al Parlament.

Conseller d'Obres Públiques, la tardor de 1932, i conseller delegat del president de la Generalitat, en el primer Govern estatutari, fins a la crisi de confiança que porta a la dimissió de tots els consellers del grup que, expulsats d'ERC, creen el PNRE. Torna al Govern com a conseller de Justícia en el primer gabinet del president Lluís Companys, fins als Fets d'Octubre de 1934, pels quals serà jutjat i condemnat a cadena perpètua.

Publica al diari *L'Opinió* almenys 7 articles signats.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Mercè
Loperena i Padrosa
Girona, 1898
S/d

Estudia Farmàcia a la Universidad Central de Madrid i a la de Barcelona.

Neboda de Joan Loperena i Romà, diputat reusenc d'ERC a les Corts Republicanes.

Publica almenys 4 articles signats al diari *L'Opinió*, el 1931.

Francesc
Madrid i Alier
Barcelona, 1900
Buenos Aires, 1952

Periodista, novel·lista, autor teatral i guionista cinematogràfic prolífic, escriu a mitjans de Barcelona i Madrid i diversos llibres com: *Sangre en Atarazanas* (1926) on s'utilitza per primer cop el nom de «Barrio chino»; *Los desterrados de la dictadura: reportajes y testimonios* (1930); *14 de Abril* (1931); *Ocho meses y un día en el Gobierno Civil de Barcelona. Confesiones y testimonios* (1932); i *Fin de la República Comunista Libertaria. Reportaje político* (1932).

Escriu també a *L'Esquella de la Torratxa*, que abandona en desacord per les crítiques a ERC, de la qual és militant.

S'incorpora al diari *L'Opinió* el maig de 1932 com a cronista parlamentari a Madrid, fins a la seva suspensió. Publica almenys 437 articles signats, entre els quals les cròniques més atentes als debats de l'Estatut d'Autonomia publicades a la premsa catalana.

J.
Manyanet
S/d
S/d

Redactor d'esports del diari *L'Opinió*.

Marta
Mas
S/d
S/d

Publica almenys 16 articles signats a la «Secció Femenina» del diari *L'Opinió*, el 1932.

Joan
Merli i Pahissa
Barcelona, 1901
Barcelona, 1995

Marxant, promotor d'art i editor. El 1924 marxa a París, on farà de marxant, entre d'altres de Joan Rebull i Josep Obiols. Amic de Joan Salvat-Papasseit, el 1925 li edita pòstumament *Óssa Menor*.

Publica almenys 6 articles signats sobre arts al diari *L'Opinió* durant 1931.

Narcís
Molins i Fàbrega
Tortellà, 1901
Cuatla, 1962

Criat a pagès, va a Barcelona com a aprenent de pastisseria i fa de periodista a *La Nau*. Afiliat a la Federació Comunista Catalano-Balear.

Signa 13 articles al setmanari *L'Opinió*, nou en la primera etapa i quatre en la segona etapa.

Publica almenys 14 articles al diari *L'Opinió* durant els primers mesos, abans de passar a *La Humanitat.*

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Josep
Monfort i Segura
Barcelona, 1907
São Paulo, 1981

Redactor d'*El Mundo Deportivo*.

Cap de la secció d'esports del diari *L'Opinió*.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Celestí
Morlans i Pujol
Puiggròs, 1910
Santiago de Xile, 1986

Treballa de jove com a xofer d'autobús entre Puiggròs i Mollerussa. Traslladat a Barcelona, és redactor del diari *L'Opinió* i funcionari de la Generalitat. Afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya, passa després al Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra i és un dels fundadors de la seva Joventut.

Publica almenys 13 articles signats durant el 1933.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Joan
Oliver i Giró
Badalona, circa 1906
Badalona, 1934

Pèrit industrial.

Jove esportista amateur que s'inicià a l'Sport Ciclista Badaloní, però acabà decantant-se per l'atletisme, del qual fou un dels factòtums a la seva ciutat natal, com a corredor, entrenador i directiu. S'inicia a la secció d'atletisme del FC Badalona, fins a fundar, el 1931, el Badalona Club que, el 1932, es fusionà amb la Societat Gimnàstica de Badalona per a donar lloc a l'encara club degà de la ciutat: la Unió Gimnàstica i Esportiva de Badalona, que presidí.

Campió provincial de Barcelona de 100 metres llisos i recordista ibèric de 60 metres llisos.

Redactor d'esports i atletisme del diari *L'Opinió*.

Ricard
Opisso i Sala
Barcelona, 1880
Barcelona, 1966

Dibuixant i caricaturista, membre del Cercle Artístic de Sant Lluc i del grup dels Quatre Gats. Publica des de molt jove en revistes franceses com *Le Rire* i, de retorn d'una estada llarga a París, col·labora amb les revistes il·lustrades de Barcelona, entre les quals *Luz*, *Pèl & Ploma*, *Joventut*, *¡Cu-cut!*, *L'Esquella de la Torratxa*, *La Campana de Gràcia* i *Papitu*.

Signa 14 dibuixos al setmanari *L'Opinió*, durant la segona etapa.

És un dels quatre il·lustradors que figura en la llista inicial de dibuixants del diari *L'Opinió* i hi publica almenys 1 dibuix el 1931.

Joan
Ors i Verde
Barcelona, 1891
Barcelona, 1965

Comerciant i professor de l'Escola de Comerç. Afiliat a la Unió Federal Nacionalista Republicana, amic de Marcel·lí Domingo, soci de l'Ateneu Barcelonès, autor de *La crisi de la democràcia catalana* (1912) i president de la Secció Permanent d'Educació i Instrucció del CADCI. Cosí germà d'Eugeni d'Ors.

Publica 5 articles al setmanari *L'Opinió*, 3 en la primera etapa i 2 en la segona.

Forma part de la redacció inicial del diari *L'Opinió* i escriu almenys 40 articles durant els primers mesos, amb les inicials «J.O.» com a comentarista de política estrangera i cronista parlamentari a Madrid.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Armand
Otero i Vigo
Barcelona, 1895
Ciutat de Mèxic, 1967

Encarregat de la llibreria Ariel, propietat de Joan Casanelles. Administrador del setmanari *L'Opinió* i director oficial durant la segona època. Forma part de la candidatura d'Esquerra Republicana de Catalunya a les eleccions municipals de Barcelona de 1931.

Des del 1931, funcionari municipal de Barcelona. El 1934 esdevé conservador del Palau de Pedralbes.

Figura en la llista inicial de collaboradors del diari *L'Opinió* en el qual publica almenys 3 articles signats durant els primers mesos.

Domènec
Pallerola i Munné
Bellmunt d'Urgell, 1903
Tolosa de Llenguadoc, 1993

«Domènec de Bellmunt».

Estudia Dret i comença a escriure a *La Veu de Catalunya*, abans de ser corresponsal de *La Publicitat* a París, on s'exilia durant la dictadura de Primo de Rivera.Torna a Barcelona el mateix any de l'aparició del setmanari *L'Opinió*. Hi signa 15 articles, catorze en la primera etapa i un en la segona etapa. Escriu també al setmanari *La Rambla*.

Publica al diari *L'Opinió* almenys 41 articles i reportatges d'actualitat, principalment sobre qüestions i problemes socials.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Alfred
Pascual i Benigani
Barcelona, 1902
Londres, 1995

«Benigani».

De caràcter eclèctic i bohemi, treballa a França de peó caminer, de gravador al boix... i ja tornat a Catalunya, durant un temps, fa de clown als espectacles del popular Alady.

Dibuixant autodidacta que s'inicia al setmanari *Papitu* i a *Xut!*, el diari *Las Noticias* i *Mirador*.

El 1922 inaugura una primera exposició dels seus treballs a la Sala Refectorium i el 1931 en fa una altra a la Sala Parés. També treballa com a interiorista, i decorant el restaurant Bon Temps i els cabarets Café Catalán i La Buena Sombra.

És un dels quatre il·lustradors que figura en la llista inicial de dibuixants del diari *L'Opinió* i publica almenys 45 dibuixos d'actualitat al diari *L'Opinió* durant 1931 i 1932.

Ramon
Pei i Desclau
Gironella, 1907
Villalba dels Arcs, 1938

Resident a Barcelona des dels tretze anys, fa els estudis de Magisteri i part dels de Dret i aprèn pel seu compte diverses llengües. Assisteix a la penya Borralleras de l'Ateneu Barcelonès i escriu a quatre mans amb Domènec Guansé la novel·la *Com vaig assassinar Georgina*. Escriu al diari *La Nau* i durant el primer any fa la crítica de teatre al diari *L'Opinió*.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Artur
Perucho i Badia
Borriana, 1902
Ciutat de Mèxic, 1956

Comença com a periodista al diari *El Pueblo* de València, col·labora amb diversos diaris i revistes també de Barcelona —com *La Nau*— i Madrid, a més d'escriure poesia i teatre. De tornada d'Alemanya, on és professor de castellà i català en la Universitat de Marburg durant dos anys, el 1932 és secretari de Jaume Carner, ministre de Finances de la República.

L'estiu de 1933 publica almenys 3 reportatges sobre tràfics il·legals al diari *L'Opinió*.

Maria
Pi i Ferrer
Roses, 1884
Barcelona, 1960

«Maria Pi de Folch».

Té el títol francès de mestra, per una estada familiar larga a Seta.

Casada amb Rafael Folch i Capdevila, dirigent de la Unió Socialista de Catalunya, partit al qual també pertany, així com al Front Únic Femení Esquerrista de Catalunya. És autora dell llibre *Una visió feminista del moment present.*

Publica almenys 9 articles signats al diari *L'Opinió*, de 1931 a 1933.

Irene
Polo i Roig
Barcelona, 1909
Buenos Aires, 1942

Filla orfe d'un guàrdia civil, és de formació autodidacta. Treballa primer d'oficinista i de publicitària en la productora francesa de cinema Gaumont. Comença a escriure als setmanaris *Mirador*, *Imatges* i *La Rambla*, als diaris *Las Noticias* i *La Humanitat.*

El febrer de 1933 s'incorpora a *L'Opinió*, encarregada de la informació laboral. Publica almenys 93 articles signats, entre els quals alguns reportatges de fort impacte social.

Sòcia de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Àngel
Pons i Guitart
Berga, 1902
Barcelona, 1939

Poeta i periodista. Col·labora als diaris *El Pla de Bages* i *La Veu de Catalunya* i a la revista *Vida Lleidatana*.

Signa 35 articles en la segona etapa del setmanari *L'Opinió* i 1 en els inicis del diari *L'Opinió*.

Marcel·lí
Porta i Fernanda
Barcelona, 1898
Ciutat de Mèxic, 1956

«M. Porta».

Estudia arts plàstiques. Premiat per la Societat de Mestres Pintors, dibuixa per a revistes satíriques com *L'Intransigent*, *La Campana de Gràcia*, *L'Esquella de la Torratxa* i *El Crit*, il·lustra llibres i presenta la seva obra al Saló dels Humoristes de 1933. Forma part del Grup dels Sis amb Helios Gómez, Shum, Josep Bartolí i Guiu, Lluís Elias i Bracons «Anem» i Alfred Pascual i Benigani.

Des de finals de 1932, és el caricaturista més prolífic del diari *L'Opinió*, amb la publicació d'almenys 347 dibuixos signats.

Joan Andreu
Puig i Farran
Belianes, 1904
Barcelona, 1982

Fotògraf professional associat amb Carlos Pérez de Rozas Maideu en ocasió de l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929. Un cop proclamada la República treballa pel seu compte per a diversos diaris, entre els quals *L'Opinió*, on publica 8 fotografies signades el 1934.

Joan
Puig i Ferreter
La Selva del Camp, 1882
París, 1956

Escriptor, dramaturg i periodista. Treballa de traductor de francès a *La Vanguardia*, durant la Gran Guerra europea, experiència que trasllada a la novela *Servitud*. Escriu a *La Publicitat*, *L'Horitzó*, *El Diluvio* i *La Campana de Gràcia*, que dirigeix.

És diputat a les Corts Constituents republicanes i al Parlament per Esquerra Republicana de Catalunya.

Publica almenys 5 articles signats al diari *L'Opinió* durant 1931.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona i de l'Associació Catalana de la Premsa.

Armand
Quintana i Sans
S/d
S/d

Redactor especialitzat en boxa que signa habitualment amb les sigles «A.Q.».

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Xavier
Regàs i Castells
Barcelona, 1905
Barcelona, 1980

Fill dels propietaris del restaurant Can Culleretes de Barcelona, forma part de la redacció inicial del diari *L'Opinió*. Publica almenys 6 articles signats amb les inicials durant els primers mesos.

Soci i vicepresident primer de la Junta Directiva de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Vicenç
Riera i Llorca
Barcelona, 1903
Pineda de Mar, 1991

Escriptor i dibuixant que col·labora a *L'Esquella de la Torratxa*, *Justícia Social* i *La Rambla*.

Funcionari municipal de Barcelona des del 1931.

Escriu 22 reportatges de caire social al diari *L'Opinió* entre 1933 i 1934.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Josep
Riera i Puntí
Sant Martí de Provençals, 1885
Reus, 1949

Estudia química a França i treballa per una empresa alemanya a Buenos Aires, on és president del Casal Català. De retorn a Catalunya, on treballa a l'empresa Cros, forma part de les juntes de la Unió Catalanista i de l'Associació de Protecció de l'Ensenyança Catalana.

Elegit diputat a les Corts Constituents de la República, publica almenys 5 articles signats al diari *L'Opinió*, durant 1931 i 1932.

Agustí
Riu i Molins
Barcelona, 1896
Morón, 1980

Es titula com a pèrit electricista a Buenos Aires. A partir de 1915 es desenvolupa professionalment entre Catalunya i Cuba —cap operador d'estació de ràdio a l'Havana— fins que el 1924 torna a casa com a instal·lador de Ràdio Barcelona i publica *Radio Recepción maestro de la TSH* i l'any següent *La TSF a l'abast de tothom* —el primer llibre en català sobre la matèria—, seguits per altres com *Radio-Ciencia de radiofotografia* o *Guia del radio aficionado.*

Col·labora amb les revistes *Electrón, Joventut Catalana, Catalunya Ràdio...* i edita *Radio Técnica*.

El 1931 obté el títol d'enginyer radioelèctric a l'Escola Superior d'Electricitat de París, i dirigeix l'Institut Radioelèctric creat l'any següent a Barcelona.

Impulsa la pàgina setmanal de ràdio del diari *L'Opinió*, on publica nombrosos articles propis i d'altres col·laboradors.

Roig
S/d
S/d

Dibuixant que publica almenys 26 caricatures al diari *L'Opinió* durant 1934.

René
Rostagny
Mustapha, 1902
Marsella, 1978

«Gaston Ry».

Periodista, escriptor i pintor francès, nascut a Algèria, on de molt jove exposa en salons d'ideas noves. Establert a Barcelona el 1930, dibuixa a *L'Esquella de la Torratxa*, *La Campana de Gràcia, El Be Negre, Visca!* i més tard a *La Humanitat*.

És el principal caricaturista del primer any del diari *L'Opinió*, on suma almenys 50 dibuixos.

Antoni
Rovira i Virgili
Tarragona, 1882
Perpinyà, 1949

Llicenciat en Dret, periodista i historiador. Segueix atentament sobre la Gran Guerra europea al diari *La Publicidad* i a la revista aliadòfila *Iberia* i redacta un «Manifest dels catalans».

A Tarragona ha fundat el setmanari federal *La Avanzada*, però la seva activitat periodística es desplega a la premsa en català, principalment *El Poble Català*, *La Publicitat* i el seu propi diari *La Nau*, fundat el 1927.

La seva trajectòria política passa per la UFNR, Acció Catalana i a partir de 1932 ERC, en resposta a la Crida de Lleida feta per Macià.

La relació amb el setmanari *L'Opinió* és de desacord, però, en passar a ERC, escriu setmanalment a la primera pàgina del diari *L'Opinió*, un total de 21 articles a la primera meitat de 1933.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona i de l'Associació Catalana de la Premsa.

Antoni
Rué i Dalmau
Barcelona, 1886
Sant Boi de Llobregat, 1956

«A.R.D.».

Periodista i escriptor humorístic.

Funcionari municipal de Barcelona des de 1915.

Dirigeix la revista *Foot-Ball*, el 1918, i col·labora als setmanaris humorístics *Papitu*, que dirigeix, i *Xut!* Forma part de la redacció inicial del diari *L'Opinió*, que abandona per incorporar-se a *La Humanitat.*

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

G.T.
Ruggiero
S/d
S/d

Autor que se suposa d'origen italià que publica almenys 14 articles al diari *L'Opinió* sobre el règim de Benito Mussolini durant 1932 i 1933.

Dídac
Ruiz i Rodríguez
Màlaga, 1881
Tolosa de Llenguadoc, 1959

Aquest escriptor i traductor, que es presenta com a metge i psiquiatra, és convertit en personatge literari per Prudenci Bertrana a *Memòries d'un metge filòsof*.

El 1931 publica *Missatge a Macià* i el 1932 el pamflet *Esquerra sin talento y sin honor. Conferència por radio* i *La rabassa morta, un episodio de la guerra social en Cataluña.*

Escriu 5 articles durant els primers mesos del diari *L'Opinió*.

Josep Maria
Sagarra i Plana
Sarrià, 1885
Barcelona, 1959

Nascut en una família benestant, estudia al col·legi dels jesuïtes de Sarrià i, després d'un trencament familiar, marxa a París, on treballa a la casa de fotografia Gomon. Fa fotografies de la Setmana Tràgica i arran de l'Exposició Internacional de Barcelona fa societat amb Josep Gaspar i el seu cunyat Pau Lluís Torrents, amb els quals cobreix les visites d'Alfons XIII a Barcelona.

Durant la República és fotògraf dels presidents de la Generalitat i publica imatges d'actualitat a la premsa, entre les quals n'hi ha 11 signades al diari *L'Opinió*.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Josep
Sànchez Català
S/d, 1895
Barcelona, 1962

Fotògraf que distribueix imatges de l'estranger, a més de les pròpies, a diversos periòdics, entre els quals *La Humanitat*. Publica 22 fotografies signades al diari *L'Opinió* el setembre i octubre de 1934.

Hel·leni
Seguí i Muntaner
Barcelona, 1916
Barcelona, 1933

Fill del sindicalista Salvador Seguí, «El Noi del Sucre», assassinat el 1923, mor de malaltia als disset anys.

Publica 8 articles al diari *L'Opinió* el 1933.

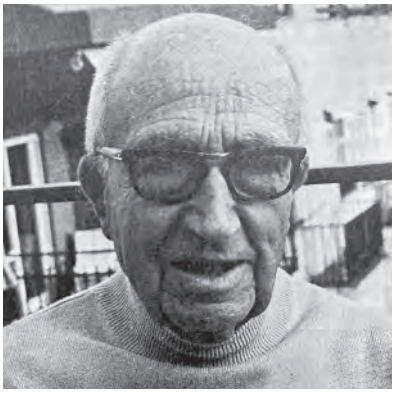

Francesc
Serinyà i Zarauz
Barcelona, 1891
Barcelona, 1983

Redactor del diari *L'Opinió* des del primer número, dedicat a la informació local i interessat per l'aeronàutica. Substitueix Andreu-Avel·lí Artís com a secretari de redacció. Firma almenys 45 articles durant els primers set mesos, el 1931, i una mica menys en els anys següents, que passa a ser funcionari de l'Ajuntament de Barcelona; en publica un total d'almenys 123.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

E.
Serra
S/d
S/d

Redactor habitual de la secció d'Esports del diari *L'Opinió* en competicions de ciclisme i futbol.

Josep Maria de
Sucre i Grau
Gràcia, 1886
Barcelona, 1969

Crític d'art, escriptor i pintor. President de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, col·laborador de la revista *Occitània* i, amb Joan Salvat-Papasseit, d'*Un Enemic del Poble*. així com de *La Revista*, *La Gaceta Literaria* de Madrid, *Alfar* de la Corunya i *Sagitario* de Ciutat de Mèxic.

Signa 18 articles al setmanari *L'Opinió* en la segona etapa. Figura en la llista inicial de redactors del diari *L'Opinió*, en el qual signa almenys 2 articles.

Ramon
Suriñach i Senties
Barcelona, 1881
Barcelona, 1964

Novel·lista, poeta i dramaturg que, amb una obra extensa, s'incorpora a Esquerra Republicana de Catalunya el 1932, procedent del Partit Catalanista Republicà, responent a la crida de Macià.

Publica al diari *L'Opinió* una secció setmanal de to literari. Almenys 48 articles entre 1932 i 1933.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Josep
Tarradellas i Joan
Cervelló, 1899
Barcelona, 1988

Agent comercial, adherit al CADCI i la Joventut de La Falç, és un dels fundadors d'Esquerra Republicana de Catalunya i coordina la primera candidatura municipal a Barcelona. Secretari del president de la Generalitat, Francesc Macià, és conseller de Governació fins la crisi del Govern Lluhí de gener de 1933, en què dimiteix junt als membres del Grup de *L'Opinió*, del qual passa a formar part. És diputat al Parlament de Catalunya.

Coordina la formació del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra i s'incorpora a la propietat del diari *L'Opinió*. És el representant de l'empresa davant del jurat mixt de la jurisdicció laboral en la demanda d'alguns redactors acomiadats després de la suspensió del diari.

Publica 3 articles signats al diari *L'Opinió* el 1934.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Joan
Tomàs i Rosich
Igualada, 1892
Ciutat de Mèxic, 1968

S'inicia com a periodista a *Gatzara* i *Diari d'Igualada* i, a Barcelona, col·labora a *El Diluvio*, *El Poble Català*, *La Publicitat* i *Mirador*, especialitzat en cinema, circ i teatre.

Figura en la redacció inicial de *L'Opinió*, on firma almenys 1 article.

És soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Gaspar
Torrente Español
Campo, 1888
Barcelona, 1970

Resident i educat a Barcelona des de petit, s'afilia al Centre Nacionalista Republicà de Gràcia i és un dels promotors de la Unión Aragonesista. Passa pel Partit Republicà Democràtic Federal i Esquerra Republicana de Catalunya i crea Estado Aragonés.

Durant el 1932, publica almenys 6 articles al diari *L'Opinió* en favor de l'autonomia aragonesa.

Lluís
Torres i Ullastres
Girona, 1878
Tolosa de Llenguadoc, 1962

Vinculat al FC Barcelona des de 1911, quan va esdevenir secretari de la Junta Directiva, fins al 1931 en què cessà com a secretari tècnic.

Estudià Medicina a la UB.

Funcionari municipal de Barcelona, des del 1918. Director de l'escola de sords de Vil·la Joana, a Vallvidrera, és el responsable de la pàgina d'Educació i Ensenyament del diari *L'Opinió*.

Jaume
Vàchier i Pallé
Barcelona, 1902
Barcelona, 1979

Enginyer industrial, provinent d'Acció Republicana i Estat Català, és membre fundador d'Esquerra Republicana de Catalunya. Elegit regidor de Barcelona, és un dels que acompanyen Lluís Companys en la proclamació de la República.

Durant 1931 i 1932, publica almenys 27 articles al diari *L'Opinió* sobre problemes i projectes de la seva gestió com a regidor de Circulació.

Manuel
Valldeperes i Jaquetot
Barcelona, 1902
Santo Domingo, 1970

Llicenciat en Filosofia i Lletres, escriu poesia, novela i teatre, premiat al Jocs Florals de Barcelona. Procedent d'Acció Catalana, col·labora als diaris *La Publicitat* i *La Nau* i és funcionari de la Generalitat.

S'incorpora al diari *L'Opinió*, a finals de 1932, com a responsable de la informació de comarques, i publica almenys 265 articles signats fins a la suspensió del diari.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Joaquim
Ventalló i Vergés
Terrassa, 1899
Barcelona, 1996

Periodista iniciat a *El Mal Temps* i *El Dia* de Terrassa. A Barcelona col·labora amb *L'Estevet*, *La Publicitat*, *L'Esport Català* i *La Rambla*. Retransmet a Ràdio Barcelona el primer partit de futbol en català el 8 d'abril de 1928.

Fundador del setmanari *L'Opinió*. Hi signa 30 articles —alguns amb les inicials «J.V.». Probablement és autor de set articles signats «G.P.U.» a les pàgines centrals de la segona etapa.

Regidor de Barcelona per ERC, responsable de Cultura. Escriu una cinquantena d'articles signats al diari *L'Opinió*, sobretot en el primer any, a més de la majoria dels editorials, sobretot després de fer-se càrrec de la direcció l'agost de 1931. Es solidaritza amb els exconsellers i diputats expulsats del partit el setembre de 1933, i forma part del nou PNRE.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Joan
Ventosa i Roig
Vilanova i la Geltrú, 1883
Ciutat de Mèxic, 1961

Pèrit agrícola, s'inscriu en el Centre Escolar Catalanista i es vincula al cooperativisme com a soci i president de la cooperativa de consum La Regeneradora. És col·laborador i director del setmanari republicà federal *Democracia*. Elegit regidor i alcalde de Vilanova i la Geltrú és candidat a diputat a Corts amb el suport del Partit Republicà Català i la Unió de Rabassaires.

Proclama la República Catalana des del balcó de l'Ajuntament i és elegit diputat a les Corts constituents. És conseller d'Economia i Agricultura en el darrer Govern de la Generalitat presidit per Macià, la tardor de 1933.

Publica almenys 37 articles al diari *L'Opinió* durant 1932 i 1933.

Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Emili
Vigo i Bènia
La Bisbal d'Empordà, 1917
Sant Quirze de Safaja, 1954

«Emili Vigo i Verdaguer».

Fill del regidor d'Esquerra Republicana de Catalunya a la Bisbal, Rossend Vigo, publica un primer article a tretze anys al setmanari local de la Lliga *El Bisbalenc*, i col·labora intensament a l'esquerrà *Ciutadania* des de 1932.

Firma almenys 43 articles al diari *L'Opinió*, durant 1933, amb el segon cognom Verdaguer, de la família que el va acollir de petit.

Joaquim
Vilà i Bisa
Vilassar de Dalt, 1895
Barcelona, 1937

Periodista a *L'Esport Català* — que codirigia el seu germà Antoni Vilà i Bisa— i *La Nau*.

Figura en la llista inicial de redactors del diari *L'Opinió* i posteriorment de *La Humanitat.*

És soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Alfons
Vila i Franquesa
Sant Martí de Maldà, 1897
Cuernavaca, 1967

«Shum».

Dibuixant i caricaturista conegut també com a «Joan Baptista Archer» i «L'artista de les mans trencades». Condemnat a mort per un intent d'atemptat contra el general Martínez Anido, governador civil de Barcelona, en el qual varen morir cinc persones. Una explosió fortuita li va malmetre les mans. Una campanya internacional aconseguí la commutació per cadena perpètua. Publica a *Solidaridad Obrera*, *Justícia Social*, *Papitu*, *La Campana de Gràcia*, *L'Esquella de la Torratxa* i *La Rambla*.

El setmanari *L'Opinió* se suma a una campanya demanant l'indult per bona conducta i rehabilitació. Signa 9 dibuixos, 7 en la primera part i 2 en la segona part.

És un dels quatre il·lustradors que figura en la llista inicial de dibuixants del diari *L'Opinió*, hi publica almenys 11 dibuixos i nombroses caricatures el 1931.

Isolina
Viladot i Viñas
Isona, 1901
Barcelona, 1956

Funcionària de l'Ajuntament de Barcelona.

Escriptora i cofundadora del Lyceum Club de Barcelona, és una de les signants del manifest fundacional del Front Únic Femení Esquerrista.

Publica almenys 3 articles signats en els primers mesos del diari *L'Opinió* en favor de l'Estatut i de la participació política de la dona.

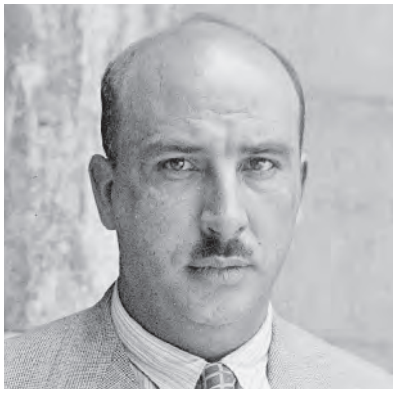

Antoni
Xirau i Palau
Figueres, 1898
Bagneux, 1976

Doctor en Dret i advocat. Impulsor del Grup Lliure d'Ensenyament, que organitza conferències als centres obrers.

Membre fundador de *L'Opinió*, però no signa cap article al setmanari. Primer director del diari, fins que cessa a finals de juliol. Diputat a les Corts Constituents. Membre de la ponència redactora del projecte d'Estatut d'Autonomia i de la comissió constitucional, en què és un dels portaveus de la Minoria Catalana en la tramitació de l'Estatut.

Diputat al Parlament i conseller de Sanitat i Assistència Social, primer, i d'Agricultura i Economia en el primer Govern estatutari encapçalat per Lluhí. Expulsat d'ERC amb els altres membres del grup, forma part del PNRE.

Publica al diari una dotzena d'articles signats i probablement editorials. Soci de l'Associació de Periodistes de Barcelona.

Fons documentals i gràfics

AB	Arxiu Bofarull, Sant Cugat del Vallès
ADB	Arxiu de la Diputació de Barcelona
AFB	Arxiu Fotogràfic de Barcelona
AFPF	Arxiu Família Puig Farran, Sabadell
AGA	Archivo General de la Administración, Alcalá de Henares
AGN	Archivo General de la Nación, Ciutat de Mèxic
AHCB	Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
AHS	Arxiu Històric de Sabadell
AMDG	Arxiu Municipal del Districte de Gràcia, Barcelona
ANC	Arxiu Nacional de Catalunya
ARF	Albert Roqué i Fíguls, Barcelona
BC	Biblioteca de Catalunya
CDMH	Centro Documental de la Memoria Histórica, Salamanca
EJD	Enric Julià i Danés, Barcelona
FI	Fundació Irla
IEI	Institut d'Estudis Ilerdencs
JGL	Jaume Guillamet Lloveras, Barcelona
PJXS	Pau Jaume Xuriguera i Solà, Gelida
RFV	Rafael Font Vaillant, Ivry-sur-Seine
UB-AH	Universitat de Barcelona - Arxiu Històric
UB-BPR	Universitat de Barcelona - Biblioteca del Pavelló de la República

RAFAEL FONT I FARRAN
VIDA D'UN REVOLUCIONAR
RAFAEL FONT VAILLA

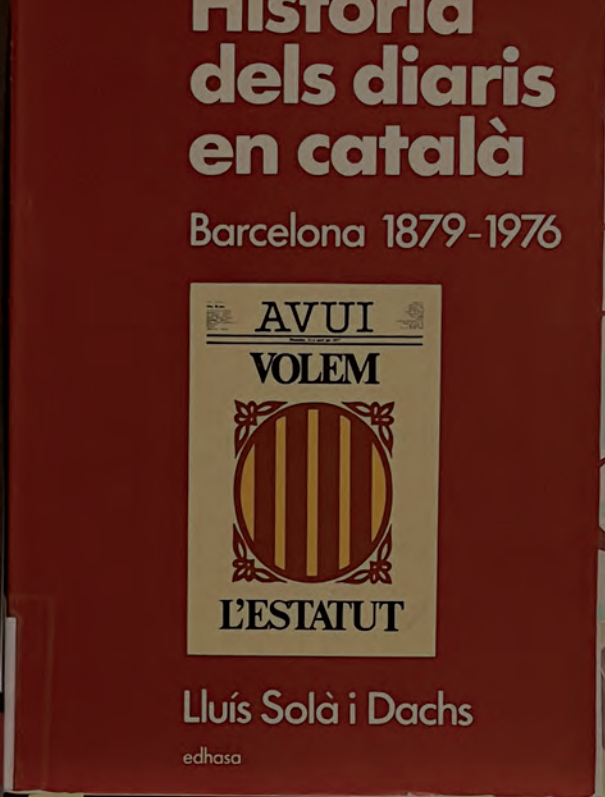
Història dels diaris en català
Barcelona 1879-1976
AVUI
VOLEM
L'ESTATUT
Lluís Solà i Dachs
edhasa

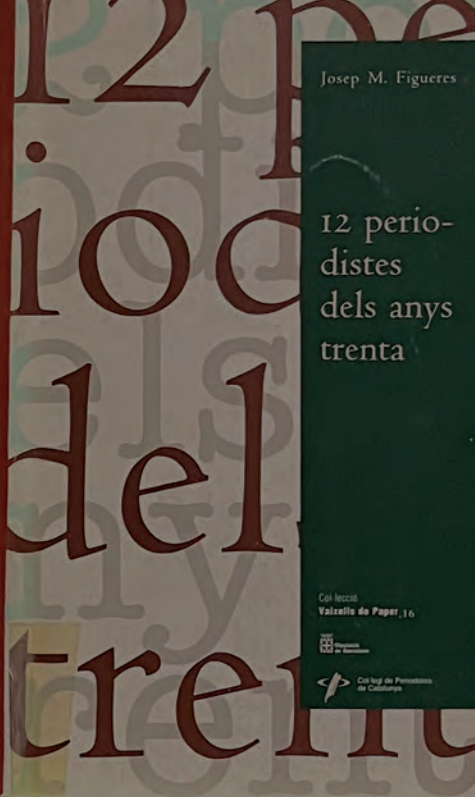
Josep M. Figueres
12 periodistes dels anys trenta
Col·lecció
Vaixells de Paper, 16

Mercè Morales Montoya
Combats per la República
Lluís Companys i Joan Lluhí i Vallescà
Col·lecció «REFERENTS», 15
Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia
Centre d'Història Contemporània de Catalunya

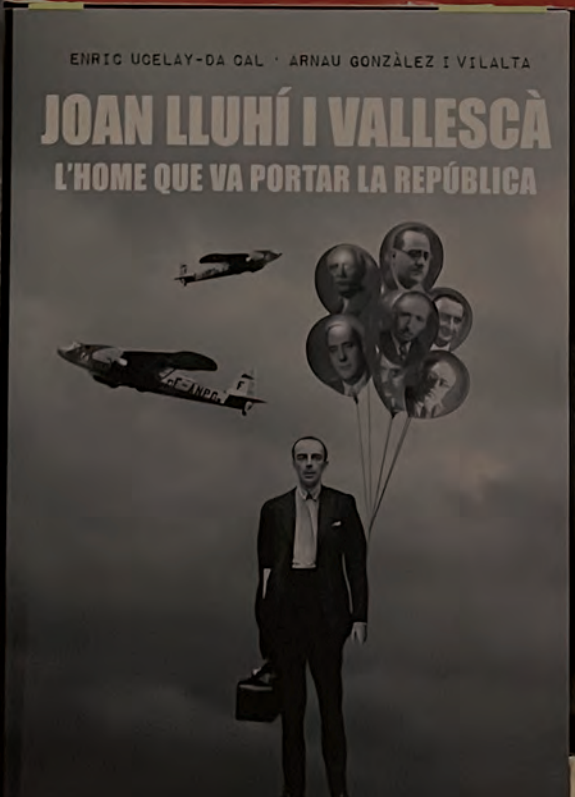
ENRIC UCELAY-DA CAL · ARNAU GONZÀLEZ I VILALTA
JOAN LLUHÍ I VALLESCÀ
L'HOME QUE VA PORTAR LA REPÚBLICA

Emili Vigo
Quatre sagetes roges
El periodisme militant del director de La Humanitat a l'exili
A cura de Francesc Montero
ACONTRAVENT

Bibliografia

A. MONOGRAFIES

AMETLLA I COLL, Claudi (1979): *Memòries polítiques, 1918-1936.* Barcelona: Distribucions Catalònia.

BADOSA I MONT, Cristina (1996): *Josep Pla, biografia del solitari,* Barcelona: Destino.

BALCELLS I GONZÀLEZ, Albert; CANALS, Ramon M; CULLA I CLARÀ, Joan Baptista; MESTRE, Jesús: MIR I CURCÓ, Conxita; SALVADOR, Eugènia; TORAN I BELVER, Rosa; VIRÓS I GALTIER, Maria Rosa (1989): *Les eleccions legislatives i municipals a Barcelona, 1810-1986. Context polític i resultats electorals.* Barcelona: Ajuntament de Barcelona i Fundació Jaume Bofill.

BARAS I GÓMEZ, Montserrat (1984): *Acció Catalana, 1922-1936.* Barcelona: Curial.

BELLMUNT, Domènec de (1975): *Cinquanta anys de periodisme català (1923-1975).* Andorra la Vella: Edicions *Mirador* del Pirineu.

CULLA I CLARÀ, Joan Baptista (1977): *El catalanisme d'esquerra. Del Grup de L'Opinió al Partit Nacionalista Català d'Esquerra, 1928-1936.* Barcelona; Curial.

— (1991) (cur.) *Joan Casanelles i Ibarz (1904-1986) Memòries i biografia.* Barcelona: Ajuntament.

— (2013): *Esquerra Republicana de Catalunya, 1931-2012. Una història política.* Barcelona: La Campana

ESCULIES I SERRAT, Joan (2022): *Tarradellas, una certa idea de Catalunya.* Barcelona: Pòrtic.

FABRE I FORNAGUERA, Jaume (1990): *Història del fotoperiodisme a Catalunya.* Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

FIGUERES I ARTIGUES, Josep Maria (1994): *12 periodistes dels anys trenta.* Barcelona: Col·legi de Periodistes de Catalunya i Diputació de Barcelona.

FRANCÉS I LADRON DE CEGAMA, Josep Maria (1962): *Memorias de un cero a la izquierda.* Ciutat de Mèxic: Olimpo.

FONT VAILLANT, Rafael (2002): *Rafael Font i Farran. Vida d'un revolucionari.* Barcelona: Fundació Josep Irla.

GABRIEL I SIRVENT, Pere (2003): «Francesc Macià i Llussà» a SOLÉ I SABATÉ, Josep Maria (dir.): *Història de la Generalitat de Catalunya i dels seus presidents, 1714-2003.* Barcelona: Enciclopèdia Catalana, p. 61-97

GONZÁLEZ CASANOVA, Josep Antoni (1974): *Federalisme i autonomia a Catalunya (1868-1938).* Barcelona: Curial.

GONZÁLEZ MORANDI, Pablo; ANTEBI ARNÓ, Andrés; FERRÉ PANISELLO, Teresa; ADAM BERNAT, Roger (2015): *Repòrters gràfics, 1900-1939.* Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2 volums.

GONZÁLEZ-VILALTA, Arnau; UCELAY-DA CAL, Enric (2017): *Joan Lluhí i Vallescà, l'home que va portar la República.* Barcelona: Base.

GUILLAMET LLOVERAS, Jaume (2009). *L'Empordà dels escriptors.* Barcelona: L'Avenç.

— (2021): *El setmanari L'Opinió i la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya (1928-1931).* Barcelona: Fundació Josep Irla.

— (2022): *El periodisme català contemporani. Diaris, partits polítics i llengües, 1875-1939.* Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

HUERTAS CLAVERIA, Josep Maria (dir.) (1995): *200 anys de premsa diària a Catalunya, 1792-1992.* Barcelona: Fundació Caixa de Catalunya.

HURTADO I MIRÓ, Amadeu (1967): *Quaranta anys d'advocat. Història del meu temps, 1931-1936. II.* Esplugues de Llobregat: Ariel.

— (1969): *Quaranta anys d'advocat. Història del meu temps, 1894-1930, I.* Esplugues de Llobregat: Ariel.

IVERN I SALVÀ, Maria Dolors (1986-1987): *Esquerra Republicana de Catalunya, 1931-1936.* 2 volums. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

JORDANA I CARRERES, Georgina (2018). «La llengua catalana des de *L'Opinió*: C.A. Jordana», a CASALS, Daniel; MASSANELL, Mar; SEGARRA, Mila (eds.): *L'extensió social de la normativa als mitjans de comunicació.* Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2018, p. 47-61.

— (2021): *Cèsar August Jordana (1893-1958). Vida i obra lingüística.* Barcelona: Laertes.

LLATES I SERRAT, Rossend (1969): *30 anys de vida catalana.* Barcelona: Aedos.

— (1971): *Ésser català no és gens fàcil, 1931-1936.* Barcelona: Aedos.

MADRID I ALIER, Francesc (1932): *Ocho meses y un día en el gobierno civil de Barcelona: Confesiones y testimonios.* Barcelona: Las Ediciones de la Flecha.

MANENT, Albert; POCA, Josep (2013): *Diccionari de pseudònims usats a Catalunya i a l'emigració.* Lleida: Pagès editors.

MORALES MONTOYA, Mercè (2021): *Combats per la República. Lluís Companys i Joan Lluhí i Vallescà.* Barcelona: Generalitat de Catalunya.

MORATÓ I GRAU, Josep (1918): *Com és fet un diari.* Barcelona: Ricard Duran i Alsina (Minerva; Primera Sèrie; 30).

PERMANYER I LLADÓS, Lluís (1982): *Sagarra, vist pels seus íntims.* Barcelona: Edhasa.

PITARCH I SEGURA, Ismael Elies (1977): *L'estructura del Parlament de Catalunya i les seves funcions polítiques (1932-1939).* Barcelona: Curial.

PLA I CASADEVALL, Josep (1996). *Cartes a Pere.* Barcelona: Destino.

POBLET I GUARRO, Josep Maria (1976): *Història de l'Esquerra Republicana de Catalunya (1931-1936).* Barcelona: Dopesa.

POLO I ROIG, Irene (2003): *La fascinació del periodisme. Cròniques (1930-1936).* Edició de Glòria Santa-Maria i Pilar Tur. Barcelona: Quaderns Crema.

PUIG I FERRETER, Joan (1981): *Memòries polítiques.* Edició i pròleg de Guillem-Jordi Graells. Barcelona: Proa.

RUIZ-RAMOS, Isidoro (2003): *El primer medio siglo de Radioafición en España.* Tesis Doctoral Universidad Complutense de Madrid. http://www.radioclubhenares.org/nuestra-historia/

SALLÉS I BONASTRE, Anna (1986): *Quan Catalunya era d'Esquerra.* Barcelona: Edicions 62.

SANTA-MARIA, Glòria; TUR, Pilar: (2022): *Els anys americans d'Irene Polo.* Barcelona: Cal Carré.

SINGLA I CASELLAS, Carles (2006): *«Mirador» (1929-1937). Un model de periòdic al servei d'una idea de país.* Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

SOLÀ I DACHS, Lluís (1978): *Història dels diaris en català. Barcelona 1879-1976.* Barcelona: Edhasa.

SOLANO I BUDÉ, Alexandre (2022): *La Barcelona que mai va ser. L'obra de l'Ajuntament republicà (1931-1936).* Barcelona: Editorial Base.

TERMES I ARDÈVOL, Josep (2011): *Història del moviment anarquista a Espanya (1870-1980).* Barcelona: L'Avenç.

TOLL, Gil (2021): *El Diluvio, la prensa y la Segunda República.* Barcelona: Icària, 2021.

TORRA I PLA, Quim (2010): *Viatge involuntari a la Catalunya impossible*. Barcelona: Proa.

TORRENT, Joan; TASIS I MARCA, Rafael (1966): *Història de la premsa catalana.* 2 volums. Barcelona: Editorial Bruguera.

UCELAY-DA CAL, Enric (1982): *La Catalunya populista. Imatge, cultura i política en l'etapa republicana (1931-1939).* Barcelona: La Magrana.

VILANOVA I RIBAS, Mercè (1986): *Atlas electoral de Catalunya durant la Segona República.* Barcelona: Fundació Jaume Bofill.

VIGO I BÈNIA, Emili (2011): *Quatre sagetes roges. El periodisme militant del director de La Humanitat a l'exili.* A cura de Francesc Montero. Barcelona: Acontravent.

B. ARTICLES EN PUBLICACIONS PERIÒDIQUES

CAPDEVILA I HERRERO, Jaume. «Dibuixant amb l'Esquerra. Els ninotaires de la premsa d'ERC durant la República», *Gazeta*, 2, 2010, p. 43-53.

FABRE I FORNAGUERA, Jaume; HUERTAS CLAVERIA, Josep Maria. «Francesc Serinyà, l'ultim funcionari», *L'Avenç*, 33, desembre de 1980, p. 17-20.

TORRENTS JUNCÀ, Joan. «L'afer Bloch (1931): un escàndol de corrupció transnacional durant l'albada republicana?», *Cercles. Revista d'història cultural*, 25, 2022, p. 129-160.

UCELAY-DA CAL, Enric. «La crisis dels nacionalistes radicals catalans (1931-1932)», *Recerques*, 8, 1978, p. 159-206.

VENTALLÓ I VERGÉS, Joaquim. «Tres anys llargs de dir les coses clares», *Avui*, 23 de gener de 1977, p. 24.

29 de juny de 1931

la rambla

(esport i ciutadania)

Any II. — Número 76 Redacció i Administració: Rambla de Canaletes, 13, pral. — Telèfon 14757 , Imprenta: Barbarà 11 i 13 —

CATALUNYA PER MA

En una mobilització formidable del cos
Esquerres Catalanes guanyaren al

la humanitat

Any I • Núm. 1 Barcelona, 9 de Novembre de 1931 Edició de la nit

cada dia...

Butlletí del temps

Una magnífica nit de tardor, la passada. Una nit de color d'aigua amb estels d'hivern. Una nit per a quedar-se a casa amb una bona taula de nit, una bona ampolla de conyac, un bon cigar i un bon llibre.

El carrer, poca pesa. I aquella dona-se de fulles seques que tots els pas-sos aparellen en arribar aquesta època.

I un dia gris, un dia estrangeri-sat, traduït del francès, del francès de París. Un dia de color d'aigua amb esquarderi. Les vores parulades d'humitat. Parapluies impermeables. Un tel tristament de boira.

I aquell temps negre de totes les grans ciutats, aquell humor de la civilització...

Un plan saludar "
nitat" el nou diari que v
defensar els ideals de lli
de les altes llibertats p

LA TERRA

Franqueix Concertat

Dels originals publicats es responsa els autors

El 12 de Setembre del 31, s'inaugurà un període constitucional, no ha obrir-lo el poble, el poble per-feccionar-lo si cal substituir.

Portaveu dels Treballadors del Camp

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: JUNQUERES, 8, entl. BARCELONA ☐ ANY IX - NUM. 392 ☐ BARCELONA, 11 D'OCTUBRE DE 1930 - 15 CÈNTIMS

DIRECTOR: LLUIS COMPANYS

Solidaritat, Assistència, Cooperació, Fortitud, Ciutadania

L'alt exemple de solidaritat ofert pels socialistes de Logroño al company Prieto en solidaritzar-se amb ell i fer-se seus els conceptes emesos en el formidable discurs pronunciat en dita població ha sigut imitat també suara arran d'
de la Plaça de Braus de Madrid. Els individus de la Junta d'Aliança Republicana han co
es solidaritzen amb oradors i es fan seus els conceptes emesos, pel qual dem
obert amb motiu dels tels parlaments.

Cansats de reclamar la legalitat que permeti
seus destins, es necessari, forços, qu
el poble els presti llu

VISCA!

Preu: 20 cèntims

Administració: Sardenya, 202

Any I - Núm. 1

L'estat civil de Visca!

VISCA! acaba de néixer, però ja té dents i no es maina el dit.

Si bé desconeixem els seus pares, en canvi el teu Avi, no us en pas desconegut.

VISCA! serà per ell, un nét exemplar, que subrà perfectament en tè la mà Esquerra.

VISCA! serà sempre irreperdut amb la [illegible] enllaç en bl

El empleats republicans de la generalitat, els que han entrat passat el 14 d'abril, guanyen 50 duros al mes.

Els que havien estat recomanats per les llëmenes de la dictadura tenen tots els sous molt elevats.

La sol.lució, al número vinent...

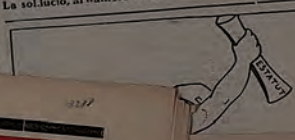

El que opinen diverses personalitats sobre l'Estatut

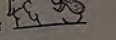

ENAMENO

¿El Estatuto de Cataluña? ¿Pero es que existe Cataluña? ¿Veto a tal que en Barcelona reir... Cataluña nunca ha existido y el catalán no es más que un pretexto para vender las obras de Pompeyo Rovira, y de Rubra Virgili y quizás de Pompeyo Gener.

La Campana de Gracia

Preu: 20 cèntims BARCELONA, 19 Novembre 19

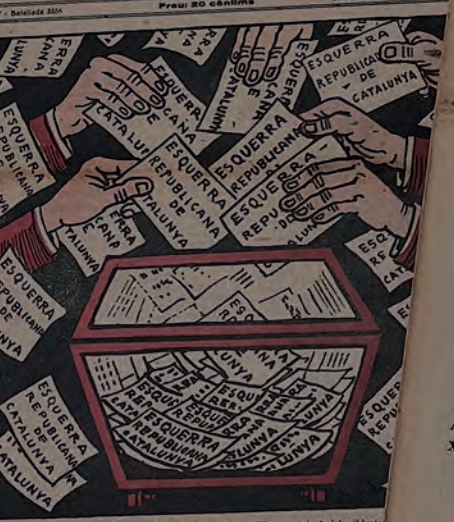

ema, el poble de Catalunya, en ratificar la seva confiança a l'Esquerra desfarà les il.lusio de les nostres llibertats!

LA CAMPANA DE GRÀCIA

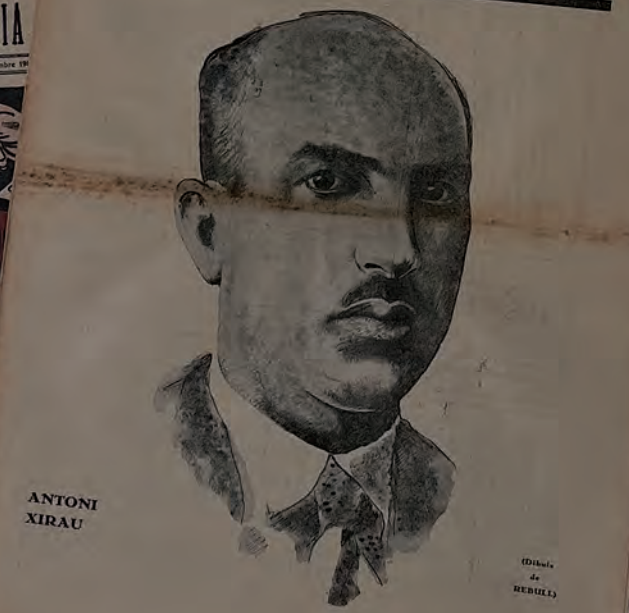

ANTONI XIRAU

(Dibuix de REBULL)

La Campana de Gracia

Preu: 20 cèntims BARCELONA, 25 d'Octubre 19

Índex de publicacions

ABC [Madrid, 1903] : 62, 92, 111, 112, 118, 121, 122, 144, 147, 152, 175, 191, 233, 251, 303, 304, 328
Acción [Barcelona, 1930] : 342
Ací i d'Allà, D' [Barcelona, 1918] : 336, 337, 339, 344
Ahora [Madrid, 1930] : 161, 167
Alfar [Corunya, La, 1923] : 365
Amic de les Arts, L' [Sitges, 1926] : 344
Art [Barcelona, 1933] : 339
Avanzada, La [Tarragona, 1902] : 362
Barrila Deportiva, La [Barcelona, 1924] : 337
Batalla, La [Barcelona, 1922] : 121, 159
Be Negre, El [Barcelona, 1931] : 75, 130, 238, 239, 241, 333, 339, 361
Bisbalenc, El [Bisbal d'Empordà, La, 1927] : 368
Blanco y Negro [Madrid, 1891] : 62
Borinot, El [Barcelona, 1923] : 337
Butlletí dels Mestres [Barcelona, 1922] : 351
Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya [Barcelona, 1931] : 207
Campana de Gràcia, La [Barcelona, 1870] : 340, 355, 358, 359, 361, 369
Canard Enchaîné, Le [París, 1915] : 29
Castell Bergadà, El [Berga, 1908] : 339
Catalunya Ràdio [Barcelona, 1931] : 361
Catalunya Social [Barcelona, 1921] : 20
Cim d'Estela, El [Berga, 1905] : 339
Ciutadania [Bisbal d'Empordà, La, 1932] : 368
Correo Catalán, El [Barcelona, 1876] : 119, 121, 159, 163, 173, 268
Correspondencia Militar, La [Madrid, 1877] : 112
Courrier Catalan, Le [París, 1924] : 19
Crit, El [Barcelona, 1932] : 358
Crònica de Valls, La [Valls, 1905] : 351
Cuca Fera [Barcelona, 1917] : 340
Cu-cut!, i [Barcelona, 1902] : 355
Daily Mail [Londres, 1896] : 21
Debate, El [Madrid, 1910] : 62, 144, 147, 149, 175, 191, 233, 274, 284, 297, 304, 315, 328

Democràcia [Vilanova i la Geltrú, 1907] : 368
Dia, El [Terrassa, 1918] : 89, 367
Día Gráfico, El [Barcelona, 1913] : 19, 45, 62, 169, 291, 338, 342
Diari Català [Barcelona, 1879] : 69
Diari d'Igualada [Igualada, 1931] : 366
Diari de Vilamar [Barcelona, 1922] : 333
Diari Mercantil [Barcelona, 1887] : 333
Diario de Barcelona [Barcelona, 1792] : 112, 159, 163, 172, 175
DIC [Barcelona, 1931] : 141
Diluvio, El [Barcelona, 1879] : 19, 41, 69, 71, 83, 89, 133, 139, 247, 321, 329, 337, 359, 366
Electrón [Madrid, 1896] : 361
Época, La [Madrid, 1849] : 191
Escut de Valls, L' [Valls, 1908] : 351
Esport Català, L' [Barcelona, 1925] : 335, 367, 368
Esquella de la Torratxa, La [Barcelona, 1872] : 20, 337, 340, 352, 355, 358, 360, 361, 369
Estevet, L' [Barcelona, 1921] : 337, 367
Faro de Vigo [Vigo, 1853] : 62
Foot-Ball [Barcelona, 1914] : 362
Fuet, El [París, 1927] : 17, 19, 69, 338
Full Oficial del Dilluns de Barcelona [Barcelona, 1931] : 231, 237, 329
Fulls Grocs [Barcelona, 1929] : 344
Gaceta Literaria, La [Madrid, 1927] : 365
Gaseta de les Arts [Barcelona, 1924] : 339, 344
Gatzara [Igualada, 1910] : 366
Gremial [Valls, 1909] : 351
Heraldo de Madrid [Madrid, 1890] : 328
Hojas Libres [Hendaia, 1927] : 338
Hora, L' [Barcelona, 1930] : 39, 121
Horitzó, L' [Barcelona, 1921] : 359
Humanitat, La [Barcelona, 1931] : 53, 55, 59, 65, 71, 83, 123, 159, 199, 205, 219, 231, 237, 239, 241, 247, 248, 249, 302, 321, 329, 333, 335, 340, 341, 342, 348, 358, 361, 362, 363, 368
Iberia [Barcelona, 1915] : 340, 362
Ideal Gallego, El [Corunya, La, 1917] : 62
Imatges [Barcelona, 1930] : 55, 65, 332, 358
Imparcial, El [Madrid, 1867] : 112, 144, 147
Informaciones [Madrid, 1922] : 112, 144, 147, 175
Intransigent, L' [Barcelona, 1918] : 358
Jordi [Barcelona, 1928] : 337
Joventut [Barcelona, 1900] : 355
Joventut Catalana [Barcelona, 1924] : 361
Justícia Social [Barcelona, 1923] : 19, 336, 360, 369
Liberal, El [Madrid, 1879] : 41, 71, 123
Libertad, La [Madrid, 1919] : 122, 144, 147
Libertaire, Le [París, 1919] : 342
Lleida [Lleida, 1921] : 20
Luz [Barcelona, 1897] : 355
Luz [Madrid, 1932] : 303
Mainada, La [Barcelona, 1921] : 337
Mal Temps, El [Terrassa, 1917] : 367
Mañana [Barcelona, 1930] : 342
Matí, El [Barcelona, 1929] : 20, 111, 112, 175, 341
Mirador [Barcelona, 1919] : 19, 25, 46, 47, 85, 167, 331, 333, 335, 336, 339, 341, 344, 349, 356, 358, 366
Mundo Deportivo, El [Barcelona, 1906] : 337, 343, 354
Nación, La [Madrid, 1925] : 144, 147, 191, 304
Nanu [Barcelona, 1915] : 340
Nau, La [Barcelona, 1927] : 19, 20, 41, 175, 332, 335, 336, 348, 354, 357, 362, 367, 368
Noche, La [Barcelona, 1924] : 19, 45, 62, 124
Norte de Castilla, El [Valladolid, 1854] : 62
Notícias, Las [Barcelona, 1896] : 62, 65, 351, 356, 358
Noticiero Universal, El [Barcelona, 1888] : 69
Nova Revista, La [Barcelona, 1927] : 19
Occitània [Barcelona, 1905] : 365
Papitu [Barcelona, 1908] : 333, 337, 340, 355, 356, 362, 369
Pàtria [Valls, 1912] : 351
Patufet, En [Barcelona, 1904] : 337
Pèl & Ploma [Barcelona, 1899] : 355
Piula, La [Barcelona, 1916] : 340
Pla de Bages, El [Manresa, 1904] : 358
Pla i Muntanya [Balaguer, 1925] : 20
Poble Català, El [Barcelona, 1904] : 20, 69, 335, 362, 366
Progreso, El [Barcelona, 1906] : 190, 285
Publicidad, La [Barcelona, 1878] : 337, 362
Publicitat, La [Barcelona, 1922] : 17, 19, 20, 21, 41, 46, 55, 59, 71, 83, 89, 111, 112, 119, 123, 124, 125, 130, 133, 139, 141, 145, 168, 177, 267, 291, 321, 325, 329, 335, 341, 344, 350, 359, 366, 367
Pueblo, El [València, 1894] : 357
Radio Técnica [Barcelona, 1925] : 361
Rambla, La [Barcelona, 1930] : 65, 77, 89, 111, 210, 237, 243, 267, 305, 332, 342, 356, 358, 360, 367, 369
Renaixement Bergadà [Berga, 1930] : 339
Renovación [Barcelona, 1933] : 291
Revista, La [Barcelona, 1915] : 341

Revista Blanca, La [Madrid, 1898] : 342
Rire, Le [París, 1894] : 355
Sagitario [Ciutat de Mèxic, 1926] : 365
Siglo Futuro, El [Madrid, 1875] : 191
Socialista, El [Madrid, 1886] : 294, 309
Sol, El [Madrid, 1917] : 29, 112
Solidaridad Obrera [Barcelona, 1907] : 135, 136, 159, 161, 167, 174, 189, 191, 197, 205, 253, 285, 291, 324, 342, 369
Soviet, El [Barcelona, 1931] : 121
Sr. Daixonses i la Sra. Dallonses, El [Barcelona, 1926] : 337
TBO [Barcelona, 1917] : 337
Terra, La [Barcelona, 1922] : 332
Tierra, La [Madrid, 1930] : 135, 291
Treball [Barcelona, 1930] : 33
Vanguardia, La [Barcelona, 1881] : 69, 71, 87, 89, 89, 104, 110, 111, 112, 118, 119, 130, 167, 277, 293, 328, 350, 359
Veritat, La [Valls, 1915] : 351
Veu de Balaguer, La [Balaguer, 1926] : 20
Veu de Catalunya, La [Barcelona, 1899] : 19, 59, 71, 89, 94, 97, 111, 112, 121, 136, 139, 141, 145, 159, 167, 169, 175, 190, 209, 239, 268, 280, 281, 297, 302, 311, 325, 341, 350, 356, 358
Vida Lleidatana [Lleida, 1926] : 358
Virolet [Barcelona, 1922] : 337
Visca! [Barcelona, 1932] : 340, 361
Voz, La [Madrid, 1920] : 59, 132
Xut! [Barcelona, 1922] : 337, 343, 356, 362

Barcelona, 15 de desembre de 1975
Joaquim Ventalló, el director de *L'Opinió*, i darrere seu l'autor del llibre,
Jaume Guillamet, guanyador del primer Premi Avui d'articles periodístics,
ex aequo amb Josep Maria Puigjaner, a la seva dreta,
per sengles articles a *Presència* sobre el futur de la premsa catalana.
Els altres membres del jurat, Edmon Vallès i Llorenç Gomis, a l'esquerra de la foto,
i Josep Maria Cadena, a la dreta, en acabar el dinar de lliurament del premi,
celebrat al restaurant Agut d'Avignon, dos dies després de la Nit de Santa Llúcia.
JGL

Índex onomàstic

Abadal i Calderó, Raimon d' 23, 99, 101, 143, 146, 147, 182, 299, 307
Acit (*veure*: Fontanals i Mateu, Francesc)
Aguilar i Diana, Màrius 19
Agustí Peypoch, Ignasi 81
Aiguader i Miró, Artemi 173, 223
Aiguader i Miró, Jaume 20, 22, 25, 31, 33, 35, 37, 41, 43, 47, 49, 53, 65, 85, 91, 93, 107, 111, 123, 124, 183, 195, 196, 203, 223, 232, 237, 243, 245, 248, 253, 331
Aizpún Santafé, Rafael 319
Alady (*veure*: Saldaña i Beut, Carles)
Alamarcha, Josep 32
Alavedra i Segurañas, Joan 46, 51, 53, 55, 71, 85, 105, 108, 331
Alba Bonifaz, Santiago 121, 147, 255
Albert i Pey, Salvador 31
Albiñana Sanz, José María 79, 265, 267, 278, 279, 286, 301
Albornoz Liminiana, Álvaro de 39, 118, 197, 215
Alcalá-Zamora y Torres, Niceto 39, 99, 105, 107, 108, 115, 117, 121, 122, 126, 127, 128, 139, 154, 187, 191, 197, 285, 286, 287, 305, 315, 319, 324
Alcrudo i Gorchs, Josep 173
Alfons XIII (*veure*: Borbón y de Habsburgo-Lorena, Alfonso de)
Almirall i Llozer, Valentí 69
Alomar i Vilallonga, Gabriel 21, 22, 23, 27, 31, 102, 103, 105, 113, 116, 258
Altaba i Planuch, Ricard 269
Altés Pallás, Agustín 314
Alumà i Sans, Josep 80
Álvarez González-Posada, Melquiades 121, 294, 312
Álvarez-Valdés Castañón, Ramon 284
Amador, Antoni 22
Ametlla i Coll, Claudi 65, 181, 197, 204, 208, 247
Andrés Casaus, Manuel 313
Andreu i Abelló, Josep 38, 39, 91
Anem (*veure*: Elias i Bracons, Lluís)
Anglada i Sarriera, Lola 337
Anguera de Sojo, Oriol 110, 111, 121, 123, 129, 133, 163, 173, 199, 312, 315, 319
Apa (*veure*: Elias i Bracons, Feliu)
Aragay i Daví, Amadeu 43, 53, 132, 196, 223, 227, 231, 257, 287, 332
Arlegui Bayonés, Miguel 123
Armengol de Llano, Josep 43, 223
Armengol i Burgués, Francesc 71, 332
Armengol i Rafel, Emília 57
Armengou i Torra, Ignasi 19, 195
Arquer i Saltor, Jordi 19, 27, 35, 39, 195
Arquimbau i Cardil, Rosa Maria 55, 65, 73, 75, 87, 89, 332
Arrontes González, Filiberto 173
Arteche de Miguel, Cristóbal 46, 146, 333
Artigues i Carbonell, Joan 56
Artís i Gener, Avel·lí 77, 86, 290, 333
Artís i Tomàs, Andreu-Avel·lí 46, 59, 71, 73, 85, 89, 333, 364
Arumí i Saurí, Joaquim 334

Auriol, Vincent 124
Aymamí i Baudina, Lluís 86, 159, 168
Azaña Díaz, Manuel 39, 43, 65, 77, 79, 94, 99, 104, 107, 117, 118, 120, 121, 122, 127, 128, 129, 132, 139, 143, 145, 147, 151, 154, 155, 157, 161, 183, 187, 191, 193, 197, 199, 207, 215, 217, 218, 229, 235, 237, 240, 243, 247, 257, 258, 265, 267, 273, 274, 275, 279, 283, 287, 294, 301, 302, 303, 307, 309, 311, 317, 319, 321, 324, 325, 327
Aznar-Cabañas, Juan Bautista 39
Badia i Capell, Miquel 63, 75, 79, 173, 205, 223, 225, 237, 238, 241, 253, 288, 315, 321
Bagaria i Bou, Lluís 166
Balañá i Espinós, Pere 31
Baldó i Massanet, Maria 57
Barberán y Tros de Ilarduya, Mariano 202
Barbey, Josep 123, 124, 125
Barceló i Vallvé, Maria-Josepa 57, 334
Bargalló i Serra, Maria Dolors 57, 334
Barjau i Riera, Felip 91, 265
Barnés Salinas, Francisco 197, 217, 232
Barrera i Maresma, Martí 229, 245, 263, 264, 279
Barrera Luyando, Emilio 251, 252
Barrio Navarro, José del 267
Bartolí i Guiu, Josep 358
Bas i Blasi, Martí 82
Bas i Bofill, Joan 67, 212, 335
Bassons, Joaquim 32
Bastardas i Sampere, Albert 91
Batet i Mestres, Domènec 251
Battestini i Galup, Nicolau 41, 43, 47, 53, 91, 94, 335
Bayarte, J. 33
Belli i Castiel, Epifani 129
Bellmunt, Domènec de (*veure*: Pallerola i Munné, Domènec)
Bello Trompeta, Luis 122, 143, 145, 157, 243
Benigani (*veure*: Pascual i Benigani, Alfred)
Berenguer Fusté, Dámaso 29, 33, 37, 169, 295
Berenguer Fusté, Fernando 295
Bernades i Viusà, Vicenç 71, 84, 87, 159, 267, 335
Bernadó i Calcató, Amadeu 19, 29, 31, 33, 59, 69, 85, 195, 336
Bertí, Júlia 57
Bertran de Quintana, Josep Maria 43, 53, 223, 239, 336
Bertran i Musitu, Josep 101
Bertran, Miquel 83
Bertrana i Comte, Prudenci 20, 81, 363
Bertrana i Salazar, Aurora 47, 55, 57, 73, 75, 81, 87, 243, 336
Besteiro Fernández, Julián 115, 199, 207, 233
Bilbeny i Bosch, Joaquim 181
Billières, Étienne 124
Biosca i Busqué, Amadeu 91
Blasco Ibáñez, Vicente 19, 137
Bloch, Lazare 123, 124, 125, 129, 325
Blum, Léon 124
Bofarull i Foraster, Jacint 46, 60, 77, 100, 210, 330, 337
Bofill i Mates, Jaume 23, 33, 91, 132, 182, 185
Borbó, Jaume de (*veure*: Borbón y Battenberg, Jaime de)
Borbón y Battenberg, Jaime de 117, 119, 121
Borbón y de Habsburgo-Lorena, Alfonso de 29, 33, 93, 117, 123, 169, 299, 312, 363
Boronat i Font, Roc 31, 41, 43, 46, 53, 94, 337
Borrell i Amich, Antoni 119, 123
Bosch i Gimpera, Pere 81
Botella Asensi, Joan 217, 232
Brossa i Roger, Jaume 21
Bru i Jardí, Lluís 181
Brunet i Solà, Manuel 19, 20, 22, 123, 124, 141, 209, 303
Cabot i Ribot, Just 19, 20, 22, 195
Cadena i Catalán, Josep Maria 331, 380
Calderó i Abadal, Antoni 91
Calsina i Baró, Ramon 81
Calvet i Pascual, Agustí 81, 104, 111, 161, 293
Calvo Sotelo, José 216, 235, 252, 258, 290, 291, 294, 301, 303, 312
Cambó i Batlle, Francesc 19, 20, 21, 23, 27, 29, 33, 39, 93, 141, 148, 151, 152, 160, 165, 167, 169, 182, 240, 245, 249, 250, 252, 265, 268, 271, 274, 276, 277, 281, 285, 287, 289, 290, 293, 295, 299, 301, 302, 304, 307, 312, 325
Campalans i Puig, Rafael 23, 41, 43, 53, 91, 92, 124, 143, 155, 196, 235
Campmany i Farrés, Aureli 81
Campoamor Rodríguez, Clara 117
Camps i Ribera, Francesc 81
Cantos Figuerola, Vicente 287
Capdevila i Herrero, Jaume «Kap» 331
Capdevila i Recasens, Carles 19, 141
Capdevila i Vilallonga, Lluís 31
Carbó i Carbó, Eusebi 291
Carbonell i Esteva, Jaume 91
Cardona i Martí, Miquel 77, 87, 89, 242, 250, 256, 274, 286, 294, 304, 312, 337
Carner i Romeu, Jaume 21, 31, 91, 97, 116, 124, 127, 131, 193, 197, 271, 317, 357
Carrasco i Formiguera, Manuel 33, 35, 92, 93, 107, 129, 130, 146, 147
Carreras i Pons, Ramon 321
Carrillo i Solares, Santiago 305
Cartanyà i Aleu, F. 77
Casals i Vidal, Francesc Xavier 157, 158, 159, 170, 171, 179, 213, 229
Casanelles i Ibarz, Joan 12, 13, 15, 17, 19, 22, 27, 29, 31, 33, 37, 39, 41, 43, 45, 46, 47, 53, 55, 57, 62, 64, 65, 69, 71, 75, 85, 89, 110, 124, 144, 169, 178, 179, 183, 195, 196, 219, 220, 223, 225, 226, 228, 230, 234, 238, 247, 321, 329, 330, 338, 352
Casanovas i Maristany, Joan 22, 23, 25, 26, 31, 35, 38, 41, 43, 47, 91, 92, 93, 129, 138, 157, 195, 199, 223, 229, 231, 265, 338

Casanueva Corjón, Cándido 149
Casares Quiroga, Santiago 39, 118, 139, 153, 182, 193, 197, 204, 215, 265, 294
Casas i Galobardes, Gabriel 83, 140
Cases-Carbó, Joaquim 81
Castanys i Borràs, Valentí 19, 20, 302, 337
Castellà i Lloveras, Lluís Gonçaga 338
Castro Quesada, Américo 122
Català, Roser 55, 117
Cerezo Cardona, Enrique 314
Cerezo i Hernàez, Pere 181
Cid Ruiz-Zorrilla, José María 287, 295, 319
Clarà i Ayats, Josep 81
Clara i Sardó, Sebastià 32
Clavé i Sanmartí, Antoni 76
Codina i Pujol, Alfons 331
Codina, Joan 81
Collar i Serra, Joaquim 202
Colomer i Nadal, Víctor 27
Comas i Calvet, Pere 12, 13, 17, 19, 22, 27, 29, 31, 33, 41, 43, 45, 47, 51, 53, 57, 61, 63, 64, 65, 69, 73, 75, 79, 85, 89, 91, 93, 110, 123, 129, 138, 149, 157, 158, 165, 169, 170, 171, 177, 178, 183, 193, 195, 196, 213, 220, 223, 225, 226, 228, 230, 234, 321, 328, 330, 338, 339, 352
Comas i Solà, Josep 81
Comorera i Soler, Joan 67, 199, 229, 261, 263, 264
Companys i Jover, Lluís 13, 15, 31, 32, 33, 35, 41, 43, 44, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 59, 65, 67, 77, 83, 85, 86, 91, 93, 111, 113, 115, 116, 117, 121, 123, 124, 127, 138, 139, 143, 145, 149, 151, 152, 156, 157, 168, 169, 183, 196, 197, 199, 201, 204, 209, 219, 223, 225, 232, 233, 242, 243, 245, 247, 250, 251, 261, 262, 263, 264, 286, 287, 291, 293, 297, 301, 302, 304, 305, 315, 323, 324, 327, 328, 329, 332, 338, 348, 352, 367
Corbella i Alegret, Francesc 247
Cornet i Palau, Gaietà 337
Coromines i Muntanya, Pere 19, 63, 81, 91, 97, 124, 159, 165, 179
Correa, Adrià 32
Cortés i Vidal, Joan 57, 63, 71, 81, , 339
Cos, Lola 57
Coscoll, Adam (*veure*: Cortés i Vidal, Joan)
Coso, Ramon 81
Cossío Martínez-Fortún, Francisco de 62
Costa i Deu, Joan 239
Costa i Martín, Francesc 43, 161, 173, 196, 223
Costa i Vilanova, Dalmau 46, 53, 339
Culla i Clarà, Joan Baptista 15, 25, 59
Dalmau i Pla, Laureà 91
Dañobeitia Dañobeitia, Santiago 55, 340
Dencàs i Puigdollers, Josep 63, 73, 79, 91, 111, 165, 173, 179, 193, 205, 211, 219, 227, 231, 237, 238, 243, 245, 253, 263, 287, 288, 314, 321
Dolcet i Carmen, Manuel 102
Dollfuss, Engelbert 275, 315, 324
Domènec Sentís, R. 81
Domènech i Vilanova, Cristòfol de 29
Domènech, Eugènia 46, 340
Domingo i Sanjuan, Marcel·lí 19, 24, 25, 27, 31, 39, 41, 43, 47, 77, 92, 99, 107, 115, 117, 127, 131, 132, 147, 162, 163, 169, 197, 207, 225, 245, 247, 258, 265, 273, 284, 355
Domingo i Sanjuan, Pere 91, 247
Domingo, Francesc 22, 90, 93
Dot i Arxer, Antoni 169
Doumergue, Gaston 275, 281
Duran i Bach, Carles 173
Duran i Guàrdia, Josep 43
Duran i Ventosa, Lluís 21, 23, 153, 169, 267, 269, 273
Elias i Bracons, Feliu 18, 19, 20, 22, 23, 31, 46, 81, 195, 337, 340
Elias i Bracons, Lluís 46, 102, 340, 358
Emperador, Luis 313
Engels, Friedrich 348
Eroles, Claudi 55, 81, 341
Esclasans i Folch, Agustí 53, 81, 131, 210, 248, 341
Escofet i Andreu, Josep 43, 173, 195, 223
Escrig i Gonzalvo, Ricard 32
Espanya i Sirat, Josep Maria 91
Esparza i Martínez, Bernat 55, 341
Esplà i Rizo, Carles 19, 153, 193
Estadella i Arnó, Josep 257, 286, 287, 319
Estartús i Vilas, Llibert 27
Estelrich i Artigues, Joan 29, 124, 139, 147, 148
Esteve i Guau, Martí 91, 102, 116, 124, 125, 163, 167, 239, 247, 263, 264
Fabra i Poch, Pompeu 29, 99, 102
Fabregat i Arrufat, Ramon 19
Fanjul Goñi, Joaquín 149
Farnés i Pagès, Maria 57
Farré i Gassó, Joan 22, 27
Farreras i Duran, Francesc 91
Feal Sánchez, Pablo 62
Feced Gresa, Ramón 217
Fenosa i Florensa, Apel·les 19, 81
Fernàndez i Puig, Josep 71, 85, 342
Fernández Peña, Jovino 314
Fernández, Rafael 69
Ferrer i Vallès, David 247
Figa i Bigas, Alexandre 46, 342
Foix i Cases, Pere 32, 33, 35, 53, 75, 87, 101, 122, 123, 159, 175, 342
Foix i Mas, Josep Vicenç 31
Folch i Capdevila, Rafael 357
Font i Farran, Rafael 46, 51, 53, 63, 71, 75, 77, 79, 85, 87, 88, 89, 105, 108, 185, 210, 227, 234, 343
Font i Masjuan, Anicet 14, 46, 110, 132, 330, 343
Font i Utgés, Manuel [Siau] 20, 31, 77
Font, Víctor 32
Fontanals i Mateu, Francesc 337
Fontbernat i Verdaguer, Enric 19
Fontbernat i Verdaguer, Josep 19, 22, 25, 41, 46, 57, 169, 343
Fontdevila i Cruixent, Manuel 19

Franchy y Roca, José 143, 144, 197
Franco Bahamonde, Francisco 273
Franco Bahamonde, Ramón 94, 99, 148
Fronjosà i Salamó, Joan 81, 171
Fura 67, 204, 206, 208, 216, 258, 278, 344
Galán Rodríguez, Fermín 35, 37, 153, 169, 256, 284, 286
Galarza Gago, Ángel 107
Galés i Martínez, Manuel 91
Gallart i Folch, Alexandre 250
García Hernández, Ángel 37, 153, 169, 256, 284, 286
García Junceda i Supervia, Joan 337
Garcia Oliver, Joan 256, 291
Gardó i Ferrer, Eladi 33
Garganta i Fàbrega, Joan de 91
Garrau, Mateu 112, 344
Gasch i Carreras, Sebastià 46, 63, 71, 81, 85, 344
Gascon i Rodà, Jaume 26, 55, 195, 345
Gaspar i Serra, Josep 363
Gaspar, Josep 125
Gassol i Rovira, Ventura 19, 31, 35, 43, 47, 49, 53, 65, 92, 93, 94, 99, 111, 115, 129, 148, 149, 151, 152, 155, 157, 158, 165, 170, 171, 179, 183, 205, 219, 243, 263, 264, 314, 328
Gausachs, P. 81
Gaziel (*veure*: Calvet i Pascual, Agustí) 81
Gener, Jacint 81
Germà i Erola, Antònia 57, 345
Gibernau i Abril, Llorenç 57
Gibert i Perotti, Maria Teresa 31, 43, 55, 105, 345
Gil i Gil, Salvador 191
Gil-Robles y Quiñones, José María 79, 83, 144, 235, 239, 249, 254, 267, 268, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 284, 285, 286, 287, 289, 293, 294, 299, 301, 302, 307, 311, 312, 313, 314, 315, 317, 319, 324
Giménez Caballero, Ernesto 122
Giménez Fernández, Manuel 319
Giner de los Ríos, Hermenegildo 137
Giralt i Bullich, Casimir 92, 93, 123, 129, 138, 157
Giralt i Casadesús, Ricard 347
Giró 99
Gispert i Coll, Maria 31
Goded Llopis, Manuel 273
Godes, Emili 83
Godó Valls, Carlos 111
Goicoechea Cosculluela, Antonio 301, 312
Gómez Paratcha, Laureano 217
Gómez Rodríguez, Helios 10, 31, 32, 34, 35, 57, 77, 297, 298, 299, 300, 346, 347, 358
Gomis i Sanahuja, Llorenç 380
González Andía, Mariano 314
Gonzàlez i Vilalta, Arnau 15
Gordón Ordás, Félix 232
Gosolà 67, 174, 176, 180, 182, 192, 196, 347
Granier-Barrera, Emili 19, 22, 25, 29, 31, 32, 35, 46, 53, 88, 119, 168, 195, 267, 287, 294, 297, 348
Grapa (*veure*: Vila i Bergadà, Gustau) 22
Grau i Jassans, Josep 53, 55, 109, 231, 348
Grau i Latorre, Joaquim 63
Grau i Ros, Felip 55, 63, 65, 69, 71, 73, 87, 165, 175, 348
Grau i Sala, Emili 81
Grau, Joaquim 63
Guansé i Salesas, Domènec 31, 81
Gubern i Fàbregas, Santiago 247, 307
Gubern i Puig, Carles 159
Guerra del Río, Rafael 217, 232, 274, 287, 305
Guillamet Lloveras, Jaume 380
Guinart i Castellà, Miquel 181
Guix i Torrent, Gabriel 85, 349
Guix i Torrent, Josep 46, 85, 349
Güell i López, Antoni 196
Hanau, Marthe 123
Hardy, Oliver 132
Herriot, Édouard 281
Hidalgo Durán, Diego 278, 287, 309, 319
Hindenburg, Paul von 306
Hitler, Adolf 79, 185, 237, 249, 275, 305, 306, 324
Hurtado i Martí, Víctor 19, 22, 47, 349
Hurtado i Miró, Amadeu 19, 47, 97, 143, 163, 165, 167, 168, 182, 185, 195, 239, 247, 295, 349
Ibàñez 171
Iglesias Ambrosio, Emiliano 190, 255, 301
Iglésias i Casanovas, Ignasi 41, 91
Iglesias Posse, Pablo 137
Iglesias, Heraclio 35
Iglésies i Balart, Edmond 35
Imbert i Perejoan, Josep Maria 22
Iranzo Enguita, Vicente 217, 232, 287
Irla i Bosch, Josep 31, 39, 91, 129, 165, 179, 193
Irujo Ollo, Manuel de 209
Iturriaga Aníbano, Enrique 314
Ivern, Maria Dolors 15
Ivori, Joan d' (*veure*: Vila i Pujol, Joan)
Jalón Aragón, César 319
Jaurès, Jean 224
Jefferson, Arthur Stanley 132
Jiménez Jiménez, Antonio 102, 124
Jordana i Mayans, Cèsar August 20, 31, 47, 53, 59, 63, 67, 71, 77, 79, 85, 94, 162, 165, 175, 195, 350
Jordi, Montserrat 57
Jové i Sarroca, Josep 93, 129, 138, 157, 195
Jover i Brufau, Ramon 81
Jover, Joan 33
Juan i Arbó, Sebastià 81
Juliachs i Mata, Manuel 195
Juncal Verdulla, José 99
Juncosa i Sabaté, Nicolau 39
Junyent i Pastor, Alfons 85, 350
Junyent i Sans, Oleguer 81
Junyent, Pepeta 57
Kent Siano, Victoria 117
Kérenski, Aleksandr 192
König, baró de (*veure*: Stallmann, Friedrich-Rudolf)

Lamarca i de Mier, Eugènia 36
Lara Zárate, Antonio 217, 232, 274, 278
Largo Caballero, Francisco 39, 127, 197, 207, 273, 277
Lasarte Pessino, Julio de 101
Laurel (*veure*: Jefferson, Arthur Stanley)
Layret i Foix, Eduard 35, 102, 124, 218, 219, 245
Layret i Foix, Francesc 35, 123, 167, 171, 245, 332
Lerroux García, Alejandro 33, 39, 83, 97, 99, 101, 107, 137, 144, 151, 163, 167, 190, 197, 217, 224, 225, 229, 233, 235, 239, 242, 249, 254, 257, 258, 273, 274, 275, 277, 278, 285, 286, 287, 289, 290, 294, 297, 301, 303, 306, 307, 311, 315, 317, 319, 321
Lladó i Figueras, Josep Maria 31, 55, 63, 68, 71, 73, 75, 85, 87, 88, 89, 108, 168, 175, 210, 227, 234, 241, 350
Llari i Areny, Josep 91
Llates i Serrat, Rossend 19, 20, 22, 31, 35, 141, 195
Llaverias i Labró, Joan 337
Llobera i Carol, Pere 351
Llobet 71, 351
Llobet, Soe 57, 351
Llor i Forcada, Miquel 81
Lloret i Ordeix, Pere 91
Lluhí i Rissech, Joaquim 17, 21, 97, 338, 352
Lluhí i Vallescà, Joan 13, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 27, 29, 31, 32, 33, 35, 37, 39, 41, 43, 44, 45, 47, 51, 53, 57, 59, 61, 64, 65, 69, 73, 75, 77, 79, 83, 85, 89, 91, 97, 115, 116, 123, 131, 132, 133, 135, 138, 141, 145, 146, 151, 155, 156, 157, 158, 165, 169, 170, 171, 177, 179, 181, 183, 190, 193, 195, 196, 199, 201, 213, 215, 217, 220, 223, 225, 226, 228, 230, 234, 237, 239, 247, 255, 259, 261, 263, 264, 281, 289, 293, 295, 313, 317, 321, 324, 327, 328, 330, 338, 339, 352, 365, 369
Loperena i Padrosa, Mercè 55, 105, 352
Loperena i Romà, Joan 218, 245, 352
López Picó, Josep Maria 81
López, Joan 22, 25
Luca de Tena e Ita, Fernando 62, 304
Machado y Morales, Gerardo 211, 249
Macià i Llussà, Francesc 13, 15, 17, 19, 31, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 44, 47, 49, 51, 53, 55, 57, 61, 63, 65, 69, 71, 75, 77, 90, 92, 93, 94, 97, 100, 99, 102, 103, 105, 107, 108, 109, 111, 113, 115, 116, 121, 125, 126, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 137, 138, 141, 145, 149, 155, 156, 157, 158, 159, 163, 166, 167, 169, 170, 171, 172, 179, 183, 188, 199, 201, 210, 213, 215, 219, 224, 226, 227, 229, 231, 232, 233, 237, 240, 241, 243, 245, 247, 249, 250, 251, 253, 257, 258, 259, 260, 261, 263, 265, 280, 284, 285, 311, 324, 327, 328, 329, 331, 338, 362, 365, 368
Madariaga y Rojo, Salvador de 278, 287
Madrid i Alier, Francesc 19, 20, 59, 79, 85, 87, 89, 143, 147, 149, 151, 153, 154, 155, 175, 183, 255, 265, 352
Maimó, J. 22, 31
Mallol i Bosch, Macià 35, 107
Manyanet, J. 57, 353
Maragall i Gorina, Joan 19
Maragall i Noble, Joan Antoni 81
Marañón y Posadillo, Gregorio 122, 145, 258
March i Ordinas, Joan 144, 147, 190, 216, 218, 219, 224, 239, 242, 245, 252, 253, 255, 271, 317, 327
Marès i Deulovol, Frederic 81
Marial Mundet, Melcior 265
Marlés i Farrés, Ramon 43, 162, 196, 197, 223
Marquès i Puig, Josep Maria 81
Marquès, Antoni 81
Marraco Ramón, Manuel 278, 287, 319
Mars 31
Marsà Bragado, Antoni 99
Martí i Baiges, Antoni 22
Martí i Feced, Carles 79, 234
Martí i Julià, Domènec 197, 199, 311
Martí, Oriol de 56
Martínez Anido, Severiano 33, 95, 101, 111, 123, 129, 133, 135, 251, 252, 290, 299, 369
Martínez Barrio, Diego 39, 217, 232, 267, 274, 278, 283, 291, 293, 294, 307
Martínez de Velasco, José 301, 311, 312, 319
Martínez i Domingo, Antoni 321
Marx, Karl 348
Mas, Marta 57, 353
Maseras i Galtés, Alfons 19, 20
Masramon de Ventós, Manuel 211
Masriera i Rosés, Lluís 81
Massip i Izàbal, Josep Maria 31, 168, 267
Massip, Josep 22
Matutano, Luis 267
Maura Gamazo, Miguel 39, 99, 107, 109, 117, 120, 121, 144, 149, 190, 197, 257, 293, 294, 301
Maura i Montaner, Antoni 39
Maurín i Julià, Joaquim 19, 22, 23, 25, 35, 67, 195, 267, 279, 328, 348
Maymó, Joan 83
Mele (*veure*: Garrau, Mateu)
Menéndez López, Arturo 183, 187, 191, 211
Merli i Pahissa, Joan 81, 353
Mestres i Albet, Pere 55, 229, 249
Mestres i Miquel, Josep 55
Mestres i Oñós, Apel·les 337
Mialet i Rabadà, Pere 195
Mias i Codina, Pere 91, 179, 229
Milanés i Ròdenas, Viriat 241
Milans del Bosch y Carrió, Joaquín 257
Minguillón 69
Mir i Rosell, Enric 267
Mir i Trinxet, Joaquim 81
Miralles i Garcia, Nicolau 53
Miravitlles i Navarra, Jaume 19, 22, 26, 27, 35, 39, 195
Miret i Baldé, Ramon 337
Miró i Ferrà, Joan 344
Moles i Caubet, Antoni 33, 35

Moles i Ormella, Joan 129, 139
Molins i Fàbrega, Narcís 46, 53, 121, 168, 354
Monfort i Segura, Josep 46, 57, 71, 85, 354
Montaner, Antoni 99
Montseny i Mañé, Frederica 67
Montserrat i Oromí, Núria 57
Mora, Miquel 79
Morales i Montoya, Mercè 15
Morlans i Pujol, Celestí 71, 75, 81, 234, 354
Munné, Miquel 77
Murillo, Emília 340
Mussolini, Benito 237, 249, 275, 362
Nadal i Ferrer, Joaquim Maria de 250, 302
Natàlia, Sofia 57
Nelken Mansberger, Margarita 79
Nicolau d'Olwer, Lluís 23, 29, 33, 39, 92, 97, 99, 101, 115, 117, 124, 125, 127, 131, 143, 146, 163, 185, 239, 247, 249, 265, 287
Nin i Pérez, Andreu 22, 23, 25, 279
Nin, Mercè 57
Niqui 77
Niu (*veure*: Niubó i Santdiumenge, Melcior)
Niubó i Santdiumenge, Melcior 31
Noguer i Comet, Ramon 23, 35, 53, 132, 163
Nogués i Casas, Francesc Xavier 81
Obac i Pol, A. 81
Oliver i Giró, Joan 57, 355
Ollé i Jové, Miquel 43, 162, 196, 223
Opisso i Sala, Ricard 31, 46, 81, 94, 330, 355
Orozco Batista, Andrés 319
Ors i Rovira, Eugeni d' 355
Ors i Verde, Joan 31, 46, 53, 85, 195, 355
Ortega y Gasset, Eduardo 107, 338
Ortega y Gasset, José 122, 144, 149, 151
Ortiga i Torres, Salvador 78
Ossorio y Gallardo, Ángel 122, 144, 145, 146, 149, 151, 258, 297
Otero i Vigo, Armand 31, 41, 45, 47, 64, 356
Pahissa i Jo, Jaume 81
Palacín i Soldevila, Ricard 38, 39, 41, 91, 165, 169, 203
Pallerola i Munné, Domènec 19, 22, 29, 31, 65, 69, 71, 75, 79, 81, 85, 87, 89, 168, 195, 356
Palomo Aguado, Emilio 232
Pareja Yébenes, José 278
Pascual i Benigani, Alfred 46, 92, 114, 118, 122, 128, 134, 136, 138, 144, 152, 154, 160, 162, 168, 356, 358
Pascual, Pere 173
Patxot i Jubert, Rafael 29
Pei i Descau, Ramon 57, 59, 85, 357
Peiró i Belis, Joan 22, 23, 25, 27, 31, 33, 81, 109, 195, 324, 342
Pellicena i Camacho, Joaquim 250
Perenya i Reixachs, Alfred 23
Pérez de Rozas Maideu, Carlos 359
Pérez de Rozas Maideu, Manuel 41
Pérez Godall, J. 81
Pérez i Farràs, Enric 225, 241, 276
Pérez Salas, Jesús 181, 185
Perucho i Badia, Artur 73, 85, 357
Pestaña Núñez, Ángel 23, 25, 32, 67, 109, 161, 321, 324, 342
Petchamé i Tusell, Josep 39
Pi Arsuaga, Joaquim 101
Pi de Folch, Maria (*veure*: Pi i Ferrer, Maria)
Pi i Ferrer, Maria 55, 105, 357
Pi i Margall, Francesc 20, 22, 23, 65, 94, 101, 167, 171, 180, 183, 275, 278, 324
Pi i Sunyer, August 94
Pi i Sunyer, Carles 63, 97, 116, 157, 158, 159, 165, 170, 171, 179, 199, 201, 207, 226, 227, 228, 232, 233, 243, 245, 258, 265, 266, 267, 273, 283, 327
Pich i Pon, Josep 45, 62
Picó i Martí, Josep 29, 31
Pijoan, Joaquim 32
Pijoan, Josep 19, 20, 23, 195
Pinart, Concepció 31
Pinyana i Homedes, Domènec 91, 129
Pinyol, Jordi 27
Piqué, Domènec 77
Pita Romero, Leandro 232, 287
Pla i Blanc, Domènec 43, 195, 223
Pla i Casadevall, Josep 19, 21, 27, 59, 168, 195, 265
Plana i Santaló, Alexandre 19, 20, 22, 195
Planàs i de Yuste, Josep Maria 62, 64, 69, 71
Planes i Martí, Josep Maria 19, 20, 22, 141, 195, 267
Polo i Roig, Irene 71, 73, 75, 84, 87, 89, 186, 241, 253, 358
Pons i Guitart, Àngel 31, 43, 46, 358
Porta i Ferranda, Marcel·lí 66, 67, 68, 69, 71, 87, 89, 114, 172, 184, 188, 190, 194, 200, 202, 214, 218, 222, 224, 226, 228, 232, 234, 238, 240, 248, 252, 254, 268, 276, 280, 282, 284, 306, 314, 330, 358
Portela Valladares, Manuel 62
Pous i Pagès, Josep 19, 81
Prat de la Riba i Sarrà, Enric 19, 21, 152, 261, 276, 283, 315, 325
Prat i Ubach, Pere 337
Prieto Tuero, Indalecio 39, 43, 107, 197, 215, 265, 285, 291, 301, 303
Prim i Prats, Joan 27
Primo de Rivera y Orbaneja, Miguel 29, 37, 57, 129, 169, 209, 216, 235, 239, 249, 258, 273, 284, 295, 297, 338, 342, 347, 350, 356
Primo de Rivera y Sáenz de Heredia, José Antonio 79, 267, 286, 301
Puig de la Bellacasa i Deu, Lluís 250
Puig i Cadafalch, Josep 21, 23, 33, 261, 297, 325
Puig i Farran, Joan Andreu 83, 359
Puig i Ferreter, Joan 19, 47, 91, 93, 149, 155, 165, 169, 328, 359
Puig i Munné, Lluís 43, 161, 196, 197
Puig Pujades, Josep 81, 91
Puigjaner i Matas, Josep Maria 380

Pujol i Font, Josep Lluís 22, 29, 31, 37, 38, 39, 41, 43, 59, 91
Pujols i Morgades, Francesc 81
Quelus (*veure*: Cardona i Martí, Miquel)
Quero i Molares, Josep 79, 228, 230, 234, 242, 247
Quintana i Sans, Armand 57, 71, 85, 359
Ragasol i Sarrà, Eduard 91, 123, 124, 125, 129
Rahola i Molinas, Pere 102, 116, 131, 147, 250, 287
Ramon i Amat, Tomàs 277
Rebés i Castellà, Bonaventura 91
Rebull i Torroja, Joan 91
Reed, John 20
Regàs i Castells, Xavier 19, 22, 75, 85, 89, 195, 230, 234, 247, 360
Rey, David 29
Ribes, Joaquim 81
Ricart, Josep 35
Rico Avello, Manuel 232, 278
Riera i Llorca, Vicenç 73, 81, 85, 86, 360
Riera i Puntí, Josep 173, 211, 360
Rifà, Eduard 53
Río Rodríguez, Cirilo del 232, 287
Ríos Urruti, Fernando de los 39, 118, 197, 297
Rissech, Josep 41
Riu de S., Hermínia de 31
Riu i Molins, Agustí 53, 361
Robert, Antoni 81
Rocha García, Juan José 99, 217, 287, 319
Roche, Josep 81
Rodoreda i Gurguí, Mercè 71
Roig 77, 361
Roldós Gómez, Rafael 62
Romeva i Ferrer, Pau 273
Ros i Simó, Alfons 91
Rosset i Sala, Manuel 81
Rostagny, René 46, 47, 87, 89, 104, 116, 124, 126, 361
Rouret i Callol, Martí 91, 181
Rovira i Virgili, Antoni 19, 20, 22, 23, 33, 37, 63, 75, 81, 101, 116, 159, 169, 175, 177, 185, 210, 362
Rovira, Mercè 31, 57
Royo Villanova, Antonio 121, 145, 146, 149, 253, 278, 289, 301
Rúbies i Valls, Francesc Xavier 91
Rubió i Tudurí, Marià 247, 250
Rué i Dalmau, Antoni 46, 53, 362
Ruggiero, G.T. 63, 362
Ruiz i Rodríguez, Dídac 53, 93, 363
Ruiz Zorrilla, Manuel 27
Ruiz, Joan 81
Ry, Gaston (*veure*: Rostagny, René)
Sacs, Joan (*veure*: Elias i Bracons, Feliu)
Sagarra i de Castellarnau, Ferran de 196
Sagarra i de Castellarnau, Josep Maria de 19, 20, 22, 31, 33, 195, 247
Sagarra i Plana, Josep Maria 83, 363
Sáinz Rodríguez, Pedro 148
Salazar Alonso, Rafael 278, 287, 306, 307, 309
Saldaña i Beut, Carles 356
Sallés, Anna 15
Salmerón Alonso, Nicolás 180
Saltor i Soler, Octavi 31
Salvat-Papasseit, Joan 365
Samblancat i Salanova, Àngel 23, 25, 31, 195
Samper Ibáñez, Ricardo 217, 287, 289, 291, 299, 301, 307, 309, 311, 319
Sànchez Català, Josep 83, 363
Sánchez Guerra, José 27
Sànchez i Silva, Enric 43, 162, 196, 223
Sánchez-Albornoz y Menduiña, Claudio 121, 217, 232
Sánchez-Román y Gallifa, Felipe 122, 144, 294, 297, 307
Sanjurjo Secanell, José 65, 153, 154, 190, 201, 213, 218, 235, 252, 265, 281, 290, 323
Santaló i Parvorell, Miquel 23, 38, 39, 41, 155, 217, 229, 232, 233, 242, 245, 327
Sardà i Dexeus, Joan 25
Sauret i Garcia, Joan 20
Sbert i Massanet, Antoni Maria 155, 215
Sediles Moreno, Salvador 102
Seguí i Muntaner, Hel·leni 63, 176, 185, 364
Seguí i Rubinat, Salvador 63, 136, 171, 176, 185, 342
Selves i Carner, Joan 179, 193, 204, 213, 229, 249, 253, 257, 263, 264, 302
Selves, Josep 81
Serinyà i Zarauz, Francesc 47, 49, 53, 59, 71, 79, 85, 87, 253, 256, 364
Serinyà, Maria Teresa 57, 75
Serra i Massana, Josep 337
Serra i Moret, Manuel 21, 22, 23, 25, 31, 33, 53, 91, 92, 93, 94, 129, 155, 157, 158, 159, 165, 171, 195, 199, 233
Serra, E. 57, 364
Serra, F. 31
Serraclara i Costa, Josep Maria 91
Sert i López, Josep Lluís 81
Shum (*veure*: Vila i Franquesa, Alfons)
Siau (*veure*: Font i Utgés, Manuel)
Simó i Aulèstia, Joan 69
Simó i Bofarull, Jaume 165
Solà de Sellarès, Maria 55
Solà i Cañizares, Felip de 250
Soldevila i Zubiburu, Carles 19, 20, 22, 23, 31, 81, 112, 195
Soldevila, Josep 81, 83
Soler, Marta 57
Stallmann, Friedrich-Rudolf 255
Sucre i de Grau, Josep Maria de 31, 46, 365
Sunyer i Capdevila, Francesc 94
Sunyol 31
Sunyol i Casanovas, Ildefons 21, 97
Sunyol i Garriga, Josep 86, 97, 116, 159, 237, 243, 245, 247, 250
Suriñach i Senties, Ramon 63, 87, 159, 365
Surinyac i Oller, Jaume 159
Tallada i Paulí, Josep Maria 167
Tardieu, André 281
Tarradellas i Joan, Josep 13, 35, 53, 63, 64, 65, 69, 71, 73, 75, 79, 83, 89, 123, 129, 153, 155, 157, 158, 165, 170, 171, 177, 178, 179, 183, 193, 201, 213, 220, 223, 225, 227, 228, 229, 230, 234, 309, 314, 321, 328, 365

Tartakower, Savielly 332
Tauler i Palomeras, Joan 173
Tísner (*veure*: Artís i Gener, Avel·lí)
Tomàs i Piera, Josep 265
Tomàs i Rosich, Joan 46, 366
Tona i Nadalmai, Abelard 19, 22, 27
Tona i Xiberta, Baldomer 247
Topete y Carballo, Juan Bautista 27
Torner i Arquer, Amadeu 223, 226
Torrente Español, Gaspar 55, 366
Torrents i Roig, Pau Lluís 363
Torres i Barberà, Humbert 20, 23, 25, 113, 119, 148, 155, 165, 169, 195, 215, 219, 245, 287
Torres i Ullastres, Lluís 71, 366
Trabal i Sans, Josep Antoni 91, 248
Trias de Bes i Giró, Josep Maria 271
Trotski, Lev 23, 133
Tusó i Temprado, Tomàs 32
Ucelay-Da Cal, Enric 15
Unamuno y Jugo, Miguel de 120, 121, 145, 338
Vàchier i Pallé, Jaume 43, 53, 75, 195, 223, 248, 367
Vall i Segura, Josep 331
Valldeperes i Jaquetot, Manuel 71, 81, 85, 87, 89, 165, 367
Valle Gracia, Bernardino 113
Vallès i Bas, J. 81
Vallès i Perdrix, Edmon 380
Vallès i Pujals, Joan 182
Vallès, Lluís 119
Valls i Taberner, Ferran 23
Vallverdú i Parxachs, Salvador 35, 43, 137, 196
Vallverdú, Jaume 32
Vaquero Cantillo, Eloy 319
Velilla Sarasola, Abel 237, 247, 250
Ventalló i Vergés, Joaquim 12, 13, 17, 20, 22, 27, 29, 31, 41, 43, 46, 47, 53, 55, 57, 64, 69, 75, 77, 85, 86, 88, 89, 99, 103, 110, 123, 160, 184, 195, 205, 206, 223, 226, 234, 247, 249, 288, 309, 330, 352, 367, 380
Ventós i Casadevall, Ernest 35, 38, 39, 41, 43, 131, 132, 196
Ventosa i Calvell, Joan 23, 39, 167, 169, 250, 265, 268, 271, 276, 277, 290, 295, 299, 302, 303, 314, 325
Ventosa i Roig, Joan 38, 39, 53, 75, 229, 368
Vergés i Vergés, Fermí 88
Vernet i Real, Maria Teresa 81
Vidal i Guardiola, Miquel 271
Vidal i Rosell, Salvador 92, 93
Vidiella, Manuel 52, 59
Vigo i Bènia, Emili 63, 87, 236, 368
Vigo i Verdaguer, Emili (*veure*: Vigo i Bènia, Emili)
Vigo, Rossend 368
Vila i Bergadà, Gustau 31
Vilà i Bisa, Antoni 168, 335, 368
Vilà i Bisa, Joaquim 46, 368
Vila i Franquesa, Alfons 20, 24, 29, 35, 46, 120, 130, 148, 195, 358, 369
Vila i Puig, Joan 81
Vila i Pujol, Joan 337
Vila, Joan 27
Viladomat i Morales, Francesc 81, 91, 196
Viladot i Viñas, Isolina 55, 105, 369
Vilalta i Vidal, Antoni 35, 38, 39, 43, 75, 195, 223, 226, 228, 234, 239, 247, 267, 269
Vilanova i Purcallas, Martí 22, 27, 31, 195
Vilanova, Maria Concepció 57
Villacastín Cabezas, Leoncio 314
Villalobos González, Filiberto 287, 319
Viñuales Pardo, Agustín 197, 212, 245
Vinyals i Garrich, Jaume 43, 161, 196, 223
Vinyes 31
Vinyes, Llucià 59
Voltelier, Louis 124
Wilson, Woodrow 224, 225
Xammar i Puigventós, Eugeni 19
Xammar i Sala, Josep Maria 267, 307, 313
Xiberta i Raig, Antoni 91
Xicota i Cabré, Josep Maria 239
Xirau i Palau, Antoni 13, 17, 23, 25, 35, 41, 44, 45, 46, 51, 53, 55, 57, 59, 59, 61, 63, 64, 65, 73, 75, 79, 81, 85, 89, 91, 97, 102, 105, 113, 115, 134, 135, 141, 143, 146, 151, 153, 155, 156, 157, 158, 165, 169, 170, 171, 177, 178, 183, 195, 199, 200, 201, 213, 217, 220, 223, 225, 228, 230, 233, 234, 239, 247, 265, 277, 287, 309, 321, 327, 328, 330, 352, 369
Xirau i Palau, Joaquim 43, 196
Xirau i Palau, Josep 31, 41, 116, 155, 195
Xuriguera i Parramona, Joan Baptista 27
Xuriguera i Parramona, Ramon 19, 22, 26

El diari *L'Opinió* (1931-1934) és el primer òrgan d'Esquerra Republicana de Catalunya, nascut com a continuació del setmanari *L'Opinió* (1928-1931), editat i sostingut pel mateix propietari Joan Casanelles, que té més endavant el suport personal i econòmic de Josep Tarradellas.

Apareix el 4 de juny de 1931, en plena efervescència de la primavera republicana. I fineix el 10 d'octubre de 1934, suspès pel govern espanyol arran la proclamació de l'Estat Català de la República Federal Espanyola.

En ser expulsats d'ERC els consellers Joan Lluhí, Antoni Xirau, Pere Comas, Josep Tarradellas i el diputat Joan Casanelles, el diari passa a ser l'òrgan del Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra. Després de la mort del president Francesc Macià, el nou president electe Lluís Companys reintegra el grup de *L'Opinió* a la col·laboració amb el govern i el partit majoritari.

Pel segon aniversari, *L'Opinió* es presenta com el primer diari en català en difusió i el tercer dels editats a Barcelona. Dirigit per Joaquim Ventalló, és un mitjà innovador en el reporterisme, amb firmes com Irene Polo, Rosa Maria Arquimbau, Josep Maria Lladó Figueres i Domènec de Bellmunt, entre altres. El cronista Francesc Madrid és l'autor de la informació més completa de la discussió de l'Estatut i dels debats parlamentaris a les Corts de la República.

FUNDACIÓ IRLA

Jaume Guillamet Lloveras (Figueres, 1950)
Catedràtic emèrit de la UPF i membre de l'IEC, on dirigeix el projecte del *Catàleg històric general de la premsa en català, 1641-1939.* És autor de diverses obres sobre la història del periodisme català, entre les quals la trilogia formada per *Els orígens del periodisme a Catalunya. Catàleg de periòdics antics, 1640-1833* (2003), *L'arrencada del periodisme liberal. Política, mercat i llengua en la premsa catalana, 1833-1874* (2010) i *El periodisme català contemporani. Diaris, partits polítics i llengües, 1875-1939* (2021). Ha dirigit tres projectes sobre el paper del periodisme en la transició democràtica i n'ha editat cinc llibres, entre els quals *El desafiament català* (2015) i *Las sombras de la transición* (2016).
Amb la Fundació Irla ha publicat *Narcís Lloveras, cronista republicà. De la Bisbal d'Empordà al Front d'Aragó, 1922-1937* (2017) i *El setmanari L'Opinió i la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya (1928-1931)* (2021).